శ్రీరస్తు.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ శోభనాద్రీశాయనమః.

శ్రీ కృష్ణా గోదావరీమధ్యమండల మండనాయమాన

శ్రీ నూజవీడు నగరీ రాష్ట్రాధిప

శ్రీమద్వేంకటరంగాప్పారాయ

నృపాస్థానవిదుషా శ్రీమదాత్రేయగోత్రతిలక

శ్రీ మద్రామానుజాచార్య సూనునా

శ్రీ గోపాలకృష్ణమాచార్యేణ

విద్వజ్జనప్రమోదాయ విరచితః పరిశోధితశ్చ

శ్రీ శోభనాద్రీశ్వర వైభవాఖ్య మహాకావ్యే

కలియుగరాజచరిత్రే

ద్వితీయఖండః.

శ్రీ విజయవాడ నగరే

వాణీముద్రాక్షరశాలాయాం

బి. కే. స్వామినా

ముద్రితః.

కలియుగం ౫౦౨౧ శ్రాద్రి.

౧౯౨౦.

శ్రీ హయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ శోభనాద్రీశాయనమః.

శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే చరమభాగే కలియుగరాజచరిత
వర్ణనే అగ్నివంశవర్ణనే ప్రమరవంశచరితవర్ణనం.

శ్రీశోభనాద్రినిలయం ప్రణమ్యనృహరింవిభుం
ప్రమరాదిమహీపానాం వచ్మిజన్మాదిచేష్టితం ॥

యశ్చంద్రగుప్తోభూపోభూత్ మురాయాంనందసంభవః
తత్సుతోబిందుసారాఖ్య స్తత్పుత్రోశోకవర్ధనః ॥ ౧

అశోకవర్ధనోభూపః బౌద్ధానాంసరణింశ్రితః
బౌద్ధమేవక్షితౌధర్మం వ్యాపయామాససర్వతః ॥ ౨

తేననష్టేషుధర్మేషు వైదికేష్వఖిలేష్వపి
సర్వదేశప్రజాబౌద్ధం ధర్మమేవసిషేవిరే ॥ 3

నందస్యకాలమారభ్య ధర్మేనష్టేశ్రుతీరితే
నష్టేషుచక్షత్రియేషుకులజేషువిశేషతః ॥ ౪

కన్యాకుబ్జసమాఖ్యానః కశ్చనద్విజసత్తమః
ధర్మాణాంస్థాపనాంకర్తుం వైదికానాంధృతాదరః ॥ ౫

అర్బుదాఖ్యంగిరివరమధిగమ్యతపోనిధిః
ప్రసాదంబ్రహ్మణోవాంఛన్ బ్రహ్మేహామంచకారవై ॥ ౬

తతోగ్నికుండతోవేద మంత్రప్రాబల్యవైభవాత్
చత్వారఃక్షత్రియాశ్శౌర్య బలాఢ్యాస్సంప్రజజ్ఞిరే ॥ ౭

తేష్వాద్యఃప్రమరాఖ్యాన స్సామవేదీబలోత్తరః
ద్వితీయశ్చపహానిస్తు యజుర్వేదీగుణాధికః ॥ ౮

తృతీయశ్శుక్ల నామాభూ ద్యజ్వేదీమహాసాంనిధిః
పరిహారకసంజ్ఞోభూ త్తుర్యోధర్వణవేదవిత్ ॥ ౯

తేషాద్యఃప్రమరోవంత విషయేనగరంశుభం
అంబావతీనామచతుర్యోజనాయామవిస్తరం ॥ ౧౦

నిర్మాయతదధిష్ఠాయ ప్రజారక్షణమాతనోత్
చపహానీరాజపుత్ర దేశేనగరముత్తమం ॥ ౧౧

అజమేరసమాఖ్యానం నిర్మాయతదధిష్ఠితః
ఆనర్తదేశేశుక్లోపి ద్వారకాంపురమాశ్రయత్ ॥ ౧౨

పరిహారశ్చతుర్థస్తు చిత్రకూటసమీపతః
కళింజరంపురంకృత్వా తత్రస్థోరాజ్యమాతనోత్ ॥ ౧౩

చత్వారస్తే భూపాలా ఐరావతకులోద్భవాః
ఆరూఢాద్విరదాన్ భూమిం ప్రాప్తాశ్శౌర్యబలాన్వితాః ॥ ౧౪

అశోకవర్ధనాభిఖ్యం బౌద్ధధర్మప్రవర్తకం
వశేవిధాయనృపతిం సర్వాన్ బౌద్ధగణానపి ॥ ౧౫

నిహత్యదేశేసర్వత్ర వైదికంధర్మముత్తమం
స్థాపయామాసురిత్యేవం జగుఃపౌరాణికోత్తమాః ॥ ౧౬

కలాయుగేవర్తమానే సహస్రద్వయతఃపరే
దశోత్తరేతువర్షాణాం గతేశతకసప్తకే ॥ ౧౭

బౌద్ధధర్మవినాశాయ వైదికాధ్వనిరూఢయే
ప్రమరాద్యామహీపాలా జాతాఇత్యృషిభాషితం ॥ ౧౮

అశోకాత్పూర్వమేవైతే ప్రమరాద్యాజనింగతాః
తేషాద్యఃప్రమరోశోకం జఘాననృపతింబలీ ॥ ౧౯

బౌద్ధాస్తుస్వమతోద్ధర్తు రశోకస్యమహీపతేః
శ్రౌతసిద్ధాంతనిర్వోఢా ప్రమరేణమహీభుజా ॥ ౨౦

వధంన్యూనతయామత్వా తముదంతంనకంచన
అశోకచరితగ్రంథేనా లిఖన్ప్రీడితాశయాః ॥ ౨౧

ప్రమరాఖ్యోమహీపాలో నవపంచాశదుత్తరం
శతంవై శరదాంకాలం బౌద్ధాన్విద్రావయన్ క్షితౌ ॥ ౨౨

అశోకవర్ధనంభూపం బౌద్ధధర్మప్రవర్తకం
హత్వాదిగ్విజయంచాపి చక్రేషట్ షష్టివత్సరాన్
తతోరాజ్యంసమాసాద్య షడేవాబ్దానపాలయత్ ॥ ౨౩

మహామహాఖ్యస్తత్సూనుః త్రీనేవాబ్దానపాలయత్
దేవాపిస్తత్సుతోదేవ భూతిశ్చాపితదాత్మజః ॥ ౨౪

ఏషామల్పాయుషో హేతుః కథితో మునిసత్తమైః
ప్రమరాద్యైర్వహాన్ తేశోకే కలిఃపంచభిరబ్దకైః ॥ ౨౫

భాస్కరందేవమారాధ్య తపసాసమతోషయత్
తతస్సదేవఃపురుషం కంచనామోఘశక్తికం ॥ ౨౬

శకాభిధంవినిర్మాయ తైత్తిరంపురమాహినోత్
శకాఖ్యఃపురుషస్సోపి తత్రత్యాన్ గోపజన్మనః ॥ ౨౭

కృత్వాదస్యూగణాన్ వశ్యాన్ సహితస్తైర్మహాబలైః
ఆర్యావర్తంప్రవిష్టోహన్ మహామహాముఖాన్నృపాన్ ॥ ౨౮

తస్మాదాయుష్యమేషాంతు శీఘ్రమేవక్షయంగతం
తతోగంధర్వసేనస్తు దేవహూతితనూజనిః ॥ ౨౯

పంచాశద్వత్సరాన్ రాజ్య మంబావత్యాంవిధాయచ
శకేనభ్రంశితోరాజ్యాత్ తస్మిన్ దేశంస్వకంగతే ॥ ౩౦

భూయఃప్రాప్యస్వీయరాజ్యం శంఖంభర్తృహరీరితం
రాజ్యేభిషిచ్యతనయం తపసేవనమాశ్రితః ॥ ౩౧

తత్రతపస్యాపరాయణో గంధర్వసేన శ్శకపురుషనిరసనకామ్యయా స్వతపోవిఘ్నంకర్తుం శక్రేణప్రేషితాయాం వీరమతీసంజ్ఞాయాం దేవాంగనాయాం కంచనతనయమసూత ॥ తమేవ విక్రమార్కాభిధానమభిదధతి ॥ తస్యైవాన్యోభట్టిర్నామతనూజ స్సముదభూత్ ॥

అత్రేదం పౌరాణికం వచః ॥

పూర్ణేత్రింశచ్ఛతేవర్షే కలౌప్రాప్తేభయంకరే

శకానాంచవినాశార్థం ఆర్యధర్మవివృద్ధయే॥
జాతశ్శివాజ్ఞయాసోపి కైలాసాద్గుహ్యకాలయాత్
విక్రమాదిత్యనామానం పితాకృత్వాముమోదహ ॥ ఇతి ॥

పురాశివదృష్టిర్నామ ద్విజవర్యస్సహాశిష్యేణ వనముపేత్య మహాతాతపసా మహాదేవం ప్రసాద్యశివసాలోక్యముపగత స్తస్యైవాజ్ఞయా శకసంజ్ఞానిర్వహణాయ విక్రమాదిత్యనామా సమజనీతి పురాణే శ్రూయతే ॥ ౩౨

సవిక్రమార్కః ప్రియకృత్ స్వపిత్రో ర్వనంగతః పంచసువత్సరేషు
గతేషుతస్త్వాద్విషడబ్ద కాలం అంబావతీంస్వాంపురమాజగామ॥ ౩౩

తదాతుపిత్రార్పితరాజ్యభారో వ్యాపాలయద్భర్తృహరిస్స్వరాజ్యం
తత్రావసద్విక్రమసూర్యరాజా కాలంతుకంచిత్సహభట్టినాచ ॥ ౩౪

తతః॥ ద్రష్టుంనదీః పర్వతకాననాని సవిక్రమార్కస్సహభట్టిరాగాత్
పురీంవిశాలామథచిత్రకూటం హిమాచలంచాపితతోదదర్శ ॥ ౩౫
కైలాసమాగత్యతతోగిరీంద్రం దృష్ట్వాతురమ్యంశిఖరంతుకించిత్
ముగ్ధోపతత్తంసముదీక్ష్యభట్టి ర్మృతంవిబుద్ధ్యప్రరురోదభూయః ॥ ౩౬
ఆకర్ణ్యతద్రోదననాదముచ్చై రుమాతదాగత్యనిరీక్ష్యభట్టిం
ఆశ్వాస్యచోత్థాప్యచవిక్రమార్క మిదంసమాచేకరుణారుణాక్షీ ॥ ౩౭

సావర్ణిపుత్రోబలశాలినామా మహాబలోవిప్రవరోతిబాలః
పిత్రోపదిష్టంతుమదీయమంత్రం జపన్విసస్మారచిరేణమార్గాత్ ॥ ౩౮
తేనైవదోషేణసముద్భవేస్మిన్ అల్పాయురాసీత్సభవాన్నరేంద్ర
అనుగ్రహాన్మేద్యసహస్రవర్షాయుషాధునాపాలయసర్వభూమిం ॥ ౩౯

అత్రసహస్రశబ్దేనశతసంఖ్యాగ్రాహ్యా ॥

గత్వాపురీంస్వాంమమభక్తభూతః భ్రాత్రావిరక్తేనసమర్పితంత్వం
రాజ్యస్యభారంవహసర్వదేశ స్థితానవత్సత్రవదీశరాజ్ఞః ॥ ౪౦

చతుస్సముద్రాంతరసర్వభూమ్యాం శకస్యకర్తాభవితాభవాన్వై
వింధ్యాచలస్యోత్తరతశ్శకస్తే కల్యంతమేనప్రచరేన్నరేంద్ర ॥ ౪౧
తద్దక్షిణేత్వబ్దశతంతుపంచ త్రింశాధికంతేశకమస్తుభూప
శకంతుతస్మాత్పరమేవశాలి వాహస్యచస్యాద్భువివిక్రమార్క ॥ ౪౨

శకేన తే క్రాంతతలేతు బాహూన్ స్వత్యాఖ్యమానం భవితా నరేంద్ర
ఆయుః శతం తే శరదాం చ చత్వారింశచ్చ తత్రశ్చ భవేన్మహీశ ॥ ౪౩

రాజన్ కళింగాదిమదేశనాథాన్ భక్తాన్ మదీయాన్ నృపతీన్ సుబోధాన్
పాహ్యోజసా విక్రమపూసపాటముఖాన్మహానందనరేంద్రపుత్రాన్ ॥ ౪౪

ఇత్యాజ్ఞప్తో విక్రమార్కక్షితీశో దేవ్యా కాళ్యా భట్టినా సాకమేవ
సంప్రాప్తోంబావత్యభిఖ్యాం పురీం స్వాం యామధ్యాస్తే పూర్వజో భర్తృహరిః ॥ ౪౫

తతో భర్తృహరి స్సమాగతం మహాబలపరాక్రమం భ్రాతరం స్నేహాత్పశ్యన్ పరిపాలితరాజ్యః కదాచిత్పత్న్యాదుశ్చరితేన సంప్రాప్తవైరాగ్యో రాజ్యే స్వానుజం విక్రమార్కం శ్రీహర్షాపరనామకమభిషిచ్య తపసేవనమాససాద ॥ ౪౬

సోయముదంతః పౌరాణికః ॥ తదిత్థం ॥

భర్తృహరిభూపతౌ రాజ్యం కుర్వతి తత్పురస్థః కశ్చనద్విజవరో బహుసంతానవృద్ధిర్మహాదారిద్ర్యపీడితః కుటుంబపోషణాక్షమస్సంపదర్థం తపసే నిశ్చితమానసస్తత్రత్యే కాళీగృహే తత్ప్రసాదకామస్సంవత్సరత్రయం తపశ్చరిత్వా కాళీం ప్రసాదయామాస ॥ ౪౭

తదా ప్రత్యక్షీకృతస్వరూపయా దేవ్యా వరాయానుశిష్టో ద్విజవదస్సంప్రాప్తిమభ్యలష్యత్ ॥ ౪౮

కాళీ చ ద్విజవరమేవముపాచ ॥ ౪౯

పూర్వత్రజన్మని భవాన్ బహుభాగ్యయుక్తః పుత్రైశ్చ పౌత్రనివహైస్సహితో మదాంధః । నైవాదిశోన్నమలమర్థిజనాయ భుంజన్ తేనాత్రజన్మని భవేన్నహి తే ద్విజశ్రీః ॥ ౫౦

ఇదమామ్రఫలం భుంక్ష్వ చిరాయుః కారణం తవ
ఇత్యుక్త్వామ్రఫలం దేవీ దదౌ తస్మై కృపావశా ॥ ౫౧

ఆదాయ తత్ఫలమథ ద్విజపుంగవోసౌ గేహం సమేత్య నిజమాత్మని సంవిచింత్య । రాజ్ఞే తు భర్తృహరయే తదదాచ్చిరాయుః ప్రాప్త్యై స్వస్య సర్వజనభూపకమీక్షమాణః ॥ ౫౨

రాజా చ సప్రియాసక్తశ్చిత్రవత్తైస్య యోషితే
తత్ఫలం ప్రదదౌ సాపి తదా ఘోటకరక్షిణే ॥ ౫౩

సాహి తద్రూపలావణ్యా మోహితాతన్మనాస్సదా
తేనతత్రాదిశత్తస్మై తస్యాయుర్వృద్ధికామినీ ॥ ౫౪

స తుకస్యైచిదదిశత్ కులటాయైతదామ్రకం
సా తత్కరతలేధృత్వా రాజవీథ్యాం వినిర్గతా ॥ ౫౫

తదా రాజా భర్తృహరిః ప్రాసాదమధిష్ఠితః కులటాకరస్థితమామ్రఫలం నిరీక్ష్య తామాహూయ కుతస్తే ఫలమిదమాగతమితి పప్రచ్ఛ ॥ ౫౬

తస్యామశ్వపాలకేన ఫలమిదం మహ్యం దత్తమితికథితవత్యాం తమప్యాహూయ పృష్ట్వా తేనచ మహారాజ్ఞ్యాదత్తమితి ప్రత్యుక్తే తామప్యాహూయ కిమకార్షీర్మయాదత్తం ఫలమితి పప్రచ్ఛ ॥ ౫౭

సాపి భక్షితమే వేతి ప్రోవాచాథ మహీపతిః
తత్ఫలం దర్శయామాస తస్యై సాలజ్జితాభవత్ ॥ ౫౮

అథ రాజా స్త్రీస్వభావం సదాజారైకతత్పరం
విచింతయన్నిదం ప్రోచే సర్వేషాం శృణ్వతాం సతాం ॥ ౫౯

అశ్వప్లుతం వాసవగర్జితంచ ప్రవర్షణంచాప్యతివర్షణంచ
స్త్రీణాంచ చిత్తం పురుషస్యభాగ్యం దేవోనజానాతి కుతోమనుష్యః ॥

ఇత్యుదీర్య నృపతిస్సతాం సతీ మశ్వపాలమసితం నిహత్య చ
విక్రమార్కమవనీపతిం ముదా హ్యాభ్యషించదఖిలప్రజాహితం ॥ ౬౦

వైరాగ్యవాన్ స ఖలు భర్తృహరిస్తదామ్రం భుక్త్వా ఫలం వనముపేత్య తపశ్చచార । రాజా చ విక్రమ రవిస్సహ భట్టిరావత్ రాజ్యం చతుశ్శరధిసీమనిరర్గళశ్రీః ॥ ౬౧

పురీముజ్జయినీం పుణ్యా మధిష్ఠాయ నిదేశతః
కాళ్యా విక్రమభూపాలః పర్యపాలయదుర్వరాం ॥ ౬౩

దిశో విచేతు కామస్స నిర్గతోజ్జయినీపురాత్
ప్రాగాద్యాః క్రమశః కాష్ఠా విక్రమార్కో జిగాయ సః ॥ ౬౪

సింధుదేశాధిపం జిత్వా నలసంజ్ఞం బలాత్మజం
కౌశాంబీపురనాథంచ జిగాయార్కస్య వంశజం ॥ ౩౫

జనకాండం మహీపాలం మిథిలాపురనాయకం
గిరివ్రజపురాధీశం బాణాఖ్యంచమహీపతిం ॥ ౬౬

జిత్వాసముద్రతీరస్థాన్ సగరేణపురాన్నృపాన్
విభ్రంశితాన్ మ్లేచ్ఛజాతి ప్రవిష్టానజయద్బలాత్ ॥ ౬౭

తదనుగజపురాధిపం సూర్యపుత్రాభిధం విరాళరాజతనయం విజిత్యచిక టదేశమధిగత స్తత్రస్థితమిందువంశ్యం బలమిత్రాహ్వాయం మహీప తించపరాజిత్యజలత్రదేశం ప్రవిష్టస్తద్దేశనాథం మిత్రభానుసుతం సు పర్ణనామకంచ స్వవశీకృత్వా క్రిమిడవిషయమాశ్రితః క్రిమిడాధీ శం వరదసమాహ్వాయ మతిబలమబలంవిధాయ జయపురీశం గజప తినామకం మహీపతిం స్వవశం విరచయ్యకళింగజనపదం ప్రవిష్టః కళింగాధిపం మహానందవంశ్యం పుంసపాలాభిధం భూపతిం కరప్ర దం విధాయతతో మత్స్యనగరీ మాససాద ॥ ౬౮

విరాటకులజంశంఖ నృపతిం మత్స్యనాయకం
జిత్వాపుళిందమాయాతో గోదావర్యా స్తటస్థితం ॥ ౬౯

వత్సయూపస్యవంశ్యంతు మహానందతనూజనేః
విజిత్యవత్సకాయాఖ్య మంగదేశమగాద్ద్రుతం ॥ ౭౦

కృష్ణాగోదావరీమధ్య స్థితాంగవిషయాధిపం
మహానందకులోద్భూతం కారదండంవిజిత్యచ ॥ ౭౧

సాగిరాజందాటలంచ మందకంపత్తిపాలకం
ఇందకారందండకారం మండనాకంచభూపతిం ॥ ౭౨

కోకిలాపారభూపంచ దండనారాహ్వాయంన్నృపం
ఏతాన్నవక్షమాపాలాన్ మహాబలపరాక్రమాన్ ॥ ౭౩

జిత్వాప్రదాయతేషాంవై గ్రామాఘూన్ బహుసంపదః
తతస్సాదపురీంభేజే విక్రమార్కమహీపతిః ॥ ౭౪

తత్రస్థంనందవశ్యంతు మాల్యవంతంవిజిత్యచ
గోలకొండపురీంప్రాయాత్ గ్రుతంవిక్రమభానుమాన్ ॥ ౭౫

విదర్భరాజవంశస్థం గోలకొండపురాధిపం
విజిత్యవంగవిషయం జగామసహసైనికం ॥ ౭౬

వంగదేశాధిపంమందపాలాఖ్యంన్నృపసత్తమం
మహానందకులోద్భూతం విజిగ్యేజిష్ణురుద్భటం ॥ ౭౭

తతఃపరాభూయచకాళహస్తి పురేశితారంవలిమాభిధానం
కాంచీపురేశంవరదాహ్వయంచా భ్యగాత్తతోనంతశయంసభూపః॥ ౭౮

తదీశమిందోఃకులజంవిజిత్య రామాహ్వయంరాజవరంవరేణ్యం
పురంప్రపన్నో మణలూరుసంజ్ఞం జిగాయతన్నాథమపిప్రభావాత్॥ ౭౯

మాహిష్మతీంప్రాప్యచవర్మసంజ్ఞం విజిత్యతస్యాఃప్రభుమిందువంశ్యం
జిగాయభూపంన్నృపతించకుంభ ఘోణేశ్వరంవిక్రమభానురాజా ॥ ౮౦

సుబ్రహ్మణ్యాభిఖ్యపూర్నాథమిందో ర్వంశ్యంజిత్వా విక్రమార్కః కుణాఖ్యం । కూశ్మాండాఖ్యంతంమహారాష్ట్రనాథం జిత్వాభ్యాగాత్ ఘూర్జరందేశమాశు ॥ ౮౧

ఆనందాఖ్యంతత్ప్రభుంచంద్రవంశ్యం చీనాదేశాధీశ్వరాన్ మ్లేచ్ఛభూతాన్ । కృత్వావశ్యాన్ శూరసేనం ప్రయాతస్తస్యాధీశంతంకుమారంజిగాయ ॥ ౮౨

గాంధారేశంసుర్మసంజ్ఞంవిజిత్య ప్రాప్తోదేశంమాగధంకర్ణధారం
ఇందోర్వంశ్యంవిక్రమార్క క్షితీశోజిత్వాభ్యాగాద్దిక్షువిఖ్యాతకీర్తిః॥ ౮౩

ఇత్యేవంచతురచతుర్దిశాపురీశాన్ జిత్వాతైర్బలినివహానుపేత్యదత్తాన్ భూయస్స్వాముపగతవాన్ పురీముదారాం శక్రోవా త్రిదివపురీంసవిక్రమార్కః ॥ ౮౪

సంప్రేషితంశశిమృగాంకవిభూషణేన ద్వాత్రింశదంచితవపుః ప్రతిమావిభూష్ణు । సింహాసనం సకలరాణ్మకర్మభూత మాస్థాయసర్వవిషయాన్ సరరక్షరాజా ॥ ౮౫

యాధిష్ఠిరంశకమపాస్యససర్వదేశే ప్యాత్మీయమేవ శకమాస్థితమాతతాన । ఆపోషయన్మునిగణాన్ ద్విజరాజసంఘా నాంభోనిధిద్వయుగమప్రతిమప్రభావః ॥ ౮౬

భేతాళాద్గిరిశేరితాత్సనృపతి శ్శ్రుత్వాహరేఃపావనీః
పుణ్యానైకవిధాఃకథాభగవత స్సర్వాధికస్యేశితుః

భేతాళాద్గిరిశంతాత్సనృపతి శ్ఛ్రుత్వాహ రేఃపావనీః
పుణ్యానైకవిధాఃకథాభగవత స్సర్వాధిక స్యేదితుః
క్షేత్రప్రాయాస్సరిత స్తటీస్థితిమి తే కేదారనామ్న్యుత్తమే
క్షేత్రేతంక్రతునార్చయత్తురగమేధాఖ్యేనలక్ష్మీసఖం॥ ౮౭

శ్రీకాళిదాసముఖభవ్యకవిప్రగేయ కీర్తిస్సమ స్తవరశాస్త్రసుశిక్షితాత్మా
న్యాయార్జితస్వరచితార్థవరపూర్తముఖ్య కర్మావికర్మరహితోయ సుభా
న్న రేంద్రః ॥ ౮౮

తస్యాస్థానకవీంద్రేణ కాళిదాసేనభూరిశః
జోతిర్విదాభరణకే స్వగ్రంథేవర్ణితంయశః ॥ ౮౯

—* తత్రత్యాశ్లోకా ఏవాత్రలిఖ్యంతే *—

జ్యోతిర్విదాభరణే ద్వ్యధికశతతమేధ్యాయె.

అథేహాపర్వవ్రతకాలనిర్ణ యా దనంతరంగ్రంథనిరూపణక్రమం
బ్రువేతథావి క్రమమేదినీవిభోః అభీఃప్రజానందకరస్యవర్ణనం ॥ ౧

వర్షేశ్రుతిస్మృతివిచారవివేకరమ్యే శ్రీభారతేస్వధృతిసంమితదేశపీఠే
మత్తోధునాకృతిరియంసతిమాళవేంద్రే శ్రీవిక్రమార్క నృపరాజవరే
సమాసీత్ ॥ ౨

తృతీయాదిసప్తమాంతానాం శ్లోకానాంప్రకృతానుపయోగతయా అ
ష్టమప్రభృతిశ్లోకా స్తత్రత్యాలిఖ్యంతే ॥
శంకుస్సువాగ్వరరుచి ర్మణిరంగదత్తో
జిష్ణుస్త్రిలోచనహరీ ఘటకర్పరాఖ్యాః
అన్యేపిసంతికవయోమరసింహపూర్వా
యస్యైవవిక్రమనృపస్యసభాసదోమీ ॥ ౮

సత్యోవరాహమిహిరః శ్రుతసేననామా శ్రీబాదరాయణమణిత్థకుమా
రసింహాః । శ్రీవిక్రమార్క నృపసంసదిసంతిచై తే శ్రీకాలతంత్ర
కవయ స్త్వపరేమదాద్యాః॥ ౯

ధన్వంతరిఃక్షపణకామరసింహశంకు వేతాళభట్టఘటకర్పర కాళిదాసాః ।
ఖ్యాతావరాహమిహిరో నృపతే స్సభాయాం రత్నానివై వరరుచి
ర్నవవిక్రమస్య॥ ౧౦

అష్టాయస్యశతానిమండలధరా ధీశాస్సభాయాంసదా
స్యస్సంసత్పరిణాహకోటిసుభటాస్సత్పండితాష్షోడశ
ద్వైవజ్ఞాదశషణ్మితాశ్చభిషజోభట్టాస్తథాద్ధాంఘినః
వేదజ్ఞాస్సతుచంద్రమావిజయతే శ్రీవిక్రమార్కోవధిభూః ॥ ౧౧

యస్యాష్టాదశయోజనానికటకేపాదాతకోటిత్రయం
వాహానామయుతాయుతంచనవతి స్త్రిఘ్నాకృతిర్హస్తినాం
నౌకాలక్షుచతుష్టయం విజయనోయస్యప్రయాణేభవత్
సోయంవిక్రమభూపతిర్విజయతేనాన్యోధరిత్రీపః ॥ ౧౨

యేనాస్మిన్ వసుధాతిలేశకగణాన్ సర్వాదిశస్సంగరే
హత్వాపంచనవప్రమాకలియుగేశాకప్రవృత్తిఃకృతా
శ్రీమద్విక్రమభూభుజాప్రతిదినం ముక్తామణస్వర్ణగో
సప్తిభాద్యుపవర్జనేనవిహితోధర్మస్సువర్ణాననః ॥ ౧౩

ఉద్దామద్రమిడద్రుమైకపరశుర్లాటాటవీపావకో
వెల్లద్వంగభుజంగరాజగరుడో గౌడాబ్ధికుంభోద్భవః
గర్జద్గూర్జరరాజసింధురహరిః ధారాంధకారార్యమా
కాంభోజాంబుజచంద్రమావిజయతే శ్రీవిక్రమార్కోనృపః ॥ ౧౪

యేనాప్యుగ్రమహీధరాగ్రవిష యేదుర్గాణ్యసహ్యాన్యహో
నీత్వాయానినవీకృతాస్తదధిపాదత్తానితేషాంపునః
ఇంద్రాంభోద్యమరద్రుమస్మరసురఘ్నాభృద్గణేనాంజసా
శ్రీమద్విక్రమభూభృతాఖిలజనాంభోజేందునామండలే ॥ ౧౫

యద్రాజధాన్యుజ్జయినీమహాపురీ సదామహాకాలమహేశయోగినః।
సమాశ్రయాప్రాణ్యపవర్గదాయినీ శ్రీవిక్రమార్కోవ నిపోజయత్యపి ॥ ౧౬

యోరూమదేశాధిపతింశకేశ్వరం జిత్వాగృహీత్వోజ్జయినీంమహాహవే
ఆనీయసంభ్రామ్య ముమోచయత్త్వహో। సవిక్రమార్కస్సమసహ్యవిక్రమః ॥ ౧౭

తస్మిన్ సదావిక్రమమేదినీశే విరాజమానే సమవంతికాయాం
సర్వప్రజామంగళసౌఖ్యసంపత్ బభూవసర్వత్రచవేదకర్మ ॥ ౧౮

శంక్వాదిపండితవరాఃకవయస్త్వకేనే
జ్యోతిర్విదస్సమభవంశ్చవరాహపూర్వాః
శ్రీవిక్రమార్కనృపసంసదిమాన్యబుద్ధి
స్తైరప్యహంనృపసఖాకిలకాళిదాసః ॥ ౧౯

కావ్యత్రయంసుమతికృద్రఘువంశపూర్వం
పూర్వంతతోననుకియచ్ఛ్రుతికర్మవాదః
జ్యోతిర్విదాభరణకాలవిధానశాస్త్రం
శ్రీకాళిదాసకవితోహితతోబభూవ ॥ ౨౦

వర్షైస్సింధురదర్శనాంబరగుణైర్యాతేకలౌసమ్మితే
మాసేమాధవసంజ్ఞికేచవిహితో గ్రంథక్రియోపక్రమః
నానాకాలవిధానశాస్త్రగదిత జ్ఞానంవిలోక్యాదరాత్
ఊర్జేగ్రంథసమాప్తిరత్రవిహితా జ్యోతిర్విదాంప్రీతయె ॥ ౨౧

—* ఇత్యేతే కాళిదాసోక్తశ్లోకాః *—

ఏవం కాళిదాసేన విక్రమార్కమహిమావర్ణితః.

అస్యైవ శ్రీహర్ష ఇతినామాంతరంచాసీత్ ॥ రత్నావళీ నాగానందప్రియదర్శకాది నాటకాని తేనవాతదాస్థానకవినా కృతానీతి కేచిదూచుః । తత్ప్రుతరాంనసంగతం ॥ బొంబై నగరస్థ ముద్రాక్షరశాలాయాం నిర్ణయసాగరసంజ్ఞాయాం సప్తాశీత్యుత్తరాష్టాదశాబ్దే ముద్రితాయాం తృతీయభాగే రత్నావళీనాటక నాయికా రత్నావళీసింహళేశ్వరస్య విక్రమబాహోర్దుహితేత్యుక్తం ॥ సచవిక్రమబాహుః క్రీస్తోరనంతరం ఏకవింశోత్తర ఏకాదశాబ్దే అభిషిక్తః ॥ విక్రమార్కస్తు క్రీస్తోఃపూర్వమేవాభిషిక్తః । తస్మాత్ రత్నావళీనాటకం తదాస్థానకవినావా తేన వానకృతం । విక్రమార్కస్య విక్రమబాహోశ్చ బహుకాల వ్యవహితత్వాదితి తన్నాటకం కాశ్మీరేశ్వరేణ శ్రీహర్షేణ కృతమితి తన్నాటకస్య పీఠికాయాం విల్సనునామ్నా లిఖితం తద్యుంభవేత్ యస్మాత్సహర్షః ౧౧౨౫ అబ్దావధిశశాస ॥ అయం విక్రమార్కష్షష్టివత్సరాణ్ శశాసేతి కేచిదూచుః । తదేతదనుపదం విచారయామః ॥

—* విక్రమార్కస్యవంశోభవిష్యత్పురాణేవర్ణితః *—

విక్రమార్కః దేవభక్తః శాలివాహనః శాలిహోత్రః శాలివర్ధనః శకహంతా సుహోత్రః హవిర్హోత్రః ఇంద్రపాలః మాల్యవాన్ శంభుదత్తః భీమరాజః వత్సరాజః భోజరాజః శంభుదత్తః బిందుపాలః రాజపాలః మహీనరః సోమవర్మా కామవర్మా భూమిపాలః గంగాపాలః కల్పసింహః గంగాసింహః ఇతి॥ అత్రేదం విచార్యతే ॥

వర్తమానేకలియుగే చతుశ్చత్వారింశదుత్తరత్రిసహస్రాబ్దపర్యంతం యుధిష్ఠిరశకం॥ అనంతరం శ్రీవిక్రమార్కపరిపాలనకాలమారభ్యపంచత్రింశదుత్తరశతవత్సరకాలపరిమితం విక్రమార్కశకం శాలివాహనోత్పత్తి (కాల) మారభ్యశాలివాహనశక మిత్యుచ్యతేహి॥ భవిష్యత్పురాణోక్తరీత్యా శాలివాహనో విక్రమార్కస్య పౌత్రఇతి॥ దేవభక్తోవిక్రమార్కస్యపుత్రఇతి విజ్ఞాయతే॥ మేరుతుంగాచార్యేణ రచితాయాంపాఠావళ్యాం విక్రమార్కస్యసుతోవీర చరితాహ్వోధర్మాదిత్యాపరనామకశ్చత్వారింశద్వత్సరాన్ శశాస॥ అనంతరంతత్పుత్రో భైల్లనామా ఏకాదశాబ్దాన్ శశాస

తతోనైల్లనామాతత్సూనుశ్చతుర్దశాబ్దాన్ శశాస॥ తతస్తత్పుత్రోనాహరనామకశ్చ దశాబ్దాన్ శశాసేతి విక్రమార్కశ్చపంచసప్తతివత్సరాన్ శశాసేతి ఏవంపంచత్రింశదుత్తరశతసంవత్సరపరిమితే విక్రమార్కశకేగతేనాహరాత్ శాలివాహనస్సముత్పన్నః తదారభ్యశాలివాహనశకమిత్యుక్తం ॥

భవిష్యత్పురాణే శ్రీవిక్రమార్కనృపతిః కృత్స్నమార్యావర్తం జిత్వాశకాన్ బహూన్ హత్వాస్వీయం శకం సంస్థాప్యశతసంవత్సరాన్. శశాసేతి తత్సుతోదేవభక్తోదశసంవత్సరాన్ శాసత్ శకైర్హతోనిధనం గతఇత్యుక్త్వా అనంతరం శాలివాహనచరితం వర్ణితం॥ పూర్వోక్తరీత్యా పంచత్రింశదుత్తర శతవత్సరపరిమితే విక్రమార్కశకకాలే దశాధికశతవత్సరాత్మకే కాలేవిక్రమార్కతత్సుతాభ్యాంగతే శిష్టస్యపంచవింశతివత్సరాత్మక కాలస్యకే వారాజ్యంచ కృరితివిచారే పాఠావళీ గ్రంథమనుసృత్య వీరచరితా పరనామకస్య దేవభక్తస్య శాలివాహనస్యచమధ్యేభైల్లనైల్ల నాహరాస్త్రయః పురుషాఆసన్నితి తేషుభైల్లోద

శాబ్దాన్ నైల్లశ్చదశాబ్దాన్ నాహరః పంచాబ్దాన్ శశాసేతి కథనీయం॥ వీరచరిత ఏవ దేవభక్త నామ్నా భవిష్యత్పురాణేకథితః ।

భైల్లాదిత్రయాణామతీవ ప్రసిద్ధిరాహిత్యాత్ తేషాం నామానిన తత్రగృహీతాని తస్మాత్ నాహరఏవశాలివాహనపితా నాహరస్తపసా శర్వంతోషయిత్వా తదనుగ్రహేణ శాలివాహనాఖ్యం పుత్రం లబ్ధ్వాత స్యాతీవబాల్యే శకైర్నిహతో మమార॥ తత్పుత్రోతీవ బాలః కులాలేన సంవర్ధితః ప్రాప్తయౌవనః పరాక్రమనిధిశ్శకాన్ హత్వా స్వపిత్రాశోకభయాత్పురాణరాజధానీ ముజ్జయనీంత్యక్త్వాధిష్ఠితాం మహారాష్ట్రే ప్రతిష్ఠానపురీం ప్రాప్తవానితి ॥

* అథశాలివాహన చరితం. *

విక్రమార్కసుతోరాజా దేవభక్తసమాహ్వయః
దశాబ్దానకరోద్రాజ్యం పితురంతేతదాహితం , ౯౦

తత్సుతో భైల్లనామాభూ ద్దశాబ్దాన్ సోభవత్ప్రభుః
తత్సూనుర్నైల్లనామాచ దశాబ్దానభవత్ప్రభుః ॥ ౯౧

నాహరాఖ్య స్తస్యపుత్రః పంచాబ్దాన్ రాజ్యమావసన్
శాలివాహననామానం శంకరానుగ్రహాత్సుతం ॥ ౯౨

లబ్ధ్వాశకైర్వినిహతో నిర్జితైర్విక్రమార్కతః
తావదంతంశకంతస్య విక్రమార్కస్యసంస్థితం ॥ ౯౩

సశాలివాహనస్స్వజననకాల ఏవ దశరాత్రాత్పూర్వం స్వపితరినాహ రేశకైర్నిహతేమృతే స్వమాతరిచ భర్తృశోకపరాజితాయాం మరణార్థ మర్ధరాత్రౌస్వేనసాకం కావేరీంగతాయాం తత్తీరే శిశుమాత్మానం సంస్థాప్యజలప్రవేశేన మృతాయాం తత్రైవాప్రభాతం స్థితః ప్రాతస్తత్రాగతేన కేనచిత్కులాలేన దృష్టో మహాభాగ్యలక్షణశాలితయా తస్యమనస్సమాకృష్యతదైవ తేనగృహం నీతశ్శాలిసంజ్ఞాయై నిజపత్న్యై పోషణాయదత్తస్తయా పుష్యమాణస్తత్రైవవ్యతిష్ఠత ॥ ౯౪

తదాతంబాలకం శాలివాహనఇతి సర్వే సమాహ్వయన్ ॥ ౯౫

తతశ్శాలివాహననామ్నైవ తస్యప్రసిద్ధమభవత్ ॥ ౯౬

సపంచవార్షికో బాల శ్శాలివాహనశ్శంభునా విప్రరూపేణాగతేన వి
రచిత జాతకర్మాది సంస్కారస్స మధ్యాపిత సకలశాస్త్రో ధనుర్వే
దంస రహస్యం సంజీవనీం విద్యాం ఐంద్రజాలికాది మాయాశ్చలం
భిత్తస్తత్రైవ కులాలగృహేనివసన్ మృద్వికారానేవ గజతురగరథ
పదాతీనఖిలాన్యపి రాజ్యాంగాని నిర్మాయ తాన్ సశక్తితఏవ ప్రాణవ
తోవిధాయ తై ర్విజితశత్రుగణః ప్రతిష్ఠానసంజ్ఞికం స్వపితుర్నగర
మధ్యతిష్ఠత్ ॥ ౯౭

ఉద్వాహ్యాస ప్రత్యక్షితిపాలపుత్రీః ఏకాంకులాలస్యసుతాంసభూపః
తాస్వాత్మజానాత్మగుణానురూపాన సూతభూతేశకటాక్షపాత్రం ॥ ౯౮

శాలివాహమహీపః పురాభవే పూజయద్గిరిశమంబికాపతిం
తోషితోథతపసావరాయతం ప్రైరయత్కరుణితాంతరంగకః ॥ ౯౯

దీర్ఘాయుష్యం తన్మహారాజ్యమృద్ధం విద్యాంవ్రవేసోథ సంజీవినీంచ
భూయోభక్తంతంజకాదేందుమాళిః నాస్మిన్ జన్మన్యేతదాప్యేతతేహి ॥

ప్రాప్తేతిష్యేరాజవంశే ప్రసూతః ప్రాప్తాస్వేష్టం యద్యదాకాంక్షితంతే
తస్మాదేషశ్రీగళానుగ్రహేణ క్షోణీశత్వంప్రాపవిద్యాశ్చసర్వాః ॥ ౧౦౦

దిశోవిజేతుంకృతనిశ్చయోయం జ్యేష్ఠంతనూజంకిలచంచుమాఖ్యం
శుభేప్రతిష్ఠానపురేనివేశ్య తతోవిజేతుంహరితఃప్రతస్థే ॥ ౧౦౧

కుంభఘోణపురమేత్యతద్విభో రాదదేసరుచిరాంగనాభిధాత్
శాలివాహననృపఃకరంనిజే తంపునశ్చసమవేశయత్పదే ॥ ౧౦౨

సుబ్రహ్మణ్యపురీంగతస్తదనుతం దృష్ట్వాకుమారాంశజం
తస్మైరాజ్యమదాన్ముదాతదఖిలం భోగాయతస్యైవసః
మాహిష్మత్యభిధాంపురీముపగతః పశ్చాత్తదీశంవిభో
ర్వంశ్యంభూపవరంజిగాయసహసా తంచంద్రకాంతాహ్వయం॥ ౧౦౩

మణలూరపురంగతస్తతః । తదధీశంకిల ధర్మనామకం
స్వపదేవినివేశ్యభూపతిః । జగృహేచాపికరంతదాహితం ॥ ౧౦౪

అథచోళమహీంగతోనృప । స్తనయంగదాభిసంజ్ఞమాత్మనః
అభిషిచ్యతదాధిపత్యకే । నిరగాత్తద్విషయాన్నదీవృతాత్ ॥ ౧౦౫

అనంతశయనాహ్వాయం పురముపేత్యతన్నాయకం

విజిత్యవిధువంశజంసఖలుదండరాజాభిదం
ప్రగృహ్యాకరముద్యతం నిజపదేచసంస్థాప్యతం
జగామముదితస్తతో రఘువరేణ్యాసేతుంనృపః ॥ ౧౦౭

చంద్రవంశజనుషోజయాహ్వయాత్ । సేతురాజ్యపరిపాలకాత్కరం
శాలివాహననృపస్సమాదదే । స్థాపయత్తమపినైజమండలే॥ ౧౦౮

మధ్యార్జునేశం తదనుప్రణమ్య । శ్రీరంగదివ్యాయతనంజగామ
సంసేవ్యభక్త్యాపురుషంపురాణం । ముమోదభోగీంద్రతనౌశయానం॥

భోగాయతస్మైవసమర్ప్యదేశం । తమాగతో వేంకటభూధరేంద్రం
శ్రీశ్రీనివాసంనృపతిఃప్రణమ్య।సమార్పయత్తద్విషయంచతస్మై॥ ౧౧౦

కాంచీముపేత్యవరదం ప్రణిపత్యభక్త్యా
తన్నాయకాత్కరమగృహ్ణాత దండపాణేః
పశ్చాజ్జగామనగరీం ఖలుకాళహస్తి
సంజ్ఞాంసువర్ణముఖరీతటినీ తటస్థాం॥ ౧౧౧

ప్రణమ్యదేవం గిరిజాసహాయం । తద్దేశనాథాత్ రణధారసంజ్ఞాత్
నందస్యసూనోర్వలిమస్యవంశ్యాత్ । కరంగృహీత్వాసజగామవంగాన్॥

కృష్ణాభిధానం నృపతింనిరీక్ష్య । వంశ్యంమహానంద నృపస్యతస్మాత్
కరంసమాదాయతదాధిపత్యే। భ్యషించదేనం విజితాఖిలారిః॥ ౧౧౩

శ్రీశైలదేశమభిసంగతవాన్తదీశం
తంమల్లికార్జునపతిం ప్రణిపత్యభక్త్యా
తద్దేశనాయకతయాస్వ తృతీయపుత్రం
కర్మిష్టనామవిదధేధస కాళిదాసః ॥ ౧౧౪

గోలకొండనగరీముపశ్రితే । శాలివాహననృపేమహాబలే
తంమహామ్మదముఖాశ్శకాన్నృపాః । మార్గఏవయవనాఃప్రపేదిరే॥ ౧౧౫

వయంభటాభవేమతే మహీశపాహినస్తతః
సమీరితామితీవతైర్గిరంనిశమ్య భూపతిః
వ్యచింతయన్మనస్యమీక ధంస్యురేవమద్భటాః
ద్విజన్మగోవిఘాతకాశ్శకాశ్చపాపవృత్తయః ॥ ౧౧౬

విచింతయత్యేవతతశ్శయానే। కృష్ణాఖ్యనద్యామహిపేతుతస్మిన్
నిద్రాముపేతేనిశిభూతనాథః । దయాళురేత్యేదమువాచభూపం॥ ౧౧౭

అమీరాపితుశ్చాపబలేనవిశ్వా । మిత్రాత్మజామ్లేచ్ఛజనింప్రవిష్టాః
మదాజ్ఞయేమాన్ స్వభటాన్ కురుష్వ । మహాబలాన్నైకవిధాయుధా
ఢ్యాన్ ॥ ౧౧౮

కించాప్యజయ్య స్తవగోలకొండ । పురీశ్వరో భైరవలక్ష్మనామా । చంద్ర
స్యవంశ్యోవ్యాదిభైరవేశం । ధ్యాయన్ సదాతచ్ఛ్రిణుతత్ర హేతుం ॥

కృష్ణస్యనిందాకృదభూత్పురాయ । స్సాల్వస్సజాతో ద్విజరూపధారీ
తమక్కభట్టంసముదాహరంతి । సోత్రైవశైలేవసతీంద్రకీలే॥ ౧౨౦

సరాజ్యకామోమమపూజనాయాం । సక్తశ్చసాక్షాత్కృతభైరవేశః
సంగత్య తేనాద్యవిధాయభృత్యా।నిమాన్ విజేష్యస్యపిభైరవంతం॥౧౨౧

ఇత్యుక్త్వాంతర్ధిమాప్తే ప్రమథగణపతౌ శాలివాహోవినిద్రః
తైస్సాకంమ్లేచ్ఛసంఘై ర్నిజభటవిహితైః గోలకొండంప్రవిష్టః
సఖ్యంకృత్వాక్కభట్టాభిధధరణి సురేణాదరాత్తేనసాకం
యుద్ధాయైవోద్యతోభూద్విజయమభిలషన్ భైరవాంకేనరాజ్ఞా॥ ౧౨౨

నిర్యాతితస్మిన్ కిలభైరవాంకే । సంరక్షణాయాస్యసభైరవోగ్రే
వినిర్యయౌతంసముదీక్ష్యశాలి।వాహోక్కభట్టాసమచోదయత్తం॥ ౧౨౩

తమగ్రతఃప్రాప్తమథాక్కభట్టం । సంస్తూయమానస్స్వగుణప్రవాహం
కృపాణహస్తంసముదీక్ష్యదేవః । సభైరవోంతర్ధిమవాపశీఘ్రం॥ ౧౨౪

నిహత్యయుద్ధేథసభైరవాంకం । సమభ్యషించన్నగరేతదీయే
సోప్యక్కభట్టోయవనాంకశీలో । భవన్నరేంద్రోగ్బర్ పాదుషాఖ్యః॥

సపురంయమునాతటేతనో । దధఢిల్లీతిచయోజనాయతం
ప్రశశాసహితత్రసంస్థితో । ధరణీంధాన్యధనర్ధిభూషితాం॥ ౧౨౬

మహమ్మదాఖ్యం యవనంతుగోల । కొండేనివేశ్యాధిపతింతదన్యం
న్యధాదయోధ్యానగరేనబాబు । సంజ్ఞంస్వయంత్వాస్థితవాన్ సఢిల్లీం॥

అథాక్కభట్టేనస శాలివాహనః । సమేత్యసాదాఖ్యపురీముపేయివాన్
విజిత్యనందాత్మజమాల్యవన్నృపా। న్స్వయంనరేంద్రంకరణాభిధానకం॥

ఆదాయతస్మాత్కరమంగదేశం । సంప్రాప్యభూపాత్కరదండపుర్యాః
నాథాదుపాదాయకరంచరామ।కృష్ణాభిధానాన్నిరగాన్నరేంద్రః॥ ౧౨౯

గోదావరీతీరగతంపుళింద । దేశంగతస్తస్యవిభోర్న రేంద్రాత్
రత్నాభిధానాద్విజతాదవాప్య । కరంకళింగానభితోజగామ ॥ ౧౩౦

నపూసపాటుఃకిలరాజరాజ । నరేంద్రభూపేనపురాజితశ్రీః
ప్రసాద్యదుర్గాంతదనుగ్రహేణ । చిరంజిజీవేతిపురాణగీతం॥ ౧౩౧

తస్మైహ్యపుత్రాయస శాలివాహః । స్వయైంద్రజాలాహ్వయ విద్యయైవ
ఉత్పాద్యకంచిత్పురుషంగుణాఢ్యం । దిదేశపుత్రంవిజయాభిధానం॥ ౧౩౨

తతోమహారాష్ట్రముపేత్యదేశం । భూమిత్రసంజ్ఞంతనయంచతుర్థం
తత్రాభిషిచ్యాథచనర్మదాయా। స్తీరంగతోభూప్రుచిరంసభూపః ॥ ౧౩౩

యాచ తేనిజసుతంచశృంగిణే । మానసంజ్ఞకమదాచ్చపంచమం
భూయఏవనగరంస్వకంముదా।ప్రాప్యషష్టిశరదోహ్యపాలయత్॥ ౧౩౪

సపాలయన్ రాజ్య ముదారశోభం
కదాచిదాగాద్ధిమ శైలశృంగం
హూణాఖ్యదేశే సముదీక్ష్యకంచిత్
మ్లేచ్ఛాధిపం పీతముఖంచ గౌరం ॥ ౧౩౫

కోసీతిపృష్టోవ్వతమహంగిరీశ
పుత్రఃకుమారీ జఠరోద్భవశ్చ
మ్లేచ్ఛస్యధర్మస్య నిరూపణాయ
జాతశ్చ సత్యవ్రత నిష్ఠితశ్చ ॥ ౧౩౬

ఇత్యుక్తమాకర్ణ్య సతస్యశాలి
వాహఃపునస్తం సమువాచధీరః
కీదృకస్యధర్మోవదమే మహాత్మ
న్నితీరితస్సోవదదేవమేవం॥ ౧౩౭

నిర్మర్యాదే మ్లేచ్ఛదేశేమసేహ
నామాహంవై ధర్మసంస్థాపకోహి
శుద్ధిర్మఖ్యామానసీదేహ
శుద్ధిర్నైవావశ్యంభావినీమత్పదవ్యాం॥ ౧౩౮

కుర్వన్నిత్యం నైగమం మంత్రజాపం
ధ్యాయేద్దేవం సూర్యబింబస్థమీశం

దేవస్సోయంచాచలస్సర్వజంతోః
క్రష్టాఖ్యాతః పూజ్యమేనంహివిద్ధి॥ ౧౩౯

ఇత్యేవంమ్లేచ్ఛనాథేనప్రత్యుక్తశ్శాలివాహనః
తత్రసంస్థాప్యతం ప్రీత్యాసంపూజ్య పురమాయయా॥ ౧౪౦

సశాలివాహనోనృపోవిశాలకీర్తిభూషితః
ప్రశాసితాఖిలక్షితిర్దిశాసువిశ్రుతింగతః
కృశానుభిస్త్రిభిస్సురానుశేర్ ఫలం సమర్చయ
న్నశామయద్దురీతికావశేవిధాయవైరిణః॥ ౧౪౧

మహాశ్వమేధకర్మణామహాంతమార్చయద్విభుం
మహాధనర్థిభిర్యజామహీయసామహీయసాం
జహాతియోంతరాజనాన్ సహస్రశియానసర్వతో
నహీయతేచసర్వదామహే ముఖైశ్శుభైర్గుణైః॥ ౧౪౨

సుతోస్యశాలిహోత్రాఖ్యః । పూర్వోక్తేభ్యోన్యఏవహి
శాలివర్ధననామాస్య । శకహంతాతదాత్మజః॥ ౧౪౩

సుహోత్రాఖ్యస్తత్సుతోభూత్। హవిర్హోత్రస్తదాత్మజః
తత్సూనురింద్రసాలాఖ్య । స్సపురీం నిర్మమేశుభాం॥ ౧౪౪

తస్యామింద్రావతీనామ్న్యాం । వర్షరాజ్యమపాలయత్
మాల్యవాన్నామతత్పుత్రో । యస్స్వనామ్నాకరోత్పురీం ౧౪౫

తస్మిన్ శాసతిఘోరాసీ । దనావృష్టిశ్చతుస్సమాః
క్షుధాతురస్సగహ్వ్యాన్న । మార్ధ్వయద్దరయేన్నృపః॥ ౧౪౬

తతఃప్రసన్నోభగవా । నాహేదం మాల్యవన్నృపం
త్వద్వంశేపాతిధరణీం । నానావృషిర్భవిష్యతి॥ ౧౪౭

మాల్యవత్తనయోజజ్ఞే। శంభుదత్తాభిధానకః
తత్పుత్రోభీమరాజోభూత్। శ్రీహర్షాపరనామకః॥ ౧౪౮

తదాత్మజోవత్సరాజః । తత్పుత్రో భోజసంజ్ఞికః
చరితంతస్యనృపతేః శ్రుణుష్వాహితమానసః॥ ౧౪౯

వత్సరాజోయమాఖ్యాత । స్సింధురాజాపరాఖ్యయా
సింధులశ్చేతిగదితో। యస్యభోజస్తనూజనిః॥ ౧౫౦

వాగీశరాజనామాస్య । భ్రాతాముంజాపరాహ్వయః
జ్యేష్ఠోధారాపురీం రాజ। ధాసీంకృత్వాశశాసవై॥ ౧౫౧

సింధురాజేనుజేముంజో । బాల్యేభోజస్యసంస్థితే
తం స్వపుత్రమివస్నేహా । త్పశ్యన్ రాజ్యమచీకరత్॥ ౧౫౨

ముంజోయంపితృవద్రాష్ట్రా। కూటరాష్ట్రింజిగాయవై
మాల్యకేతాభిధాయాస్త । ద్రాజధాన్యాస్సమీపతః॥ ౧౫౩

తదాచాళుక్యనృపతి ।శ్శౌర్యవీర్య మహోనిధిః
ద్వితీయతైలపాభిఖ్యో । ముంజం యోధయితుంయయౌ॥ ౧౫౪

ముంజష్షోడశభిర్వారైః । తేనయుద్ధ్వామహాబలః
పరాజిత్వాపితస్త్వన్తే । తేనచాసీత్పరాజితః॥ తదిద్ధం॥ ౧౫౫

స్వదేశసీమాం ముంజోయం । తీర్త్వాగోదావరీంనదీం
వివేశశత్రోర్విషయం । తదాసీత్సంగరోమహాన్॥ ౧౫౬

తత్రముంజఃపరాభూతో । బలాద్బందీకృతోరిభిః
భ్రామితశ్చపురేచ్ఛిన్న । శీర్షోభూద్వ్యమలోకగః॥ ౧౫౭

పంచాధికనవాధిక్య । నవసాహస్రవత్సరే
వైకృతం తదిదంజాత । మితిస్మిత్తుబుధేరితం॥ ౧౫౮

పితృవ్యేనిహతేముంజే । భోజస్సింధులనందనః
పురాభిషిక్తస్తేనైవ । ధారారాజ్యపతిర్బభౌ॥ ౧౫౯

సవిద్వాన్ సర్వశాస్త్రజ్ఞః । కవితాయాం కృతీనృపః
ధనపాలాఖ్యకవినా । కాళిదాసేనచాన్వితః॥ ౧౬౦

విద్వద్గోష్ఠీ మలంకుర్వన్ । విదుషశ్చాపిమానయన్
కవీననేకాన్ సమ్మాన్యా । శాసితస్తైర్వ్యరాజత॥ ౧౬౧

ధనపాలేనకవినా । తథాస్థానసదాసదా
ఖ్యాతిస్తిలకమంజర్యాం । ఖ్యాపితాభోజభూపతేః॥ ౧౬౨

తత్రత్యానేవచశ్లోకా । నత్రాహం విలిఖామితాన్
యేషుభోజమహీభర్తుః । ఖ్యాపితాస్స్వగుణాభృశం॥ ౧౬౩

ధనపాలకవిరచితా స్తిలకమంజరీ శ్లోకాః॥

అస్త్యాశ్చర్యనిధానమర్బుద ఇతిఖ్యాతో గిరిః ఖేచరైః
కృచ్ఛ్రాల్లంఘిత దిగ్విలంఘిశిఖరగ్రామోగ్రిమఃక్ష్మాభృతాం
మైనాకేన మహార్ణవేహరతనో సత్త్వాప్రవేశీకృతే
యెనైకేనహిమాచలశ్శిఖరిణాం పుత్రీతిలక్ష్మ్యోభవత్॥ ౧

వాసిష్ఠైస్మకృతస్మయోవరశతైరస్త్యగ్నికుండోద్భవో
భూపాలః పరమార ఇత్యభిధయాఖ్యాతో మహీమండలే
అద్యాప్యుద్గతహర్షగద్గదగిరోగాయంతి యస్యార్బుదే
విశ్వామిత్రజయోర్జితస్యభుజయోర్విస్ఫూర్జితం గుర్జరాః॥ ౨

తస్మిన్నభూద్రిపుకళత్రకపోలపత్ర । వల్లీవితానపరశుః పరమారవంశే
శ్రీవైరిసింహ ఇతిదుర్ధరసైన్యదంతి । దంత్రాగ్రభిన్నచతురర్ణవకూల
భిత్తిః ॥ 3

తత్రాభూద్వసతిశ్శ్రియామహరయాశ్రీహర్ష ఇత్యాఖ్యయా
విఖ్యాతశ్చతురంబురాశిరశనాదామ్నః ప్రశాస్తాభువః
భూపఃఖర్వితవైరిగర్వగరిమాశ్రీసీయకస్సాయకాః
పంచేషోరివయస్య పౌరుషగుణాః కేషాంన లగ్నాహృది॥ ౪

తస్యోదగ్రయశాస్సమస్తసుభటగ్రామాగ్రగామీసుతః
సింహోదుర్ధరశత్రుసింధురతతేః శ్రీసింధురాజోభవత్
ఏకాధిజ్యధనుర్జితాబ్ధివలయావచ్ఛిన్నభూర్యస్యస
శ్రీమద్వాక్పతిదేవరాజనృపతిర్వీరాగ్రణీరగ్రజః॥ ౫

ఆకీర్ణాంఘ్రితలస్సరోజకలశచ్ఛత్రాదిభిర్లాంఛనైః
తస్యాజాయతమాంసలాయతభుజశ్శ్రీభోజ ఇత్యాత్మజః
ప్రీత్యాయోగ్య ఇతి ప్రతాపవసతిఃఖ్యాతేనముంజాఖ్యయా
యస్స్వేవాక్పతిరాజభూమిపతినారాజ్యేభిషిక్తస్స్వయం॥ ౬

దేవ్యావిభ్రమసద్మపద్మవసతేః కర్ణావతంసంతతేః
సౌభాగ్యప్రతిపక్షమిందుమహసః సర్గాద్భుతంవేధసః
ధత్తేయోవధిభూతమీక్షణవతాం నేత్రామృతంయోషితాం
రూపన్యక్కృతకామముద్భుతమణేస్తస్యాభిరామంవపుః॥ ౭

ఆయాతాశరదిత్యుదీర్యముదితైర్దాక్షైః పురోదర్శితా
లీలోద్యానభవానపాస్నమనసస్సప్తచ్ఛదత్పున్మహం
యత్రైస్న్యాగమశంకినామసుహృదామాకృష్టగంధాఇవ
శ్వాసైః ఖేదనిరాయతైర్వ్యదధిరేసద్యశ్శిరోవేదనాం॥ ౮

శ్రుత్వాయం సహసాగతంనిజపురాత్ త్రాసేననిర్గచ్ఛతాం
శత్రూణామవరోధనైర్జలలవప్రస్యందితిస్యత్పుటాః
శుభ్రేసద్మనిపల్లవిన్యుపవనేవాప్యాంనవాంభోరుహి
క్రీడాద్రౌచముహుర్ముహుర్వివలితగ్రీవైర్వ్యముక్తాదృశః॥ ౯

ప్రాసాదేషుత్రుటితశిఖరశ్వభ్రలబ్ధప్రవేశైః
ప్రాతః ప్రాతస్తుహినసలిలైశ్శార్వరైస్స్నాపితాని
ధన్యాశ్శూన్యేయుదరినగరే స్థాణులింగానిశాఖా
హస్తస్రస్తైఃకుసుమనికరైః పాదపాఃపూజయంతి॥ ౧౦

యేషాంసైన్యభరాహితోరగపతిశ్రాంతింప్రయాతాంబహి
ర్జాయంతేస్థగితాహిమాంశుమహసశ్శ్వేతాతపత్రైర్దిశః
ఆభాంతి ప్రభవోనృణామితరవత్తేప్యాగతాస్సేవయా
యస్యానేకజనాకులేనిజవపుర్మాత్రాస్సభామండలే॥ ౧౧

నస్వప్నేపిసమాశ్రితారిపుజనం మ్లానింగతానోన్నతా
లగ్నాసాధుగుణద్విషాంశుచితయాకర్ణేనదుష్టాత్మనాం
నిర్ఘోషాహసనేన దిక్షుగమితేత్యాత్మీయ వార్తామివ
వ్యాకర్తుం వ్రజతిస్మయస్యతరసాకీర్తిస్సురేంద్రాలయం॥ ౧౨

ఇత్యేతే ధనపాలకవి విరచితాః శ్లోకాః॥

—* భోజరాజ్ఞ శ్శాసన మిదం *—

జయతివ్యోమకేశోసౌ । యస్సర్గాయబిభర్తితాం
ఐందవీం శిరసాలేఖాం । జగద్బీజాంకురాకృతిం॥
తన్వంతువః స్మరారాతేః । కళ్యాణమనిశంజటాః
కల్పాంత సమయోద్దామ । తటిద్వలయపింగళాః॥

పరమభట్టారకమహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీసీయకదేవపా
దానుధ్యాత్మ పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీవాక్ప

తిదేవరాజ దేవపాదానుధ్యాత్ప పరమభట్టారక మహారాజాధిరాజ పర మేశ్వర శ్రీసింధురాజ దేవపాదానుధ్యాతా పరమభట్టారక మహారాజా ధిరాజ పరమేశ్వర శ్రీభోజదేవఃకుశలీ॥

నాగహ్రదపశ్చిమపథకాంతః పాతిపీరాణకే సముపాగతాన్ స మస్తరాజ పురుషాన్ బ్రాహ్మణోత్తరాన్ ప్రతినివాసిపటకిలజనపదా దీంశ్చ సమాదిశతి॥

అస్తువస్సంవిదితం.

యథాఅతీతాష సప్తత్యధిక సహస్రక సంవత్సరే మాఘాసిత తృతీయాయాంరవావుదగయన పర్వణికల్పిత హలానాంలేఖ్యే శ్రీమ ద్ధారాయామవస్థితై రంభోభిస్స్నాతాచరాచర గురుంభవానీపతిం సమ భ్యర్చ్య సంసారస్యాసారతాందృష్ట్వా॥

శ్లో॥ వాతాభ్రవిభ్రమమిదం వసుధాధిపత్య
మాపాతిమాత్రమధురోవిషయోపభోగః
ప్రాణాస్తృణాగ్రజలబిందుసమానరాణాం
ధర్మస్సఖా పరమహోపరలోకయానే॥ ౧

భ్రమత్సంసారచక్రాగ్ర । ధారాధారామిమాంశ్రియం
ప్రాప్యయేనదదుస్తేషాం । పశ్చాత్తాపః పరంఫలం॥

ఇతిజగతోవినశ్వరం స్వరూపమాకలయ్య ఉపరివిలిఖిత గ్రామః స్వసీమాతృణాగోచరయూతి పర్యంత స్సహిరణ్యాభాగభోగః సపరికర స్సర్వాదాయ సమేతో బ్రాహ్మణధనపతి భట్టాయభట్ట గోవిందసుతా య బహ్వృచాశ్వలాయన శాఖాయత్రిప్రవరాయ వెల్లవల్ల ప్రతిబద్ధ శ్రీవాదావినిర్గతరాధ సురసంగ కర్ణాటాయమాతాపిత్రోరాత్మనశ్చపుణ్యా యశోభివృద్ధయె దృష్టఫల మంగీకృత్య ఆచంద్రార్ణవక్షితి సమకాలం యావత్పరయాభక్త్యాశాసనేనోదకపూర్వాం ప్రతిపాదిత ఇతి మత్వాయ థాదీయమాన భాగభోగకరహిరణ్యాధిక మాజ్ఞాశ్రవణ విధేయైర్భూ త్వా సర్వమస్మై సముపనేతవ్యం। సామాన్యం చైతత్పుణ్యఫలంబు ధ్వా అస్మద్వంశజైరన్యైరపిభావిభోక్తృభిరస్మత్ప్రదత్తధర్మాదాయో యమనుమంతవ్యః॥ పాలనీయశ్చ॥ ఉక్తంచ॥ బహుభిర్వసుధాదత్తా।

రాజభిస్సగరాదిభిః । యస్యయస్యయథాభూమిః । తస్యతస్యతదాఫలం॥

యానీహదత్తానిపురానరేంద్రైః । దానాని ధర్మార్థయశస్కరాణి । నిర్మాల్యవాంత ప్రతిమానితాని । కోనామసాధుః పునరాదదీత॥

అస్మత్కులక్రమముదార ముదాహరద్భిః । అన్యైశ్చదానమిదమభ్యనుమోదనీయం । లక్ష్మ్యాస్తటుత్సలిల బుద్బుదచంచలాయాః । దానంఫలంపరయశః పరిపాలనంచ॥

సర్వానేతాన్ భావినః పార్థివేంద్రాన్ । భూయోభూయోయాచతేరామచంద్రః । సామాన్యోయంధర్మసేతుర్నరాణాం । కాలేకాలేపాలనీయోభవద్భిః ॥

ఇతికమల దళాంబుబిందులోలాం
శ్రియమనుచింత్య మనుష్యజీవితంచ
సకలమిదముదాహృతంచ బుధ్వా
నహిపురుషైః పరకీర్తయోవిలోప్యాః ॥

ఇత్యేవ సప్తత్యుత్తరసహస్రసంఖ్యాకేబ్దే చైత్ర శుక్ల చతుర్దశ్యాం స్వయమాజ్ఞామంగళంమహాశ్రీః । స్వహస్తోయం భోజరాజస్య ॥

ఏవంభోజఃపితృవ్యదత్తం రాజ్యమధివసన్ వసంత ఇవరంజిత సకలసుమనోగణః ఫణీంద్ర ఇవసహస్రముఖముఖరితవిద్యః ఖద్యోతఇవస్వ తేజ సావిత తదిగంతరాళో మాళవేంద్రపురీమధ్యతిష్ఠత్ ॥ ౧౬౪

విభ్రష్టధర్మామధవీక్ష్యపృథ్వీం । భోజోవిజేతుంహరితఃప్రతస్థే
చమ్వాపరీతోదశభిస్సహస్రైః । స్సకాళిదాసస్సహావిప్రవర్గః॥ ౧౬౫

సింధోఃప్రతీరంసరితఃప్రపన్నో । గాంధారకాశ్మీరముఖానశేషాన్
విజిత్యదేశాన్ కరమాదదానః స్తదీశ్వరేభ్యోనిరగాన్నరేంద్రః ॥ ౧౬౬

మ్లేచ్ఛస్తుయఃకోపిమహామ్మదాఖ్యః । సాచార్యశిష్యోనృపమభ్యుపేతః
నృపశ్చగంగాంబుభిరిందుమాళిం । పంచామృతైశ్చాప్యభిషిచ్యభక్త్యా॥

ధూపేనదీపేనచదివ్యభోజ్యై । నివేదనేనాపిసుమైస్సురూపైః
ఆరాధయామాసతతోనిశాయాం । స్వప్నేప్రసన్నోగిరిశోభ్యవాదీత్ ॥

స తేనజయ్యోతిబలస్సశిష్యో । వాహీకదేశాధిపతిర్నరేంద్రః
మహామదోతః ప్రతియాహిపుణ్యా। క్షేత్రం మహాకాళపదం మదీయం॥ ౧౧౯

ఇతీశ్వరోక్తం వచనం నిశమ్య । భోజే ప్రబుద్ధే నిజమేవ దేశం
సంప్రస్థితే భృత్యమహామదస్స। మ్లేచ్ఛాధిపో భోజమువాచ భూపం॥ ౧౨౦

దేవ స్తవాయం మమదాసభూతః । భుక్త్వామదుచ్ఛిష్టమతీవరుచ్యా
తతశ్చసమ్లేచ్ఛపథే చకార । రుచింనరేంద్రో వచనేన తేన ॥ ౧౨౧

తతో మహారోషయుతస్తుకాళీ । దాసో నిహంతుం తముదగ్రవేషం
మహామదం మ్లేచ్ఛపతిం నవార్ణ।మంత్రం జజాపాద్రివరాత్మజాయాః॥ ౧౨౨

జపానుగుణ్యేనచ హేమతర్పణే । చకారవిద్వానథసోపి భస్మసాత్
బభూవతచ్ఛిష్యగణాశ్చసాధ్వసాత్ । అవాపురాత్మీయ నివాసనీవృతః ॥

పైశాచరూపం సమవాప్య తస్యాం। రాత్ర్యాం సభోజం సమువాచ భూపం
ఆర్యాదృతం ధర్మమపాస్య రాజన్।మ్లేచ్ఛంచరామీమమధాజ్ఞయేశః ౧౨౪

విచ్ఛిన్నలింగా విశిఖామదీయా । స్సశ్మశ్రవో మేకులజా భవేయుః
తుచ్ఛాచభాషా ప్రచరేచ్చ తేషు।యథాత్వదీయేషుతు సంస్కృతావాక్ ॥

ఇతీరయిత్వా వచనం ప్రణష్టే । మహామదే భోజనృపస్స నేనః
స్వదేశమాగాత్సజయన్ సపత్నాన్ । యశస్తతాశోదితతత్ప్రకాశః॥ ౧౨౬

శృణ్వన్ కవీనాముశదీర్గిరస్తాః । సంమానయంస్తాన్ ప్రతివర్ణలక్షైః
ధనైఃకనత్కంకణరాంకవాద్యైః । భోజస్తతౌజః ప్రసరో విరేజే॥ ౧౨౭

సంవత్సరాణాం ధరణీం సమృద్ధాం । పంచాశతా సంపరిపాల్యవీరః
హాతోరణే ఘూర్జరచేదిపాభ్యాం।స్థానం సురాణామగమన్నరేంద్రః॥ ౧౨౮

తస్యాత్మజో భూదుదయార్కనామా । తంశంభుదత్తాహ్వయమప్యుశంతి
విశాలదేవాఖ్యనృపస్యయుద్ధే । మహమ్మదీయైరభవత్సహాయః॥ ౧౨౯

విశాలదేవో గజనీనృపాలం మ్లేచ్ఛాధిపం తస్యసహాయభావాత్
జిగాయసోయంతుదశాబ్దకాలం శశాసరాజ్యం విజితారివర్గః ॥ ౧౩౦
విక్రమార్కశకేతీతే సహస్రేశరదాంతదా
షడశీత్యుత్తరేయుద్ధం తద్బభూవేతివిశ్రుతం ॥ ౧౩౧
ఉదయార్కస్యతనయో బిందుపాస్రమాహ్వయః
ఘూర్జరేణనృపాలేన విజితోయం వివాసితః

బిందుఖండాభిదానూత్నం ధనధాన్యసమాచితం
రాష్ట్రంనిర్మాయజగతీం పాలయామాసరంజయన్ ॥ ౧౮౨

తత్సుతో రాజపాలాఖ్యః గుణీసజ్జనరంజకః
రాజపాలస్యతనయో మహీనరసమాహ్వయః॥ ౧౮౩

మహీనరాత్మజస్సోమ శర్మారామఇవాపరః ॥ ౧౮౪

తస్యాత్మజఃకామకర్మా । భూమిపాలస్తదాత్మజః
సజిత్వానృపతీన్ సర్వాన్ । వీరసింహాభిధామగాత్ ॥ ౧౮౫

భూసరోనామనగరంతే నభూవివరేకృతం
రంగపాలాభిదోయస్యాత్ తనయోవినయోజ్జ్వలః ॥ ౧౮౬

భూమిపాలో రంగపాలం । ప్రజాపాలనకర్మణి
నివేశ్యవిపినంయాతో । బ్రహ్మధ్యాయన్ దివంయయౌ ॥ ౧౮౭

రంగపాలస్యతనయః । కల్పసింహాఖ్యయాశ్రుతః
సగంగాతటినీతీరే । కల్పక్షేత్రేశుభావహే ॥ ౧౮౮

కలాపనగరంనామ । విరచయ్యపురంవరం
తత్రస్థితఃప్రజాస్సర్వాః । పాలయామాసధర్మతః ॥ ౧౮౯

కల్పసింహస్యతనయో । గంగాసింహఇతిస్మృతః
ఇత్యేతేనరపాలావై । ప్రమరాన్వయసంభవాః ॥ ౧౯౦

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే చరమభాగే
కలియుగరాజచరిత వర్ణనే ప్రమరవంశ
చరిత వర్ణనం నామ
చతుర్థస్సర్గః.

శ్రీమతే శోభనాద్రీశాయనమః.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

చపహానివంశ్యచరితం.

-:o:-

యస్తు ప్రమరస్యానంతరశ్చ పహానిస్తప్ఖ్యాతా రాజపుత్ర విషయాధిపతి రజమెరపురాధిపాతాతస్య తోమరో నామతనయస్సమజని॥ ౧

అజోబ్రహ్మాతుమాలక్ష్మీ । స్తయాయన్నగరంకృతం
అజమేరపురంనామ్నా । ప్రసిద్ధంతన్మహీతలే॥ ౨

తోమరఃపార్థివైర్లింగై । రారాధ్యశశిశేఖరం
తద్దత్తమింద్రప్రస్థాఖ్యం । పురమాస్థాయ రాజ్యకృత్॥ ౩

భ్రాతాశ్యామలదేవాఖ్య । స్తోమరస్యానుజశ్రుతః
అజమేరపురేరాజ్యం । చకారభ్రాతృశాసనాత్॥ ౪

మహాదేవస్తతోజాతోఽజయనామాతదాత్మజః॥ వీరసింహస్తతోజజ్ఞే। బిందుసూరస్తదాత్మజః । తస్యవీరాసుతాజాతా । సుతోవీరవిహారకః॥ ౫

దదౌతాంవిక్రమార్కాయ । వీరాంన్నృపతయేపితా
మాణిక్యోనామతనయో । జజ్ఞేవీరవిహారకాత్॥ ౬

మాణిక్యస్యతనూజోభూత్ । మహాసింహాఖ్యయాశ్రుతః
చంద్రగుప్తస్తతోజజ్ఞే । తస్యసూనుఃప్రతాపవాన్॥ ౭

మోహనస్తనయస్తస్య । శ్వేతరాయస్తదాత్మజః
నాగవాహస్తతోజాతో । లోహధారస్తుతత్సుతః॥ ౮

తత్సూనుర్వీరసింహాఖ్యః । విబుధస్తత్సుతోభవత్
తత్పుత్రచంద్రరాయాఖ్యః । జజ్ఞేహరిహరాత్మజః॥ ౯

సుతోహరిహరస్యాభూత్ । వసంతోనామవిశ్రుతః
బలాంగస్తస్యతనయః । ప్రమథస్తత్సుతో௽భవత్ ॥ ౧౦

అంగరాయస్తతోజాతో । విశాలాఖ్యస్తదాత్మజః
శార్ఙ్గదేవశ్చతత్పుత్రో । మంత్రదేవస్తుతత్సుతః ॥ ౧౧

జయసింహస్తతోజాతో । మంత్రదేవాన్మహీపతేః
సజిత్వానిఖిలాన్ దేశాన్ । ఆర్జిత్వావిపులంధనం
యజ్ఞైనారాధయామాస । దేవంజగదధీశ్వరం ॥ ౧౨

సుతో௽భూజ్జయసింహస్య । నందదేవఇతిస్మృతః
సోమేశ్వరస్తతోజాతః । సోమశేఖరకింకరః ॥ ౧౩

తోమరాన్వయజాతస్య । చేంద్రప్రస్థపురీశితుః
అనంగపాలనృపతేః । తనయాంకీర్తిమాలినీం
ఉద్వాహ్యతస్యాంజనయా । మాసశ్రీతనుజన్మనః ॥ ౧౪

ప్రథమోదుందుకారో௽భూత్ । మథురాపురనాయకః
ద్వితీయస్తుకుమారాఖ్యః । స్వరాజ్యమధితస్థివాన్ ॥ ౧౫

మహీరాజస్తృతీయో௽భూత్ । దేహళీనగరాధిపః
సహాబుద్దీననృపస్యాభూత్ । వశంప్రాప్యమృతింగతః ॥ ౧౬

చపహానేరయంవంశః । తృతీయస్యాపిచశ్రుణు ॥ ౧౭

యశ్శుక్లఃప్రమరభ్రాతా । ద్వితీయస్సధరాధరం
ప్రాప్తోరైవతకంనామ్నా । తపసారాధయద్ధరిం ॥ ౧౮

తస్యాధిష్ఠానమదిశత్ । ద్వారకాంయదునందనః
స్థిత్వాతత్రసభూపాలో । దేశమానర్తమాదిశత్ ॥ ౧౯

విష్వక్సేనస్సుతస్తస్య । జయసేనస్తదాత్మజః
విసేనస్తత్సుతోజజ్ఞే । తతోమిథునముద్బభౌ ॥ ౨౦

మోదసింహఃపుమాంస్తత్ర । ప్రమోదాఖ్యాభవద్వధూః
విక్రమార్కమహీభర్త్రే । ప్రమోదామదిశత్పితా ॥ ౨౧

మోదసింహస్యతనయ । స్సింధువర్మాఖ్యయాశ్రుతః
విహాయసపితుస్థానం । సింధోఃపారమధిష్ఠితః ॥ ౨౨

సింధుద్వీపాభిధోజజ్ఞే । తనయస్సింధువర్మణః
శ్రీపతిస్తత్సుతో రాజా । సింధుతీరముపాశ్రితాత్ ॥ ౨౩

పుళిందాన్వయసంజాతాత్ । జిత్వా శ్రీపతినామకం
వినిర్మమేదేశమన్యం । భోజవర్మాతదాత్మజః ॥ ౨౪

ఋణవర్మాతతోజజ్ఞే । చిత్రవర్మాతదాత్మజః
సచిత్రనగరీంరాజా । వనమధ్యేవినిర్మమే ॥ ౨౫

ధర్మవర్మాచతుస్సూనుః । కృష్ణవర్మాచతత్సుతః
ఉదయ స్తత్సుతోజాతో । యః పురీముదయాంవ్యధాత్ ॥ ౨౬

వాశ్యకర్మాహ్వాయ స్తస్య । సూనుర్జగతివిశ్రుతః
ధర్మార్థేయోకరోద్వాపీ । కూపకాసారమంటపాన్ ॥ ౨౭

బాదంమ్లేచ్ఛరాజానం । జిత్వామహాతిసంగరే
పైశాచానపిచమ్లేచ్ఛాన్ । హారేకుత్సవమాతనోత్ ॥ ౨౮

గుహిలస్తత్సుతోజాతః । కాలభోజస్తదాత్మజః
రాష్ట్రపాలస్సుతస్తస్య । వైష్ణవీంశక్తిమార్చయత్ ॥ ౨౯

ఆరాధితాహరేర్మాయా । ప్రసన్నాతస్యభూపతేః
మహావతీంపురీంకాంచి । న్నిర్మాయప్రాదిశన్ముదా ॥ ౩౦

తత్రస్థితస్సరాజేంద్రః । ద్వాదశాబ్దమపత్ప్రజాః
విజయఃప్రజయశ్చేతి । సుతౌతస్యప్రకీర్తితౌ ॥ ౩౧

ప్రజయఃత్యక్తనగరః । గంగాకూలముపాశ్రితః
తపసారాధయామాస । ప్రసన్నాసాబ్రవీన్నృపం ॥ ౩౨

కిమభీష్టంనరేంద్రేతి । సయయాచేపురంనవం
హాయంతతస్సాప్రాయచ్ఛత్ । దేవీతస్మైమహీభుజే ॥ ౩౩

ఆరుహ్యాతంమహీపాలః । ధన్యాతుఃప్రస్థితోదిశం
దక్షిణాంసాపితస్యాగ్రే । గచ్ఛద్వేణువినాదినీ ॥ ౩౪

అనుగచ్ఛన్సతాంభూపః । ప్రాచ్యాందిశిపురంవరం
కన్యాకుబ్జాహ్వాయంనామ్నా । ప్రాపదేవ్యాకృతంశుభం ॥ ౩౫

పక్షిణాచిహ్నితంతత్తు । మర్కణాఖ్యేనకేనచిత్
గంగయాచోత్తరేపేత । మధ్యతిష్ఠన్నృపోత్తమః ॥ ౩౬

తస్మైస్మదదౌసుతందేవీ । వేణుకాఖ్యంమహాబలం
కన్యావతీసమాఖ్యానా । ముద్వాహ్యాచతయార్పితాం ॥ ౩౭

అభూతతస్యాంమాత్రంశే । జాతాస్సప్తకుమారికాః ॥
శీతలాపార్వతీకన్యా । పుష్పవత్యపికాళికా
గోవర్ధనీచసింధూరా । చేతినామభీరుజ్వలాః ॥ ౩౮

ఏకదాతస్యగృహిణీ । వేణుకస్యమహీపతేః
తంతునాఘటమాబధ్య । కూపేవ్యసృజదంబుని॥ ౩౯

దృష్ట్వాతత్రస్త్రియోబహ్వ్యో । రాత్మానంచైకవస్త్రకాం
విమనావిఘటారాజ్ఞీ । గృహమేత్యపునస్స్వకం ॥ ౪౦

సప్తాత్మనఃపుత్రికాస్తా । టదర్శ్యోపలరూపిణీః
అథనిర్భర్త్స్యరాజాతాం । పత్నీంవేణుకభూపతిః
తయాసంగమ్యతనయం । ధర్మాహ్వాయమజీజనత్ ॥ ౪౧

ఆర్యావర్తాధిపోధర్మో । మహీచంద్రమసూతవై
చంద్రదేవస్తతోజాతో । మందపాలస్తదాత్మజః ॥ ౪౨

ససర్వాన్ నృపతీన్ జిత్వాఽఽర్యావర్తంసమపాలయత్
కుంభపాలాహ్వయోజాతో । మందపాలతనూజనిః ॥ ౪౩

రాజనీయపురాధీశం । మ్లేచ్ఛరాజ్యంమహామదం
జితారినికలంస్వంచ । ప్రత్యుద్యాతంనిరీక్ష్యసః ॥ ౪౪

ప్రణమ్యకుంభపాలస్త । ద్దత్తంబహుధనంవరం
అవాపసోపినగరీం । స్వీయాంమ్లేచ్ఛపతిర్యయా ॥ ౪౫

దేవపాలస్తస్యసూనుః । అనంగనృపతేస్సుతాం
చంద్రకాంతాంసముద్వాహ్య । నిజిగ్యేభూపతీన్ బహూన్ ॥ ౪౬

జయచంద్రోరత్నభాను । స్తస్యపుత్రౌశ్రుతౌభువి
ఆర్యావర్తస్యపూర్వాంచో । దీచీంతౌతురరక్షతుః ॥ ౪౭

రత్న ఖానో స్తనూజస్తు । లక్షణాఖ్యో మహాబలః
కురుక్షేత్రే రణంకృత్వా । మృత్వాత్రిదివమాయయా ॥ ४८

యస్తృతీయః ప్రమరభ్రాతా పరిహారకాఖ్యోథర్వణ వేదీ తేనసమారాధితాశక్తిర్దేవీప్రసన్నా చిత్రకూటగిరౌ కళింజరంనామ కించననగరం నిర్మాయతస్మైదదౌ యత్ర కలిర్నిర్బద్ధ స్తేనతస్య కళింజరమితి నామ విశ్రుతమభూత్ ॥ ४९

సతత్రనగరేతిష్ఠన్ ద్వాదశాబ్దం రాజ్యమపాలయత్ ॥ ౫౦

తస్య గౌరవర్మా ఘోరవర్మాచేతి పుత్రద్వయముదభూత్ ॥ గౌరవర్మా పితురనంతర మధిష్ఠితపదస్సహాజం ఘోరవర్మాణం నిజపదేభిషిచ్య స్వయం గౌడదేశే రాజ్యం చకార ॥ ౫౧

గౌరవర్మణస్సుపర్ణాభిధ స్తనయస్సమజని ॥ తస్యచరూపణః । తస్యచ కారవర్మా ॥ ౫౨

సతుమహాలక్ష్మీ మారాధ్యస్వనగరే తామావాసయిత్వా తస్యాః ప్రసాదేన భోగాభిదం పురుషం భోగవతీంనామ స్త్రియంచ జనయామాస ॥ ౫3

భోగవతీతు విక్రమార్కాయదత్తాభవత్ ॥ భోగోమహారాజః పిత్రాలంభిత నిజపదః కలివర్మాణం తనయమసూత ॥ ౫४

కలివర్మాచదేవీం కాళికామారాధ్య ప్రసన్న యాతయా సంకల్పిత ఎవ నానావిధకుసుమకలితాభిర్విరచితం కలికేతిభువి ప్రసిద్ధిముపగతం కించ నపురం నిర్మాయ ప్రదత్తమధ్యాయానుష్ఠితరాజ్యతంత్రః కౌశికాఖ్యం తనయమజీజనత్ ॥ ౫౫

కౌశికస్యకాత్యాయనాఖ్య స్తనయోజజ్ఞే ॥ ౫౬

తస్మాద్ధైమవతః । తతశ్శివవర్మా । తస్మాద్భవవర్మా । తస్యచమిత్రవర్మా । తతోభోజవర్మా । సపితుఃపదంవిహాయకస్మింశ్చిద్వనప్రదేశే భోజరాష్ట్రం నిర్మాయరాజ్యమకరోత్ ॥ ౫౭

తస్మాద్గవవర్మాసముజని॥ తస్యతు విన్ధ్యవర్మా । సతుస్వానుజాయాస్వీయం రాజ్యం దత్వా వంగదేశముపాశ్రిత స్తత్ర రాజ్యంచ కార॥ ౫౮

తస్మాత్ శుభసేనః । తతో బలాకః । తస్యచలక్ష్మణః । తస్మాన్మాధవః । తస్య కేశవః । తతస్సురసేనః । తస్యనారాయణః । తస్మాత్ శాంతి వర్మా । సతుగంగాతీరే శాంతినగరంనామ కించన నూతనంపురం నిర్మాయ తత్రైవచిరముహాస ॥ ౫౯

తస్యచ గంగాప్రసాదలబ్ధవరః నదీవర్మాఖ్యస్సుతస్సముదభూత్॥ ౬౦

సతుగౌడదేశే నదీహాఖ్యాంనగరీం నిర్మమే॥ ౬౧

తస్మాద్గంగావంశః । తతశ్శార్ఙ్గదేవాఖ్యో విష్ణుభక్తోనృపతిస్సమజని॥ ౬౨

సతుగౌడదేశమధిష్ఠితో రాజ్యంపాలయామాస ॥ ౬౩

తస్మాత్ గంగాదేవః । తస్యచానందనామతనయః ॥ ౬౪

ఆనందాద్రాజేశ్వరః । తస్యనృశింహః । తస్మాత్ కలివర్మా । సతురాష్ట్ర దేశముపేతస్తత్రత్యం రాజానం విజిత్యతత్రస్థితాం మహావతీం నామ నగరీ మధ్యతిష్ఠత్ ॥ ౬౫

తతోధృతివర్మా । తస్మాన్మహీపతిః । సతుజయచంద్రాజ్ఞయానగరీము ర్వీమాయాం నిర్మాయతత్ర కృతవసతిః పరిపాలితరాజ్యస్సహాబుద్దీనే న మ్లేచ్ఛభూపేన యుధినిహతః కురుక్షేత్రే శరీరం తత్యాజ॥ ౬౬

యస్తు ఘోరవర్మా కళింజరపురాధిపః తస్య శార్దూలస్సుతస్సమజని॥ ౬౭

తస్యాన్వయే యేజాతానరపతయ స్తేషాం శార్దూలీయా ఇతి సంజ్ఞా ప్రసిద్ధా ॥ ౬౮

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే భవిష్యద్రా
జవంశచరితవర్ణనే బౌద్ధావతారప్రస్తావే చప
హాన్యాది వంశ వర్ణనం నామ
పంచమస్సర్గః ।

శ్రీ శోభనాద్రీశవైభవే చరమభాగే షష్ఠస్సర్గః ప్రారభ్యతే.

పృథ్వీరాజాదిచరితం.

ఏవమగ్నివంశ్యానాం ప్రమరచపహాని శుక్లపరిహారకాఖ్యానాం క్షత్రియవరాణామన్వవాయసంభవైః శ్రుతిస్మృతి ప్రతిపాదిత పరమవైదికధర్మనిరతై ర్మహీపతిభి రార్యావర్తే పరిరక్షితే సర్వేషుచ జనేషు ధర్మపరాయణేషు తాననుసృత్య మ్లేచ్ఛేషు నిఖిలేషు ధార్మికామవలంబమానేషు కలిస్స్వస్థాన విభ్రంశ చకితస్సహైవ మ్లేచ్ఛయాపత్న్యానీలాద్రింగతః తత్ర కృతవసతిం పరమపురుషం భగవంతం శ్రీమన్నారాయణం ప్రతిద్వాదశాబ్దం విహితారాధనస్తం ప్రసాద్యబహ్వీభిస్తుతిభిరతోషయత్ ॥ ౧

భగవానపికలికృతస్తుతి ప్రీతస్తమిదమువాచ ॥ ౨

తవప్రియార్థం ధరణౌకలేహం । మహావతీనామ్నిపురేవతీర్య
నృపాన్ హనిష్యామితవారిభూతాన్ । మ్లేచ్ఛాఃపునర్యత్ప్రథితాభవేయుః ॥ ౩

ఇత్యుక్త్వాంతర్హితేదేవే । కలిఃపరమితోముదం
సహైవపత్న్యానిరగా । న్నీలాద్రేఃస్వపదంప్రతి ॥ ౪

ఏతస్మిన్నేవసమయే । వాక్సరోగ్రామస్థితా వ్రతపానామకాచిదాభీరీ నవదుర్గావ్రతేన నవవర్షాన్ చండికామారాధ్యవ్రతాంతే ప్రసన్నయాతయావరాయచోదితా రామకృష్ణసమా మద్వంశే భవేతామితి వరంతాంవవ్రే ॥ ౫

తతస్తథాస్త్విత్యుక్త్వాదేవ్యామంతర్హితాయాం కాలేచ కతిపయేగతే వసుమాన్నామకశ్చన ప్రమరవంశ్యో నృపతిరాభీర్యాస్తస్యా రూపదర్శనమోహితస్తా ముద్వాహ్య స్వనగరమానీయతస్యాముభౌతనయావసూత । దేశరాజో వత్సరాజశ్చేతి ॥

తౌచ శతహ స్తిసమానబలౌ సర్వానపి పృథ్వీపతీన్ యుధివిజిత్య రా
జ్యం వితేనతుః ॥ ౭

యశ్చౌహానివంశ్య స్సోమేశ్వరసుతః పృథ్వీరాజః యశ్చశుక్లవంశ్యో
దేవపాలసూనూ రత్నభానుర్భ్రాతా జయచంద్ర స్తయో రిదం మ
హాచ్చరితం పురాణసిద్ధం ప్రవచ్మి ॥ ౮

తోమరాన్వయసంభవేన ఇంద్రప్రస్థపురాధిపేనా నపత్యేనా నంగపాల
మహీపతినా సంతానార్థం శైవమఖమనుతిష్ఠతా శివప్రసాదలబ్ధ
దుహితృయుగ్మేన స్వస్య ద్వితీయపుత్రికాయాం కీర్తిమాలిన్యాం
జాతాయ దుందుమార కుమారకృష్ణయో రనుజాయ పృథ్వీరాజా
య స్వరాజ్యమదాయి ॥ ౯

అనంగపాలస్య ప్రద్యోతో విద్యోత ఇతి ద్వౌ చంద్రవంశ్యౌ క్షత్రి
యౌ మంత్రిణౌ బభూవతుః ॥ ౧౦

ప్రద్యోతస్య పరిమళోనామతనయో లక్షసేనాధిపస్సమజని ॥ ౧౧

విద్యోతస్యమహాభీష్మసింహాభిదః గజసేనాధిపతిః పుత్రస్సమజని ॥ ౧౨

పృథ్వీరాజోప్యనంగపాలేన ప్రతిపాదిత రాజ్యభరః తస్మిన్ తపసే హి
మాద్రిముపగతే తౌ మంత్రిణౌ సహసుతౌ విప్రియౌ విజ్ఞాయ స్వ
రాజ్యా న్నిరకాసయత్ ॥ ౧౩

తౌచ మంత్రిణౌ సహతనయౌ కన్యాకుబ్జపురాధిపం పృథ్వీరాజమా
తృష్వసు రనంగపాల ద్వితీయదుహితుః చంద్రకాంత్యాః పుత్రం జ
యచంద్ర ముపేయతుః ॥ ౧౪

పురాకశ్చన జయశర్మాఖ్యోవిప్రో హిమాచలే చపశ్చరన్ కంచనాతి
విస్మనీయం భూపతీనా ముత్సవం నిరీక్ష్యోత్కంఠితమనా రాజ్యాధిప
త్యే మనశ్చకార ॥ ౧౫

సతుత్యక్తదేహో జయచంద్రాఖ్యయా చంద్రకాంత్యాం జాత ఇతి
పౌరాణికైః కథ్యతే ॥ ౧౬

తస్య జయచంద్రస్య రత్నభానురనుజః తస్య ద్వాదశపత్న్యోష్ట రాజ
కుమార్యో బభూవుః ॥ ౧౭

తాసుతిలకాఖ్యాయాం కన్యాం చిత్రపత్న్యాం గంగాసింహస్య నృపతే ర్భగిన్యాం వీరమతీత్యపరనామ్న్యాం శివప్రసాదేన నకులాం శో లక్ష్మణనామాతనయస్సంజజ్ఞే॥ ౧౭

జయచంద్రస్యచ షోడశపత్న్యో భవన్. తాసు గౌడ భూపతే స్తన యా దివ్యవిభావరీనామ కాచన మహిషీ బభూవ। తస్యాశ్చ దాసీ సురభావనీతి విశ్రుతా॥ ౧౮

తాసు మహిషీష్వలబ్ధాపత్యో జయచంద్ర స్స్వమహిషీ దాసీం సురభా వనీం నిరీక్ష్య కామపీడితస్తయా సంగమ్య సంయోగినీం నామకాం చిత్పుత్రికామసూత ॥ ౨౦

ఏవంస్థితే జయచంద్రో మహీపతిః పృథ్వీపాల నిష్కాసితౌ స్వవిధం ప్రాప్తౌ ప్రద్యోత విద్యోతౌ నిష్కాసకారణ మపృచ్ఛత్॥ తౌ చై వమూచతుః ॥ ౨౧

తవమాతృష్వసుస్సూనుః । పృథ్వీరాజో మహీపతే
అనంగపాలస్యమహీం । ఏకఏవాధితిష్ఠతి ॥ ౨౨

తత్రన్యాయ్యంవచస్త్వవా । మూచివంతౌ మహీనృపం
జయచంద్రోఽప్యర్ధరాజ్యం । మాతామహధనాత్మకం ॥ ౨౩

భునక్తుధర్మతో రాజే । త్యతస్సకుపితో భృశం
ఆవాంనిష్కాసయామాస । స్వరాజ్యాత్సహాపుత్రకౌ ॥ ౨౪

శ్రుత్వేత్థంమంత్రివచనం । జయచంద్రమహీపతిః
మంత్రిణౌ తౌ సత్కృత్వా । తత్పుత్రావశ్వాహాస్తిపౌ ॥ ౨౫

విధాయచమహీరాజ । విజయేకృతనిశ్చయః
వితేనేతత్రవిద్వేషం । సర్వక్షత్రియనాశనం ॥ ౨౬

దదౌచతాభ్యాం మంత్రిభ్యాం । పురంప్రాదాన్మహీపతీం
జీవనాయతయోంభూపం । లేభేజిత్వామహీపతిం ॥ ౨౭

కించైతయోర్విరోధస్య । హేతుమన్యం నిశామయ
మహీపతేస్స్వసుఃపుత్ర్యా । అగమామలినాహ్వాయే ॥ ౨౮

అగమాంభూమిరాజస్య । పత్నీ పరిమళస్యతు
అదాయిడాలినాభ్రాత్రా । మహీంపతి మహీంభుజా ॥ ౨౯

స్యాలంయుతో వినిర్జిత్య । పురాచ్చనిరకాసయత్
జయచంద్ర స్తదాద్యాసీ । దనయోర్విగ్రహావరః ॥ ౩౦

సోంతః ప్రజ్వలితో మంత్రి । నిష్కాసనస మేధితః
జయచంద్రస్యపృధివీ । రాజస్యచమహాన్తరః ॥ ౩౧

ఏవం మహతివిద్వేషే ప్రవర్ధమానే షోడశలక్షసేనాధిపో జయచంద్రః
పృధివీరాజాయ కాంచనపత్రికాం ప్రేషితవాన్ ॥ ౩౨

మాతుఃపితుర్మమచవా యమనంగపాల
రాజ్ఞోధనం కథ మరేత్వ మహైక ఏవ
భుంక్షేద్యమహ్యమపిచార్ధ మముత్రదేయా
నోచేన్మదస్త్ర పరివిక్షత దేహకస్యాః ॥ ౩౩

ఇతినిశమ్య జయచంద్రవచనం పృధివీరాజః తస్మై స్వదూతముఖే
నైవం సందిదేశ ॥ ౩౪

రాజన్ షోడశలక్షసైన్యపతి రిత్యుత్సాహమత్రాకరోః
నాహం వింశతిలక్షసైన్యమతులం నేష్యేరణాయాధునా
కించాన్యేవిజితామయానృపతయః మహ్యంకరంప్రాదిశన్
త్వంచాపిప్రదిశాన్యథామమశరైః స్సంపీడ్యసేదారుణైః ॥ ౩౫

ఇత్యేవం వచన ప్రతివచనాభ్యా మతిరుష్టహృదయా పరస్పరవిజయ
కామా జయచంద్రమహారాజౌ కదా యుద్ధమాగచ్ఛేదిత్యహమ
హమికయా తత్వరతుః ॥ ౩౬

మిధోభీతౌ చతావార్యా । వర్తమతిర్విభాగశః
బలాదాక్రమ్యదుర్లంఘ్యాత్ । పర్యపాలయతాంక్రుధా ॥ ౩౭

ఏతస్మిన్నంతరే జయచంద్రసుతాయా స్సంయోగిన్యా స్స్వయంవర మ
హేబభూవ ॥ ౩౮

తత్రాహూతేషునృపతి । ష్వఖిలేషుచతాంపురీం
ఆగతేషుమహీరాజ । శ్చాపస్యాశ్చ్యిత్వావపుర్గుణాన్ ॥ ౩౯

మోహితశ్చంద్రభట్టాఖ్యం । మంత్రిణం స్వమచోదయత్
మూర్తింస్వర్ణమయీంస్వీయాం । దత్వారాజసభాంప్రతి॥ ౪౦

చంద్రభట్టోపిపృథివీ । రాజమూర్త్యాసమన్వితః
కాన్యకుబ్జంపురంప్రాప్య । ప్రవిష్టోరాజమందిరం ॥ ౪౧

సాతుసంయోగినీప్రాప్తా । సభాంరాజవిభూషితాం
విసృజ్యసర్వాన్నృపతీన్ । మూర్తింతామైక్షతాదరాత్ ॥ ౪౨

ఉవాచపితరంప్రీత్యా । యస్యైతస్యతనుశ్శుభా
తంవృణేహం పతిత్వేన । తస్మైప్రదిశమాంపితః॥ ౪౩

అథాహజయచంద్రస్తాం । చంద్రభట్టం నృపస్తవ
సహాసైన్యోవిజిత్యేమాం । గృహ్ణీయాత్సంయుగేత్యితి ॥ ౪౪

మహీరాజస్తతశ్చంద్ర । భట్టాదాకర్ణ్యతద్వచః
సహైవచతురంగిణ్యా । కన్యాకుబ్జంప్రతస్థివాన్ ॥ ౪౫

ఏకలక్షకరిభిర్మహోమదైః । సప్తలక్షతురగైర్మహోజవైః
స్యందనైరపిసహస్రపంచకైః । లక్షషద్యుగపదాతిభిర్యుతః ॥ ౪౬

రాజభిస్త్రిశతసంఖ్యకైర్వరైః । [illegible]
దుందుకారమపికృష్ణమగ్రజం । సైన్యపాలకతయాచకారచ॥ ౪౭

తద్వింశతిక్రోసమహీతలస్థం । ఆసన్నముద్వీక్ష్యబలంబలాఢ్యం
సజ్జీచకారస్వబలంచకన్యా । కుబ్జాధిపస్తద్విజయేధృతాశః॥ ౪౮

తత్రైకలక్షం కరిణాంతథాష్ట । లక్షాహయానాంతుపదాతయశ్చ
సప్తైవలక్షాద్విశతానిరాజ్ఞాం । సైన్యంతదిత్థంజయచంద్రరాజ్ఞః ॥ ౪౯

ప్రద్యోతవిద్యోతపరీతపార్శ్వః । యుద్ధేప్రతస్థేపిచరత్నభానుః
సలక్ష్మణస్తత్సుతరక్షితస్త । ద్వివేశసైన్యంపృథివీమహీశః ॥ ౫౦

తస్యుద్ధమాసీదధచేశనద్యాః । తీరేమిధః రాజవరేణ్యచమ్వోః
సంపశ్యతాంవిస్మయ కారినానా । శస్త్రాస్త్రసంఘైర్దినపంచకేన॥ ౫౧

తస్మిన్ యుద్ధేమహీరాజ్ఞః । సైన్యేశత్రుభిరర్దితాః
దశసాహస్రకరిణః । లక్షంచాపిచవాజినాం ॥ ౫౨

పదాతయః పంచలక్షాః । రథానాంత్రిశతీతథా
రాజ్ఞాంచద్వేశతేనష్టాః । శస్త్రైకుచ్చావచైశ్శితైః ॥ ౫౩

తథైవజయచంద్రస్య । సైన్యేనష్టాః పరాదితాః
నవసాహస్రకరిణః । సహస్రస్యందనాఅపి
హయానామేకలక్షంచ , త్రిస్రోలక్షాఃపదాతయః ॥ ౫౪

అహానితథనుష్షష్ఠే భూమిరాజోతిదుఃఖీ
స్వజయమలభమానః రుద్రమారాధయత్తం
సచతనుభిరుదారాం ప్రాప్తవాన్ ప్రీతిమృద్ధాం
జయమిథునృపసైన్యం మోహయామాసదేవః ॥ ౫౫

తదనుధరణిరాజసైన్యమావిశ్య శత్రోః
జయవిధుతనయాం తాం ప్రాప్తతద్రూపశోభాం
ముదితహృదుపవీక్ష్య ప్రాపమోహంచసాపి
క్షితిపతివరరూపం మోహితాభూన్నిరీక్ష్య ॥ ౫౬

జయవిధుతనయాయా డోలికాంతాముదారాం
పురమునయదథాయం భూమిరాజస్యసైన్యః
జయవిధునృపసైన్యం తత్ప్రబుద్ధంవిమోహం
ధరణినృపతిసైన్యం ప్రాద్రవత్తామవీక్ష్య ॥ ౫౭

అనుద్రుతస్యారిచమూగణస్య । కోలాహలంభూమినృపోనిశమ్య
సైన్యార్థమాస్థాప్యసహోదరాభ్యాం।సాకంపురీంప్రాపసరాజసూనుః౫౮

అథాజ్ఞయాభూమినరస్యవీరా । తేభ్రాతరాసైన్యమరేరుపేతం
విభిన్నశస్త్రాస్త్రయుతంనిరీక్ష్య।యుద్ధాయయత్తౌవిధృతాస్త్రజాలా॥ ౫౯

క్షేత్రేసూకరనామ్ని యుద్ధమభవత్తత్రైన్యయోర్భీషణం

నాగైర్నాగవరాహ్వైశ్చతురగాః పద్గైశ్చపాదాతయః
యుద్ధ్వా ఘోరతరం వినేశురధసా రాత్రిస్స ఘోరాభవత్
తాందృష్ట్వాభయపీడితాఃప్రవివిశు సైన్యాఃపురీందేహళీం ॥ ౬౦

ప్రద్యోతవిద్యోతముఖాబలిష్ఠాః । విప్రద్రుతాంభూమినృపస్యసేనాం
అన్వద్రవత్తత్రతుదుందుకారః । ప్రద్యోతమాజౌత్రిభిగాజఘాన ॥ ౬౧

త్రిభిర్విషాక్తైఃహృదిగాఢవిద్ధః స్వమూర్ఛితోభూత్పతితోమృతశ్చ
విద్యోతమంత్రీతదనుద్విపేంద్ర । మారుహ్యశత్రోరుపకంఠమాప్తః ॥ ౬౨

సదుందుకారస్త్రిభిరేవతోమరైః । హతోధరణ్యాంపతితోముమోహచ
తతఃకుమారశ్చరుషాజఘానతం । మృతోభవద్భల్లహతస్సభీషణః ॥ ౬౩

అథరత్నభానురపిరోషదూషితః । యుధిదుందుకారమగమన్మహీపతిం
ధరణీనృపోపిసహమంత్రినందనః।సుతమస్యసంయతిజగామదుర్ఘటం॥ ౬౪

తదా పృథ్వీరాజేన లక్ష్మణ పరిమళ భీష్మ సింహేషు రౌద్రాస్త్రైర్మోహితేషు రత్నభానురపి వైష్ణవైరస్త్రైర్దుందుకారమమోహయత్ ॥

అథ రత్నభాను కృష్ణకుమారకయో గజాధిరూఢయో ర్యుద్ధమవర్తత ॥ ౬౬

పరస్పరధరాఘాత । భిన్నయోర్గజయోస్తయో
పతనానంతరంతౌతు । ఖడ్గయుద్ధమకుర్వతాం ॥ ౬౭

మిథఃఖడ్గప్రహారైస్తౌ । మృతింయుధిసమీయతుః
జయచంద్రోథదీనాత్మా । త్రిభిస్తైఃపురమాయయౌ ॥ ౬౮

మహీరాజస్సహిభ్రాతా । సప్తలక్షచమూవృతః
దేహళీనగరంప్రాప । ముదితోవిజయాదరైః ॥ ౬౯

అథ విద్యోతాత్మజో భీష్మసింహః పురుహూతం తపసారాధ్యప్రసన్నేన తేన వరాయచోదితోవడబమేకంప్రదేయద్యేన ప్రార్థ్యప్రీతేనేంద్రేణ దత్తం హరితవర్ణం వడబం సంప్రాప ॥ ౭౦

తస్మిన్నేవ కాలే ప్రద్యోతాత్మజః పరిమళోపి రుద్రం తపసారాధ్య తేన చ తపస్స్థైర్యపరీక్షార్థం సర్వరోగేణగ్రస్తః పీడితోపి బహుశః పంచమాసాగతం రోగం సోఢ్వా తతస్తం సోఢుమశక్తో మరణాయ నిశ్చితః కాశీం ప్రాప్తస్తత్రత్యం వటవృక్షమూలమాససాద ॥ ౭౧

తన్మూలస్థితః కశ్చనపన్నగః స్వశబ్దశ్రవణేన తత్రాగతం రుద్రాహిముద్వీక్ష్యైకిమరే రుద్రభక్తమేనం పీడయసి త్వమతీవనిర్దయో మూఢశ్చాయం రాజాయత్రోయమారనాళం నపిబేదితిప్రాహ ॥ ౭౨

తతో రుద్రాహిరప్యువాచపన్నగంరే పన్నగరాజ్ఞో ముష్యదేహంచిరాదాసాద్యపరమాహర్షం ప్రాప్తోహం కథమేనం త్యక్ష్యామి । మూర్ఖోయమేనరాజాయ త్తైలోష్ణంమే దత్తవానితి ॥ ౭౩

ఇత్యుక్త్వాతస్మిన్నేవ దేహాంతర్హితే రుద్ర సర్పేతస్య పరిమళస్య పత్నీమలనాపన్నగకథన మనుస్మృత్యభర్త్రే దదావారనాళం ॥

తేన సర్వరోగాన్నివృత్తే రాజ్ఞి తైలోష్ణేన బలమాసాదయత్ ॥ ౭౫

తతః పరిమళః కస్మింశ్చిద్దేశే ఖాత్వా తత్రసౌవర్ణం ప్రభయావిజిత దిశాతమస్కం లింగం లబ్ధ్వా తదారాధ్య మహిమ్న స్తవపాఠైస్తుష్టావ ॥ ౭౬

తదా ప్రసన్నో గిరీశః పరిమళంవరాయ ప్రాహిణోత్ ॥ ౭౭

పరిమళోపితంవవ్రే శ్రీపతిర్మే గృహమధిష్ఠితస్స్యాదితి ॥ ౭౮

తథేత్యుక్త్వా గిరీశో లింగాకృతిధరస్తేన ప్రతిదినమారాధిత స్తద్దేహభారపరిమాణం సువర్ణం జనయన్ తస్యమహతీం ప్రీతిమాతతాన ॥ ౭౯

సచపరిమళస్స భీమ్మసింహో లబ్ధవరో మహావరో మహావతీ ముపయయౌ వ్యతీతేవత్సరే జయచంద్రముపాససాద ॥ ౮౦

జయచంద్రేణకుశలానువాదపూర్వకం సత్కృతః పరిమళః యదాకార్యం తదాత్వయా సమాగమ్య తామిదానీంపురం ప్రవిష్టస్సుఖీభవేతిచోదితో మహావతీమాగతవాన్ । ౮౧

తదారత్న భానుసుతో లక్ష్మణశ్చ శ్రీజగన్నాథక్షేత్రే భగవంతం వాసు
దేవ మారాధ్యప్రసన్నేన తేనవరాయప్రేరితో దండవద్విహిత ప్ర
ణామేన బద్ధాంజలినాసభయం వినతేన తేన స్వామిన్ మహీయందివ్యం
వాహనం ప్రయచ్ఛయ మారూఢోహమానావే సర్వానరీన్ హ ని
ష్యామీతి ప్రార్థయామాస ॥ ౮౨

తతో భగవాన్ వాసుదేవస్తస్మిన్నతీవకరుణాం కుర్వాణ ఐరావతాద్గ
జాత్ శక్తిమాకృష్యకంచని గజవరం నిర్మాయతస్మైదదౌ ॥ ౮౩

తమారుహ్యాలక్ష్మణః కృతకృత్యః పురమాజగామ ॥ ౮౪

ఏవం జయచంద్రః కాన్యకుబ్జే పృథ్వీరాజో దేహాళీనగరేచ స్థితౌ పర
స్పరవిజయవిధృతశ్రద్ధౌ రాజ్యం పర్యపాలయతాం ॥ ౮౫

యౌతు పూర్వముక్తౌ దేశరాజో వత్సరాజశ్చేతి తౌ దిగ్విజయే శత
యత్తాఖ్యస్య మ్లేచ్ఛరాజస్య తనయం వీరణం తాలప్రమాణదేహా
వత్తయా పిత్రా తాలన ఇతి కృతనామధేయ మనైన్యైరపరిభావ్యం
వశమానీయసఖాయంచ కృత్వా తేనచ సహితౌ మహావతీంపురీ
ముపేయతుః ॥ ౮౬

మహావతీపురాధీశం । దృష్ట్వాపరిమళంనృపం
సత్కృతా స్తేనబహుశః । సఖ్యంతే తేనచక్రిరే ॥ ౮౭

తత్రోషిత్వామాసమాత్రం । తాలనేనసమన్వితౌ
దేశరాజోవత్సరాజః । స్వపురేయాతుమైచ్ఛతాం ॥ ౮౮

మహావతీశస్తానాహ । పుత్రేసంస్థాప్యభూభరం
అంతికంభవతామేష్యే । మ్యూహామప్యర్థతత్పరః ॥ ౮౯

తథేతి తేసమాభాష్య । నృపంపరిమళంముదా
తాలనోవత్సరాజశ్చ । దేశరాట్చపురీంయయుః ॥ ౯౦

దేశరాజస్స్వనగరం । దత్వావిప్రగణాయసః
కశ్రమారాధయామాస । తపసాసురనాయకం ॥ ౯౧

వత్సరాజస్తథాసూర్య । మర్చయామాస భక్తితః
తాలనోపిచ పుత్రేభ్యో । దిశద్వనరసంపురం॥ ౯౨

తథైవారాధయామాస । యాతుధానస్వరూపిణం
దేవం లేభేచవడబాం । సింహినీం నామభీషణాం॥ ౯౩

దేశరాజోపిదంతీంద్రం , పంచశబ్దసమాహ్వయం
శుక్రదత్తంమహాదేహం । లబ్ధ్వానంద న్మహీపతిః॥ ౯౪

తథైవవత్సరాజశ్చ । సూర్యానుగ్రలంభితం
హయంపపీహకంనామ । లబ్ధ్వాభూరియయాముదం॥ ౯౫

ఏతస్మిన్నేవకాలే జంబుకోనామకశ్చన మాహిష్మతీ నగరాధిపతిః పృథ్వీరాజ భయపీడితః పుత్రేణ కాళియేనసహ నర్మదాతటం ప్రాప్తః తత్ర మాహేశ్వరం పార్థివైర్లింగైస్సంపూజ్య షణ్మాసానంతరం ప్రసన్నేన తేన వరాయచోదితస్సన్వై రపి నృపై రజితత్వం వర తయావవ్రే॥ ౯౬

తథేత్యుక్త్వామహాదేవ స్తత్రైవాంతర్ధానమగమత్॥ ౯౭

కాళియోపితత్పుత్రో మహాదేవాదేవ సర్వసైన్యమోహకత్వం వరం లబ్ధ్వా పితురంతికమాయయౌ॥ ౯౮

దృష్ట్వాచ పితరం ప్రణమ్య గంగాంగంతుం తస్యానుజ్ఞామియేష॥ ౯౯

జంబుకోపితనయం గంగాంగంతుమనుజ్ఞాప్య గృహానుపాగమత్॥ ౧౦౦

కాళియశ్చగంగాంప్రాప్తః కృతస్నానతర్పణః వివిధాని దానాని చ దత్త్వా జయచంద్రపురీంగతః తత్ర తద్దత్తమాహార మలభమానో బహుక్షుత్పరిపీడితో మహావతీనాథం పరిమళం బహుద్రవ్యకం విజ్ఞాయతాం పురీం ప్రాప్తో నగరద్వారంరురోధ॥ ౧౦౧

సచపరిమళోరద్రం సమారాధ్యతదాజ్ఞయా షష్టిసహస్రసైన్యావృతః సహస్రనాగాధిపతినా దేశరాజేన షోడశసహస్రహయాధిపతినా వత్సరాజేన పదాతినాథేన తాంసేనచ రక్షితః పురాద్బహిర్నిర గమత్॥ ౧౦౨

తతః ప్రవృత్తే తుములే యుద్ధే మహావతీనాథసైన్యార్దితా మాహిష్మ
తీపతిసైన్యా దుద్రువుః॥ ౧౦౬

తదా కాళియస్తా న్నాశ్వాస్య నివర్తయిత్వా చ యుద్ధాయ రుద్రదత్తయా
మోహనశక్త్యా తాన్ మహావతీపతిసైన్యాన్ మోహయామాస॥

కేచిత్తత్ర తద్వర్జితభయా శ్శత్రూన్ పరిజఘ్నిరే॥ ౧౦౭

తదా భీష్మసింహో రుద్రదత్తేన భైరవాఖ్యేన భల్లేన కాళియమతాడయత్॥

సతు గజాధిరూఢః కించిన్మూర్ఛాం గతో గజపృష్ఠ ఏవ పతితః పునస్సం
జ్ఞాం ప్రాప్తః శత్రుం భీష్మసింహం భల్లేనైవ శిరసి జఘాన॥ సచ భువి
పతితో మమార॥ ౧౦౮

తతస్తాలనాద్యాః కాళియమభియాంతో యుద్ధాయ సమంతాదవారయన్॥

కాళియోపి మహాదేవం మనసి ధ్యాయన్ మోహనాస్త్రేణ తాన్ సర్వాన్
మోహయిత్వా పురీం ప్రతియయౌ॥ ౧౦౯

తదా పరిమళః శత్రోః పరాజయం దృష్ట్వాతిసంతుష్టో దేశరాజాద్యాన్
ప్రీత్యా సమాలింగ్య తైస్సాకం నిజపురీం వివేశ॥ ౧౧౦

ఏతదుదంతమాకర్ణ్య జయచంద్రో నృపతిస్తాలనం స్వసన్నిధిమానీయ త
స్మై స్వసేనాధిపత్యం దదౌ॥ ౧౧౧

భీష్మసింహస్య పత్నీ ఘూర్జరరాజతనయా మదాలసా భర్తరి మృతిం
గతే షణ్మాసానంతరం కంచన పుత్రమసూత॥ ౧౧౨

తదా పరిమళః ప్రముదితహృదయో బ్రాహ్మణేభ్యో బహువిధం సంప్రదా
య జ్యోతిషికైః తం సహదేవాంశతో జాతం విజ్ఞాయ దేవసింహ
ఇతి తస్య నామ చకార॥ ౧౧౩

తదా దేశరాజో వత్సరాజశ్చ పరిమళస్య శత్రుతయాగతం కాళియం
పరాజిత్య గోపాలకాఖ్యం రాష్ట్రముపయాతౌ తన్నాథస్య దళవా
హనాఖ్యస్య మహీపతేః సహ ప్రచండికామేరాజభిరన్యై ర్దుర్గమో
దళవాహనకన్యకాభ్యాం బద్ధామహింసౌ జగృహతుః॥ ౧౧౪

తేనసంతుష్టో దశవాహనస్యకన్యే దేవకీబ్రాహ్మీనామకే దేశరాజాయ వత్సరాజాయచ పత్నీత్వేనప్రదాయతయో స్సఖిత్వేన లక్షావృత్తిసమాఖ్యాం వేశ్యాంచదత్వా పారితోషికత్వేన గజానాంశతం రథానాం పంచకం హయానాం సహస్రం శిబికాశ్చ చత్వారింశతం ప్రాదిశత్॥ ౧౧౫

తతో దేశరాజో వత్సరాజశ్చ తేకన్యే ఉద్వాహ్య పునరపి మహావతీంనగరంప్రాప్య సదారేణ పరిమళేన రాజ్ఞా బహువిధం సత్కృతః తేన ప్రదత్తం దశాపురంనామనగరం వాసభూమిత్వేన ప్రాప్తౌ తత్రైవ చిరంవ్యూషతుః॥ ౧౧౬

యదామహావత్యాందేవ సింహోజాత స్తదైవ దశాపురేపి దేశరాజపత్నీ దేవకీబ్రాహ్మీచభర్త్రోర్నిహితేగర్భే సముదధతాం॥ ౧౧౭

తతఃప్రసూతికాల ఉపాగతే దేవకీ భాద్రపదేమాసి కృష్ణపక్షే షష్ట్యాం సోమవారే కృత్తికా నక్షత్రే కంచనసుతమతీ వసుందరాంగం రామాంశతోజాతమసూత॥ ౧౧౮

తస్యశిశోః ద్విజాతిభిః ప్రమోదితై ర్వస్త్రభూషణాదిభి ర్దేశరాజేన ఆహ్లాద ఇతి నామధేయమకారి॥ ౧౧౯

తతో మాస్యతీతే బ్రాహ్మీచపుత్ర మసూతధర్మాంశం మహాబలం గౌరవర్ణం। తస్య బలస్వామీతివిప్రై ర్నామాఖ్యానమకారి॥ ౧౨౦

తదనువత్సరాంతే దేశరాజపత్నీ మూలగండే కంచనపుత్రమసూత॥

తదాద్విజోత్తమై రయంకులభయంకరతయా త్యాజ్యఇత్యుక్తోపి దేశరాజో బాలప్రేమాతురస్తం నతత్యాజ॥ ౧౨౨

తతశ్చ త్రివర్షాంతే వేశ్యాయాంచకశ్చన శిఖండ్యంశతః కుమారోరూపణో నామాజాయత॥ ౧౨౩

వత్సరాజశ్చ ఘూర్జరదేశా న్మదాలసాం ససుతామాసీయమహావతీం ప్రాప్తస్తస్మిన్నేవ దినే। అథ వత్సరే గతే జంబుకో మాహిష్మతీపతి సప్తలక్షసైన్యావృతో మహావతీంరురోధ॥ ౧౨౪

పరిమళశ్చమహీపతిస్తాభ్యాం భ్రాతృభ్యాం సహిత స్త్రిలక్షసైన్యపరీ
వృత స్తేనయుయుధే॥ ౧౨౫

తదా దైవాత్ జంబుకస్తు భ్రాత రౌపరాజిత్య బధ్వాచ పరిమళేన
సహ మహావతీం సర్వాంపురీలుంటయిత్వా భయంచ మహదుత్పా
ద్య స్వనగరీం జగామ॥ ౧౨౬

దేవకీచ తతఃపతి సమాహితం గర్భమాదధతీ సప్తమేమాసి కంచన
పుత్రమసూత॥ ౧౨౭

ద్విజోక్తమవచోభిస్తం । మారకంప్రేక్ష్యదేవకీ
కాళిందీంప్రాప్యతత్పార్శ్వే । పాత్రయత్ క్షేమకామినీ॥ ౧౨౮

తదాతస్మిన్ బాలే యోజనదూరంగతే మహీరాజపురోహితస్సామంతో
నామకశ్చన విప్రస్తం శిశుంగృహీత్వా గృహంజగామ॥ ౧౨౯

తతశ్చవర్షాంతే కంచనకుమారమజీజనత్। ఇంద్రనీలమణిద్యుతిం సుంద
రాంగం । సతుపిత్రోరన్యేషాంచ మహావిస్మయమాతతాన దేహ
గుణైః॥ తదోవాచాకాశవాణీ॥ అయంకుమారః కృష్ణాంశః సర్వ
రాష్ట్రవివర్ధన స్సర్వానందదాయక స్సర్వశత్రుభయంకరో నా
మ్నా దయఇతి॥ ౧౩౦

తస్మిన్నేవదినే పరిమళపత్నీ మలనాపిఫల్గునాంశతో జాతం కంచనపుత్ర
మసూత॥ ౧౩౧

తతష్షట్సుదివేషుగతేషు వత్సరాజపత్నీ బ్రాహ్మీచకంచనసుతమసూత॥

సచధృష్టద్యుమ్నాంశ స్సుఖఖానినామా జగతివిశ్రుతిమగమత్॥ ౧౩౩

తఇమేకుమారా స్సర్వేపి క్రమేణవవృధిరే॥ ౧౩౪

తతస్త్ర్యబ్దవయస్కంతం । కృష్ణాంశంవీక్షితుంనృపా
ఉచ్చైశ్రవసమారూఢ । స్తస్యాంతికముపాయయౌ॥ ౧౩౫

సక్రీడన్ చందనవనే కృష్ణాంశోవీక్ష్యవజ్రిణం
కుమారైఃభ్రాతృభిస్సార్ధం । జహాసజనయన్ ముదం॥ ౧౩౬

తదాశ్వినీసాహారిణీ । దేవరాజాశ్వసంగతా
గర్భిణీసుషువేపుత్రం । కపోతంనామభాసురం॥ ౧౩౭

బాలక్రీడావయస్తేతు । సమతిక్రమ్యవత్సరాః
బ్రాహ్మణాత్ శివశర్మాఖ్యాత్ । అగృహ్ణన్ వివిధాఃకలాః॥ ౧౩౮

ఏవంవర్ధమానవయసి కృష్ణాంసేనవమే వత్సరే సముపాగతే పృథ్వీరాజః పరిమళాత్కరమాదిత్సుః మహావతీం ప్రతి దూతాన్ప్రేషయత్॥ ౧౩౯

పరిమళోపి పృథ్వీరాజభయాతురఃకరం దశలక్షపరిమితం ప్రదాయ తాన్ యథాస్థానం ప్రాహిణోత్॥ ౧౪౦

ఏవంజయచంద్రాయ కన్యాకుబ్జనాథాయ చకరార్థే మహీరాజస్సైన్యమప్రేషయత్॥ ౧౪౧

తేసైన్యాజయచంద్రమేవ మవోచన్॥ ౧౪౨

ఆదత్తేహికరం సమస్తజగతీపాలోత్తమేభ్యో మహీ । రాజో రాజవరేణ్యమాళిమణిభా దీప్తాంఘ్రియుగ్మాంగుళిః । త్వత్తోపీచ్ఛతితం ప్రదాయతమిమం జీవేస్సుఖీభూపతే । కన్యాకుబ్జపురేశనో యదిమహద్యుద్ధం ప్రదీయేతవా॥ ౧౪౩

ఇతిశ్రుత్వామహీరాజ । సైన్యవాచం సుదారుణాం
రత్నభానుసుతఃప్రాహ । లక్ష్మణస్తాన్ బలోత్తరః॥ ౧౪౪

దేశేస్మిన్ మండలాధీశా । బహవస్సంతిబాహుజాః
వృథావఃకథనంమన్యే । మహీరాజబలంప్రతి॥ ౧౪౫

ఇత్యుక్త్వావైష్ణవందివ్యం । అస్త్రంప్రామశ్చకారసః
తేనవిద్రావితాఃప్రాపు । ర్యథాస్థానంతుతేభయాత్॥ ౧౪౬

తతోమహీపతేస్సూను । రుగ్వీయాధిపతేర్బలీ
కృష్ణాంశంసమ్యగాకర్ణ్య । మల్లయుద్ధవిశారదం॥ ౧౪౭

అథయోనామసంయుక్తో । మల్లైరస్త్రైస్సుదుర్జయైః
మహావతీపురంప్రాప । సహపిత్రావికత్థనః॥ ౧౪౮

దృష్ట్వాపరిమళంభూపం । కృష్ణాంశేనసహాత్మనః
బాహాబాహావిదుర్మేధా । బాలేనప్రార్థయద్రుతం॥ ౧౪౯

తతఃపరిమళాదేశా కృష్ణాంశోనవహ్యాబ్దకః
దోర్భ్యామభయమాబధ్య । భ్రామయామాసవేగతః॥ ౧౫౦

తస్మిన్నిర్గతతేజస్కే । మల్లాస్త్రిస్త్రుచోదితాః
కృష్ణాంశమభ్యయుస్తేపి । నిష్పిష్టాస్తేనవిద్రుతాః॥ ౧౫౧

తతోమహీపతిఃఖడ్గ । పాణిఃకృష్ణాంశముద్భటం
హంతుమైచ్ఛత్తతోరాజా । తంన్యవారయదాతురః॥ ౧౫౨

తదనుకతిపయేకాలే గతే కృష్ణాంశఃకుమారై రాహ్లాదాదిభిర్మృగయామనుభవితు మైచ్ఛత్॥ ౧౫౩

రాజాచపరిమళస్తేషాంతమాశయం విబుధ్యసంతుష్టచిత్తః ప్రాదిశత్తురగాన్॥ యేవైసైన్యస్సుగ్రీవ మేఘపుష్పవలాహకాం శైహారిణీ గర్భజాస్సాంప్రతం మనోరథకరాళబిందులహరి నాగరనామభిర్విఖ్యాతాః॥ ౧౫౪

తేషు దేవసింహాహ్వా మనోరథం ఆహ్లాదఃకరాళం కృష్ణాంశో బిందులం బ్రహ్మానందోహరి నాగరంచారూఢావమానవివిశుః॥ ౧౫౫

తేషాంతుగచ్ఛతాందేవీ । శారదామృగవిగ్రహం
ధృత్వాహైమంప్రదుద్రావ । తేషామగ్రేమహావనే॥ ౧౫౬

కుమారాస్తేశరాన్ఘోరాన్ । ముముచుస్తత్రనోముహుః
మోఘయామాసతాన్దేవీ । శరానాహ్లాదకారిభిః॥ ౧౫౭

కృష్ణాంశోధశరంఘోరం । అసృజత్తాంమృగీంప్రతి
విద్ధాసాతేనదుద్రావ । పీడితాతన్మహావనే॥ ౧౫౮

అన్వద్రవత్త్వాంకృష్ణాంశ । స్సదూరంవిద్రుతాంమృగీం
తదాధృత్వానిజంరూపం । దేవీకృష్ణాంశమాహసా॥ ౧౫౯

జిజ్ఞాసునామయావీర్యం । తవదూరమిహాగతా
సాక్షాత్కృష్ణోసిరాజేంద్ర । జాతస్సోదరబంధుభిః॥ ౧౬౦

యదాహిపీడామనస । స్తవస్యాత్తత్రమాంస్మర
శ్శ్రేయసంభవేత్తత్ర । తవానుగ్రహతోమమ॥ ౧౬౧

లిం లణ
సంగమ్యానిలయంభేజే । పితుర్మాతుశ్చమోదదః॥ ౧౬౨

అథచకతిపయేకాలే దశమేవత్సరేప్రాప్తే కృష్ణాంశస్సాహ్లాదాది కుమా
రగణః క్రీడాపరాయణః ప్రమదావనముపేతస్తత్ర మాధవమాస
ముషితస్సాక్షాత్వాచసాగరే విహితచండికారాధనస్తాంబహుభిరుపా
యనైర్రప్రీణయత్॥ ౧౬౩

సాదేవీతదారాధనప్రీణితా తేషాం వరాన్ ప్రాదిశత్॥ ౧౬౪

సురత్వమాహ్లాదాయ । బలిత్వంబలఖానయే । బ్రహ్మజ్ఞత్వం బ్రహ్మానం
దాయ దేవసింహాయ కాలజ్ఞతాం యోగిత్వం కృష్ణాంశాయచ ప్ర
దాయదేవ్యంతర్దధే॥ ౧౬౫

కుమారా అథ తేప్రీతా । దేవ్యాదత్తవరాముదా
భేజుర్గేహానితాన్ దృష్ట్వా । రాజాకత్థతసాదరం॥ ౧౬౬

తద్దైవమలనాసూత । పత్నీపరిమళస్యసా
సాత్యకేరంశజంపుత్రం । యథాప్రాచీదివాకరం॥ ౧౬౭

వయస్యేకాదశేప్రాప్తే । కృష్ణాంశోహయపృష్టగః
ఏకఏవయయాధీర । ఉర్వీయాంనగరీంబలీ॥ ౧౬౮

తత్రదత్త్వాద్విజాతిభ్యో । బహ్వాన్నందక్షిణాయుతం
దదర్శపరిషత్సంస్థం । మహీపతిముదారధీః॥ ౧౬౯

మహీపతేస్తద్దైవాజ్ఞా । పశ్చాత్తద్భృత్యసత్తమాన్
ఆత్మానంబద్ధుముద్యుక్తాన్ । ఖడ్గపాణీన్ సముద్ధితాన్॥ ౧౭౦

దృష్ట్వాపంచశతంవీరః । కృష్ణాంశోనిర్భయోబలీ
జఘానజనయన్ భీతి । మూర్వీయాధిపతేర్భృశం॥ ౧౭౧

పిపాసురథకూపస్థా । ఘటసాస్తామనోరమాః
నిరీక్ష్య యోషితస్తోయం । కృష్ణాంశశ్చకమేద్రుతం॥ ౧౭౨

తాశ్చతద్రూపలావణ్యం । దృష్ట్వామోహముపాయయుః
అథభిత్వాఘటాన్ తాసాం । శమయిత్వాతృషంహరేః॥ ౧౭౩

స్వయంపిపాసితోభీష్టం । పీత్వాజలమనామయం
యయౌఘోర్వీయనగరీ । పతిసైన్యైర్ధృతాసిభిః॥ ౧౭౪

పరాజిత్యబహూన్ వీరాన్ । బధ్వాచాభయమూర్జితం
మహీపతేస్సుతంవీరః । కృష్ణాంశోజయమావహత్॥ ౧౭౫

తతోమహావతీంప్రాప్తం । కృష్ణాంశంజయశాలినం
రాజాపరిమళప్రీత్యా । శిరస్యాఘ్రాయచాస్తువత్॥ ౧౭౬

మహీపతిరథాధూర్త. కృష్ణాంశేనబలీయసా
పృథ్వీరాజపురీంప్రాప్తః । తస్మైస్వం దుఃఖమూచివాన్॥ ౧౭౭

తదా మహీపతినా బహుభిర్బివిభిఃప్రేశితః ప్రేరితస్యపత్న్యా ఆగమాఖ్యయా మహీపతిభగిన్యా పృథ్వీరాజ స్సప్తలక్షసైన్య పరివృతో భ్రాతాదుందుకారేణసాకం కృష్ణాంశం జేతుంప్రతస్థే॥ ౧౭౮

దేహసింహస్తదేవదాకర్ణ్య రాజ్ఞే పరిమళాయా వేదయత్॥ ౧౭౯

పరిమళశ్చ సాహ్లాదాదికుమారగణ స్త్రిలక్షసైన్యసమన్వితో దేహాలీం ప్రతిప్రాతిష్ఠత। ౧౮౦

మధ్యేమార్గంశింశుపాగ । వనంశత్రువశస్థితం
ఛిత్వాతత్రనివాసస్తే । చక్రుః పరిమళాదయః॥ ౧౮౧

పృథ్వీరాజశ్చతత్రైవ । గచ్ఛత్సహచమూజనః
తేషాంప్రవవృతేయుద్ధం । యమలోకవివర్ధనం॥ ౧౮౨

గజైర్గజాహయైర్వాహా । రథైశ్చైవరథాస్తథా
యుయుధుస్సంగతాఘోరం । ప్రాణత్యాగవినిశ్చితాః॥ ౧౮౩

పృథ్వీరాజచమూవీరైః । నిహతావివిధాయుధైః
సైన్యాఃపరిమళస్యాశా । దుద్రువుఃప్రాణలిప్సయా॥ ౧౮౪

తదాబ్రహ్మానందఃకృష్ణాంశోబలహా నిర్దేవసింహఆహ్లాదశ్చేతి పంచమహారథాస్సమరాయప్రతస్థిరే॥ ౧౮౫

బ్రహ్మానందశ్శరైర్దేవసింహో భల్లైస్తోమరైరాహ్లాదః
కృష్ణాంశోబలహానిశ్చఖడ్గైస్సర్వాం రిపుసేనాం వివ్యథుః॥ ౧౮౬

తదాధుంధుకారోగజారూఢః సమరాయనిర్యాతో భల్లేనాహ్లాదమురస్యతాడయత్॥ ౧౮౭

మూర్ఛితేచతస్మిన్దేవసింహః పృథ్వీరాజంగజారూఢం భల్లేనహత్వా వ్యమోహయత్॥ ౧౮౮

తతస్సమాగతాన్ నానాదేశీయాన్ ఖడ్గధరాన్ మహీపతీన్ నిరీక్ష్యాహ్లాదోవిగతమూర్ఛస్సమభ్యేత్య ఖడ్గేనైవనిజఘాన॥ ౧౮౯

తదంతరేపృథ్వీరాజోఽపి విగతమోహస్తాన్ సర్వానాహ్లాదాదీన్సపిశరైః అస్త్రమంత్రితైర్హత్వామోహయామాస॥ ౧౯౦

ఏతత్సర్వంరూపణేన పరిమళాయ నివేదితమాస॥ ౧౯౧

తతస్సుఖహానిః కపోతాఖ్యస్తురగమారూఢో గగనమార్గేణ శత్రుసేనాం ప్రవిష్టస్తాన్ సర్వాన్ వ్యాకులాన్ కృత్వామహీరాజంచమూర్ఛితంచకార॥ ౧౯౨

బద్ధుంయావన్మహీరాజం । సుఖహానిర్మహాబలః
తదంతికంసమాయాత । స్తావన్మోహం విహాయసః॥ ౧౯౩

ఉద్ధాయగజమారూఢ । సుఖహాన్యాదికాంక్షబలీ
విమోహయామాసశస్త్రైః । పీడయిత్వాంగభేదిభిః॥ ౯౪

అథోదయస్సకృష్ణాంశః । హయమారుహ్యభూషితం
వ్యూహమాధ్వనాగిసేనాంతాం । వివేశవిధృతాయుధః॥ ౯౫

మహీరాజస్యసైన్యాంతాం । నాశయిత్వోదయోహరిః
మహీరాజంచతంబధ్వా । చాహ్లోదాయార్పయద్ద్రుతం॥ ౯౬

ఆకర్ణ్యైతత్ప్రియంరాజా । హృష్టఃపరమయోన్నృపః
జితశ్చైవంమహీరాజః । కృష్ణాంశేనవిలజ్జితః॥ ౯౭

ఉపహారతయాతస్మై । దదావుదయభూభృతే
పంచకోటిధనంభూమిం । రాజఃస్వంచవ్యమోచయత్ ॥ ౯౮

తేనద్రవ్యేణనగరీం । సంశ్రయాఖ్యాంసనిర్మమె
బలహానిర్దేవసింహ । ముఖైస్తైస్సఖిభిర్వృతః॥ ౯౯

సతత్రన్యవసత్సాకం । ధర్మస్యాంశోన్నృపోత్తమః
బలహానిఃప్రజాస్సర్వా । రంజయన్గుణసంపదా॥ ౧౦౦

ఇతిశ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే
చరమభాగె పృథ్వీరాజాధియుద్ధ
వర్ణనంనామషష్ఠస్సర్గః.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

శ్రీ శోభనాద్రీశవైభవె మహాకావ్యేచరమభాగె

సప్తమసర్గప్రారంభః.

కృష్ణాంశస్యాథవర్షేఽభ్యుపయతి మహితేద్వాదశే కాన్యకుబ్జే
రాజ్ఞామాసీదిషేమాస్యఖిల మహీభృతాం సన్నివేశోదశమ్యాం
శుక్లేపక్షేతదానీం శుభగుణవిభవంకథ్యమానం నరేంద్రైః
కృష్ణాంశస్యోపశృణ్వన్ ప్రముదితహృదభూల్లక్ష్మణో రాజపుత్రః॥ ౧

తంద్రష్టుమిచ్ఛురుదయం సతులక్ష్మణస్స్వ
మూచేపితృవ్యమథిపంజయ చంద్రసంజ్ఞం
రాజన్ నిరీక్షితు మనాహ్యుదయంగుణాఢ్యం
ఆజ్ఞాంప్రదేహిగమనాయత తదత్రమహ్యం॥ ౨

ఆకర్ణ్యతజ్జయవిధుర్నృపతిస్తదీయ
శ్లాఘాసహిష్ణురభిమాన విమూఢచిత్తః
ఇత్యాహపుత్ర మయికింభవతాద్యసర్వ
రాజేంద్రనాయకపదంకితముత్పత్స్యతేహి॥ 3

అథలక్ష్మణోననుమతోపిపితుః సహితోన్నృపైరుదయభూపవరం సము
దీక్షితుంనిరగమత్పురతః
ప్రథమం మహీపతిపురంసమగాత్॥ ౪

నిశమ్యతంసంశ్రయనామపుర్యాం। వసంతమాదాయ మహీపతించ
సహాయభూతం మహీపైరనేకైః। పురంతదేవా విశదాశుహృష్టః॥ ౫

దృష్ట్వోదయంతత్రసహాగ్రజంతైః। వృతంసహాయైర్బలహానిముఖ్యైః
సమక్షమేవాఖిల భూపతీనాం। సమస్తువత్తస్యగుణాన్ గృణానః॥ ౬

మహీపతి స్తత్రనుతిం నిశమ్య । వాత్స్యస్యతాం లక్ష్మణభూపపత్న్యా స్తాం
వైదిత్వత స్తస్యతదా ఽ సహిష్ణుః । ఇదం సమూచే ధురిసర్వరాజ్ఞాం॥ ౭

నాయం ప్రశస్యో హ్యుదయో భవద్భిః
హతౌ యదీయౌ పితరౌ ద్విషద్భిః
శ్రుణ్వంతు చయిత్తన్మహిపామయాద్య
సంకథ్యమానం శ్రుతయే ప్యసహ్యం॥ ౮

మహిష్మతీశః కిల నర్మదాయా
స్తటే పితృభ్యామముకస్య యుధ్వా
సంచూర్ణయిత్వా వపుషీ తయో స్త
చ్ఛీర్షే చ కృత్వా వ్యదధాద్వటాగ్రే॥ ౯

అతః ప్రశస్యః కథమేష భూపై । ర్వీరోత్తరై ర్వత్సనరేంద్ర సూనుః
శ్రుత్వేతి వాణీముదయోపి భీతః । ప్రాహ క్షితీశాన్ వినతస్సలజ్జః॥ ౧౦

పితరౌ మమ ఘూర్జరంగతౌ । విషయం శత్రువధార్థినా చిరాత్
ఇదమద్య వధం తయోరహం । రిపుణైవాహితమాశృణోమిహి॥ ౧౧

యదిసత్యమిదం మహీపతే । ర్వచనం మత్పితృనాశబోధకం
ప్రకటీక్రియతే తు పౌరుషం । భవతామేవ సమక్షమద్య మే॥ ౧౨

ఇత్యుదీర్యోదయో రాజా । మాత్రే తత్ప్రాహ దుఃఖితః
రురోద సా చ దుఃఖార్తా । భర్తారం శత్రుభిర్హతం॥ ౧౩

అథోదయోస్తువద్దేపి । ముమాం లోకనమస్కృతాం
సాచ తత్స్తుతిభిః ప్రీతా । తస్మై పూర్ణాం ఘృణాం వ్యధాత్॥ ౧౪

తాలనం మ్లేచ్ఛరాజానం । మోహయిత్వా స్వమాయయా
చతుర్లక్షబలై ర్దేవీ । హ్యుదయాంతికమానయత్॥ ౧౫

తం దృష్ట్వా తాలనం వీరం । కృష్ణాంశో ముదితాంతరః
యోజయామాస సైన్యం స్వ । మపిలక్షం రణేచ్ఛయా॥ ౧౬

సైన్యంచలక్షం బలహానిరస్తై । దిదేశభీత్యోధమహావతీశః
శ్రుత్వాతదేతత్ సముదీక్షితుంతం। కృష్ణాంశముత్కంఠయాజగామ॥౧౭

అశ్వాస్యతంతస్యభయం బలాఖ్యః
వత్సేంద్రసూను శ్శమయాంచకార
తతఃప్రహృష్ట స్సమహాప్రతీశః
సైన్యంస్వయంచాపి నిదేశలక్షం॥ ౧౮

తైస్స ప్రలక్షైస్సహితో బలైస్స । జయాయశత్రో ర్గదజంబుకస్య
నిగళంతు కామో ద్విజదేవతానాం। పూజాంయథావన్నృపతిర్వ్యతేనే॥౧౯

సంప్రస్థితో దక్షిణదిక్ప్రధాతాం
శత్రోఃపురీం కృత్తమహాటవీకః
మార్గంప్రకుర్వన్ రిపుదేశమాయాత్
పక్షేణవత్సేంద్ర సుతశ్చమూభిః ౨౦

తత్రసైన్యేగజాభీమా । దశసాహస్ర సమ్మితాః
ఆహ్లాద స్తత్పతి స్తత్ర । కల్పితోభూన్మహాబలః॥ ౨౧

రథాశ్చపంచసాహస్రాః । దేవసింహ స్తదీశ్వరః
వాహాస్త్రిలక్షసంఖ్యాతాః । బలహానివశేస్థితాః॥ ౨౨

ఉష్ట్రాశ్చదశసాహస్రాః । శేషాస్సర్వేపదాతయః
కృష్ణాంశస్స్వయమేవాసీత్ । పథాత్యధిపతిర్బలీ॥ ౨౩

సర్వసేనాధిపత్యేతు । తాలనస్సోభ్యషిచ్యత
ఉదృశ్యాసేనయాప్రాప । కృష్ణాంశశ్శత్రుసీవృతం॥ ౨౪

నైజేనరూపేణపురంరిపో స్తత్ । అశక్యమాలోచ్యసదేవసింహః
ప్రవేష్టుమేతం విదధేహివేష । మాహ్లాదకృష్ణాంశముఖానుజానాం॥ ౨౫

తత్రోదయోనర్తక వేషధారీ । దధారమడ్డుంసచదేవసింహః
అహ్లాదనామాడమరుందధార । వీణాదృతాభూత్కిలతాలనేన॥ ౨౬

దృత్తేచతాళేబలహానినాతే, మాతుఃపురోనృత్యమరం వితేనుః
దేవీతదాసావిముమోహపుత్రా । నబుధ్యతాన్నృత్యకనైపుణేన॥ ౨౭

తేచాత్మజాః స్వాం ప్రసువేవిబోధ్య
తేనైవవేషేణ సహైవదూత్యా
మాహిష్మతీం ప్రాప్య నిజేన నృత్త
రూపేణమోహం విదధుర్జనానాం॥ ౨౮

తేరాజేంద్రసుతాః స్వనృత్తచతురాదూత్యా నృపప్రేయసీం
కృత్వానృత్తనిరీక్షణాదరవతీంతాం మోహయాంచక్రిరే
తత్పుత్రీకిల రాధికాం శజననాకృష్ణాంశ రూపేక్షణాత్
ముగ్ధాస్వాలయమాగతేషు చ తతస్తేష్వద్భుతాకారిషు॥ ౨౯

తదోదయస్స్వోనరతౌ తవిచ్ఛాం। విజ్ఞాయతాం మాహ నరేంద్రపుత్రీం
శత్రోర్భిదాం మేవదజంబుకస్య। త్యథాహసావత్స నరేంద్రపుత్రం॥ 3౦

యదికరోషికరగ్రహణంవిభో। మమతదాహిభిదాంప్రవదామి తే
పితురరేస్తవనోయదితన్మయా। కథయితుంనహిసాంప్రతమాత్మజః॥ 3౧

అథతథేత్యుదయేనసమీరితే। రిపువిభేదపథంనృపనందినీ
అవదదాశుతతోనృపతేః ప్రియా। చతురనృత్తనిరీక్షణహర్షితా॥ 3౨

తేభ్యోదదాహినవలక్షధనం తుమాల్యం
తత్రైప్రగృహ్యానృపతేస్వవిధంప్రజగ్ముః
నృత్తంచకార చతురంధురిభూమి భర్తుః
కృష్ణాంశకస్సహకుమారవరైః ప్రహృష్టః॥ 33

అథజంబుకజస్సకాళియః। తనువీక్ష్యాద్భుతనృత్తివైభవం
ముదితోవరమస్యకం ప్రియం। వృణుషే ద్యేత్యుదయంతమబ్రవీత్॥ 3౪

అథోదయఃప్రాహ ముదాద్యలక్ష్యా। వృత్తిర్యదిస్వంపరిదర్శయేన్మే
నృత్యంతదేవాహమముష్యకామ్యం। మన్యేవరంజంబుకరాజపుత్ర॥ 3౫

అథాజ్ఞయాజంబుక నందనస్య। సాదేశరాజ ప్రియకృచ్ఛదాసీ
ననర్తమత్వాచసుతాః స్వభర్తుః। రురోదతాః తేపిచతాంనిరీక్ష్య॥ 3౬

ఆశ్వాసయామాససకృష్ణభూప। స్తాంమాతృతుల్యాంప్రదదౌచహారం
ఆహ్లాదనామాభిభుజౌస్వకీయా। వాస్థాలయత్తత్రయమీక్షమాణః॥ 3౭

అధోదయః కోపరయారుణౌష్ఠ। స్తామూహదాసీం వయమాత్మజాస్తే
తేషూదయోహం నిధనాయశత్రో। రముష్యసామాత్యగణస్యయాతః॥

ఏవ ముదయసమీరితాం వాచం నిశమ్య కాళియో జంబుకాత్మజః తాన్
 బద్ధుకామః కవాటమబంధయత్ । చోధయామాసచ శతవీరాది
 మాన్ మహావీరాన్॥ ౩౯

తేచాహ్లాదాదయః కుమారా బద్ధుమాత్మన స్సముద్యతాన్ తాన్నిరీ
 క్ష్యస్వానపి ఖడ్గాన్ ప్రాకర్షన్॥ ౪౦

హతేయ తత్ర శతవీరే మహాబలే కాళియోభయకాతరో విహాయచ
 పితరం ప్రాణత్రాణపరాయణో దుద్రావ॥ ౪౧

తేచ పంచమహావీరా నగరాన్నిర్గతా నర్మదా తీర మాసాద
 యాం సేనాం తత్ర వ్యవస్థాపయన్ ౪౨

నల్వప్రమాణాళిషడాధ సేనా। తుంగాశ్వనాగేంద్రరథాధిపూర్ణా
రేవాన్తతా రాపిరిపోర్జయార్థం। హృష్టాచచక్రేనినదాన్ సుఘోరాన్॥

శతఘ్నికాభిస్సమహారవాభిః। అపాతయన్ గోపురతోరణాట్టాన్
మాహిష్మతీపత్తనవేపభూతాన్। తేచోదయాద్యాస్సబలాస్తదానీం॥

మాహిష్మతీవాసిజనాస్సపుత్ర। దారావిసృజ్య వపురింభయార్తాః
వింధ్యాచలేంద్రస్సగుహాన్యవిక్షన్। తతోరణోభూత్ ప్రథితోజగత్యాం
కాళియోదశసహస్రదంతిభి। స్సంయుతోరిపుచమూంతదాభ్యయాత్
పంచశబ్దగజమూర్ధసంస్థితః। దేవరాడివసితేభమూర్ధగః॥ ౪౬

శ్రీ

వర్మాత్రిలక్షతురగైస్తురగాధిరూఢః
భ్రాతాపరశ్చకిలతుందిలనామధేయః
సాకంరథైరథముపేత్యసహస్రసంఖ్యైః ౪౭

మ్లేచ్ఛాధిపావథచరంకణవంకణాఖ్యౌ
లక్షైశ్చతుర్భిరభితః పదచారిపుంసాం
వీతారణాయసమభీయతురాత్తచాపౌ
తేషామభూన్మహదనీకమథోసుఘోరం॥ ౪౮

ఆహ్లాదముఖ్యనరవీరచమూశ్చధీరా
మాహిష్మతీశపృతనామభితో జగామ
జఘ్నుర్మిథో వివిధశస్త్ర[illegible]
రాత్ర్యాంతు తే విగతదేహసుఖాద్యపేక్షాః॥ ౪౯

రథేషు నాగేషు హయేషు పత్తి।ష్వన్యోన్యశస్త్రాభిహతేషు తేషు
ప్రసుస్రువుస్తత్ర మహాసృగంభో।వహాస్తటిన్యశ్శవకాయకూలాః॥ ౫౦

నష్టేష్వసైన్యే హరిణీసమాఖ్యా।మధిష్ఠితో ధో బలహానిభూపః
ధృతాసిలత్నో విశదాశు సేనాం।రిపోశ్చకర్తాపిబహూంశ్చయోధాన్॥ ౫౧

మనోరథాఖ్యేతురగే తు దేవ।సింహస్థితో భల్లధరో యుయోధ
తథోదయో బిందులవాహసంస్థో।వివేశ సేనామసిధృద్రిపూణాం॥ ౫౨

ఆహ్లాదస్తు గదాహస్తః।మర్దయామాస వైరిణం
శక్తిహస్తస్స వై భీమః రూపణశ్చాపి జఘ్నివాన్॥ ౫౩

తాలనోపి రిపోస్సేనాం।ప్రవిష్టస్స మహాబలః
అద్రావయద్గజానీకం।మృగానీకం యథాహరిః॥ ౫౪

తైః కుమారైర్మహావీరైః। కాళియస్య మహాచమూః
నిపాతితమహావీరా।దుద్రావహిదిశో దశ॥ ౫౫

తదా కాళియో విద్రుతం స్వబలమాలోక్య వడబామధిష్ఠితం బలహా
నింబాణైర తాడయత్॥ ౫౬

పీడితే చ తస్మిన్ బలహానౌ స్వామిని సాహరిణీ వడబా తం గజమభియా
తా స్వపాదైస్తన్మూర్ధని స్థితం కాళియ మపాతయత్॥ సోపి చిరం
ముమోహ॥ ౫౭

తతస్స గజపతిః పంచశబ్దాభిధో మహాంతం రోషముపగతః శృంఖలై
స్తాన్ పంచకుమారాన్నిహత్య మోహయామాస॥ ౫౮

ఏతదుదంతం రూపణముఖేన దేవకీనిశమ్య తం గజవరం తుష్టావ॥ ౫౯

సచగజవరో దేశరాజప్రియంకరశ్చిరం తస్య వాహానభూత్సో దేవకీ స్తుతి ప్రీతః స్వాపరాధంక్షంతు తాం ప్రాధయామాస॥ ౬౦

తతః క్షణాదేవ విగతమోహాః కృష్ణాంశో భ్రాతురాహ్లాదస్య మూర్ఛిత తస్య సమీపం గత స్తస్మింశ్చ గతమోహే తం పితుర్గజం పంచశబ్దాభిధం తస్మై ప్రాదిశత్॥ ౬౧

రూపణాయచ కరాళమశ్వం ప్రాదిశత్॥ ౬౨

బద్ధాచ కాళి యం ప్రాప్త మోహం సేనాంతం ప్రాపయామాస॥ ౬౩

తతః కాళియ భ్రాత్రా సూర్యవర్మణా సాకం తేషాం ఆహ్లాదాది మానాం కాని చిద్దినాని పునః పునర్మహద్యుద్ధ మభవత్॥ ౬౪

వృద్ధేష స్త్రీషుచ స్వప్రయుక్తే ష్వాహ్లాదాది మాః కాళి యవధోపాయమనవేక్షణాః కృష్ణాంశం శరణంజగ్ముః॥ ౬౫

సతు కృష్ణాంశో దేవీందుర్గాం రాత్రిసూక్తేన ప్రీణయామాస॥ ౬౬

దేవీచ సా కాళియం నిద్రయా మోహితంచ కార॥ ౬౭

అధ కృష్ణాంశో మోహితం సూర్యవర్మాణం బధ్వా దేవకీసన్నిధి మనయత్॥ ౬౮

అధ తుందిలో భ్రాతృశోకపరాజితో మాయమారూఢ శ్శత్రుసేనాం ప్రవిష్టః ఖడ్గేన శత్రూన్ వంకణరంకణముఖ మ్లేచ్ఛసహాయైః పరీవృతఃఖండయామాస॥ ౬౯

తంధృష్ట్వాతాలనో మహాబలో నిజసేనావిమర్దన మభియాతః వంకణం రంకణంచ హత్వాతుందిలమపి బబంధ॥ ౭౦

తతో హతశేషా మ్లేచ్ఛాధిపా స్సహస్రసంఖ్యాకాః పక్షమాత్రం యుద్ధమకార్షుః॥ ౭౧

తాలనస్తాన్ సర్వాన్ ఏకైకస్మిన్ దినే షష్టింషష్టిం హత్వా యమలోకం ప్రాపయామాస॥ ౭౨

ఏత దుదంతం శ్రుత్వా జంబుకే శోకా క్రాంతే విజయైషిణీనామ్నీ
తత్పుత్రీ స్వాభ్య స్తయా రాక్షస్యా మాయయా శత్రుసేనాం ప్ర
విశ్యాహ్లాదాది మూన్ మోహయిత్వా భ్రాతౄంశ్చ మోహితాన్
పితురంతికం ప్రాపయామాస॥ ౭౩

ప్రభాతే త్వాహ్లాదాదిమాలబ్ధప్రబోధా శ్శత్రుశిబిరేపి కాళియాదిమాన
దృష్ట్వా చింతావ్యాకులితా బభూవుః॥ ౭౪

తదా దేవసింహేనేత్థ మభ్యధాయి॥ ౭౫

పురా చిత్రాభిధానః కశ్చన దైత్యః బాణకన్యాముషాం ప్రార్థ యా
మాస॥ స ఇదానీం ఐలబలినామ్నా జాతః॥ సతు వివిధమాయావే
త్తా॥ తస్మాద్దేవగురో రియం జంబుకపుత్రీ విజయైషిణీ లంభితమా
యారాత్రా వస్మదీయం శిబిరమాగతా మోహయిత్వాచా స్మాన్
భ్రాతౄన్ నీతవతీ స్వగేహం। తతో ద్యైవవయం తమైలబలిం విం
ధ్యాచలనివాసినం నిహన్మ ఇతి॥ ౭౬

అథాహ్లాదం వినాతే బలహాని ముఖావింధ్యాద్రిముపగతాస్త మైలబి
లం నిహత్య పునర్జంబుకపురీ ముపేత్య రణాయ ప్రతస్థిరే॥ ౭౭

తాన్ సర్వాన్ మహావీరాన్ జంబుకో మహాబల స్సమరేజిగాయ॥ ౭౮

నిబధ్యతాన్ జంబుకభూమిపాలః। శైవంమఘంశ్లాఘ్యమథాజహాం
శ్రుత్వాచతద్రూపణభాషితేన। సాదేవకీదుఃఖితమానసాభూత్॥ ౭౯

తతోభవానీం పతిదేవతాసా। దేవీంశరణ్యాం శరణంజగామ
తనూజబంధస్య విముక్తికామా। సాతామువాచ ప్రణతప్రసన్నా॥ ౮౦

మహ్యాంయదా యంఖలుహోమకాలే। తవాత్మజానర్పయితాతదాహం
సంజీవయిష్యా మినశోకమత్ర। కుర్యాశ్చిరంజీవ సుతాసిభద్రే॥ ౮౧

ఇతి నిశమ్యవచో గిరిశప్రియో। దితమవాపము దంకిలదేవకీ
అథసజంబుకభూపతి రీశ్వర। ప్రణయదో బలిమస్య చకారతాన్॥ ౮౨

హోమస్యకాలే సముపాగతే సా।
మాహిష్మతీశం గిరిశస్యపత్నీ

సంమోహయా మాస చతాంవిముక్త
బంధాం చకారోదయ ముఖ్యబాలాం॥ ౮3

తేతం నిబధ్యన్నృపతిం ప్రసువేశయంతో
మోదంతదీయ హృదయేవిపులం వ్యతన్వన్
తస్యాత్మజ స్తదను కాళియనామ వీరః
సైన్యైః త్రిలక్షగణనై స్సమరాయతస్థౌ. ౮౪

మహత్ప్రవృత్తంపునరేవ యుద్ధం। తయోరుదగ్రంబలయోః నృపాణాం
ఆహ్లాదకృష్ణౌబల హానిదేవ। సింహాశ్చవీరా సచతాలనాఖ్యః॥ ౮౫

ఆరుహ్యపత్రాణి నిజాసితత్ర। శస్త్రాస్త్రవ వర్షైః పృతనామరీణాం
అపీడయన్ తేచ శరై రనేకై। రనైశ్చజఘ్నుర్బలహానిముఖ్యాన్॥ ౮౬

త్రయోధ తేజంబుకరాజపుత్రా। దుర్గర్వమూఢాః బలహానిముఖ్యైః
కృత్వారణం తచ్ఛరవిక్షతాంగాః।విషాదమాపుర్విగతార్థయత్నాః॥౮౭

అధకాళియః పశుపతింమనసా। స్మరదాదిశక్త్స చ మనుంవిభవే
సచతేనమంత్రి తమథాస్త్రవరం। విముమోచ తేషు సమరేబలవాన్॥
మోహితానథ విబుధ్యదేవకీ। నందనాః పతివశత్వ వైభవాత్
ఎత్యతత్రరయతస్థితాస్స్వయం। కృష్ణమాకలయ దాత్తబోధనం॥ ౮౯

పునశ్చదేవీంగిరిజాంశరణ్యాం। ఆరాధయామాస తదాప్రసన్నా
ఆహ్లాదముఖ్యాన్ సమబోధయత్సా। తేచాహవాయత్వరితాబభూవుః॥౯౦

కాళియాద్యైస్త్రిభిర్వీరై। రాహ్లాదాద్యాస్త్రయోమిథః
సంగతారణమాతేను। శ్శస్త్రాస్త్రక్షత సంకులం॥ ౯౧

కృష్ణాంశఃకాళియంతత్ర। బలహానిస్తుతుందిలం
సూర్యవర్మాణ మాహ్లాద। శ్చక్రుః స్వర్గకృతాలయాన్॥ ౯౨

తేపూర్వజన్మ నిఖ్యాతా। జరాసంధాదయోనృపాః॥
కాళియోభూజ్జరాసంధః। తుందిలస్త్రిశిరాస్మృతః॥
ద్వివిదస్సూర్యవర్మాభూత్। స్వబలో జంబుకోభవత్॥ ౯3

కరవాలకరాథదేవకీ। ముదితాత్మత్ర తతజజంబుకం
ఉదయోపి వటాగ్రగంశిరో। ద్వయమస్యారసితాతయోర్ధధా॥ ౯౪

త్వౌప్రేతదేహస్థితిమీయివాంసౌ । అవోచతాంతంపితరౌతనూజం
కింస్యాదనేనాచరతీర్థయాత్రాం । గయాంచగచ్ఛాశు చిరంసుజీవ॥ ౯౫

అధదేవకీ జంబుకం శిలాపత్రే నిక్షిప్యతదంగంసంచూర్ణ్య యతేతి పుత్రానన్వశాసత్॥ ౯౬

తేపితథయివ కృత్వామాతుర్మోదమమంద మాతేనిరే॥ ౯౭

తతోజంబుక సుతావిజయైషిణీ కృపాణహస్తాబలహానిమనుద్రుత్యఖడ్గేనతంభుజేనిహత్యమోహయామాస॥ ౯౮

తథైవాన్యా నపిదేవసింహముఖాన్ ఖడ్గప్రహారైర్విముగ్ధాన్ కృత్వా శతసంఖ్యాకాన్ మహావీరాన్ మారయామాస॥ ౯౯

అధబలహానిరాశ్వస్తః తస్యాశ్చశిరః ఖడ్గేననికృత్యచితాయా మారోపయత్॥ ౧౦౦

తదేత్తమశరీరిణ్యావాణ్యాభ్యధాయి॥ ౧౦౧

యదవధ్యాహతేయం స్త్రీ । త్వయాద్యబలహానికఫలమస్యవిపాకహేత్వ । మనుభోక్ష్యసికర్మణః॥ ౧౦౨

ఇతినిశమ్యదుఃఖితో బభూవబలహానిః॥ ౧౦౩

ఇత్యేవంతరసావిజిత్యబలినో రామోదయాద్యారిపుం
వీరంజంబుకమాత్మజై స్సహధనం ప్రాప్తాస్తదీయంబహు
హృష్టాస్స్వాంపురమాశు విశన్ పృతనయా హ్యార్ధేనకీర్తింపరాం
ప్రాప్తాదిక్షుమహావతీం సుఖయుతాః తస్థుఃప్రజాపాలనే॥ ౧౦౪

పాషేమాస్యభవత్సఏషసమరః ప్రారభ్యవారాన్ శతం
మాగేచాపినియకానిచిదహాన్యాపుః గృహాన్ తేతతః
జ్యేష్ఠేమాసి నిరీక్ష్యతాన్ పరిమళోహృష్టోదిశగ్ధోగణాన్
హాస్త్యశ్వంచతనూజభావుకకృతేప్రీతింహరేః ప్రార్థయన్॥ ౧౦౫

శ్రుత్వాతదేతత్కిలభూమిరాజః । మాహిష్మతీనాశముఖంచరిత్రం
మహావతీంప్రాప్యసుహృష్టచిత్తః । స్తుత్వేదమూచేబలహానిభూపం॥ ౧౦౬

ప్రత్యబ్దమాదాయధనంనరేంద్ర । మత్తోర్ధలక్షంనియమేనదేహి
మాహిష్మతీంనామపురీంజితాంతే । యాపాలితాజంబుకభూభృతాగ్రే॥

అథతథేత్యురరీకృతవాన్ మహీ । విభువచోబలహానినరేశ్వరః
తదనుతద్రవిణార్పణనిష్క్రయాత్ । పురమవాపసతాంమహిభూపతిః॥

అథోదయస్యాగతవత్యుదారే । త్రయోదశాబ్దేసహతైః కుమారైః
రామాంశజఃపూర్ణతరంహిరణ్య । మాదాయహర్షేణగయాంప్రతస్థే॥

హరిణీంసమధిష్ఠితోయయా । బలహానిస్తురగంతుబిందులం
ఉదయశ్చపపీహకామ్యాయం । హయమారుహ్యసదేవసింహకః॥ ౧౧౦

స్వయంపంచశబ్దాహ్వయందంతిరాజం
సమారుహ్యయాతోముదాహ్లాదభూపః
నభస్యేతుమాసేవదాతేచపక్షే
త్రయోదశ్యహస్తేప్రయాణాయచక్రుః॥ ౧౧౧

దినద్వయంపథ్యంతరేనినీయతేకుమారకాః
గయాముపేత్యహర్షితాఃతిథింప్రకృత్యపూర్ణిమాం

వితేనురార్ధ్వదాహికీః క్రియాయథావిధానతః॥ ౧౧౨

లక్ష్మావర్తిస్తదనుగణికాప్రాప్యనీహారశైలం
గత్వాపుణ్యాం కిలబదరికాక్షేత్రముద్ధూతపాపా
ముక్తింప్రాప్తాతదనుముదితాస్తేకుమారాస్సమీయుః
కాశ్యాంసర్వైర్నరపతిగణైఃరాహుణాచ్ఛాదితేబ్జే॥ ౧౧౩

శార్దూలవంశ్యఃకిలనేత్రసింహః । నామానరేంద్రోపిచతుత్రయాతః
సరత్నభానానిహతేభయార్త । శ్చిరంహరింశీతగిరావపూజ॥ ౧౧౪

దేవశ్చచీనోనవతుంగనామ్ని । క్షేత్రేతేనరేంద్రేణసమర్చితాంఘ్రిః
ప్రీతింగతోద్వాదశవత్సరాంతే । దత్వాచథక్కామృతమేవమాహ॥

అయంహికాశ్యాసురరాణ్ణిమిత్తం । వినిర్మితోముంధ్వనయర్ణభవాంశ్చ
సంగ్రామమూర్ధన్యహితాన్విజేష్య । స్యహిప్రహంతేవసురారివర్గాన్
సంజీవయిష్యత్యపినైజసేనాం । అనేనశత్రుక్షపితాంనరేంద్ర॥ ౧౧౫

అంతర్హితేథజగతామధిపేనరేంద్రో
థక్త్వామృతంససమవాప్యసువాద్యపర్యం
కాశ్మీరసీమనిపురంవిదధేహినేత్ర
పాలాభిధంసకలధాన్యధనాభిపూర్ణం॥ ౧౧౭

తస్యస్వర్ణవతీనామ్నా । రేవత్యంశసముద్భవా
కన్యాసీత్సతయాసార్ధం । కాశీంతత్రాయయౌనృపః॥ ౧౧౮

తాందృష్ట్వారతిమపరామివస్థితాంతే
భూపాలాస్సమధిగతాస్తదావిమోహం
ఆహ్లాదో౽పిచసముదీక్ష్యతాంవిముగ్ధ
స్సాప్యైనంస్మరమివమూర్ఛితాబభూవ॥ ౧౧౯

ఉదయోథాగ్రజంముగ్ధం । తత్వజ్ఞానప్రబోధనాత్
విమోహంవితతానాశు । శ్రుతిస్మృత్యుదితాధ్వనా॥ ౧౨౦

అథాహ్లాదఃకుమారైస్తైః । భాగీరథ్యాస్తటేశుభే
కృతస్నానాదిసత్కృత్యో౽ప్రీణయద్ద్విజపుంగవాన్॥ ౧౨౧

మహావతీంపురీంస్వీయా । మాజగామతతస్త్వరన్
దుర్గాందేవీంవిధానేన । పూజయామాసభక్తితః॥ ౧౨౨

సాప్రసన్నాతదాతస్మైసిద్ధంస్యాదీప్సితంతవ
ఇత్యుక్త్వాస్వర్ణవత్యాశ్చ । మోహంచక్రేహృదిద్రుతం॥ ౧౨౩

నేత్రసింహస్య దుహితా । దేవ్యామాయాప్రభావతః
రామాంశం సుందరాంగంతం । స్వప్నేవైక్షత సుందరీ॥ ౧౨౪

కాంక్షమాణాతమేవస్వం । పతింతత్రైవనిత్యదా
స్థాపయంతీ మనస్తస్మై । దూతమప్రేషయచ్ఛుకం॥ ౧౨౫

సశుకో నేత్ర సింహస్య । దుహిత్రాబద్ధపత్రకః
కంఠేద్రుతం మహావత్యా । వనముద్యానమాయయౌ॥ ౧౨౬

క్రీడంతం తత్రకృష్ణాంశం । దృష్ట్వామర్త్యగిరావదత్
పత్రమేతద్గళేబద్ధం । స్వర్ణవత్యా గృహాణమే॥ ౧౨౭

ఆహ్లాదాయచ తే భ్రాత్రే । దర్శయిత్వేదమాశువై
అస్యోత్తరార్థంచపునః । పత్రంమేదాతు మర్హసి॥ ౧౨౮

తతఃకృష్ణాంశ శ్శుకవచనం నిశమ్యతచ్ఛ పత్రమాదాయ స్వయంచ
దృష్ట్వాహ్లాదాయచదర్శయామాస॥ తత్రేద్ధం విలిఖితం॥ ౧౨౯

మాహిష్మతీపురపతింకిలజంబుకత్వం
యుద్ధేద్భుతే విజితవానసివత్సనూనో
రుద్రేణదత్తవరమేవ మహేంద్రదత్తు
శక్తింవిజిత్యపితరం మమవై పతిస్స్యాఃఇతి॥ ౧౩౦

తద్దృష్ట్వాహ్లాదః ప్రముదితహృదయస్త స్యోత్తరతయా పునరప్యన్యత్ప
త్రం విలిఖ్యతత్కంఠే బధ్వాతంప్రేషయామాస స్వర్ణవతీసవిధం॥

సతుశుకఃపురా సర్పభూతః పుండరీకేణ మునినాశప్తః రేవత్యంశసంభూ
తాయాః స్వర్ణవత్యాః కార్యంకృత్వాతదై వమమార॥ ౧౩౧

తస్యదాహాదికాః సర్వాః । క్రియాస్స్వర్ణవతీవధూః
కారయామాసవిధినా । బహుద్రవ్య సమేధితాః॥ ౧౩౩

తదన్వాహ్లాద స్సప్తలక్షసైన్య పరివృతోమాఘ కృష్ణపంచమ్యాంనే
త్రసింహాముద్దిశ్య యుద్ధాయప్రతస్థే॥ ౧౩౪

తాలనోబలహానిశ్చ । రూపణాద్యాస్సవాహనాః
స్వైః స్వైః సైన్యైస్తదాహ్లాదం రక్షంతస్తమనుద్రుతాః॥ ౧౩౫

దేశంవంగమతీత్యతే హిమగిరింసంప్రాప్య కాశ్మీరకం
దేశంప్రాప్యచనేత్ర సింహనగరీసాన్నిధ్యమాపేదిరే
తత్రేత్థంబలహా నిరాహనిపుణంతం రూపణంత్వంరిపుం
దృష్ట్వాశీఘ్రముపైహి తస్యహృదయం జ్ఞాత్వాహవాం కాన్వితః॥ ౧౩౬

కరాళమశ్వమారుహ్య । రూపణోథసహాయుధః
నేత్రసింహపురీం ప్రాప్తః । దదర్శసనగంనృపం॥ ౧౩౭

ఇదమాహచరాజేంద్ర । కన్యాంస్వర్ణవతీంతవ
ఆహ్లాదాయప్రయచ్ఛాశు । బలహానిహతే స్థితః॥ ౧౩౮

అథవాదిశ సంగ్రామం । యథాభీష్టం తథాకురు
శ్రుత్వాతత్ నేత్రసింహశ్చ । కుపాతంబద్ధమైహాత॥ ౧౩౯

తతోరూపణ గ్రహాణేచ్ఛయాబద్ధేషుకవాటేషు నేత్రసింహాజ్ఞయాపాశ ధారిణిశ్చతవీరా నాగతాః నిరీక్ష్యరూపణః ఖడ్గపాణిః తాన్నిహ త్యహృత్వాచ మకుటం నేత్రసింహాస్య హఠాదేవ వియదధ్వనా నిర్గ తో బలహానిం ప్రాప్యతస్తైతన్మకుట మర్పయామాస॥ ౧౪౦

అథబలహాని స్సహాసోదర స్స్వ త్తులతుస్సైన్యావృతో యుద్ధార్థీ నేత్రసిం హనగరీంరురోధ॥ ౧౪౧

నేత్రసింహశ్చయోగ సింహభోగసింహాఖ్యాభ్యాం భూపతిభ్యాంపుత్రేణ విజయేనచసాకంగ జైస్సహస్రేణలక్షేణహయైః పదాతిభిశ్చతుర్ల క్షైః నృపతీనాంసహస్రేణచసమన్వితః పురాన్నిర్గతో హిమతుం గాహ్వయం ప్రదేశమధిష్ఠితో బలహాన్యాదీన్ యుద్ధాయాకార యామాస॥ ౧౪౨

తదా తేషాం ద్వంద్వయుద్ధమవర్తత॥ ౧౪౩

గజబలపరివీతో యోగ సింహ స్తదానీం
అకురుతబలహానిం ప్రత్యరాతిం నరేంద్రం
ఉదయమపిసమేతో భోగసింహస్తురంగైః
నృపతిభిరఖిలై స్తై రాజపుత్రశ్చవీరః॥ ౧౪౪

మ్లేచ్ఛేశంరూపణంచైవ । సింహంచాభ్యుద్యతోబలీ
ద్వంద్వంతదభవద్యుద్ధం । మహారథవిభీషణం॥ ౧౪౫

తస్మిన్ రణే మహాభీమే । బలహానిచమూజనాః
ద్వేలక్షే నిహతా నేత్రసింహరాజచమూజనైః॥ ౧౪౬

అథతైః కుపితైః కుమారకైః । బలహాని ప్రముఖై ర్మహాబలైః
నిహతామృతిమాపురాహవే । రిపుసైన్యాస్త్రిదశై ర్యథాఽసురాః॥ ౧౪౭

సంజీవితాః సమతనోత్సతు నేత్రసింహః
ధక్కామృతస్యనినదేనతథైవసైన్యాన్

భూయశ్చ తే రిపుచమూం వినిజఘ్నురార్తాం
తేచాప్యతన్వత యుధాబలమాహపన్తైః ౧౪౮

సప్తస్వహస్సురజనీదినభేదహీన
మాసీత్తదద్భుత మనీకమనేకశస్త్రైః
నష్టాచవత్సజ చమూర్బహుధాతు నేత్ర
సింహస్యజీవితమనాశవశేన జిష్ణోః॥ ౧౪౯

కర్తవ్యమూఢహృదయా అథతాలనాద్యాః
శత్రోఃపరాజయకృతే విసివృత్తమార్గాః
కృష్ణాంశమేవ శరణం సమరేధిజగ్ముః
భీతారిపోర్బలముదీక్ష్యతథావిధంతే॥ ౧౫౦

తదనుకృష్ణాంశస్తాన్ సమాశ్వాస్యస్వకం హయమారూఢో నభోమార్గేణ రాజగృహం ప్రాప్యహర్మ్యస్థితాంస్వర్ణవతీం దృష్ట్వానత్వా చతదుదంత మశేషమావేదయత్॥ సాచేదమువాచోదయమ్॥ ౧౫౧

నవమ్యాం పూజనార్థాయ । కామాక్ష్యాగృహమావ్రజ
అహంచతత్రగచ్ఛామి । తదాస్యాన్మే మనోగతం॥ ౧౫౨

ఇతినిశమ్యోదయ స్వర్ణవతీవచనం పునరపిభ్రాతృభిస్సమాజగామ॥ ౧౫౩

ఆహ్లాదాదయోపిహతసైన్యాయుద్ధాద్విరతిమవాపుః॥ ౧౫౪

నేత్రసింహశ్చతాన్ సర్వాన్ రిపూన్ పరాజిత్యపురం ప్రవిష్టోమహతా హర్షేణబ్రాహ్మణా నారాధయామాస॥ ౧౫౫

తతఃపుత్ర్యాప్రేరితో నేత్ర సింహఃకామాక్ష్యా మహాంతముత్సవముపాక్రమత॥ ౧౫౬

తస్మింశ్చమహోత్సవే కృష్ణాంశోమాలాకార యువతివేషధారీ ఢక్కామృతమపాహరత్॥ ౧౫౭

అనుద్రుతస్తదావీరై । రన్యైఃపదయోరుపా
ఖడ్గపాణిఃస్వనారీత్వాన్ । ప్రావిశత్ శిబిరంస్వకం॥ ౧౫౮

షక్త్యామృతస్యనాదేన । నిహతాన్ స్వానజీవయత్ ౧౫౯

తైస్సార్ధం తలసైస్స్వబలైః । దురోధనగరీంరిపోః॥ ౧౬౦

తదా నేత్రసింహోథశక్త్యామృతాపహరణేన భయాత్తుగోమహేంద్రముద్దిశ్యైకంచన యజ్ఞమారభత॥ ౧౬౧

యజ్ఞేచతస్మిన్ తత్ప్రీణనకామోనేత్ర సింహస్స్వాత్మానంహోతుమైహత తదేదము వాచమఘవా నేత్రసింహం॥ ౧౬౨

రామకృష్ణాంశజావేతౌ । వాహ్లాదోయంతథోదయః
రేవత్యంశాచ తేపుత్రీ । నేత్రసింహమహీపతే॥ ౧౬౩

ఆహ్లాదాయతతోదేహి । పుత్రీం తేరాజసత్తమ
ఏవముక్త్వాసమాక్షిప్య । శక్త్యామృతమథోదయాత్॥ ౧౬౪

అగ్నానిక్షిప్యమఘవా । తిరోధింగతవాన్ద్రుతం
తతస్తైర్బలహాన్యాద్యైః । సంధిమిచ్ఛన్ సభూపతిః॥
నేత్రసింహస్తదభ్యర్ణం । గతవాన్ స్వబలైర్యుతః॥ ౧౬౫

తదాహ్లాదాయకన్యాందాతుమిచ్ఛంతం నేత్రసింహంశల్యాంశం సుయోధనాంశో మహీపతిరాహ్లాదమాతులఏవమువాచ॥ ౧౬౬

ఆహ్లాదోయంసచాస్మాభి । స్సంబంధాహోనహీనజః
కుమార్యాతవమేసీతా । వంచనాయతవాధునా॥ ౧౬౭

తాన్ హత్వావంచనైన్యైవ । కన్యాదానంప్రసిద్ధయన్
జహిపుత్రీంచరాజేంద్ర । నచేత్వాంహానిమేష్యసి॥ ౧౬౮

చండికాయజ్ఞమాహృత్య । తేషాంహృత్వాశిరాంసిచ
అగ్నౌజుహుధిరాజేంద్ర । పురోడాశతయోచితే॥ ౧౬౯

నేత్రసింహస్తదాకర్ణ్య । తస్యైవవచనాద్ధృతం
మండపంకారయామాస । సర్వాలంకారసంయుతం॥ ౧౭౦

ఇదంచఖ్యాపయామాస । సర్వత్రోనగరేన్నృపః
ఆహ్లాదాయాద్యమత్కన్యాం । దాస్యామీతిసురూపిణీం॥ ౧౭౧

అదాహ్లాదస్యసభ్రాతు । నేత్రసింహోనరేశ్వరః
సన్నిధింప్రాప్యనత్వాతా । నస్తౌషీదంశకీర్తనాత్॥ ౧౭౨

పునరాగత్యరాజిష్ణు । తద్దుర్గోత్సవమంటపం
ఆనీయసర్వాన్నృపతీన్ । ఆహ్లాదాద్యాన్సమాహ్వయత్॥ ౧౭౩

ఆహ్లాదోబలహానిశ్చ । కృష్ణాంశస్సహరూపణః
తాలనేనసహాసీదన్ । నేత్రసింహధ్వరాలయః॥ ౧౭౪

నేత్రసింహస్యసహజో । యోగసింహన్నృపస్తదా
అసిమాకృష్యశిరసి । జఘానాహ్లాదమగ్రతః॥ ౧౭౫

అవార్యమిదమిత్యుక్తే । తాలనేనతదానృపః
కులస్యరీతిరస్మాక । మిదమిత్యాహగర్వితః॥ ౧౭౬

తతోద్వితీయేపర్యాయే । కృష్ణాంశోయోగసింహకం
బలహానిర్భోగసింహం । అగృహ్ణాద్విగతాయుధః॥ ౧౭౭

అథోతృతీయేపర్యాయే । విజయంసుఖహానికః
చతుర్థేరూపణఃపూర్ణ । శరాచబలమగ్రహీత్॥ ౧౭౮

పర్యాయేపంచమేచైవ । తాలనోబహుభూపతీన్
షష్ఠేచనేత్రసింహాంతం । ఆహ్లాదస్తరసాగ్రహీత్॥
నిరాయుధాఃకృతాపిరై । రాహ్లాదాద్యైరరాతయః॥ ౧౭౯

ఏవంప్రవృత్తేసమరే । నేత్రసింహాదిభిర్నృపైః
ఆహ్లాదాదిమహీశానాం । దేవసింహోమహాబలః॥ ౧౮౦

అవాహనానామాహ్లాద । ప్రముఖానాంవియత్పథా
తత్రాగత్యయయాంపత్రా । ణ్యాయుధైస్సహదక్షిణః॥ ౧౮౧

తదాశ్వంబిందులాఖ్యానం । కృష్ణాంశస్సమధిష్ఠితః
హారిణీంబలహానిశ్చ । తాలనస్సింహినీంతథా॥ ౧౮౨

హరినాగరనామానం । అశ్వంచసుఖహానికః
పపీహాకంతథాహ్లాదః । కరాళాశ్వంచరూపణః॥ ౧౮౩

స్వయంచ దేవసింహాశ్వం । మనోరథమధిష్ఠితః
తేన సర్వే నేత్రసింహాద్యైః । అయుధ్యన్ నిశిదర్పితాః॥ ౧౮౪

నిహత్య నేత్రసింహస్య । సేనాంబద్ధ్వా చ సైన్యపం
ప్రవిశ్యాంతఃపురం డోలాం బహిర్నిన్యే సకన్యకాం॥ ౧౮౫

గృహీత్వా నేత్రసింహాద్యాన్ । పంచవీరాన్మహాబలాన్
శిబిరం స్వకమాగత్య । కారాయాం తానబంధయత్॥ ౧౮౬

తదా నేత్రసింహానుజో హారానందనామా సుందరారణ్యభూపతిర్నరేం
ద్రశ్రుతభ్రాతృబంధన వృత్తాంత స్తత్రాగత్య భ్రాతుఃపృతనయా చ
తుర్లక్షపరిమాణయా పరివృతస్స్వస్థలతః ప్రమాణసైన్యపరివృ
తా నాహ్లాదాద్యాన్ యుద్ధాయరురోధ॥ ౧౮౭

పునఃపంచదినాన్యాసీ । ద్యుద్ధంలోకభయంకరం
నేత్రసింహస్యానుజేన । కృష్ణాంశాదిమహీభృతాది॥ ౧౮౮

హారానంద స్తదాశత్రు । నిహతార్ధబలోబలీ
విద్రుతే చార్ధసైన్యే స్వే । విస్మితో౽బలా త్తతః॥ ౧౮౯

ఆరాధ్యగిరిజానాథం । శాబర్యామాయయారిపూన్
ఆహ్లాదాద్యాన్ జడీభూతాన్ । చకారాసువిమోహితాన్॥ ౧౯౦

విమోచయిత్వా భ్రాతౄన్ స్వాన్ । నేత్రసింహముఖాన్ ద్రుతం
ఆహ్లాదంనిగళైర్బద్ధ్వా । జడీభూతంవిమోహితం॥ ౧౯౧

ప్రవిష్టోనగరంభ్రాతుః । శ్లాఘిత స్తేనసత్కృతః
తతస్స్వర్ణవతీంవీక్ష్య । కృష్ణాంశాద్యాన్ విమోహితాన్॥ ౧౯౨

దీనాదేవీంసమస్తౌషీత్ । దుర్గాందుఃఖవినాశినీం
తయాసంబోధితఃకృష్ణః । రేవత్యంశామువాచతాం॥ ౧౯౩

కుత్రాస్తే సాంప్రతంభద్రే । తవాహ్లాదః ప్రియంవదః
యస్మిన్ నిబద్ధహృదయా । నీతవత్యసినోత్రపై॥ ౧౯౪

సాపిస్వర్ణవతీతస్మై । యథావృత్తమవర్ణయత్
కృష్ణాంశో ధగిరాతస్యాః । బిందులాశ్వ మధిష్ఠితః, ౧౯౫

తయాసహైవశుక్యంగ్యా । నభోమార్గేణ జగ్మివాన్
యత్రాహ్లాదస్థితో దుర్గే । తదాసాద్య సురక్షితం॥ ౧౯౬

నిహత్యరక్షిణో వీరాన్ । ఆశ్వాస్యాగ్రజమాతరం
సహతేనప్రముతం ప్రాయాత్ । శిబిరం సహకన్యయా॥ ౧౯౭

నిర్గతా నేత్ర సింహస్య । పురాదథకుమారకాః
స్నాయంతః పుణ్యసరితాం, గంగాదీనాంజ శేషుతే॥ ౧౯౮

సముద్రతీరమాసాద్య । స్నాత్వాతత్ర యథావిధి
సహైవసేనయా హృష్టాః । ప్రావిశన్నగరీంస్వకాం॥ ౧౯౯

రాజాపరిమళః పుత్రాన్ । ఆరోగానాగతాన్ పునః॥
దృష్ట్వామలనయాసాకం । హృష్టోవిప్రాన్ సమర్చయత్॥ ౨౦౦

సర్వత్రనగరేరాజా । మహోత్సవ మథాకరోత్
పౌరాస్తేభ్యః కుమారేభ్యో । మంగళాన్యాచిరేముదా॥ ౨౦౧

అథతస్యాః స్వర్ణవత్యాః । ఆహ్లాదస్యచ భూపతేః
కరగ్రహమహోదివ్యో । బభూవనృపశాసనాత్॥ ౨౦౨

తాముద్వాహ్య ముదాయుక్తః । కృష్ణాంశేన సమన్వితః
దశగ్రామేపురేవాత్సీ । దాహ్లాదోబంధుసంయుతః॥ ౨౦౩

తతస్త్రయోదశేవర్షే । కృష్ణాంశస్యసమాగతే
దధౌస్వర్ణవతీ గర్భమాహ్లాదే నాహితంముదా॥ ౨౦౪

పురాజయంతః ఖలుశక్రపుత్రః । విదేహజాశాపబలేనభూమ్యాం
కలౌయుగేస్వర్ణవతీపిచిండం । జగామజాతశ్చ మనుష్యవేషః॥ ౨౦౫

చైత్రశుక్లనవమీతిథౌగురౌ । ర్వాసరేసముదభూత్సశక్రజః
చేత్రసింహతనయోదగాత్తదా । హ్లాదభూపతి రభూన్ముదాయుతః॥

విగాహ్యపుణ్యేసలిలేద్విజేభ్యో । ధేనూహిరణ్యంతురగాన్‌గజాంశ్చ
దిదేశపుత్రోద్భవహృష్టచేతా । ఆహ్లాదభూపస్సహబంధువర్గైః। ౨౦౭

పౌరాస్తముద్వీక్ష్యశిశుంప్రభాభిః । స్వదేహజాభిర్వితతందిశాసు
తస్యేందులాఖ్యాంవిదధుర్యదిందుం । గృహ్ణాతికాంత్యేతితదేవనామ॥ ౨౦౮

మాసద్వయేతస్యశిశోర్వ్యతీతే । శిశుందిదృక్షుస్సతుయోగ సింహః
మహావతీం ప్రాపపురీంనృపేణ । సంపూజితస్స్వర్ణవతీంసపుత్రాం

నిరీక్ష్యహృష్టశ్శిశవేచరాజ్ఞే । విభూషణాన్యాదరతః ప్రదాయ
తస్మైచదత్వాధనమృద్ధిమీష । త్కాలంతదీయేనగరేన్యవాత్సీత్ ॥౨౧౦

షష్ఠేమాసిశిశోర్జాతే । సురేంద్రస్స్వసుతాంశజం
అపహృత్యేందులం మాయయా । బలశోదివమాయయౌ॥ ౨౧౧

శచీతస్మైస్తనం ప్రీత్యా । దదేశ్రమితమానసా
పీత్వాతస్యాస్తనం బాల । షోడశాబ్దసమోభవత్॥ ౨౧౨

శక్రాదేవపితుర్విద్యాం । గృహ్ణాంస్తత్రైవసోవసత్
తమదృష్ట్వాశిశుంమాతా । పితరౌదుఃఖమీయతుః॥ ౨౧౩

ఆహ్లాదః పుత్రదుఃఖేన । త్యక్త్వానగరమాత్మనః
సేనయాసహనిర్గత్య । శారదాంవరదాంతదా॥ ౨౧౪

సమారాధితవాంస్తత్ర । వాగువాచాశరీరిణీ
ఇంద్రసూనుర్జయంతస్తే । పుత్రంతాంగతవాన్నృప॥ ౨౧౫

జహారతం శునాసీరః । తత్రాస్తేతనయస్తవ
విద్యాంగృహీత్వాసపునః । త్ర్యబ్దాంతేత్రాగమిష్యతి॥ ౨౧౬

మాశుచోనృపతేపుత్ర । కృతేసోయంసుతస్తవ
జీవేద్యావద్భవాంస్తావ । ద్దత్రభూమ్యాం నివత్స్యతి॥ ౨౧౭

తతస్స్వపితృసాన్నిధ్యం గమిష్యతినరేశ్వర । ఇతిశ్రుత్వామనస్స్వాస్థ్యం
జగామాహ్లాద భూపతిః॥ ౨౧౮

పునస్స్వసేనయాసాకం । దశగ్రామంపురంయయౌ
ఇందులశ్చసురేంద్రస్యాఽన్తికేతుసమువాసహ॥ ౨౧౯

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకా
వ్యే భవిష్యద్రాజవంశచరితవర్ణనే
ఆహ్లాదాదియుద్ధవర్ణనం నామ
సప్తమ సర్గః॥

శ్రీశోభనాద్రీశవైభవ మహాకావ్యే చరమభాగే భవిష్య ద్రాజచరితవర్ణనే అష్టమసర్గారంభః

అబ్దేస్తద శేభియాతితదను శ్రీకృష్ణభూభృత్సుతేః
ధర్మాంశస్య వివాహమంగళమహే జాతోఽపింగతశ్రుతః
రాజేంద్రోగజసేననామబలవాన్ శార్దూలవంశోద్భవః
కశ్చిద్ధస్వమహీపతిస్స్వనగరే రక్షితదాసీంప్రజాః॥ ౧

సరత్నభానౌ నృపతౌ స్వమిత్రే । హతే మహీరాజభయాకులాత్మా
ఆరాధయామాస కృపీటయోనిం । ద్విషట్సమాస్తత్కరుణాం ప్రవిత్సుః॥

తతః ప్రసన్నస్స హిరణ్యరేతాః । కుండాత్ స్వకాదేవ హయాదిరాజం
పుత్రౌ చ పుత్రీంచ సమానరూపా । ముద్భావ్య తస్మై కృపయాదిదేశ॥ 3

తత్రైవ తేష్టాదశవర్షతుల్యా । వయః ప్రపన్నాః శిశవోఽపి రేజుః
సా చాపి కన్యా గిరిజావరేణ । పతించ కాంక్షే బలహానిభూపం॥ ౪

తతస్సుతాయా గజముక్తికాయాః । స్వయంవరోఽకల్ప్యత ధన్యరాజ్ఞా
తత్రాగతా భూపతయో హ్యనేకే । స చాగతో భూద్బలహానిభూపః॥ ౫

సా రాజవర్గాంతరగం నిరీక్ష్య । స్థితం పరం కామమివాంగయుక్తం
మోహంగతా భూద్గజసేనపుత్రీ । తస్యైవ కంఠే స్రజముత్ససర్జ॥ ౬

తద్రూపలావణ్యనిరీక్షణేన । ప్రాగేవ మోహాంచితవాన్నరేంద్రః
తయా వృతోఽసౌ బలహానిభూపః । ప్రీతింతు తస్యామధికం బబంధ॥ ౭

తదా రుషా తారకముఖ్యభూపాః । నిజావమానేన రణార్థినస్తం
తత్రైవ సాకం రురుధుర్నరేంద్రం । నానాప్రకారాయుధశోభిసేనాః॥ ౮

నిరీక్ష్య తాన్ పంచశతాని రాజ్ఞః । ధర్మాంశజః ఖడ్గధరస్సరోషః
కుర్వన్ రణం తేషు శతం ప్రవీరాన్ । ఖడ్గప్రహారైరనయత్కృతాంతం॥ ౯

అథ తారకభూపతీరుషా । బలహానేర్భుజయోస్సమక్షిపత్
నిశితం కరవాలమాత్మనః । స తు భగ్నో ద్వివిధం తదంసయోః॥ ౧౦

నివారితస్తత్ర స తారకాఖ్యః । నృపో మహీరాజసుతేన యుద్ధాత్
దృష్ట్వా బలం తద్బలహానిరాజ్ఞ । స్సచానయత్తాంస్స్వగృహం ప్రతీతః॥ ౧౧

తతో గజసేనో నరపతిర్మహీపతే రుపదేశేన బలహానిం నీచవంశజం విబు
ధ్యదుర్గాప్రసాదలబ్ధయా మాయయా తమమోహయత్॥ ౧౨

నిద్రాణం మాయయా సమ్య । గ్బలహానిం నరేశ్వరం
సంస్థాప్య లోహదుర్గే స్వే । గ్రామమాపే సురక్షితే॥ ౧౩

గజసేనస్తదంతిస్థాన్ । చండాలాంస్తస్య తాడనే
వ్యాదిదేశ చ తే క్రూరాః । దండైర్భూపమతాడయన్॥ ౧౪

తాడనేన వినిద్రస్స । బలహానిర్బలోత్తరః
తాన్ పంచశతచండాలాన్ । తలైరేవహ్యతాడయత్॥ ౧౫

నిహతేషు చ తేషు కేచన । ప్రహతమాబధ్యకవాటమాతురాః
గజసేననృపాయ తద్వ్యథా । యథమూచుర్బలహానివిక్రమం॥ ౧౬

శ్రుత్వా తద్గజసేనభూపతివరో బద్ధాంజలిస్తద్గతో
దుర్గం వీక్ష్య తమేవమాహ నృపతిం ధర్మాంశజం మాయికః
రాజన్ భోః పథి తస్కరైస్స్వయువతిః చండాలరూపైర్హృతో
బద్ధశ్చాత్ర సుతా మమాపి భవనం ప్రాప్తా భవన్మద్రుతం॥ ౧౭

తదాగతో మద్గృహమద్య భవ్యే
స్నాతోంబుభిర్మే తనయాం సురూపాం
ఉద్వాహ్య హృష్టః పురమావ్రజ స్వాం
ఇత్యాహ రాజా బలహానిభూపం॥ ౧౮

ధర్మాంశజం తతో నీత్వా । గజసేనో గృహం స్వకం
అర్చయిత్వా వివాహార్థం । శాలాం రమ్యాం వినిర్మమే॥ ౧౯

ఆహ్లాదాయ శుభం పత్రం । ప్రేషయామాస భూపతిః
తస్యాం నిశాయాం సుస్నాతం । బలహానిమభోజయత్॥ ౨౦

మిళితంతత్రగరళ । మన్నేతద్భక్షణాదపి
నమమారతతో భూపః । కాళీవరవిభావతః॥ ౨౧

అవాపమోహమాత్రంతు । బలహానిర్విషాన్నతః
నిబధ్యనిగళైర్భూపాయః । గజసేనస్తతాడతం॥ ౨౨

తాడనైర్నిజస్సృతేరక్తై । ధర్మాంశో మోహమత్యజత్
పప్రచ్ఛగజసేనంతం । కిమహంతాడితస్త్వయా॥ ౨౩

తమాహగజసేనోస్మ । త్కులపద్ధతిరీదృశీ
ప్రథమంతాడితో దండైః । అధో వ్యాహంసమాచరేత్॥ ౨౪

తదానృపసుతాగత్య । పితరంప్రాహభూపతిం
దండితఃకోత్రభవతా । సోప్యాహతనయాంనృపః॥ ౨౫

కింతేనేనవిచారేణ । కషణకోయంసమాగతః
ద్రవ్యార్థందండితోయాతః । త్వంతుగేహాంతరంవ్రజ॥ ౨౬

శ్రుత్వేదంబలహానిస్తాం । బంధానుచ్ఛిద్యశక్తితః
ఖడ్గపాణిరథోత్తస్థౌ । సంగరాయయథాంతకః॥ ౨౭

పునఃపంచశతంవీరా । గురుదుస్తంనరేశ్వరాః
తారకప్రముఖానానా । శస్త్రాస్త్రగణధారిణః॥ ౨౮

సమరేబలహానినాతదా । నిహతేపంచశతేమహీభృతాం
గజసేనమహీపతేస్సుతో । బలహానింనిబబంధశృంఖలైః॥ ౨౯

గతేథసూర్యద్యుతినాతుతేన । నిపాతితంతంబలహానిభూపం
నిశమ్యఖిన్నాగజముక్తికాసా । తస్మైనిత్యరాత్రౌబహుధారురోద॥ ౩౦

దత్వాథసంరక్షిగణాయపూర్ణ । ముద్దారయిత్వావటతోనరేంద్రం
అవీజయచ్చామరవాయునాతం । దినేదినేచైవమభూద్రహస్యం॥ ౩౧

ఇత్థంపక్షేవ్యతీతేసహగజతురగస్సైనయాసాకమాయా
దాహ్లాదస్తంనిశమ్యావటగతమనుజంతాంపురీంసంరురోధ
తచ్ఛ్రుత్వారోషదీప్తోరణమభిగతవాన్షోడశానామధీశః
సాహస్రాణాంతదాసీంగజపృతనవిభుర్దీప్తనానావిధాస్త్రః॥ ౩౨

సూర్యద్యుతిస్తస్యసుతస్త్రిలక్షైః । హయైస్సమేతో రణమాజగామ
పదాతిభిస్తత్పరిమాణకైశ్చ । కాంతామలస్తత్రగతో రణస్థం॥ ౩౩

తయోరథాభూత్సమరో మహీయాన్
చమ్వోఃస్వకాధీశజయప్రదిత్స్వోః
దివానిశం తత్ర మహాతే బలే స్వే
తం పావకీయం గజసేనభూపః॥ ౩౪

ఆరుహ్య తాలనమునేః పరిపాలితాం తాం
సేనామరేస్సమదహచ్ఛరవహ్నికీలైః
తత్రాజఘాన గజసేననృపం ప్రవృద్ధం
భల్లేన తాలననృపస్య చమూచ్ఛిన్నతోభూత్ ॥ ౩౫

తథావిధం స్వం పతితం నిరీక్ష్య । సూర్యద్యుతిస్తత్తురగాధిరూఢః
శరాగ్నినా తాం సహ తాలసేన । దదాహ సేనాం వివిధైశ్చ శస్త్రైః॥ ౩౬

కృష్ణాంశస్తు తదాహ్లాద । సహితో రణమభ్యయాత్
బబాధ యుద్ధే నిగళైః । స్సూర్యద్యుతిమరిందమం॥ ౮౭

తతస్తద్వ్యపీయాన్ తదశ్వాధిరూఢః
రణాయాభియాతో మహాసైన్యవీతః
తదీయం తు తేజస్తదా సంజహారో
దఘోభూమిపాలో హయేంద్రాధిరూఢః॥ ౩౮

దేవసింహశ్చబద్ధోభూ । న్నిగళైః తేనశత్రుణా
శస్త్రాస్త్రతేజసాదగ్ధే । సప్తలక్షప్రమాణకే॥ ౩౯

ఆహ్లాదస్య బలే తేన । శత్రుణా తస్య చానుజం
తేజసా తస్య కృష్ణాంశం । వహ్నిభూతం నిరీక్ష్య చ॥ ౪౦

గజసేనోపి నృపతిః విజయం ప్రాప్య హర్షితః
అర్ధసేనాపరివృతో గేహమాయాత్సపుత్రకః॥ ౪౧

దుఃఖితః శరణం యాతో దేవీం ఆహ్లాదభూపతిః
పాతమూ చేతదాహ్లాదం దేవీకారుణికాశయా॥ ౪౨

సుత స్త్వమేందులస్స్వర్గా దేత్య సేనాం సహానుజాం
జీవయిష్యతిమా శోకం కురుదేశనృపాత్మజ॥ ౪౩

అంతర్హితాయా మథరుద్రపత్న్యాం తస్యాత్మభూరింధులనామధేయః
ఆరుహ్య వాహాం వడబామృతాఖ్యాం తత్రాగతో యత్రరణః ప్రవృత్తః
వడబామృత దేహజాహయా స్వముఖోద్గీర్ణసుధా బుపిప్రసైః
జ్వలనంతమశామయత్ యథా దవమంభోదగణా జ్వలచ్ఛిఖం॥ ౪౪

తతః స ప్తలక్షపరిమాణసంయుతా సాజిజీవప్రృతనాతథోదయః
తన్నిశమ్య గజసేనభూపతిస్సాత్మజోద్ద్రుత మనుద్రవద్దిశః॥ ౪౫

సేనాయాం గజసేనస్య లక్షమేకంతు శేషితం
తేశిష్టా వివిధాన్ వేషాన్ గృహీత్వానుద్రువృభయాత్॥ ౪౬

గజసేనం సపుత్రంతం ద్రవంతముదయోనృపః
నిబధ్యనిగళై రింద్ర దుర్గాఖ్యాంతత్పురంగతః॥ ౪౭

నిష్కాస్యబలహానింతం గర్తాదాశ్వాస్యతన్ముఖాత్
నిశమ్యకారణంసర్వం మహాంతంరోషమాయయౌ॥ ౪౮

అతాడయద్వేతసశాఖికాగ్రైస్త్రిత్రైస్సపుత్రం గజసేనభూపం
అమోచయత్స్వంగజమృత్తికాథ గురుంసుఘోరాదభిఘాతదండాత్॥

అథహర్షంపరం ప్రాప్తః గజసేనో మహీపతిః
సత్కృత్యతాన్ లోహదుర్గే వాసయామాసతన్నిశి॥ . ౫౧

కవాటంబంధయిత్వాచ సేనాపతిమయుక్తచ
ప్రాతరాహ్లాద ముఖ్యాస్తే వినిద్రావీక్ష్యతంద్రృఢం
కవాటమూచుస్సేనేశం బహిస్థంసహరక్షిణం॥ ౫౨

కవాటముద్ఘాటయసైన్యపాల నోచేద్వినష్టోభవసీహయుద్ధే
శ్రుత్వాపితత్ సైన్యపతిఃకవాటం నాపావృణోత్తత్రరణఃప్రవృత్తః॥

ఇత్యాకర్ణ్య చమూపతి స్తమదితంలక్షంశతఘ్నికరం
వీరాణామదిశద్రణాయతదనుప్రాప్తారణం తేరుషా
జఘ్నుస్తామరివాహినీం వినిహతం దృష్ట్వోదయస్స్వంబలం
క్రుద్ధః పఙ్క్తి సహస్రసంఖ్య మథచారుహ్యాశ్వరత్నంనిజం॥ ౫౪

నానాశస్త్రనిపాతనైస్సమదహత్సేనామరేర్వింశతిం
సాహస్రాణిభయాతురాస్తదనుతేశిష్టారణాత్ దుద్రువుః
సంప్రాప్తాఃపురమింద్రదుర్గమవనీశాయైతదావేదయన్
సోపిప్రాప్తభయం సహైవసుతయాతత్సన్నిధిం జగ్మివాన్॥ ౫౫

తేభ్యః సమర్ప్యతాంకన్యాం నరేంద్రోగజముక్తికాం
క్షమాపయామాసనిజం అపరాధంమహీపతేః॥ ౫౬

ఆహ్లాదస్తాముపాదాయ ససుతభ్రాతృబాంధవః
పురంనిజంసమాపేదే జయందిక్షుప్రభావయన్॥ ౫౭

చిరాత్స్వమాగతంపుత్ర మిందులంప్రేక్ష్యతత్ప్రసూః
పర్యష్వజతబాహుభ్యాం స్నేహంస్రుతపయోధరా॥ ౫౮

రాజాపరిమళప్రీతః ఆహ్లాదాదీన్ జయాన్వితాన్
నిరీక్ష్యమంగళాయైషాం విప్రేభ్యోధనమాదిశత్॥ ౫౯

అథతాంవ్యవహద్విధానతో బలహానిఃకృతమంగళాంకురః
సమవర్ధతసంప్రయోగజః ప్రణయఃప్రత్యహమద్భుతస్తయోః॥ ౬౦

అష్టాదశాబ్దేసముపాగతేథ కృష్ణాంశభూపస్యశుభావదానం
వక్ష్యామికించిత్ శ్రుణుసావధానం పురాణగీతంమునిభిర్నరేంద్ర॥ ౬౧

విశాంపతిర్విశ్రుతదేహళీశ స్సపృథ్వీరాజోజగదేకధన్వీ
తస్యానుజస్సర్వధనుర్ధరేంద్రో మహామతిఃకృష్ణకుమారనామా॥ ౬౨

తమిమంకృష్ణకుమారం కన్యాకుబ్జాధిపస్యసోదర్యః
అవధీజ్జయచంద్రస్య శ్రీమాన్ ధీమాంశ్చరత్నభాన్వాఖ్యః॥ ౬౩

సోదర్యస్యమృతింజ్ఞాత్వా పృథ్వీరాజోమహామతిః
లక్షచండీవ్రతేనైషచండీ మానర్చతత్పరః॥ ౬౪

ఆరాధయామాసతదాప్రసన్నా తమాహదేవీకరుణాందధానా
రాధేయదుశ్శాసనముఖ్యధార్తరాష్ట్రాంశజాస్తేతనయాభవేయుః॥ ౬౫

అథతద్గృహిణీతుచండికా కరుణాతశ్శుభగర్భమాదధౌ
సమజాయతకర్ణభాగతః తనయస్తారకనామతోబలీ॥ ౬౬

దుశ్శాసనాంశోనృహారీ స్తదనంతరగర్భజః
ఉద్దర్షాంశస్సరదనో దుర్ముఖాంశస్తుమర్ధనః ॥ ౬౭

సూర్యకర్ణావికర్ణాంశః భీమశ్చాంశోవివింశతేః
వర్ధనశ్చిత్రబాణాంశః వేలాచైషామభూత్స్వసా ॥ ౬౮

ద్రౌపద్యంశాతుసాజ్ఞేయా ఇలావేతిచభూపతేః
తస్యాజన్మనిసంభూతం దుర్నిమిత్తం సుదారుణం ॥ ౬౯

సాద్వాదశాబ్దవయసా సంప్రాహపితరంస్వకం
మాంయఃస్నాపయితారక్త దారాభిస్సపతిర్మమ ॥ ౭౦

భూషణానిచమేదద్యాత్ ద్రౌపద్యాభిధృతానిచ ॥ ౭౧

ఇతిపుత్రీవచఃశ్రుత్వా ప్రతిజ్ఞాంతాంవిలిఖ్యచ
పత్రికాయామథోవాచ తారకంతనయంనృపః ౭౨

దర్శయిత్వాఖిలక్షోణీ పతిభ్యఃపత్రికామిమాం
పతిమన్వేషయాస్యాస్త్వ మనురూపంమహాబలం ॥ ౭౩

అజ్ఞయాపితురథోసతారకో లక్షసైన్యసహితో ధనంబహు
పత్రికాంచపరిగృహ్యతాంయయౌ సర్వరాజనగరాణిభూతలే ॥ ౭౪

తాంపత్రికాంతారకదర్శితాంతు కశ్చిన్న శేంద్రోజగృహేనవీరః
మహీపతేరంతికమేత్యరాజ పుత్రస్సవృత్తాంతమిదంతమూచే ॥ ౭౫

మహీపతిశ్చతారకమిదమాహ.

బ్రహ్మానందోరాజపుత్రో బలాఢ్యః కృష్ణాంశాద్వైదత్తితో వీర్యశాలీ
గృహ్ణాత్వేతాంపత్రికాందర్శితాం తే భర్తాసోయం తేస్వసుస్తుల్యరూపః॥

తన్నిశమ్య మాతులస్య మహీపతేర్వచనం తారకః పురీం మహావతీం
ప్రాప్తః కృష్ణాంశాయపత్రికాందర్శితవాన్ ॥ ౭౬

సోప్యేనమూచే.

వివోఢాస్వసారంమహారాజసూనుః
మహీరాజసూనోభవాన్నిర్వృతస్యాత్

నిశమ్యేతివాచం ప్రహృష్టోభ్యషించ
త్సతం మంగళాంబు ప్రపాత్రైఃపవిత్రైః॥ ౭౮

పరిమళసుతం బ్రహ్మానందం మహాబలశాలినం మహీవిభుసుతో హృష్టః
పఠింస్వసురాత్మనః । ఉదయన్నృపతే రాజ్ఞా వా క్యాన్నిరూప్యపురీం
గతః జనకమవదద్వృత్తాంతం తత్ ప్రసన్నమనాభృశం । ౭౯

తదిదమాకర్ణ్యతాలనోలక్ష్మణశ్చమహావతీంపురీమాజగ్మతుః" ౮౦

నేత్రసింహనరేంద్రోపి యోగభోగసమన్వితః
మహావతీంపురంప్రాప బ్రహ్మానందమహాత్సవే॥ ౮౧

ఆహ్లాదోబలహానిశ్చ సుఖహానిస్సరూపణః
దేవసింహశ్చసంహృష్టః పురీంప్రాప్తామహావతీం । ౮౨

సేనాసారాజవీరాణాం లక్షద్వాదశసంయుతా
బ్రహ్మానందవివాహార్థం ప్రయాణాయసముద్యతా ॥ ౮౩

తత్రసంఖ్యేత్థమాదిష్టా భవిష్యేతుపురాణకే
లక్ష్మణస్తాలనశ్చాపి సప్తలక్షబలాధిపా ॥ ౮౪

ఆహ్లాదోలక్షసైన్యేశో బలహానిశ్చతాదృశః
తావత్సేనాయుతోభ్యాగాత్ నేత్రసింహమహీపతిః ॥ ౮౫

రణజిన్నామరాజేంద్రో ద్విలక్షపృతనాయుతః
లక్షైర్ద్వాదశభిస్త్విత్థం సేనాసామిళితాహ్యభూత్ ॥ ౮౬

తత్రాఖిలచమూనేతా తాలనోమ్లేచ్ఛభూపతిః
ఆరుహ్యసింహినీమగ్రే ప్రయాణేప్రయయాముదా ॥ ౮౭

వడబాంబలహానిరశ్వినీం సుఖహానిహారిణంతురంగమం
ఉదయోధిగతస్సబిందులం ప్రయయుస్తుంగతురంగమంముదా॥ ౮౮

ఆహ్లాదోపిపపీహకం హయవరంప్రాప్తఃకరాళాభిధం
ప్రాయాతాంసచరూపణఃపరిమళస్తం పంచశబ్దాహ్వయం
నాగేంద్రంచమనోరథాఖ్యతురగం తందేవసింహోన్నృపః
బ్రహ్మానందముపేత్యతత్రశిబికా రూఢంప్రజగ్ముర్ముదా ॥ ౮౯

రణజిచ్ఛమహీపతిస్తదా వ్యాధిరూఢో హరినాగరంహాయం
వడబామృతమిందులోప్యయాత్ సమధిష్ఠాయ ముదాయుతో బలీ॥ ౯౦

వివిధశుభపటాద్యైర్భేరికాడంబరాద్యైః
రచితవివిధనాదైరాతతత్సౌమ్యదేశా
నృపతిగణసమేతా వాహినీసా శుభేచ్ఛుః
ద్రుతమగమదుదారా దేహళీపత్తనం తత్ ॥ ౯౧

తేభ్యః ప్రదాయ శిబిరాణి మహీనృపస్స
ద్వారే పురస్య విరచయ్య విధిం విధానైః
ఆహ్లాదమాహ వరభూషణజాతమస్మై
ప్రాపద్యుపాత్తమఖిలం దిశి మత్సుతాయై॥ ౯౨

అథేందులస్స్వర్గముపేత్య తాత మింద్రం యయాచే వరభూషణం తత్
తదా కుబేరాంతికగస్సురేంద్రో ముదా తదానీయ దదౌ సుతాయ॥ ౯౩

ప్రతిగృహ్య తదింద్రశాసనాత్ పునరాహ్లాదమథేందులో యయౌ
ప్రహరాంతరతస్తు తత్స్వయం ప్రదదౌ భూమినృపాయ దేశజః॥ ౯౪

ప్రదాయ తద్భూషణమాత్మజాయై తయోర్వివాహం వితతాన రాజా
బిభాసలీతాద్రితటే యథైవ శివేందుమౌళ్యోరివ లోకకీర్త్యాః ॥ ౯౫

బ్రాహ్మే ముహూర్తె ఉపయాతి వధూవరౌ తౌ
పీఠే నివేశ్య మణిమౌక్తికరుక్మక్లృప్తే
సంస్నాప్య మంగళజలైర్భృగుకానిబీజా
న్యారోప్య పాణియుగళే శుభతంతుయుగ్మం॥ ౯౬

ఆబధ్య తన్నిగమచోదితకల్పసూత్ర
ప్రోక్తప్రకారమవలంబ్య బుద్ధః పురోధాః
వేద్యాంకృశానుముపధాయ సమక్షమస్యా
నిర్వర్తయత్పరిణయోత్సవమార్యకీర్త్యాం॥

తదా వివాహే స్వనురేధమానే సతారకో రాజసుతః పురస్తాత్
ఖడ్గం సమాధత్త రణాయ తేన చకార చాహ్లాదనృపస్సమీకం॥ ౯౮

నృహారిరుదయెనాసిం ప్రగృహ్య రణేచ్ఛయా
మహానృపసుతో వీరో మిమేళ రుపాయుతః

సరదవనృపశ్ఛ్రీకేరణంబలహీనినా
నిశితమసిముద్గృహ్ణాన స్వంబలంభువితానయన్॥ ౯౯

మదనశ్చసుఖహీనినాయుతః సూర్యవర్మరణజిన్నృపౌయుతౌ
రూపణస్సపదిభీమమాధురయా దేవసింహమపివర్ధనోబలీ॥ ౧౦౦

సప్తైతే సప్తపర్యాయే స్వాసిభిస్తారకాదయః
ఆహ్లాదాదీనభిగతా యుయుధుూరోషదీపితాః॥ ౧౦౧

గజసేనముఖాశ్చతాధికాః యుయుధుర్లక్షణతారకాదిభిః
అభవత్తుములస్సఆహవః భయదోదైత్యముఖాశినామివ॥ ౧౦౨

భగ్నం దృష్ట్వా సైన్యమాత్మీయమృద్ధం
పృథ్వీరాజా రూఢదంతావళేంద్రః
జిత్వాభూపాన్నేత్రసింహాదిమాంస్తాన్
సంప్రాప్తోభూల్లక్ష్మణం రాజవర్యం॥ ౧౦౩

జొధిన్యాహ్వాయహస్తినీస్థితమముంద్దృష్ట్వాశివంమానసే
సంస్థాప్యప్రసభంవిజిత్యనిగళైర్బధ్వానృపాయాదదత్
రాజావీక్ష్యసతంతదాపరిసుళోభీతస్తదా వేదయత్
కృష్ణాంశాయసఖాధ్వనాసుహిన్నప్రాగారంయయావీర్యవాన్॥ ౧౦౪

తదైవలక్ష్మణశ్ఛిన్నబంధోధైర్యసమన్వితః
మహీరాజగృహంప్రాప్తః శిబికామగమాన్వితాం॥ ౧౦౫

హృత్వాస్వశిబిరంప్రాయాత్ జనయన్నృపతేర్ముదం
తదైవాహ్లాదముఖ్యాస్తే మోహితాశ్చత్రుతాడనైః
త్యక్త్వామోహంరిపూన్ సప్త జిత్వాబధ్వాచశృంఖలైః॥ ౧౦౬

శతంవీరాన్ మహోత్సాహాన్ హత్వాతద్రుధిరస్రవైః
వేలాంతాంస్నాపయామాసుః ప్రీతింతస్యాస్సమావహన్॥ ౧౦౭

నిర్వృత్తేపరిణయమంగళేయథావత్
గత్వాతేనిజశిబిరాణిసంప్రహృష్టాః
ఆహ్లాదప్రముఖమహారథాస్ససైన్యాః
తాన్సప్తవ్యతిగతబంధనానకుర్వన్॥ ౧౦౮

ముక్త్వా స్తైపిరచితమంగళాప్లవాస్తం
మృష్టాన్నంపరిమళరాజసంప్రదత్తం
భుక్త్వాసైన్యైఃపునరపిసంయుతాస్సహాస్త్రైః
వీరైస్తాన్ అభియయురాహవాయధీరాః॥ ౧౦౯

జిత్వాతాన్ సపదిపరస్సహస్రసంఖ్యాన్
హత్వాచప్రహితవిభిన్నశస్త్రబాణాన్
భూమీశాస్తనయవరాన్ పునశ్చబద్ధ్వా
హృష్టాస్స్వంశిబిరమయుస్సహాంమలాస్తే॥ ౧౧౦

పృథ్వీరాడథచకితోబహూన్ సువర్ణా
నాదాయప్రముదితహృత్ సహైవపుత్ర్యా
ఆహ్లాదప్రముఖనృపాలయంప్రపన్నః
కన్యాంతాంపరిమళసన్నిధౌనివేశ్య॥ ౧౧౧

తంప్రాహప్రభువరలక్ష్మణోయముగ్రః
మత్పత్నీమపహృతవానిహానయచ్ఛ
దాసీంతాంకమయతికర్తుమిత్యథాయం
రాజాసీదనుపహితోత్తరోస్సహిష్ణుః॥ ౧౧౨

వేలాసాతదనురురోదతన్నిశమ్యా
శ్వాస్యాపిప్రణయగిరోపయఃకృపాళుః
సంతర్జ్యప్రబలితరత్నభానుపుత్రం
గేహంస్వంపునరగమామనీనముత్తాం॥ ౧౧౩

తాన్ ముక్త్వాపునరపిసత్వరాజపుత్రాన్
సంహృష్టాఃదశదివసాన్ పురేమహీశాః
నూషిత్వాసభయముపాసితోపహారాః
ప్రస్థానంసమభిలషంతివత్సజాద్యాః॥ ౧౧౪

పృథ్వీరాట్పరిమళమూచివాన్ తదానీం
కన్యేయంతవచవధూఃద్విషట్కవర్షా
బాలాతఃపితృవిరహాసహిష్ణురేనాం
న్యస్యాత్రప్రజభవనంసుఖేనరాజన్॥ ౧౧౫

యోగ్యాస్యాత్ప్రతిసహభావనేయదేయం
సంప్రాప్స్యత్యుదవసితంతదానరేంద్ర
ఇత్యుక్త్వాపరిమళభూపతేరథాంకం
పస్పర్శద్రుతమభవత్సచూర్ణభూతః॥ ౧౧౬

ఆహ్లాదో౽న్నృపతిముదీక్ష్యతద్విధంతం
దుఃఖార్తోధరణినృపాంకమస్పృశచ్చ
సో౽ప్యాసీదపిచతథైవతావధేమా
వ్యాధింతాంసమతరతాంచికిత్సయాజ్ఞః॥ ౧౧౭

అథపరిమళరాజో౽భూమిరాజానుశిష్టః
సహతనయవరైస్తైఃప్రస్థితో౽లక్ష్మణాద్యైః
పురముపగతవాన్స్వంమండితంపౌరవర్గైః
సుతమథమలనాతంప్రీత్యహృష్టాలిలింగ॥ ౧౧౮

తాన్ప్రేషయిత్వాసగణాన్నరేంద్రాన్ పృథ్వీనరేంద్రస్సుతయాచసాకం
సహైవపుత్రైస్సుసుఖంస్వపుర్యా మువాసకాంశ్చిద్దివసాన్ప్రహృష్టః॥

కృష్ణాంశక్షితిపతిసత్తమస్యవింశే
వర్షేవైచరితముదాహరామివృత్తం
ఆహ్లాదాత్మజనిరథేందులస్తపశ్యామా
తేనేసరసితుసాగరాభిధానే॥ ౧౨౦

హంసాస్తత్సవిధమయుర్హిమానసస్థాః
తద్రావైస్సతువిజహౌసమాధినిష్ఠాం
యఃకాళీంస్వమనసిసస్తౌత్యభిఖ్య
స్తోత్రానుస్మరణపరో౽న్యవేశయత్తాం॥ ౧౨౧

ప్రాహుస్తంసితగరుతో౽వయోనరేంద్రం
సంస్తుత్వాపురుషవరప్రశస్యకీర్తిం
ద్వీపఃకశ్చిదభివిభాతిసింహళాఖ్యో
యత్రాస్తేక్షితిపతిరార్యసింహనామా॥ ౧౨౨

తత్రాస్తేనృపనళినీసుసాగరాఖ్యా
పుత్రీస్తత్రవ్యతిజితమారసుందరీకా

సప్తాలీపరివృతపార్శ్వా కాతు కాచిత్
కన్యాభాత్యనుపమకాంతిసౌకుమార్యా॥ ౧౨౩

పుత్రీసాయువతిరమాత్యసింహరాజ్ఞః
పద్మిన్యాఖ్యాయసహితేవరాజవర్య
తత్తుల్యంపతిమతులంతుమార్గమాణాః
ప్రాప్తాస్మోవయమిహవీక్షితుంభవంతం॥ ౧౨౪

తాంద్రష్టుంద్రుతమధునాప్రయాహిరాజ
న్నిత్యుక్తైసితగరుడదండజైఃప్రహృష్టః
ఆరూఢఃకమపితుతేషుహంసరాజం
ద్వీపంతంనరపతిబాలకఃప్రతస్థే॥ ౧౨౫

దృష్ట్వాతాంఝడితితదంతరీపదుర్గా
గేహస్థాంనృపతిరథేందులోముమోహ
సాతంచవ్యతిజితమారమాయశాక్షీ
సంయోగస్తదనుతయోర్బభూవహృద్యః॥ ౧౨౬

కళ్యాణేపరిణయమంగళేయథావన్నిర్వృత్తేనరపతిశాసనేనతత్ర
తౌవర్షంవివిధవిచిత్రభోగసంపత్సంహృష్టౌసుఖమతులంసమన్వభూతాం॥

ఆహ్లాదోధరణిపతిస్తదాంబికాయాం
భక్తింస్వామధికతమామమంస్తగర్వాత్
సాతస్మాత్నృపతిముపేత్యతంతికోధిం
ప్రాప్తాభూదథసశుచంపరాంప్రపేదే॥ ౧౨౭

లంకాస్థైరపహృతిఇందులోహిరణ్యం
స్కందోహైరితివితతాతదైవవార్తా
శ్రుత్వాతామపిచగిరంభృశంరురోదా
హ్లాదోయంసుతవిరహాకులాంతరాత్మా॥ ౧౨౮

కృష్ణాంశస్తమథసుసాంత్వయన్నవాదీత్
మాశోకం కురుసుతమిందులంప్రతీశ
హత్వాహంనిశిచరబృందమాత్మసైన్యై
రానేష్యేతవతనయంకురుష్వధైర్యం॥ ౧౩౦

ఇత్యుక్త్వోదయనృపతిస్స దేవసింహః సంయుక్తో బలసుఖహానిముఖ్యభూపైః
సేనాం స్వాం సముపనినీయ తాలనేన ప్రత్యస్థాదరిపునిధనాయ సంప్రవృత్తః॥

లంకాం తాముదయమభిప్రయాంతమధ్వమధ్య
ప్రాప్తాత్మపతిపరిషత్కరాక్ప్రదాయ
ఆజ్ఞాతస్తమనుగతాజితాచసంఖ్యే
తైస్సాకం ద్రుతమగమత్ససింహళాఖ్యాం ॥ ౧౩౨

గత్వా తైస్సహనళినీంసుసాగరంతత్
తద్రాజ్ఞైససమహినోచ్ఛపత్రమేకం
పోతాః స్వాః ప్రదిశన్నృపాన్యథావయం తే
కుర్మోవై సమరముఖేన రాష్ట్రభంగం ౧౩౩

తచ్ఛ్రుత్వా నృపతిరథార్యసింహనామా
సైన్యైః స్వైః పరివృతఇందులాత్తరక్షః
యుద్ధార్థీనిరగమదాత్మజేనసాకం
తత్రాసీత్ ప్రబలతరోరణస్సుఘోరః॥ ౧౩౪

ఆహ్లాదప్రముఖచమూంతదేందులోసౌ
సంస్తంభ్యసమసయతస్స్వయైవశక్త్యా
తత్రాహన్యపిసుఖశర్మనామసుధీమాః
చక్రేతైరణముతులంనరేంద్రసూనుః ॥ ౧౩౫

శర్వర్యాం సహపృతనశ్చతత్ప్రవీరైః
స్సంయుక్తస్సమరభువీందులస్థితోయం
భిత్వా తాముదయముఖక్షితీశసేనాం
నానాస్త్రైస్సదనముపేత్యహర్షమాప ॥ ౧౩౬

పశ్చాన్నసంత్వితిసమభూద్ధినేదినేతత్ ప్రభ్రష్టం బలమభవత్సపత్నరాజ్ఞాం
ద్వీపేశో ముదమగమత్పరాంపరేతే సంక్షీణస్వబలముదీక్ష్యశోకమాపుః॥

బలహానిరథాభివీక్ష్యతాం నిహతాం మిందులశస్త్రపాతనైః
పృతనాం భృశదుఃఖపీడిత స్సహదేవేనచకారమంత్రణం॥ ౧౩౭

తమువాహదుఃఖాకులితంతు దేవ సింహాశ్చనాసీరసుతోహికశ్చిత్
దివ్యాస్త్రవిత్త్వత్పృతనాంనిశాయాం నిహంతివీరస్స్వయమేత్యరాజన్॥

తమేనముద్వృత్తసముద్రగర్వం జహ్యాహవేత్యం ప్రతనాసమేతః
మహోదయేనాపిచతాలసేన పరీవృతశ్శస్త్రగణంవిముంచన్ ॥ ౧౪౦

దేవసింహవచనంనిశమ్యతద్వత్సరాజతనయోమహాబలః
సైన్యమర్ధముపేషుస్థిరం సన్నివేశ్యప్రతనాశ్వసంయుతః ॥ ౧౪౧

బద్ధంపురద్వారముపేత్యవీరైః ఆహ్లాదకృష్ణాంశముఖైస్సరోషైః
బలాత్తముద్ఘాట్యపురఃకవాటం ప్రవిశ్యచాంతఃప్రతిహారవర్గాన్ ॥ ౧౪౨

హత్వాయుధైఃనైకవిధైఃపురీంతాం అలుంటయన్నిర్గతవైరివర్గః
తదోదయోంతఃపురమేత్యతత్ర దదర్శబాలాంనరనాథపుత్రీం ॥ ౧౪౩

తాంపద్మినీండోలికయాజహార కృష్ణాంశభూపశ్శిబిరంస్వకీయం
తతఃప్రవృత్తస్సనురోతిభీమః తత్సైన్యయోఃప్రాణహరోస్త్రశస్త్రైః ॥

సుఖవర్మసమాహ్వయంరిపోః ప్రుతనేశంబల[illegible]నిరావతీ
అగమత్సమితింతదేందులో ధనుషేషూన్ప్రవవర్ష సంతతాన్ ॥ ౧౪౪

నిహతామరిభిస్స్వవాహినీం ప్రుతనేశంచనిజప్రభావతః
పునరుద్గతజీవితాన్ద్రుతం సవిధాయాత్మగృహప్రహర్షితః ॥ ౧౪౬

అనిరీక్ష్యతత్రగృహిణీంసపద్మినీం
బహుశోకమాప్యవిలలాపభిన్నధీః
ప్రవిబుధ్యచారిముషితాంప్రియాంసతీం
రణమేకఏవగతః [illegible] హయ్యాశ్రితః ౧౪౭

తాలనేనసహసంగతోరణం శక్రసూనురకరోత్తదాద్భుతం
తంనిపీడ్యవిశిఖైస్సుతీక్ష్ణగైః తేనభల్లనిహతోబభూవసః ॥ ౧౪౮

పతితేపిచమూర్ఛితేన్నృపే సతురంగోవడబామృతాహ్వయః
వియతిస్థితిమేత్యతంవిభుం నిజవక్త్రోద్గతసాధశీకరైః ॥ ౧౪౯

సమబోధయదాశుసప్రభు స్తమథిష్ఠాయహయంప్రసన్నధీః
అభితాలనమేత్యగర్వితం యుధికాలాస్త్రశరవ్యమాతనోత్ ॥ ౧౫౦

హతేతేనతస్మిన్మృధేతాలనాఖ్యే
సమాయాద్రణత్సోం సకృష్ణాంశరాజా

తదావత్సరాజ్ఞస్సుతఃపద్మినీంతాం
నిరీక్ష్యేందులంతంనిదధ్యౌసశోకం ॥ ౧౫౧

ప్రవృత్తేసమీకేతయోర్భీమరూపే
యయుఃప్రేతకల్పంతదాహ్లాదముఖ్యాః
ప్రయుక్తాన్ మరుత్వత్సుతేనాగ్నివాయు
ప్రచేతోఽస్త్రవర్యాన్ సచక్రేధనష్టాన్ ॥ ౧౫౨

అథేందుల స్త్యక్తమహాయోభువిస్థః సచర్మఖడ్గం ధృతవాన్ రణాయ
కృష్ణాంశనాశాయరుషాపరీతః చకారమాత్రాశపథంరణాగ్రే॥ ౧౫౩

బలహానిస్తదాగత్య తమాహేందులమింద్రజం
మాంహత్వాపుగతోఽపీర పితృవ్యముదయంతతఇతి ॥ ౧౫౪

అథేందులస్తాన్ నిజవంశ్యభూతాన్ విజ్ఞాయశోకాకులితోఽనితాంతం
పితృవ్యపాదప్రణిపాతకారీ ప్రాహేదముచ్చైఃభయపీడితాత్మా ॥ ౧౫౫

మోహితోఽహమధునాస్వకంకులం వేద్మినోఽయువతిమోహపాశతః
తత్ర మధ్యమపరాధమాత్మనః బంధవోహినుమయాయమీశ్వరాః॥

ఇత్యుక్త్వాశక్రతనయః సేనాంతాంతాలనాన్వితాం
అజీవయత్స్వయోగేన తేసర్వేహర్షమాయయుః ॥ ౧౫౭

అథార్యసింహోరాజేంద్రః ధనరత్నైస్సుపుష్కలైః
పద్మినీమర్పయామాస కన్యామిందులభూభృతే। ౧౫౮

ఆహ్లాదప్రముఖావీరా ఆర్యసింహేనసత్కృతాః
సహేందులేనపద్మిన్యా సాకంస్వనగరంయయుః ॥ ౧౫౯

పద్మినిసాపురాశప్తా దూర్వాసోమునిశాపతః
అప్సరస్సువరాకాచిత్ రాజపుత్రీత్వమాగతా ॥ ౧౬౦

సాద్వాదశసమామర్త్యా దేహమాశ్రిత్యభూతలే
స్థితేందులగృహేమాసా న్నపస్థిత్వామృతింగతా॥ ౧౬౧

—• అథ సుఖహాని వివాహకథా •—

పాంచాలదేశపతిరాసపురాహికశ్చిత్
వీరాగ్రణీస్తుబలవర్ధననామధేయః

పత్నీసురూపలలితాజలదేవికాఖ్యా
సాకంతయాసవరుణంతపసాపుపూజ ॥ ౧౬౨

సుతౌపుభౌతస్యజలాధిపస్య ప్రాసాదతో జజ్ఞతురర్కభాసౌ
తత్రాగ్రిమోభూల్లహరాభిధానో పరో మయూరధ్వజనామధేయః॥
పితుర్వ్యపేతే త్రిదివంస్వరాజ్య మధిష్ఠితో భూల్లహరోనరేంద్రః
తదాజ్ఞయాపద్వదనంమయూర ధ్వజస్తపోభిస్సముపాసయత్సః॥ ౧౬౪

పంచాబ్దకాలేననృప స్తపస్యా తుష్టంససాక్షాత్కృత నైజరూపం
దృష్ట్వాకుమారం స్తుతిభిర్వరాయ తుష్టావప్రచ్ఛవరంచతంసః ॥ ౧౬౫

మయూరకేతుర్నృపతిర్వరంతం స్కందం యయాచేబలమస్తుమేలం
నిత్యంసహాయోభవకృత్యవర్గే ష్విత్యాహదేవోపితథేతిభూపం॥ ౧౬౬

అంతర్హితే తత్రమయూరకేతుః పురంవినిర్మాయమయూరసంజ్ఞం
ద్వియోజనాయామవిశాలభావం తదావసత్ పాతిజనాన్ స్వకీయాన్॥

లహరో పితపోభిరప్పతిం ద్వాదశాబ్దాన్ సముపాసయన్నృపః
తదనుగ్రహతఃపురంశుభం సమవాప్యాత్రనివాసమాతనోత్ ॥ ౧౬౮

లహరీమఠనామ్నితత్రవై నగరేంభఃపతిరాతనోత్థ్సితిం
లహరావనకామ్యయాస్వయం సచరాజావముదారధీఃప్రజాః॥ ౧౬౯

లహరో వరుణప్రసాదతః కిలరాపీంనృపకన్యకాంముదా
పరిగృహ్యాసతీమజీజన త్తనయాన్ షోడశవీర్యశాలినః॥ ౧౭౦

తేథార్త రాష్ట్రాంశసముద్భవా స్త త్స్వసాతుకాచిత్సమభూత్సురూపా
సామారమంజర్యభిధానరేంద్ర స్తస్యావివాహేంకురుతప్రయత్నం॥

సదేవసింహంవరమాత్మనో నురూపంవిచింత్యాత్మజమగ్రజాతం
ఆహూయరాజారణధీరసంజ్ఞం అప్రైషయ త్తస్యనివేదనాయ॥ ౧౭౨

సపితుర్వచనాత్ మహావతీం రణధీరస్సముపేత్యహర్షితః
నృపంసముదీక్ష్యతత్పతిం సమవోచత్స్వస్వమంగళంశుభం॥ ౧౭౩

పరిమళస్సనిశమ్యమహావతీ పతిరథాహచదైవమిదంశుభం
సనిరపేక్షమనాగ్గృహధర్మకే పరిణయంనసమైచ్ఛదరక్తధీః॥ ౧౭౪

పరిమళోఽరణధీరమధాహతం తవభవేత్తౌస్వసు రేమపతిర్వరః
అనుజనిర్బలహానినృపస్యనై చతురథీస్సుఖహానిసమాహ్వయః॥ ౧౬౫

శ్రుత్వావచస్తద్రణధీరరాజా పిత్రేతదావేదయదాశుహృష్టః
మహీపతిస్తత్రసమేత్యభూపం తౌమాహానీచస్సుఖహాని రేమః ॥ ౧౬౬

వివేకినస్తైవనితానదేయా శూద్రాయనీచాయకులాధమాయ
రాజన్ జహీమాన్ సమరేబలాఢ్యాన్ ఆహ్లాదముఖ్యాన్మదగర్వదృప్తాన్॥

జంబుకోనేత్రసింహశ్చ గజసేనశ్చభూపతిః
ఆర్యసింహశ్చపృథ్వీశో జితాస్తైర్యుధిదుర్మదైః॥ ౧౬౭

తాన్ జిత్వాసమరేశూరాన్ స్థిరాంకీర్తిమవాప్నుహి
మమచాపిభవేత్కీర్తిః స్థిరాతేషుజితేషువై ॥ ౧౬౯

ఇతిమహీపతిభాషితచోదితః లహారభూపతిరాశతవిక్రమః
తనయషోడశకేనయుతోయుధే ద్వియుగలక్షచమూంసమసజ్జయత్॥

బలహానిరపిస్స్వకానుజై రుదయాహ్లాదముఖైః పరీవృతః
నియుతద్వికయుగ్మవాహినీ పతిరాయాల్లహారీమకంపురం ॥ ౧౭౧

తపశ్శుక్లపక్షేదశమ్యాంపురీంతాం
అయాద్వత్సరాజాత్మజస్సానుయాత్రః
తయోరాసయుద్ధంతతస్సేనయోస్తత్
పురాదానవానాంసురాణామివాతి॥ ౧౭౨

చతుర్వాసరేషుప్రభూతేతియుద్ధే దినేపంచమేసాసకృష్ణాంశయుక్తః
చమూంశాత్రవీంతాంవిజిత్యైబలాఢ్యః దిశోవత్సరాజాత్మజోద్రావయచ్చ
అశిచర్మధరస్తదోదయో లహారస్యాత్మజసీన్ రథాస్థితాన్
సమరాయసమాగతాన్ బలీ నిగళైష్షోడశసంబబంధసః॥ ౧౭౪

బంధనేనతనుజన్మనాంరుషం ప్రాపితోలహారభూపతిర్భృశం
వారుణాస్త్రమసృజత్తదాశుగైః ప్లావితాజలమయైశ్శరైశ్చమూః॥ ౧౭౫

అథేందులోమారుతమస్త్రముత్సృజన్
తదంబుసర్వంసమశోషయద్ద్వై

చమూంచతాం దూరముపాహ వాయుః
తదాతిభీతారిపవోబలాఢ్యాః॥ ౧౮౬

వరుణోధసమేత్యతత్పురం సుఖహానేఃకిలమారమంజరీం
లహారేణసమభ్యదాపయత్ ప్రణయం సైన్యయుగస్యనర్థయన్॥ ౧౮౭

తాంవివాహ్యసుఖహానిభూపతి మాన సమాత్రముషితశ్చతత్పురే
ప్రార్థనేనలహారస్యసానుగః సత్క్రియాబహువిధాస్సమగ్రహీత్॥

బలహానిరధ్గోదయాదిభి స్సహనిష్క్రమ్య పురాత్తతోముదా
పురమేత్యనిజంద్విజోత్తమాన్ బహువిత్తైస్సముపూజయద్వస్త్రైః॥ ౧౮౯

తాన్ దృష్ట్వాగృహమాగతాన్ పరిమళస్సంశ్లాఘ్యపుత్రాన్ ముదా
కృష్ణాంశంసమవోచదేవముదయుత్వం సింధుదేశంగతః
క్రీత్వాయాహితుపంచలక్షతురగాన్ ఆకర్ణ్యతద్భాషితం
ప్రాయాత్తత్రసదేవసింహసహితః కృష్ణాంశభూభృద్వరః॥ ౧౯౦

విలంఘ్యదేశాన్ వివిధానధ్గోదయః మయూరకేతోర్నగరీముపాగతః
తదంతికోద్యానవనేతుకాంచిద్దదర్శయోషాంసుమకారవృత్తిం॥ ౧౯౧

తాంవీక్ష్యసౌందర్యనిధింసకృష్ణః పప్రచ్ఛకాత్వంసురదానవానాం
ఇత్యాహసాతంవపుషాజ్వలంతం పుష్పావ్హయామాల్యకృదాత్మజాహం
మయూరకేతుర్నృపతిఃపురేత్ర కరోతిరాజ్యంగుహదేవభక్తః
సయజ్ఞమూర్తింపురుషంపురాణ మియాజయజ్ఞేనసమృద్ధరాయా॥

తత్రాధ్వరేయజ్ఞపతేఃప్రసాదాత్ ఉద్భూతిమాసీత్ మిథునంతువహ్నేః
పుమాన్ సవిత్తోమకరందనామ్నా నారీచపుష్పావ్హయభాగ్యభూవ॥
తాంప్రార్థయంతోపినురాస్సహేంద్రాః ప్రాపున్నభీతామకరందవీర్యాత్
తద్రూపలావణ్యసుమార్దవాదేః భవాన్ సదృశఃప్రతిభాసిరాజన్॥

అహంతుతస్యాస్తులనాయపుష్పైః ర్ని దేశతోరాజవరస్యరాజన్
సంప్రాపపుష్పాపచయాయమాల్య కృదాత్మజేదంమకరందరాజ్ఞః॥ ౧౯౬
ఆకర్ణ్యపుష్పావచనంతదేతత్ కృష్ణాంశభూపోముషితాత్మధైర్యః
మోహాంజగామాశుసదేవసింహ స్తదాతమాబోధివివేకవాక్యైః॥ ౧౯౭

ప్రలబ్ధబోధోథ సకృష్ణదేవ స్సదేవసింహాసనమవాప్యసింధుం
దేశాంతరంగా రుచిరా శుభాంగా క్రీత్వాపురీంస్వామగమత్ప్రహృష్టః

అథపరిమళభూపస్తాః హయాః పంచలక్షాః
అతిముదముపయాతో వీక్ష్య యుద్ధేమృతాశ్వాః
ఉదయనరపతి సన్మాల్యకారాత్మజాయా
వచనసమనుచింతాముగ్ధచిత్తో బభూవ॥ ౧౯౯

దేవింతుస్తావభక్త్యా పశుపతిమహిషీకృష్ణదేవోథసాపి
స్వప్నే స్వాత్మానముద్యత్ శశిసదృశముఖం దర్శయామాస సౌమ్యం
తస్యైతస్తైచదేవీ ప్రతిదినమభవన్మాళ్ళ్చతుష్కంఘనానాం
కాలస్త్వేవంతదానీముదయనరపతేర్వత్సరావై త్రివింశాః॥ ౧౯౭

దేవసింహాసహితస్తదోదయః । నిర్గతఃకలమహావతీపురాత్
ప్రాప్యతత్కలమయూరపత్తనం । మాల్యకారసదనేకరోత్ స్థితిం॥ ౧౯౮

ఏకదోదయసుగుంభితంశుభం । పుష్పహారముపవీక్ష్య మోహితా
పుష్పయార్పితముహూవాచతామిదం । కేనదృబ్ధమితిపుష్పవత్యహో॥౧౯౯

సాహమెస్తిభగినిమహావతీ । వాసినీహసముపాగతాద్యసా
కృష్ణయావిరచితంతయేదమి । త్యాహసాపునరిహైతు తేస్వసా॥ ౨౦౦

తూష్ణీంస్థితాథోపునరేవపుష్పా । తయానియుక్తాసమువాచకన్యాం
యద్యత్రనేయాన్మనుజస్తుయఃకో । బలాదుపేయాదసదృశరూపాం॥౨౦౧

మృదిరేవభవేత్తథాచమే । తదిహోస్యానయనేస్తిసంశయః
ఇతితద్వచనంనిశమ్యసా । పునరప్యాహసఖీంనృపాత్మజా॥ ౨౦౨

ధార్మికఃకిలమయూరకేతనో । మత్పితాకుపథచారిశిక్షకః
తద్భయంనహితవాస్తిడోలికా । ర్గోపితాతవభగిన్యుపైత్విహా॥ ౨౦౩

పుష్పాతతోగృహముపేత్యనిరీక్ష్యకృష్ణ
దేవంతదేతదఖిలంకథయాంబభూవ
శ్రుత్వాచతన్నరపతిః ప్రతివిద్ధనాసః
నారీతనుంసురుచిరాంపరిగృహ్యడోలాం॥ ౨౦౪

ఆరుహ్య రాజతనయాసదనంజగామ
పుష్పాచతామనుగతాథనరేంద్రపుత్రీ
తద్రూపదర్శనవిముగ్ధమతిస్తుపుష్పా
మా హేక్షితఃకిలమయాపురుషోహికశ్చిత్॥ ౨౦౫

మయాస్వప్నేక్షితస్యేయం । సదృశీరూపసంపదా
ఇత్యాకర్ణ్యవచస్తస్యాః । కృష్ణాప్రాహనృపాత్మజాం॥ ౨౦౬

ఉదయోనృపతిర్మహావతీ । పురికశ్చిత్ప్రవిభాతిసుందరః
అహమస్యసఖీసచంపికాం । కుసుమైరర్చయితాస్మినిత్యశః॥ ౨౦౭

ఏకదాసతుసముత్థితోర్చనా । మధ్యఏవవిరతోమహీపతిః
పృష్టఏవచమయాస్యకారణం । మామవోచదితిజీవనోపమాం॥ ౨౦౮

దృష్ట్వాస్వప్నేమయానారీ । కాచిద్యౌవనజృంభితా
తాంస్మృత్వామోహమాపన్నః । కృత్యంవేద్మినచాధునా॥ ౨౦౯

ఇతి॥

అథతాంకిలపుష్పవత్యహో । సమవోచన్ముదితాశయాభృశం
మమతస్యచసంగమోయథా । భవితాత్వంకురుశీఘ్రముద్యతః॥ ౨౧౦

తథేతితాంప్రోచ్యసహైవపుష్పయా । వినిర్గతాంతఃపురతస్సఖోలికా
యదాపకృష్ణానగరస్యతోరణం । తదామయూరధ్వజరాడుపాగతః॥

నిరీక్ష్యకృష్ణాంసముపేత్యమోహం । పత్నీభవేత్యాహతమాహసాపి
రాజన్తవార్హాహినరేంద్రపుత్రీ । శూద్రీహ్యహంనీచతమానరేంద్ర॥

త్వంపావకాముపగతోబలవర్ధనేన
రాజ్ఞాతతస్తవనరేంద్రసుతైవతుల్యా
శ్రుత్వాపితన్నృపసుతోహృదయేబలేన
పస్పర్శతాంస్మరవశత్వముపేత్యముగ్ధః॥ ౨౧౩

కృష్ణాచదత్వాహృదయేతిపీడాం । సుతస్యరాజ్ఞఃస్వపురంజగామ
ఉపేత్యగేహంమకరందభూపః । న్యవేదయత్తన్నిఖిలంభగిన్యై॥ ౨౧౪

సాచాగ్రజంప్రాహమహావతీస్థా । కృష్ణావరాంగీవృణుతేభవార్యాం
భీతాభవత్తోవ్యధితాజగామ । గృహంభృశంరోదనవిహ్వలాంగీ॥ ౨౧౫

కృష్ణాంశభూపస్యసఖీతుసావై । వక్త్రాతదేతన్నిఖిలేనతస్మై
సోప్యాగమిష్యత్యురువిక్రమస్తే । పురంరణాయాద్భుతశౌర్యధైర్యః॥ ౨౧౬

జిత్వోరణేతేలహరఃపితృవ్య । స్తేనైవతద్బంధుజనాయకన్యాం
స్వీయామదాత్ సోద్యపురంరణార్థీ । యాతాత్వమప్యాహరసర్వసేనాం॥

నిశమ్యమకరందోథ । స్వసుస్తద్వచనంనృపః
త్రిలక్షపరిమాణంస్వం । సైన్యందుర్గేన్యవేశయత్॥ ౨౧౮

శతఘ్నీరపితత్రైవ । స్థాపయిత్వాభయంకరీః
కృష్ణాంశాగమనంవీరః । వీక్షమాణస్స్వయంస్థితః॥ ౨౧౯

ఉదయోపిపురీంమహావతీం । తముదంతంబలహానయేవదత్
సచవైకిలపంచలక్షకైః । సమరార్థీప్రయయౌసహానుజః ౨౨౦

దశసహస్రగజాసియుతంహయాః । నిశితఖడ్గధరాశ్చపదాతయః
రణచణానిరగుశ్చశతఘ్నికా । దశశతానిచపంచధృతాభటైః॥ ౨౨౧

పథిపక్షమతీత్యత్రైర్యుతో । బలహానిస్సమయూరపట్టణాం
గతవాన్నగరంరురోధత । న్మకరందోపినిశమ్యనిర్గతః॥ ౨౨౨

బలయోస్సమరోభవత్తయో । రథిపాజ్ఞాపితయోర్జయైషిణోః
బిభిదుశ్చశతఘ్నికాఃపురః । ప్రథమద్వారివిదీప్తవహ్నయః॥ ౨౨౩

ద్వారివింశతిసహస్రదంతినో । యామ్యకేతుబలహానిదంతిభిః
సంగతాయుధివిషాణపాతనై । శ్చక్రురాస్థితదిశోభయాతురాః॥ ౨౨౪

హయాశ్చలక్షంమకరందరాజ్ఞ । స్తాదృగ్గణైస్తైర్బలహానివాహైః
సమీయురారోపితసాదివీరా । విజిగ్యరేచాపిఖురాగ్రపాతైః॥ ౨౨౫

ద్వార్యుత్తరస్యామపిచోష్ట్రలక్ష । మధిష్ఠితంశూరజనైర్బలాఢ్యం
నృపప్రవీరైర్బలహానిముఖ్యై । శ్చక్రేరణంభీమతరారవారం॥ ౨౨౬

శతఘ్నికాస్తత్రసహస్రసప్తకం । విదగ్ధమాసీత్ మకరందసైన్యైః
ద్వారేపురఃప్రాచితతోజితాస్తే । శతఘ్నికావత్సనరేంద్రసూనోః॥ ౨౨౭

గజైర్గజా స్తైహరిభిస్తురంగా । జిత్వామయూరధ్వజనందనస్య
నిరీక్ష్య సేనాంబలహానిభూపో । విద్రుతాంసానుజనిః ప్రయాతః॥ ౨౨౮

బిందులస్థితిమిత్రస్తదోదయః । దేవసింహనృపతిర్మనోరథం
పంచశబ్దగజమాస్థితో ముదా । హ్లాదభూపతిరరింసమద్రవత్॥ ౨౨౯

బలహానిరధిష్ఠితస్స్వకం । తురగంత్రతకపోతనామకం
దృషదశ్వసమాస్థితంరిపుం । శనిభల్లప్రవిదీప్తవాణికం॥ ౨౩౦

సమద్రవదితి శేషః॥

స్కందప్రసాదాన్మకరందభూప । శ్శిలామయంవాజినమాజహార
తమాస్థితో నుప్రప్నసహేరిపూణాం । కరోతియుద్ధంత్రిదశైరపీడ్యం॥ ౨౩౧

కృష్ణాంశముఖ్యాయుగపత్సమేతా । స్తమాహవేష్వన్సమమేవవీరాః
ఖడ్గేనకంఠేబలహానిభూపః । భల్లేనచాంకేకిలదేవసింహః॥ ౨౩౨

ఆహ్లాదరాజోరసిసాయకేన । ఖడ్గేనతత్రైవజఘానకృష్ణః
శిలాతురంగాప్రతిమప్రభావా । త్సర్వేపివైయర్థ్యమయుః ప్రహారాః॥

విజిత్యపశ్చాన్మకరందభూప । స్స్వభల్లశక్త్యోదయముఖ్యభూపాన్
బధ్వాచపాశైర్జనకాయ హ్లాదప్రత్యర్ప్య మోదంప్రయయౌబలాఢ్య

అధరూపణఃపురమితో మహావతీం । నృపతింప్రతీదమఖిలంజగాదహ
తనయస్తతఃపద్మిమళస్య సేందులస్సహ । లక్షసంఖ్యనిజసేనయాబలీ॥ ౨౩౪

పరిమళస్యనిదేశవశఃపితు । ర్ధృతముపేత్యమయూరపురందిపోః
సమహినోదితిపత్రమహంమహీం । నృపసుతాపతిరత్రసమాగతః॥ ౨౩౫

తవసుతామిహపుష్పవతీంశుభా । ముదయభూపతయేదిశధర్మతః
నయదిమచ్ఛరపీడితవిగ్రహాః । ప్రభవితాసబలశ్శిఖికేతన॥ ౨౩౬

మయూరకేతుర్నృపతిర్నిశమ్యత । ద్విలక్షసైన్యేనసమన్వితస్స్వయం
పుత్రేణసాకంమకరందరాజ్ఞా । జగామయుద్ధాయశిలాశ్వభాజా॥ ౨౩౭

యుద్ధంతత్రాహర్నిశం ఘోరమాసీత్ ।
బ్రహ్మానందస్యాపిమాయూరకేతోః

సైన్యద్వంద్వస్యాతులం తత్ర బాణైః।
బ్రహ్మానందశ్చ తత్ర సేనామతాడీత్॥ ౨౩౯

బ్రహ్మానందే భల్లతో మాకరందా। న్మార్గాక్రాంతే పాతి తే శక్రసూనుః
అశ్వం శైలం ద్వైష్ణవాస్త్రేణ తస్య। దగ్ధ్వా భల్లం బ్రహ్మణో స్త్రేణ భగ్నం॥

కృత్వా బద్ధ్వా తం చ నాగాత్మపాశైః। కన్యాం పుష్పాం బాహులీర్యేణ వీరః
కృష్ణాంశాయా నాపయ త్కేకికేతుః। క్షోణీశేన ప్రాప్తతోషేణ తస్మై॥

మయూరకేతుర్మకరందయుక్తః। కృష్ణాంశభూపస్య చ పుష్పవత్యాః
చక్రే వివాహం విధివద్ధనాచ। కన్యాధనం మాత్రికరుక్మముఖ్యం॥ ౨౪౨

మైత్రీ చ తేషామధికం బభూవ। వృత్తే వివాహే క్షితిపాలకానాం
విసీయ తస్యాం పురికాని చాహో। న్యాహ్లాదముఖ్యాస్స్వపురాణి భేజుః॥ ౨౪౩

కృష్ణాంశేతు మహావతీం పురమితే వధ్వా తయా సూర్యయా
రాజా దివ్యమహాం ముదా పరిమళశ్చక్రే చర్యర్భూసురాన్
పత్న్యా సంవిజహార సోపి బహుభిర్భోగైః బుభుత్సుప్రాపితైః
హేమంతే సమయే చకార చ ముదా రాసోత్సవం ప్రీతిదం॥ ౨౪౪

పుష్పా చ లీలాభిరుదారభావా। భర్త్రా విజహ్రే వివిధాకృతీభిః
కదాచిదూచే పతిమేవమగ్రే। భవే భవాన్ కః ప్రియ మే బ్రవీతు ౨౪౫

ఇతి పుష్పవతీగిరేరిత। స్స ఉవాచోదయభూపతిః ప్రియాం
కథయామి సమగ్రసంభవం। శృణు తత్వేన విలాసిని ప్రియే॥ ౨౪౬

చంద్రహాస ఇతి బాహుజః పురా। దుఃఖమేత్య బహుళం విషణ్ణధీః
అర్చనేన దృషదాత్మనో హరే। స్సార్వభౌమపదవీం మహాం గతః॥ ౨౪౭

అంతే చ కాలే హృదయే న సాల। గ్రామాకృతిం శ్రీపతిమాదిదేవం
స్మరన్ వినష్టాఖిలపాపరాశిస్సా। యుజ్యమాసాదితవాన్ తదీయం॥ ౨౪౮

కాలే ధునా మాం స్వసరూపతాప్తం। నిష్కాస్య దేవస్స్వశరీరదేశాత్
జగత్పరీపాలనతత్పరో మాం। మలంభయజ్జన్మమనుష్యరూపం॥ ౨౪౯

అహం హరేరంశతయా ప్రసిద్ధః
కృతే యుగే ధ్యానవశో భవామి

త్రేతాముఖేయజ్ఞసమర్చనీయః
మూర్త్యర్చనాం ద్వాపరతోప్యగృహ్ణాం॥ ౨౯౦

సంకీర్తనాత్కలియుగే త్రభవామిభక్త
వశ్యోయుగే ప్రథమ కేకిలహంసరూపః
త్రేతాయుగేధ్వరతనుశ్చహిరణ్యగర్భ
రూపోభవామిచయుగేతుతృతీయకేహం॥ ౨౯౧

సాలగ్రామశిలారూపో । యుగేత్ర కలినామకే
అత స్తత్పూజనం భుక్తి । ముక్తిదం సర్వజన్మనాం॥ ౨౯౨

భవతీచ పురాజాతే । కాసిమేవదసుందరి
ఇతి శ్రుత్వావచోభర్తుః । ప్రాహపుష్పవతీముదా॥ ౨౯౩

వేశ్యాహం చంద్రకాంత్యాఖ్యా । పురాజన్మనిగీతకైః
వాద్యనృత్తైశ్చపరమం । పుమాసం సమతోషయం॥ ౨౯౪

పుణ్యేచ తేనత్రిదివంగతాసం । తత్రాధితాచాపిసుగైరతాయ
వ్రతంనతత్యాజనిజంవరాంగి । తద్బ్రహ్మచర్యన్మహాశేః ప్రసాదాత్॥ ౨౯౫

ఉషాభవం బాణసుతాప్యనంతరే । భవేనిరుద్ధం పతిమేత్యహర్షితా
సుతాతతో జంబుకభూపతేస్తు । కృతోద్భవాహం విజయైషిణీతి॥ ౨౯౬

నిహతాబలహానినావిభో । బలినాత్రభవేగ్రజేనతే
తనయాశిఖికేతుభూభృత । స్సముపేత్యోద్భవముద్ధృతాత్వయా॥ ౨౯౭

ఇతి ప్రియాయావచనంనిశమ్యత । త్తాంలాలయన్ కృష్ణవిభుః ప్రహృష్టః
క్రీడాభిరానీయత సర్వకాలం । భోగైశ్చతత్సమయానురూపైః॥ ౨౯౮

తతః కదాచిన్మలనాస్వకీయాం । స్మృత్వాతనూజాం సుచిరేణదృష్టాం
చంద్రావళిం ద్రష్టుమనాశ్శశోచ । మహోత్సవేయాతితు హేళికాఖ్యే॥

స్నుషావలీటాటపురాధిపస్య । సావీరసింహాస్యనరేశ్వరస్య
త్రిలక్షసేనాసహితస్యతత్ర । స్థితాచిరాత్త్యక్తపితృక్షయానై॥ ౩౦౦

అథకృష్ణవిభుర్వ్యపోహితుం । మలనాయాశ్చ చమాత్మజాకృతే
అగమద్వలిటాటపట్టణం । దశసాహస్రబలైస్సమన్వితః॥ ౨౬౧

మహీపతిశ్చాపిరిపుస్తదీయ । స్తమన్వగాత్తత్పరిభావకామః
దుర్యోధనస్యాంశతయాత్మజాత । స్తేనైవసాకంనగరంవివేశ॥ ౨౬౨

సవీరసింహస్తనయైస్తుకామ । సేనాదిభిఃకృష్ణవిభుంప్రతీతః
అభ్యర్చయిత్వాంవివిధోపచారైః । ప్రవేశయామాసచదివ్యగేహే॥

తేయాదవాంశాస్తనయానృపస్య । నామానితేషాంశృణువర్ణయామి
పూర్వశ్రుత స్తేషుతుకామసేన । స్తతఃప్రసేనఃకథితోద్వితీయః॥ ౨౬౪

తృతీయస్తుమహాసేన । శ్చతుర్థస్సుఖసేనకః
పంచమోరూపసేనాఖ్యః । విష్వక్సేనస్తతఃపరః
మధువ్రతశ్చమధుప । ఇత్యష్టౌవిశ్రుతాభువి॥ ౨౬౫

సాకంతైస్సదశసేనే । వీరసింహనరేశ్వరే
కృష్ణాంశఃప్రాదిశత్పుత్రం । మలనాప్రేషితంశుభం॥ ౨౬౬

సమర్ప్యరాజ్ఞేదశభారరుక్మం । వాసాయరాజ్ఞాదరతోనియుక్తః
భుక్త్వాచమృష్టాన్నముదీక్ష్యచంద్రా । వళింస్వసారంకుశలంసమూచే॥

త్వమాహసాభ్రాతరిహంద్వితీయే । వర్షేతవోద్వాహశుభంప్రసన్నా
తదాద్యభూవన్ద్విదశేహవర్షాః । మాతాపితృభ్యాంననువిస్మృతాసం

త్వయాధునాప్రీతిమతాస్మృతాహం । దృష్ట్వాచిరేణప్రభవామిహృష్టా
ఇతిస్వసుఃకృష్ణవిభుర్గిరంతాం । నిశమ్యతామేవమువాచవీరః ౨౬౯

అయిస్వసస్త్వత్కరపీడనాది । పితాతవానేకవిధాపదోఘైః
సంపీడితోదుఃఖితహృద్భవత్యా । స్మర్తానభద్రేహముపాగతోద్య॥ ౨౭౦

జంబుకేనార్యసింహాఖ్యేన । గజసేనమహీభుజా
పృథ్వీరాజాదిభిఃపీడాం । ప్రాప్తస్తేజనకోభృశం॥ ౨౭౧

జిత్వాతాన్పృథివీపాలాన్ । జయంప్రాప్తేవయంస్వసః
దదిమాద్యవినిర్ముక్తాః భయాచ్ఛత్రుకృతాత్సఖి ౨౭౨

వివాహితశ్చ తే భ్రాతా । బ్రహ్మానందో బలోత్తరః
పృథ్వీరాజస్య సుతయా । మద్బాహుబలవశ్యయా॥ ౨౭౩

ఇత్యాదిభిస్సమాశ్వాస్య । భగినీం కృష్ణభూపతిః
అవాత్సీన్నగరే తత్ర । కంచిత్కాలం ముదాయుతః ౨౭౪

మహీపతిస్తదాగత్య । సభాం రాజ్ఞస్సమర్చితః
తేనేదమవదద్భూపం । కృష్ణాంశావమతిప్రదం॥ ౨౭౫

హేవీరసింహనృప తే శృణు మే గిరం త్వం
మాహ్లాదముఖ్యతనయాః ఖలు వృత్తభావాః
నిష్కాసితాః పరిమళేన నృపేణ పుర్యాః
కోశశ్చ తస్య ముషితోరిపుభిస్సమేతైః॥ ౨౭౬

ఆహ్లాదబలహాన్యాఖ్యాః । వేషాంతరముపాశ్రితాః
సంశయాఖ్యపురే వాసం । కుర్వంత్యద్య వినా నృపం॥ ౨౭౭

ఉదయస్త్వంతరప్రేష్యః । పురీం తవ సమాగతః
నేతా చంద్రావళిం డోలా । సహితా మాతృభూపతే॥ ౨౭౮

ఇతి మహీపతివచనం నిశమ్య వీరసింహః కృష్ణాంశాంబంధుం కామసేనం తనయమాజ్ఞాపయామాస॥ ౨౭౯

కామసేనోపి కృష్ణాంశాయ సవిషమన్నం ప్రేషయామాస॥ ౨౮౦

తద్విజ్ఞాయ చంద్రావళిః కృష్ణాంశసన్నిధిమేత్య తత్పాత్రమపానయత్॥

తతః కామసేనస్స్వజాయాం చంద్రావళిం వేత్రదండైస్తాడయామాస॥

కృష్ణాంశస్తద్దృష్ట్వా మసహమానః కామసేనం భుజయోః గృహీత్వా బబంధ॥

తన్నిశమ్య వీరసింహో మహాంతం రోషముపగతః ప్రసేనాదిభిస్సప్తభిస్తనూజైస్సహ త్రిలక్షసైన్యం యుద్ధాయ ప్రేషయామాస॥ ౨౮౪

తదంతరే కృష్ణాంశశ్చంద్రావళేః డోలాంతయాధిష్ఠితా మంతఃపురాన్నిష్కాస్య సైన్యమధ్యం జగామ॥ ౨౮౫

కృష్ణాంశస్య బలైర్భీమైః । దశసాహస్రసమ్మితైః
అయుధ్యద్వీరసింహస్య త్రిలక్షగణనా చమూః॥ ౨౮౬

తదాలక్షుచమూర్వీర । సింహాస్యనిహతారిభిః
ఉదయస్యచ సేనాంయాం । సహస్రంగమితంక్షయం॥ ౨౮౭

తతః ప్రసేనప్రముఖా । స్సప్తారూఢామతంగజాన్
కృష్ణాం శేస్త్రాణి । ముముచుర్వ్యగపత్రత్కుధా॥ ౨౮౮

తదోదయోబిందులస్థః । ఛిత్వాతస్యాస్త్రశస్త్రకం
బబంధతాన్ తతో రాజా । వీరసింహోవినిర్గతః॥ ౨౮౯

సారేణాస్త్రేణకృష్ణాంశం । మూర్ఛయిత్వాబబంధచ
విమోచ్యతనయాన్ బద్ధాన్ । తైస్సాకంపురమావిశత్॥ ౨౯౦

తతఃపరిమళో రాజా । జ్ఞాత్వాకృష్ణపరాజయం
తత్రసంప్రేషయామాస । బ్రహ్మానందంబలోత్తరం॥ ౨౯౧

సలక్షసేనాసహితోనరేంద్రః । తదావలీటూటపురంజగామ
చక్రేయుద్ధంతత్పతినాస్త్రశస్త్రైః । ద్విలక్షసేనాసహితేనవీరః॥ ౨౯౨

సమూర్ఛితః కిలవీరసింహః । సౌరాస్త్రమస్త్రైసహసాముమోచ
బ్రహ్మాస్త్రశక్త్యామలనాతనూజః । తన్మోఘయామాసపరైరకంప్యం॥

ప్రణతమథసవీరసింహభూపం । పరిమళసూనురువాచవీర్యశాలీ
ప్రదిశతనయమద్యకామసేనం । మమభగినీసహితంపురంనినేతుం॥ ౨౯౪

అథతమవదదాదరాన్నరేంద్రః । పరిమళసూనురిహాస్తినోవధూర్మే
నయతనయమిమంతు కామసేనం।కురుకరుణాంమయిరాజపుత్రవీర॥ ౨౯౫

ఇతిమహీపతిదుర్వచసాత్మనా । విరచితంత్వపరాధమపోహితుం
పరిమళాత్మజనింసముదీర్యతం । బహువిధాన్ ప్రదదావుపహారకాన్॥

బ్రహ్మానందనృపస్తతోముదితహృత్ స్వస్రాసభర్త్రాయుతః
కృష్ణాంశేనసహైవనైజనగరంప్రాప్తఃపితుస్సన్నిధౌ
తద్వృత్తాంతమశేషమాహతదనుశ్రుత్వాముదాభూపతిః
దృష్ట్వాతాంతనుజాంప్రియేణసహితాంమోదంజగామోత్తమం॥ ౨౯౭

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవేమహాకావ్యే
చరమభాగేభవిష్యద్రాజచరితవర్ణనే
అష్టమస్సర్గః.

శ్రీ శోభనాద్రివైభవమహాకావ్యే చరమభాగే

నవమసర్గారంభః

అథోదయస్యసంప్రాప్తచతుర్థ్యాంశేతుహాయనే
యద్వృత్తంచరితంరాజన్ । వర్ణయామితదద్భుతం॥ ౧

నృపఃపరిమళోత్కృష్టో । మాస్యాశ్వయుజనామకే
దశమ్యాంవిశదేపక్షే । తత్రచక్రేమహోత్సవం॥ ౨

కార్తికేమాసిపుణ్యర్క్షే । సహితేశుభవాసరే
దేవసింహేందులయుతః । కృష్ణాంశస్సైన్యరక్షితః॥ ౩

యయౌబహిర్ణృష్మతీస్థానం । కించిత్పుణ్యతమంభువి
చిత్రలేఖాహ్వయాకాచి । దభినందనభూపతేః॥ ౪

పుత్రీతత్రాగతాదైవాత్ । చిత్రగుప్తప్రపూజకా
చిత్రగుప్తప్రభావేన । తన్మాయాసువిశారదా॥ ౫

యానంస్వైరగమారుహ్య । తత్రేందులమవైక్షత
మోహితాతస్యరూపాది । గుణసంపత్తితోభృశం॥ ౬

సామోహజాలమాతత్య । శుకమిందులమాత్మనః
విధాయమాయయాహస్తా । దపహృత్యపురంయయౌ॥ ౭

అపశ్యంతౌతదాదేవ । సింహకృష్ణాంశకౌసుతం
చక్రతూరోదనందీనం కర్తవ్యమాఢ్యమాగతౌ॥ ౮

తదంతరేంతరప్రేప్సు । ర్మహీపతిరసభ్యధీః
ఆహ్లాదమాహకృష్ణాంశో । హతవానిందులంత్వితి॥ ౯

తత్రసంశయమాపన్నే । రాజ్ఞ్యాహ్లాదసమాగతః
దేవసింహాయుతోఽదీనః । రుదన్ కృష్ణాంశభూపతిః॥ ౧౦

అపశ్యన్నిందులంపుత్రం । తత్రాహ్లాదనరాధిపః
మహీపతేర్వచస్తథ్యం । మత్వాక్రోధంపరంగతః॥ ౧౧

కృష్ణాంశమాజఘానోగ్రైః । దండైర్వేతసవైకృతైః
వధత్యాగాసమాజ్ఞాత్వా । తదాశాస్త్రజ్ఞవాక్యతః॥ ౧౨

శమాయప్రార్థితోప్యార్యైః । పుత్రశోకపరాజితః
ఆహూయఘోరాన్ చండాలాన్ । క్రూరకర్మపరాయణాన్
వధాయతేభ్యఃకృష్ణాంశం । ప్రాదిశద్రోషదీపితః॥ ౧౩

తైరానీతేవనంఘోరం । వధాయోదయభూపతౌ
దేవసింహేధనందత్వా । చండాలేభ్యోరహఃబహు॥ ౧౪

అమోచయచ్చకృష్ణాంశం । చండాలాస్తేనృపాజ్ఞయా
మృగనేత్రేసముత్పాట్య । తదాహ్లాదస్యసన్నిధౌ॥ ౧౫

నిధాయనిహతోరాజన్ । కృష్ణాంశస్తవశాసనాత్
ఇత్యూచుర్దేవసింహశ్చ । గృహంపునరవాప్తవాన్॥ ౧౬

బలహానిస్తదాజ్ఞాయ । కృష్ణాంశంబాంధుమాత్మనః
పురమానాయ్యసుఖం । వాసయామాసగోపితం॥ ౧౭

దుఃఖితోదేవసింహోథ । కృష్ణాంశస్యవియోగతః
నిందన్ ఆహ్లాదమాహేదం । మాయావశ్యంమహీపతేః॥ ౧౮

జీవత్యేవతనూజస్తే । వృథావైఘాతితస్సఖా
కృష్ణాంశోమమతంరాష్ట్రే । వ్యాఖిలేషుచినోమ్యహం॥ ౧౯

ఇత్యుక్త్వానిర్గతఃపుర్యాః । దేవసింహస్సయోగవిత్
సంశయాఖ్యంపురంప్రాప్య । గజముక్తికయాదరాత్॥ ౨౦

పాలితంవీక్ష్యకృష్ణాంశం । సపత్నీకంముదాయుతః
బలహానేరనుజ్ఞాతో । మయూరనగరంయయౌ॥ ౨౧

తావప్యనీనయత్సాకం । దంపతీసమహామతిః
దృష్ట్వాతౌమకరందోపి । ప్రీత్యాఽస్థాపయదంతికే॥ ౨౨

దేవసింహగిరాసర్వ । మాహ్లాదజనితంభయం
విజ్ఞాయమకరందోథ । ధర్మమారాధయత్ శుచిః॥ ౨౩

సధర్మదేవస్సుప్రీతః । మకరందేమహాత్మని
ఇదమాహమహీపాలం । కృష్ణాంశవ్యసనాతురం॥ ౨౪

అభినందనభూపస్య । చిత్రలేఖాతనూజనిః
చిత్రగుప్తప్రసాదేన । సర్వమాయావిశారదా॥ ౨౫

హృతస్తయేందులఃకామ్య । రూపశ్శుకవపుఃకృతః
తత్రైవాస్తేధునాసోహ్న । శుకోనిశినరాకృతిః॥ ౨౬

త్వందేవసింహఃకృష్ణాంశః । సహితాసూర్యవర్మణా
మయాదత్తానియంత్రాణి । గృహీత్వానృత్తకోవిదాః॥ ౨౭

అభినందనభూపాల । పురీంగత్వానిరీక్ష్యతం
ఇందులంశుకతాంప్రాప్తం । పునఃప్రాప్యస్వదేశకాః॥ ౨౮

సైన్యస్సమేతాస్సమరం । విధాయశిశుమిందులం
ఆనయంతునిజందేశం । అక్షతంచిత్రలేఖయా॥ ౨౯

తత్ శ్రుత్వామకరందస్య । కృష్ణాంశాయన్యవేశయత్
సదేవసింహఃకృష్ణాంశో । మకరందశ్చతేత్రయః॥ ౩౦

నాట్యార్హంవేషమాపన్నాః । నిర్గతాశ్శిఖిపత్తనాత్
పురమిన్నకటంప్రాప్య । నృపంగజపతింతతః॥ ౩౧

దృష్ట్వాతేనావృతాస్స్వీయ । నృత్తచాతుర్యవైభవాత్
తంప్రీణయిత్వాతత్పుత్రం । సూర్యవర్మాహ్వయంనృపం॥ ౩౨

సహాయత్వేనసంప్రార్థ్య । స్వకార్యార్థేతతోముదా
సూర్యవర్మాణమాదాయ । పిత్రాదత్తంయయుస్సుఖం॥ ౩౩

అథతేఫాల్గునేమాసి । చత్వారఃప్రస్థితాఃముదా
గృహీత్వాధర్మయంత్రాణి । బాహ్లీకందేశమాయయుః॥ ౩౪

అభినందనభూపాల । పురంపక్షేణతేవిశన్
తౌర్యత్రికేణతంభూపం । మోహయామాసురాదృతాః॥ ౩౫

మానితాస్తేనబహుధా । శుద్ధాంతంచప్రవేశితాః
వీణామృదంగవాద్యేన । వనితాఅప్యమోహయన్॥ 36

చిత్రలేఖాపితత్ శ్రుత్వా । మోహితాగానసైభవాత్
మాయాంప్రాదుష్కరోత్ స్వీయాం । తేషాంమోహనహేతవే॥ 37

తస్యాంసైయర్థ్యమాప్తాయాం । చిత్రలేఖావిమోహితా
వరాయప్రేరయామాస । తానప్రోచత్తదోదయః॥ 38

శుకందేహిశుభేవశ్యం । తవవేందులమేవవా
ఇత్యుక్త్వేందులమాగూర్య । రురోదభృశమాతురః॥ 39

క్రోధవానిత్యధాపృష్టః । కృష్ణాంశశ్చిత్రలేఖయా
స్వేహంనామానికృత్యంచ । ప్రాప్రోచన్ముదితాంతరః॥ 40

తతస్సాచిత్రలేఖాచ । నరాకృతిముపేయుషా
ఇందులేనసహైవాస్య । పపాతపదయోర్ముదా॥ 41

అధసంత్యక్తలజ్జాసా । తమువాచసహేందులాం
మాంనయస్వపురీంరాజన్ । వినాతంమేనజీవితం॥ 42

కృష్ణాంశోముదితస్తంచ । దృష్ట్వేందులమప్రియం
ససహాయఃపునఃప్రాప । మయూరపురముజ్జ్వలం॥ 43

సూర్యవర్మాస్వకంప్రాయాత్ । నగరీందేవసింహకః
ఇందులేనాపిణితంపత్ర । మాదాయాహ్లాదమాయయా॥ 44

తదాహ్లాదఃపుత్రశోక । పరిద్యూనోవిలోక్యతత్
దేవసింహోపిణితంపత్రం । పశ్యన్ వామురుదేసుతం॥ 45

మహీపతిమధాహూయ । నృపందుష్కృతకారిణం
జఘానసైతసైదణ్డై । స్స్వీయమేవమహారుషః॥ 46

తతఃపరిమళోరాజా । బలహానిశ్చభూపతిః
అశ్లాఘేతాంముదాహ్లాదం । దృష్ట్వాభగ్నంమహీపతిం॥ 47

బలహానిరధాహ్లాద । తనయోద్వాహమంగళం
చక్రేకారయితుంయత్నం । అనిచ్ఛత్యపితీశ్వరాన్॥ 48

తదాగతో నేత్రసింహో । లక్షసైన్యపరీవృతః
తారకశ్శూరసాహస్రై । స్సమాయాత్సంశయంపురం॥ ౪౯

నవాయుత్రైర్వీరసేనః లక్షసైన్యైనతాలనః
సూర్యవర్మాచలక్షేణ । సైన్యస్యపరితో వృతః॥ ౫౦

లక్షేణైకేనచాహ్లాదః । బ్రహ్మనందస్త్రిభిర్యుతః
ఏతైరనైశ్చపృథివీ । పాలై ర్దిశత్పుత్రసుతంగతైః॥ ౫౧

బలహానిర్మహారాజ । స్స్వయంలక్షచమూవృతః
బాహ్లీకమాయయాదేశ । మభినందనపాలిత॥ ౫౨
అభినందనభూపశ్చ । శ్రుత్వాతానాగతాః నృపాః
యుద్ధార్థినస్స్వయంచాపి । యయుజేకృతవాంనిజాం ౫౩

త్రిలక్షాస్తురగారూఢాః । లక్షంచైవశతఘ్నిషం
లక్షంచైవపదాతీనాం । వివిధాయుధధారిణాం॥ ౫౪

ఏతామయూయుజత్సేనా । మభినందనభూపతిః
బలహానిశ్చమూః సేన । గత్వామార్గంసస్సైనికః
జ్యేష్ఠకృష్ణదశమ్యాంతు । బాహ్లీకనగరంయయా॥ ౫౫

తయోరథప్రవవృతే । బలయోర్యుద్ధముల్బణం
సప్తవారానహోరాత్రం । యథావాసవవృత్రయోః॥ ౫౬

అభినందనభూపస్య । సైన్యేర్ధంనిహతంతదా
లక్షంవినిహతాశ్శూరాః । బలహానేశ్చసైనికాః॥ ౫౭

విలోక్యహతశూరాంస్స్వాం । పృతనాంశత్రురాజభిః
అభినందనభూపస్య । సుతాస్సప్తవినిర్గతాః॥ ౫౮

తేషామిమానినామాని । పురాణేప్రథితానివై॥ ౫౯

మహానందః । నందః । పరానందఃఉపనందః
సునందః । సురానందః । ప్రణందఇతి॥ ౬౦

తైర్గజారోహిభిశ్శూరైశ్చ । మూంవినిహతాంశరైః
నిరీక్ష్యబలహానిస్తం । మహానందమభిద్రుతః॥ ౬౧

దేవసింహోపినందంతు । పరానందంచ తాలనః
సూర్యవర్మోపనందంచ । సునందంచాపి తారకః॥ ౬౨

నేత్రసింహస్సురానందం । ఆహ్లాదశ్చ ప్రణందకం
విజితా బలహాన్యాద్యైః । ర్మహానందాదయ స్తదా॥ ౬౩

అభినందనభూపాల స్తేషామాలోక్య తద్బలం
విస్మితశ్శాంబరీంమాయాం । దధ్యౌనియతమానసః॥ ౬౪

తయాతాన్ మోహితాన్ కృత్వా । నిజపార్శ్వమనీనయత్
బధ్వాచనిగళై ర్ఘోరైః । కారాయాంసమవాసయత్॥ ౬౫

దేవసింహ స్తదా దేవీ । ప్రసాదాత్ ముక్తమాయకః
మహావతీంపురం ప్రాప్య । స్వర్ణవత్యై తదబ్రవీత్॥ ౬౬

సా సర్వమాయానిపుణా । శ్యేనీరూపం సమాస్థితా
మయూరనగరం ప్రాప్య । కృష్ణాంశాయన్యవేదయత్॥ ౬౭

కృష్ణాంశోపి సహాస్యాలః । బాహ్లీకం దేశమాయయౌ
ఛిత్వాచ లోహజాలాని । పురంశత్రోరుపావిశన్॥ ౬౮

సాచ స్వర్ణవతీదేవీ । పుష్పవత్యా సమన్వితా
శ్యేనీరూపధరా తత్ర । గతాయత్ర రణోభవత్॥ ౬౯

కృష్ణాంశశ్చ స్వశక్త్యైవ । మాయాంవిచ్ఛిద్య శాంబరీం
బలహాన్యాదిమాన్ స్వీయాన్ । తదాబంధూనమోచయత్॥ ౭౦

పునశ్చయుద్ధం సమభూన్మహీయో । హ్యాహ్లాదముఖ్యైరభినందనస్య
తనూభవానామతిరోషితానాం । తదామహానందనృపాదిమానాం॥ ౭౧

బలహానిర్మహానందం । నందమాహ్లాదభూపతిః
దేవసింహః పరానంద । ముపనందంచ తారకః॥ ౭౨

నేత్రసింహస్సునందంచ । సురానందంతు తాలనః
అభినందనభూపస్తు । బ్రహ్మానందమభిద్రుతాః॥ ౭౩

తస్మిన్ మృధే మహాఘోరే । స్వబంధూన్ విజితాన్ పరైః
నిశమ్య చిత్రలేఖాసా । చిత్రగుప్తం సమస్మరత్॥ ౭౪

మాయయాచిత్రలేఖాసా । స్వబంధూన్ వివిధాకృతీన్
శత్రుభ్యోదర్శయామాస । తేసర్వేభీతిమాగతాః॥ ౨౫

యుద్ధభూమింపరిత్యజ్య । పంచయోజనదూరగాః
గర్హమాణాస్తదాహ్లాదం । హాకృష్ణాంశేతిచుక్రుశుః॥ ౨౬

స్వబంధూనాంతమాక్రోశం । శ్రుత్వాకృష్ణాంశభూపతిః
మకరందేనసహితో । యుద్ధభూమిమగాద్ద్రుతం॥ ౨౭

తత్పూర్వంపాతితాంస్స్వీయై । బలహాన్యాదిభిఃనృపైః
ప్రవిశ్యరిపుసేనాంతాం । లుంటయిత్వాచతద్వసు॥ ౨౮

జిత్వాభినందనాపత్యా । న్యత్యద్భుతబలాన్వితౌ
తథైవనృపతీనన్యాన్ । విజిత్యబలవాన్ బహూన్॥ ౨౯

పంచశబ్దగిజారూఢ । మాసాద్యాహ్లాదభూపతిం
తేనసంశ్లాఘితోభూప । మభినందనమాయయౌ॥ ౩౦

తంసమంత్రిణమాబధ్య । నిగళైరాయసైఃపదోః
వ్యవాహయజ్జయంతేన । చిత్రలేఖాంముదాయుతః॥ ౩౧

మహిమానంతముద్వీక్ష్య । కృష్ణాంశస్యాభినందనః
విముక్తనిగళఃప్రీత్యా । సుతాయైయాతకందదౌ॥ ౩౨

తదాదాయసకృష్ణాంశః । తంచసామాన్యభూపతిం
ఇందులేనసదారేణ । ప్రస్థితోవిషయంస్వకం॥ ౩౩

మకరందముఖాన్భూపాన్ । ప్రేషయిత్వాపురీంనిజాః
స్వయంమహావతీంప్రాయా । దాహ్లాదేనసమన్వితః॥ ౩౪

తదామహావతీపూర్యా । ముత్సవోభూత్ జనాకులః
రాజాపరిమళోహృష్టః దృష్ట్వాపౌత్రంసుఖాగతం॥ ౩౫

ఆహ్లాదశ్చస్వకంపాపం । కృష్ణాంశవిషయేకృతం
నిర్జదర్సన్నిధౌస్వీయే । తమవాసయదాదరాత్॥ ౩౬

ఇత్యేవంయుధి కృష్ణభూపతివరో బాహ్లీకదేశాధిపం
జిత్వాసాత్మజ బంధువర్గసహితం తత్పుత్రికామిందులం
ప్రీత్యాకారితపాణి పీడనమహం సంప్రాపయిత్వాపురీం
ఆహ్లాదస్యమనోవ్యథాంసమధునోత్ తుష్టస్స్వయం చాత్మవాన్॥ ౮౭

ఇతి శోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే చరమభాగే
కలియుగరాజచరిత వర్ణనే
నవమస్సర్గః

-:o:-

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

శ్రీ శోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యేచరమభాగే

దశమస్సర్గారంభః

ఇతిజయంతనృపేతువివాహితే । గృహమితేచతథోదయభూపతౌ
ధరణిరాజముపేత్యమహీపతిః । సమవదద్విభవంతమనుత్తమం॥ ౧

సపృథివీనృపతిస్తదుదాహృతం । సమనువర్ణితమాత్మభువాపిచ
సపదితారకనామయుజాపరం । సమగమత్ భూరివిస్మయమాదరాత్ ॥ ౨

తదాచంద్రభట్టాభిధస్తస్యమంత్రీ
హరేర్నామయయానుగ్రహంప్రాపితస్తం
ప్రభావంప్రసిద్ధంజగౌకృష్ణనామ
క్షితీశస్యకీర్త్యంసదోషైర్నితాంతం॥ 3

తదాసూయయారంసమాక్రాంతచిత్తః
పరాభూతిమిచ్ఛన్ సకృష్ణాంశరాజ్ఞః
ఇదంప్రాహపృథ్వీనృపంద్రుప్తచిత్తః
నిరర్థాన్ స్వమాయోరిపూన్ ప్రత్యుదారాన్॥ ౪

చత్వారోవాజినస్సంతి । కృష్ణాంశస్యమహీపతేః
శక్రసూర్యాశ్వసదృశాః । తైరజయ్యోభవత్యయం॥ ౫

తాంస్త్వంవిధాయస్వవశే । తురగాన్ వీర్యశాలినః
ఉత్తమస్సర్వభూపానాం । భవపృథ్వీపతేధునా॥ ౬

ఇతినిశమ్యమహీపతిభాషితం । సమహినోత్ త్వరితంచమహావతీం
నిజభటంసచతత్రగతోబ్రవీత్ । పరిమళంనృపతింసదసిస్థితం॥ ౭

ఆహ్లాదకృష్ణాంశముఖాత్మజానాం
వేలామహీరాజసుతాతురంగాన్

ద్రష్టుంమహాంతంకుతుకంప్రయాతా
తానద్యసంప్రేషయదేహళీంత్వం॥ ౮

ఇతి నిశమ్యపృథ్వీ రాజదూత వచనంపరిమళోనృపతిరాహ్లాదాదీ నా
హూయతదావేదయత్॥ ౯

ఆహ్లాదాదయశ్చైవమూచుః ౧౦

ప్రాణాఇవాపరానోశ్వాః । త్వం కుమస్మాభిరక్షమా
సహైవతైర్యయంతత్ర । యాస్యామోయత్వమిచ్ఛసి॥ ౧౧

తదాపరిమళోరాజా । స్వాజ్ఞాభంగకరాన్సతాన్
మత్వాపరాంరుషంప్రాప్తః । స్వరాష్ట్రాత్తాన్వ్యవాసయత్॥ ౧౨

తదేన్దులఃకరాళాశ్వం । కృష్ణాంశోబిందులంహయం
ఆహ్లాదఃపంచశబ్దాఖ్యం । గజరాజమధిష్ఠితాః॥ ౧౩

భాద్రకృష్ణచతుర్దశ్యాం । మహావత్యావినిర్గతాః
కాన్యకుబ్జంపురంప్రాప్య । జయచంద్రనృపంశ్రితాః॥ ౧౪

తస్మైస్వాగమనేహేతుం । కథయిత్వాశుభేపదే
స్థిత్వాసమూర్చయన్దేవీం । చండికాంభక్తరక్షిణీం॥ ౧౫

దేవసింహేనతత్రాయ । జయచంద్రమహీపతిః
వర్ణితోజీవనంతేషాం । నాదాత్పరిమళాజ్ఞయా॥ ౧౬

తత్ శ్రుత్వాదేవసింహోక్తం । కృష్ణాంశోరోషమాగతః
బిందులాశ్వస్థితఃపంచ । శతవీరైఃపరీవృతః॥ ౧౭

నగరంమోహయామాస । కాన్యకుబ్జంబలోత్తరః
లక్ష్మణస్తత్రహస్తీంద్ర । మారూఢోదేవకీసుతం॥ ౧౮

ప్రత్యుద్గమ్యసమీకార్థీ । వైష్ణవంశరమక్షిపత్
హృదయేపాతితోబాణఃకృష్ణాంశస్యముధాపతత్॥ ౧౯

తతస్సవిస్మయంప్రాప్తః । లక్ష్మణఃకృష్ణవీర్యతః
అవరుహ్యగజాద్భూమౌ । ప్రణిపత్యససంభ్రమః॥ ౨౦

సమస్తువత్ ప్రశస్తవ్యం । శ్రీకృష్ణాంశసముద్భవం
సహైవ తేనసవిధం । పితృవ్యస్యగతో ముదా॥ ౨౧

లక్ష్మణస్తస్యవిభవం । అశేషంసమవర్ణయత్
జయచంద్రస్తదారాజా । తయోర్బలనిరీక్షయా॥ ౨౨

గజంకువలయాపీడ । సంజ్ఞావాహ్లాదకృష్ణయోః
ప్రముఖేస్థాపయామాస । తౌచకర్షతురోజసా॥ ౨౩

తాభ్యాంతతో మహీపాలః । గ్రామంరాజగృహాభిధం
జీవనాయదదాతత్ర । హృష్టౌతౌచక్రతుస్స్థితిం॥ ౨౪

అథదిగ్విజయాయనిర్యయౌ । జయచంద్రస్యనిదేశతో బలీ
ఉదయప్రముఖైస్సలక్ష్మణ । స్సహమాసీపపదేసుచౌదశే॥ ౨౫

సప్తలక్షపృతనాసమన్వితః । లక్ష్మణఃప్రథమమాప్తవాన్పురీం
కాశికాంసురనదీతటస్థితాం । ముక్తిదాంకృతనివాసినాంసతాం॥ ౨౬

తదీశో రుద్రవర్మాఖ్యో । గౌడవంశ్యోనృపోత్తమః
పంచాయుతబలైర్యుక్తః । ప్రత్యుద్యాతోరిపుంతదా॥ ౨౭

తంయామమాత్రేణవిజిత్యరాజా సలక్ష్మణఃషోడశవర్షదేయం
కరంసమాదాయసువర్ణకోటి । ముద్రాత్మకంభూపతయేవినిన్యే॥ ౨౮

మగధదేశమధ్యేత్యతదీశ్వరం । విజయకారిణమాహవనిర్జితం
సనృపతిఃవిరచయ్యతతఃకరం । సమమగృహ్ణాతవింశతికాబ్దికం॥ ౨౯

తత్పంచకోటిపరిమాణసువర్ణముద్రా
రూపంప్రగృహ్యనిరగాదథచాంగదేశం
జిత్వామృధేకరమపిప్రతిగృహ్యమాయా
వర్మాభిధంద్వాదశవత్సరదేయమీశం॥ ౩౦

తత్కోటిచామీకరముద్రికాస్స
సంప్రేషయిత్వాజయచంద్రరాజ్ఞే
వంగేశ్వరంలక్షబలంతుకాళీ
వర్మాణమాసాద్యచకారయుద్ధం॥ ౩౧

విజిత్యతంభూపతిమాహవే హ్యా । రాత్రేణతస్మాత్ ద్విదశాబ్ధదేయం
కరంగృహీత్వాకనకస్యకోటి । ముద్రాత్మకంప్రార్పయదాత్మపిత్రే॥ ౩౨

అథోష్ట్రదేశేశ్వరమాహవే హ్యా
రాత్రేణథోయీకవిమథ్యయాత్సః
తంలక్షసైన్యావృతముద్యతాస్త్రం
జిగాయకృష్ణాంశనృపోబలాఢ్యః॥ ౩౩

తస్మాత్కరంవింశతివర్షదేయం । రుక్మస్యకోటింప్రతిగృహ్యముద్రాః
పుంద్రేశ్వరంనాగపతింవిజిత్య । దినేనతేనావిజితభాగధేయః ౩౪

సంప్రేష్యతత్తుజయచంద్రనృపాయకోటిం
ముద్రాస్సువర్ణవికృతాస్సహతైర్మహేంద్రం
గత్వాగిరింసముపసేవ్యచభార్గవేంద్రం
రామంతతఃపురమయాఃకిలనేత్రపాలం॥ ౩౫

యోగసింహనృపతి స్తదీశ్వరః
కృష్ణభూపతిముఖాన్ సతాన్ ముదా
ప్రత్యుదేత్యకరమార్పయత్స్వయం
తాన్ పురేచసమవాసయన్నిజే॥ ౩౬

తేవీరసింహస్యపురీంప్రపన్నాః । సైన్యాయుతేశస్వనరేశ్వరస్య
యాం ఘోరకాఖ్యఃపరిపాతినిత్యం । యోగీప్రసన్నోనృపతౌస్వశక్త్యా॥
తస్యానుజఃప్రవీరాఖ్యః । లక్ష్మణంయుధిసంగతః
దినేదినేసహస్రంతు । జిత్వాసాయమగాత్ గృహం॥ ౩౭

యోగినఃపాదయోర్నత్వా । తేనజీవితసైనికః
బభూవైవంసార్ధమాసో । నివృత్తోయుధ్యత స్తయోః॥ ౩౮

అథ తేశత్రువిజయే । చింతాకలితమానసాః
మంత్రణాద్దేవసింహస్య । నక్తకాకల్పమాదధుః॥ ౪౦

కృష్ణాంశోనక్తక స్తత్ర । వేణునాదనతత్పరః
ఆహ్లాదదేవసింహాద్యైః । సహితోవేషధారిభిః॥ ౪౧

ఘోరకాలయమాసాద్య । తంచసంతోష్యనర్తనాత్
వరాయతేననిర్యుక్తః । విద్యాంసంజీవనీంతదా॥ ౪౨

దేయాహ్యాహ్లాదభూపాయే । త్వాదర్శ సచయోగిరాట్
తద్దైవతస్తైతాం విద్యాం । దత్వాత్మానంతిరోదధే॥ ४३

తతస్తైవీరసింహంచ । ప్రవీరంచమహాహవే
విజిత్యదాసభూతౌతౌ । చక్రతుర్విప్రసుతస్సాయుషా॥ ४४

అథకోసలదేశమాగతః । ప్రథనే సూర్యధరంతదీశ్వరం
పృతనాయుతసంయుతంనృపం । సజిగాయప్రసభంసలక్ష్మణః॥ ४५

జగృహేకరమేతదర్పితం । దశషడ్వత్సరదేయముద్భటః
కనకాయుతకోటిముద్రికా । త్మకమప్రేమయదీశ్వరాయచ। ४६

తతస్సమాసాద్యచనైమిశాహ్వాయం
క్షేత్రంసుపుణ్యంజయచంద్రసూనుః
హేళీమహేద్వాభిసిదినేపవిత్రే
స్నాత్వార్చయామాససురాంశ్చవిప్రాన్॥ ४७

తస్మాద్వినిర్గత్యపునఃప్రదేశాత్
కృష్ణాంశకాహ్లాదముఖైస్సమేతః
సలక్ష్మణస్స్వంనగరంజగామ
పౌరైస్సమాశాసితభవ్యచాదః॥ ४८

కాలేగతేకతిపయేథతుమార్గకృష్ణ
సప్తమ్యహన్యవదదేవమహీనవీర్యః
దేహళ్యధీట్ ధరణిరాడుపదేశనాక్యై
స్సామంతరాజమసకృచ్ఛమహీపతేస్సః॥ ४९

సామంతపుత్రంతవదేహిమహ్యాం
చాముండసంజ్ఞంబలినాంవరిష్ఠం
కార్యంమహత్సాధయితుంప్రవృత్త
స్తత్రాయమాయాతుసహాయతాంమే॥ ५०

ఇతిపృథ్వీనృపవాక్యచోదిత । స్సతుసామంతనృపస్యనందనం
కురురాజవరస్యశక్తితః । యుధివాన్యత్రసహాయతామితి॥ ५१

తథేతిసామంతసుతస్సపృథ్వీ । నృపంసమాసాద్యసభాస్థితంతం
ప్రణమ్యకర్తాస్మియథోపదేశ । మాజ్ఞాంప్రదేహీతిసుధీరువాచ॥ ५२

తమాహపృథ్వీనృపతీరిపుర్మే । వీరో౽స్తికశ్చిద్బలహానినామా
పురంమదీయంసహిసంశయాఖ్యం ।విజిత్యతత్రాద్యకరోతివాసం ౫౩

జిత్వాతమేనంయుధివీర్యవంతం । మత్సన్నిధానంసముపానయాశు
హా౽భవేచ్చేద్భవతాసవీర । స్తర్హీశ్వరఃస్యాత్ విషయస్యతస్య ౫౪

ఇత్యుదీర్యధరణీనృపోముదా । సప్తలక్షపరిమాణమాత్మనః
సైన్యముద్భటవిచిత్రవాహనం । తస్యశాసనవిధేయమాతనోత్॥ ౫౫

సతేనసైన్యేనయుతోబలాఢ్యః । చాముండవీరఃప్రణిపత్యభూపం
నిర్యాయదేహళ్యభిదాత్పురాత్త । ద్రురోధరమ్యంకిలసంశయాఖ్యం॥౫౬

ఆకర్ణ్యతచ్చబలహానినృపఃస్వలక్ష
సైన్యావృతోరిపువధేవిహితప్రయత్నః
యుద్ధాయవాహవరంముద్భటవేగవంత
మారుహ్యతత్రనిరగాన్నగరాద్బహిష్టాత్॥ ౫౭

సుఖహానిరుపాగతశ్చత । త్సహజస్స్వాంహరిణీమధిష్ఠితః
సమరాయతతఃప్రవర్తిత । స్సమహా౽యోధవరైశ్రుధారణః॥ ౫౮

అధశత్రుచమూమదాహయత్ । బలహానిశ్చకపోతవాహనః
రుషమేత్యతతస్ససంగతో । యుధిచాముండముదారవిక్రమం॥ ౫౯

రథగజాస్థితయోరభవత్తదా
విజయసంగ్రహసంత్వరితాత్మనోః
ప్రధనముత్పతితాస్త్రసమాకులం
బలనృపస్యధరేశభటస్యచ॥ ౬౦

తౌసమాసాద్యపృథివీం । మిథస్సంఛిన్నవాహనౌ
పరస్పరవధేయత్తౌ । ఖడ్గయుద్ధమతన్వతాం॥ ౬౧

తస్యబాణక్షతస్రావి । రక్తబిందుగణోద్భవాః
రక్తబీజామహావీరా । బలహానిమపీడయన్॥ ౬౨

సుఖహానిస్తదాగ్నేయం । అస్త్రంప్రాక్షిపదాహవే
యత్ఫంచాబ్దంపురావహ్నిః । ప్రాదాదారాధితోముదా॥ ౬౩

తేనసర్వేషు తేష్వాశు । రక్తబీజేషు సంక్షయం
గమితేషు జయం ప్రాప । బలహానిః ప్రమోదితః ॥ ౬౪

చాముండం చ తతో జిత్వా వశ్యం కృత్వా విమానితం
నారీవేషేణ శిబికా । మారోప్య పృథివీపతేః
అంతికం ప్రేషయామాస । బలహానిర్బలోత్తరః ౬౫

పునర్మహీపతేః దుష్టస్యాపదేశాద్ధరాన్నృపః
దూతీః ప్రేషయతి స్వీయాః । బలహానేస్సుమాతరం ॥ ౬౬

ప్రచ్ఛన్నహృదయా దూత్యః । తాం బ్రాహ్మీమిదమబ్రువన్
బహువైర్యనురుద్ధస్తే । కథం జీవేత్సుతస్తవ ॥ ౬౭

సా తాః ప్రోవాచ తనయం । పాత్యస్త్రం పావకాహితం
ఆగ్నేయం సర్వశత్రూణాం । శమనం మమ సర్వదా ॥ ౬౮

తాస్తదాకర్ణ్య సంప్రాపు । ర్దేహళీం పునరబ్రువన్
తత్సర్వం ధరణీశాయ । యద్బ్రాహ్మ్యా కథితం వచః ౬౯

షడ్వింశకేబ్దే సముపాగతేథ । కృష్ణాంశభూపస్య శుభం చరిత్రం
సంశ్లాఘితం సత్పురుషైః పురాణగీతం పవిత్రం ప్రవదామి రాజన్ ॥ ౭౦

గ్రామో రాజతి దివ్యబిందుసదనస్తీరే పవిత్రే శుభే
ఖ్యాతో బిందుగళాహ్వయే న నృపతిః శ్రీశారదానందనః
విష్వక్సేననరేంద్రసంతతిభవః తత్రాసకశ్చిత్ కదా
చిత్సబ్రహ్మముదే చకార మహితం యజ్ఞం లసద్వైభవం ॥ ౭౧

తత్ర తస్య గృహిణీ హ్యపుత్రిణీ । గర్భిణీ విఘుసభక్తభక్షణాత్
సుందరం ప్రసుషువే సుతాం సుతం । తౌ క్రమేణ పరివృద్ధిమీయతుః ॥ ౭౨

పద్మాకరో నామ పుమాంస్తు తత్ర । పద్మిన్యభిఖ్యాం వనితా జగామ
తస్యాః వయస్యాగతవత్యుదారే । యత్నం వివాహే సహజశ్చకార ॥ ౭౩

స్వయంవరమకల్పయత్స నృపతిస్స్వసుః ప్రీణయన్
మనోధరణిభూపతేరనువశస్తు పద్మాకరః
తదా నృపతయోఖిలాః పురముపేయురస్యోజ్వలం
స లక్ష్మణనృపోప్యగాదుదయముఖ్యభూపైర్వృతః ॥ ౭౪

పృథ్వీరాజ స్తదాప్రీత్యా । పద్మాకరనరేశ్వరే
చతురంగయుజాప్రాయాత్ । సైన్యేనసహతత్పురం॥ ౭౫

తస్మిన్ బిందుగళగ్రామే । స్వయంవరమహోత్సవః
అభూన్నేత్రమనఃకాంతః । సర్వేషాంపశ్యతాంనృణాం॥ ౭౬

తత్రస్వయంవరేకన్యా । పద్మినీపద్మలోచనా
రత్నభానుతనూజాంతం । లక్ష్మణంపతిమైక్షత॥ ౭౭

తయాతస్యగళేక్షిప్తా । మాలాచిత్రసుమాన్వితా
అథోదతిష్ఠత్పరిషత్ । రాజ్ఞాంకదనకామినీ॥ ౭౮

తతస్సమాలంబ్యతుపద్మినీకరం । తయాసహారూఢరథంమహారథం
పృథ్వీనృపాద్యారురుధుర్నరేంద్రాః । రుషాపరీతాఃకిలలక్ష్మణాంతం॥ ౭౯

తత్రాస్థాయతుసింహాసింపరిఘధృత్ మ్లేచ్ఛోత్తమస్తాలనో
యుద్ధ్యత్తైఃసచపంచశబ్దగజమారూఢోబలాంశోబలీ
చక్రేతోమరధృత్ సపత్నహననంకృష్ణాంశకోబిందులం
చారూఢోసధరోమనోరథగతోదేవశ్చభల్లాయుధః॥ ౮౦

లక్ష్మణోవైష్ణవాస్త్రేణ । మంత్రితాన్ విసృజన్ శరాన్
దదాహరిపుసేనాంతాం । యథాగ్నిఃశుష్కవీరుధః॥ ౮౧

పృథ్వీరాజముఖేషుతత్రరిపుభిర్భిన్నేషులజ్జానతే
ష్వాపన్నేషుపునఃపురాణిసనృపఃశ్రీశారదానందనః
కన్యాయావితతానవిస్మృతగుణంప్రీత్యావివాహోత్సవం
శ్లాఘ్యంసర్వజనైఃపురాహిమగిరిఃగౌర్యాయథాప్యార్థిమత్॥ ౮౨

యథావిధానంవిహితేవివాహే । తయోస్తదాసర్వజనోపకీర్త్యే
మహీపతిర్దుర్గతిరేత్యమూఢః । పద్మాకరంప్రాహరహోవిలజ్జః॥ ౮౩

హేపద్మాకరభూపలోకమహితేజాతోభవానన్వయే
విష్వక్సేననృపస్యలక్ష్మణనృపస్సంకీర్ణసంబంధకృత్
రామాద్యాఃఖలువిశ్రుతాజగతితేశూద్రీసుతాఇత్యహో
సంబంధంకథమేభిరుజ్ఝితకులైఃశ్రేయస్కరంమన్యసే॥ ౮౪

శ్రుత్వాపద్మాకర స్తస్య । వచనం క్రోధజం తదా
సంపూజ్య శాంబరీం మాయాం । తయా తాన్ సమబంధయత్ ॥ ౮౫

ఆయ స్సైనికా గ్రైః కారా । గృహేతత్ర పురోత్తమే
పద్మాకరేణ రామాద్యాః । బంధితాః ఖేదమాయయుః ॥ ౮౬

దేవీకృపాపరవశ స్సతు దేవసింహః
సంత్యాజ్య నైజపదలగ్న నిబంధనాని
గత్వా పురం జయవిధో స్త్వరితం జయంత
మ్మశావయ త్తదధ తేన సహైవ యాతః ॥ ౮౭

ఇందుల స్తు నిజమాయయా తదా, శాంబరీం సముపవిధ్య మాయికాం
తేన మోచయదు దారపిక్రమాన్ । రామకృష్ణముఖ బాంధవాన్ నిజాన్ ॥

శారదానందనః ప్రీతః । పద్మాకర సమన్వితః
బహుమాన్య తదా కన్యాం । లక్ష్మణాయ సమాపణాయత్ ॥ ౮౯

అథ లక్ష్మణ భూపాలః । రామాద్యై రన్వితో ముదా
సయయౌ నగరం కన్యాం । కుబ్జాఖ్యం సమలంకృతం ॥ ౯౦

జయచంద్ర స్తదా వీక్ష్య । లక్ష్మణం సిద్ధనిశ్చయం
ప్రశశంసో దయాదీనాం । వీర్యవిక్రమశాలినాం ॥ ౯౧

జీవనాయ దదౌ తేషాం, శతగ్రామాన్ స భూపతిః
భుంజంత స్తాన్ సుఖం తేతు । న్యవసన్ తత్పురే ముదా ॥ ౯౨

అథా రాధ్య మహీరాజః । శూలినం తత్ప్రసాదతః
శార్ద్రమస్త్ర మవాప్యాథ । పునశ్చాముండ సంయుతః ॥ ౯౩

సంశ యం పురమాక్రమ్య । రురోధ సహసైనికః ॥
సప్తలక్ష చమూయుక్తం । పృథ్వీరాజం పురావరం
నిరీక్ష్య సుఖహానిస్స । నిర్యయౌ నగరాత్ బహిః ॥ ౯౪

ఆగ్నేయమస్త్రం ప్రవరం । తదాముంచన్ రిపూన్ బహూన్
దదాహ సుఖహానిస్స । చాముండంచ యయోధహా ॥ ౯౫

తతస్స్వసంగతంభూమి । రాజశ్శత్రుంజయోత్సుకం
నిరీక్ష్య క్రుధాక్రాంతం । మమోంచాంతకసన్నిభం॥ ౯౬

సుఖహానాతదాదగ్ధే । క్రోధాస్త్రప్రహితాగ్నినా
బలహానిఃకపోతాధిష్ఠితశ్శత్రుంసమద్రవత్॥ ౯౭

మహీరాజ స్తదోవాచ । బలహానింమహాబలం
గర్తాద్వాదశజిత్వాత్వం । శతవీరైస్సురక్షితా॥
గృహాణరాజ్యంమమచ । ప్రాజ్యధాన్యార్థసంయుతం॥ ౯౮

అథయాతో మహారణ్యం । బలహానిస్ససైనికః
గర్తాద్వాదశతాన్వీక్ష్య । శతవీరసురక్షితా॥ ౯౯

శస్త్రైర్వినాశయామాస । శతవీరాన్బలోత్తరాన్
గుప్తంత్రయోదశంగర్తం । నాజానాత్ బలహానికః॥ ౧౦౦

కపోతస్తత్రపతితస్తు । రంగస్తమసావృతే
బలహానిశ్ఛభగ్నోరుః । కశ్మలంప్రాపమోహితః॥ ౧౦౧

చాముండస్తతదాగత్య । బలహానేశ్శిరోచ్ఛినత్
మహీరాజోపిసంతుష్టః । దేహాళీనగరంయయౌ॥
బ్రహ్మానందస్తతస్తేషాం । అకరోద్దార్ధ్వైహికం॥ ౧౦౨

తదనునథసిమాసేనాగదివ్యోత్సవార్థం
నగరమధిగతోయం దేహాళీంనామమాయీ
అవదటితిదురాత్మాభూమిరాజంమహీప
త్యభిధనృపతిపాశోనాశకామోరిపూణాం॥ ౧౦౩

రాజన్యథానాగమహోత్సవోత్ర । శ్లాఘ్యస్తథావామనవిగ్రహస్య
మహోత్సవస్తత్రమహావతీతి । పురేహరేగచ్ఛతమీక్షితుంత్వం॥౧౦౪

ఇతినిశమ్యమహీపతిభాషితం । సతనయస్సతుదేహాళికాపతిః
అభిజగామజవేనమహావతీం । ద్వియుగళత్రికలక్షచమూవృతః॥ ౧౦౫

తదంతరేయంకుమతిర్మహీపతిః । మహావతీంప్రాప్యతదీశమబ్రవీత్
మఃఖాకులఃఛద్మసమన్వితాత్మా । స్వసుఃపతింప్రీతిసమన్వితోవా॥ ౧౦౬

ఆయాతిపృథివీరాజో । నగరీం తేవరోధకః
జయాయతస్య యతతాం । భవాన్ సనుతస్సైనికః॥ ౧౦౭

ఇతిమహీపతివచనంనిశమ్యపరిమళోన్నృపతిస్తదాగమన మీక్షమాణోవ
తస్థే॥ ౧౦౮

మహీరాజోపి తారకనృహరిప్రముఖై స్తనయై స్సహిత స్స ప్తలక్షచ
మూపరివృతః సంశయాఖ్యం పురమధిశ్రిత్యతత్రోపవనేకృత నివాసః
పరిమళమభిజగామ॥ ౧౦౯

పరిమళశ్రుతభూమినృపాగతిః । నగరతోబహిరేత్యసస్సైనికః
అతనుతాహవమాత్మజయోత్సుకః । ధరణిరాజబలేనసహాత్మజః॥ ౧౧౦

తదానిశీథేభువిసంప్రసుప్తాన్ । మహావతీశోవరపాలవీరాన్
హత్వాశరైః పంచసహస్రసంఖ్యాన్ । బహ్వీశ్చితఘ్నీన్నరదహాత్సుఘోరాః॥

తతస్సముత్థాయసభూమిరాజో । మహావతీ శేనచకారయుద్ధం
తదావిభీతామలనాశుచార్తా । తుష్టావదేవీంప్రణిపత్యగౌరీం॥ ౧౧౨

దేవీప్రసన్నామలనాస్తవేన । తస్యైప్రదాయాభయమేవమాహ
కృష్ణాంశమేత్యాంగభవజ్జనన్యాః । శుచంనుదద్వేషికృతామిహేవ॥ ౧౧౩

తథేతిచోక్త్వోదయభూపతిస్తాం । మాత్రేతదా వేద్యతదాజ్ఞయాపి
సదేవసింహాస్సహపూర్వజోగా । న్మహావతీంశత్రుజయాయధీరః॥ ౧౧౪

తమన్వయుస్తాలనముఖ్యవీరా । స్సస ప్తలక్షోద్భటవీర్యసేనాః
తాభిస్సమేతః పృతనాభిరాశు । కృష్ణాంశుభూపోభిజగామశత్రుం॥ ౧౧౫

తేకల్పసంజ్ఞంసముపేత్యవీరాః
క్షేత్రంనివేశ్యాపిచయామరణ్యే
నాట్యార్హవస్త్రాన్యుపగృహ్యశీఘ్రం
యుద్ధక్షితింప్రాపురుదాయుధాస్తే॥ ౧౧౬

సప్తాహ్నికంతత్తుబభూవయుద్ధం । మహావతీదేహళికాపురీశోః
తేభ్యాయయుస్సప్తమకేహ్నివీరాః । యత్రాభవద్యుద్ధమతీవభీమం॥

పరిమళేమహతాశ్రమమీయుషి । ప్రథనతఃప్రగృహీతశరాసనాః
ఉదయతాలనముఖ్యమహీశ్వరా । మహినరేంద్రబలంసమయోధయన్॥

తత్రేత్థంద్వంద్వయుద్ధవర్తత॥

పృథ్వీపతిఃపరిమళశ్చరథాధిరూఢౌ
యుద్ధంప్రచక్రతురనేకశితాస్త్రశస్త్రైః
చంద్రావళీపతిరిభేంద్రగతస్తుకాను
సేనోభ్యయామ్యధితదగ్రజదుందుకార్యం॥ ౧౧౯

బ్రహ్మానందోనరపతి । హారినాగరమాస్థితః
తారకేణమహాద్యుద్ధం । చక్రేవివిధసాయకైః॥ ౧౨౦

రణజిచ్చమహీరాజ । సుతంమర్దనమార్దయత్
చక్రేసరదనేనాజిం । రూపణఃకోపదీపితః॥ ౧౨౧

ఏవమన్యైస్సమేత్యాన్యై । చక్రుర్యుద్ధంభయావహం
తదామహావతీంప్రాయాత్ । సచాముండోమహీపతిః॥ ౧౨౨

మహీపతింతంమలనాసహోదరం
ప్రవిష్టగేహంసమువాచదుఃఖితా
మహీపతేభాద్రపదాసితాష్టమీ
తిథిస్త్వియంనూతనధాన్యసంయుతా॥ ౧౨౩

రాజామహీరాజముపేత్యయుద్ధం । కరోతిసప్తాష్టదినానివీరః
ఆహ్లాదకృష్ణాంశముఖాశ్చరాజ్ఞా । త్యక్తాఃమనోమేద్యనిపీడయంతి॥ ౧౨౪

ఇత్యాకర్ణితభగినీవచనో మాయికో మహీపతి ర్మలనాం వంచయితు మిద ముివాచ॥ ౧౨౫

కన్యాకుబ్జేవసతినగరేకృష్ణభూపస్సహైవా
హ్లాదేనాయంతదాజ్ఞాంశిరసివినిదధత్ బ్రాహ్మణోదైవయాతః
కుర్యాత్సోయంతవేష్టంసఫలమితితదావీక్ష్యతందుష్టభావం
బుధ్వాచంద్రావళిఃస్వాంప్రసువమకధయత్ భీతచిత్తానితాంతం॥ ౧౨౬

మాతశేషకుమతిర్విభాతిమే । మాంహరిష్యతిచకాముకోబలాత్
ఆనురాజసదనాదయంవిని । పాస్యతాంసహతవాగ్రజేనచ॥ ౧౨౭

చంద్రావళేస్తదాకర్ణ్య । వచనంసమహీపతిః
లజ్జాన్వితస్సచాముండో । రణభూమింపునర్యయౌ॥ ౧౨౮

బ్రహ్మానందముఖాన్నృపారిపుజితాన్ స్తత్రాంతకేతాంపురీం
ప్రావిష్టాన్సహసాత్రిలక్షపృతనాయుక్తాఃకవాటాన్యహో
బధ్వాశత్రుజయాయచింతనమథాకుర్వన్ సపృథ్వీనృపః
సంప్రాప్తఃప్రమదావనంనిజచమూంగోపాయతిస్మాత్మవాన్॥ ౧౨౯

తస్మిన్ కాలేతాలనాద్యాస్సకృష్ణాః
ప్రాపూరమ్యంసంశయాఖ్యంపురంతత్
నష్టందృష్ట్వాతత్తుదుఃఖాకులాస్తే
పృచ్ఛన్తత్రస్థాయినంకంచినర్షిం॥ ౧౩౦

బలహానిఃనృపోత్రత్యః । క్వగతో మునిపుంగవ
కుతశ్చేదంపురవరం । నాశితంకేనవావద॥ ౧౩౧

హిమదస్సమునీశ్వరస్తత । స్సముపాకర్ణ్యవచస్తదబ్రవీత్
బలహానిరభూన్మిత్రోమృధే । మహిరాజేనహతస్ససైనికః॥ ౧౩౨

నిశమ్యతద్వచోఘోరం । కృష్ణాంశోరుదితంవ్యధాత్
బలహానేర్దర్శనార్థీ । ప్రాక్రోశద్దూరనిస్స్వనః॥ ౧౩౩

బలహానిస్సపత్నీక । స్తదాపైశాచరూపధృత్
ప్రాయచ్ఛద్దర్శనంతస్మై । కృష్ణాంశాయతదర్థినే॥ ౧౩౪

పృథ్వీరాజేనవిహితో । య[illegible]సిజవధోరణే
సర్వంతద్విస్తరాత్తస్మై । బలహానిస్తదావదత్॥ ౧౩౫

తతస్సంత్యక్తపైశాచ । రూపస్సబలహానికః
దివ్యంవిమానమారుహ్య । గతఃస్వర్గంశ్రియాజ్వలన్॥ ౧౩౬

అథతాలనముఖ్యాస్తే । ప్రవేష్టుంతాంమహావతీం
అధారయన్నాట్యవేషాన్ । మోహనాయద్విషాంద్రుతం॥ ౧౩౭

వేణుంచక్వాణకృష్ణాంశః । తాలనోపిచవల్లకీం
దేవసింహోమృదంగంతు । లక్ష్మణఃకాంస్యవాదకః॥ ౧౩౮

తేవామనోత్సవవ్యాజాత్ । ప్రవిష్టాస్తాంమహావతీం
నాట్యేనాతోషయన్ధీరా । నృపంపరిమళంతదా॥ ౧౩౯

మలనాత్రతద్దృష్ట్వా । నాట్యంతేషాంమనోహరం
స్మృత్వాకృష్ణాంశముఖ్యాన్ స్వాన్ । రురోదపతిసన్నిధౌ॥ ౧౪౦

నినిందచపతింతత్ర । మలనాప్రేమవిహ్వలా
ఆహ్లాదాదీన్ వినిష్క్రాన్త్య । భవాన్ శత్రుభిరర్దితః॥ ౧౪౧

కథంతేసుకుమారాంగాః । పునర్మేదర్శనంసుతాః
దద్యుర్దుఃఖితచిత్తాయా । స్తద్వ్యర్థోవామనోత్సవః॥ ౧౪౨

తదాహమలనాందేవీం । కృష్ణాంశోదుఃఖితాంభృశం
యోగినోవయమాయాతా । స్త్వత్కార్యంకర్తుముద్యతాః॥ ౧౪౩

సర్వాస్త్రశస్త్రవిద్వాంసో । వయంయోగివరాశ్శుభే
యదత్రప్రహియవకం । తదాదాయపురాదితః॥ ౧౪౪

ఆరూఢడోలానిర్యాంతు । యోషితస్సాగరాంతికం
ఏవంవదతికృష్ణాంశే । వదచ్చంద్రావళిఃప్రసూం॥ ౧౪౫

కృష్ణాంశోయంమాతరబ్జోవమాతుః
పృథ్వీరాజఃపూర్వమేతేనభగ్నః
ఏతద్వాక్యంక్షేమదంనస్తదేత
త్కర్తవ్యంవైబంధుభావేనసూక్తం॥ ౧౪౬

మలనాపరిరభ్యతంతతః । ప్రణయేనావిలబాష్పలోచనా
నిరకాసయగందనాఃపురాత్ । సయవప్రహియధాతదీరితం॥ ౧౪౭

తాఃకీర్తిసాగరంక్షేత్రం । ప్రాపుర్యోషాస్సడోలికాః
తాలనోలక్ష్మణోదేవః । కృష్ణాంశశ్చససైనికాః
సమంతతస్తారురుధుః । డోలాశ్శత్రుభయంకరాః॥ ౧౪౮

తదంతరేమహీపతిస్సపుత్రకోమహావతీం
పురీముపేత్యవంచకోనృపంసుదుఃఖితోబ్రవీత్
మహీనృపస్యసైనికాఃపురాత్తవాంగనావిభో
ప్రచారయంతిడోలికాస్థితాస్సయోగివేషకాః॥ ౧౪౯

బ్రహ్మానందస్తదాకర్ణ్య । క్రుద్ధఃపరిమళాత్మజః
ససైన్యోనిర్యయౌకీర్తి । సాగరంక్షేత్రముత్తమం॥ ౧౫౦

తదాయుద్ధమభూద్ద్వంద్వం । బ్రహ్మానందస్య సైనికైః
తాలనాదిమయోధానాం । యోగివేషధృతాంభృశం॥ ౧౫౧

బ్రహ్మానందస్తాలనేన । అథ యేనచలక్ష్మణః
మహీపతిశ్చదేవేన । సంగతాయుయుధుస్తదా॥ ౧౫౨

లక్ష్మణో దేవసింహశ్చ । జిత్వాబధ్వాచవైరిణౌ
సంగతౌ కామసేనేన । తథారణజితాపిచ॥ ౧౫౩

తౌచాపిజిత్వాసమరే । బబంధతురరిందమౌ
బ్రహ్మానందస్తదాజిత్వా । తాలనంసహసైనికం
లక్ష్మణం దేవసింహంచ । వినిర్జిత్యవ్యమోహయత్॥ ౧౫౪

అథ తేనరథస్థేన । కృష్ణాంశో వియతిస్థితః
బ్రహ్మానందేనసమరం । చక్రేసర్వభయంకరం॥ ౧౫౫

తంచాప్యసినిఘాతేన । మోహయిత్వానృపాత్మజం
ముమోచతాలనాద్యాంస్తాన్ । కృష్ణాంశో వై మహాబలః॥ ౧౫౬

కృష్ణాంశేతదనుస్వీయై । ర్బంధుభిస్సహవిక్రుతే
డోలాం తాం బ్రహ్మ పురీంయాతుంసమైహత॥ ౧౫౭

తదాపునర్మహీరాజో । మహీపతినిదేశతః
సపుత్రో మోహితాండోలాం । రురోధపరితోబలైః॥ ౧౫౮

బ్రహ్మానందమహీరాజ । సేనయోరభవద్రణః
బ్రహ్మానందస్తారకేన । నృహరేణతథాభయః
రూపణోమదనేనాపి । ధనుర్యుద్ధంవితేనిరే॥ ౧౫౯

చాముండఃకామసేనేన । తథాసరదనోబలీ
మదనేనధనుర్యుద్ధం । చక్రతుఃపరభీషణం॥ ౧౬౦

కృతవర్మాంశజనన । స్తదావినిహతోభయః
నృహరేణసరోషేణ । పరిఘేణమృతోఽపతత్॥ ౧౬౧

ఉత్తరాంశంచమదనం । హత్వాసరదనోముదా
ప్రీతించక్రేపితుర్వీరః । తదావిశ్రుతపౌరుషః॥ ౧౬౨

రణజితుతదాయుధే । నృహారంరాజనందనం
భల్లేనహతవాన్ శూరం । సమ్మృతఃపతితోభువి॥ ౧౬౩

రూపణోపిరణశ్లాఘీ । మర్దనంశత్రుమర్దనం
తథాసరదనంచైవ బధ్వాయూథేయదాశుగైః॥ ౧౬౪

బ్రహ్మానందస్తారకేణ । కృత్వాయుద్ధంవిభీషణం
బధ్వాతంధరణీరాజః । అభ్యద్రవదుదాయుధః॥ ౧౬౫

హతేరణజితావీరే । నృహారేరోషదీపితః
మర్దనస్సాత్యకేరంశం । అభ్యయాద్యుద్ధకాముకః॥ ౧౬౬

రణజిత్తస్యభల్లేన । శిరశ్ఛిత్వాభిధావతః
చక్రేసరదనంతాదృ । గ్దశాపన్నంమహాబలః॥ ౧౬౭

హతేభ్రాతృగణేవీరః । తారకశ్శోకమూర్ఛితః
అభ్యద్రవద్రణజితం । సమరేజితకాశినం॥ ౧౬౮

రణజిత్తేనసమరం । చిరంకృత్వామహాబలః
పపాతనిహతస్తేన । మృత్యోర్బంధుభయంకరః॥ ౧౬౯

బ్రహ్మానందస్తతోభీతః । త్యక్త్వాయుద్ధంససైనికః
మహావతీంపురీంప్రాప్య । కవాటానిబబంధవై॥ ౧౭౦

మహీరాజశ్చపుత్రాణాం । నిధనేనసుదుఃఖితః
హతసైన్యశ్చయుద్ధాయ । దుందుకారమచోదయత్॥ ౧౭౧

భ్రాతృరాజ్ఞావశోదుందు । కారఃస్వీయాంపురీంగతః
అష్టలక్షచమూంభీమాం । మాదాయపునరాకతః॥ ౧౭౨

మహీరాజస్తతస్సంధాం । చకారకఠినాంక్రుధా
సంశేయాఖ్యంపురమివ । కరిష్యామిమహావతీం॥ ౧౭౩

అథయుద్ధాయసన్నద్ధం । మహీరాజంనిశమ్యసా
మలనాదుఃఖితాప్రాహ । నృపతింజననాయకం॥ ౧౭౪

సకచ్ఛదేశాధిపతేః । సుతఃపరిమళస్స్వయః
కమలాపతిసంజ్ఞస్య । నృపతేఃబలనిర్జితః ౧౬౫

మహీరాజేనసపురా । నిర్జితోహరితాంజయే
శ్రితఃపరిమళంభూపం । మాతులంశరణేచ్ఛయా॥ ౧౬౬

తద్దత్తంగ్రామమాదాయ । కురుతేజీవనంబలీ
తే మాహమలనాశోకా । కులితాశత్రుపీడితా ౧౬౭

హరినాగరమారూఢో । హయంత్వంమత్ప్రియంకరః
కన్యాకుబ్జపురంగత్వా । సాహ్లాదంకృష్ణమానయ॥ ౧౬౮

తాభ్యాంవినేదృశంప్రాప్తం । వ్యసనంభూపతేరిహ
యద్ధ్యాయాతౌమహావీరౌ । మన్యేభగ్నంమహీన్నృపం॥ ౧౬౯

అధతామాహదుఃఖార్తా । మాశ్వాస్యజననాయకః
కథమాయాస్యతోవీరౌ । రాజ్ఞానిష్కాసితౌపురాత్॥ ౧౭౦

నాయాత్యేవేతిమన్యేహం । సాగ్రజఃకృష్ణభూపతిః
అథాపిభవతీవాక్యాత్ । గమిష్యామితదంతికం॥ ౧౭౧

ఇత్యుక్త్వాతాంసకచ్ఛేశః । సమాశ్వాస్యపునఃపునః
హరినాగరమారూఢ । స్తురంగంప్రతినిర్యయౌ॥ ౧౭౨

ప్రతస్థివాంసంబుధ్వాతం । కన్యాకుబ్జపురంప్రతి
మహీరాజస్స్వకంయోధం । చాముండంప్రాహిణోద్రుతం॥ ౧౭౩

చాముండఃప్రస్థితోనేత్ర । వతీకూలేససైనికః
జననాయకభూపేన । సంగతోయుద్ధమాతనోత్॥ ౧౭౪

తంవినిర్జిత్యచాముండం । సంగరేజననాయకః
అహరత్తస్యమకుటం । నభోమార్గముపాశ్రితః॥ ౧౭౫

అర్థితస్తేనమకుట । ప్రదానార్థంపునఃపునః
చిరంజీవేతివిప్రత్వాత్ । స్వస్త్యుక్త్వోజననాయకః॥ ౧౭౬

దత్వాతస్తైపునఃభూష్ణు । మకుటంప్రస్థితోధ్వని
కుతారనగరాభ్యాశే । వటచ్ఛాయాముపాశ్రితః॥ ౧౮౭

ముక్త్వాతత్రతురంగంత । మశేతపదవీశ్రమాత్
తనాకుతారనగర । పతిర్జ్ఞాత్వామనభూపతిః॥ ౧౮౮

తత్రాగత్యతదీయాశ్వం । జహారహరినాగరం
ప్రబుద్ధఃకచ్ఛభూపాలో । తురంగచరణాధ్వనా
కుతారనగరంవీరో । వివేశ ద్యామనరక్షితం॥ ౧౮౯

సగౌరవంశభూపాలో । వామనోజననాయకం
యాచతింతురగందేహి । త్యప్రదానేరణోత్సుకం॥ ౧౯౦

దృష్ట్వాభీతోదిశద్యాహం । హరినాగరమాశువై
ప్రతోదంనాదదద్రత్న । స్వర్ణనిర్మితమాశయా॥ ౧౯౧

ప్రతోదస్యాప్రదానేన । దుర్గంనాశమియాదితి
ప్రతిజ్ఞాయపునర్యాతః । జననాయకభూపతిః॥ ౧౯౨

కన్యాకుబ్జపురంప్రాప్త । మారూఢహరినాగరం
జననాయకమాలోక్య । లక్ష్మణోహస్తిసంస్థితః
కస్త్వమిత్యాహసోప్యూచే । లక్ష్మణంతత్పురాధిపం॥ ౧౯౩

పీడితోభూమిరాజేన । నృపఃపరిమళోబలీ
ఆహ్లాదకృష్ణావానేతుం । ప్రాహిణోన్మాంత్వదంతికం॥ ౧౯౪

తతస్తల్లక్ష్మణఃప్రీతే । వదత్పరిమళాశయం
జయచంద్రాయసస్పృప । మాహూయజననాయకం॥ ౧౯౫

అవదత్కృష్ణభూపస్య । శృణ్వాతస్యాగ్రజన్మనః
త్యక్త్వామాంవృత్తిదంనాథం । శ్రితఃపరిమళోమమ
వైరిణంభూమిరాజానం । ఫలంతస్యభునక్త్వితి॥ ౧౯౬

తదాకృష్ణాంశకఃప్రాహ । జయచంద్రనరాధిపః
నైవదుష్టఃపరిమళో । దురాత్మావైమహీపతిః॥ ౧౯౭

మహీపతేస్సుమబుద్ధేః । మద్గాత్రేణబలాజితః
ఆయాతంవ్యసనంతస్య । తేనాహ్వాయతిమాంప్రియం॥ ౧౯౮

గమిష్యామిసహాహ్లాదః । రాజన్పరిమళాంతికం
ఆజ్ఞాంప్రదేహితదను । ప్రాహతంజయచంద్రరాట్ ౧౯౯

మద్దత్తంజీవనంభుక్త్వా । త్వయాతస్యవినిశ్చయం
దత్వాప్రయాహినోచేత్వం । గంతుంనార్హసిమత్పురాత్॥ ౨౦౦

కృష్ణాంశోపిచతంప్రాహ । మయాదిగ్విజయఃకృతః
మహ్యంప్రదాయతద్ద్రవ్యం । తత్రగృహ్ణీష్వనిశ్చయం॥ ౨౦౧

అథవిహస్యజయేందునృపశ్చమూం
సగజవాహపదాతిరథైర్యుతాం
సమదిశద్ద్వివిధాయుధధారిణీం
బలవతీముదయాయమహీభృతే॥ ౨౦౨

సప్తలక్షపరిమాణయాతయా । సంయుతస్సపదిలక్ష్మణాన్వితః
సాగ్రజస్సఖలుకృష్ణభూపతిః । భూపతేశ్చరణసక్తమస్తకః॥ ౨౦౩

నిజగామనగరీంమహావతీం । కచ్ఛదేశనృపశేషపదానుగః
తత్కుమారనగరంపథోంతరే । ప్రావిశత్ రచితదుర్గపీడనః॥ ౨౦౪

సవామనోభూపతిరాత్తభీతిః
ప్రమోదమస్మైప్రదదౌనృపాయ
తేనాన్వితఃకృష్ణనృపోథగంగా
సింహంచభూపంసుహృదంవిధాయ॥ ౨౦౫

నద్యాఃప్రతీరంగతవాన్హినేత్ర
వత్యాఃస్థితోయత్రసభూమిరాజః
చాముండనామాసచయోధవీరః
ప్రద్యుద్గతస్తాన్సమరాభికామః॥ ౨౦౬

శతఘ్నిస్సహస్రంతదారక్తబీజ
స్సచాముండనామాసమంతాద్బలస్య

సమస్థాపయ త్తన్మహద్యుద్ధమాపేత్
తయోస్సేన యోరుద్భట ప్రౌఢ రావం॥ ౨౦౭

యామాంత రేస్వ కేస్మైస్సైన్యే । తాలనానీకనిజన్ తే
చాముండోగజమూర్ధన్యస్థ । స్తాలనంసమభిద్రుతః॥ ౨౦౮

పరిఘాయుధధారీస । తాలనశ్శత్రుతాలనః
పరిఘేనజఘానేభం । చాముండస్యమమారసః॥ ౨౦౯

భువిస్థితస్సచాముండః । ఖడ్గపాణిశ్చరన్ గతీః
తాలనంపరిఘోద్బాహుం । నిజఘాయస్వవీర్యతః॥ ౨౧౦

అథలక్ష్మణభల్లేన । చాముండేనిహతాంగకే
చాముండానాంసహస్రంత । ద్రక్తతోనిరగాద్ద్రుతం॥ ౨౧౧

ఛిందిభిందీతివదతః । వివిధాయుధధారిణః
రక్తబీజాన్ సహస్రంతాన్ । దృష్ట్వాహ్లాదాదిభూభృతః॥ ౨౧౨

దుద్రువుర్భయసంవిగ్నా । హాతుంతానక్షమాయుధి
లక్ష్మణోవిద్రుతో బ్రహ్మ । నందాయోదంతమాహతం। ౨౧౩

బ్రహ్మానందశ్చపిత్రేతత్ । ఊచేపరిమళాయచ
తతఃపరిమళఃప్రాహాహ్లాదా । ద్యాన్ దుఃఖితోభవత్॥ ౨౧౪

దేవకీకృష్ణమాతాసా । సమాశ్వాస్యసుదుఃఖితం
నృపంపరిమళంస్వీయం । క్షంతుమాగోయయాచతం॥ ౨౧౫

భవంతందైవయోగేన । వయంత్యక్త్వాన్యదేశగాః
జీవనార్థంశ్రితాభూప । మన్యంతత్ క్షంతుమర్హసి॥ ౨౧౬

తతఃప్రసన్నో రామాంశం । నృపఃపరిమళఃపదే
మంత్రిణస్థాపయామాస । కృష్ణాంశంచబలాధిపం॥ ౨౧౭

అథపంచదినాంత రేపున । ర్మహిరాజోనగరీంమహావతీం
పరిత స్తురురోధవీర్యవాన్ । సహచాముండసహస్రసేనయా॥ ౨౧౮

తదనూదయభూపతిబలాలి । నిరగాల్లకుబలేనసంయుతః
నిచక్రశిరాంసినంయునే । కిలచాముండసహస్రకస్యతు॥ ౨౧౯

తతోరక్తబీజాస్సముద్భూతిమాయుః
సహస్రంశతానాంతదస్రాద్విరూషాః
సకృష్ణాంశభూప స్తదా తాన్నిరీక్ష్యా
సమర్థోపి జేతుంశ్రితోభూద్భ్వానీం॥ ౨౨౦

కృష్ణాంశ స్తుతితోపి తాహరసతీతస్యాసిమావిశ్యసా
చాముండానదహత్సహస్రశతకం తేభస్మరూపంయయుః
చాముండంప్రథమంతతోహతబలంబధ్వోదయోభూపతిః
బ్రహ్మానందసమీపనూనయదథో మోదంయయుస్సైనికాః॥ ౨౨౧

చాముండేనిజితే భీతో । మహీరాజో మహామతిః
నృపంపరిమళంప్రాప్తః । శరణత్వేనసాత్మజః॥ ౨౨౨

లక్ష్మణంశరణంయాహీ త్యనుశిష్టస్తు తేనసః
మహీరాజోన్యవేషేణ లక్ష్మణాంఘ్ర్యోపపాతహ॥ ౨౨౩

జయచంద్రాత్మజోధీమాన్ । మహీరాజంతదాశ్రితం
సఖభావేనజగ్రాహ । విష్ణుభక్తిపరాయణః॥ ౨౨౪

అథపరిమళరాజ్ఞాసాదరంపూజితోగా
జ్జయవిధునృపసూనుర్లక్ష్మణోలక్షసేనేట్
ఉదయనృపతిరారాత్సంస్థితస్సాగ్రజన్మా
పరిమళనరనాథంతోషయామాసనిత్యం॥ ౨౨౫

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే
చరమభాగే కలియుగరాజచరితవర్ణనే
దశమస్సర్గః.

శోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే చరమభాగే

కలియుగరాజచరితవర్ణనే

ఏకాదశస్సర్గారంభః

అష్టావింశే వత్సరే కృష్ణభూపః
కార్తిక్యాం భే కృత్తికానామ్ని వీరః
పత్న్యా సాకం పుష్పవత్యాఖ్యయాగాత్
పుణ్యం క్షేత్రం తూత్పలారణ్యసంజ్ఞం॥ ౧

తమన్వగాత్స్వర్ణవతీ చ దేవీ
మాయాసుసర్గ్యా సుకృతప్రవేశా
తయా చ సాకం స తమాశ్రమాగ్ర్యం
వాల్మీకియోగీంద్రపదం వివేశ॥ ౨

తత్రాగతా మ్లేచ్ఛకులప్రజాతా
శోభాహ్వయా తం గణికా నిరీక్ష్య
కృష్ణాంశముచ్ఛృంఖలసౌకుమార్యం
వశ్యత్వమాయాన్మదనస్య సద్యః॥ ౩

తదోదయ స్తద్వసతీన్ మునీంద్రాన్
ఆహూయ విజ్ఞాతపురాణతత్త్వాన్
కేవా పురాణాన్యవదన్ పురైషాం
నామాని కానీతి చ పర్యపృచ్ఛత్॥ ౪

మునయోథ పురాణకర్తృభి । స్సహ తేషాం గణనాం చ తద్భిదాం
త్రిగుణప్రతిభాసహేతుకాం । జగదుః కృష్ణమహీభృతే తదా॥ ౫

తదాపురాణేష్వభివేషుసత్తమం
శుకోదితంభాగవతంనిశమ్యసః
సప్తాహత స్తన్మునిభిస్సమీరితం
శ్రుత్వాముదాతాన్ బహుధాభ్యపూజయత్ ౬

తదాపురావిక్రమసూర్యభూభృతే
సమీరితాన్ప్రణయేనయోగిభిః
మునీశ్వరా స్తేజగదుఃపురాణకా
న్యుపోపపూర్వాణ్యుదయాయభూభృతే॥ ౭

గంతుంపురీయథోధ్యంతం । శోభావేశ్యాభ్యుపేత్యసా
ధ్యాత్వామహామదాభిఖ్యం । కింకరంకృత్తివాససః॥ ౮

మాయాంనిర్మాయసహసా । శిలావర్షంతయాసృజత్
తదాస్వర్ణవతీస్వీయ । మాయయాతాంవ్యనాశయత్॥ ౯

తతస్స్వర్ణవతీపుష్ప । వతీభ్యాంసహితోముదా
ఉతయోనగరీంస్వీయాం । ప్రతస్థేభార్గవాశ్రమాత్॥ ౧౦

శోభాసామాయయాభూయ । స్స్వర్ణవత్యాశ్శరీరగం
అపాహరత్ బహుద్రవ్య । మూల్యంనిఖిలభూషణం॥ ౧౧

తతస్స్వర్ణవతీకల్ప । క్షేత్రమాసాద్యచాత్మనః
శోభయాహృతమాలక్ష్య । స్వయంనిఖిలభూషణం॥ ౧౨

కృష్ణాంశంప్రేషయామాస । శోభాయాస్సవిధంతదా
తన్మాయాశమనీంకాంచి । ద్గుళికాంతత్కరేదిశత్॥ ౧౩

కృష్ణాంశఃప్రస్థితస్తస్మాత్ । కల్పక్షేత్రాత్త్వరాన్వితః
సూకరక్షేత్రమాసాద్య । తత్రశోభాముదైక్షత॥ ౧౪

తదామాయాంతిదావిష్టాం । వినిర్ధూయోదయోనృపః
స్వర్ణవత్యాఃపునశ్శ్రీమత్ । సర్వంభూషణమాదదే॥ ౧౫

అథశోభాస్మమాయాయా । నాశనింతన్ముఖస్థితాం
విజ్ఞాయగుళికాంకాంచిత్ । తామపాహర్తుమైహత॥ ౧౬

తతఃప్రస్థితమాలోక్య । రురోదగణికోదయం
పర్యపృచ్ఛత్స తాంభద్రే । కిమర్థంరుదితేవద॥ ౧౭

సాతమాహమమభ్రాతా । నహరోనామనాటకైః
సహైవమృతిమాపన్నః । తంవిచింత్యరురోదిమి॥ ౧౮

ఇత్యుక్త్వామృతిమాపన్నం । మాయయాదర్శయత్తదా
శోభాభ్రాతరమాత్మీయం । శవరూపంసహానుగం॥ ౧౯

అథతామాహకృష్ణాంశో । దుఃఖితాంబంధుమారణాత్
ప్రాణత్యాగపరామేతే । కథంజీవనమాప్నుయుః॥ ౨౦

ప్రాహకృష్ణాంశమాస్యేతే । గుళికాయానివేశితా
తాందేహీజీవయిష్యామి । తయైతాః మృతిమీయుషః॥ ౨౧

తతస్తేనప్రదత్తాంతాం । ఆదాయగుళికాంతయా
కృత్వాతంశుకరూపంతు । బాహ్లీకందేశమాయయా॥ ౨౨

ఆరట్టనగరంస్వీయం । ప్రాప్తాచాంతఃపురంశుభం
ప్రవిష్టానిశికృష్ణాంశం । కృత్వానరవపుర్ధరం॥ ౨౩

చిక్రీడతేనసుముఖీ । మదనేనవిమోహితా
తదాజ్ఞాత్వాసకృష్ణాంశః । మాయాంశోభవినిర్మితాం॥ ౨౪

అంబికాంరాత్రిమాస్తేన । దధ్యావాహితమానసః
తద్వీక్ష్యశోభాచకితా । స్వాపితాపునరేవతం॥ ౨౫

శుకమేవవిధాయాశు । త్రింత్రిణీవృక్షమానయత్
విష్ణోర్మాయాప్రభావేన । జ్ఞాత్వాతత్స్వర్ణవత్యపి
శ్యేనాకృతిస్తత్సమీపం । గత్వాతంశుకమైక్షత॥ ౨౬

పునశ్శోభానరాకారం । కృత్వాకృష్ణాంశముత్సుకా
పతితేనయయాచేతం । స్మరపీడితమానసా॥ ౨౭

తాముపాచోదయోధీరః । వేశ్యాయాస్సంగమంబుధాః
నరకప్రాప్తిహేతుత్వాత్ । సర్వథాహుర్వినిందితం॥ ౨౮

అహంతుధర్మనిరతో । లోకత్రాణపరాయణః
కథంనృధర్మమాశంసే । నిందితంధర్మవిత్తమైః॥ ౨౯

అథసాపునరేవాహ । కృష్ణాంశంస్మరదీపితా
విశ్వామిత్రముఖాశ్చాపి । మునయోధర్మతత్పరాః॥ ౩౦

చక్రుర్వేశ్యాభిరత్యర్థం । సంగంతాన్మఘమాన్స్పృశత్
నైవతేనరకంయాతాః । తతఃత్వమపిభుంక్ష్వమాం ౩౧

కృష్ణాంశోథసతామూచే । విశ్వామిత్రాదిభిఃకృతం
వేశ్యాసంగాత్మకంపాపం । నిర్దగ్ధంతపసాగ్నినా॥ ౩౨

క్త్వావైదికాన్ధర్మాన్ । కథయిత్వాబహూన్తదా
భాషాంచయావనీంత్యాజ్యాం । సర్వథాప్రాహధర్మవిత్ ౩౩

అథసాకుపితాశోభా । దండైర్వేత్రసవైకృతైః
కృష్ణాంశంతాడయిత్వాతం । శుకరూపంవిధాయచ॥ ౩౪

తత్రైవాస్థాపయద్దేహం । స్వయంచావిశదాతురా
తదాస్వర్ణవతీశ్యేనీ । రూపిణీతన్నిరీక్ష్యసా॥ ౩౫

విధాయయోషితోరూపం । తంకృత్వామశకాకృతిం
పునశ్చైనవపుర్ధృత్వా । స్వపృష్ఠేతంనివేశ్యచ॥ ౩౬

మయూరనగరంప్రాప । మకరందేనపాలితం॥ ౩౭

పూజితస్తేనసప్రేమ । స్వర్ణవత్యాసహోదయః
ఉవాససుఖితస్తత్ర । మకరందస్యపట్టణే॥ ౩౮

అథపంజరగంశుకాకృతిం । తమదృష్ట్వాగణికాసుచాకులా
మదనాగ్నివిదగ్ధమానసా । బహుధారోదితిహాప్రియేతిసా॥ ౩౯

మ్లేచ్ఛాధిపంప్రాప్యమహామదాఖ్యం
తదగ్రతోనూన్పరిహాతుకామా
కృష్ణాంశవిశ్లేషవిముగ్ధచిత్తా
పురోదభూద్యోగణికాశుభాంగీ॥ ౪౦

అథ మహామదో మ్లేచ్ఛరాజశ్శోభాప్రియ కామో మరుస్థలేశ్వరాభిదం
లింగమభ్యర్చ్య తుష్టావ॥ ౪౧

తతః ప్రసన్నేన చంద్రశేఖరేణకృష్ణాంశః స్వర్ణవత్యా హ్యశోమయూ
రనగరమద్యతిష్ఠతీతి నివేదిత స్తత్ప్రస్థాతుమైచ్ఛ హతమహామదః॥ ౪౨

నటపంచసహస్రసంయుతో । నహుంకేణాపియుతో మహామదః
గణికానుగతో రణోత్సుకః । నగరంప్రాపమయూరనామకం॥ ౪౩

మకరందనృపోరథస్థిత । స్సురాయాభిముఖాగతో బలి
రచితామపిశోభమాహతా । దధమాయాం సముదీక్ష్యభీతిదాం॥ ౪౪

శినిభల్లనిపాతనిర్ధుతా । మకరోతోఽధమహామదోనృపః
పతితానచశాంబరేంమృధే । బహుమాయాంకిలసాచనిర్ధుతా॥ ౪౫

పునశ్చశోభానిజమాయయాతదా
ససర్జవేశ్యావరరూపసంయుతాః
తాసాంనిరీక్ష్యాద్భుతనృత్తమాపు
ర్మోహంనృపాలాస్సుసాధనాస్తే॥ ౪౬

తదాస్వర్ణవతీస్వీయ । మాయయాతాశ్శుభాకృతీః
బబంధనిగళై ర్వేశ్యా । విష్ణుశక్త్యుపబృంహితా॥ ౪౭

శోభాచస్వర్ణవత్యాస్తు । దాస్యభూత్సమహామదః
మకరందేనవిజితో । దేశంనిజముపాగమత్॥ ౪౮

శృణునృపమకరందోద్వాహవృత్తాంతమేతత్
యదిహాభవతికృష్ణాంశప్రభుస్యాలభూతః
లసితవనముదారంరాజరాజస్యరమ్యం
నియతఫలసుమాఢ్యైశ్శాఖిభిర్వ్యాప్తదేశం॥ ౪౯

తస్మిన్ చైత్రరథేవనేశుకముని స్తస్థౌతపస్యాపరః
కాచిత్తత్రసమేత్యదేవగణికాహామంజుఘోషాహ్వయా
బాలంసుందరవిగ్రహంశుకమునింతుష్టావకామాతురా
తస్యాస్తుష్టమనాస్తవేనసమునిః వేశ్యాంవరాయాహినోత్॥ ౫౦

పతిర్నమభవేతి సా శుకము వాచ దేవాంగనా
తయా సముదితో ముని శ్చిరవిహారలోలో భవత్
తధారసుసుందరీశుకసమాహితాంగభూము
ద్గతశ్చముని నామకశ్శుకరతిర్నరమ్యాంగకః॥ ౫౧

తస్మై కుబేరో ముదితాంతరంగః । గంధర్వరాజస్య సుతాం సురూపాం
తాం స్వర్ణదేవస్య దదౌ కళత్రం । కిన్నర్యభిఖ్యాతనయాత తో భూత్॥

మకరందమహీప తేరభూత్ । గృహిణీ సా మునిపుత్రికా తదా
మునినాధనదోర్ధిణీ భోదదా । మకరందాయువరం ప్రహర్షితః॥ ౫౩

గురుండనామక మ్లేచ్ఛరాజ్ఞాం తే త్రింశదబ్దకం
హిమతుంగస్య రాష్ట్రోనుం । మకరందేశ్వరో భవేత్॥ ౫౪

రాజన్నిశామయ కథామపరాం ముదాం
కృష్ణాంశభూపమహిమానుగతాం ప్రసిద్ధాం
ప్రాప్తే పునర్నిజపురీముదయే మయూర
పుర్యాగతః కతిపయస్సమయో మ కేశ్యా॥ ౫౫

ఏకోనత్రింశదబ్దేషు । గతేష్వాదయభూభృతః
నేత్రపాలస్య నగరీం । గురుధుబాణద్ధభూభృతః॥ ౫౬

సప్తలక్షపృతనాపతిస్తదా । బౌద్ధసింహనృపతిర్మహాబలః
నేత్రపాలనృపతిం త్రిలక్షసం । ఖ్యేయసైన్యసహితం రణే మునా॥ ౫౭

స యోగసింహేన చ భోగసింహా । యుతేన యుక్తో విజయేన చైవ
సైన్యం రిపో ర్బౌద్ధనృపస్య ధీరో । జఘాన నానాయుధసన్నిపాతైః॥ ౫౮

తదా శ్యామదేశాధిపో జాపకేశ
స్తదా దేశకేశోయ యుబౌద్ధభూపాః
వినష్టం హతం తైర్బలం నేత్రపాల
క్షితీశస్య వీరైర్దిశః ప్రాపభీతం॥ ౫౯

మాసం తద్యుద్ధమభవత్ । సేనయోరుభయోర్మహత్
వినష్టే స్వబలే నేత్ర । పాలః కృష్ణాంశకాదిమాః॥ ౬౦

రణాయాచోదయద్వీరా । నాయయుస్తేచసాయుధాః
సనాహానాస్సైన్యాశ్చ । యుద్ధభూమిముపావిశన్॥ ౬౧

ఆరుహ్యాబింబులమగామదయస్తురంగ
మాహ్లాదభూపతిరధిష్ఠితపంచశబ్దః
దేవఃకపోతమధిరుహ్యమహాహరీంద్రం
ఇంద్రాత్మజోపిచకరాళితురంగరాజం॥ ౬౨

జననాయకభూపతిశ్చవై । తురగేంద్రంహరినాగరాహ్వయం
అసితాలననామసింహినీం । ప్రయయామ్లేచ్ఛపతీరణోత్సుకః॥ ౬౩
నృపతిర్ధాన్యపాలాఖ్యో । లల్లసింహశ్చభూపతిః

లక్షణస్యాజ్ఞయావీరా । ప్రవిష్టాసమరాంగణః॥ ౬౪

యుయుత్సూఃకుంతిభోజస్య । చాంశౌఖ్యాతౌచతౌభువి॥ ౬౫

త్రైరష్టభిర్నృపతిభిస్సహితోబలాఢ్యైః
బౌద్ధక్షితీశ్వరచమూంసహినేత్రపాలః
నానావిధాయుధవరైర్నిజఘానవీర
స్సకంత్రిలక్షపరిమాణబలేనయుధ్యన్॥ ౬౬

విజితానేత్రపాలేన తదాబౌద్ధక్షితీశ్వరాః
భీతాస్త్యక్త్వార్యదేశంతం । స్వదేశాన్ పునరాయయుః॥ ౬౭

పునశ్చీనాహ్వయేదేశే । తేబౌద్ధాయుద్ధదుర్మదాః
హూహానదీతటేయుద్ధ । భూమింవ్యరచయన్నృపాః॥ ౬౮

నేత్రపాలశ్చనృపతి । శ్రుత్వాబౌద్ధక్షమాభృతాం
పునర్యుద్ధసముద్యోగం కృష్ణాంశాద్యైస్సమన్వితః॥ ౬౯

జగామచీనదేశంతం । యత్రతేసంస్థితాయుధే॥ ౭౦

మాఖమాససితపక్షకాలికం । తత్సమీకమభవత్ భయంకరం।
నేత్రపాలమహీపాదిమైస్తదా
బౌద్ధసింహముఖబౌద్ధభూభృతాం॥ ౭౧

కృష్ణాంశసాహ్లాదజయంతదేవా । స్వఘాన్యపాంగోపిచల్లసింహః
కచ్ఛాధిపోమ్లేచ్ఛపతిశ్చ నేత్ర । పాలశ్చరాజాసమరప్రవిష్టాః ॥ ౭౨

లక్షప్రమాణేనబలేనయుక్తా । హ్యేకైకశోజఘ్నురరీన్ సుదృప్తాన్
బౌద్ధాహతాస్తత్రతుసప్తలక్షాః । తద్వైరిసైన్యంనిహతంద్విలక్షం ॥ ౭౩

బౌద్ధాస్తతోభీతియుజోవశిష్టైః । గృహాణిభేజుఃస్వబలైర్విభగ్నైః
పునశ్చనిర్జగ్మురతీవదృప్తాః । దార్వాత్మకైస్తేచతురంగసైన్యైః ॥ ౭౪

వలయంత్రబలేనదారుభి । ర్గజవాజ్యుష్ట్రవరాహకాసరాన్
హరిహంసమృగాలగృధ్రకాన్ । విదధుఃబౌద్ధనృపాజయార్థినః ॥ ౭౫

తురంగలక్షంసహసాదిదారుజంగజాస్సహస్రాణిదశాపిదారుజాః
తథోష్ట్రసేనాత్రిచతుస్సహస్రకారణాసునిర్యాంతితదాతివేగతః ॥ ౭౬

కంకగృధ్రమహిషాశ్చజంబుకాఃసింహహంసకిటయశ్చదారుజాః
వోఢృభిర్నియమితారణాయతేనిర్యయుస్సపదిబౌద్ధరాజభిః ॥ ౭౭

నిహతాయుధితైర్మహాబలైరుదయాదిక్షితిపాలసైనికాః
నియుతేతదుదీక్ష్యవీర్యవాన్ నిరగాదిందులభూభృదుద్ధతః ॥ ౭౮

తదేందులేన ప్రహితం దదాహతత్ । తత్పావకాస్త్రం ద్విషతాంచ మూంతాం । దార్వాత్మికాం తత్రహతా వశిష్టా । స్త్రీలక్షశూరా ముదితాస్తువంతః ॥ ౭౯

అథలోహమయాన్ తురంగమాన్ వలయంత్రస్యబలేనజీనజాః
సహసాదివరాన్ అచోదయన్ రిపుసైన్యేషుసహస్రవింశతిం ॥ ౮౦

తదాయోగసింహోగజేంద్రాధిరూఢః
స్వబాణైస్సుతీక్ష్ణైఃప్రవిధ్యన్తదశ్వాన్
సహస్రాణిపంచోన్మమాథప్రవీరః
తతోబౌద్ధసింహోహ్యహారింలోహసిద్ధం ॥ ౮౧

సముత్ప్రేషయత్తంక్షితీశంసతేన
ప్రణష్టస్సనాగోనృపోయోగసింహః
తదాభోగసింహోరణాయోన్ముఖోభూత్
సమభ్యుద్రవత్తంక్రుధాబౌద్ధసింహః ॥ ౮౨

ద్విషతాంపృతనాంకర్తౄ స్తస్మిన్ స్వతువిధ్వస్య యుద్ధభోగసింహరాట్
నిహతఃకిలబౌద్ధభూభృతా ప్రహితాత్ ద్వీపివరాచ్ఛలోహజాత్॥ ౮౩

తతోంకులఃకరాళాశ్వమారుహ్యాభియయౌనృపం
సమ్మోహనేనతస్సైన్యమస్త్రేణాశ్వమోహయత్॥ ౮౪

నిబధ్వాశ్శృంఖలైర్బౌద్ధసింహంతంసహసైనికం
కృష్ణాంశాంతికమాగచ్ఛత్ శ్లాఘితస్సైనికైర్నిజైః॥ ౮౫

కృష్ణాంశప్రముఖాస్సైనై ర్బౌద్ధసింహపురీంగతాః
వసుతత్రస్థితంసర్వవిధంజగృహురోజసా॥ ౮౬

మోచితోబౌద్ధసింహశ్చజయం తేనకృపాళునా
పద్మజాంనామకన్యాంస్వాంపత్నీంతస్మైదదౌముదా॥ ౮౭

తతస్త్రిలక్షసైన్యేనకృష్ణాంశాద్యాముదాన్వితాః
క్షేత్రపాలస్యనగరీంప్రావిశన్ తేనయాచితాః॥ ౮౮

ఇందులఃప్రాక్రణేబంధూన్ మృతాన్ జీవయతిప్రభుః
తదాతుసూన్యోనరకలోకోభూత్ ఇతిశోపమః॥ ౮౯

అథార్థితస్సురైరింద్రస్సుతస్యేందులభూభృతః
వడబామృతమశ్వంతంస్వర్గతించాతీపత్వయం॥ ౯౦

తేనాత్రసమరేసైన్యామృతామజీవితాఃపునః
తత్త్రిలక్షమేవాసీత్ శిష్టంసైన్యంతదార్యకం॥ ౯౧

క్షేత్రపాలస్యనగరేకృష్ణాంశాద్యాస్సుపూజితాః
నివసిత్వాద్విలక్షేణసైన్యేనస్వపురీర్యయుః॥ ౯౨

కృష్ణాంశోగ్రజసంయుక్తః । పురీమాయాన్మహావతీం
అన్యేనభూభృతాదేశాన్ । స్వకాన్ జగ్ముర్ముదాయుతాః॥ ౯౩

ఇతిశ్రీశోభనాద్రీశవైభవేమహాకావ్యే
చరమభాగె కలియుగరాజచరితవర్ణనే
ఏకాదశస్సర్గః.

శ్రీ శోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే చరమభాగే
కలియుగరాజచరితవర్ణనే ద్వాదశస్సర్గారంభః
అథ లక్ష్మణేన పద్మినీసమానయన
వృత్తాంతవర్ణనం.

యదోదయాద్యా విజయాయ విద్విషాం
ప్రవేదికే చీనసమాఖ్యనీవృతం
తదాజయేందుప్రభవే సమాహినోత్
స కామపాలః ప్రణిధిం ప్రియాం నిజాం॥ ౧

సదూతః కామపాలాజ్ఞయా కన్యాకుబ్జనగరం ప్రవిశ్య జయచంద్ర భూపం దృష్ట్వా కామపాలవచనం యుధ్యోదిత మువాచ॥ ౨

ఏక ఏవ జయచంద్ర లక్ష్మణః । పద్మినీం మమ సుతామిహాగతః
ఆనయేన్నిజపురీమితో౽న్యథా । భూమిరాట్ కదనకృద్భవేదితి॥ ౩

అథ జయచంద్రాజ్ఞప్తో లక్ష్మణశ్శతశూరసమ
న్వితః కామపాలరక్షితం బిందుగళం నగరమవాప ౪

పద్మాకరాహ్వయః కామపాలసూనుస్స్వసుః పతిం
ఆగతం లక్ష్మణం వీక్ష్య మహీరాజేన సంగతః॥ ౫

యుద్ధాయాభియయౌ తత్ర । లక్ష్మణస్తీక్ష్ణసాయకైః
తాడితో భూమిరాజేన । మోహయామాస తం శరైః॥ ౬

మోహితే తు మహీరాజే లక్ష్మణః ప్రహృష్టమనాః కామపాలగృహం ప్రవిశ్య తేనాతి ప్రహృష్టేన సాదర మర్చితః తత్ర న్యవసత్॥ ౭

తదనుప్రతిబుద్ధో మహీరాజో లక్ష్మణవిజయకామః పద్మాకరం స్వామి త్ర మిద మువాచ ౯

పద్మాకర లక్ష్మణ మనుత్ప్రత్యః త్వత్పిత్రా బహుమానిత స్వద్గృహా న్నిష్కాసితః యథా కథంచి త్తం మమాధీనం విధేహి తదా చేత్ మ త్ప్రాణసమో భవిష్యసీతి॥ ౧౦

తతః పద్మాకరోపి మహీరాజవచనవశ్యః తత్ప్రియతా మభిలష్య ల క్ష్మణాం విషవిమోహితం కృత్వా మహీరాజా యాదిశత్॥ ౧౧

మహీరాజోపి లక్ష్మణం నిగళైః నిబధ్య దేహళీం నీతవాన్॥ ౧౨

అథోదయాధ్యాః కదాచి త్కన్యాకుబ్జపురీం ప్రయాతా స్తత్ర లక్ష్మణ మపశ్యంతః జయచంద్ర వచనేనతం కామపాలసదేశేన తత్పురీం ప్రయాతం నిశమ్య పునరపి మహావతీం ప్రవిష్టాః పరిమళం నృపతి మనుజ్ఞాప్య నాట్యోచితవేషధారిణో బిందుగళాఖ్యం నగరమాపుః॥

తత్పూర్వమేవ కామపాలసుతా పద్మినీనిజపతిబంధనవృత్తాంతం జ్ఞాతవతీ చండికా మారాధయా మాస॥ ౧౩

సాచ సర్వమంగళావహా ప్రసాదా చండికాపతి శోకపరాజితాం పద్మినీం సమాశ్వాస్యలక్ష్మణాంతికం ప్రాప్తా స్వప్నే తస్మై కంచనమంత్ర ము పదిదేశ॥ ౧౪

లక్ష్మణశ్చ ప్రబోధంగతః చండికోపదిష్టం తంమంత్రం జపన్నువాస॥ ౧౫

తస్మిన్నేవకాలే కృష్ణాంశ దేవసింహాల్లసింహతాలనాద్యా నాట్యాను గుణవేషభూషితాః సప్తస్వరభూషితం గేయ ముద్గృణంతో బిందు గళంపురం ప్రవిష్టాః కామపాలేన నృపేణ గానమాధుర్యశ్రవణజ నితప్రహర్షేణ కనకమాలాంగుళీయకాదిభి బహుమానితా బభూవుః॥ ౧౬

తదా పద్మినీసమాకర్ణిత గానా గాయంతంతంకృష్ణాంశం జ్ఞాత్వా స్వకు దశాం తస్మై నివేదయంతీద మువాచ॥ ౧౭

పతిస్తేలక్ష్మణోనాథ । మహీరాజేనశత్రుణా
కారాగారేనిబద్ధోభూత్ । పద్మాకరసహాయత ఇతి॥ ౧౮

తదను తే కృష్ణాంశాద్యాస్తేనైవ వేషేణ సహితాః దేహళీం పురీం ప్రాప్తాః మహీరాజం అత్యద్భుతేన నర్తనేన గానేనచ తోషయామాసుః॥ ౧౯

తదోదయో వరంవృణీష్వేతి మహీరాజేన ప్రహ్వోదితః కారాగృహం స్వకీయం ప్రదర్శయేత్యేవం రూపం వరంవవ్రే॥ ౨౦

అథ మహీరాజాజ్ఞయా తదీయం కారాగృహం నిరీక్ష్య తత్ర బద్ధం నిగళైః లక్షణంచ సమాశ్వాస్య పునర్మహావతీం ప్రవిష్టాః పరిమళాయ సర్వం వృత్తాంతం యథావన్నివేద్య తదాజ్ఞయా యుద్ధసన్నాహం చక్రుః॥ ౨౧

ఆహ్లాదో నృపతిః పంచ లక్షైస్తురగసాదిభిః
తాలనస్సప్తలక్షైశ్చ యుద్ధాయాభ్యుద్గతో బలీ॥ ౨౨

ఏతైర్ద్వాదశభిర్లక్షైః క్షత్రియైర్యుద్ధదుర్మదైః
సహితస్తాలనాద్యాను స్మృతో బిందులసంస్థితః
ఉదయో దేహళీం ప్రాయాత్ భూమిరాజేనరక్షితాం॥ ౨౩

ఏతదంతరే మహీరాజ మంత్రీ చంద్రభట్టాఖ్యో ద్విజవరో మహీరాజాయ స్వోపాస్యదేవతయా వైష్ణవ్యామాయయా స్వప్నే స్వస్మై సంబోధిత మిదం దేవరహస్యం కథయామాస॥ ౨౪

యోవై పురా ద్వాపరాంతే నిఖిలదేవగణప్రార్థనయా భువోభారాయమాణాన్ శిశుపాలజరాసంధాది మాన్ క్షత్రియాపశదాన్ నిహంతుం శ్రీమతో వసుదేవాత్ దేవక్యాం కృతావతరణ స్సఏవ వాసుదేవో భగవాన్ పరమఃపురుష ఉదయాభిధానోస్మిన్ యుగే సమవతతార॥ ౨౫

స భగవాన్ స్వమూలభూతం పరబ్రహ్మప్రత్యేవమువాచ॥ పురా యే కౌరవా భూభారాయితాః వాసుదేవేన నిహతాః పునరప్యస్మిన్ యుగే అగ్నివంశభూపాలజన్మభాజో జాతాస్తాన్ సర్వాన్ నిహత్య ద్రుతమేవ స్వావాసం పరమం పదమాగమిష్యామీతి॥ ౨౬

ఇత్యుక్త్వా కృష్ణాంశ ఉదయభూపతి బిందులారూఢో దేహళీం ప్రా
పేతి॥ ౨౭

ఏవం చంద్రభట్టనివేదితం స్వాప్నం వృత్తాంతం నిశమ్య మహీరాజో
మహతీం భీతి ముపగతో లక్ష్మణం బంధా ద్విముచ్య సహస్రేణ శూ
రై స్సహ బిందుగళం నగరం ప్రేషయామాస॥ ౨౮

తే చ సహస్రం శూరా లక్ష్మణం పద్మాకరాయ సమర్ప్య పద్మాకరో
క్త మిదం వచనం మహీరాజాయ న్యవేదయన్॥ ౨౯

మహీరాజ మమభగినీ పద్మావతీ వైష్ణవీ శక్తిపూజకా తత్ప్రసాద సం
ప్రాప్త సర్వవిధమాయా తవ శత్రుం లక్ష్మణం అంతర్ధిం గమయి
ష్యతి న తే భయం తస్మాన్మాలక మితి॥ 30

అథ పద్మాకరో లక్ష్మణం భూమిగతే చ సుప్త మకుటుత పద్మినీచ ల
క్ష్మణాగమనాత్పూర్వ మేవ తద్విశ్లేష మసహమానా స్వపూర్వజన్మ
న్యావాసభూతం కైలాసగిరిమాససాద॥ 3౧

శ్లో॥ ఉదయాదిమభూపసత్తమాః స్సహితా ద్వాదశలక్షసైనికైః
రురుధుర్మహీరాజసత్తనం జయచంద్రాత్మజరక్షణేచ్ఛయా॥ 3౨

మహీరాజో ప్యుదయాదీనాగతాన్ నగరావరోధకాన్ నిరీక్ష్య చంద్ర
భట్టవాక్యం స్మరన్ మహద్భయ ముపేతో బహుళం భూషణాదిక
ముపహార ముపసంహృత్యతాన్ ప్రత్యుద్గతో యథా విధితా నభ్య
ర్చ్యేద మువాచ॥ 33

ఉదయమహీపరత్న భానుసూను ర్మమపురినాస్తినిశామయాద్యబందీం
శపథమపితనోమిశంభునాహం మమనగరీమిహారోద్ధుమక్షమంతే॥ 3౪

ఇతి నిశమ్య మహీరాజవచనముదయో నృపతి స్తచ్ఛోదనేన తదీయ
కారాగృహం ప్రాప్త స్తత్ర లక్ష్మణమదృష్ట్వా సబలో బిందుగళం
నగరంప్రాప్య తత్రాపి పద్మినీం లక్ష్మణంచాపశ్యన్ కన్యాకుబ్జంప్రా
ప్తో జయచంద్రాయ తత్సర్వం విజ్ఞాప్యేద ముపాచ॥ 3౫

దేహళ్యాం లక్ష్మణోనాస్తి నాపిబిందుగళేపురే
పద్మిన్యపిక్వనుగత త్యక్త్వాప్రాణప్రియాపతిం॥ 3౬

ఇత్యుక్త్వా కృష్ణాంశః స్వమిత్రం లక్ష్మణమపశ్యన్ తమేవ సంతతం సం
స్మరన్ బహువిలపన్నవతస్థే॥ ౩౭

తదనుజ్ఞాతవృత్తాంతా స్వర్ణవతీ నిజదాసీం శోభానామ్నీం వేశ్యాం
జయచంద్రాంతికమప్రేషయత్॥ ౩౮

సాచ జయచంద్రం ప్రణమ్యేద మువాచ॥

మహారాజ శోభానామ్న్యహం సకలమాయావిశారదా కామరూపిణీ
త్వత్పుత్రం లక్ష్మణాం స్నుషాంచ పద్మినీం విచేతుం క్షమా మయా
సహ కృష్ణాంశాద్యాన్ ప్రేషయేతి॥ ౩౯

అథ జయచంద్రేణ తథేతి ప్రత్యుక్తాతే నానుమత్తైః కృష్ణాంశాద్యై
స్స్వస్వవాహనారూఢై రనుయాతా మహామదాఖ్యం పిశాచరూ
పం రుద్రకింకరమారుహ్య సర్వానపిదేశాన్ సర్వాణి పురాణి స
ర్వాంశ్చగ్రామాన్ ప్రయాతా తేషు తేషు సలక్ష్మణాం పద్మినీం వి
చిత్య కుత్రాపి తావదదృష్ట్వా పున స్స్వదేశమాపన్నా స్వదేశనగ
రేష్వపి తావన్విష్య భృశం వ్యాకులితమానసా కన్యాకుబ్జంప్రాప్య
జయచంద్రాయ విజ్ఞాపయామాస కుత్రాప్యదృష్టా సలక్ష్మణా ప
ద్మినీతి॥ ౪౦

తదనుస్వర్ణవతీ కృష్ణాంశస్య త్రింశేవత్సరే చైత్రశుక్లపక్షే పద్మినీవృ
త్తాంతజ్ఞానాయ నవరాత్రవ్రతేన చండీమారాధయామాస॥ ౪౧
సాచ వ్రతస్యాంతే ప్రసన్నా నిశీథకాలే స్వప్నముఖే నైవం స్వర్ణవ
తీం బోధయామాస॥ ౪౨

దీప్మసీ హి కుబేరస్య సేనాపతిర్యో మణిదేవో మహాయక్షః పూర్వం
భీమసేనేన నిహతస్తత్ప్రియా భర్తరి నిహతే తద్దుఃఖ మసహమా
నా మహాదేవం తపసా ప్రసాదయామాస॥ తేన ప్రసన్నే నైవ మ
భ్యథాయి॥ ౪౩

హేపద్మినిత్వంభూలోకేకామపాలనృపస్యదుహితృతయాజాతానకులాం
శంపతి ముపేత్య తేన సహచిరం భుక్తభోగా కతిపయంకాలం తేన
విశ్లేషమవాప్య దుఃఖాకులితా పునరపి తేన సంశ్లేషమవాప్య చిరే
ణ కాలేనకైలాసం ప్రాచీనావాసం ప్రాప్స్యసి భర్త్రాచతవమణిదే

సో మహావతీపురరక్షక తయాపుత్ర్యై వశారదయాసహితో రాష్ట్ర
పాల భూపకాలమారభ్య తస్యాందేవతా రూపేణవసతి సచచిరా
న్నిజరూపం ప్రాప్య కైలాస మవాప్తః త్వయాసహాసం గమిష్యతీ
తి॥ అతిస్సాపద్మినీదాసీం కైలాస మధితిష్ఠతితాంమానయేతి॥ ౪౫

తతఃప్రబుద్ధాస్వర్ణవతీ కైలాసం గత్వాపద్మిన్యై సర్వమిదం చండిక
యాగదితం స్వాప్నం వృత్తాంతం నివేద్యతాం బిందుగళమానీయ
స్వయం మహావతీ మాజగామ॥ ౪౬

అథపరిమళో మహీపతిః పద్మిన్యాలిఖితం పత్రంవాచయామాస॥ ౪౭

తత్రైవంలిఖితం.

మహారాజ కృష్ణాంశస్సైన్యోమత్పితుః పురీంబిందుగళం ప్రాప్తఃపద్మా
కరం మద్భ్రాతరం జిత్వా తేన భూమితలేగుప్తం మత్పతిముద్ధరత్వితి॥

తతఃకృష్ణాంశః తత్పత్రికార్థం విజ్ఞాయ యథాపూర్వం ద్వాదశలక్ష
సైన్య పరివృతస్తాల నాద్యైస్సహకామపాలపురీం రురోధ॥ ౪౮

కామపాలశ్చ పుత్రనిదేశేన త్రిలక్షసైన్యసహితః కృష్ణాంశమభియాతో
మహాద్యుద్ధమకరోత్ । తచ్చయుద్ధమహోరాత్ర మవిచ్ఛిన్నంబ
భూవ॥ ౪౯

తత్రకృష్ణాంశా ద్వైర్విజితౌకామపాల పద్మాకరౌ పుత్రీం పద్మినీం శర
ణంగతౌ॥ ౫౦

సాచపితుః భ్రాతుశ్చాం తధారణశక్తిం ప్రదాయపునశ్శత్రూన్ యోధ
యామాస॥ ౫౧

తాలనాద్యాః కామపాలాది భిర్భగ్నాః కృష్ణాంశం శరణం జగ్ముః
కృష్ణాంశశ్చ చండికాం దేవీమారాధ్య తయాదత్తదివ్యదృష్టిరంత
ర్ధానగతౌ కామపాల పద్మాకరౌ శరైర్విద్ధ్వాపరిగృహ్య నిగళై
ర్నిబధ్యభూతలేగుప్తం లక్ష్మణంచ విమోచ్యతౌ దంపతీడోలా
మారోప్యతాభ్యాం పితాపుత్రాభ్యాం సహకన్యాకుబ్జపురం ప్రాప్య
జయచంద్రాయ దర్శయామాస॥ ౫౨

జయచంద్రశ్చ పుత్రం సదారం వికీక్ష్యాతి ప్రహృష్టమనాః కృష్ణాంశం శ్లాఘయిత్వా కామపాల పద్మాకరౌచ బంధనాద్విమోచ్య నిజపురీం ప్రేషయామాస॥ ౫౩

కృష్ణాంశశ్చకృతకృత్యోజ్యేష్ఠమాసి నిజగృహం ప్రాప్తవాన్॥ ౫౪

అథ బ్రహ్మానందాది వధోపోద్ఘాతః.

తతః కదాచిత్ మహీరాజస్స్వ మంత్రిణం చంద్రభట్టమిదమువాచ॥౫౫

హేచంద్రభట్టసచివోత్తమమత్సపత్నః
కృష్ణాంశభూపతిరిమాంనగరీంమదీయాం
యుక్తోనుగైర్బలిభిరావృతవాన్ సితాంతం
మాంపీడయత్యగుతత్ వ్యసనంప్రయామి॥ ౫౬

అతోమచ్ఛత్రుభూతానాం కృష్ణాంశాద్యానాం కదావామరణం భవిష్యతీతి॥ ౫౭

తతశ్చంద్రభట్టో మహామతిర్దేవీం ధ్యాత్వామహీరాజం విజ్ఞాపయామాస॥ ౫౮

బ్రహ్మానందోర్జునస్యాంశః । కృష్ణాంశస్తత్సఖాపరః
బ్రహ్మానందేమృతేసర్వే । తేమృతింప్రాప్నుయుర్ధ్రువమితి॥ ౫౯

తదామహీపతిరువాచ॥

మహీరాజ బ్రహ్మానంద మేకాకినమేవాత్రానీయ ఘాతయిత్వాకృతకృత్యోభవిష్యసీతి॥ ౬౦

తదనుమహీపతిమేవ మహీరాజో బ్రహ్మానంద మానేతుం ప్రేషయామాస॥ ౬౧

సచమహీపతిర్మహావతీం ప్రాప్యస్వభగినీం మలనాం దృష్ట్వానిభృతసమయ ఇదమువాచ॥ ౬౨

వేలాస్నుషాతేమలనేసమేత । తారుణ్యభావాపతిసంగయోగ్యా
కుజాతినాతేనతప్రోదయేన । పుత్రస్యసంబంధముదీక్ష్యగహ్యాం॥ ౬౩

సంప్రేషితా తేన గరీమతస్య । పురీంమదీయాంసహితో మయైవ
ప్రాప్తస్సుతస్తేన గుణసేనయాయుక్ । తాం దేహళీమేతువసాంసమేష్యన్

ఇతి భ్రాత్రా మహీపతినాగదితం వచనం నిశమ్య మలనాథ స్త్రాజ్ఞామపేక్ష
మాణాతద్వచనం పతిసుళ్ళాయ నివేదయాంబభూవ॥ ౧౫

తామాహపరిమళోన్నృపతిర్మహీపతిర్మయిుఖిత్య విద్వేషీ మమానిష్టకార
కస్తతస్తద్వచనం నాస్మాకం క్షేమావహంనవిశ్వాస్యమితి॥ ౧౬

తచ్ఛ్రుత్వాపి పతివచనం మలనాభ్రాతుర్వ్చనమేవ సమీచీనం మన్య
మానాదేహళీం ప్రతిబ్రహ్మనంద ప్రేషణే పరిమళం నిర్బంధేనాను
మతం విధాయతదానీమేవ పుత్రమాహూయ మహీపతయేదిదేశ॥

సత్వతీవమాతృవత్సలో మాతు రాజ్ఞామనుసృత్యో మాతులవశంగతస్తేన
సహైవతదీయామూర్వీయాంనగరీమవాప్యతత్రైకరాత్రముపాస॥ ౧౮

పరేద్యుః ప్రాతః కృతపూర్వాహ్ణకృత్యో బ్రహ్మనందో హరినాగర నా
మకమశ్వమారుహ్య కాక్యేవదేహళీం ప్రాప్యమహీరాజం దృష్ట్వా
శ్వశ్రూమగమాంచ సాయందదర్శ॥ ౧౯

తత్రవసన్ కించిత్కాలం బ్రహ్మనందః కదాచిత్ మాఘశుక్లాష్టమ్యా
మంతఃపురం ప్రవిష్ట స్తత్రస్థితాః స్వాంపత్నీః తిస్రోవిధవాః చతస్ర
స్సభర్తృకాశ్చ సముద్వైక్షత॥ ౨౦

తదాతిస్రోవిధవా బ్రహ్మనందమిదమూచుః॥

అయే బ్రహ్మనందతవపత్నీ వేళామృత్యురూపాయ యాస్మాకం భర్తా
రో హింసితాః అతస్త్వమస్మాన్ పత్నీత్వేన పరిగృహాణేతి॥ ౨౧

తతో బ్రహ్మనందః పాతివ్రత్యం కృతయుగేనితరాముత్తమం త్రేతా
యాం మధ్యమంద్వాపరేనికృష్టంకలావధమమితితాః ప్రతిబోధ్య
కలియుగే స్త్రీణామనేకభర్తృకత్వే దేవలాసిత వచనాని ప్రమాణ
త్వేన సంబోధ్యతాః పత్నీత్వేన స్వీకర్తుమంగీచకార॥ ౨౨

అథతాః శుభాంగ్యస్త్రిస్రోపి విధవాః నానాభూషణ భూషితాః విధు
తవిచిత్రపరిధానాః వివిధకుసుమమాల్య ధారిణ్యశ్చందన చర్చితాం
గ్యో బ్రహ్మనందం పరిరబ్ధుమైచ్ఛన్॥ ౨౩

తతో బ్రహ్మానందః పరస్త్రీసంగ మైహికాముష్మిక సకలధర్మవిరుద్ధం సద్భిర్విగర్హితంబోధయన్ తాసాం మనోరథం నోరరీచకార॥ ౭౪

తతస్తాస్స్త్రియోవిధవా దుఃఖితా మహీరాజం ప్రత్యబ్రువన్॥ ౭౫

మహారాజ మహీరాజ బ్రహ్మానందోయముద్ధతః,
అస్మాభిస్సంగమం కర్తుం వాంఛతిప్రసభంవిభో॥ ౭౬

అతో దండయ దండేన తీక్ష్ణేనైతం నృపాధమమితి॥ ౭౭

అథ మహీరాజో బ్రహ్మానందమాహూయేదమువాచ॥ ౭౮

పరస్త్రీసంగతిర్గర్హ్యా కిలభూపకులాధమ
యస్మాత్త్వత్రమతిజాతా తవకారాగృహేవసేతి॥ ౭౯

తతో బ్రహ్మానందః కుపితః ఖడ్గముద్ధృత్యమహీరాజ మధావత॥ ౮౦

సచభయపీడితో మహీరాజః చాముండగృహం ప్రవిష్టః కవాటం దృఢంబధ్వాతత్రైవోవాస॥ ౮౧

విధవానామాసాం వివాహవృత్తాంతః.

ఆసాంచ విధవానాం మహీరాజస్నుషాణామిమం వివాహవృత్తాంతం భవిష్యపురాణేకథితం వర్ణయామి॥ ౮౨

పురాహ్యంగ దేశాధిపోమాయా వర్మాహ్వాయః కశ్చనరాజాసీత్॥ ౮౩

తస్య ప్రమదానామ్నీ పత్న్యభవత్॥
తస్యాం తస్యరాజ్ఞః కౌరవాంశాదశపుత్రాస్సుతా చైకాసమజని॥ ౮౪

తేషాంచనామాని మత్తః ప్రమత్తః
ఉన్మత్తఃసుమత్తః దుర్మదః దుర్ముఖః
దుర్ధరః బాహుః సురథః విరథః ఇతిప్రసిద్ధాని
సుతాయాశ్చమదిరేక్షణేతి నామవిఖ్యాతమభూత్॥ ౮౫

తాం మదిరేక్షణాం సౌందర్య సౌకుమార్యాద్యనేకగుణనిధిం దృష్ట్వా తస్యాం ముగ్ధోగిరికందరవసతిః కశ్చనకితవో రాక్షసోమాయా

వర్మాణం నిరీక్ష్యైత వసుతాంమహ్యాం ప్రదేహితవ సర్వవిధసాహా
య్యమహంకరిష్యామీత్యువాచ॥ ౮౬

తతో మాయా వర్మణా తథేత్యంగీకృతేన రాక్షసః కితవో నిశితాముపేత్య
భుక్తభోగః ప్రాతఃపునః కందర మేవప్రవిష్టోదినానిగమయ న్నువాస॥

ఏవంకతిపయే కాలేగతే మాయావర్మా నృపతిస్స్వపురోహితేన సం
మన్త్ర్య మహీరాజపుత్రం తారకం సుతాయాః పతిత్వేననిశ్చిత్య
మహీరాజాయసందిదేశ॥ ౮౮

మహీరాజోపిషోడశలక్షసేనా సహితస్సహపుత్రో మాయావర్మణోనగ
రీమాయయౌ॥ ౮౯

తతో మాయావర్మాతారక ముద్దిశ్యేదముహాచ॥ ౯౦

హేరాజపుత్ర కితవాహ్వయరాక్షసేన
సంపీడితా మమసుతామదిరేక్షణాఖ్యా
యేతామపేక్ష్యమమపట్టణ మాగతాస్తే
తేనాహవేవిమథితా నరపాపినష్టాః॥ ౯౧

త్వాంత్వేనముద్ధతబలం సమరేనిహత్య
పుత్రాగృహాణ మమపాణిముదూఢవీర్యః
ఆకర్ణ్య తద్ధరణిరాజసుతోబలాఢ్యః
యుద్ధాయతంకితవ మాహ్వయదాశరేంద్రం॥ ౯౨

తత్రతారకచమూం మహాబలాం రాక్షసఃకితవనామకోబలీ
సంవిజిత్యచ జహారతంనృపంప్రావిశద్గిరిగుహాంచసత్వరః॥ ౯౩

ఆనచ తారకనృపోగిరికందరస్థో
దేవం మహేశ్వర మథాస్యకృపాప్రసాదాత్
పాషాణరూప మభజత్ సచభూమిరాజః
పుత్రాపహార జనితంవ్యసనం జగామ॥ ౯౪

తతోల్పాదేవ కాలాత్ కృష్ణాంశేనరక్షితాః దేవ సింహబలహాని సుఖ
హానిప్రముఖా దశసాహస్ర సంఖ్యాకాః క్షత్రియోత్తమాః సహ
సైన్యామహావత్యా నిర్గతామాయా వినః పురీమవాపుః॥ ౯౫

త్రైరాహూతః సపదికితవ్రో రాక్షసస్సంగరార్థం
హత్వాసైన్యం నిఖిలమపితాన్ దేవసింహంచ కృష్ణం
ధర్మాంశం చవ్యథితమనసో మోహయామాసవీరః
తేతంజేతుం బలినమభవన్నక్షమాస్తత్రరాజన్॥ ౯౬

తదాసుఖహానిః కితవేనసంగతః చిరంయుద్ధంవిధాయ స్వఖడ్గేన తచ్ఛిర
శ్ఛిత్వా మహీరాజాయార్పయత్॥ ౯౭

కృష్ణాంశాద్యాస్త్రయశ్చ విముక్తమోహాః సుఖహానిమపూజయన్॥

తదా మదిరేక్షణాం సుఖహానిమేవ మహాశూరం మత్వాపతిత్వేన
కాంక్షమాణాం మహీపతిర్వివిధైర్వాక్యైస్సంబోధ్యతారకస్యైవ
పత్నీత్వమంగీకారయామాస॥ ౯౯

మహీరాజోపి సంతుష్టాంతః కరణో బలహానయే యథోద్దిష్టం కోటి
స్వర్ణ ముపాయనత్వేన ప్రాదిశత్॥ ౧౦౦

తారకోపి మదిరేక్షణాం పత్నీత్వేన సంప్రాప్య మాయావర్మణాం
బహుళేనయౌతకేనసంమానితః పిత్రా సహదేహళీమవాప॥ ౧౦౧

కృష్ణాంశాద్యాశ్చమాయా వర్మణా మహీరాజేన చసంమానితాఃస్వాః
స్వాః పురీర్జగ్ముః॥ ౧౦౨

ఇతి తారకవివాహః.

అథనృహరవివాహః

ఘూర్జరదేశాధిపతిః కశ్చనమూలవర్మాఖ్యో రాజాభూత్॥ ౧౦౩

తస్యబల ప్రబల సుబల బలవత్ బలి సుమూల మహామూల దుర్గ భీమ
భయంకరాఖ్యా దశపుత్రాః ప్రభావతీసమాఖ్యాతేషా మనుజా
కన్యాచ సమజాయంత॥ ౧౦౪

తాం ప్రభావతీ మతిసుందరరూపాం నిరీక్ష్యకరభాఖ్యో లల్లరాజసేవకో
యక్షో మదనమోహితః పీడయన్ బలాద్బుభుజే॥ ౧౦౫

తదా మూలవర్మా నృపతిర్మహీరాజసుతాయ నృహరాయతాందాతుం వినిశ్చిత్యతమాహ్వాయత్॥ ౧౦౬

ఆగతశ్చ మహీరాజస్సహసుతో మూలవర్మణా దత్తాం ప్రభావతీం స్నుషాత్వేన పరిజగ్రాహ॥ ౧౦౭

అథతయా వివాహితో నృహరస్సపరివారః పురీమవాప॥ ౧౦౮

తదన్యేకస్మిన్ పక్షేగతే స యక్షః కరభస్తాందంపతీపీడయామాస॥౧౦౯

తదా మహీరాజోదుఃఖాకులోబలహానిం సుఖహానించానయామాస॥

తౌదృష్ట్వైవకరభోంతర్ధిం గతస్తౌ. నృపతీనాగపాశేన బధ్వాతౌచదంపతీ యథాపూర్వం పీడయామాస॥ ౧౧౧

తతః కృష్ణాంశోజ్ఞాతవృత్తాంతో దేహాళీమేత్యస్వయోగబలేన తంయక్షం బధ్వాఖడ్గేననాగపాశం విచ్ఛిద్యతౌచ సుఖితౌచకార॥ ౧౧౨

అథమహీరాజః ప్రముదితహృదయస్తాన్ మహతాబహుమానేనపురీః ప్రస్థాపయామాస॥ ౧౧౩

అథసరదనవివాహః

కాశ్మీరదేశాధిపతేః కైకయస్యరాజ్ఞో దశపుత్రాః కామ ప్రకామ సంక్రమ నిష్కామ నిరపత్రప జయ విజయ జయంత జయవత్ జయనామానః కన్యాచమదనావతీసమాఖ్యా సమజాయంత॥ ౧౧౪

స కైకయో మహారాజో మహీరాజమాహూయమోద మువాచ॥ ౧౧౫

యోగ్యాతవసుతం ప్రాప్తుం పతిం సరదనాహ్వయం
సుతాపమమహీరాజ గంధర్వేణ నిపీడ్యతే॥ ౧౧౬

గంధర్వస్సుకలాఖ్యోయం బలిచిత్రరథప్రియః
భుంక్తేపహృత్యతనయాం జ్యోత్స్నాఖ్యాం మదనావతీం॥ ౧౧౭

అద్యవైశాఖమాసస్య తిథిః కృష్ణాష్టమీవిభో
సుతాం మమగృహీత్వాశు దేహళీంవ్రజవీర్యవన్॥ ౧౧౮

అథమహీరాజః కేకయవచనం నిశమ్యాలకు సేనాపతిప్రభృతీః తాం మదనావతీం స్నుషాత్వేన పరిగృహ్యాదేహళీమవాప॥ ౧౧౯

తతస్సగంధర్వస్సుకలాఖ్యో బహుభిః గంధర్వైస్సహితో దేహళీం రురోధ॥ ౧౨౦

తదాయే క్షత్రియాః మహాబలాస్తేన సహయోద్ధుం నగరాన్నిర్గతాస్తాన్ సర్వాన్ సగంధర్వోమారయామాస॥ ౧౨౧

తతోమహీరాజో దుఃఖితః కృష్ణాం శారదాఖ్యానాహ్వాపయత్॥ ౧౨౨

తేచ సహసైన్యాస్సమాగతాస్తేన గంధర్వేణసహసైన్యేనయుయుధుః

తత్రత్రిదినాభ్యంతరే బలహానిస్సుఖహానిశ్చశతంగంధర్వాపిగాన హతాం

తత్రక్రుద్ధేన సుకలేనగాంధర్వ్యామాయయామోహితాః బలహాన్యాద్యారా మాంశమాహ్లాదం శరణంజగ్ముః॥ ౧౨౪

ఆహ్లాదశ్చ శారదాంతుష్టావ॥ ౧౨౫

సాచప్రసన్నాదేవీతం గంధర్వం సుకలం ససైన్యం విద్రావ్యతాన్ బలహాన్యాదీంశ్చసుఖితాన్ చకార॥ ౧౨౬

మహీరాజోపి మహతీంప్రీతి ముపేత్యతేషాం బహుళం సువర్ణం దత్తవాన్॥

వివాహితశ్చ సరదనస్తయామాగన్ శీఘ్రే॥ ౧౨౯

తేచబలహాన్యాద్యాస్స్వ పురాణి ప్రయయుః॥ ౧౩౦

—* ఇతి సరదనవివాహః *—

అథమర్దన వివాహః

పుండ్రదేశాధిపతేస్తక్షక ప్రియస్య నాగవర్మణోన్నృపతేః తక్షకసుతాయాం పిత్రాసప్తాయాం కళింగరాజ పుత్రీత్వేన జాతాయాం నాగవతీ సమాఖ్యాయాం పత్న్యాందశపుత్రాః కన్యాచసువేలాహ్వాయాసమజాయంత॥ ౧౩౧

తాం కన్యాం సంప్రాప్తయౌవనాముద్వీక్ష్య పితా నాగవర్మా మహీరాజమాహూయ త్వత్పుత్రాయ మదనాయ మదీయాం కన్యాం సువేలాం పత్నీత్వేన దాస్యామీతి విజ్ఞాపితవాన్॥ ౧౩౨

మహీరాజో౽పి తథేత్యంగీకృత్య త్రిలక్షసేనాసహితస్తస్మిన్నాగపురే పుత్రస్య వివాహమంగళాయ యత్నమకరోత్॥ ౧౩౩

తదా సువేలా పితరమువాచ॥ ౧౩౪

యన్నాగైర్ధ్రియతే రాజన్ । విభూషణమనుత్తమం
తన్మహ్యం యది దీయేత । తతో ద్వాహం కరోమ్యహం॥ ౧౩౫

నోచేత్ ప్రాణాన్ ప్రహాస్యామి । పశ్యతస్తవ సన్నిధావితి॥ ౧౩౬

ఇత్యేవం వచనం నాగవర్మణా కథితం మహీరాజో నిశమ్య కథమిదం ఘటేతేతి వ్యాకులమానస ఆహ్లాదాదిభ్యో దూతాన్ ప్రేషయామాస॥

తత ఆహ్లాదః పంచశతవీరసహితస్స్వీయానశ్వాన్ పపీహక కపోతబిందులాఖ్యానధిష్ఠితైః సుఖహాని బలహాని కృష్ణాంశైస్సాకం కరాళాశ్వమధిరూఢో నాగపురం ప్రాప్య మహీరాజం దృష్ట్వా తేన యథావిధి సాదరం సంమానితో విజ్ఞాపితశ్చ సువేలావచనం స్వానుగతాన్ బలహాని ప్రముఖాన్ నాగరపుర ఏవ నివేశ్య స్వయమేకలవరసాతలం ప్రవిష్టో నాగభవనం ప్రవిశ్య పుండరీకాఖ్యస్య నాగరాజస్య పత్నీం దృష్ట్వా నిద్రావశస్తవ భర్తా పుండరీకో విబోధ్యతామిత్యుక్త్వా తయా చ మత్పతిః ప్రబోధితశ్చేత్ కుపితో ముఖోద్గతాభిర్విషాగ్నిజ్వాలాభిస్త్వాం ధక్ష్యతీత్యుక్తో౽పి తద్వచనమనాదృత్య తం పుండరీకం నిద్రాణం పదా పుచ్ఛే ప్రహృత్య తేనోద్ధితేనాతిరుషితేనాత్మానం దగ్ధుం ఫణాభ్యస్సముద్గారితా విషాగ్నిజ్వాలా నిరీక్ష్య విభీతమానసశ్శారదాం దేవీం సర్వమంగళదాయినీం ధ్యాత్వా తయా తస్మిన్ భయే శమితే ప్రసన్నేన పుండరీకేణ దత్తం నాగభూషణమాదాయ కృతకృత్యో మహీరాజముపేత్య తద్భూషణమర్పయామాస॥

అథ నాగవర్మణా నాగభూషణభూషితాం సువేలాం కన్యాం ప్రదాయ మదనే వివాహితే మహీరాజః ప్రముదితః కృష్ణాంశాదిభ్యః కోటిస్వర్ణానుపహారతయా ప్రదాయ తాన్నిజపురాణి ప్రస్థాప్య స్వయం చ సదారపుత్రసహితస్సానుగో దేహళీమవాప॥ ౧౩౭

—* ఇతి మర్దనవివాహః *—

—* అథసూర్యవర్మ వివాహః *—

మద్రదేశాధిపతిర్మద్రకేశో నామనరపతిరశ్వినీ దేవానారాధ్యతయోః ప్రసాదేన దశపుత్రాన్ కాంతిమతీంచ కన్యామసూత॥ ౧౪౦

కన్యాయాం తస్యాం ప్రాప్తయౌవనాయాం మద్రకేశో మహీరాజ మాహూయతత్పుత్రేణ సూర్యవర్మణాస్య కన్యాం వ్యవాహాయత్॥

సమాప్తేచతస్మిన్ వివాహమంగళే మహీరాజస్య పుత్రస్నుషస్సానుగో దేహాళీం జగామ॥ ౧౪౨

తదాకర్బురనామావిభీషణ తనయోలంకా నిలయః కశ్చనరాక్షసోదేహాళీ మాగతః కాంతిమతీం నిరీక్ష్య తద్రూపసౌందర్య సౌకుమార్యాదిభిర్విమోహిత మానసస్స్వేషామేవ తేషాం మహీరాజాదీనాం నిమిషతాంతామపహృత్యతయాసహైవ సహ్యాపర్వతగుహా మాససాద॥ ౧౪౩

అథమహీరాజస్వయంతం రాక్షసం విజేతుమక్షమోభృశం దుఃఖితమానసః కృష్ణాంశాదిభ్యో దూతాన్ ప్రాహిణోత్॥ ౧౪౪

తేచకృష్ణాంశాద్యా స్వస్వవాహనాన్యారూఢా మహీరాజ పురీముపేత్య తేనావేదిత స్నుషాపహరణ వృత్తాంతాః సహ్యాపర్వత మాసేదుః॥ ౧౪౫

కృష్ణాంశస్తు తత్కందరవాసినం కర్బురం రాక్షసమాలోక్య దమవాదీత్॥ ౧౪౬

శ్రీరామభక్తస్యవిభీషణస్య । సుతోభవాన్నైతదధర్మకృత్యం
కర్తుంతవార్హంవిదితంహిసీతాం।హృత్వాదశాంయాంగమితఃపితృవ్యః॥
అథకర్బురః కృష్ణాంశమిత్యువాచ॥ ౧౪౭

గంధర్వపుత్రీదయితేయమాసీత్ । పురామమేయంమునిశాపదోషాత్
జాతాభవద్భూపకులేతతస్తాం । జహారపత్న్యావిరహాసహిష్ణుః॥ ౧౪౮

యదిశక్తోసియుద్ధాయ । మాంజిత్వేమాముపానయ
త్యక్ష్యామినేమాంస్వాం కాంతాం । సమర్థాన్సర్వధేవ్విషాం॥ ౧౪౯

తతఃకృష్ణాంశ స్తేన సహాస త్సురాత్రం ఖడ్గయుద్ధం కృత్వాతం కబుఁరం
విజత్యకాంతిమతీం సమానీయ మహీరాజాయార్పయామాస॥౧౫౧

మహీరాజశ్చ ప్రసన్నః కృష్ణాంశాదిభ్యః కోటిస్వర్ణముపాయనం ప్ర
దాయ స్వపురాణి ప్రస్థాపయామాస॥ ౧౫౨

—* ఇతిసూర్యవర్మ వివాహః *—

—* అథభీమ వివాహః *—

పట్టణాఖ్య నగరాధిపతేః పూర్ణామలాహ్వయస్య నరేంద్రస్య వస్వారా
ధకస్య వసూనాం ప్రసాదేనదశపుత్రాః విద్యున్మాలాహ్వయవిద్యు
త్సదృశప్రకాశకన్యాచజజ్ఞిరే॥ ౧౫౩

దృష్ట్వాతాంప్రాప్తతారుణ్యాం । పూర్ణామలనరేశ్వరః
మహీరాజతనూజాయ । భీమాఖ్యాయప్రహర్షితః॥ ౧౫౪

స ప్తలక్షబలై స్సార్ధం । పత్నీ త్వేనదదౌసుతాం
వివాహిత స్తయాభీమః । దేహలీంస్వపురీంతాయౌ॥ ౧౫౫

తదాపైశాచదేశాధిపస్సహోదో నామకశ్చ సమ్లెచ్ఛరాజః స్వీయైస్సై
న్యైస్సహితః పాతాళవాసినో బలేరాజ్ఞయా విద్యున్మాలాం స్వీక
ర్తుమనాః కురుక్షేత్రమాగత్య దేవతామూర్తీ ర్భిత్త్వా పుణ్యతీర్థాని
చనోరక్తైర్దూషయిత్వా పత్రంచమహీరాజాయ ప్రేషయామా
స॥ విద్యున్మాలామహ్యం ప్రేషణీయేతి॥ ౧౫౬

తతో మహీరాజేనాహ మార్యావర్తాధిపతిర్భవాన్ మ్లేచ్ఛః భవతా
త్రనాగంతుం యుక్తంస్నుషాంచమదీయాం ప్రార్థయితుం సుతరా
మితి ప్రతిపత్రే ప్రేషితే తత న్నిరీక్ష్యసహోదః కుపితో మ్లేచ్ఛసైన్య పరీ
వృతో మహీరాజపురీంరురోధ॥ ౧౫౭

తతో యుద్ధే ప్రవృత్తే మహీరాజేన సంకుపితేషు బహుషుమ్లేచ్ఛేషు
బలిస్సానుగః పాతాళాదుదభూత్॥ ౧౫౮

తదైవ మహీరాజా హూతాః కృష్ణాంశాద్యా దేహలీముపాపుః॥ ౧౫౯

బలిశ్చ తదా బలహాని సుఖహాని దేవసింహాఖ్యానై రక్షిత స్తద్వీర్య
మత్యద్భుతం విలోక్యతాన్ వరాయాచోదయత్॥ ౧౬౦

తే చార్యావర్తే దైత్యైస్త్వయా సహ నాగంతవ్యమితి వరం వవ్రిరే॥

తదా బలిరాత్మ విప్రియశ్రవణేన వ్యథితమానసః కృష్ణాంశం తుష్టావ॥

కృష్ణాంశశ్చ తస్మిన్ ప్రసన్నో మయా యావత్ భూమిరాస్థీయతే తావత్ దైత్యైరార్యదేశో నాక్రమణీయ స్తదనంతరం యథేష్టం కుర్వితి బలిమాజ్ఞాపయామాస॥ ౧౬౩

తథేతి బలిః కృష్ణాంశవచన మంగీకృత్య సహేదం పైశాచదేశం ప్రస్థాప్య స్వయంచ రసాతల ముపజగామ॥ ౧౬౪

ఏవం విమోచితకృచ్ఛ్రో మహీరాజః ప్రహృష్టః కృష్ణాంశాదిభ్యః కోటిం స్వర్ణ ముపహారతయా సమర్పితవాన్॥ ౧౬౫

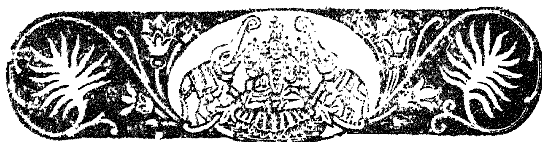
— వర్ధనవివాహః —

వర్ధననామా మహీరాజపుత్రః కుబేరమారాధ్య తత్ప్రసాదలబ్ధనిధిః తేననిజకోశం సంపూర్యాకరతుల్యంచకార॥ ౧౬౬

కుబేరస్తస్మిన్ ప్రేమసహితో నిజకింకరస్య కిన్నరస్య సుతాం కిన్నరీం నామకన్యాం పత్నీత్వేనాదిశత్॥

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే
చరమభాగే కలియుగరాజచరితవర్ణనే
వివాహవృత్తాంతవర్ణనంనామ ద్వాదశస్సర్గః.

-:o:-

శ్రీ శోభనాద్రీశ వైభవమహాకావ్యే చరమభాగే

కలియుగరాజచరిత్రవర్ణనే

త్రయోదశస్సర్గారంభః

ఏవం వివాహితేషు మహీరాజపుత్రేషు సప్తసుసరదసమర్దన స్పృహార పత్న్యః స్త్రీప్రోవిధవాః వేలాపతిం బ్రహ్మానందం పతిత్వేన కాంక్షమాణాస్తేనచా నంగీకృతేతం ఘాతయితు మనసః శ్వశురేణ మహీరాజేన తంతాడయిత్వా ముక్త్వా అభవన్॥ ౧

బ్రహ్మానందశ్చ శ్వశురేణస్నుషావచనశ్రవణ కుపితేన కారాగృహావాసాయనియుక్తః తమసినాప్రహర్తు మధావత॥ ౨

సచమహీరాజస్తస్మాత్ భీతః చాముండాగారం ప్రవిశ్యైకవాటంపిహితవాన్॥ 3

తదంతరే దుందుకారోమహీరాజభ్రాతా లక్షసైన్యసహితో బ్రహ్మానందేన యుద్ధం కర్తుమాగచ్ఛత్॥ ౪

బ్రహ్మానందస్తద్దృష్ట్వా బ్రహ్మాస్త్రేణతస్యార్ధసైన్యందదాహ శిష్టాశ్చ పరాజితాదుద్రువుః॥ ౫

దుందుకారోపి భీతో విద్రుతో మహారాజముపేత్య సర్వముదంతం న్యవేదయత్॥ ౬

మహీరాజశ్చ చాముండం చంద్రభట్టంచ సమాహూయ మహీపతినా మంత్రమకరోత్॥ ౭

తదాచాముండో పతిరేవముచాచ.

చాముండో వేలా వేషధారీ డోలామాస్థితః ప్రచ్ఛన్న వేషైః తవసుతై శ్చతుర్భిస్సాయుధైః సహితో బ్రహ్మానంద ముపేయాత్॥ తత్ర ఛద్మనా సహంతవ్య ఇతి॥ ౮

రాజ్ఞాచ తథేత్యంగీకృతే చాముండో వేలా వేషం కల్పయిత్వా రాజ పుత్రైశ్చతుర్భిర్వేషాంతర మాస్థితైః సహితో డోలా మధిరూఢో బ్రహ్మానంద సమీపమాజగామ॥ ౯

తదా బ్రహ్మానందస్తారకేణ బాణైర్హ్యాదినిహతసూర్యవర్మణా సోమరైః భీమేన గదయాపధనేనాసినా దుందుకారేణ భల్లేనమూర్ఛితః పతితః పునరాశ్వస్తో మహాంతం రోషముపేత్య స్వఖడ్గేనవర్ధనస్య భీమస్య సూర్యవర్మణశ్చ శిరాంసిచ్ఛేద॥ ౧౦

తద్దృష్ట్వా భీతో దుందుకారస్సతారక చాముండో మహీరాజాంతికంజ గామ॥ ౧౧

మహీరాజో నిహతపుత్రో వేలాంతిక మాసాద్య బహుశోరురోద॥ ౧౨

వేలాచ డోలామారూఢో యుద్ధభూమిమాగత్య తత్ర పతితం శరవిక్షతాంగం బ్రహ్మానందం దదర్శ॥ ౧౩

తేన కాత్వమితి పృష్టా వేలా మహీరాజపుత్రీత వైవపత్నీ వేలాహ్వాహం త్వం జీవనం కృత్వామయా సహభోగా ననుభవేతి విజ్ఞాపయా మాస॥ ౧౪

బ్రహ్మానందోపికలావస్మిన్ యుగేజీవనాత్ మరణమేవ శ్రేయ ఇత్యుక్త్వా తయాసహహారినాగరమశ్వమారుహ్య ప్రభాసాది సకలపుణ్య క్షేత్ర పుణ్యతీర్థాని సంసేవ్య తేషు తేషు దేవర్షీన్ తర్పయిత్వా గంధమాదనగామేత్య తత్ర ప్రాణాన్ త్యక్తుముద్యుక్తః పత్న్యా వెల యైవమబోధి॥ ౧౫

స్వామిన్ మహారాజ భూతలేకురుక్షేత్రముత్తమంతత్ర దేహత్యాగినాం ఉత్తమలోకప్రదం పూర్వైర్భీష్మాదయోపి తత్రైవదేహ మత్యజన్

అహంపునర్దేహాంతం ప్రయాణాతారకం విసహత్యపునస్త్వమితికం యాస్యామి తావత్పర్యంతమిహైవపరమాత్మానంధ్యాయంస్తిష్ఠేతి॥

తస్మైవముక్తో వేల యా బ్రహ్మానంద పరం బ్రహ్మాధ్యాయన్ బ్రహ్మైవ బ్రహ్మానందనిభృతమానసః పరమాత్మానుభవ పరాయణోవతస్థే॥

అథ వేలా హాటినాగరం తురంగమధిరూఢా మహావతీం ప్రాప్యసదసిస్థితం పరిమళం కృష్ణాంశాద్యైః పరివృత మిదముువాచ॥ ౧౮

మహారాజ మమపతి బ్రహ్మానందస్తు వసుమతీ మహీరాజస్య మమ పితురాజ్ఞయాతద్భ్రాతా మందుకారేణ తత్పుత్రైస్తారకాద్యై శ్చతుర్భిః మమవేషప్రతిఛన్నేన చాముండేనచ ఛద్మనాఘాతితః పరేతప్రాయః కురుక్షేత్రేప్రాణాత్యక్తుముద్యుక్తో వర్తతే తత్స ర్వమిదంతస్మై నదో షేణాయాతమితి॥ ౧౯

తచ్ఛ్రుత్వా సర్వేచసభాసదః పరిమళంసులనాం చవ్యగహ్వాంత॥ ౨౦
తతః పరిమళాజ్ఞప్తాః కృష్ణాంశాద్యాస్స పత్న్యానేకాన్ భూపాన్ యుద్ధార్థమాకారయన్॥ ౨౧

వేలాచస్వపిత్రే మహీరాజాయయుద్ధార్థం పత్రికాంప్రేషయిత్వా మలనాయాగేహమవిశత్॥ ౨౨

మహీరాజశ్చ దృతరాష్ట్రాంశ సంభవః చింతాశోకసమావిష్టో లిగతని ద్రః చతుర్వింశతి లక్షపరిమితయా స్వసేనయాసాకం యుద్ధాయప్ర స్థితః కురుక్షేత్రమాసాద్య గంగాకూలేశిబిరంవ్యవస్థాపయత॥ ౨౩

పరిమళోపి సుపదాంశస్సహ షోడశలక్షసైన్యైః కృష్ణాంశాద్యైస్సహితః కురుక్షేత్రమాపన్న స్యమంత పంచకక్షేత్రే సేనానివేశంవిదధే॥ ౨౪

— తదాగతాభూపాలాఇమే —

విష్వక్సేనవంశ్యోలహరాహ్వాయో నృపతిః కౌరవాంశైః షోడశభిస్సు తైస్సహితఏకః తత్పుత్రాణాం నామానిపూర్వజన్మరీత్యైవవిఖ్యా తాని సుస్సహః దుశ్శలః జలసంధః సమః సహః విదః అనువిందః

సుబాహుః ద్రుమ్ప్రధర్షణః దుర్మర్షణః దుష్కర్ణః సోమకీర్తిః అనూదరః శలః సత్వః వివిత్సుః॥ ఇతి॥ ౨౭

తదాతోమరవంశ్యో బాహ్లికదేశాధిపతి రభినందననృపతి స్త్రీలక్షసేనాధిపస్సప్తభిః పుత్రైఃకౌరవాం శ్చైస్సహితఃఏక॥ తేషాంచనామాని । మహానందః । నందః । పరానందః । ఉపనందః । సునందః। సురానందః । ప్రణంద ఇతిప్రసిద్ధాని॥ ఏతేచసప్తచిత్రోప చిత్రచిత్రాక్ష చారుచిత్రశరాసన సులోచన సుకర్ణాఖ్యధృతరాష్ట్ర పుత్రాంశ్చై జాతాః॥ ౨౮

తథాపరిహారవంశ్యో మాయావర్మా సప్తలక్షసైన్యయుతో దశభిః పుత్రైఃకౌరవాం శ్చైఃమత్త । ప్రమత్త । ఉన్మత్త । సుమత్త । దుర్మద । దుర్ముఖ । దుర్ధర । వాయు । సురథ । విరథాభిఖ్యైస్సహితఏకః॥ ౨౯

తథాశుక్లవంశ్యోమూలవర్మాహ్వాయో నృపతిర్లక్షసేనాధిపః కౌరవాం శ్చైఃదశభిః పుత్రైఃబల । ప్రబల । సుబలబలవత్ । బలి । సుమూల । మహామూల । దుర్గ । భీమ । భయంకర నామభిస్సహితఏక॥

తదాచంద్రవంశ్యః కేకయో నృపతిః లక్షసేనాధిపః కౌరవాంశ్చైఃకామ ।ప్రకామ సంక్రామ నిష్కామ నిరపత్రప జయ విజయ జయంతజయవత్ జయనామభిర్దశభిః పుత్రైస్సహితఏకః॥ ౨౯

తథా నాగవంశ్యో నాగవర్మా భూపతి ర్లక్షసేనాపతి ర్దశభిస్సుతైః కౌరవాంశ్చై స్సహితఏకః॥ ౩౦

తేషాంచ నామాని ఉగ్రశ్రవాః ఉగ్రసేనః సేనానీః దుష్పరాయణః అపరాజితః కుండశాయీ విశాలాక్షః దురాధరః దృఢహస్తఃసుహస్తయితి పూర్వజన్మని ప్రసిద్ధరీత్యైవ వ్యవహృతాని॥ ౩౧

తథా తోమరవంశ్యో మద్రదేశాధిపో మద్రకేశః సైన్య లక్షపతిః దశభిస్సుతైః వాతవేగ సువర్చాః నాగదంతః ఉగ్రయాజక ఆదికేతు వశీ కవచీ క్రోధ కుండ కుండధార ఇతి పూర్వజన్మఖ్యాతనా మభిః కౌరవాంశ్చై స్సహిత ఏకః ౩౨

తథా శార్దూలవంశ్యో లక్షప్రుత సేశః పూర్ణామలాభిధ్యో నరపతి ర్మాగధరాజా దశభిః కౌరవాంశై స్తనయైః వీరబాహు భీమరథ ఉగ్ర ధనుర్ధర రౌద్రకర్మా దృఢరథ లోలుప అభయ అనాధృష్టః కుండ భేదీఇతి పూర్వజన్మఖ్యాత నామసహితై స్సహిత ఏకః 33

తథా రూపదేశాధిపతిః మంకణాఖ్యః కిన్నరః కిన్నరాయుతసహితః పుత్రై రష్టాభిః కిన్నరాంశైః వీరావీ ప్రమథ ప్రమాథీ దీర్ఘరో మా దీర్ఘబాహు మహాబాహు వ్యూఢోరాః కనకధ్వజ ఇతి ప్రా చీనభవ విఖ్యాతాభిధేయై స్సమేత ఏకః॥ 34

తథా నేత్రసింహ శ్శల్యాంశ శ్శార్దూలవంశ్యో లక్ష సేనేశ ఏకః 35

తథా జగపతి లక్షసైన్యపతి శ్శకున్యంశః పుత్రాన్ గృహ ఏవ విహా య సమాగత ఏకః॥ 36

తథా మయూరధ్వజో లక్షసేనాధిపో విరాటాంశో నరపతి ర్మకరందం సుతం గేహ ఏవత్యక్త్వా సమాగత ఏకః 37

తథా వీరసేనో నృపతి ముగ్రసేనాంశో లక్షసేనాధిపః కామసేనేన తన యేన సహిత ఏకః॥ 38

తథా లక్ష్మణ స్సప్తలక్షసేనాపతి నకులాంశ ఏకః 39

తథా తాలనో ధాన్యపాలో లల్లసింహాశ్చత్రయః భీమ యుయుత్సు కుం తిభోజానా మంశజాతాః॥ 40

తథా సకృష్ణాంశేందులో లక్షసేనాధిప ఆహ్లాద ఏకః॥ 41

తథా జగన్నాయకో నృపతి రయుత శూరసహితో భగదత్తాంశో గౌతమవంశ్య ఏకః॥ 42

తథా మందుకారః పంచలక్షసేనాపతిః తథా కృష్ణకుమారపుత్రో భగ దత్త స్త్రిలక్షప్రుతనాధీశః॥ 43

తథా దళవాహనసూను రంగదోదేశ గోపాలగజారూఢ స్సేనాయుత

స్సహితః తథా కళింగాధిపతిః త్రికోణసంజ్ఞకః తథా శ్రీపతిః శ్రీతా
రః ముకుందః సుకేతుః మహిలః గుహిలః ఇందువారః జయంతః
ఏతేచాష్టౌ నృపతయ స్సేనాయుత పతయః అన్యేచ నృపతయ
స్సహస్ర సేనాధిపా బహవః॥ ౪౪

ఏషు మూలవర్మ కేకయ నేత్రసింహ మయూరధ్వజ వీరసేన లక్ష్మణ
ఆహ్లాద సహ స్సేనాః త్రిలక్ష సేనాధిపతేః పరిమళస్య సహాయా
అభవన్॥ ౪౫

లహర అభినందన మాయావర్మ నాగవర్మ మద్రకేశ పూర్ణామల మంకణ
గజపతి దుందుకార అంగద త్రికోణ శ్రీపతి శ్రీతారాదయో
భూపా అన్యేచ క్షుద్రరాజానశ్చ మహీరాజపక్ష్యా అభవన్॥

తత్ర పరిళసేనా షోడశలక్షపరిమాణా మహీరాజసేనా చతుర్వింశతిలక్ష
పరిమితా॥ ౪౬

యుద్ధమిదం మార్గశిర కృష్ణద్వితీయామారభ్యాష్టాదశభిర్దినై రార
బ్ధమభూత్॥ ౪౭

తత్ర ప్రథమేదివసే మహీరాజాజ్ఞయా కురుక్షేత్రమాగతం యుద్ధార్థ
ముద్యతం లహరం పరిమళనిర్దిష్టో మయూరధ్వజః కృష్ణాంశ దేవ
సింహ జయంతైః స్సహితో యుద్ధాయాభిజగామ॥ ౪౮

లహరశ్చ దుందుకారేణ చాముండేనచ రక్షితో యుద్ధమారభత॥ ౫౦

తత్రాప్రాతరారభ్య బభూవ యుద్ధం మధ్యాహ్నపర్యంత ముదగ్రరూపం
చమ్వోర్ద్వయో స్తత్పతయశ్చయామ మనంతరంభీమతరంవితేనుః॥

తదను చతుర్ధయామె దుందుకారాదయః కృష్ణాంశాదయశ్చ సమవాయ
సంగతాః॥ ౫౨

కృష్ణాంశ శ్చాముండేన ఇందులో దుందుకారేణ దేవసింహో భగ
దత్తేన॥ ౫౩

తత్ర కృష్ణాంశ స్సాయంకాలే లహరాదిషు సర్వేషు శూరేషు క్షయాగ

తేషు చాముండం జిత్వా లహరపుత్రాన్ షోడశాపి నిహత్య స్వసేన యా శ్లాఘ్యమాన వీర్యో లక్ష్మణసన్నిధి మాగమత్॥ ౫౪

చాముండశ్చ మహీరాజసన్నిధిం ప్రాప్య సుష్వాప దుందుకారభగద త్తౌచ ఇందులదేవసింహాభ్యాం విజితౌ మహీరాజ ముపేయతుః॥ ౫౫

కృష్ణాంశాద్యాశ్చ జితకాశినః పరిమళముపేత్య సుఖమశేరత॥ ౫౬

అథోదితే భాస్వతి తృతీయాయాం ప్రాత ర్మహీరాజేన నిర్దిష్టో గజ పతి ర్లక్షసైన్యయుత శ్చాముండ దుందుకారభగదత్తసహితో యుద్ధభూమి మాససాద॥ ౫౭

తద్దృష్ట్వా పరిమళాజ్ఞప్తో నేత్రసింహ స్స్వకీయ సేనావృతః కృష్ణాంశదేవ సింహేందులైః సాకం గజపతి మభ్యాయయౌ॥ ౫౮

ఆమధ్యాహ్నం తతః ప్రాత రారభ్య సమరో భవత్ మిథ స్తయోః పృ తనయోః రథాశ్వేభ పదాతినా॥ ౫౯

గజాగజైః హయాయ్యైర్హా రథై శ్చస్యందనా స్తదా పదాతయశ్చపా దాతైః హతాజగ్ముర్యమక్షయం॥ ౬౦

తతో పరాహ్ణే నేత్రసింహో గజపతిశ్చ రథావధిరూఢౌ చిరం యు ద్ధ్వా మిథో విభగ్నరథకార్ముకౌ ఖడ్గపాణీ భువం ప్రాప్య వివిధవిచి త్రమార్గం ఖడ్గయుద్ధం విధాయ పరస్పరఖడ్గవిక్షతౌ మృతిమీయా తుః॥ ౬౧

తతః చాముండమిందులః దుందుకారం దేవసింహః భగదత్తం కృష్ణాం శశ్చ విజిత్య జితకాశినః పరిమళాంతిక మాసేదుః॥ ౬౨

తత శ్చతుర్థ్యాం ప్రాతర్మహీరాజని దేశేన సమాగతం లక్షసేనాపరి వృతం మాయావర్మాణం నృపతిం పరిమళచోదితో జగన్నాయక స్స్వకీయ సైన్యసహితోభి జగామ॥ ౬౩

తత్ర ప్రథమేయామె జగన్నాయకసైన్యేషు దశసుసహస్రేషు మాయా

వర్మసైనికై ర్నిహతేషు కృష్ణాంశే దేవసింహేందుల జగన్నాయకాః
మాయావర్మ సైనికాన్ లక్షం నిజఘ్నుః॥ ౬౪

తతో పరాహ్ణే మాయావర్మా దశపుత్ర సహితః కృష్ణాంశేన బిందు
లారూఢేన స్వయం రథస్థో యుద్ధమకురుత॥ ౬౫

తత్ర బిందులఖురనిపాతైర్ సర్త్రి ర్విభిన్నం రథం త్యక్త్వాఽసిం దధానః
బిందులం విభిన్నాంగం కృత్వా తతః కుపితేన కృష్ణాంశేన స్వాసినా
నికృత్తశీర్షః పపాత॥ ౬౬

అథ తత్పుత్రేషు దశసుయుద్ధాయోద్యతేషు పంచేందులేన ద్వావేవ
సింహేన చైకో భగదత్తేన ద్వౌకృష్ణాంశేన నిహతా మృతింప్రపే
దిరే॥ ౬౭

తత స్సాయంకాలే కృష్ణాంశాద్యా శ్లాఘమానవీర్యా శ్శిబిరాణి గత్వా
సుఖంసుషుపుః॥ ౬౮

తతః పంచమ్యాం ప్రాతః పరిమళాజ్ఞయా సమాగతేన లక్షసైన్య సహి
తేన సకామసేనేన వీరసేనేన మహీరాజ నియుక్తో నాగవర్మా స్వసై
న్యోఽష్టభిః పుత్రై స్సాక మయుధ్యత్॥ ౬౯

తత్రత్రియామపర్యంతే। యుద్ధేన వ్యేకయంగతాః
వీరసేన స్తతో నాగ। వర్మాచయుధిసంగతౌ॥ ౭౦

బాణైర్బాణాన్ వినిఘ్నంతౌ। వీరధావసిధారిణౌ
మిథఃకృపాణఘాతాభ్యాం। శీర్షేచిచ్ఛిదతుః స్తదా॥ ౭౧

వీరసేనసుతఃకామ। సేన స్తస్యసుతాన్ బలీ
జఘానతత్ర జ్యేష్ఠాభ్యాం అభవచ్ఛిన్నమస్తకః॥ ౭౨

కబంధఃకామసేనస్య। ప్రధావన్ ఖడ్గపాణికః
తయో స్తనుజయోర్నాగ। వర్మణోమ స్తకేఽచ్ఛినత్॥ ౭౩

తతః చాముండముఖా స్తే। జగన్నాయకమ ప్రవన్
తదీయోశ్వోమహావేగః। హరినాగరసంజ్ఞకః॥ ౭౪

గజౌతు మంకుకారస్య । చాముండస్య పదాహతైః।
మథిత్వాచరథం తస్య । భగదత్తస్య జఘ్నివాన్॥ ౭౫

ఏవం పరాజితేషు చాముండాదిషు మహీరాజం ప్రాప్తేషు జగన్నాయకశ్చ హరినాగరమారూఢః ప్రాధ్మాత శంఖః కృష్ణాంశమాజగామ॥ ౭౬

తతః ప్రాతష్షష్ఠ్యాం మహీరాజనిదిష్టో మంకణః కిన్నరసేనాధిపతిః యుద్ధభూమి మాససాద॥ ౭౭

తతః పరిమళాజ్ఞయా జగన్నాయకో మనోరథస్థః తాలనస్సింహినీ సంస్థః జయంతః కరాళస్థః షపీహకస్థో రూపణః కృష్ణాంశో బిందులస్థితః లల్లసింహో గజమధిరూఢః ధాన్యపాలో హయమారూఢః మంకణమభియయుః॥ ౭౮

తత్ర కిన్నరసైన్యేషు కృష్ణాంశాదిభిః ఖడ్గప్రహారైర్వ్యథితేషు మంకణః కుబేరం ధ్యాత్వా అంతర్ధానమాపన్న స్సర్వానపి నిఘ్నన్ జయంతేన సంగతః॥ ౭౯

తతో మహేంద్ర ధ్యానాహిత బలేన జయంతేన మంకణో గృహీతో బద్ధశ్చ కృష్ణాంశసన్నిధి మనీయత॥ ౮౦

తత స్సప్తరాత్రం కృష్ణాంశాదీనాం కిన్నరాణాంచ ఘోరం యుద్ధమభవత్ తత్ర సప్తమేదినే శ్రమఖిన్నేషు కృష్ణాంశాదిషు ప్రసుప్తేషు మంకణః కుబేరంధ్యాత్వా తస్మాత్ వరం ప్రాప్య ఛిన్నబంధః సుప్తాన్ తాన్ సప్రబోధ్యతై స్సాకం చిరం యుద్ధ్వా ఇందుల వర్జం తాన్ విజిత్యేందులేన సమాజగామ॥ ౮౧

తతస్తౌ విందులమంకణౌ విధృతాసీ పరస్పరాసి నిఘాతైర్మృతిమాప్య విమానవరావారూఢౌ దివముపేయతుః॥ ౮౨

కృష్ణాంశాదయశ్చ శిబిరాణ్యుపేత్య సుఖమశేరత॥ ౮౩

తతః ప్రభాతే పుత్రశోక పరిదూనో రామాంశ స్త్రిలక్షసైన్యయుతః కృష్ణాంశాదిభి రనుసృతో యుద్ధక్షితిం జగామ॥ ౮౪

తచ్ఛ్రుత్వా మహీరాజః పంచలక్షసేనా సహితో ధుంధుకారచాముం డభగదత్తై రనుసృతస్త మభియయౌ ॥ ౭౫

యామత్రయేణ తత్సైన్యద్వయే సర్వే హతా మిథః తతస్తేషా మభూ ద్యుద్ధం ద్వాభ్యామేవబలీయసాం ॥ ౭౬

రామాంశోమహీరాజేన లక్ష్మణోధుంధుకారేణ
కృష్ణాంశోభగదత్తేన । దేవసింహశ్చాముండేన సంగతాః॥ ౭౭

తదా మహీరాజ శ్శివదత్తం ప్రమత్తాభిధం గజమధిష్ఠితః పంచశబ్దగజా రూఢ మాహ్లాద మభియయౌ స్వస్య జయసంపాదనాయ స్వగజం సం ప్రార్థ్యతే నచ మజ్జీవనావధిత వభయం నాస్తీ త్యుక్తః॥ ౭౮

అథాహ్లాద గజేన చతుర్భిర్దంతైః విపాటిత ముఖః ప్రమత్తో ద్విరదః పంచశబ్దం స్వచరణైః కుంభస్థలే నిహత్య మూర్ఛయామాస॥

తదంతర ఆహ్లాదః తోమరేణ మహీరాజం విద్ధ్వా ఖడ్గేన ప్రమత్తం ద్వి రదమాహత్య పతితం మృత మిందులం దృష్ట్వా బహువిలప్య పున ర్యుద్ధమాససాద॥ ౮౦

తౌ చ గజౌ విముక్తమూర్ఛౌ పునరపి యుద్ధం చక్రతుః॥ ౮౧

తదా లక్ష్మణేన వైష్ణవాస్త్ర వేత్రా తేన వైవాస్త్రేణ సగజే ధుంధుకారే దగ్ధే మహీరాజః కుపితో లక్ష్మణం రౌద్రేణ శరేణా జఘాన సచ లక్ష్మణో మూర్ఛాంజగామ॥ ౮౨

ఉదయశ్చ భగదత్తం మూర్ఛయిత్వా లక్ష్మణసన్నిధిమాప॥ ౮౩

తదా మహీరాజాజ్ఞయా చాముండో దేవసింహం బాణై ర్మోహయి త్వా కృష్ణాంశ ముపేత్యతంచ మోహయిత్వాతౌ బంధయితు మ చింతయత్ ॥ ౮౪

తదంతరే లక్ష్మణ స్తత్రాగత్య వైష్ణవేనాస్త్రేణాతం హంతు మయతతత తం దృష్ట్వా చాముండో భీతో వ్యపలాయత॥ ౮౫

తతో లక్ష్మణః కృష్ణాంశాద్యైస్సహితః పరిమళం ప్రాప్యజయం నివే
ద్య సుఖం సుష్వాప॥ ౯౬

తత్రః ప్రాత ఘూర్జరదేశాధిపతి ర్మాలవర్మా పరిమళాజ్ఞయా లక్ష
సైన్యరక్షితో యుద్ధభూమిం ప్రాప్య మహీరాజని దేశాదాగతం
లక్షసేనాసహితం పూర్ణామలం భూపతిమభియయా॥ ౯౭

అధయా మద్వయేనకాలే నోభయో స్సేనయో ద్విసప్తయో స్తౌచమూ
లవర్మపూర్ణామలౌ పరస్పరశస్త్రవిక్షతాంగా పరలోక మవాపతుః॥

తతః పరేద్యు శ్చతుర్దశ్యాం కేకయో నృపతి దశపుత్రయుతో లక్ష
సైన్యేన సహితః లక్ష్మణాజ్ఞయా రణరంగం ప్రవిష్టో మహీరాజని
దేశసమాగతేన మద్రకేశేన సపుత్రకేణ యుయోధ॥ ౯౯

తేచ సర్వేసైన్యాస్సహ నృపతయో దినాంతే క్షయమగమన్॥ ౧౦౦
అథాఽమాయాం ప్రాతర్యుద్ధమహీమాగతం త్రిలక్షచమూపరివృతం భ
గదత్తంతౌ దృక్పరిమాణ సైన్యేన సహితో లక్ష్మణః ప్రత్యయు
ధ్యత్॥ ౧౦౧

తత్రాపరాహ్ణపర్యంతం। సేనయోరుభయో స్తయోః
యుద్ధంఘోరమభూత్సేనా। సర్వానష్టాక్షయంగతా॥ ౧౦౨

సంగతౌతు భగదత్త లక్ష్మణౌ చక్రతుః ప్రవరచంకురాస్థితౌ యుద్ధమ
ద్భుతతరం శరైశ్శితై ర్వృత్రవజ్రధరయోః పురాయథా॥ ౧౦౩

తత్ర భగదత్తేన భగ్నరథో లక్ష్మణః ఖడ్గపాణిః భువమభ్యేత్య భగదత్త
స్య రథాశ్వాన్ సారథించ నిహత్య తదీయం వర్మచ భిత్వాతచ్ఛ
రీరం త్రిధానికృత్యైకాకీ హస్తినీ మధిరూఢః శిబిరమవాప॥ ౧౦౪

తద నూదితే సూర్యే ప్రతిపదిమహీరాజాజ్ఞప్తాః అంగద, గళింగ, త్రికో
ణ, శ్రీపతి, శ్రీతార, ముకుందదుహిల । గుహిల, సుకేతునామానః
నవభూపతయః ప్రత్యేకమయుత సైన్యసహితాః చాముండేన నాయ
కేన సహాయుద్ధభూమి మవాపుః॥ ౧౦౫

తాన్ దృష్ట్వా లక్ష్మణః స్వకీయైః రుద్రవర్మ కాళీవర్మ ప్రముఖై రాజభి రన్వితః ప్రత్యుద్యయౌ తత్రేద్ధం ద్వంద్వయుద్ధ మవర్తత॥ ౧౦౬

అంగదేన రుద్రవర్మా కళింగేన కాళీవర్మా త్రికోణేన వీరసింహః శ్రీపతినా తదనుజః ప్రవీరః శ్రీతారేణ సూర్యధరః ముకుందేన వామనః దు హిలేన గంగాసింహః గుహిలేన లల్లసింహః॥ ఇతి॥

ఏతే రుద్రవర్మాదయః ప్రత్యేకమయుత సైన్యయుతాః తాదృశబలై రేవాంగదాదిభి ర్యుద్ధం కృత్వా పరస్పరప్రహార హతాదివ మాపుః॥

తతో మహీరాజపక్ష్యా స్త్రిశతాని క్షుద్రభూపతయ స్త్రిశతైః భూపతిభి స్సంగతా మిథః ప్రహరంతో మృతి మవాపుః॥ ౧౦౮

అథ లక్ష్మణ శ్చాముండం యుద్ధాయోద్యతం వివిధై రస్త్రై ర్విద్ధ్వా తేన బహుధా పీడితో పితం బ్రాహ్మణం మత్వా వైష్ణవాస్త్రం నవిససర్జ॥ ౧౦౯

తత స్సాయంకాలే లక్ష్మణ శ్చాముండశ్చ యుద్ధా న్నిర్వృత్తౌ రాజాంతిక మీయతుః॥ ౧౧౦

తత స్తృతీయాయాం ప్రాతః కృష్ణాంశో దేవసింహశ్చ అయుత సైన్యయుతౌ రణభూమి ముపేయతుః॥ ౧౧౧

తదా తారకస్సహ చాముండో ద్విలక్షసేనాసహితో భూపతి ద్విశతాభ్యాం సాకం తావభ్యుద్యయౌ॥ ౧౧౨

తత్ర యామాంతరే కృష్ణాంశ దేవసింహాభ్యాం తారకీయం సైన్యమేక లక్షపరిమాణం ద్విశతేచ భూపతయో నిహతాః॥ ౧౧౩

అథ కృష్ణాంశ చాముండయో స్తారకదేవసింహయోశ్చ సాయం యుద్ధ మవర్తత॥ ౧౧౪

తత్ర కృష్ణాంశో నిరాయుద్ధ స్తల ప్రహారేణ చాముండం మోహయామాస॥ ౧౧౫

తారకశ్చ ఖడ్గపాణిః దేవసింహాం మనోరథాధ్యాహం తేన సహైవ హత్వా శంఖమపూరయత్॥ ౧౧౬

తేన శబ్దేన లబ్ధసంజ్ఞ శ్చాముండస్స్వాసినా కృష్ణాంశస్య శిరశ్ఛిత్వా మహీరాజ సవిధం గత స్తచ్ఛిరో దర్శయామాస॥ తారకశ్చ మహతీం ప్రీతిమవాప॥ ౧౧౭

తత స్సమాధిస్థితేన విగతమోహేన బ్రహ్మానందేన సమాజ్ఞప్తా వేలా తత్పత్నీ హరినాగరమాస్థితా బ్రహ్మానందవేషధరా తారకం హంతుం యుద్ధభూమి మవాప॥ ౧౧౮

ఆహ్లాదో లక్ష్మణశ్చ నిజబలై స్సార్ధం వేలా మనుసృత్యయయతుః॥

తారకస్సహ చాముండో యుద్ధాయ నిర్యయౌ॥ ౧౨౦

తత్ర రామాంశేన నిహతవాహన శ్చాముండో మల్లయుద్ధే తేనైవనిహతో మమార వేలాః హరినాగరమాస్థితా ఖడ్గపాణి స్తారకేణ యుద్ధ్వా తస్య శిరశ్చిచ్ఛేద॥ ౧౨౧

తత శ్చితాం ప్రజ్వాల్య బ్రహ్మానందం ఇందులం చితామారోప్య స్వయంచ తత్ర పపాత॥ ౧౨౨

అథ రాత్రౌ పరిమళ మహీరాజయో స్ససైన్యయో ర్మహ ద్యుద్ధమభూత్॥ ౧౨౩

పరిమళనిదేశేన లక్ష్మణతాలన ధాన్యపాలాః సపాదలక్షసేనాసహితా మహీరాజసేనాం త్రిలక్షపరిమాణా మయుధ్యన్॥ ౧౨౪

తత్ర లక్ష్మణ తాలనధాన్యపాలాః ప్రత్యేకం శతంశతంనృపా న్నిజఘ్నుః॥

తదా మహీరాజో రుద్రం ధ్యాత్వా నిశీథె యుద్ధాయ నిర్గతో రుద్రదత్తేన శరేణ పరిమళం ధాన్యపాలం తాలనంచ హత్వా మారయత్॥ ౧౨౬

అథ లక్ష్మణమహీరాజయో ర్యుద్ధమభవత్ తత్ర లక్ష్మణో మహీరాజేన విసృష్టే రుద్రద త్తే శరేతం వైష్ణవా స్త్రేణ నిహత్య మహీరాజంచ తాపయామాస॥ ౧౨౭

తతో మహీరాజః పునరపి రుద్రం ధ్యాత్వా శూలేన లక్ష్మణస్య శిరశ్చిచ్ఛేద॥ ౧౨౮

తతః ప్రభాతే మలనాపతిం పరిమళం దేవకీచ కృష్ణాంశాద్యాః సంస్కార్య స్వయంచ చితాం ప్రావిశతాం॥ ౧౨౯

తతః కలిపురుషః కృతార్థః స్వభార్యో రామాంశ ముపేత్యతుష్టావ॥ రామాంశశ్చ కలిం సంమాన్య పంచశబ్దగజారూఢో మహీరాజం యుద్ధాయాభియయౌ॥ ౧౩౦

మహీరాజోపి పద్మదంతాఖ్య గజారూఢో యుద్ధాయ నిరగాత్॥ ౧౩౨

తయో ర్యుధ్యతో స్తౌచ గజో త్తమౌ మిథః ప్రహార పతితౌ మృతిమీయతుః॥ ౧౩౩

తతశ్చ కితం విద్రవంతం మహీరాజ మాహ్లాదో నుద్రుతః కేశేషు ప్రగృహ్యతస్య నేత్రయోఃకలిద త్తం నీలం నిక్షిప్య నిర్గతః కలినాసహ కదళీవనమార్గేణ గంధమాదనగిరి మధిశ్రితో యోగధ్యానపరో వత్తస్థే॥ ౧౩౪

తదాది నీలసంబంధేనా శుచిభూతం మహీరాజం త్యక్త్వా రుద్రః కైలాసనివాసమకరోత్॥ ౧౩౫

ఏతత్సర్వం వృత్తాంతం కలినా నివేదితం నిశమ్య పాతాళవాసీ బలిర యుత సైన్యసహితో గౌరాభిదం మ్లేచ్ఛదేశ ముపేత్య సహోద్దీనం మ్లేచ్ఛాధిపం మహీరాజ హననాయ విద్యున్మాలాగ్రహణాయచన్య యుజ్య॥ ౧౩౬

తత ష్షోడశవత్సరాంతరే సహాబోడ్డీన స్సపాదలక్షసేనాసహితో దేహాళీం ప్రాప్య మహీపతి మప్రేషయత్॥ ౧౩౮

సచ మహీపతి స్తత్రైవ యానో నిజపురీం ప్రవిశ్య లక్షచండీవ్రత మనుష్ఠాయ పరమానందం జగామ॥ ౧౩౯

తత స్సహాబోడ్డీనేన మహీరాజ శ్చిరంకృత సమర స్తద్వశంగతో బహుభి ర్యత్నై ర్మారితోపి నమమార॥ ౧౩౮

తత స్సహాబాడ్డీనేన బహు నిర్బంధం ప్రాపిత స్స్వాజ్ఞావశ్యేన నిజపురోహితేన చంద్రభట్టేన క్షురప్రేణ భిన్న శిరామమార॥ ౧౪౧

తత స్సహాబాడ్డీనే జయచంద్రవిజయాయ ప్రస్థితే జయచంద్రోపితం విజేతుం సైన్యాః సంప్రేషితేష్వపి తేన పరాజితేషు పుత్రశోక పరిక్లిష్టస్త్యక్తాహారో యతివేషధరశ్చరన్ ధరణ్యాం గంగాజలె దేహం త్యక్త్వా స్వర్గంజగామ॥ ౧౪౧

అధ సహాబాడ్డీనో విద్యున్మాలాం మహీరాజస్య బహువిధం ద్రవ్యంచ హృత్వాని జనాసంకుతుకోడ్డీనం దేహాళ్యాం సంస్థాప్య స్వదేశమాయయా॥ ౧౪౨

౪౭౯౪ = ౧౧౯౩ కనూజవిజయ సహాబుడ్డీనేచ.

ఏవం ౧౧౯౨ = ౪౨౯౩ అబ్దే తురుష్కభూపః సహాబుడ్డీనః ఆర్యావర్తే అర్థభాగస్య నృపం పృథ్వీరాజం హత్వా దేహాళీనగరంవశీ చకార అపిచ ౧౧౯౩ = ౪౨౯౪ అబ్దే కన్యాకుబ్జేశ్వరే జయచంద్రేచ ఆర్యావర్తస్య అవశిష్టభాగస్య శాసి తరిపూర్వాబ్దె ప్రవృత్తమహాసంగరే స్వసర్వబంధునాశంకృత్వా మృతిమాప్తె తద్రాష్ట్ర మపివశీ చకార॥ ఏవం ౪౨౯౩ ఆర్యావర్తః మ్లేచ్ఛతురుష్కనృపస్య సహాబుడ్డీనస్య వశంగతః॥ సతుతత్ర స్థిత్వాన శశాస॥ కింతు స్వప్రియదాసం సేనాపతించ కుటబుడ్డీననామకం దేహాళ్యాం పాలనాయ నియుజ్య స్వయం స్వదేశమగాత్॥ కింతుస కుటబుడ్డీనః ఏకాబ్దమేవ శశాసతదా సర్వే మాళవాదినృపాః సంభూయతమజయన్ తతస్సహాబుడ్డీనః ౪౨౯౪

అబ్దే పునః ఆర్యావర్తం ప్రాప్యతాన్ భూపాన్ జిత్వా పునః కుటుబు
ద్దీనః ౧౧౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౨౯౩ ఆర్యావర్తస్య విజయాయ నియు
జ్య స్వనయం కివిమన్నృపేణ యోద్ధుం తద్విషయంజగామ ॥ ౧౨౦౨ అ
బ్దేయా సుద్దీననామకే స్వభ్రాతర్యపిమృతే సహాబుద్దీనః సింహాసన మా
రురోహ ॥

౧౨౦౬ + ౩౧౦౧ = ౪౩౦౭ అబ్దస్యారంభే సహాబుద్దీనః పునః ఆ
ర్యావర్తం గన్తుమిచ్ఛన్ సింధునదీతీరే నివేశమకురుతతత్ర అర్ధరాత్రే
త్యక్తరక్షా సన్నిద్ధానో నిద్రాణః పూర్వాంతే నాపకృత్రైః గాక్కర
నామకైః పార్వతీయైర్నిహతః ॥ కుటబుద్దీనస్తు యాలవాదిన్నృపాన్ జి
త్వా ౧౨౦౬ అబ్దమారభ్య ౧౨౧౦ అబ్దావధిశశాస । తేన దేహాళ్యాం
కుటులమినార నామకః మహోన్నత స్తంభో నిర్మితః । సకుటుబుద్దీనః
చతురోశాసిత్వా ౧౨౧౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౧ అబ్దే హయసమారుహ్య
కందుకఖేలనే విహాయసాత్పతన్మమార ॥ తతస్తస్యసుత ఆరామనామకః
పిత్రాసనమారుహ్య ఏకాబ్దమేవశశా సతతస్తం త్యక్త్వాతస్య భగినీపతిః
ఆల్తమష నామకః సింహాసనాత్ భ్రంశయిత్వా స్వయం సింహాసనమా
రురోహ ॥ సల్తమషః ౧౨౧౧ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౨ అబ్దే దేహాళ్యాం
సింహాసన మారుహ్య ౧౨౩౬ + ౩౧౦౧ = ౪౩౩౭ అబ్దావధిపంచవిం
శతి వత్సరాన్ ధర్మేణశశాస ॥ తత్కాలే ముకులైరభిద్రుతో పితాన్
జిత్వా మహాసల్తాన ఇతి ప్రఖ్యాతనామ లేభే ॥ సమాళవాదిరాష్ట్రాణి
సర్వాం ఆర్యావర్తంచ ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యేన శశాస ॥ సః కుటుబుద్దీనేన
సమారబ్ధం కుటులమినార నామ స్తంభం పూర్ణంచకార ॥ అపిచ సః
నాసరుద్దీననామకం జిత్వా సింధువిషయంచ వశీచకార ॥ తస్యమరణా
నన్తరంతస్య పుత్రః రుక్నుద్దీననామకః పిత్రాసనమారుహ్య విషయలోలు
పః తదర్థం ధనంచ సర్వం వ్యయితంచకార ॥ తం విషయలంపటం
భ్రంశయిత్వా తస్య భగినీరజనామకా సింహాసనమారురోహ ॥ సాధ
ర్మేణ విషయాన్ శశాసకింతు ౧౨౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౪౧ అబ్దేసాప్యధి
కారిణా పరాజితా తదాతస్య భ్రాతా పునః సింహాసన మారురోహ ।
యస్మాత్సక్షీబః తస్మాత్సః అచిరాదేవ స్వసేనాపతినా బల్బననామకేన
భ్రంశితః తతస్స బల్బన సింహాసనమారురోహ ॥ సబల్బనః ౧౨౬౬
ముకులాఖ్య స్వవిషయోపద్రవ కారకాన్ జిత్వా మహాతో జనా
౧౨౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౩౮౭ అబ్దావధిశశాస॥ తస్య ఓజసాతద్విషయస్య

బాధా ప్రశాన్తా భవత్ మార్గాశ్చ క్షేమసుఖా అభూవన్ । తేన దా
సానాం కులమన్తమితం ॥

ఖిలిజవంశః

తత్రో౽బ్దత్రయా వధిరాజ్యాధిపత్యార్థినాం కలహస్సమభూత్ తతః ౧౨౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౧ అబ్దే వఙ్గదేశాధికారీ కిల్జివంశీయో జలాలుద్దీన నామకః సింహాసన మారురోహ॥ సం ౧౨౯౬ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౭ అబ్దావధి శశాస యదాసః స్వభ్రాతృజేన అల్లావుద్దీన నామకేన నిహతః । తదా అబ్దా ఉద్దీనశ్చ సర్వ మార్యావర్తం దక్షిణం భారతంచ జిత్వా క్రూరతరం ౧౩౧౬ + ౩౧౦౧ = ౪౪౧౭ అబ్దావధి శశాస యస్మిన్నబ్దే సమృతః । తత స్తస్య సేనాపతిః కాఫరనామకః అష్టదినాన్యేవ శశాస॥ తదాసః అల్లావుద్దీనస్య ద్వౌ సుతౌ నిజఘాన॥

తతో నృపస్య సేనాప్రధానాః తం హత్వా నృపస్య తృతీయ సుతం ముభారకనామకం సింహాసనే అభ్యషేచయన్ । సముభారకః ప్రథమతః ధర్మేణశశాస అనన్తరం క్రూరతరం శశాస॥ దేవగిరినృపే స్వాధికారతిరస్కారం కుర్వతి తస్యకర్ణనాసముచ్ఛిద్యతం సజీవమేవ దాహయామాస॥ సక్రూరో నృపః ముబారకాహ్వయః ౧౩౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౪౨౨ అబ్దే స్వానుచరేణైవ నిహతః । తతః ఖుస్రు నామక స్తస్య సేనాపతిః తం హత్వా సింహాసన మారురోహ । సః బహూన్నిజఘాన॥ తతో చిరాద్ఘేజఖాన టొగ్లనామక స్తస్మిన్నేవాబ్దేతస్యాధికారితం హత్వా సింహాసన మారురోహ॥

టొగ్లకాః

ఘాజిఉద్దీనః క్రీ॥ అ॥ ౧౩౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౪౨౨ అబ్ద మారభ్య ౧౩౨౫ = ౪౪౨౬ అబ్దావధి శశాస । తదాసః వంగరాష్ట్ర మజయత్ తస్య సుతో జూనానామకః దక్షిణభారతే త్రైలింగదేశావధి అజయత్ ॥

స ఘాజఉద్దీనః ౪౪౨౨ అబ్దే స్యోపరిస్థ హర్మ్యపతనా న్మృతః॥ తత స్తస్య సుతో జూనానామకో మహాదనామా పిత్రాసన మారురోహ । సక్రూరో భ్రాత్వాస్వ శత్రూన్ హ స్తిదంతపోథనేన మారయామాస॥ భ్రాతరం తత్సుతంచ నిజఘాన । సః ప్రజాః గురుతరకర

భారేణ పీడయామాస । ప్రజాశ్చ భృశమపీడితాః అపరంభేజుః తత్ర
తాన్ మృగయిత్వా నిజఘాన॥ సః చీనావిషయం జేతుం హిమాల
య మార్గేణ సేనామప్రేషయత్ యా మార్గే శీతబాధేన నాశముప
గతా॥ అపిచ సః దౌలతాబాదానామ నగరీం స్వరాజధానీం కృత్వా
తత్రాగన్తుం సర్వాం దేహలీనాగరానాజ్ఞాపయామాస । తేన ప్రతియో
జన దూరస్థితం నగరం గన్తుమశక్తాః మార్గే వినేశుః । ఏవం సః విం
శత్యబ్దాన్ సుక్రూరతరం శశాస తదా ప్రజాస్స్వదుష్పాలనేన పీడితా
విదిత్వా తాసాం భారకరం కరమపనయన్ కృషివృద్ధ్యర్థం కర్షకా
ణాం ధనమదదత్ । సమహాదః హిమగిరిసేతు పర్యంతం సర్వం భారతం
శశాస॥ కింతు తస్య పాలనస్యాన్తిమ వత్సరేషు ముల్తాన, వంగ, కోస
ల, ఘూర్జర, పాంచాల, దేవగిర్యాది రాష్ట్రేషు దక్షిణభారతే మ్లే
చ్ఛాధికారిణః తస్య క్రూరకార్యైర్జుగుప్సితాః తస్యాజ్ఞాంతిరస్కృత్య
స్వతంత్రా అభూవన్ । ఏవం క్రూరోమత్తశ్చ మహమ్మద నామకః
౧౩౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౪౫౨ అబ్దే సింధుదేశే ఘూర్జరేచ స్వశాసన
దూషణం శమయితుం గత్వా సింధునదస్యతీరే మమార॥ తతస్తస్య
భ్రాతృజః ఫిరోజిషానామకః సేనాపతిభిః సింహాసనే అభిషిక్తః । ఏష
నృపోస్య పితృవ్యేణ పుత్రవత్సంవర్ధితస్స ఇవన క్రూరోభవత్॥ కింతు
శాంతో దయాళుః దైవభక్తియుతో భవేత్ । తస్యామాత్యోమకు
ల ఖానామకః పూర్వం ఆర్య త్రైలింగీయ విషయపాలనే మహాన్
కుశలో భవత్ యస్య మంత్రప్రభావేన నృపస్యస్థానం రక్షితం । స
నృపో ఫిరోజిషానామకః సింధువిషయం జిత్వా వశీచకార । వంగవిష
యమపి తథా కర్తుమిచ్ఛన్ స ధార్మికః విశేషజన హింసాం శంకమా
నః విరరామ । ఏవం సధర్మేణ పాలయన్ పూర్వనృపేణ మహమ్మదు
నా కర్షకాణాం ఋణార్థం దత్తాని ధనాని పునర్దాతుం తేష్వశక్తేషు
స్వామాత్యేన తద్విసర్జనాయ సంబోధితః తేషాం ఋణపత్రాణి జ్వాలయి
త్వా తాన్ ఋణాన్మోచయామాస॥ ఏవం తే కృషీవలాః నృపేణ ఋ
ణాన్మోచితాః క్రమశః కృషివృద్ధిం చక్రుః యేన విషయో ధనధాన్య సం
పన్నస్సమభవత్ । స నృపః స్వవిజయప్రకటనాయ స్వనామ్నా ఫి
రోజా బాదనామ నగరం యమునాతీరే నిర్మమే అపి స్వవిషయే నదీ
నాం కుల్యానిఖాత యిత్వా తద్ద్వారా కృష్యుపయోగార్థం జలం నీ
త్వా కృషివృద్ధిం కారయామాస॥ అపిచ సః ఏకాశీతి సహస్ర లక్ష

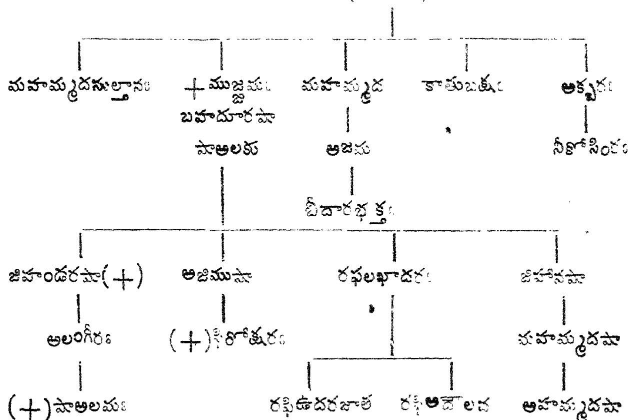
కాన్ జనాన్ ప్రత్యహంపు పోష । ప్రత్యబ్దం సః కోటితణకనామ ధనాని కృపణా నామదదత్ । సః ఆశ్వేష్వపి దయావాన్ ఏవం సధా ర్మికః స్వస్థచిత్తోదశాబ్దాన్ శాసిత్వా ౧౨౭౮ + ౩౧౦౧ = ౪౪౭౯ అబ్దె మమార తతస్తస్య సుతః తత్పూర్వం సహానహత్యబ్దా వృథో సుతం నాసిరుద్దీననామకం విషయపాలనా యన్యాయుజ్క్య ॥ తస్మిన్ ఏకాబ్దమేవ శాసతి తస్య బాల్యాత్ తస్య భ్రాతృజాతం భ్రంశయిత్వా నగరాన్నిష్కాస యామాసతుః । సచ యమునాతీరస్థ పర్వతాన్ సారమర నామకాన్ భేజే ॥ తతో ఫిరోజిషా పౌత్రం ద్వితీయ ఘూయా సుద్దీన నామకం నృపం కృత్వా మమార ॥ సఘుయా సుద్దీనః పంచమాసానేవ శాసిత్వా స్వబంధుభిరేవ నిహతః । తతో అబుబేకర నామకః ఫిరోజిష స్యాన్య సుతస్య సుతః సింహాసన మారురోహ ॥ సః ఏకాబ్దమేవ శశాస । నాసరుద్దీనః స్వశరణ భూత పర్వతేభ్యః నిష్క్రమ్య సేనాస హితః స్వరాజధానీం భేజె । సః అబుబేకరేణ యుధ్యన్ దేహాళీం బహువారం జగృహే ॥ కింతు తాన్ పునః అబుబేకర ఏవవశీచకార ॥ కింతు అన్తె సనాసరుద్దీనః స్వశత్రుం అబుబేకరం మాళవాధీశాద్యన్నృపాణాం సాహాయ్యేన జిత్వా బందీకృత్వాస్వయం సింహాసన మారురోహ । స నాసరుద్దీనః చతురోబ్దాన్ శాసిత్వాదిష్టాంతంగతః, తతస్తస్య సుతః హుమాయూననామకః సికందరషా నామ్నా సింహాసనమారురోహ ॥ సోపి పంచచత్వారింశద్వాసరానేవ శాసిత్వా దిష్టాంతంగతః । తతస్తస్యానుజో మహామద నామకః సింహాసనే స్థాపితః ॥ సబాలః పాలనేఽశక్తో భవత్ । తస్మా న్మాళవాది రాష్ట్రాణి దేహాళీ నాథస్య నష్టానితథైవ దక్షిణ భారతంచ । తస్యామాత్యోపి స్వయమేకంరాష్ట్రం సంస్థాపయా మాస । దేహాళీం నగరంచ కలహ భూయిష్ఠ మభవత్ ఏవం కల్లోలితే దేహాళీనగరె ముఘళాన్వయజో మహాబలో నృపః తిమిరలింగనామకః మెసపొటేమియా జార్జియా । రుష్యాసై - చరి ఆదిదేశాన్ జిత్వా ౧౩౯౮ + ౩౧౦౧ = ౪౪౯౯ అబ్దెఆర్యావర్తం ప్రావిశత్ తత్పూర్వం ప్రెషిత స్తస్య పౌత్రోపి ర మహమ్మదనామకః ఆఫ్గనస్థానం జిత్వా సింధునదీం ఆర్యావర్తె ముల్తాననగరం పరోధ । సః తన్నగరం షణ్మాసాన్ రురోధ । తతో దేహాళీనాథః మహామద టొగ్లకనామాతం యోద్ధుం సేనాం ప్రేషయిత్వా తస్యాంతెన నిర్జితాయాం భీతః ఘూజరాతం ప్రతిదుద్రావ తిమిరలింగశ్చ దేహాళీం ప్ర

విశ్య ఆత్మానం సర్వభారతస్య నృపం ప్రచురయామాస, ఏవం తిమిరి లింగః ౪౪౬౯ అబ్దే ధనుర్మాసి దేహాళీంవశీ కృత్వా ఆత్మానం సర్వభారతస్య నృపం ప్రచురయా మాస॥ తతస్సః పంచదినాని నగర్యాం స్థితః నాగరాన్ హత్వా తేషాం విపులం ధనంజహార। తతస్స కీకటాది నగరాణి లుంటయిత్వా కాశ్మీరమార్గేణ స్వవిషయం సమరఖండం గచ్ఛన్ మార్గే వప్రార్థనయా ఇంద్రేణ ప్రేషితా శనిపాతేన నిహతః॥

తతో మాసద్వయావధి దేహాళీ జనశూన్యాభవత్। తతో మహదస్య అమాత్యః దేహాళీం వశీచకార। మహమ్మదశ్చ కన్యాకుబ్జనగరే శశాస। తతోష్టమాసానంతరం అమాత్యే మృతే మహమ్మదః దేహాళీం గత్వాశశాస॥ తదా తస్యవశే నగర్యాః ప్రాన్తే అల్పరాష్ట్రమేవా భవత్। సమహ్మదటాగ్లకః తద్వంశే అన్తిమః ౧౪౧౨ + ౩౧౦౧ = ౪౫౧౩ అబ్దే మమారతతో సయ్యదుకులజాః చత్వారః దేహాళీరాష్ట్రమేవ ౧౪౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౫౫౨ అబ్దావధిశశాసుః తేషాం ప్రథమః ఖేరఖాననామా। తద్వంశే అన్తిమే అల్లాఉడ్డీననామకె శాసతితస్యవశె దేహాళీనగర మాత్రమేవాభవత్। అన్తె సః దేహాళీం బిలాం లోడినామకాయదత్వాస్వయం బాదాననామకా మన్యాంనగరీం జగామ॥ బీలాలలోడిశ్చ దేహాల్యాం నృపో భవత్। సః జానపూరరాష్ట్రమజయత్ తదనన్తరం సత్య సుతస్సికందరనామకః విహారరాష్ట్రం జిత్వా విశాల పాంచాలరాష్ట్రమ్యజయత్। సః సికందరః ౧౫౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౬౧౯ అబ్దే మమార॥ తతస్తస్య సుతో ఇబ్రహీంమనామకః సింహాసన మారురోహ। తతః కలహేషు జాతేషుతస్య పితృవ్యో అల్లాఉద్దీననామకః కాబూలనగరం గత్వా ముకులనృపం బాబరనామకం సమాహ్వాయత్। సచబాబరః ౧౫౨౫ అబ్దే ప్రస్థితః ఆర్యావర్తం ప్రవిశ్యక్రమశః రాష్ట్రాణి వశం కృత్వాపాంచాల పార్గేణ ౧౫౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౬౨౭ అబ్దే కురుక్షేత్రే పాణిపట్టణాం నామ నగరం ప్రాప॥ తత్ర ఇబ్రహీమోపి సమాగతః తేనాయుధ్యత్। తస్మిన్ సమరేఇబ్రహీమః నిహతః బాబరశ్చ దేహాళీం ప్రావిశత్। ఏవం లోడి నృపాణాం వంశోన్త మితః॥

ముకుళాన్వయః.

- తిమిరలింగః ౧౪౦౪ + ౩౧౦౧ = ౪౫౦౫ అబ్దే మృతః.
  - జీమారషీకః
    - బైకారః
      - మన్సూరః
        - సుల్తానహుస్సేనమీర్జా
  - మీరానషాహుస్సేనః
    - మహమ్మదమీర్జా
      - అబుసైదః
        - అహమదః (సమరఖండనాథః)
        - మహమ్మదః (బొఖ, బాదక్షాననాథః)
          - బైసంఘూర
          - వసఖానః
            - సోహిమానః
              - షాహ్యాఖః
            - సుల్తానమీర్జా
        - జీమారషీకః (ఫర్గానా)
          - (+)బాబరః
            - (+)హుమయూనః
              - +అకబరః
                - +సలిమః (జహాంగీరః)
                  - ఖుస్రూ
                  - పర్వ్యజః
                  - ఖురుమః (షాజహానః)
                    - దారాషికః
                      - సూలిమానషికః
                    - ఖాజా
                    - ఔరంగజీబః (అలంగీరః)
                    - మూరాదః
                  - షహరియరః
                - మొరాదః
                - దనియాలః
              - మహమ్మదకీమః
            - కామ్రానః
            - హిందాలః
            - అస్కాలి
          - జహింగీరః
          - నాసరః
            - యద్గారః
        - ఉలాంబేఘః (కాబూం)
          - అబ్దురజాక
  - సాహ్యాఖః
    - ఉల్లాబేగమీర్జా

ముకులరాపాలనం

ఏవం బాబరః బలిప్రేషణయా సమానరోషణనామ దైత్యేనావిష్టః స్వపితుః రాష్ట్రాత్ ఫర్ఘానా నామకాత్సమాగతః దేహళీ నృపం ఇబ్రహీంలోడినామకం కురుక్షేత్రే హత్వా ౧౫౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౬౨౭ అబ్దే దేహళ్యాం సింహాసనమారురోహ ॥ తదా విపులం ధనం స్వసేనాపతీనామదిశత్ ॥ సుతస్య హుమాయూను నామకస్య సమరే శౌర్యధైర్యప్రదర్శయిత్రృభ్యో విపులం ధనమదిశత్ ॥ స బాబరః ౧౫౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౬౨౮ అబ్దే రాజపుత్రస్థానవిషయే నృపాన్ మివారేశ్వరం సంగ్రామ సింహం మారువార, అంబర, గ్వాలి ఆవ, అజమెరాచిన్నృపైస్సంయుతం తమజయత్ । తతో ౧౫౨౯ + ౩౧౦౧ = ౪౬౩౦ అబ్దే ఇబ్రహీమలోడినామకస్య దేహళీపూర్వనృపస్య భ్రాతా మహమ్మదీలోడినామకః తేనయోద్ధుమాగతః ॥ తతో బాబరః సుతేనసహితః తేనయుద్ధ్వా తం జిత్వా ఆఫ్గనిస్థానం బంగాళంచ వశీచకార ॥ సః ఆగ్రానగరే రమ్యతరదుర్గం నిర్మమే ॥ బహిరరాష్ట్రాధిపధిసర్వాః ఆర్యావర్తః తస్యైవ శేస్థిత్వా తస్య కరం క్రమశః అదదత్ ॥ స బాబరః ౧౫౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౩౧ అబ్దా వధిశాసిత్వా దిష్టాస్తంగతః । తతస్తస్య సుతో హుమాయూననామకః పిత్రాసనమారురోహ ॥

సః ౧౫౩౪ + ౩౧౦౧ = ౪౬౩౫ అబ్దే మాళవరాష్ట్రం జేతు మ

గమత్ తదాఘూర్జరాధిపః మహమ్మదుషానామకః మీవారామహా
రానస్య రాజధానీం చిత్తూరు నామ్నీ మరుణోధ ॥ తతో మహారానః
స్వపరాజయం శంకమానః స్వస్త్రీర్మోహాత్వా స్వయం సమరే నిహ
తః ॥ ఏవం చిత్తూరుదుర్గః ఘూర్జరనృపేణ నియూరుదుర్గశ్చ నిర్జి
తం ॥ తతో హుమాయూనః తేనయుద్ధ్యన్ జయమవాప ॥ (సచమహా
తాఃఖితండ్రైయ్యూనగరేహామ్జరినాం నగరేవిలిఖ్యే ॥)

తతో హుమాయూనః అహమదనూతరాష్ట్రం మాళవ రా-
ష్ట్రంచ, మాళవ, ఘూర్జర రాష్ట్రాణిచజిత్వావశీచకార॥ తదా౧౫౩౮
+ ౩౧౦౧=౪౬౩౯ అబ్దే బీహారేఅధికారిణి స్వశాసనం తిరస్కృతికరే
హుమాయూనఃతత్రజగామ॥తతఃషరఖానఃబంగాళంజేతుమగమత్॥ హు
మాయూనశ్చ తస్యరాజధానీం బూనారనామకం జిత్వా వంగరాష్ట్ర
మజయత్ । తదాషరఖానః సంధిం కరోమీతినటన్ రాత్రౌ ముకుళ
సేనా నిద్రాణా యోధయామాస ॥ తాశ్చకలుషితాః పలాయనంచ
క్రుః ॥ హుమాయూనశ్చ భీతః ఆగ్రానగరం జగామ । ఏవం హుమాయూ
నః ౧౫౩౮ అబ్దే పరాజితః ॥ ౧౫౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౪౧ అబ్దే
కన్యాకుబ్జనగరే పునః షలీఖానేనయుద్ధ్యన్ పరాజితః రాజపుత్రస్థానం
ప్రాప్యక్రమ శః పారసీక విషయం ప్రాప ॥

ఏవం పరాజితః హుమాయూనః పంచదశాబ్దాని రాజ్యహీనో
బభ్రామ ॥ ౧౫౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౪౩ అబ్దే తస్య సుత అక్బరః జా
తః ॥ స హుమాయూనః ఏవం భ్రమన్ పారసీకనృపేణకృతసాహాయ్యః
౧౫౪౫=౪౬౪౬ అబ్దే గాంధారరాష్ట్ర మజయత్ తతోబ్దద్వయాన
న్తరం స్వభ్రాతరం కమ్రానామకం జిత్వా కాబోలురాష్ట్ర మజయత్॥

శూరవంశం—షరఖానః

౧౫౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౪౧—౧౫౪౫—౪౬౪౬ తత్పషరఖా
నః షరషానామ్నా దేహాళ్యాం సింహాసనమారురోహ ॥ సషరషా పం
చాబ్దాన్ శశాస ॥ శ్రీభవిష్యత్పురాణే సశ్శైష శాఖ ఇతివర్ణితః ॥
తత్రాపి సః పంచబ్దాని వశశాస ఇతి వర్ణితః ॥ సః పంచా
బ్దాన్ ధర్మేణ శశాస ఇతిచ తత్ర వర్ణితం ॥ సశ్శైష శాఖః
ఘోరరాష్ట్రాధిపానాం శూరవంశీయానాం కులేజాతః ॥ సః ఆర్యానపి

సదయం పర్యపాలయత్ ॥ తేనైవ కృతపాలన విధాన చాతురీమార్గ ఏవాగామిభి ర్మహమ్మదీయ్యై నరపాలైః ధర్మశాసనాభిలాషిభిఃకృతం॥ సః మిత్రానన్యాంశ్చ కృతాపరాధాన్ సమమశిక్షయత్ ॥ తస్య శాసన భీతాః ప్రజాన పాప మాచ రన్నాభ్య హింసంశ్చ పరంపరం ॥ స నృపః ౧౫౪౫–౪౬౪౫ అబ్దే రాజపుత్రస్థాన విషయస్థ నృపైః మీవారమహారాష్ట్రైః యుధ్యనా న్నిహతః ॥

తత స్తస్య సుతో సలీమనామకః పితాసన మారుహ్యా నవవత్స రావధి శశాస॥ తత స్తస్య సుతం ద్వాదశాబ్దబాలం సింహాసనే సంస్థాప యాంమాసుః। తం బాలం హత్వా తస్య పితృవ్యా మహమ్మద అదలషా నామకః సింహాసన మారురోహ॥ సదుష్టఃక్రూరః విషయలోలుపో భూత్వా రాజ్యపాలనం స్వామాత్యస్య హేమునామకస్యార్యస్యహ స్తే నిక్షిప్య స్వయం సదావిషయాసక్తోఽభవత్ ॥ తతస్తస్య రాజ్యం కలహభూయిష్ట కల్లోలిత మభూత్ ॥ తతో హుమాయూనః కాబూలునగరాత్ స్వదేహళీరాజ్యం పునర్జేతుం ప్రస్థితః లాహోరనగర మగమత్ స్వసేనాపతిం బైరామఖాననామకంచ జల్లంధరనామరాష్ట్రం జేతుం ప్రేషయామాస ॥

హుమాయూనశ్చ సరహిందనామనగరే పాంచాలనాథం సికంధరనామకం జిత్వాతతో దేహళీంజిత్వా ౧౫౫౫ + ౩౧౦౦ = ౪౬౫౫ అబ్దె ప్రావిశత్ ॥ కింతు సః షణ్మాసానేవ శాసిత్వా స్వప్రాసాద సోపానేభ్యః పతనాత్ దిష్టాంతం గతః ॥

అక్బరః

తత స్తస్య సుతోక్బరనామా సింహాసన మారురోహ । తదా హేమూచ విపులసేనాభిః తం యోద్ధుమగమత్ ॥ తతో క్బరః తస్య మంత్రీ బైరామఖానానామాచయోద్ధు మగమత్ ॥ తావుభౌ శత్రుసేనాం కురుక్షేత్రే సమయోధయతాం। తస్మిన్సమరె హేమూచ నేత్రే బాణేననిహతేతత్సేనా పలాయనం చక్రే తదా తం హేమూంబద్ధ్వా బైరామః అక్బరస్య నికటం నీత్వాతం జహీత్య బ్రూచత్ ।తతోక్బరఃఇద మవోచత్ । ఏనం బద్ధంకృపణంకథం హన్మి।యదేషయుధ్యతి తం యోధయిష్యేఇతి నృపసుతోక్షాత్రం వచఃఅవోచత్ । తదా బైరామః తం స్వ

యమేవ నిజఘాన। ఏవం అక్బరః ౧౫౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౬౫౭ అబ్దే దేహ
ల్యాం పితాసనమారురోహ తతస్స వక్ష్యమాణ రాష్ట్రాణి వక్ష్యమాణాబ్దేషు
అజయత్ ॥ అజమురం ౧౫౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౬౫౯ గ్వాలియరం తస్మి
న్నేవాబ్దే మాళవం ౧౫౬౧ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౨ ఆఫగనస్థానీయ తురు
ష్కాన్ జానుపుర లక్ష్మణపురాఖ్యాం తస్మిన్నేవాబ్దే విద్రావయామాస
౧౫౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౮ అబ్దే బహుషు రాజపుత్రస్థాన నృపేషు తస్య
భీతాః తస్య స్వదుహితౄః భార్యార్థే దత్తవత్సు మీవారేశ్వరో శ్రీ
రామచంద్రస్య జ్యేష్ఠసుతస్య కుశస్య కులపరంపరాయాం జాతో తథా
కర్తుమనిచ్ఛతి తస్య రాజధానీం చిత్రదుర్గంనామనగరీం రుద్ధ్వా
౧౫౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౮ అబ్దే తమజయత్ తథాపి మీవారేశ్వరో
ఉదయసింహాభిధః తాం నగరీం త్యక్త్వా అటవ్యాం భ్రమన్ భార్యాపుత్ర
కాయుతః బహూన్ క్లేశాననుభవన్ కదా ఆరణ్యక శాకానేవ
భుంజానః అన్యథా తదపి వన్యైరపహృతే ఉపవాసమేవ సకు
టుంబకో అనుభవన్ కాలమనయన్నపి అక్బరేణ ప్రేష్యమాణాం
శమవాక్యం స్వదుహితృదానయుక్తత్వాన్నాంగీచకార ॥ అంతే అక్బ
రః తస్య దుహితృదానవిహీనం స్వాధికారాంగీకారయుతం సంధివాక్యం
ప్రేషితే ఉదయసింహః సమ్మతః ౧౫౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౭౩ అబ్దే
తేన సంధిం చకార ॥ తతస్స ఉదయసింహః పునః స్వరాష్ట్రం ప్రాప్య
పర్వతోద్దేశేషు రమ్యం ఉదయపురంనామనగరం నిర్మాయ తత్రవ
సన్ శశాస ॥ అక్బరశ్చ వంగరాష్ట్రం ౧౫౭౫ + ౩౧౦౧ = ౪౬౭౬
అబ్దే అజయత్ ఘూర్జరరాష్ట్రం ౧౫౮౪ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౪
అబ్దే అజయత్ కాశ్మీరం ౧౫౮౭ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౮ అబ్దే అజయత్
(ఓఢ్రం) ఉత్కలం రాష్ట్రం ౧౫౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౯౧ అబ్దే అజ
యత్ సింధురాష్ట్రం ౧౫౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౯౩ అబ్దే అజయత్
గాంధారం ౧౫౯౪ + ౩౧౦౧ = ౪౬౯౫ అబ్దే అజయత్ ఖానదేశ
రాష్ట్రం ౧౫౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౦ అబ్దే అజయత్ అహమదనగరం
రాష్ట్రం వీరాగరరాష్ట్రంచ ౧౬౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౧ అబ్దే అజ
యత్ యథా తన్నాథస్య మాతా చంద్రాబీబీనామ్నీ నిహతా తస్య
సుతో గ్వాలియరుదుర్గే బందీకృతః

ఏవం రాష్ట్రాణి జిత్వా అక్బరః శశాస॥

౧౫౭౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౭౧ అక్బరః స్వపాలకం భైరమఖానం మక్కానగరం ప్రతియాత్రార్థం ప్రేషయిత్వా స్వయం విషయపాలన మకరోత్ ॥ ౧౫౮౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౩ అబ్దే తోదరమల్లనామకో ఆర్యః తస్య మంత్రీ అభవత్ తస్య విషయపాలనసంవిధానేన అక్బరస్య శాసనం శ్రేష్ఠపాలనార్థం ప్రఖ్యాతి మవాప॥ తస్య విషయస్య కరం ౧౬౪౩౦౦౦౦ స్వర్ణాని॥ తద్విషయమేవం విభక్తం। దేహళీ ఆగ్రా కాబూలంఖానదేశం లాహోరం ముల్తానం అజమరం ఏరారం ఘూర్జరం మాళవం కోసలం అహమదనగరం ప్రయాగం విహారం వంగంచ ఏవంశాసన్ పూర్వపాదుషైరాదాతం ఆర్యేషు కరం అపనోదయత్ ॥ ఏవం శాసన్ అక్బరః స్వపుత్రమవత్సరేషు సుతే సలిమనామకే అతి పానాది విషయలోలుపే దుఃఖితః ౧౬౦౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౬ అబ్దే మమార ॥

జహాంగీరపాదుషా.

తతస్తస్య సుతో సలిమనామకః జహాంగీరపాదుషానామ్నా సింహాసనమారురోహ ॥ జహాంగీర ఇతి సర్వభూమండలవిజయీ ॥ సనామమాత్రఏవ తథావాస్తవ్యే నసమరవిజయీ సదాపానాసక్తో విషయలోలుపః ॥ సః నూరజహాన నామకాం మరఖానస్య భార్యాం తం శస్త్రవిహీనం సింహేన యోధయిత్వా ఉభావపి అన్యోన్యఘాతె నిహతౌసంతౌ సురూప ముదవహాత్ ॥ తస్య తత్కర్మ తస్య జ్యేష్ఠసుతస్య ఖుస్రునామకస్య నేష్టమభవత్. తస్మాత్సా నూరజహానా తం ద్వేషన్నాస ॥

తస్మాత్సః రాత్రౌ పితురావాసాదపయాతః దేహళీ మార్గం భేజే ॥ ప్రభాతాయాం జహాంగీరశ్చ తచ్ఛ్రుత్వా తస్యా నయనాయసేనాం ప్రేషయత్ ॥ ఏతస్మిన్నంతరె రాజపుత్రః దశసహస్రసేనాం సన్నహ్య పాంచాలాన్ భేజె ॥ తద్రాజధానీ లాహోరనగరీ తస్య వశంగతా ॥ తతస్తత్ర పితురాగమనం శ్రుత్వా ఖుస్రూచ కాబూలం ప్రతిగచ్ఛన్ మార్గె శతద్ర్వానద్యాం సైకతె లగ్ననౌకః పితుస్సేనాభిః గృహీతః పిత్రా కారాగృహె నిక్షిప్తః చిరం తత్రైవ దుఃఖీన్యవసత్ । తత్పూర్వమేవ జహాంగీరః ద్వితీయసుతం పర్వీజనామకం ఉదయపురీశ్వరేణ మహారానేన యోద్ధుం సంప్రేషయామాస కింతు

యదా ఖుస్రూబద్ధః పాదుషా తం స్వనికటమాహ్వాయయామాస ॥ సపర్వి
జః మహారాణేన సంధిం కృత్వాపితుస్సన్నిధి మగమత్ ॥ తతో౽
చిరాదేవ జహాంగీరః కాబూలం గత్వా జ్యేష్ఠసుతే కించిత్కృపాళుః తం
నిగళై ర్మోచయిత్వా దుర్గస్థారామే పరిభ్రమితుం శశాస ॥
సః ముక్తో౽భవేత్ కింతు పాదుషాం హత్వా తమభ్యషేచయితుం కే
చనయతన్త ఇతి శ్రుత్వా తం ఖుస్రూం దుర్గాద్బహిర్గంతుం న్యషేధ
యత్ ॥ తతస్స జహాంగీరపాదుషా ఆగ్రాం గత్వా మహాబతఖానేనా
ధిష్ఠితాం సేనాం ఉదయపురీశ్వరం మహారాణం యోద్ధుం సంప్రేష
యిత్వా పునః స్వద్వితీయసుతేన పర్విజనామకేన ఖానఖాననామకే
నచాధిష్ఠితా మన్యచమూం దక్షిణభారతం జేతుంచ ప్రేషయామాస॥
క. ౧౬౧౦ + క్రీ.శ. ౩౧౦౧ = ౪౭౧౧ అబ్దే దక్షభారతం జేతుంప్రేషితా
సేనా అహమదనగరం వశేచకార ॥ తదా తత్ర సుల్తానస్య అమాత్యో
మాలికంబరనామకః ముకుళసేనాయాం చమూపతీనాం ఖానఖానస
కలహేజాతేతం పరాజిత్య అహమదనగరం పునః అజయత్ ॥ తతో ఖా
నఖానః బుర్హాణపురంగత్వా పాదుషేణసమాహూతఃతన్నికటమగాత్ ॥

౧౬౧౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౩ అబ్దే పాదుషా ఉస్మాననామకం
సమరే హత్వా వంగరాష్ట్రం వశీచకార తతో౽బ్దుల్లాఖానం ఘూ
ర్జరే అధికారిణం తస్మాత్ అహమదనగరవిజయాయ ప్రస్థాతుం
ఖానజిహానలోడినామకం పర్విజేన సహితం మార్వారనృపేణ మానసిం
హేన సహితం ఖానదేశాత్ వీరారరాష్ట్రాచ్చ ప్రస్థాయతాంనగరీం
జేతుంచ సమాదిదేశ కింతు అబ్దుల్లాచ పాదుషేణ ప్రేష్యమాణ
సహాయికసేనై రసంగత ఏవ త్వరాన్వితః ప్రతస్థే తస్మాత్తస్య శత్రుః
మాలికంబరః సమరవిధాన చతురః శత్రోర న్తరం లబ్ధ్వా పర్వతేషు
తం సమరాహ్వానేన క్రమశః నీత్వాతమజయత్ అబ్దుల్లాచ ఏవం
మాలికంబరేణ నిర్జితః ఘూర్జరం ప్రతిసమాజగామ॥ తస్య సహాయార్థం
ప్రేషితా అన్యసేనాపతయో౽పి తస్య పరాజయం దృష్ట్వాభీతాః పరా
వృత్యబుర్హాణపురంభేజిరే.

తతో పాదుషా స్వజ్యేష్ఠసుతం ఖురమునామకం సంప్రేషయా
మాస సగత్వా తేన మహారాణేన చిరం బహువారం పర్వతభూయిష్ఠ
విషయే౽పి యుద్ధ్వా అన్తే జయమవాప మహారాణశ్చ పాదుషా సుత

స్య సమీపమాగతః తేన సమ్మానితః సఖ్యసంవిధానంచకార సుహా
రానస్య సుతో౽పి పాదుషాసు తేన విపులసేనాపతిః కృతః పితుస్సమీపంచ
నీతః తతో పాదుషా సంతుష్టః పుత్రమభినంద్య తస్యషా ఇతిన్నృప ఇతినామ
చకారతతో పాదుషా తమేవ సుతం ఖురమాఖ్యాయం అహమదనగర
రాష్ట్రస్య విజయాయ సంప్రేషయామాస సమ్మయే తత్సహాయం కర్తు
మిచ్ఛన్ స్వయం తత్సమీపస్థ మందూరనగరమగాత్ తదా యస్మా
త్రాష్ట్రే ప్రధానాధికారీ మాలికంబరః జన్మనా అర్యః తస్మిన్మహా
మ్మదీయనృపాః తత్సీమాయాం సంస్థితాః తం మనసా ద్వేషన్నాసన్
తదుదంతం జ్ఞాత్వా పాదుషాసుతః తాన్ బీజపురాధీశాదీమాన్ తస్మా
ద్విభేద్యతం అహమదునగరం రురోధ॥ తతో మాలికంబరః భీతః తస్య
శరణం. గత్వా అహమ్మదనగరాదిపురాణి యానిపూర్వం నిర్జితాని
తాన్యదదత్ ॥ ఏవం విజయశ్రియాభూషితో ఖురమః మందూరం గత్వా
పిత్రా సంగతః॥ తతో పాదుషా ఘూర్జరం గత్వా తస్మాత్ పాంచాలం
గత్వా కాంగ్రానా గరకోటానామకౌ దుర్గౌ జిత్వా కాశ్మీరమగ
మత్॥ తత్ర సనసతి మాలికంబరః పునః విరుధ్యస్వాముకుళ సేనాపతీన్
నిష్కాసయామాసేతి శ్రుత్వా పునః జ్యేష్ఠసుతం ఖురమం షాజహానాప
రనామకం తత్ర సంప్రేషయామాస॥ షాజహానశ్చ నర్మదాం క్రాన్త్వా
మాలికంబరేణ యుద్ధ్వా తమజయత్ మాలికంబరశ్చ భీతః పునః కిరిచి
ద్రాష్ట్రం ధనంచ దత్వా ఫాదుషాసు తేన సంధించకార॥ ఏవం షాజహానః
౧౬౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౨ అబ్దే అహమదనగర మజయత్ ఏతస్మిన్న
న్తరే నూర్జహానా ఆత్మనో ప్రథమభర్తృసుతాం పాదుషస్య కనిష్ఠ
సుతస్య షహరీయరనామకస్య ఉద్వాహయామాస తస్మాత్తాంతం
పాదుషానన్తరే అభిషేచయితుం యత్నపరాభవత్ యత్ షాజహా
నేనాపి విదితం తదా గాంధారరాష్ట్రం పారసీకై రాక్రామితం శ్రుత్వా
పాదుషా షాజహానం తద్విజయాయ సమాదిదేశ షాజహానశ్చ కియ
ద్దూరంగత్వా స్వప్రేషణం స్వకనిష్ఠభ్రాతు స్సింహాసనాధిరోహణాయ
నూర్జహానయాకృతం దౌర్మంత్రమితి జ్ఞాత్వాన్యవర్తత తతో పాదు
షా షహారియరం తత్ర ప్రేషయామాస॥ సచ షాజహానస్య సేనాయాం
బహుళభాగః పిత్రాదత్తః గాంధారాన్ గత్వా శాత్రవా నజయత్
తతో పాదుషా పాదుషాన్యా సంచోదితః ఘూర్జరేఅధికారిణం మహా
బతఖానం స్వనికటమానీయతం సేనాపతిం చకారతతో పాదుషస్య

షాజహానస్యచ విరోధః జనితః॥ తతో షాజహానశ్చ పిత్రావిరుధ్య తస్మాదపయాతః త్రైలింగదేశం మగమత్ బృందావనపురమార్గేణ వంగ రాష్ట్రం గత్వా తం జిత్వా స్వవశీచకార॥ తతో మహాబతఖానేన పర్వీజేనచ పరాజితః అభిద్రుతః దక్షిణభారతం గతః మాలికంబరేణ సంధిం చకార॥ తత్రాపి మహాబతఖానేన పర్వీజేనచ పరాజితః అన్తే పితృవశోభవత్ ఏవం ౧౬౨౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౬ అబ్దే షాజహానః పాదుషస్యవశం గతః తతో మహాబతఖానః పాదుషేణ సంపీడితః తం యుద్ధే పరాజిత్య బందీచకార॥ తతో నూర్జహానా పాదుషం విమోచయితుం మహాబతఖానేన యుద్ధ్వాపి పరాజితా అన్తే ౧౬౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౭ అబ్దే॥ పాదుషా కేత్రుహస్తా దాత్మానం మోచయిత్వా తేన సఖ్యం చకార॥ తతో షాజహానే పునః పాదుషేణ విరుధ్యతి తం జేతుం ప్రేషితో మహాబతఖానః షాజహానేన సమ్మిళితో భవత్ ౧౬౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౮ అబ్దే జహాంగీరః మరణాన్త వ్యాధినాగ్రస్తః॥ తతస్తస్య సుతానాం కలహేజాతే అసఫఖాననామా షాజహానస్య పక్షమవలంబ్య షహరియరం హత్వా పాదుషాం బందీచకార॥ తతో ౧౬౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౯ అబ్దే మార్గశీర్షే షాజహానః దక్షిణభారతా న్నివృత్తః అగ్రానగర్యాం పిత్రాసనే అభిషిక్తః.

తదైవ జహాంగీరః మమార.

షాజహానః ౪౭౨౯.

౧౬౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౬౮.

ఏవం ౪౭౨౯ అబ్దె షాజహానః సింహాసన మారురోహ తతో ఖానజహాన లోడినామకస్తస్యా అధికారం ధిక్కృత్య దక్షిణభారతం గతః అహామదనగర మజయత్॥ ౧౬౨౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౦ అబ్దే షాజహానః తత్ర తం జిత్వా అహామదనగరా న్నిష్కాసయామాస॥ తతో ఖానజహానః అజిమఖాననామపాదుషా సేనాపతినా భిద్రుతః బీజపూరసుల్తానస్య శరణం యాచిత్వా తేనాదత్త శరణః స్వవయస్యే అహామదనగరసుల్తానేపి పాదుషేణ నిర్జితె పున ర్దక్షిణాపథమేవ భేజె॥ ౧౬౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౧ అబ్దే అహామదనగరసుల్తానః బిజపురీసుల్తానేన సంగతః పునః పాదుషాం యోద్ధు మగమత్॥ కింతు తస్యా

మాతో ఫత్తేఖాననామకః తం హత్వా అహమదనగరరాష్ట్రం పాదుషావశే చకార॥ ౧౬౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౩ అబ్దే ఫతేఖానః పాదుషేణ విరుధ్య బిజపురీసుల్తానేన కృత సహాయోపి పాదుషా సేనాభిర్నిర్జితః పునస్తస్య వశంగతః॥ తతో పాదుషా బిజపురీం రుధ్వాపి తం జేతుమశక్తః దేహళీం జగామ॥ తతో బిజపురీసుల్తానః ఏకాకీ హం పాదుషేణ యోద్ధుమశక్త ఇతి భీతః సంధిమిచ్ఛన్ పాదుషాం ప్రతిదూత మప్రేషయత్॥ కింతు తస్య వాక్యం నిరాకృతం॥ తతో బిజపురీసుల్తానే స్వరక్షణపరే పాదుషా సేనాపతిః మహాబతఖానః తం యోద్ధుం గత్వా తం జేతుమశక్తోభవత్॥ తతో మహారాష్ట్రాణాం నృపః షాజిభోంస్లేనామకః అహమదనగరే పూర్వసుల్తానస్య కులజం తద్రాష్ట్రాధిపం చకార॥ తస్మాత్ పాదుషా ౧౬౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౬ అబ్దే పునః దక్షిణభారతం గతః బీజపురం రురోధ॥ కింతు తద్విజయే శక్తోభవత్॥ తథాపి పాదుషా సేనాభిః తద్రాష్ట్రే అభిద్రుతే అపహృతసర్వస్వో బీజపురీనాథః పాదుషేణ ప్రత్యాబ్దిక కరదానసంవిధానేన శమం చకార॥ పాదుషాతు తస్మై అహమదనగరరాష్ట్రే మదదత్ ఏవం ౧౬౩౬ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౭ అబ్దే బిజపురీసుల్తానేన పాదుషేణ సంవిధానం కృతం॥ తతో షాజినృపోపి పాదుషేణ సంధిం కృత్వా శమం చక్రే॥ తతో పాదుషా గోల్కొండ సుల్తానాత్ కరం గృహీత్వా ౧౬౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౮ అబ్దే దేహళీం జగామ. తస్మిన్నేవాబ్దే గాంధారరాష్ట్రే పారసీకనృపస్య అధికారీ అలిమదర్ఖాననామకః స్వనృపస్యాతిక్రౌర్యాద్భీతః తద్రాష్ట్రం షాజహానాయ దత్వా స్వయం దేహళీమగమత్॥ షాజహానపాదుషాచ తం సమ్మాన్యతం కాబూలకాశ్మీరరాష్ట్రయో రధికారిణం చకార॥ బాఖనామరాష్ట్రస్య నృపం మిర్జానూలిమాననామకం జిత్వా అజబేరానాం నృపో నాజరమహమ్మదనామకః ఇమామకూలినామకస్య ఆక్ససనద్యాః పశ్చిమతీరమారభ్య కాస్పియనసముద్రావధి నృపస్య భ్రాతా శశాస॥ తతస్తస్య సుతో అబ్దులఅజీజనామకః మహాబలేన పితృవ్యేన ఇమామకూలీనామకేనచ సంచోదితః పిత్రారుధ్యత తతో ౧౬౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౫ అబ్దే పాదుషా బాఖనామరాష్ట్రం జేతుం తమేవ అలిమదర్ఖానఖానం సమప్రేషయత్। తదా రాజస్థాననృపైః దుర్గగ్రహణేన బహుశో పాదుష సేనాపతే స్సహాయఃకృతః। తథాపి తత్ర పాలకానాం అజబేకానామకానాం విజయే పాదుషా సేనాపతిః

నశశాక । తతో ౧౬౪౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౮ అబ్దే పాదుషా కాబూల మాజగామ । తస్య కనిష్ఠసుతో మురాదనామకః అలిమదరఖానేన సహ ప్రేషితః బాఖనగరం సంధస్నజయత్॥ తతః పునస్తద్రాష్ట్రం ఉజబేకై రభిద్రుతం॥ తదా ౧౬౪౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౮ అబ్దే పాదుషా తృతీయం సుత మౌరంగజేబనామకం తత్ర సంప్రేషయామాస॥ కింతు స ఔరంగజేబః అబ్దులఅజీజనామక ఉజబేకానాం నృపస్య సుతేన పరాజితః బాఖనగరే విలీనః తదా నాజరఅహమదః పారసీకనృపస్య శరణమలబ్ధ్వా షాజహానస్య శరణం ప్రాప । తతో షాజహానః తస్య బాఖరాష్ట్రప్రదానాయ సుతం శశాస । ఔరంగజేబశ్చ తద్రాష్ట్రం తస్మై దత్వా నివర్తమానః అబ్దులఅజిజేన మార్గే బహువారం సంయోధయితః నష్టసేనాబాహుళ్యః కతిపయైః దేవకాబూలంజగామ॥ ౧౬౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౯ అబ్దే గాంధారం పారసీకైః పునర్జితం॥ తతో ౧౬౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౦ అబ్దే ఔరంగజేబః తద్విజయాయ సంప్రేషితో శక్తో భవత్॥ ౧౬౫౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౩ అబ్దే పునః ఔరంగజేబః తద్రాష్ట్రం జేతుం యత్నం కృత్వా పునః పరాజితః న్యవర్తత॥ తతో పాదుషస్య జ్యేష్ఠసుతః ధారానామకః మహతీభిః చమూభిః తం విజేతుం సంప్రేషితః ౧౬౫౩ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౪ అబ్దేతాం నగరీం రుద్ధ్వాపి పరైః పరాజితః న్యవర్తత । ౧౬౫౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౬ అబ్దే ఔరంగజేబః దక్షిణభారతం జేతుం ప్రేషితః గోల్కొండసుల్తానస్య సమీపే వార్తాంత్ర్యంకారయిత్వా తస్య నగరం హైదరాబాదానగరం గూఢతరం సమాగతః రురోధ। తతో గోల్కొండసుల్తానః తస్యవశ్యో భూత్వా సంధించకార. ౧౬౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౭ అబ్దే ఔరంగజేబః బిజపురీశ్వరేణ పూర్వంకృత సఖ్యసంవిధానంవినా కృత్య తస్యవిషయమవస్కందయత్ । తతో బీజపురస్నృపేణ సంధివాక్యం ప్రేషితమపి తన్నిరాకృత్య తద్రాజధానీం రురోధ॥ తతో ౧౬౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౮ అబ్దే పాదుషా షాజహానః భ్రాతృకలహేజాతే స్వయమపి బీజపురం త్యక్త్వా దేహళ్యాం పితుస్సన్నిధ మాజగామ । తతో భ్రాతౄణాం పిత్రాసనవిషయే కలహేజాతే ఔరంగజేబః భ్రాతౄన్ పితరంచ హత్వా ౧౬౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౯ అబ్దే సింహాసన మారురోహ॥ షాజహానః తస్య పూర్వనామ్నా ఖుస్రూ ఇతి తద్భవంకృత్వా భవిష్యత్పురాణే ఖుర్దకః వర్ణితః॥

ఔరంగజేబః.

ఏవ మౌరంగజేబః ౧౬౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౯ అబ్దే సింహాసన మారురోహ ౧౬౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౭౬౪ అబ్దే సః ఆస్సామరాష్ట్రం జేతుం మీర్జుమ్లానామ సేనాపతిం సంప్రేషయామాస॥ కింతు సః సేనోపేతః నాశముపేతవాన్॥ తత స్త్రృతీత్యాబ్దే ఆరాకానరాష్ట్రం జిత్వా తత్రస్థపోర్చుగీసానామ పాశ్చాత్యవిషయవాసి నౌకదస్యూ న్నిష్కాస్య తద్రాష్ట్రం వశీచకార॥ తతో ౧౬౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౯౧ అబ్దే వంగరాష్ట్రే ఆంగ్లేయానాం కాంచిత్ భూమిం శాంతానదీనామస్థలే దదత్ యత్రానంతరం తైః కలకాతానగరీ నిర్మితా॥ తత స్స ఆర్యాన్ బాధయితు మారభత దేవాలయాన్ బహూన నాశయత్ యే ఆర్యాణాం మతానుగా అభవన్ తేభ్యః జేజియానామకర మగృహ్ణాత్॥

రాజపుత్రస్థానే యుద్ధం.

రాజపుత్రాన్ వశీకర్తుం సః మార్వారాధీశస్య యశోవంతసింహస్య ద్వౌసుతౌ వశీకర్తు మైచ్ఛత్॥ కింతు తస్యామాత్యాః తౌ బాలకౌ సుత్రాపి జుగోపుః తతో ఔరంగజేబః రాజపుత్రస్థానం జేతు మగమత్॥ తత్ర ప్రధానరాష్ట్రిణాం జయపుర, మార్వార, మీవారనామకానాం నృపాః తం నవశంగతాః॥ తస్మాత్ ముకులసేనాభిః స్వస్వరాష్ట్రే ష్వభిద్రుతేషు తత్ర నృపాః పాదుషేణ సంధిం తత్కాలానుగుణేనా కుర్వన్ కింతు యదాస పాదుషా దేహాళీంజగామ తేనృపాః పునః స్వతంత్రాభూత్వా తస్యకరం నాదదుః॥ తదారభ్యతే పాదుషస్యావశ్యా ఏవ స్వతంత్రాభూత్వా శశాసుః॥ ఏవం సకుబద్ధిః ఔరంగజేబః ఆర్యాన్ సంబాధయన్ దేవాలయా న్వినాశయంశ్చ సుక్రూరం పాపాచారో శశాస॥ సంశాసతి దక్షిణభారతే మహారాష్ట్రిణాం నృపో షాజినామకస్యసుతః శివాజనామా సమరకుశలః ప్రబలోభూత్వా బీజపురీసుల్తానస్య దుర్గం తోరణనామకం జిత్వా వశీచకార॥ తతః సః మహతీం సేనాంసన్నాహ్య గోవానగరావధి పశ్చిమసముద్రా నూపరాష్ట్రం జిత్వావశేచకార॥ తతస్సః బీజపురరాష్ట్ర మవస్కందయిత్వా పాదుషానగరం ఔరంగబాదా మప్యవస్కందయత్। తతో పాదుషేణ మహాసేనాయాంప్రేషితాయాంశివాజీతత్సేనాపతేర్వశ్యోభూత్వా పాదుషా

నికటం గన్తుమంగీచకార॥ తతస్తస్మిన్ దేహళీం ప్రాప్తే ఔరంగజీబః
తం తృణీకృత్య బందీకర్తుం యతతయత్॥ కింతు మహారాష్ట్రాధీశః కథం
చిన్నగరాదపసృత్య స్వరాష్ట్రమగమత్॥ తదారభ్య పాదుషస్య
ప్రబలశత్రుర్భూత్వా రాష్ట్రాణ్యవస్కందయన్నాస । బీజపూర, గో
ల్కొండసుల్తానౌ తస్మాద్భీతౌ తస్య చాతుర్భాగకరం ప్రాయచ్ఛతాం
౧౬౬౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౬౫ అబ్దే శివాజీ శూరతనగరీ మవస్కందయి
త్వా నాశయామాస । తతో ౪౭౬౬ అబ్దే పాదుషస్య సేనామజయత్
తతో బీజపురసుల్తానః పాదుషాస్య రాష్ట్రాణా మవస్కందనేన ప్రీతః
శివాజినే కించిద్రాష్ట్ర మవమదదత్॥ తత శ్శివాజీ స్వతంత్రనృప మా
త్మానం ప్రథమయిత్వా స్వనామ్నా నాణ్యానపి ముద్రాపయామాస ।
ఏవం స్వరాజ్యం సుస్థిరం స్థాపయిత్వా స శివాజీ ౧౬౮౦ + ౩౧౦౧ =
౪౭౮౧ అబ్దే స్వర్యాతః॥ తతో ౪౭౮౨ (౧౬౮౧) అబ్దే ఔరంగజీబః
దక్షిణభారతం జేతుం ప్రతస్థే। సమహతీభిస్సేనాభిస్సహ దేహళీనగరాత్
ప్రస్థాప్యసుతాన్ మహారాష్ట్రం జేతుం ప్రేషయిత్వా స్వయం బీజపూ
రాదిరాష్ట్రాణి జేతుమగమత్ । పాదుషాసుతః మహారాష్ట్రాన్ జేతుం
ప్రేషితాః యదా సమాగతాః తదా శివాజిసుతో శంభాజీనామక
స్సమహారాష్ట్రైస్సాకం పాదుషాసుతా నయోధయత్॥ ప్రథమతః
మహారాష్ట్రాః పరాజితాః న్యవర్తన్త కింతు యదా పాదుషాసుతాః
న్యవర్తన్త తదా స మహారాష్ట్రాధీశో ఖానదేశరాష్ట్రం అవస్కంద
యన్ పాదుషస్యనగరం బర్హాణపురీ మదహత్ । ఏతస్మిన్నన్తరే
ఔరంగజీబః ౧౬౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౭ అబ్దే బీజపురీమజయత్॥ త
తో ౧౬౮౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౮ అబ్దే గోల్కొండనగరీం రుంధన్నన్తే
జిత్వా తత్ర సుల్తానం తానేషానామకం నిగృహ్యానామాన్య బీజపురీ
సుల్తానేనసాకం అహమదనగరదుర్గే అధ్యవాసయత్॥ (౧౬౮౯ +
౩౧౦౧ = ౪౭౯౦ అబ్దే శంభాజీం వంచనమార్గేణ గృహీత్వా అమా
రయత్ । తదాపి మహారాష్ట్రాః వారంవారం పర్వతేభ్యః వినిష్క్ర
మ్య పాదుషాసేనా మనాశయన్ । తదా పాదుషాసేనాభి రభిద్రుతాః
పర్వతానేవభేజిరే । ఏవం పాదుషా తైర్యుధ్యన్ బహువర్షాణి త
త్రైవానయత్ తత్రైవ తస్య కేశాః ధవళితాః॥ ఏవం చిరంతనసమ
రైః క్లేశితాః అదత్తాశనాః పాదుషాసేనాః సమరే నిరుత్సాహా అభూ
వన్॥ పాదుషాసేనాః పూర్వం రాజధాన్యాం సుఖేనవర్ధితాః విగత

బాబరాక్బరకాలీయా స్వపితృపితామహాః హిజనః మహారాష్ట్రైశ్చిరంతన సమరైః క్లేశితాస్తైర్యోద్ధుమశక్తా అభవన్ తస్మాత్ ఔరంగజేబః మహారాష్ట్రాన్ జేతుమశక్తః అహమదనగరం ప్రతిన్యవర్తత॥ తత్రైవ ఆగ్రానగరే జాతాః, మూల్తానే (మూలస్థానం) శిఖాః, రాజపుత్రాశ్చ తస్యాధికారం వినా కృత్యా స్వతంత్రా అభూవన్ । ఔరంగజేబశ్చ అహమదనగర్యామేవ ౧౭౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౮ అబ్దేమమార॥ స శాసతి తస్య విషయం మహద్వైశాల్యమాప్తం॥ తస్య ఆదాయం ౪౩౦౦౦౦౦౦ త్రింశల్లక్షాధికం చత్వారికోటి స్వర్ణాన్యభూవన్॥

షాఆలమః.

తతస్తస్య సుతో జ్యేష్ఠః మొజమనామకః బహాదూరషా ఇతి షాలమనామ్నా చ సింహాసనమారురోహ ।

సః మహారాష్ట్రాణాం రాష్ట్రం త్యక్త్వా ఉత్తరం గత్వా రాజపుత్రైః సఖ్యం కృత్వా శిఖాన్యోద్ధుం తేషాం రాష్ట్రం పాంచాలమగమత్॥ తత్పూర్వమేవ తే శిఖాః శతద్రూంతీర్త్వా లాహోరం దేహలీం నగరం చ గత్వా మహమ్మదీయాన్ జిఘ్నన్తో తేషామాయతనాన్యదహన్ ॥ షాలమశ్చ తాన్యోధయిత్వా న్యవర్తయామాస । తతో ౧౭౧౨ ÷ ౩౧౦౧ = ౪౮౧౩ అబ్దే స బహాదూరషా దిష్టాన్తరం గతః ॥

తతస్తస్య సుతో జహాందరనామకః సింహాసనమారురోహ॥ సః అబ్దమేవ శాసిత్వా మారితః ॥ తతస్తస్య భ్రాతు రజిముషషానామకస్య సుతో ఫరుక్సరనామకో సయ్యదబ్దుల్లా సయ్యదహుస్సేననామ్నో భ్రాత్రోః ప్రయాగవిహారరాష్ట్రపాలకయో స్సహాయేన జహాందరషాం మారయిత్వా సింహాసనమారురోహ ॥ సః షడ్వత్సరాణి శశాస యదా సః పానాసక్తో భవత్ ॥ తస్మాత్ పూర్వోక్తౌ భ్రాతరౌ సయ్యదావేవ ప్రధానపాలకావభూతాం స చ ఫరుక్సరః ౧౭౨౯ + ౩౧ = ౪౮౨౬ అబ్దే మారితః ॥ తతో జిహానషానామకస్య బహాదూషాస్య కనిష్ఠసుతస్య పుత్రః మహమ్మదషానామకః సింహాసనే స్థాపితః తస్మిన్ శాసతి ౧౭౨౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౩ అబ్దే అసఫజానామకః పూర్వోక్త సయ్యదౌ హత్వా కించిత్కాలమమాత్యో భూత్వా

పథం గత్వా హైదరాబాదనగరీం రాజధానీం కృత్వా విపులరాష్ట్రం జిత్వా నైజామనామ్నా శశాస । తతో ౧౭౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౫ అబ్దే కోసలరాష్ట్రే పాదుషాధికారీ ॥ తద్రాష్ట్రే స్వతంత్రో నవాబో భవత్ । వింశతివత్సరానంతరం అలివర్దిఖాననామకః వంగరాష్ట్రం విహారరాష్ట్రం చ వశీకృత్య స్వతంత్రరాజ్యం సంస్థాపయామాస ॥ ఏతస్మిన్నంతరే మహారాష్ట్రాశ్చ బాజీరావనామకేనాధిష్ఠితాః క్రమశః దక్షిణభారతం ఘూర్జరం మాళవం బుందేలఖండంచ జిత్వా వశే కృత్వాకరమగృహ్ణంత ॥ ౧౭౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౯ అబ్దే తే దేహలీం గత్వా చంబల నర్మదానద్యోః మధ్యరాష్ట్రం పాదుషేణ దత్తాః తతో ౧౭౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౯ అబ్దే పారసికనాథో నాదరషా నామకః కాబూలం జిత్వా సింధునదీం తీర్త్వా ఆర్యావర్తమనస్కందయత్ ॥ సః (౧౭౩౯) ౪౮౪౦ అబ్దే క్రమశః దేహళీ మాజగామ ॥ తదా సః దేహళ్యాం పాదుషాం మహమ్మదుషానామకం బధ్వానగరమవస్కందయన్ బహూన్నాగరాన్నిజఘాన ॥ పాదుషస్య సర్వంధనం జగృహే యస్మిన్ తస్య రత్నఖచితం మయూరసింహాసనం ప్రధానం యస్య క్రయం షష్టిలక్షస్వర్ణాని ॥ యత్తేన పారసీకం ప్రతిసీతం ॥ ఏవం పారసీకనృపే గతే దేహళీనాథో మహమ్మదుషాబంధనా ద్విముక్తః సింహాసనమారుహ్య శశాస ॥ తతో ౧౭౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౯ అబ్దే ఆఫగననృపో అహమదషా దురానినామకః గాంధారాన్ జిత్వా ఆర్యావర్తమాస్కందయత్ । తతో ఆర్యనృపాణాం సేనాతం సహిందనగరే యోధయిత్వా విజయమవాప ॥ కింతు ౧౭౫౨, ౪౮౫౩ అబ్దే స ఆఫగననృపః పునరాగత్య పాంచాలం జిత్వా తత్ర స్వాధికారిణం నియోజయామాస ॥

ఏతస్మిన్నంతరే ౧౭౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౯ అబ్దే దేహళ్యాం పాదుషాదిష్టాంతంగతః ॥ తతో అహమదషానామకః సింహాసనమారురోహ యస్యామాత్యో ఘాజిఉద్దీననామా భవత్ ॥ సచ ఘాజిఉద్దీన ఆఫగనేశసేనాం పాంచాలవిషయా ద్విద్రావయామాస ॥ తస్మాత్స ఆఫగననృపో అహమదషానామకః ౧౭౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౭ అబ్దే పునః ఆర్యావర్తమగమత్ ॥ సః క్రమశః దేహళీంగత్వా తత్ర ధనం సర్వమవస్కందయన్ బహూన్నిజఘాన । తతో పాదుషాం ఘాజఉద్దీనః అహమదషానామకః అక్షిణీపోథయిత్వా అంధంతం సింహాసనా

దవరోపయామాస । ఏవం క్రూరకర్మ కృత్వా ఘాజిఉద్దీనః ద్వితీయాల
మగీరనామకం దేహళ్యాం పాదుషాం కృత్వాశశాస । సతత్ర పాలనే
శక్తః శత్రుభయా న్మహారాష్ట్రాణాం సహాయ మయాచత । తతో
మహారాష్ట్రాధిశస్య పేష్వాస్య భ్రాతా రఘోబానామకః మహత్యాసు
శిక్షితయా సేనయా సహదేహళీం గత్వా వశే కృత్వా శశాస ॥
౧౭౫౯ నవంబరు + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౦ అబ్దే కార్త్తిక్యాం అలమగీర
పాదుషాపి తస్యామాత్యై ర్నిహతః తత స్తస్య సుతో వంగరాష్ట్రే
స్థితానా మాంగ్లేయానాం శరణంప్రాప । ౧౭౬౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౨
అబ్దే మహారాష్ట్రై ర్విజితే పాంచాలరాష్ట్రం పునర్జేతుం అఫగనే
శో అహమదషా పునరాజగామ । తతో మహారాష్ట్రాణాం తస్యచకురు
తే సమరేజాతే మహారాష్ట్రాః పరాజితాః తత్ర అలమఘీరస్యాసు
తో ద్వితీయఃషాలమనామా సింహాసనమారురోహ । సః వంగసు
బానేన షూజా ఉద్దౌలనామకేన సహితః తద్రాష్ట్రే ఆంగ్లేయానాం భూ
మీరవస్కందయత్ । కింతు పరాజితో న్యవర్తత ॥ తతశ్చ షాలమః
దేహళీం గంతుం భీతః లక్ష్మణపుర్యామేవ న్యవసత్ ॥

తతో ౧౭౬౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౫ అబ్దే సషాలమః షుజాఉ
ద్దౌలేన మీరఖాసిమనామకేనచ సంగతః పున ర్వంగరాష్ట్రమవస్కంద్య
బక్సారనగరే ఆంగ్లైః పరాజితః తతో ౪౮౬౬ అబ్దే ఆంగ్లేయానాం
ప్రధానాధికారీ క్లైవభూపనామకః తేన పాదుషేణ సంధించకార యుద్ధా

రభ్యాసః దేహళీ పాదుషా ద్వితీయషాఆలమనామా ఆంగ్లైః స్వభ
రణార్థం ప్రత్యబ్దం పంచవింశతిలక్షరౌప్యాణి దత్తః అలహాబాదాన
గరే ప్రయాగం ఆంగ్లేయానాంవశే న్యవసత్ పూర్వోక్త కురుక్షేత్రే
సమరానంతరం దశవత్సరేషు గతేషు మహాదాజి సింధ్యయానామకః మ
హారాష్ట్రేషు ప్రబలో భూత్వా రాజపుత్రనృపానస్య కరదాయకాన్
కృత్వా దేహళీనగరమగమత్ తతస్సః షాఅలమం ప్రతిఏవం వార్తా
మప్రేషయత్ భవాన్ ప్రయాగం విహాయ శీఘ్రమాగత్య దేహళ్యాం
స్వసింహాసనమారుహ స్వేతి

తతో షాలమ స్తేన వాక్యేన తుష్టః ఆంగ్లేయాధికారిణో శాసనం
విన్నైవ దెహళీం గతో సింధియేన సింహాసనే సంస్థాపితః ఏవం సింధియా
పాదుషాం వశే కృత్వా కానిచ్వత్సరాణి దేహళ్యాం శశాస కింతు కించి

తాత్కాలాన న్తరం సింధియా స్వరాష్ట్ర పాలనార్థం స్వరాజధానీం గ్వాలి యరనగరీ మగమత్ తతో అఫగనాః రోహిలా నామకా స్సమాగతాః దేహలీ మవస్కందయన్తో పాదుషమస్య నేత్రే సముపోధయన్ తతో సింధియా తద్వార్తాం శ్రుత్వా సమాగతః పరాన్ పరాజిత్య పాదుషాం దేహళీంచ వశేచకార । తతో విశద్వత్సరేషు గతేషు ౧౮౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౪ అబ్దే ఆఙ్గ్లేయాః సిందియాం జిత్వాతం వృద్ధం అంధంచ పాదుషాం స్వరక్షణే గృహీత్వా తస్య విపులం భరణం దత్వా తస్యైవ నామ్నైవ అధ్యవాసయన్ ఏవం మహమ్మదీయానామాధిపత్యం ఆర్యావర్తేనష్టం.

ఆఙ్గ్లేయానాంపాలనం.

పాశ్చాత్యా క్రైస్తవానాం యెఆర్యావర్తమాగతాః ౧౪౯౮ + ౩౧౦౧ = ౪౫౯౯ అబ్దే పోర్చుగసవిషయస్య నృపస్య నౌకేశః వాస్కోడిగామానామకః ఆఫ్రికాఇత్యద్యఖ్యాతం శాకద్వీపం ప్రదక్షిణీ కుర్వన్ సాముద్రమార్గే ణార్యావర్తమాజగామ సః భారతస్య పశ్చిమానూపే అవతీర్య తత్ర నృపం కాలికణ్ణాథం జామురినామకం దృష్ట్వా తస్మాత్ కించిత్ భూమిం లబ్ధ్వా తత్రగోవా ఇతినగరంనిర్మాయ వాణిజ్యం కుర్వన్నాస తత్ర పోర్చుగీసాః ౧౬౧౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౧ అబ్దావధి వాణిజ్య విపులమకుర్వన్ తతః క్రమశః హాలండ ఆఙ్గ్లేయ ఫ్రాంస, డెన్మార్క్, జర్మని, స్వీడననామవిషయస్థావణిజాశ్చన మాగతాః కింతు హాలండ, ఆఙ్గ్లేయ, ఫ్రాంసదేశీయా ఏవ సుస్థిరం వాణిజ్యం ప్రావర్తయన్ తదితరవిషయజాః వాణిజ్యే సమ్యగాదాయ మలబ్ధ్వా న్యవర్తన్త హాలండవిషయజాః డచ్చియ్యానామకాః పోర్చుగీసా నామనన్తరమనుపదమేవ సమాగతాః తేచ పోర్చుగీసాన్ గోవాం వినా ఇతరస్థానేభ్యః నిష్కాస్య ౧౬౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౧ అబ్దమారభ్య ౧౭౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౧ అబ్దావధి పశ్చిమభారతే సింహళే జవ సుమిత్రాదిద్వీపేషుచ సుగంధద్రవ్యైః వాణిజ్యమకుర్వన్త ౧౬౧౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౩ అబ్దే ఆఙ్గ్లేయవణిజః శతసంఖ్యాకాః స్వరాజ్ఞ్యా ఎలిజబెతరాజ్ఞీనామకాత్ లబ్ధశాసనాః ఆర్యావర్తం ప్రాప్య ప్రాచీభారత వణిక్సంఘమితి స్వనామకృత్వాతదా భారతే పాదుషం అక్బరనామకం విచిత్రవస్తుప్రదానైః ప్రీణయిత్వాతస్మాత్ శాసనం

లబ్ధ్వా శూరతనగరే వణిగాపణాలయం నిర్మాయ వాణిజ్యం కుర్వంతిః ఆసన్ తత్ర భారతీయవస్తూని సంచయన్తో నౌకాః స్వఆంగ్లేయం ప్రేషయన్తో తద్విషయా దసివస్తూని స్వైస్వైరేవనౌకాభిః స్వమాహేయ భారతే వ్యక్రియన్త ఏవంతే వాణిజ్యం వివర్ధయన్తో విపులధనార్జనమకుర్వన్త స్వసంరక్షణార్థం మహాప్రమాణాని శతఘ్నీంశ్చ తత్రాగగ్రే సమారోపయన్ తేషాం ధనార్జనేన ప్రలోభితాః అన్యేచ ఆంగ్లేయావణిజః సంఘశః భారతం ప్రాప్య వాణిజ్యమకుర్వన్త అన్తే ౧౭౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౧ అబ్దే ఏతే ఆంగ్లేయవణిక్సంఘాః సంభూయ ఏకమేవ మహాసంఘం భూత్వా ఆంగ్లేయనృపాత్ భారతవిషయే వాణిజ్యాధికారం స్వవిషయే స్వీయమేవేతి శాసనం లబ్ధ్వా సంయుక్తప్రాచీభారతీయ వణిక్సంఘమిత్యాత్మనః సంఘస్యనామకృత్వా వాణిజ్యమకుర్యన్త॥ ఏతే ఆంగ్లేయాః ౧౬౧౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౨ అబ్దే భారతస్య ప్రాచీఅనూపే మచ్లిపట్టణమితి బందరఇతిఖ్యాత బృందావననగరే వాణిజ్యాలయం నిర్మాపితే తతో ౧౬౩౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౦ అబ్దే చంద్రగిరినృపాత్ చినవెంకట్రామనామకాత్ ప్రాచీసముద్రానూపేకించిత్ భూమిం లబ్ధ్వా తత్ర మితినామకం దుర్గం నిర్మాయ తత్రాపి వాణిజ్యస్థాన మకుర్వన్త భారతీయాశ్చ చినవెంకట్రామనృపస్యనామ్నా చన్నపురీతినామ్నా తత్రపురం నిర్మాపితే ! మద్రాసఇతినామఅదదుః॥ ముంబైనగరీచ పూర్వం పోర్చుగీసానామభవత్ । తతో ఆంగ్లేయనృపో ద్వితీయ చార్లసనామకః పోర్చుగీసనృపస్య దుహిత్రీం ౧౬౬౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౬౩ అబ్దే ఉద్వాహ్య శ్వశురేణ దత్తముంబైనగరీ అభవత్ సనృపోచార్లిసః తాంనగరీం ప్రత్యబ్దం దశస్వర్ణకరప్రదాన సంవిధానే నాంగ్లేయ వాణిజ్యసంఘాయాదదత్ తదా ఏతే ఆంగ్లేయవణిజాః శూరతనగరీంవిహాయ ముంబైనగరమేవ పశ్చిమానూపే స్వప్రధానస్థాన మకుర్వన్త॥ ఏకదా షాజహానపాదుషస్యదుహితా దీపశిఖస్య సమీపంగత్వా స్వవస్త్రదాహేన శరీరమపి దాహయామాస॥ తదా పాదుషా శూరతనగరాత్ ఆంగ్లేయభిషజం సమానయామాస॥ సచ భిషక్ తస్యా శ్చికిత్సాంకృత్వా స్వస్థాంచకార । తదా కింవాం

భవతీతి షాహుషేణ పృష్టో భిషక్ ఆఙ్గ్లేయసంఘానాం వఙ్గరాష్ట్రే వా
ణిజ్యం కర్తుం శాసనం యయాచే॥ తతః షాహుషేణ శాసనే దత్తే ఆం
గ్లేయాః ౧౬౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౧ అబ్దే హుగ్లీనద్యాం స్వవాణిజ్యా
లయం నిర్మమిరే॥ యావత్ షాజహానః శశాస తావత్తే తత్ర సుఖం
స్థిత్వా వాణిజ్యమకుర్వన్॥ కింతు యదా తత్సుతో ఔరంగజీబః పి
త్రాసనమారురోహ తదా తే జేజియాఖ్యం మహమ్మదీయేతరైర్దే
యం కరం దాతుం తేన శాసితాః తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య జగ్ముః॥ తదా
పాదుషా ఔరంగజీబః స్వప్రజానాం వాణిజ్యనాశం దృష్ట్వా తాన్ పున
రాహ్వాయిత్వా తాన్ జేజికరదానాత్ క్షమాపయామాస। తదా
తే ఆఙ్గ్లేయాః త్రీణి గ్రామాణి గఙ్గాముఖాత్ నాతిదూరే అక్రీణయ
న్॥ తేషాం ప్రధానో కాలిపురీతి విఖ్యాతా పూర్వం పరిహారకన్యపేణ
కలివర్ణ్ణానిర్మితా। తత్ర తే ఆఙ్గ్లేయాః ౧౬౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౯౧
అబ్దే విలియమనామదుర్గం నిర్మమిరే। తదేవ క్రమశః కలికాతానగరీ అ
భవత్॥ తన్నగరార్ధం వఙ్గరాష్ట్రపాలకస్య నవాబస్య కరం ప్రయ
చ్ఛన్తో ఔరంగజీబస్య మరణానన్తరం చత్వారింశదబ్దాని సుఖేన వాణి
జ్యమకుర్వన్। అపిచ చన్నపుర్యాః దక్షిణే తైః డేవిడఇతిదుర్గం ని
ర్మితం॥ వఙ్గరాష్ట్రేచ పాట్నా, కాశింబజార, ఢక్కానామనగరే
ష్వపి వాణిజ్యాలయాః కృతాః॥

ఫ్రెంచియాశ్చ ఆఙ్గ్లేయానాం సమకాలేనైవ ఫ్రాన్సవిషయా
త్సమాగతాః శ్రీభారతం ప్రవిశ్య వాణిజ్యమకుర్వన్॥ ౧౬౬౮ +
౩౧౦౧ = ౪౭౬౯ అబ్దే తైః సూరతనగరే వాణిజ్యాలయం నిర్మితం
౧౬౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౫ అబ్దే తేబీజపురసుల్తానాత్ ప్రాచీ అనూపే
కించిత్ భూమిం క్రీత్వా తత్ర పాండుచరినామ్నా నగరం నిర్మాయ తాం
స్వముఖ్యనగరీమకుర్వన్॥ ఏవం ఫ్రెంచియాశ్చ వాణిజ్యం కుర్వంతః
ఆసుః తేషాం వణిక్సంఘస్య ప్రథమాధికారీ మార్టిననామకో భవత్।
అనంతరంచ డ్యూమాసనామకో భవత్। తదనంతరం ౧౭౪౨ +
౩౧౦౧ = ౪౮౪౩ అబ్దే డూప్లేనామకో భవత్। సః ౧౭౬౧ + ౩౧౦౧
= ౪౮౬౨ అబ్దావధి శశాస॥ సః తత్రత్యాంతనృపైః స్నేహేన వర్తమా
నః వాణిజ్యవృద్ధిం చంద్రనాగూర పాండుచరిప్రభృతి స్వనగరాణాంచ
వృద్ధించకార॥

తస్య గమనా దచిరాదేవ ౧౭౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౫ అబ్దే తస్య నృపస్య ఆఙ్గ్లేయనృపస్య చ సమరః ప్రారబ్ధః తస్మాత్ భారతేపి ఆఙ్గ్లేయాః ఫ్రెంచీయాశ్చ ద్వైరథేస్థితాః॥ తస్మాత్ ఆఙ్గ్లేయాః పాండుచేరీం జేతుమిచ్ఛన్తస్తాం రురుధుః కింతు ఫ్రెంచీయానా మధికారీ డూప్లేనామకస్తాన్ విజిత్య నివర్తయామాస॥ తతో డూప్లే ౧౭౪౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౭ అబ్దే చన్నపురీం తత్రత్యదుర్గంచ రురుంధన్ జిత్వావశే చకార తత ఆఙ్గ్లేయాః తద్రాష్ట్రాధిపస్య కర్ణాట నవాబస్య సవిధే స్వభ్రంశం వ్యజిజ్ఞప కర్ణాట నవాబశ్చ తన్నగరీత్ ఆఙ్గ్లేయానాం ప్రదేయేతి ఫ్రెంచీయాన్ శశాస॥ తథా నకృతే ఫ్రెంచీయా నిష్కాసయితుం సేనాముపప్రేషయత్ తదా ఫ్రెంచీయాశ్చ అడయారనామ కుల్యాంతీర్త్వా సెంటతోమ నామస్థలే చన్నపుర్యాః దక్షిణస్థే నవాబస్య సేనాం యోధయిత్వా అజయన్॥ తత ఆఙ్గ్లేయాః కెవిడనామదుర్గం గత్వా స్వాశ్రయాత్ సేనాం సమానయన్ తస్య సేనాపతిః మహాన్ శూరః లారెంసనామకో భవత్॥.

తతః ఫ్రెంచీయాః కెవిడదుర్గమపి వ్యరుంధన్ తదా లారెన్సః తాన్ పరాజిత్య న్యవర్తయత్ తస్మిన్ సమరే క్లైవనామకో యువా ఆఙ్గ్లేయ లేఖకః యుద్ధ్యన్ స్వశౌర్యం ప్రదర్శయామాస॥ తతస్సః పృతనేశ్వరః కృతః॥ తతో ౧౭౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౯ అబ్దే ఆఙ్గ్లేయ నృపస్య ఫ్రాంసనృపస్యచ సఖ్య సంవిధానంకృతం॥ తస్మాత్ చన్నపురీచ ఆఙ్గ్లేయానాం ప్రదత్తా॥ ౧౭౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౯ అబ్దే దక్షిణభారతస్య అధీశః నైజాము ముల్కు నామకో దిష్టాంతరం గతః సః స్వపుత్రే నాజరజంగఫగనామకే సత్యపి పౌత్రం ముజఫరజంగ నామకం స్వాసనే అభ్యషేచయత్ తదా ఆర్కాటరాష్ట్రస్య నవాబో అన్వరుద్దీన నామకో భవత్ తస్యపూర్వో కస్యదోస్తావ నామకస్య జామాతా చంద్ర సాహిబనామకో భవత్ స చంద్రసాహిబః ఆర్కాటరాష్ట్రమైచ్ఛత్ తస్మాత్ ముజఫరజంగః ఫ్రెంచీయైః సంభూయ చంద్రసాహిబం ఆర్కాటే అభిషేచయితుమిచ్ఛన్ తంచంద్రం మాహారాష్ట్రైర్బందీ కృతం తేభ్యోధనం దత్వాతంమోచయన్ తతో ముజఫరం హైదరబాదా నగరే సర్వస్య దక్షిణభారతస్య నవాబంపితుః పదేఅభిషేచయితుం ఫ్రెంచీయాః అంగీకుర్వన్॥ తతః ఫ్రెంచీయ్యాః బుస్సీ

నామసేనాపతి నాధిష్ఠితాః ముజఫరేణ చంద్రసాహిబేనచసహితాః గత్వా అంబూరు నగరే ౧౭౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౦ అబ్దె ఆర్కాట నవాబం సమయుధ్యన్॥ తస్మిన్ సమరె స ఆర్కాట నవాబః అన్వరుద్దీనః నిహతః తత స్తస్యసుతో మహమ్మదాలీ నామకః తిరుచినాపల్లిం ప్రతిపలాయనంచక్రె॥

మహమ్మదాలీ ఆంగ్లేయానాం శరణం భేజె తద్రైవనాజరజంగః మహత్యా సేనయా సహస్వప్రితృవ్యంలిప్సుః యోద్ధుం ప్రతస్థే॥ ఆంగ్లేయాశ్చ లారెన్సనామకె నాధిష్ఠితాం కియచ్చమూంతస్య సహాయార్థన్ మప్రైషయన్॥

తతో నాజరజంగః పాండిచెరి నగర్యాః యోజనదూరె ప్రెంచీయాన్ యోధయిత్వా తాన్ జిత్వాముజఫరజంగం బందీచకార। కింతు త్రిరాత్రె ప్రెంచీయాః తం నాజరమజయన్ యదాసః ఆర్కాటనగరమగమత్ ॥ ఆంగ్లేయాశ్చ దెవిడదుర్గమగమన్ । నాజరజంగశ్చ అబ్దాన్తరెస్వ మహమ్మదీయైస్స్వ నివేశె మారితః ॥ తస్మాత్ ముజఫరజంగః పునః దక్షిణభారతాధీశో భవత్ । తతస్సః ప్రెంచీయ్యానాం ఉపకారం స్మరన్ బహుధనం దత్వా తేషాం సెనాం కియతీమ్ స్వనగరె న్యవేశయత్ । తత్సేనాయాం నాయకో బుస్సినామకోభవత్ - చంద్రసాహిబశ్చ ఆర్కాటె అధిపో భవత్ ॥ తతో ముజఫరజంగః ఔరంగబాదానగరీం గచ్ఛన్ మార్గె స్వైరేవానుచరైర్మారితః ॥ తతో బుస్సి తస్యసుతం సలాబతజంగనామకం పిత్రాసనె అభ్యషేచయత్ చంద్రసాహిబశ్చ ఆర్కాటనగరె సింహాసనమారుహ్య సామంతైః ప్రణతః మహమ్మదాలింజేతుం తిరుచినాపల్లిమగమత్ తతో దెవిడదుర్గె ఆంగ్లేయానామధికారీ సాండర్సనామకః ప్రెంచీయ్యసేనాసహితం చంద్రసాహిబం యోద్ధుం సేనామప్రేషయత్ । చంద్రసాహిబస్తు ప్రెంచియ్య సేనాభిః వల్కొండనామగ్రామం తిరుచినాపల్లినగర్యాః చతుర్యోజనదూరస్థం సమాగతే మహమ్మదాలీచ ఆంగ్లేయైస్సహ తస్య మార్గంరురోధ ॥ తద్గ్రామాధికారీ ప్రెంచియానాం ప్రవేశమదదత్। తతః ప్రెంచీయ్యాః ఆంగ్లేయా నజయన్ యదాంగ్లేయాః శ్రీరంగనగరమగమన్ ప్రెంచీయాశ్చ తిరుచినాపల్లిమగమన్ । తతః స్వసేనాయాః పరాజయంశ్రుత్వా దెవిడనగరస్థ ఆంగ్లేయాధికారిణి స్వాం

డర్సనామకే విషణ్ణే క్లైవనామకస్సామ్యధికారీ శాత్రవాణాంజయోపాయవ్యూహవిశేషం తస్య న్యవేదయత్ । తతస్సామ్యధికారీతం క్లైవనామకం షోడశవయసిస్థితం ద్విశతాంగ్లేయైః తావద్భిర్భారతైః త్రిభిశ్శతఘ్నిభిశ్చ సంప్రేషయామాస । క్లైవశ్చ తిరుచినాపల్ల్యాం రుద్ధం మహమ్మదాలిం మోచయితు కామః ఆర్కాటస్య సమీపరాష్ట్రం చంద్రసాహిబస్య అవాస్కందయత్ ॥ తత ఆర్కాటనగరంచ అజయత్ । తతస్తస్య నవాబః చంద్రసాహిబః తిరుచినాపల్లినగర్యాః సంరోధనం త్యక్త్వా స్వరాజధానీం పరాక్రాంతాం రురోధ తన్నగర్యాంచత్వారింశద్దివసాన్ రుద్ధాయామపి క్లైవః స్వాల్పసైన్యస్సాకం సధైర్యం పరాన యోధయత్ । తతస్తస్య సహాయార్థమన సేనాయాం ఆంగ్లేయైస్సంప్రేషితాయాం క్లైవః పరానజయత్ తతః క్లైవః తిరుచినాపల్లింజేతు ముగమత్ తతశ్శ్రీరంగనగరే ౧౭౫౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౩ అబ్దే సమరేజాతే క్లైవః ఫ్రెంచీయాన్ చంద్రసాహిబంచఅజయత్ । తతో ౧౭౫౩ + ౩౧౧౧ = ౪౮౫౪ అబ్దే ఫ్రెంచీయాః తిరుచినాపల్లింజేతు మాగతాః ఆంగ్లేయాధికారిణా లారెంసేనామకేనపరాజితాః ॥ తత ఆంగ్లేయఫ్రాన్సయోస్సమరః అస్తమితః॥ తయోన్నృపయోస్సంధిశ్చకృతా। తతో ౧౭౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౫ అబ్దే ఫ్రాంసనృపేణ శాసితో డూప్లే ఆంగ్లేయానోద్ధుం విరరామ । తస్మిన్నేవాబ్దే స్వనృపస్య శాసనాత్ ఫ్రాంసవిషయం జగామ । తతః క్లైవః మహమ్మదాలిం ఆర్కాటరాష్ట్రస్య నవాబం అభ్యషేచయత్ । తతః చంద్రసాహెబః తంజావూరుం ప్రతి అపసరన్ తత్ర మహారాష్ట్రనృపేణ నిహతః । తతో చిరాదేవ క్లైవః స్వవిషయంగతః స్వనృపేణ సమ్మానితః పృతనేశ్వర త్వం లంభితః ॥ ఆంగ్లేయ వణిక్సంఘశ్చ తస్మై రత్నఖచితం కృపాణమదదత్ । తతస్స క్లైవ ధనవాన్ భూత్వా ఆర్కాటశూర ఇతిఖ్యాతః ॥ తదారభ్యభారతే ఆంగ్లేయ ఫ్రెంచిసంఘానాం కలహః శమితః ॥ మహమ్మదాలీచ ఆంగ్లేయాధికారిణా లారెంసనామకేన పాలితః స్వపితుః ఆర్కాటరాష్ట్రం సుసుఖం శశాస ॥ ఫ్రెంచీయానాం సేనాపతిః హైదరాబాదేనివసన్

తత్రత్యసైన్య దక్షిణభారతాధ్యక్షేణ నైజామేన సలబతజంగనామకేన ఉత్తర
సర్కార ఇతిఖ్యాతం కృష్ణామారభ్య మహానద్యవధిరాష్ట్రం లంభితః
తత్రతస్య రాజధాని మచిలీపట్టణమభవత్ యత్రమహాబలం దుర్గం
నిర్మితం ॥

క్లైవః.

వంగరాష్ట్రలాభః.

వంగరాష్ట్రం పూర్వం ముకుళపాదుషాణాం వశ్యం భూత్వా తే
షామధికారిభిఃపాలితం॥ యాధ్రామహమ్మదషాశాసత్ తదాపారసీకనృపే
ణ నాదరషా నామకేన ఆర్యావర్తే అవస్కందితె తదనంతరం అలివ
ర్ధిఖానానామకః వంగరాష్ట్రం వశే కృత్వా శశాస॥ సః ఆంగ్లేయేషు ప్రీ
తియుతః తాన్ సుఖేన వాణిజ్యం కర్తుం శశాస॥ తస్య శాసనే నైవ
తైః పాట్నా డక్కానగరయోః వాణిజ్యాలయా నిర్మితా । ఆలివర్ధిఖా
నః మూర్షడాబాదా నగరీం కలికాతా నగర్యాః దశయోజనదూరే స్థి
తాం రాజధానీం కృత్వాశశాస । ౧౭౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౭ అబ్దే
సః దిష్టాంతంగతః । తతస్తస్య పౌత్రః సురాజద్దౌలా నామకః సింహా
సనమారురోహ। సః వింశతి వార్షికః విషయ లోలుపశ్చ । సః ఆం
గ్లేయాన్ ద్విషన్ తేషాం పురంకలికా తామవస్కంద్య తేషాం ధనై
స్స్వంకోశం పూరయితు మైచ్ఛత్॥ తదర్థం తైః కలహస్య కారణం
మృగయన్నాస్త। తతోచిరాదేవ ఆంగ్లేయాధికారీ స్వనృపస్య ఫ్రాం
సనృపస్య చ సమరోచిరం భావీతి శ్రుత్వా కలికాతా నగరం ఫ్రెం
చియైః సంరుధ్యతేతి విచార్యతత్ర దుర్గస్య విలియ నామకస్య వ
ప్రాదీన్ సమ్యక్సుదృఢాన్య కరోత్ । నవాబశ్చ తద్వప్రాణాం పాతనా
య సమాదిశత్ । తతో చిరాదేవ ఆంగ్లేయ నృపస్య ఫ్రాంసనృప
స్యచ పునస్సమరే సమారబ్ధె ఆంగ్లేయాధికారీ ఫ్రెంచీయైః సంరోధనభ
యాత్ దుర్గం సుదృఢం కృతమితి ప్రత్యుత్తరం ప్రేషయామాస॥
నవాబశ్చ తద్వార్తాం శ్రుత్వాసం కుపితః పంచాశత్సహస్ర సేనాభి
స్సమాగతో కలికాతాం రురోధ॥ తద్దుర్గే సప్తత్యధికశతమాం
గ్లేయాన స్సమరకులాఆసన్ । క్లైవశ్చ ఇంగ్లాండు విషయేస్థితః । తథాపి

త్రైః చత్వారి దినాని సమరః కృతః। తతః కేచన లేఖ కాదయో నౌకాభిః
నదీమార్గేణ అపయాతాః। అవశేషితాః దుర్గం నవాబస్య వశమ
కుర్వన్తః॥ నవాబశ్చ దుర్గం వశీకృత్వా తత్రస్థాన్ ఆఙ్గ్లేయాన్ షట్
చత్వారింశ దధికశతం బందీకుర్వన్ ఏకమనుష్యస్య వాసోచిత కా
రాగృహే న్యక్షిపత్। తస్మాత్ ప్రభాతే బహవ ఉష్మ్మణామృ
తాః ద్వావింశతిరేవ సజీవాః ౧౭౫౬ + ౩౦౦౦ = ౪౭౫౬ అబ్దే
ఆఙ్గ్లేయనృపస్య ఫ్రాంసనృపస్యచ సమరః ప్రారబ్ధః॥ తస్మాత్ ఆం
గ్లేయవణిక్స సంఘశ్చ భారతే స్వస్థాన రక్షణార్థం వృతనేశ్వరం క్లైవం
అప్రైషయత్। స క్లైవః యదా చన్నపురీమగమత్ తదైవ కలికాతాన
గరే ఆత్మీయానాం ఘోరవధం శుశ్రావ। తత స్తత్రస్థాంగ్లేయా స్సర్వే
భృశంకోపే నాక్రాంతాః కలికాతాం పునర్జిత్వా వైరనిర్యాతనం క
ర్తుం నిశ్చయంచక్రుః। తస్మాత్ క్లైవః భౌమమార్గేణ ప్రతస్థే వాట్స
వ నామసౌకేశ్వరః సాముద్రమార్గేణాగమత్। సనాట్సనః త్రిభిర్మా
సైః గత్వా కలికాతా నగర్యాః విలియమదుర్గం సుఖేన అజయ
త్॥ తతో హూగ్లింగత్వాత ద్దుర్గమప్యజయత్। తతో నంగరాష్ట్రాధిపః
సురాజద్దౌలా నామకః భీతః అంగ్లేయబందీ న్విముచ్య సంధిమైచ్ఛత్॥
పూర్వసమరే ఆంగ్లేయైర్నష్టం ధనం సర్వం దదామీతిచ అవదదత్॥
కింతు తదైవ సః చంద్రనాగూరు నగరస్థాన్ ఫ్రెంచీయాన్ ప్రతిసాహా
య్యార్థం వార్తామప్రైషయత్। తస్మాత్ క్లైవః నవాబస్యవంచ
నాం విదిత్వా చంద్రనాగూరుంగత్వా తన్నగరీమజయత్। సురా
లద్దౌలాచ ఏకవత్సరమేవ శశాసయదాసః సర్వేషాం స్వసేనా పతీ
నాం ద్వేషమజనయత్। తస్మాత్తైతం భ్రంశయిత్వా తస్య సేనా
పతిం మీర్జాఫరనామకం సింహాసనే సంస్థాపయితుం యత్నపరా అభ
వన్। తస్మాత్తే క్లైవస్య సాహాయ్యమిచ్ఛన్తోః వార్తామప్రేషయన్।
అపిచ సమరేస్వామినం విహాయ ఆంగ్లేయానాం పక్షంగమిష్యామీతిచ
మీర్జాఫరః వార్తామప్రైషయత్॥ తస్మాత్ క్లైవః నవాబస్య రాజ
ధానీం మూర్షిడాబాదాం ప్రతిప్రతస్థే॥ కింతు సనవాబ స్సురాజ
ద్దౌలామధ్యే ప్లాసీనామగ్రామే పంచాశ త్సహస్రపత్తిభిః అష్టాదశ
సహస్రసాదిభిః॥ పంచాశ చ్ఛతఘ్నీభిః కతిపయైః ఫ్రెంచీయ్యయోధైః

అపతత్ససైన్యాః క్లైవస్య సేనాయాంచ శతాధికసహస్రం ఆంగ్లేయాః ద్విసహస్రసైన్యాః భారతాః । దశశతఘ్న్యశ్చ । తతో ౧౭౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౮ అబ్దేతయోస్సమరోఽభవత్ । మీర్జాఫరశ్చ ఆంగ్లేయానాం పక్షంనాగమత్ । కింతు తటస్థోఽభవత్ । తథాపి క్లైవః శతఘ్నీభి ర్విముక్తగుడైః అసాయాహ్నం శత్రుసేనా మనాశయత్ ॥ తతోఽయామా పరిష్టేదినే బహుశస్త్రాస్త్రవేషు నష్టేషు తానభ్ద్రవత్ విజయశ్రియా భూషితః ॥ నవాబశ్చహతశేషైః పలాయనం చక్రే ॥

క్లైవశ్చ మూర్షడాబాదాం గత్వా మీర్జాఫరం నవాబంచకార ॥ తదాతన్నాగరాః ఆంగ్లేయాః తన్నగర మవస్కన్ద్య ప్రజానాశం కుర్వన్తీతి భీతాః ॥ కింతుయదా క్లైవః నగరీమప్రవిశ్య బహిస్స్థితః తదా తే సంతుష్టాః తంతుష్టువుః ॥ సురాజదౌలాచ పలాయమానః కేనచిత్ పూర్వాపకారిణాగృహీతః మీరాన నామకస్య మీర్జాఫరస్య సుతస్య సమీపమానీతః తేన నిహతోఽభవత్ । మీర్జాఫర క్లైవస్య బహుధనం దత్వా ఆంగ్లేయవణిక్సంఘస్య కలికాతాప్రాంతే చతుర్వింశతి రాష్ట్రా ఇతిఖ్యాతం రాష్ట్రమదదత్ యదాంగ్లేయానాం వంగరాష్ట్రే ప్రాథమికీ అంకురోత్పత్తిమభవత్ । అబ్దద్వయానంతరం తద్రాష్ట్రస్య ఆత్మకరం క్లైవస్య అదదత్ । తదారభ్యతద్రాష్ట్రం క్లైవస్య రాష్ట్రమితిఖ్యాతం॥ ఆంగ్లేయ సంఘశ్చ తద్రాష్ట్రే నృపస్యకరం క్లైవస్య యావజ్జీవం ప్రయచ్ఛన్నాస్త । యూరపఇతిఖ్యాత ప్రాచీన ప్లక్షద్వీపే కియన్తోనరేశ్వరాః ౧౭౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౭ అబ్దమారభ్య ౧౭౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౪ అబ్దాన్తావధి సప్తవత్సరాణి మిథస్సమరం కుర్వన్నాసన్ । తేషా మాంగ్లేయనృపః ఫ్రాంసనృపేణ యుయోధ ॥ తస్మాత్ క్లైవశ్చ వంగరాష్ట్రే ఫ్రెంచీయానాం నగరీంచంద్ర నాగూరుం జిత్వా ఆర్యావర్తాత్ ఫ్రెంచీయాన్నిష్కాసయామాస ॥ దక్షిణభారతేచ చన్నపుర్యాం ఆంగ్లేయాః అల్పసేనాయుతాః ॥ తథైవ ఫ్రెంచీయ్యాః పాండుచేరి నగరే । తస్మాత్తే అబ్దద్వయావధి తూష్ణీమేవాభవన్ ॥కింతు౧౭౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౯ అబ్దే ఫ్రెంచీయ్యానాం సేనాపతిః లాలినామకః మహతీభిః సేనాభిః స్వవిషయాత్ దక్షిణభారతం గత్వా ఆంగ్లేయానాం భా

రతాన్నిస్థానే స్వస్వపేణశాసితః ఆంగ్లేయానాం మగణం డెవిడనామకం జిత్వానాశయామాస॥ తతస్సలాలి హైదరాబాదానగరాత్ బుస్సీనామకం ఫ్రెంచిసేనాపతిం సమాసియ్యజేన సహచన్నపురీం గత్వారురోధ। కింతు తత్రస్థాలారెంస నామకాంగ్ల సేనేశ్వరః పణ్మాసావధియుధ్యన్ తాం నగరీం శత్రువశేన చకార॥ తత్ర ఇంగ్లాండువిషయాత్ కూటనామక పృతనేశ్వరో నౌకసెనా సహితస్సంప్రేషితో లాలింజిత్వా విద్రావయామాస। తతస్సకూటనామా శత్రుమభిద్రవన్ ౧౭౬౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౧ అబ్దె చన్న నగర్యాః। పాండుచెర్యాశ్చ మధ్యే వాందినామనామన గర్యాం పునః అజయత్॥ తతస్సకూటః పాడుచేరింగత్వా ౧౭౬౧,౪౮౬౨ అబ్దెతామజయత్॥ ఏతస్మిన్నుత్తరే క్లైవశ్చ వంగరాష్ట్రాధిపః ఫోర్డునామకం ఉత్తరరాష్ట్రమితిఖ్యాతం కృష్ణామహానదీ మధ్యరాష్ట్రం జేతుముప్రేషయత్॥ తత్రఫ్రెంచిసేనా బహవస్సన్నివేశితాః తేషాం సాహాయ్యార్థం నైజామశ్చవ్యగ్రః॥ ఆంగ్లీపృతనేశ్వరో ఫోర్డునామకః శౌర్యధైర్యాది సమద కౌసలేషుసమర పండితేన క్లైవేన శిక్షితః॥ తస్మాత్సః అనిర్విణ్ణః గత్వా ఫ్రెంచీయ్యాన్ బహువారంజిత్వా అన్తె తద్రాష్ట్రే తేషాం ముఖ్యస్థానం మచిలీపట్టణం జిత్వా వశేచకార॥ తదా తెన స్వసేనా సంఖ్యాధికాః ఫ్రెంచీయ్యాః బందీకృతాః ఏవం ౧౭౫౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౦ అబ్దె ఉత్తరరాష్ట్ర మితిఖ్యాతం కృష్ణామహానద్యోరంతరం రాష్ట్రం ఆంగ్లేయానాం వశంగతం యత్తేషాం దక్షిణభారతేరాజ్యాం కురమభవత్ ౧౭౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౪ అబ్దె సప్తవార్షికః సమరోత్తమితః ఆంగ్లేయ ఫ్రాంస నృపౌ సంధించక్రుః తస్మాత్ పాండుచేరినగరీ చంద్ర నాగూరునగరీచ ఫ్రెంచీయానాం పునః ప్రదత్తె॥ ఏవం ఫ్రెంచీయానా మాంగ్లేయనాంచ సమరఃశమితః॥ మీర్జాఫరశ్చ క్లైవేన వంగరాష్ట్రే స్థాపితఃసమ్యక్ శశాస॥ సః దేహళ్యాం పాదుషస్య శాసనంవినైవ వంగరాష్ట్రేసంస్థాపితః॥ దేహళీపాదుషాచ ఆర్యావర్తెనామతః సర్వాధీశోభవత్ మీర్జాఫరేణ పాదుషస్య ఉపహారాః ప్రెషితాః యథా ఇతరనవాబ్బైః కృతం॥ తస్మాత్ పాదుషస్య సుతో షాఅలమ ఇతిఖ్యాత షహజాడా (యువరాజః) కోసలేశ్వరేణ షూజా ఉద్దౌలానామకెన సహితః వంగరాష్ట్రే మహాస్కందయత్ తత్రో మీర్జాఫరఃతస్య ధనం

దత్త్వా నివర్తయితు మైచ్ఛత్ కింతు క్లైవః తం వారయిత్వా తస్య సాహాయ్యార్థ మగమత్ అయోధ్యా నవాబశ్చ క్లైవస్యా గమనం శ్రుత్వా భీతః స్వసేనయా సహ అయోధ్యా మగమత్ తతః పాదుషా సుతో షాఅలమః ఏనం వయస్యేన పరిత్యక్తః భీతః తమేవ క్లైవం శరణ మగమత్॥ క్లైవశ్చ తస్య కియద్ధనం దత్త్వా దేహళీమ ప్రైషయత్ మీర్జాఫరశ్చ విషయలోలుపః పాలనే అశక్తోభవత్॥ తస్మాత్సః ధనహీనో భూత్వా స్వరాష్ట్రస్థానాం వణిజానాం ధనం ఆదాతుమై చ్ఛత్ యదా క్లైవః తం న్యషేధ త్తదాసకుపితః ఆంగ్లేయానాం నిష్కా సనే డచ్చియానాం చిన్సూరానగరస్థానాం సాహాయ్యమిచ్ఛన్తా తానా మప్రైషయత్ డచ్చియ్యాః స్వనృపస్య ఆంగ్లేయ నృపస్యచ వర్తమా నం సఖ్య మప్యనాదృత్య ఆంగ్లేయేష్వ సూయయా తైర్యోద్ధుమిచ్ఛన్తో జవద్వీపస్థా స్స్వచమూరా నయామాసుః॥ తాశ్చ నౌకాభిః స్సమా నీతాః హుగ్లీనదీమార్గేణా గచ్ఛన్తో మార్గే ఆంగ్లేయాః కియన్త్యో బందీకుర్వన్తః తేషాం వాణిజ్యాలయానదహన్ తతః క్లైవః పృతనే శ్వరం ఫోర్డునామకం కృష్ణాతీర రాష్ట్రాత్సమాగతం చిన్సూరా నగరీం జేతుం ప్రేషయిత్వా అన్యాన్ డచ్చియాన్ నౌకస్థాన్యోధయితుం సంప్రే షయామాస తత ఆంగ్లేయైః డచ్చియానః పరాజితాః తేషాం నగరీ చిన్సూరాచగృహీతాః తస్మాత్ డచ్చియ్యాః ఆంగ్లేయై స్సంధిమైచ్ఛన్ ఆంగ్లేయాశ్చ డచ్చియానాం చిన్సూరానగరీం వాణిజ్యార్థం పునర్ద త్త్వా సఖ్యమకుర్వన్॥ మీర్జాఫరశ్చతుష్టన్తః ఏవం ఆంగ్లేయానాం విజయం దత్త్వా రాష్ట్రంచ సమార్జయిత్వా క్లైవః ౧౭౬౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౧ అబ్దె ఇంగ్లాండు విషయంజగామ॥

తతో చిరాదేవ ద్వితీయ షా అలమః దేహళ్యాం సింహాసన మారుహ్య కోసలేశ్వరేణ షూజా ఉద్దౌలా నామకేన పునః వంగరాష్ట్ర మవాస్కందయత్ తత ఆంగ్లేయాధికారీ పృతనేశ్వరంనాక్సన్ నామకం వంగేశ్వరస్య సాహాయ్యార్థ మప్రైషయత్ సనాక్సః పాదుషాం ద్వితీ య్య షాఅలమనామకం కోసలేశ్వరం షూజా ఉద్దౌలానామకంచ పాట్నానగరె నివేశయన్తౌ సమయోధయత్॥ తస్మిన్సమరె పాదుషా

చ కోసలేశ్వరః పరాజితో కోలరాష్ట్రం ప్రతిస్వైనైతాం తత ఆం
గ్లేయాః మీర్జాఫరంవంగరాష్ట్రస్య పాలకే అశక్తం పశ్యన్తః తం భ్రంశ
యిత్వా తస్య జామాతరంమీర్ఖాసిమనామకం సింహాసనే సంస్థా
పయామాసుః॥ తత స్సమీర్ఖాసిమః ప్రహృష్టః ఆంగ్లేయానాం
భరద్వాన, చిత్రగంగ, మిధునపుర రాష్ట్రాణి వంగరాష్ట్రాన్తర్భూతా
న్యదదత్ సః స్వపూర్వ నవాబేన కృతం ఋణం సర్వం అపనీయ్య
స్వసేనాంచ ప్రెంచియ్య సేనాపతిభిః సమ్యక్ శిక్షయిత్వా సమ్యక్
పాలయన్నాస॥

స్వపూర్వరాజధానీం మూర్షదాబాదాం విహాయ మాంగిర
నామ నగరీం తస్మాద్దశయోజనస్థాం స్వరాజధానీం చకార॥ తతస్సః
ఆంగ్లేయాన్ స్వరాష్ట్రాత్ నిష్కాసయితుమైచ్ఛత్ తదర్థం కిలనా
కారణం మృగయన్నాస తదా చిరాదేవ ఉపస్థితః మీర్జాఫరశ్చ
ఆంగ్లేయ వణిక్సంఘానాం నియోజకో నృపకరం వినా స్వార్థవాణిజ్యం
కర్తుమనుమేనె తస్మాత్తె సర్వత్రాపి కరం వినైవ వాణిజ్యము కుర్వన్
మీర్ఖాసిమశ్చ తద్వార యితుమిచ్ఛన్ భారతీయ్యానపి సర్వాన్
కరం వినా వాణిజ్యం కర్తుం శశాస ఆంగ్లేయ వణిక్సంఘాశ్చ స్వవాణిజ్య
నాశాత్ కుపితాఃస్వయమెవకరం వినా వాణిజ్యం కర్తుమైచ్ఛన్నితరె॥
తత ఆంగ్లేయాః కుపితాః మీర్ఖాసిమెనయోద్ధుంయత్నపరాఅభూవన్
మీర్ఖాసిమశ్చ సమరసన్నాహం కృత్వాకోసలేశ్వరం షూజాఉద్దౌ
లానామకంపాదుషాంద్వితీయ్యషా అలమంచసాహాయ్యార్థమాహ్వయా
మాస॥తతస్సః పాట్నానగరీం జిత్వాతత్రస్థాన్ సర్వానాంగ్లేయాన్ హం
తుంసేనాపతిం శశాస। తతః కలికాతా నగరస్థ ఆంగ్లేయ సంఘః మీ
ర్జాఫరం పునః వంగేశ్వరం కృత్వామీర్ఖాసిమం దమయితుం అదమ
నామచమూపతిం సంప్రెషయామాస॥ సఅదమః షట్ శతై రాం
గ్లెయైః సహస్రై భారతైః ప్రస్థితః మీర్ఖాసిమస్యసెనాం త్రిషు
స్థానేషు జిత్వా తస్య రాజధానీం మాంగిరనగరం రురోధ। మీర్ఖాసిమ
శ్చ తత్పూర్వమెవాపయాతః పాట్నానగరం ప్రాప్య యద్యాంగ్లేయ
సేనాపతిస్తత్రాగమిష్యతి స్వవశేస్థితా స్సర్వాంగ్లేయబందీః హని
ష్యామీత్యలిఖత్ ॥ ఆంగ్లేయసేనాపతిశ్చ పూర్వోక్త బందీనామెకత
మస్య ఎల్లిస్సనామకస్య లెఖన సంచోదితః పాట్నామగమత్ । తదా
మీర్ఖాసిమః సంకుపితః సర్వాఆంగ్లేయబందీనిజఘాన । ఏవంసు

క్రూరే పాపకర్మణి కృతే మీర్ఖాసిమః ఆంగ్లేయసేనాపతినా పరాజితః పాట్నానగరీచ గృహీతా॥ మీర్ఖాసీమశ్చ పలాయనం కృత్వా అయోధ్యానగరస్థౌ పాదుషాం కోసలేశ్వరంచ శరణం భేజె॥

తతో మాసద్వయానంతరం ౧౭౬౪ + ౩౦౦౧ = ౪౭౬౫ అబ్దె మన్రోనామక ఆంగ్లేయచమూపతిః బక్సారనగరే తౌన్సంగతాన్యోధయిత్వా అజయత్। తదారభ్య ఆంగ్లేయానాం మహత్వం సంవర్ధితం యస్మాత్తె పాదుషామజయన్। తతః పాదుషా ద్వితీయ్య షాఅలమః ఆంగ్లేయానేవ శరణంభెజె। కోసలేశ్వరః షూజా ఉద్దాలాచ అపయాతః పునః సేనాంసన్నహ్య సమరోత్సుకః ప్రతస్థె। తతస్సః కోరానగరే పునః పరాజితః సోపి ఆంగ్లేయానాం వశ్యోభవత్। మీర్ఖాసిమశ్చ సుభీతః పలాయనం కృత్వా నష్టః॥ తదారభ్య తస్య వార్తాపిన శ్రూయతె॥

తతః ఇంగ్లాండు విషయె క్లైవః నృపేణ భూపతిః కృతః భారతే సర్వసేనాధిపత్యం దత్తం వణిక్సంఘస్య భారతీయ్య రాష్ట్రాణాం సర్వేషాం పాలనేని యుక్తస్సంప్రెషితో భవత్ యదా క్లైవస్సమాగతః భారతె పూర్వోక్తః సర్వః సమరశ్శమితః। తతః క్లైవః ప్రయాగనగరం గత్వా తత్రషాలమేన, షూజాఉద్దాలేనచ సంధిం చకార॥ షూజాఉద్దాలస్య పునః తస్య పూర్వరాష్ట్రం కోసలాహ్వయం దత్వా పూర్వం తేనోద్యోజిత సమరస్య వ్రయం సర్వం తస్మాద గృహ్ణాత్। షాలమస్య గంగా యమునయోర్మధ్య రాష్ట్ర మదదత్॥ అపిచ తస్య ప్రత్యబ్ద పంచవింశలక్షరూప్యాణి భరణార్ధంచ అదదత్। వంగవిహారరాష్ట్రె స్వవశె సంస్థాపయామాస॥

తతః పాదుషా ద్వితీయ్య షాఅలమః ఆంగ్లేయ వణిక్సంఘస్య వంగ, విహార ఓఢ్రరాష్ట్రేషు సర్వకరాదానాధికారమదదత్। కింతు ఓఢ్రరాష్ట్రం మహారాష్ట్రాణాం వశెస్థితం। తస్మాదాంగ్లేయాః తస్య కరంనా గృహ్ణాన్। తతో మీర్జాఫరే దిష్టాన్తంగతే క్లైవభూపః తస్య సుతం వంగవిహారరాష్ట్రయోః కరమాదాయ స్వవణిక్సంఘస్య దాతుం నియోజయామాస। సచ తత్రసేనాం నివేశ్యరాష్ట్రంరరక్ష॥

తతః క్లైవః వణిక్సంఘస్య నియోజినాం స్వార్థ వాణిజ్యం క
ర్తుం భారత నృపేభ్యః ధనాదిగ్రహణంచ నిషేధయిత్వా తేషాం భృ
తకంచ అధికంచకార ॥ సేనాయాం యోధానాం ఇతః పూర్వం దీ
యమానం ద్విగుణభృతకం నిషేధయిత్వా ఏకభృతకమేవ ప్రాయ
చ్ఛత్ ॥ తతస్సః ౧౭౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౮ అబ్దే పునః ఇంగ్లాండు
విషయం గత్వా పంచాశద్వయసి ౧౭౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౫ అబ్దే
దిష్టాం సంగతః

ఏవం క్లైవే ౪౮౬౮ అబ్దే నిర్గతే తేనకృత సంవిధానవశాత్
మీర్జాఫరస్య సుతో వంగరాష్ట్రం శశాస సః తద్రాష్ట్రస్య కరం గృ
హీత్వా ఆంగ్లేయానామదదత్ । కింతు తస్యాధికారిణః ప్రాయశో మ
హమ్మదీయాః ప్రజాభ్యః గృహీతకరే విపులం భాగం స్వోపయుక్తం
కృత్వా అల్పమేవ నవాబస్య అప్రైషయన్ ; యత్ ఆంగ్లేయానాం ద
త్తం । తస్మాదాంగ్లేయానాం కరాదానం న్యూనతాం ప్రాప్తం అపిచ
శాసనాని నస్థిరాణ్యభవన్ । నవాబస్య ఇచ్ఛానుసారేణతాని సంపరివ
ర్తితాని । న్యాయాధికారిణశ్చ స్వార్థపరాధనం గృహ్ణన్తో ధర్మ
శాసన దూషణం । కుర్వన్నాసన్ । తస్మాత్ ప్రజాః నక్షేమయుతాః ।
ఆంగ్లేయాశ్చ స్వవాణిజ్యాదాగతధన వ్యయం కృత్వా తద్రాష్ట్ర
రక్షణాయ నివేశిత సేనాయాః భరణ మకుర్వన్త ఏవమాంగ్లేయ వణి
క్సంఘస్య ఆదాయే న్యూనతాం ప్రాప్తే ప్రజాపాలనే కలుషితే ప్రజాసుచ
నక్షేమయుతాసు ౧౭౬౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౦ అబ్ద మారభ్య తదబ్దా
న్తావధి తద్రాష్ట్రే క్షామడాంబరమభవత్ తస్మాత్ ప్రజాదిక్తతా పీడి
తాః కరదానే అశక్తా అభూవన్ ఏవం కాలుష్యయుతం రాష్ట్రం
౧౭౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౩ అబ్దా వద్యభవత్ ॥

౧౭౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౮ — ౧౭౬౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౦

మైసూరు సుల్తానేన ప్రథమసమరః.

ఏతస్మిన్నంతరే మైసూరురాష్ట్రం ప్రాముఖ్య మగమత్ ।
పూర్వం మైసూరు నృపః విజయనగర నృపస్య సామంతోభవత్
౧౫౬౫ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౬ అబ్దే విజయనగరాధీశే తల్లికోటసమరే

మహమ్మదీయైః పరాజితే విహతే తద్వంశ్యానామాధిరాజ్యం నష్టం ॥
తస్మాత్ తదారభ్య మైసూరు నృపః స్వతంత్రోఽభవత్ ॥ ౧౭౦౨ +
౩౧౦౧ = ౪౮౦౩ అబ్దే తద్రాష్ట్రే హైదరనామక ఏకః మహమ్మదీ
యో జాతః సః దస్యు వృత్తిమవలంబ్య బహుభిరనుచరైర్యుతః
తద్రాష్ట్రే సంస్థితం ప్రబలదుర్గమాశ్రిత్య రాష్ట్రాణి అవస్కందయన్నా
స ॥ తస్య బలాధిక్యం దృష్ట్వా మైసూరు నృపః తం స్వసేనాయాం
చమూపతిం చకార ॥ తతస్సః క్రమశః ప్రాబల్యం ప్రాప్య రాజ
కులే కలహ కల్లోలస్యావకాశం లబ్ధ్వా నృపతిం భ్రంశయిత్వా ౧౭౬౧
+ ౩౧౦౧ = ౪౮౬౨ అబ్దే స్వయం సింహాసనమారురోహ (రైసనా
మకేన రచిత మైసూరుచరితే పత్రం ౩౭౧) తతస్సః ఫ్రెంచీయ్యసేనా
పతిభిః స్వసేనాం శిక్షయామాస ॥ ఏవం సః సర్వాయుధోపేతాం సే
నాం సన్నహ్య హైదరాబాదారాష్ట్రస్య కర్ణాటరాష్ట్రస్య చ భాగాన్
అవాస్కందయత్ తత ఆఙ్గ్లేయాః మాహారాష్ట్రాః నైజామశ్చ హైదర
స్య ప్రవర్ధమాన బలం దృష్ట్వా బిభ్యతః తం దమయితుం మహాయత్న
పరాఅభవన్ ॥ యస్మాత్ హైదరః ఆఙ్గ్లేయానాం వయస్యయోః
కర్ణాట నవాబస్య నైజామస్య రాష్ట్రాణి అవాస్కందయత్ తస్మా
దాంగ్లేయాః మాహారాష్ట్రైః నైజామేన చ సంగతాః హైదరం యోద్ధు
మగమన్ । ఆంగ్లేయాశ్చ మైసూరుం జేతు మగమన్ నైజామస్య
సేనా చ బెంగుళూరనగరీమగృహ్ణాత్ ॥ తతో హైదరశ్చ మాహారాష్ట్రా
ణాం మహాధనం దత్వా నివర్తయిత్వా నైజామస్య కర్ణాటరాష్ట్రం
జిత్వా దదామీత్యుక్త్వా తం వశే చకార । తతో నైజామశ్చ తస్య
వశం గతః యదా హైదరః తేన సహితః ౧౭౬౭ + ౩౧౦౧ =
౪౮౬౮ అబ్దే తం ఆంగ్లేయ సేనాపతిం స్మిత్తునామకం యోద్ధుమన
త్థసే । తత ఆంగ్లేయ సేనాపతిః బెంగుళూరుం గత్వా చన్నపురీం ప్ర
త్థసే హైదరశ్చ తం అభిద్రవన్ చంద్రగ్రామనామ పర్వతమార్గేషు
తం యోధయామాస ॥ కింతు స హైదరః పరాజితః । తథాపి హైదరః
తమభిద్రవన్ త్రింకమల్లినగరే తం యోధయిత్వా పరాజితః । తతో
నైజామః హైదరం త్యక్త్వా స్వనగరీం హైదరాబాదనగరీం జవేన గత్వా
ఆంగ్లేయైః సఖ్యం చకార ॥ హైదరశ్చ చన్నపురీం గత్వా సంధిం కర్తుం
తత్రైవ ఉత్తరం దాతుం చ తత్రాంగ్లేయాధికారిణం ప్రతివాతాన్
మప్రేషయత్ తత ఆంగ్లేయాధికారీ సమర ప్రయార్థ మాత్మాసం

ధనహీనం పశ్యన్ కలికాతానగరాత్ శాసనం ప్రాప్తుం అవకాశోపి యస్మాన్నాస్తి తస్మాత్సంధిం కర్తుమనుమేనే తత ఏవం సంధిః కృతః ॥ పూర్వస్మిన్ సమరే ఉభయ పాశ్వాభ్యాం నిర్జిత రాష్ట్రం పూర్వవత్ తత్తస్య ప్రదాతుం శత్రుభి స్సమర సమయే ఇతరేతర సహాయకరణార్థంచ సంవిధానం కృతం ॥

వారనహేష్టింగ్సః ౧౭౭౩ + ౩౧౦౦ = ౪౮౭౩ — ౧౭౮౫ + ౩౧౦౦ = ౪౮౮౫ పూర్వోక్త ప్రకారేణ ఆంగ్లేయ వణిక్సంఘస్య ఆదాయే క్షీణతాం ప్రాప్తే తేషాం రాష్ట్రపాలనేచ కలుషతాం ప్రాప్తే ప్రజాసు అధర్మరతైరధికారిభిః పీడితాసు ఇంగ్లాండు విషయే అధికారిణః ఏతత్కాలుష్యశమనే సమ్యక్పాలనేచ కుశలం సుధీమంతం వారనహేష్టుగ్సనామకం వంగరాష్ట్రస్య పాలనే న్యయోజయన్ ॥ ఏవం స వారనహేష్టింగ్సః ౧౭౭౩ + ౩౧౦౦ = ౪౮౭౩ అబ్దే నియుక్తః పాలన విధానే కలిలం శమయిత్వా సమ్యక్కర్తుం । వణిక్సంఘస్య ఆదాయం వివర్ధయితుంచ యత్నపరోభవత్ । అపిచ హైదరశ్చ పునస్సమరం కర్తుం యతతఇతిశ్రుత్వా తద్యుద్ధార్థంచ ధనార్జనంచ చకార॥ సః ప్రథమతః వంగరాష్ట్రే విహారరాష్ట్రేచ పూర్వం నియుక్త మహమ్మదీయ్య పాలకాన్ భ్రంశయిత్వా ఆంగ్లేయపాలకాన్ ధర్మశాసకాంశ్చ నియోజయామాస । తేషాం ధర్మశాసకానాం సభాయాం ఆర్యావిబుధా ఆర్యధర్మశాస్త్ర ప్రబోధనార్థం మహమ్మదీయ్యాశ్చ మహమ్మదీయ ధర్మశాస్త్ర విబోధనార్థంచ నియోజితాః । ప్రతి నియోజనం కర్తవ్య విషయే శాసనాని కృత్వా దదత్ యస్మాదధికారిభిః స్వార్థే రాష్ట్రస్య కరం నగృహీతం తస్మాత్ ప్రధాన సంఘస్య ఆదాయః వివర్ధితః ॥ కరాణాం భారావహాని బహూన్యపానయత్ । తస్మాత్ ప్రజాఅపిసు సుఖం కరందదుః । ఏవం సవారన హేష్టింగ్సః ధర్మేణశశాస పాదుషా ద్వితీయ్య షాఅలమనామా మహారాష్ట్ర భూపేన సింధియానామకేన సంచోదితః ప్రయాగే ఆంగ్లేయ శరణం త్యక్త్వా దేహళీ మగమత్ । సః స్వపూర్వికైః అక్బరాదిభిరివ ఆర్యావర్త మహారాష్ట్రాణాం సాహాయ్యేన జిత్వా శాస్తుమైచ్ఛత్॥ కింతు మహారాష్ట్రాః తం స్వవశే స్వస్థాప్య దేహళ్యా మధ్యవాసయన్॥

తస్మాత్ ఆంగ్లేయాధికారీ హేష్టింగ్సః తస్య పంచవింశలక్షాత్మకం భరణం వ్యరమతదాతుం। తద్ధనం సింధియేన పాదుషార్థే అభిల

షిత మపినాదదత్॥ అపిచ షాఅలమస్య పూర్వాం దత్త ప్రయాగ రాష్ట్రం యమునా స్వర్ణనదీమధ్య గంతస్మాత్ గృహిత్వా కోసలేశ్వరస్య షూజాఉద్దౌలస్య అదదత్॥ సచ ఆంగ్లేయానాం పంచాశల్లక్షరౌప్యాణ్యదదత్ । కోసలరాష్ట్రస్య ప్రాగుత్తరె రోహిలా ఇతి ఆపగనీయా మహామ్మదీయా క్వారాః న్యవసన్ యస్మాత్ తద్రాష్ట్రం రోహిలఖండమితిఖ్యాతం । తే భారతీయాన్ ప్రభాధయన్తో దురాచార పరాఅభూవన్॥ తస్మాత్ కోసలేశ్వరః షూజాఉద్దౌలా తాన్యోద్ధుంగచ్ఛన్ ఆంగ్లేయాధికారిణాం హేస్టింగ్సుం సాహాయ్యార్థన్మైచ్ఛత్ । సచహేస్థింగ్సః కించిత్సైనామ ప్రైషయత్ ॥ ౧౭౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౫ అబ్దె రోహిలాః నిర్జితాః ॥ తేషాం నవాబః భ్రంశితః । యస్యస్థానే తస్య సుతః నవాబః కృతః ॥ తస్య వంశీయ్యా ఏవాద్య రామపురీ నవాబా ఇతిఖ్యాతాః॥ తదారభ్య రోహిలాః కృషి కర్మరతా అభూవన్॥ ౧౭౭౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౪ అబ్దె ఆంగ్లేయ ప్రాచీనవణిక్సంఘశ్చధనలోపాత్ ఇతరాంగ్లేయవణిగ్భ్యః ధనం ఋణపూర్వక మాదాతుమిచ్ఛన్తః తదర్థం స్వనృపతే శ్శాసనమైచ్ఛన్॥ అపి క్లైవేన యదా భారతె రాష్ట్రం జితం తదారభ్య ఏతద్వణిక్సంఘః ఆంగ్లేయనృప సభాయాం రాష్ట్రపాలకానాం పదవీం ప్రాపుః॥ తస్మాత్ రాష్ట్రపాలనం కేవలం వాణిజ్యైకపరాణాం తేషాం హస్తె నిక్షేప్తుం నృపతె రమాత్యాః నైచ్ఛన్॥ తస్మాత్ ౧౭౭౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౪ అబ్దె పాలన సంవిధాన శాసన మితిశాసనం ఆంగ్లేయ నృపేణ కృతం తేన భాగతవిషయె ఆంగ్లేయానాం సిర్వరాష్ట్రాణిపాలయితుం సర్వాధికారీ ఆంగ్లేయనృపేణ నియోజితః । తస్యచ సచివాఃచత్వారః నియోజితాః । రాష్ట్రాణి పాలయిత్వా ఆదాయం వణిక్సంఘస్య అదదన్॥ వణిక్సంఘస్య చతుర్దశలక్ష స్వర్ణాత్మకం ఋణం నృపేణదత్తం । ఏతచ్ఛాసనానుసారెణ వారనహేస్టింగ్సః ౧౭౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౫ అబ్దె భారతె ఆంగ్లేయానాం సర్వరాష్ట్రాణాం అధికారీ సర్వాధికారినామ్నా కృతః॥

తస్య రాజధాన్యాం కలికాతానగర్యాం ప్రధాన ధర్మశాస్తా నియోజితః॥ దక్షిణ భారతే ఆంగ్లేయ రాష్ట్రాణాం పాలనార్థం మద్రాసునగరితి ఖ్యాత చన్నపుర్యాం అధికారీ నియోజితః॥ తథైవ ముంబైనగర్యాం పశ్చిమరాష్ట్రాణాం పాలనే అధికారినియోజితః ఉభావపి కలికా

తానగరస్థ సర్వాధికారిణో వశ్యా॥ తన్నగర్యోరపి ధర్మశాస్త్రిణో నియోజితాః॥ కలికాతాయాం సర్వాధికారిణో హేస్టింగ్సనామకస్య మంత్రిషు చతుర్షు ఏక ఏవ ప్రాచీనః శేషాస్త్రయః ఇంగ్లాండువిషయాత్ నవాః ప్రేషితాః యస్మాత్త్రయః ఫిలిఫనామకేన అధిష్ఠితాః హేస్టింగ్సేన మంత్రభేద మకుర్వన్॥

యత్తేషాం సంఖ్యా అధికా తస్మాత్ హేస్టింగ్సస్స్వమనోనుసారేణ పాలయితు మశక్తో భవత్ ఏతస్మిన్నన్తరే కోసలనవాబః వజీరనామకః దిష్టాన్తంగతః తత ఆంగ్లేయాః తస్య సుతేన బలాత్ సంవిధాన మగృహ్ణన్ యేన ఆంగ్లేయానాం వారాణసీరాష్ట్రం మహాబుద్ధిమద్దత్తం అపిచ తస్య నగరే నివేశి తాంగ్లేయసేనాభరణార్థం ధనంచ సంవర్ధితం అన్తే తస్య పితుర్మహిష్యాః వింశతిలక్షసౌవర్ణం దాపయామాసుః యత్ వివాదే స్థితం యస్య బహుభాగః న్యాయతో నవాబస్య తస్మాత్ నవాబః ధనహీనో భూత్వా భావిమహారాష్ట్రైః ఆంగ్లేయానాం సమరేకథమపి సాహాయ్యకరణే అశక్తోభవత్ ౧౭౭౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౬ అబ్దె ఏతె మంత్రిణో నందకుమారనామక మేకం దుష్టం పురస్కృత్య ఏష హేస్టింగ్సః అన్యాయేన ధనంస్వార్థే అగృహ్ణాదిత్యపాలపన్ కింతుసమిథ్యా శాపః సంస్థాపితః॥ తతో ౧౭౭౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౭ అబ్దె హేస్టింగ్సఃవిరోధినాం మంత్రిణాం మేకః మమార తస్మాదారభ్య హేస్టింగ్సః పునః స్వేచ్ఛానుసారేణ సమ్యక్పాలయితుం శక్తో భవత్॥

మహారాష్ట్రసమరం.

మహారాష్ట్రనృపాణాం అధికారె శివాజిపౌత్రేణ సాహునామ్నా క్షీణతాం ప్రాప్తె తస్యామాత్యో బాలాజివిశ్వనాథనామా పేష్వానామ్నా సర్వాధికో భవత్ ఏతేషాంపేష్వాణా మాధిపత్యం బాజిరావనామ్నా పూర్వోక్తస్యపౌత్రేణ సంవర్ధితం తస్మిన్ శాసతి మహారాష్ట్రాః కృత్స్నమార్యావర్తం జిత్వా దేహళమపి వశె కృత్వా పాదుషామపి స్వవశె సంస్థాపయామాసుః తస్మిన్ శాసతి మహారాష్ట్రాధిపః నాగపుర్యాం భాన్స్లేనామకో రాజ్యం స్థాపయామాస తథైవ సింధియా గ్వాలియరరాష్ట్రం హోల్కారశ్చ ఇందూరనామరాష్ట్రం మాళవేషు సంస్థాపయామాసతుః గైక్వారునామా పశ్చిమానూపె

బరోడానామరాష్ట్రంచ సంస్థాపయామాస కింతు ఆహమ్మదపాచ కు రుక్షేత్రేతాః స్మహారాష్ట్రాన్ జిత్వా తేషాం బలంవ్యశీర్ణయత్ హాల్కారేణ తేన సంగతః॥ కింతు నానాఫణవీసః ధనం దత్వా తా స్స్వవశే చకార॥ తతో ౧౭౭౪ + ३००० = ४७७६ అబ్దె రఘు నాధనామకంవా క్సాదగ్రామె యోధయిత్వా పరాంజయత్ తతో రఘునాధః ముంబైనగరస్థాంగ్లేయానాం సాలసెట్టునామకద్వీపంబాస్స ననామ అన్యాపనగరంచ దత్వాతై స్సంధిం చకార। తతఆంగ్లేయాః న ర్మదాతీరగ్రానగరే నానాఫన్నవిసస్య సేనాంమహతీం యోధయి త్వా జయమాపుః, మహారాష్ట్రాశ్చ పలాయమానాః శతఘ్నీః నద్యా మత్యజన్ । యస్మాత్ రఘునాధేన సంధిః ముంబైనగరస్థాంగ్లేయైః స్వాధీశస్యకలికాతానగరస్థస్య హేస్టింగ్సస్యశాసనం వినాకృతఃతస్మాత్ సహేస్టింగ్సః తత్సంవిధానం వినా కృత్వా సమరం నిషిధ్య పునః ప్రతిదూతం ప్రేషయామాస। యెన పీష్వేన నవం సంవిధానం కృతం యెన పూర్వం రఘునాధేనదత్తంరాష్ట్రం పునః పీష్వస్యదత్తం ఏవం ౧౭౭౬ + ३००० = ४७७७ అబ్దె సంవిధానకృతె సమరః శమితఃకింత్వ చిరాదేవ ఇంగ్లాండువిషయా దధికారిణః కలికాతానగరస్థ సర్వాధికారి ణాకృత సంధాన వినాకృతా రఘునాధేన శూరతనగరేకృతం సంవిధా నమేవ స్థిరం కృత్వా శాసన మప్రైషయన్॥ తస్మాత్ ౧౭౭७ + ३००० = ४७७८ అబ్దె పునః రఘునాధేన సంవిధానంకృతం॥ తస్మాత్ పీష్వేణ పునః సమరస్సమారబ్ధః తస్మాదాంగ్లేయసేనా రఘునాధేన సహితా పునపూనగరం రోద్ధుమగమత్। కింతు సేనాపతేః మౌఖ్యాత్ పీష్వా సేనాభిః వాగోననగరే పరాజితా॥ తతః సర్వాధికారీ హే స్టింగ్సః తద్వార్తాం శ్రుత్వా గోడార్డనామకం పృతనేశ్వరం మహా రాష్ట్రాన్ జేతు మప్రైషయత్॥తతస్సగోడ్డార్డః ౧౭७० + ३००० = ४७७१ అబ్దె ఘూర్జరం గత్వా ఆహమదాబాదానగరీం జిత్వా హూ ల్కారస్య సింధియస్యచ సేనాం పరాజయత్ పోఫామనామకోపి కలి కాతా నగరాదేవ సంప్రేషిత ఆంగ్లేయసేనాపతిః సింధియాం పరాజిత్య గ్వాలియరనామదుర్గం దురారోహమపి అజియత్। ఏవం ఆంగ్లేయైః విజయెవాప్తెపి ౧౭७९ + ३००० = ४७७८ అబ్దె గ్వాలియరేశ్వరే సింధియాం వినా సర్వైర్మహారాష్ట్రనృపైః నైజామేన, హైదరాలి

నా మైసూరేశ్వరేణచ సంగతాః ఆంగ్లేయానాం భారతే రాష్ట్రాణి జేతుం సంవిధానం కృత్వా సంగతాః।

ద్వితీయ మైసూరు సమరః

హైదరలీ ౧౭౮౦ + ౩౦౦౦ = ౪౭౮౦ అబ్దే త్ర్యశీతిసహస్రసేనాభిః కర్ణాటమవాస్కందయత్। తత ఆంగ్లేయాః బైల్లీనామప్రతసేశ్వరం కాంచిపురస్థ మన్రోనామ సేనాపతినా సంగమయ్య హైదరం యోద్ధుమప్రేషయన్, కింతు సబైల్లీమధ్యమార్గే హైదరేణ సంగతః ససైన్యో వ్యనశ్యత్। వారనహేస్టింగ్సశ్చ తద్వార్తాం శ్రుత్వా కూట నామకం సమరకుశలం సేనాపతిం మహతీభిస్సేనాభి స్సహసమప్రేషయత్। ఏతస్మిన్నన్తరే హైదరః ఫ్రెంచీయైః కృతసహాయః ఆర్కాటనగరీమజయత్। తతస్సః ౧౭౮౧ + ౩౦౦౦ = ౪౭౮౧ అబ్దే పోర్టునోవోనామనగరే ఆంగ్లేయ సేనాపతిం కూటం సమాయోధయిత్వా పరాజితః। ఏతస్మిన్నన్తరే హైదరస్య సుతః టిప్పునామకః వాండివాషదుర్గం రుంధన్ పితుః పరాజయం శ్రుత్వా తద్దుర్గం త్యక్త్వా పితుస్సమీప మగమత్॥ తతో వెల్లూరుదుర్గం హైదరః రురోధ తత్ర హైదరే విజయోన్ముఖే కూటనామాతత్రాగతః హైదరం పరాజిత్య దుర్గస్థానాం సంభారాన్ దత్వా చన్నపురీమగమత్। తతో డచ్చియాః తస్య సాహాయ్యార్థం గత్వా తేన సంగతాః ఫ్రెంచీయానాం సేనాశ్చ ద్విశతోపరిసహస్రసంఖ్యాకాః తస్య సహాయార్థం ప్రేషితాః పోర్టునోవోనామనగరే నౌకాభ్యో వాతరన్ కింతు తదా ప్రావృషిసమాగతాయాం వర్షధారాభి స్సంవర్ధితనదీభిః సంరుద్ధేషు మార్గేషు హైదరః సమరోత్సాహం త్యక్త్వా ఆర్కాట నగరమగమత్ ఫ్రెంచీయాశ్చ కడలూరునగర్యాం న్యవసన్॥ ఆంగ్లేయాశ్చ చన్నపురీ మగమన్ తతో చిరాదేవ హైదరాలీదిష్టాంతంగతః। తతో హేస్టింగ్సుః నైజాముం స్వపక్షగం చకార। ౧౭౮౨ + ౩౦౦౦ = ౪౭౮౨ అబ్దే మహారాష్ట్రై స్సంధిం

చకార యేన మహారాష్ట్రాః హైదరాలేః పక్షం విజహుః। ఆంగ్లేయాశ్చ రఘునాథస్య పక్షం విజహుః। యః ప్రత్యబ్దం చతుర్లక్షరూప్యాంభరణం తైః ప్రాపితః। హైదరాలేస్సుతో టిప్పునామాఏవం మహారాష్ట్రైః

త్యక్తః ఫ్రెంచీయైః కృత సహాయ్యః సామరమకరోత్। కింతు ౧౭౮౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౪ అబ్దె ఆంగ్లేయనృపస్య ఫ్రాన్సనృపస్యచ సంధిరభవత్। తస్మాత్ ఫ్రెంచీయ్యాః తంతత్యజుః తతః ౧౭౮౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౫ అబ్దె మంగళూరునగరే ఆంగ్లేయై ర్నిర్జితేన టిప్పూ ఆంగ్లేయై స్సంధించకార। ౧౭౮౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౨ అబ్దె తత్సుతేన టిప్పునామకేన సంధిమకుర్వన్తయెన ఉభయపార్శ్వాభ్యాం నిర్జితాని రాష్ట్రాణి పునః పూర్వస్వామిభ్యో దత్తాని। మైసూరునగరె నిగృహీతా ఆంగ్లేయ బంద్యశ్చ విసృష్టాః॥

వారణాసినృపేణ సమరః॥

౧౭౮౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౨ అబ్దె సర్వత్ర శత్రుభిః పరివేష్టితః హేస్టింగ్సః వారణాసినృపం పూర్వంకృత సంవిధానానుసారేణ స్వసాహాయ్యార్థం కతిపయాన్ సాదినః ప్రెషయితు మయాచత। యతః తేన ప్రేషితాః తస్మాత్ పంచాశల్లక్షరౌప్యాణాం దానె శశాస। తదపి తేషు నదత్తేషు తం యోధయిత్వా అజయత్। తతః సమరవ్యయార్థం తదనంతరం సింహాసనమారూఢాత్ తస్యభ్రాతృజాత్ ద్విగుణితకరమగృహ్ణాత్। తస్మిన్నేవాబ్దె మూనారనగరె అయోధ్యానవాబేన స్వపితుః మహిష్యై ఆంగ్లేయై ర్ద్రాపిత ధనం పునరపిదత్తం॥ ౧౭౮౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౫ అబ్దె పిట్టనామా ఆంగ్లేయనృపస్య ఆమాత్యో భవత్। తేన కృత ధర్మశాసనానుసారేణ ఆంగ్లేయసంఘస్య భారతీయ్యరాష్ట్రపాలనవ్యవహారపరిశీలనార్థం మన్మంత్రిణో నియోజితాః॥ అచిచ తచ్ఛాసనే భారతె అధికారిభిః భారతీయ్యనృపైస్సమరోవా సంధిర్వా ఆంగ్లేయనృపస్య సభాస్థస్య శాసనం వినా కార్యమభవత్। ౧౭౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౬ అబ్దె స వారనహేస్టిగ్సః అక్రమద్రవ్యగ్రహణాదిభి రభిశస్తః తద్విచారణార్థం నృపేణాహూత ఆంగ్లేయవిషయం జగామ। తత్ర సప్తవత్సరావధివిచారణానన్తరం సః నిర్దోషీతి నిర్ణీతం। కింతు సః నిర్ధనోభూత్వా ౧౮౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౯ అబ్దె కాలధర్మమొపేయివాన్

గారన్వాలిసభూపః.

౧౭౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౭—౧౭౯౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౪

తతో ౧౭౮౬ = ౪౮౮౭ అబ్దె కారన్వాలిసనామభూపః సర్వాధికారె నియోజిత సంప్రేషితః॥ తదా మైసూరుసుల్తానః టిప్పునామకః ఆంగ్లేయానాం ద్వైరథే స్థితః॥ ౧౭౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౧ అబ్దె సటిప్పూః ఆంగ్లేయానాం వయస్యం తిరువనంతపురీనృపం యుయోధ॥ తస్మాత్ కారన్వాలీసః తస్య సాహాయ్యార్థం సేనయా సహితో గత్వా మంగళూరనగరీం జిత్వా టిప్పూం పరాజిత్య శ్రీరంగపట్టణం ప్రతివిద్రావయామాస। తత స్సంభారలోపాత్ స కారన్వాలిసః సమరం త్యక్త్వాన్యవర్తత॥ కింతు ౧౭౯౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౨ అబ్దె పునః గత్వా టిప్పోః దుర్గాణిజిత్వా తం కావేర్యాః దక్షిణం ప్రతివ్యద్రావయత్। తతఃటిప్పు స్సంధిమకరోత్; యేన ఆంగ్లేయానాం కతిపయరాష్ట్రం కతిపయంధనంచ అదదత॥ అపిచ సుతౌ చ సంవిధాన రక్షణప్రత్యయార్థం ఆంగ్లేయానాం న్యాసభూతౌ అదదత్। ఏవం సమరకల్లోలె శమితె కారన్వాలిసః పాలనసంవిధానిం సమ్యగ్రచయితుం వ్యగ్రోభవత్। ఏతత్పూర్వం మహమ్మదీయపాదుషాణాం కాలె భూపతయః దత్త కతిపయరాష్ట్రాః తద్రాష్ట్రాత్ స్వయం కరం గృహీత్వా పాదుషాభాగం తస్మై ప్రేషయిత్వా స్వయం శేషమగృహ్ణాన్। అపిచయదా పాదుషేణనియుక్తాః కతిపయాం చమూంచ సంప్రేషయన్త ఆసన్ యదా క్లైవః ఆంగ్లేయానామర్థే వంగాదిరాష్ట్రాణ్యజయత్తదాసః తాన్ భూపాన్ సేనాప్రేషణ సంవిధానాత్ నిషేధయన్ త్రైదేయం కరం సుస్థిరం నిర్ణీతవాన్। కింతు తదనంతర వారనహేస్టింగ్సస్య శాసనకాలె సమరకల్లోలేషు తే భూపాః అస్థిరాః కృతాః। తేషాం భూమయః అధికధనదాతౄణాం దత్తాః॥ తస్మాత్ భూపతయః స్వరాష్ట్రాణాం అస్థిరత్వాత్ తేషాం వృద్ధిం నాకుర్వన్త। కైశ్చిత్ కృతాయామపి వృద్ధౌ దశవత్సరాణామేకైకవారం తదాదాయానుసారేణ కరస్సంవర్ధితః తస్మాత్తే భూపాః స్వకృతకర్మఫలస్య అలాభాత్ దుఃఖితా అభవన్। కేచన స్వలాభార్థం కృషీవలేభ్యః అధికకరం అగృహ్ణాన్। తస్మాత్తే కృషీవలాశ్చ దుఃఖితాః। తస్మాత్ కారన్వాలిసః ఏతత్కల్లోలమపనేతుం భూపతిభిః

యం కరం సుస్థిరం చకార కృషీవలైశ్చ భూపతీనాంచ దేయం కరం నిర్ణీతవాన్, ఏవం భూపతీనాం దేయం కరం సుస్థిరం కృత్వా తదితర రాష్ట్రే ఆంగ్లేయానాం దేయకరస్యా దానవిషయె సంవిధానం చకార తద్రాష్ట్రేషు నియుక్తా, రాష్ట్రాధిపతయః కృషీవలేభ్యం కరం సమాద దానా ధర్మాంతరతాం కుర్వన్త ఆంగ్లేయవణిక్సంఘస్య వాణిజ్యమపి ప్రాచారయన్। తస్మాదేకైకస్య రాష్ట్రాధిపస్య నియోగోధికోభవత్। అపిచ తేషాం భృతకం స్వల్పమభవత్। తస్మాత్తే స్వార్థేన వాణిజ్య మకుర్వన్త॥ తస్మాత్ కారన్వాలీ సః పాలనసౌకర్యమేవ మకరోత్॥ రాష్ట్రేకరాదానాధికారిణః ప్రత్యేకం నియుజ్య తేషాం భూపతీనాంచ తత్కృషీవలానాంచ మధ్యే వివాదనిర్ణయార్థన్ మేనాన్ నియోజయా మాస। తేషాం సర్వేషాం కరాదానాధికారిణాం అధిష్ఠానార్థం సభాకలి కాతానగరె కృతా। ధర్మశాస్త్రాశ్చాన్యే ధర్మనిర్ణయార్థం అపరా ధిశిక్షార్థంచ నియోజితాః॥ తైరధికారిభిః ఆర్యధర్మశాస్త్రానుసారేణ కార్యేషు నిర్ణయః కృతః తథైవ మహమ్మదీయ్యాః తచ్ఛాస్త్రానుసా రేణ పాట్నాః డక్కాఃమూర్షదాబాదా కలికాతానగరేషు ఏతేషాం ధర్మనిర్ణయాధికారిణా మధీశాః నియుక్తాః॥ కింతు మహమ్మదీయ్య శాసనానుసారేణ క్రూరతరశిక్షాః నకృతాః। ఏవం ఆర్యావర్తే భూపతి భిః దేయకరం సుస్థిరం కృత్వా పంచదశవత్సరానంతరం చన్నపురీరా ష్ట్రేపి తథా నియుక్తం॥ ఏవం సమ్యక్ పాలనసంవిధానం కృత్వా స కారన్వాలీసభూపః ౧౭౯౩ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౪ అబ్దె భారతం త్య క్త్వా స్వవిషయ మగమత్॥

మాన్యఃఝానషోరనామా.

౧౭౯౩ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౪—౧౭౯౮ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౯.

తత్రో మాన్యః ఝానషోరనాము సర్వాధికారీ నియుక్తః॥ సః భారతీ య్య నృపాణాం సమరేషు నప్రవేశ మైచ్ఛత్ కింతు శమమే వైచ్ఛ త్। యస్మాత్పూర్వ మాంగ్లేయాః భారతీయ్యనృపాణాం సాహాయ్యం కర్తుం సంవిధాన మకుర్వత తస్మాత్తై సాహాయ్యకరణాయా హూతాః॥ ౧౭౯౫ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౬ అబ్దె మహారాష్ట్రాః నానాఫర్నవీసనా మ్నాధిష్ఠితాః నైజామంకుర్ద్లాననామనగరే అపరాజయన్। తతో నై

జామః ఆఙ్గ్లేయానాం సాహాయ్య మైచ్ఛత్। కింతు ఆఙ్గ్లేయాధికారీ తస్య సాహాయ్యార్థ సేనాం నాప్రైషయత్। తస్మా త్స నైజామః తేషాం విపులం రాష్ట్రం దత్వా త్రికోటిరూప్యాణి చ దత్వా సంధిం చకార। అయోధ్యానవాబేన వజీరనామకేన తద్రాష్ట్రేన సమ్యక్పాలితే ఆఙ్గ్లేయాధికారీ స షోరనామా తం భ్రంశయిత్వా అన్యం నవాబమకరోత్। తత స్సషోరనామా (౧౭౯౮) ౪౮౯౯ అబ్దే స్వాధికారం విహాయ స్వవిషయం జగామ॥

వెలస్లి మహాభూపః.

(౧౭౯౮) ౪౮౯౯—౧౮౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౪ తతో మార్నింగ్టన్ నామభూపః ౪౮౯౯ అబ్దే సర్వాధికారీ నియోజిత స్సమాజగామ। తదా టిప్పుసుల్తానశ్చ మహారాష్ట్రాః నైజామశ్చ సంగతాః ఆంగ్లేయానాం నిష్కాసనే యత్నపరా అభవన్। తత్ జ్ఞాత్వా ఆఙ్గ్లేయాధికారీ ప్రథమతః టిప్పూనామకస్య దమనే యత్న మకరోత్। తదా ఫ్రేంచీయ్యాః నైజామస్య సేనాం సమరకర్మసుశిక్షయిత్వా టిప్పునా సంగత్య ఆంగ్లేయా న్నిష్కాసయితుం నైజామం సంచోదయితు ముద్యుక్తాః। తస్మాత్ మార్నింగ్టన్నామ ఆంగ్లేయాధికారీ తస్మిన్నేవాబ్దే (౪౮౯౯) అబ్దే నైజామేన సంధిం చకార యేన సః షట్సహస్రసేనాం మాంగ్లేయానాం స్వరాజధాన్యాం సంస్థాపయితు మంగీచకార। అపిచ ఫ్రేంచీయ్యానాం సేనాపతిం తత్సేనాంచ స్వవిషయా న్నిష్కాసయామాస। అపిచ ఆంగ్లేయానాం శాసనం వినా అన్యాన్ పుష్కరద్వీపాన్ (ఐరోపా) యోధాన్న నియోజయితుంచ అంగీచకార। తతో ౧౮౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౧ అబ్దే తేన ఆఙ్గ్లేయాధికారిణా పునః నైజామేన సంధిః కృతా యేన తస్య రాష్ట్రస్య మహారాష్ట్రేభ్యః రక్షణార్థం దశసహస్రాంగ్లేయసేనా తద్రాష్ట్రే నివేశితా। తత్సేనాభరణార్థం స నైజామః స్వరాష్ట్రస్య దక్షిణభాగే కియద్రాష్ట్ర మదదత్ తదారభ్య తద్రాష్ట్రం ప్రదత్త రాష్ట్రాణీత్యుక్తాని। తేచాద్య భళ్లారి అనంతపూర, కడప, కర్నూలు, ఇతిఖ్యాతాః। తద్రాష్ట్రం సమ్యక్ పాలయితుం మన్రోనామకః చమూపతిః నియోజితః సచ తద్రాష్ట్రాణి సమ్యక్ పాలయిత్వా కృష్యాదివర్ధనేన సమ్యక్ శ్రేయో వృద్ధిమకరోత్।

సచ మద్రో అనంతరం చన్నపుర్యామ వ్యథిషో భవత్ ఏవం ౧౭౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౦ అబ్దె తాని రాష్ట్రాణి ఆంగ్లేయానాం పాలనె సమాగతాని॥

మైసూరు అంతిమసమరః.

మైసూరేశ్వరో టిప్పుసుల్తానః ఆంగ్లేయానాం నిష్కాసనే ఫ్రెంచీయానాం సహాయ మైచ్ఛత్। తత్కాలేచ ఫ్రాంసవిషయె నెపోలియననామక ఆంగ్లేయానాం ప్రబలశత్రుర్భూత్వా తత్ర పుష్కరద్వీపే బహురాష్ట్రాణి జిత్వా ఈజిప్టువిషయంచ అవస్కందనోన్ముఖోభవత్। తస్మాత్ మార్నింగ్టన్ భూపః టిప్పుసమీపే ఫ్రెంచీయానా మాన్నత్యం నిహంతుకామః టిప్పుం ప్రతితాన్ నిష్కాసయితు మలిఖత్। కింతు సః తదా నాకరోత్। తస్మాత్ ౧౭౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౦ అబ్దె టిప్పునా సమరమారభత తస్మాత్ హారిసనామ సేనాపతిః మద్రాసనగరాత్। ప్రేషితః ముంబైనగరాత్ప్రేషిత స్టుఅర్టునామకేన చ సంగతః టిప్పుం ద్వివారం పరాజయత్। తతో టిప్పు స్వరాజధానిం శ్రీరంగపట్టణం మగమత్। తత్రాపి సయుద్ధః స్వధైర్యం యుధ్యన్నిహతః ఏవం ప్రబలశత్రౌ నిహతె ఆంగ్లేయాధికారిస మార్నింగ్టనునామకః తస్య రాష్ట్రమేవం వ్యభజత్ కర్ణాడరాష్ట్రం పశ్చిమానూపసమీపస్థం ఆంగ్లైర్గృహీతం। పుర్వ మైసూరురాష్ట్రస్య అనూపశ్చ గృహీతః। నైజామశ్చ స్వరాష్ట్రసమీపరాష్ట్ర మగృహ్ణాత్ । తత ఆంగ్లేయాధికారి మహారాష్ట్రాః యది ఫ్రెంచియానా మవలంబం త్యజన్తి తేషా మపి కియద్రాష్ట్రం దదామీ త్యవదత్। కింతు మహారాష్ట్రాణాం నృపః పీష్వా తథా కర్తుం నైచ్ఛత్, తస్మాత్తేషాం దాతు ముద్ధృతరాష్ట్రం ఆంగ్లైః నైజామేన చ గృహీతం। పురాతనమైసూరురాష్ట్రంచ పూర్వనృపస్య వంశజస్య యదువంశభూషణస్య కృష్ణరాజనామకస్య దత్తం। స నృపః స్వపితామహానాం సింహాసనే అభిషిక్తః ఆంగ్లేయానాం రక్షణ మగృహ్ణాత్। ఏవం మార్నింగ్టననామభూపేన ప్రబలశత్రౌ టిప్పునామకే నిహతె ఆంగ్లేయనృపః తస్య వెల్లస్లిమహాభూప ఇతి నామ చకార॥

కర్ణాటరాష్ట్రాదానం.

౧౭౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౭ అబ్దే మహమ్మదాలినామక ఆంగ్లేయాధికారిణా క్లైవునా స్వశత్రూన్విజిత్య కర్ణాటరాష్ట్రాధిపః కృతః। కింతు సః న సమ్యగపాలయత్ అపిచ మైసూరుసుల్తానయోః హైదరాలినామకస్య తత్సుతస్య చ ఆంగ్లేయానాం సమరేషు సహో ఆంగ్లేయానాం సాహాయ్యం నాకరోత్। కింతు తేషాం శత్రూణా మేవ సాహాయ్య మకరోత్ స మహమ్మదాలీ ౧౭౯౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౬ అబ్దే మమార। తత స్తస్య సుత ఉమదుతుల్ఉమ్రానామకః పిత్రాసన మారురోహ। సోపి త్రీణ్యబ్దాని శాశిత్వా మమార। తే నాపి న సమ్యక్పాలితం అపిచ ఆంగ్లేయైః టిప్పూం హత్వా తస్య రాజధాన్యాం శ్రీరంగపట్టణే నిర్జితే తత్ర మహమ్మదాలినా తత్సుతే నాపి ఆంగ్లేయానాం ద్వైరథే టిప్పోః సహాయ్యం కరోమీతి లిఖిత లేఖ్యాని దృష్టాని, అపిచ అమదుల్ఉమ్రాచ అపుత్రఏవ మమార। తస్మా దాంగ్లేయాధికారి వెలస్లి నామకః తత్కర్ణాటరాష్ట్రం ౪౯౦౨ అబ్దే స్వపాలనే గృహిత్వా మహమ్మదాలేః భ్రాతృజానాం అస్య దాయాదానాంచ భరణ మదదత్॥

తంజాఊరరాష్ట్రాదానం.

తంజాఊరరాష్ట్రం నాయకనామకపాండ్యనృపతీనాం భృత్యైః చతుశ్శతాబ్దానుపాలితం। ఏతే చిరం విజయనగరనృపాలానాం సామంతాభూత్వా శశాసుః॥

తతో మహారాష్ట్రాధీశస్య శివాజేః భ్రాతా వెంకాజినామకః తద్రాష్ట్రం జిత్వా శశాస। తత స్తద్వంశజాః సార్ధశతవత్సరాన్ శశాసుః। తేషా మన్తిమో నృపః ప్రజా అధికకరభారేణ బాధయమానః క్రూరతరం శశాస॥ తస్మాత్ బహవ స్తస్య రాష్ట్రా న్నిరక్రామన్। అన్తే సః అపుత్రఏవ జీవితా న్తమియాయ। తస్య సుతే ద్వే పితుస్సింహాసనార్థం కలహమకుర్వాతాం తత ఆంగ్లేయాధికారీ వెలస్లి నామకః తద్రాష్ట్రం తంజావూరునామకం స్వపాలనే సమాదాయ రాజపు

త్రోః భరణమదదత్। ఏవం మద్రాసనామవిషయభాగం కృతః। తత్ ౧౭౭౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౦ అబ్దె క్లైవునా ఫ్రెంచీయేభ్యః కృష్ణామహానద్యో ర్మధ్యరాష్ట్రం గృహీత్వా సమాసబ్ధా ౧౭౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౩ అబ్దె కారన్వాలీసేన టిప్పునా ప్రథమసమరానన్తరం మలయాలరాష్ట్రం గృహీత్వా సంవర్ధితం। అద్య వెలస్లినామకేన కర్ణాటకోయంబత్తూరు, తంజావూర, కన్నడరాష్ట్రాణి చ సమాదాయ సంపూర్ణ మితంచ॥ మైసూరుసమరానంతరం శతవత్సరావధి దక్షిణభారతం సమరకల్లోలం వినా ఆంగ్లెయైః సమ్యక్పాలితం ధనధాన్యసంపత్ వృద్ధిం ప్రాప॥

ప్రయాగ, ఆగ్రా, కోసలనామకరాష్ట్రాణాం సమాధానం

తతో వెలస్లినామమహాభూపః కోసలేశ్వరం నవాబం ప్రతి ఏవం వార్తా మదిశత్। తవ శత్రుతో రక్షణాయ త్వయా నివేశితా సేనా సిక్షారాహిత్యా దసమర్థా తస్మాత్ ప్రబలా మాంగ్లేయసేనాం తవరక్షార్థం ప్రేషయామీతి। ప్రథమతః నవాబః నైచ్ఛత్॥ కింతు అనంతరం తదావశ్యకతాం పశ్య న్ననుమేనే। తస్మాత్తస్య రక్షార్థం ప్రబలసేనా తస్య రాజధాన్యాం లక్షణపుర్యాం నివేశిత। తత్సేనాయాః భరణార్థం సనవాబః కాళిందీదేవనద్యో ర్మధ్యగతం రాష్ట్రమదదత్ తస్య రాష్ట్రస్య పశ్చిమోత్తరరాష్ట్ర మితి నామదత్వా వెలస్లినామాభూపః సమ్యగపాలయత్॥

మహారాష్ట్రే స్సమరః.

పూర్వాబ్దె టిప్పుం హత్వా యదాంగ్లేయాధికారి స్వవిరోధినాం ఫ్రెంచీయసేవానాం స్వసాన్నిధ్యా న్నిష్కాసయిత్వా ఆంగ్లేయసేనా సమాదానసంవిధానేనతద్రాష్ట్రే తృతీయ్యే భాగం దదామీతి యదా మహారాష్ట్రాధీశం పీష్వాం ద్వితీయ్యబాజిరాయనామకం ప్రతివార్తా మప్రైషయత్తదాసః స్వామాత్యేన నానాఫర్నవీసనామ్నా సంచోదిత ఆంగ్లేయానా నపత్నాన్ ఫ్రెంచీయ్యాన్ స్వసాన్నిధ్యా న్నిష్కాసయితుం నాంగీచకా

ర। తస్మా త్తదా తస్యమైసూరురాష్ట్రే భాగోనదత్తః। తతో ౧౮౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౧ అబ్దే నానాఫర్నవీసః దిష్టాన్తంగతః। తతః పీష్వాచ హోల్కారేణ కలహం కృత్వా తస్య భ్రాతరమమారయత్। తతో హోల్కారః మహత్యాసేనయా సమాగతః పీష్వస్యరాజధానీం పుణ్యా నగరీం జిత్వా అన్యం పీష్వాయముకరోత్। తతో బాజీరావః తన్నగరా త్ పలాయమానః ముంబైనగరీం గత్వా ఆంగ్లేయాధికారిణే తస్య పూర్వసంవిధాన మనుసృత్య అంగీకరోమీతి వార్తాం ప్రేషయి త్వా సాహాయ్య మైచ్ఛత్। ఏవం తేన బాస్సీనపుర్యాం ౧౮౦౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౩ అబ్దే సంవిధానం లిఖితపూర్వం కృత్వా స్వనగర్యాం నివేశితా ఆంగ్లేయసేనాయాః భరణార్థం స్వవిషయేకతిచనరాష్ట్రాణ్యాద దత్। యస్తు ఆంగ్లేయానాం ముంబైరాష్ట్రస్య అంకురస్సమభవత్।తథై వ గైక్వారశ్చ ఆంగ్లేయైః సంవిధానం చకార। కింతు దౌలతరాయ సిం ధియా చ రఘూజీభోన్స్లేనామకశ్చ సంవిధానం నచక్రతుః। తౌ చ సంగతౌ హోల్కారేణచ సంగమ్య ఆంగ్లేయాన్ యోద్ధుం మహత్యా సేనయాప్రతస్థిరే। తద్వార్తాం శ్రుత్వా ఆంగ్లేయాధికారీ వెలస్లీనామకః లేకనామధూపం సింధియానం యోద్ధు మప్రైషయత్।స్వభ్రాతరం పృత నేశ్వరం వెలస్లీనామకం పృతనేశ్వరం వెన్ననామకంచ దక్షిణభార తాచ్చ సంప్రేష యామాస। పృతనేశ్వరో వెలస్లీనామకః ౧౮౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౪ అబ్దే అస్సీనామనగరే సింధియాభోంస్లేభ్యాం సంగతః స్వయం పంచసహస్రసేనాపతిః పంచాశత్సహస్రసేనాసహితౌ అజ యత్। తదనంతరం తస్మిన్నేవాబ్దేతౌ అరగామనగరే పునః అజయత్। తతః లేకనామకశ్చ సింధియానః సేనాం ఫ్రెంచీయై రధిష్ఠితాం లాస్వా రీనగరే జిత్వా వ్యద్రావయత్॥ తత స్సలేకః ఆగ్రానగరం దేహలీనగ రీంచ సింధియానః అజయత్ దేహలీనగరే సింధియా వశంగతం వృద్ధం పాదుషాం ద్వితీయ్య షాఅలమనామకం దృష్ట్వాతం స్వరక్షణే నిక్షిప్య తస్య భరణం దత్వా దేహల్యామేవా ధ్యవాసయత్। సింధియా భోం స్లేచ ఆంగ్లేయై స్సంధిం చక్రతుః. తస్మాత్ సింధియా కాళింద్యా ఉత్తరరాష్ట్రం ఆంగ్లేయానామదదత్। అపిచ రాజపుత్రస్థానన్రుపేభ్యః నైజామాచ్చ చౌతనామక చాతుర్భాగకరగ్రహణా ద్విరరామతత్సంధిః ఆర్జంగానసనామ్నా ఖ్యాతః। భోంస్లేచ దేవగానామకనగరే ఆంగ్లేయై స్సంధిం చకార। యేన సః కటకనగరం బీరారరాష్ట్రంచ అదదత్॥

వెలస్లీచ బీరారరాష్ట్రం నైజామస్య అదదత్ । ఆంగ్లేయ సేనాచ పేష్వారాజధాన్యాం పుణ్యానగరే భాంస్లేరాజధాన్యాం నాగపుర్యాంచ నివేశితా । తతః తస్మిన్నేవాబ్దే రాజపుత్రస్థానరాష్ట్రస్థ నరేశ్వరాః పూర్వరాజన్యకుంజాః ఆంగ్లేయానాం రక్షణమగృహ్ణా । కింతు యశోవంత హోల్కారనామా రాజపుత్రనృపేభ్యః నైజామాత్ కరంచ అగృహ్ణాత్ । సః ఆంగ్లేయాధికారిణా నివారితోపి నాశృణోత్ । తస్మా దాంగ్లేయాధికారీ వెలస్లీ నామకః తం దమయితుం శత్రోః బలమవిదిత్వా మానసూనం వృతనేశ్వర మల్పసేనాభిస్సంప్రేషయామాస॥ సోపి శత్రోఃసంస్థానం కాలబలంచ అవిదిత్వా తద్విషయాన్తః ప్రావిశత్. తదాసః హోల్కారేణ మహాత్యా సేనయా సమావృతో భవత్। తదా సింధియా సేనాః తంవిహాయ హోల్కారేణ సంగతాః । తస్మాత్ మానసూనః సహాయార్థీ ఆగ్రాం ప్రతిపలాయనపరోభవత్। తతః ప్రావృషిసంప్రాప్తాయాం వర్షధారా సుపతంతీషు ప్రవృద్ధనదీభీ రుద్ధమార్గస్సన్ కృచ్ఛ్రేణ ఆగ్రాం ప్రావిశత్ । తతో హోల్కారః దేహాళీం రురోధ కింతు తాం విజేతు మశక్తః తత్రాప్యన్తరాష్ట్రమవాస్కందయత్ । తదా సింధియాచ తేన సంగతో భవత్ । తతో ఆగ్రానగరాత్ లేకనామసేనాపతిః మహాత్యా సేనయా హోల్కారం జేతు మగమత్ । సః ౧౮౦౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౫ అబ్దే డీగనగరే హోల్కారమజయత్ । తద్దుర్గం జిత్వా స లేకః హోల్కారస్య వయస్యం భరతపురనృపం భరతపురీదుర్గే రురోధ॥ సనృపః సధైర్యం చిరం యుద్ధ్వా స్వశత్రుప్రాబల్యాత్ పరాజయ మవశ్యంభావినం పశ్యన్ శత్రోః వశ్యో భూత్వా సంధించకార । తతో హోల్కారః స్వరాష్ట్రమేవ భేజే । తత్రాపి లేకః తమన్వద్రవత్ । కింతు తదైవ ఆంగ్లేయానాం భారతే సర్వాధికారీ వెలస్లీమహాభూపః స్వాధికారిభిస్సమాహూతః స్వపదం త్యక్త్వా ఆంగ్లేయవిషయం జగామ । తదనంతర మాగతోధికారీ సమరాల్లేకం వారయిత్వా సమాహ్వాయత్ ॥

కారన్వాలిసభూపః మాన్యః జార్జబార్లోనామకశ్చ.

౧౮౦౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౬ — ౧౮౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౮.

ఏవం వెలస్లీనామమహాభూపేన భారతవిషయే బహూని

రాష్ట్రాణి ఆంగ్లేయానాం వశం నీతాని తత్కర్మణి ఆంగ్లేయవిషయ
వణిక్సంఘాధికారిణః సమర ప్రియేణ నష్టధనాః నతుష్టా అభవన్
తస్మాత్తం స మాహూయ పునః కారన్వాలిసనామభూపం ఆర్యన్నృపై
ర్శమం కర్తుం సంప్రేషయన్. సచ కారన్వాలిస్సభూపః కలికాతానగరీం
సమాగతః త్రీన్ మాసానేవజీవన్ స ప్రతివయస్కో జీవితాన్తమి
యాయ తత స్తస్య సభాయాం ముఖ్యాధికారీ మాన్యో జార్జిబా
ర్లోనామకః సర్వాధిపత్యం చకార సః స్వాధీశానాం శాసనాను
సారేణ హోల్కారేణ తస్యేచ్ఛానుసారం సంధించకార తస్మాత్సహో
ల్కరః రాజపుత్రనృపేభ్యః చాతుర్భాగకర మగృహ్ణాత్ ఆంగ్లేయాధి
కారీచ తేషాం సాహాయ్యం నకరో మిత్యవదత్ తత స్సింధియా
భాంస్లేపిష్వాచ ఆంగ్లేయాన్ హోల్కారాత్ భీతాన్ మన్యమానా
స్స్వయమపి పునః సమరసన్నాహం సప్రవత్సరానధికుర్వన్త ఆసన్ తత
స్సింధియానా నవఃసంధిఃకృతః యేన తస్మాజ్జితం గ్వాలియరదుర్గః పున స్తె
స్మై దత్తః చంబలానదీచ తస్య రాష్ట్రస్య ఆంగ్లేయానాంచ సీమా
కృతా తదైవ టిప్పోస్సుతౌ వెల్లూరుదుర్గె వసన్తౌ తత్ర భారతీయ
యోద్ధాన్ స్వప్రతనేశ్వరా నాంగ్లేయాన్ హంతు ముచోదయతాం
తత స్తై బహూ నాంగ్లేయా స్నిజఘ్నిరే కింతు ఆర్కాటనగరాత్
సేనా ప్రేషితా. తాన్ దమయామాస టిప్పోస్సుతౌ కలికాతనగరీం
ప్రేషితౌ ౧౮౦౭+౩౧౦౧=౪౯౦౮ అబ్దే సబార్లోనామకః భారతం
త్యక్త్వా స్వవిషయ మాంగ్లేయం జగామ.

మింటుశ్రేష్ఠభూపః.

౧౮౦౭+౩౧౦౧=౪౯౦౮—౧౮౧౩+౩౧౦౧=౪౯౧౪.

తతో మింటోనామభూపశ్రేష్ఠః కలికాతానగరీం గతః అధికా
రమవలంబ్య భారతీయనృపాణాం సమరేషు న సంబంధ మవలంబే
తస్మాత్తే సంభూయ ఆంగ్లేయైర్యోద్ధుం సన్నాహం చక్రుః అంగ్లే
యవణిక్సంఘశ్చ ౧౬౦౦+౩౧౦౧=౪౭౦౧ అబ్దే తేషాం రాజ్ఞా ఎలిజ
బేతనామ్నా భారతవిషయే ప్రత్యేకం వాణిజ్యం కర్తుం శాసన మదదత్
౧౭౭౩+౩౧౦౧=౪౮౭౪ అబ్దే తచ్ఛాసనం పునః దత్తం కింతు

౧౮౧౩+౩౧౦౧=౪౯౧౪ అబ్దే ఏతద్వణిక్సంఘస్యేవ భారతే వాణిజ్యం కర్తుం శాసనం అపనీయ తద్వాణిజ్యాధికారః అన్యవణిజా మపి దత్తః॥ కింతు తచ్ఛాసనం వింశత్యబ్దానంతరం నోపయుక్తం యస్మాత్ పూర్వవణిగ్భిరాజితరాష్ట్రేషు తేషాం అనుమతిం వినా అన్యాంగ్లేయా స్తత్ర వస్తుం నశేకుః తత్కాలే ఫ్రాంసన్నృపః ఆంగ్లేయనృపేణ సమ రమారభత తస్మాత్స మింటోనామకః ఫ్రెంచీయైః సమరం ప్రతిబిభ్యత్ కాబూల సింధు పారసీక సుల్తానైః సీకానాం నృపేణ రంజితసింహేన చ పాంచాలేశ్వరేణచ సంధించకార యేన తే ఫ్రెంచీయానాం సాహాయ్యం నకర్తు మంగీచక్రుః తస్మాత్ పాంచాలేశ్వరః శతద్ర్వానద్యాః దక్షిణ రాష్ట్రాణాం అవస్కందనా ద్విరరామ. మురిషసనామక ఫ్రెంచీయానాం ద్వీపం జవ డచ్చీయానాం ద్వీనాచ తేషాం నౌకాస్థాని చ ౧౮౦౯+౩౧౦౧=౪౯౧౦ అబ్దే స మిన్టోనౌకసేనాః ప్రేషయిత్వా అజయత్ ౧౮౧౩+౩౧౦౧=౪౯౧౪ అబ్దే సమింటోనామభూపః స్వవిషయం జగామ.

హేస్టింగ్సునామ మహాభూపః.

౧౮౧౩+౩౧౦౧=౪౯౧౪—౧౮౨౨+౩౧౦౧=౪౯౨౩

తతో హేస్టింగ్సునామమహాభూపః సర్వాధికారీ కృతఃసః మహాశూరో నివృత్త బహుసంగరశ్చ తదా పిండారీనామకాః గాంధారీయా మహమ్మదీయాః దస్యుభూతాః దక్షిణభారతే చరంత స్సు క్రూరకర్మాణ్య కుర్వన్. తేచ నగరీః పల్లీశ్చ అవస్కందయన్తో ధన ప్రదర్శనార్థం జనాన్ తప్తలోహైః స్థాపనేన తప్తతైలతాపైశ్చతా పయిన్తో విచేరుః తేషు మహారాష్ట్రాః కేచనసంగతాః మహారాష్ట్రనృపాశ్చ సింధియాహోల్కారాదిమాః పూర్వం త్రైరాదీయమానం చాతుర్భాగకరమాంగ్లేయానాం నిర్బంధనేన ఆదాతు మశక్తాః పిండారీ దస్యుసంఘద్వారా సమాదదన్తే॥ ఏతేషాం పిండారీణాం నాథౌ అమీరఖాననామా చిత్తునామకశ్చ ఏతే అనిగృహీతాః క్రమశః షష్టిసహస్రసేనావన్తో భూవన్ ఏవం ౧౮౧౬+౩౧౦౧=౪౯౧౭ అబ్దే పిండారాః పంచవింశతిసహస్రాః ప్రబలాభూత్వా రాష్ట్రాణ్యవాస్కంద

యర్ తస్మాత్తాన్ దమయిత్వా విషయస్వాస్థ్యం కల్పయితుం ఇంగ్లాం
డువిషయే అధికారీ భారతీయాధికారిణాం శశాస తేషాం పిండారీణాం
భీతాః భూపాలేశో నవాబః, ఉదయపురీశ్వరో మహారాణః, యోధపు
రీశ్వరో మహారావశ్చ స్వరక్షణార్థం ఆంగ్లైస్సంధిమకుర్వన్త తత
ఆంగ్లేయాధికారీ హేస్టింగ్సుమహాభూపః పిండారీన్యోద్ధుం గచ్ఛన్ తై
స్సహ మహారాష్ట్రనృపా అపి సంగతా భవిష్యన్తీతి మత్వా మహారా
ష్ట్రనృపాః యథాన్యోన్యం విభక్తాభవన్ని తథా మహతీం సేనాం వింశ
త్సహస్రాధికలక్షపరిమితాం త్రిశతీభిః శతఘ్నీభిర్యుతా మనయత్. ఏ
షా మహతీ సేనాద్విధా విభక్తా ఏకోభాగః మాన్యధామస హిస్లాప
నామకేనాధిష్ఠితా. దక్షిణం ప్రేషితా॥ అన్యంచ హేస్టింగ్సః స్వయ
మేవాధిష్ఠాయ ఉత్తరమనయత్ ప్రథమతః సింధియానం యోద్ధుమగమ
త్ సచ సింధియా హఠాత్ప్రాప్తం శత్రుం దృష్ట్వా ఇతికర్తవ్యతామూ
ఢః గ్వాలియరనగర్యాం సంధించకార. యన్నిర్వాహణావధిహిందియా అశి
రగృహనామదుర్గం అదదత్ తత ఆంగ్లేయాధికారీ పిండారీన్యోద్ధు
మగమత్ తాన్విజిత్య క్రమశః మాళవాత్ చంబలానదీప్రాంతం విద్రా
వయామాస, తత్ర తాన్ సమావృణ్వన్ ౧౮౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౯
అబ్దే బహూన్ పిండారపతీన్నిజఘాన శిష్టాస్తస్య వశంగతాః కింతు
చిత్తునామకః నవశ్యోభవత్ సః మహారాష్ట్రైస్సంగతః చరన్ అబ్దా
న్తరే శార్దూలేన నిహతః అమీరఖానశ్చ ఆంగ్లైస్సంధిం చకార
తస్మై టాంకనామరాష్ట్రం ప్రదత్తం తస్య వంశజాః అద్యాపి తద్రా
ష్ట్రం పాలయన్తి నేపాలనృపతేః సేనాః ఘూర్కానామకాః కోసలరా
ష్ట్రే కతిపయరాష్ట్రాణి అవస్కంద్య ప్రజాఃనిజఘ్నిరే తస్మాదాంగ్లే
యాధికారీ హేస్టింగ్సనామా తైర్యోద్ధుం చతుస్సహస్రం ప్రేష
యామాస. మహాభారాణాంశతఘ్నీనాం హిమాలయపర్వతేషు సమా
కర్షణం మార్గస్థిత రైనామరాష్ట్రే సంస్థిత కార్దమదేశేష్వానయ
నంచ ఆంగ్లేయానాం కృచ్ఛ్రతర మభవత్. ఘూర్కాశ్చ మహతాశౌ
ర్యేణాయుధ్యన్. తస్మాత్త్రిస్త్రః ఆగ్లేయసేనాః తైర్వినాశిత ప్రాయా
న్యవర్తన్త. ఏక ఏవ శూరస్సేనాపతిః అక్టర్లానినామకః స్వసేనాం న
యన్ ఘూర్కాన్బహుసంగరేషు జిత్వా క్రమశః తద్రాజధాన్యాః ఖ
ట్మాండునామనగర్యాస్సమీప మగమత్. తతో నేపాలనృపః స్వరా

జధానీ రక్షణపరః ఆంగ్లేయై స్సంధిం చకార. తత్సంధిః శిగోలిత్సంధి
రితి ఖ్యాతః ౧౮౧౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౭ అబ్దే కృతః యేన స నేపా
ళేశ్వరః స్వరాష్ట్రే పశ్చిమం భాగం కుమోనరాష్ట్రనామక మదదత్
తద్రాష్ట్రే సిమ్లానామ్నపర్వతశిఖరస్థ నగర్యాం అద్యాపి ఆంగ్లేయస
ర్వాధికారీ ఘర్మకాలే వాసంకరోతి-తథైవ మస్సూరీ నానిటాలనామ
కౌ ఘర్మకాలావాసౌ తద్రాష్ట్రస్థౌ ఽపినేపాళేశ్వరః స్వరాజధాన్యాం
ఖట్మాండునగర్యాం ఆంగ్లేయనృపస్య ప్రతినిధిం అధ్యవాసయత్ - త
దారభ్య నేపాలనృపః ఆంగ్లేయానాం వయస్యో భవత్ తద్విషయ
జాఘూర్ఖాః నామయోధాః ఆంగ్లేయసేనాసు నియుక్తాః అద్యాపి శౌ
ర్యధైర్యసమరోత్సాహేషు ప్రధానాః ఏతస్మిన్నన్తరే పీష్వాచ ఆంగ్లే
యాన్ జేతు కామః మహతీం సేనాం సన్నహ్య ౧౮౧౭ + ౩౧౦౧ =
౪౯౧౮ అబ్దే పుణ్యాసమీపే ఆంగ్లేయానాం నగరీం కిర్కి-నామ్నీం రు
రోధ కింతు పరాజితః దక్షిణం జగామ॥ ౧౮౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౯
అబ్దే సః పునః కోరీగ్రామనామనగరే సంస్థితాం అల్పాంగ్లేయసే
నాం రురోధ తత్రస్థో ఆంగ్లేయభృతసేశ్వరః స్టాంటననామకః చిరం యు
యోధ ఏవం ఏకమహోరాత్రం సమరే ప్రవృత్తే మహారాష్ట్రా యో
ద్ధుం భీతాః ప్రభాతే హ్యపాసరన్॥

ఏవం స పీష్వా ద్వితీయబాజిరాయనామకః సమరం త్యక్త్వా
కతిపయకాలం భ్రమన్ అన్తే ఆంగ్లేయానాం వశ్యో భవత్ - స ఆంగ్లే
యాధికారీ హేస్టింగ్సనామకః యస్మాత్ పీష్వా బహువారంకృత
సంవిధానం అభ్రంశయత్తస్మాత్తస్మిన్నవిశ్వాసీ తస్య రాష్ట్రం సర్వం
గృహీత్వా తస్మై భరణం దత్వాతంకాన్పూరునగరసమీపే బిత్తూరు
నగరే అధ్యవాసయత్. ఏవం పీష్వానృపస్య రాజధానీ పుణ్యానగరీ
ఆంగ్లేయానాం వశం గతా తదైవ కించిత్పూర్వం నాగపురీశ్వరో రఘూ
జీభాంస్లేనామకః దిష్టాన్తం గతః తత స్తస్య భ్రాతృజః అప్పాసాహిబనా
మకః నాగపురీశ్వరో భవత్ సః ఆంగ్లేయై స్సంధించకార కింతు సః
పీష్వానా ఆంగ్లేయానాం ద్వైరథే కుమంత్రం కుర్వన్నాస్త. యదాసపీ
ష్వా ౧౮౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౮ అబ్దె కిర్కినగరీం రురోధ
ఇత్యశృణోత్ తదా సనాగపురీశ్వరః స్వనగరీసమీపె సితాబాల్డి
నగరె సంస్థితం ఆంగ్లేయ ప్రతినిధిం యుయోధ ఆంగ్లేయాధి కారిణం

౧౮౦౦ మాత్ర భారతీయసేనాయుతం దృష్ట్వా స్వసేనాంచ అష్టాదశ సహస్రసంఖ్యాకాంచ పశ్యన్ జయం సులభ మమన్యత తస్మాత్ రాత్రౌ సమరః సమారబ్ధః కింతు తత్పరదినే అప్పాసాహిబః పరాజితః రాజపుత్రస్థాన మగమత్ । తత్ర కతిచవత్సరాన్వాసన్ దిష్టాంతం గతః । ఆంగ్లేయాధికారీచ రఘూజిభోంస్లేనామకస్య పౌత్రం బాలం నాగపురీశ్వరమకరోత్ ఏతస్మిన్నన్తరే యశోవంతరాయహోల్కారః దిష్టాన్తంగతః । తస్య మహిషీ తులసీనామ్నీ తద్రాష్ట్రం శశాస । తతస్స బాజిరాయః ఆంగ్లైర్యుధ్యతీతి శ్రుత్వా తస్య సాహాయ్యార్థం సేనాభి స్సహ జగామ । తామ్మార్గే ఆంగ్లేయసేనాపతిః మాన్యజాన మాల్కమనామక స్సంగతః । ఆంగ్లేయాన్యోద్ధుం పేష్వా నః సాహాయ్యకరం మూఖఽమితి సహేతుకం దర్శయిత్వా తాం వర్తయితు మయతత । సాపి అంగీకారం సూచయామాస । కింతు తదా తస్యా సేనాపతయః క్రుద్ధాః తాం నినిజఘ్నిరే ॥ తత స్తే ౧౮౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౮ అబ్దే మహారాష్ట్రాః మహతపురీనామనగర్యాం ఆంగ్లేయానయుధ్యన్ । కింతు ఆంగ్లేయసేనాపతిః మాల్కమనామకః తా నజయత్ । తత ఆంగ్లేయసర్వాధికారీ హేస్టింగ్సు మహాభూపః యశోవన్తహోల్కారస్య సుతం బాలం మురహరిరాయహోల్కారనామకం పిత్రాసనే సంస్థాప్య తన్నగరే ఆంగ్లేయసేనాం నివేశయామాస ॥ ఏవం పంచభిః, హోల్కార, సింధియా, భోంస్లే, గైక్వారాదిభిః స్వరాష్ట్రేషు నివేశిత ఆంగ్లేయసేనానాం భరణార్థం దత్తరాష్ట్రాణి ౧౮౦౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౩ అబ్దే పేష్వాన ద్వితీయ్యబాజిరాయనామకం భ్రంశయిత్వా గృహీత రాష్ట్రేణ సంమేళయిత్వా హేస్టింగ్సమహాభూపః ౧౮౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౯ అబ్దే ముంబై నామకం విషయభాగం చకార । ఏవం ఆంగ్లేయానామాధిపత్యం సర్వోత్కృష్టం కృత్వా సర్వాన్ భారతీయనృపాన్ ఆంగ్లేయానాం వశ్యాన్ వయస్యాన్ అపగతాన్యోన్యవిగ్రహాంశ్చ కృత్వా స హేస్టింగ్సుభూపః భారతవిషయే సర్వత్ర శమం కృత్వా ౧౮౨౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౪ అబ్దే భారతాత్ స్వం ఆంగ్లేయవిషయం గతః ॥

అహామరస్థ భూపః

౧౮౨౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౪ — ౧౮౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౯

తత అహామర స్థభూపః సర్వాధికారేనియోజితః। తస్మిన్ శాసతి ౧౮౨౪, ౪౯౨౫ అబ్దే వర్మదేశనృపతిః అస్సామరాష్ట్రం జిత్వా తత్సమీపస్థాన్ అనూపస్థద్వీపరక్షిణ ఆంగ్లేయా న్నిజఘాన । తత ఆంగ్లేయాధికారీ తత్కారణం వదేతి తన్నృపాయాలిఖత్ । కింతు సవర్మేశ్వరః కాచారనామకం ఆంగ్లేయానాం రాష్ట్రం వంగరాష్ట్రస్య ప్రాగుత్తరేస్థితం అవాస్కందయత్ కింతు తేన ప్రేషితా సేనాపరాజితా న్యవర్తత । తత ఆంగ్లేయాధికారీ వర్మేశ్వరస్య రాష్ట్రం జేతుం సేనా నౌకాభిర ప్రైషయత్ । సాసేనాగత్వా రంగూననగర మజయత్ - తత స్సవర్మేశ్వరః ఆంగ్లేయ సేనాపతిం మాన్యకాం బలనామకం జేతుం మహత్యా సేనయా బందూలనామస్వసేనాపతిం అప్రైషయత్ సచ బందూలః ఆంగ్లేయాధికారిణం బధ్వా స్వనృపస్యనగరీ మావానగరీం సమానేతుం సౌవర్ణ శృంఖలా నప్యగృహ్ణాత్ । కింతు సః ఆంగ్లేయ సేనాపతిః అస్సామరాష్ట్రం జిత్వా అరకానరాష్ట్రమపి జిత్వా ఐరావతీనదీమార్గేణ అవానగరీ మగమత్ । యదాస ఆంగ్లేయ సేనాపతిః స్వరాజధాన్యా స్సమీప మగమత్ తదా సవర్మేశ్వరః భీతః సంధిం యయాచే । తతో యండబూనగరె సంధిః ౧౮౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౭ అబ్దె కృతా । యేన వర్మరాష్ట్రస్య అనూపః అస్సామ అరకాన తేనాస్సిరమనామరాష్ట్రాణిచ ఆంగ్లేయేభ్యః దత్తాని । భరతపురీదుర్గం మహాబలం దుర్జేయ మభవత్ । పూర్వమాంగ్లేయాః తాం రుధ్వా జేతు మశక్తాః। ౧౮౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౭ అబ్దె భరతపురీనృపః స్వర్యాతః । తస్య సామంతవరః తద్రాష్ట్రం వశే చకార తత ఆంగ్లేయాధికారీ అహామదరస్థనామాభూపః తత్ భరతపురీదుర్గం జిత్వా పూర్వనృపస్య సుతం పిత్రాసనే సంస్థాపయితుం కాంబబర్మియరీ నామభూపం సంప్రేషయామాస । సగత్వా భరతపురీదుర్గస్య భిత్తీః పాదే ఝులీజ్వాలనేన పాతయిత్వా తద్దుర్గం జిత్వా పూర్వనృపస్య సుతం పిత్రాసనే సంస్థాపయామాస । ౧౮౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౯ అబ్దె స అహామదరస్థభూపః భారతం త్యక్త్వా ఆంగ్లేయవిషయం జగామ—

విలియమ్ బెంటిక్ నామ భూపః.

౧౮౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౯—౧౮౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౬

తత్రో విలియమ బెంటిక నామ నామకః భారతే సర్వాధికారీ నియోజితః। తదా తగ్గనామ దస్యవః మార్గేషు పాంథాన్ హత్వా అవస్కంద యన్తః క్రూరతరం విచేరుః। తతః తాన్ దమయితు మాంగ్లేయాధికారీ బెంటికనామకః సేనాపతీ న్ప్రేషయత్। తేచ గత్వా విమృగ్య అగృహ్ణన్। ఏవం అష్టసువత్సరేషు సార్ధసహస్రమితా గృహీతాః। ఏవం మార్గాః పాంథానాం క్షేమకరాః కృతాః। తతస్స బెంటికః గత సత్త్వే భర్తృభిస్త్రీణాం సహగమనం నివారయన్ శాసనమకరోత్। ఏతత్పూర్వం భారతీయాః ఆంగ్లైః అధికారేషు ననియోజితాః బెంటికభూపశ్చ ౧౮౩౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౪ అబ్దే భారతీయాన్ యథాయోగ్య మధికారేషు నియోజనార్థం శాసనమకరోత్। ఏవం క్రమశః భారతీయాః అధికారేషు బహుశో నియోజితాః। బహవ్రో అవరరాష్ట్రాధిపాః అవరన్యాయ్యనిర్ణేతారశ్చ కృతాః। అపిచ బెంటికః ఆంగ్లేయవిద్యాబోధనార్థం పాఠశాలాస్సంస్థాప్య భారతీయ్యానబోధయత్। పూర్వం అధికారిణాం ధర్మనేతౄణాంచ సభాయాం పారసీకభాషా ఉపయుక్తా। బెంటికశ్చ ఆంగ్లేయభాషాం రాజభాషాం వ్యావహారికా మకరోత్। తత అచిరాదేవ దౌలతరాయ సింధియా అపుత్ర ఏవదిష్టాన్తం గతః। తస్య మహిషీ సామంతాశ్చ కలహాయమానా ఆసన్, తతో బెంటికభూపః తస్యా ఏకం సుతం జానకనామకం స్వీకృతం కారయిత్వా తస్మిన్ ప్రౌఢతాం ప్రాప్తే తం గ్వాలియరసింహాసనే సంస్థాపయామాస। మురహారిరాయ హోల్కారశ్చ అపుత్రఏవ పరేతః। తతస్తస్య మహిష్యాః దాయాదానాం చ కలహే జాతే బెంటికః పూర్వనృపతేః బంధుమేకం ప్రజానాం సమ్మతం సింహాసనే సంస్థాపయామాస। రాజపుత్రస్థాననృపాణాం రాష్ట్రేషు చ ఏవమేవ యదా కలహో జాతః తదా స బెంటికః సక్రమం నృపం సింహాసనే సంస్థాప్య సమంచకార। ౧౭౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౦ అబ్దే టిప్పుం హత్వా వెలస్లినామమహాభూపః పూర్వనృపస్య కులజం కృష్ణరాజనామకం మైసూరునృపం చకార। యస్మాత్సః బాలపాలనే అశక్తః తద్రాష్ట్రం టిప్పోః మంత్రిణా పూర్ణయ్యానామకవిప్రేణ శాసితం। యదా కృష్ణరాజః షోడశాబ్దవయాః సింహాసనే అభిషిక్తః।

కింతు సన్నృపః కోశం సర్వం స్వభోగేషు వ్రయం కుర్వన్ భూమీశ్చ
అధికద్రవ్యదాతృభ్యో దాపయన్ న సమ్యగపాలయత్ । సః ఆంగ్లే
యాధికారిణా వారంవారం సమ్యక్పాలనార్థం బోధితోఽపి తస్య వా
క్యాని నాశృణోత్ । అన్తే ౧౮౩౦ + ౩౦౦౧ = ౪౮౩౧ అబ్దే తస్య
ప్రజాః తద్బాధా మసహమానా నృపేణ విరుధ్య యోద్ధుం సన్నద్ధాః ।
తస్మాత్ ఆంగ్లేయాధికారీ బెంటికనామకః సేనాం ప్రేషయిత్వా రాజా
నం భ్రంశయిత్వా తస్య భరణమదదత్ । తతో ఆంగ్లేయాధికారిభిః త
ద్రాష్ట్రం పంచాశదబ్దాన్ శాసితం । తత స్సకృష్ణరాజః ఆంగ్లేయాశాస
నేన సుతం స్వీకరోత్ । ససుతో యావనం ప్రాప్తః పిత్రాసనేఽభిషిక్తః
మైసూరురాష్ట్రం శశాస । సచచామరాజనామా వర్తమాననృప
స్య కృష్ణరాజాహ్వయస్య పితా । ౧౮౩౩ + ౩౦౦౧ = ౪౮౩౪ ఆంగ్లే
యనృపః ఆంగ్లేయవణిక్సంఘస్య శాసనం వింశత్యబ్దావధిపునః అదదత్
కింతు తా న్వాణిజ్యం కర్తుం నిషిధ్య రాష్ట్రం శాసితుమేవ శశాస । త
దారభ్య సర్వే ఆంగ్లేయాః వణిక్సంఘస్య శాసనం వినైవ భారతవిష
య మాగతాః యథేష్టం యత్ర కుత్రాపి న్యవసన్ । తదారభ్య తే
వాణిజ్యం ప్రవర్తయన్తః యస్మాత్ భారతీయేపి ధనవన్తోఽభవన్ । త
థైవ చీనావిషయే వాణిజ్యమపి సర్వేషాం కరణీయంకృతం । ౧౮౦౧
+ ౩౦౦౧ = ౪౮౦౨ అబ్దే అయోధ్యానవాబాత్ గృహీతరాష్ట్రం
తదనన్తరం సింధియాత్ గృహీతరాష్ట్రం చ సమ్మేళయిత్వా అనేన
బెంటికనామకాధికారిణా పశ్చిమోత్తరరాష్ట్రమితి విషయభాగం కృ
త్వా తత్రాధికారీ నియోజితః । మైసూరురాష్ట్రస్య పశ్చిమే కూర్గఇతి
పర్వతభూయిష్ఠం రాష్ట్రం మలయపర్వతేష్వభవత్ । తద్రాష్ట్రం చిర
కాలా దార్యనృపైః శ్శాసితం । హైదరః టిప్పుశ్చ తద్రాష్ట్రం జిత్వా
నవశే స్థాపయితుం శక్తౌ । యస్మా త్తన్నృపాః వారంవారమయుధ్యన్
టిప్పోరపి మరణానన్తరం తదా సంస్థిత కూర్గనృపః సుఖేన శశాస తద
నన్తరం ద్వౌనృపౌ న సమ్యగపాలయతః । బెంటికస్య శాసనకాలే కూ
ర్గనృపో వీరరాజనామకో భృశం దుష్టపాలనమకరోత్ । సః స్వప్ర
జాః భ్రాతౄన్ భగినీశ్చ అమారయత్ । తస్మా త్తద్రాష్ట్రాత్
ప్రజాః అపలాయంత ఆంగ్లేయాధికారిణా వారంవారం దూతాన్ ప్రేష
యిత్వా సంబోధితోఽపి నాశృణోత్ । తస్మా దాంగ్లేయాధికారీ బెంటిక
నామా ౧౮౩౪ + ౩౦౦౧ = ౪౮౩౫ అబ్దే తం దమయితుం సేనా మ

పై ్రషయత్ । తత స్సమరేజాతే నృపస్య యోధాః స ధైర్యమయు ధ్యన్ । కింతు నృపః అటవీం ప్రతి అపససార । తథాపి సనిగృహీత స్సమానీతః । తత ఆంగ్లేయసర్వాధికారీ తాన్ కూర్గనృపస్య సామంతా నన్యనృపం వరయితుం శశాస। కింతు తే ఆంగ్లేయైః పాలనమేవైచ్ఛన్ తదారభ్య కూర్గరాష్ట్రం ఆంగ్లేయై శ్శాసితం ।ʼ పూర్వనృపశ్చవిషయా న్నిష్కాసితః వెల్లూరునగరీం గత్వా తతో వారణాశీం జగామ తతస్సః ౧౮౫౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౩ అబ్దే ఇంగ్లాండువిషయం గత్వా తత్రైవ మమార । తతో బెంటికభూపః ముద్రాంగణకైః యథేష్టం వార్తా దీని గ్రంథాంశ్చ ముద్రాపయితుం శాసనం కర్తుం సంవిధానం చకార ఏవం సమ్యక్ శాసిత్వా స బెంటికమహాభూపః ౧౮౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౬ అబ్దే స్వవిషయం ఇంగ్లాండుదేశం జగామ॥

మాన్యః చార్లసమెట్కాపః ౧౮౩౫, ౪౯౩౬—౧౮౩౬, ౪౯౩౭ తతో మాన్యః చార్లసమెట్కాఫనామకః ప్రాగుత్తరరాష్ట్రా ణా మధికారీ సర్వాధికారే నియుక్తః । సః పూర్వాధికారిణా సంవి ధానం కృతం ముద్రాత్మణాం యథేష్టం వార్తాది ముద్రాపణం శా సనం చకార । సః ఏకాబ్దమేవాధికారే స్థితః॥

ఆక్లండభూపః.

౧౮౩౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౭—౧౮౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౩

తతః ఆక్లండునామభూపః సర్వాధికారీ నియోజితః ఇంగ్లాడువి షయాదా జగామ॥

ఆపగనేస్థానే సమరః.

పూర్వం గాంధారవిషయః కర్తైన రాష్ట్రమితి ఖ్యాతం సెల్యూ కసేనస్సిర్జితేన చంద్రగుప్తాయదత్తః-యదామహమ్మదీయాఃఆర్యావర్తమ జయన్ తత్పూర్వమేవ తద్రాష్ట్రం జిత్వా కాబూలరాష్ట్రమితి ఆ

ఖ్యాపయన్ తతః క్రమాత్ సుకులీపాదుషాః తద్రాష్ట్రం జిత్వా అన్వ
శాసన్ ఔరంగజీబస్య మరణానన్తరం పారసీకనృపాః షానామకాః
తద్రాష్ట్రం జిత్వా శశాసుః నాదరషానృపస్య మరణానన్తరం అహ
మదషానామకో గాంధారీయ తుర్కు—షః ఆఫగనవంశస్థః తద్రాష్ట్రం
జిత్వా బెలూచిస్థానం సింధురాష్ట్రంచ ౧౭౬౨ + ౩౦౦౧=౪౭౬౩
అబ్దే అజయత్ తదారభ్య కాబూల రాష్ట్రం ఆఫగనవిష
యమితి ఖ్యాతం తస్య మరణానన్తరం సీఖానాంనృపః రణజి
తసింహనామకః పాంచాల రాష్ట్రం జిత్వా సశాస సింధురా
ష్ట్రంచ చతుర్భిః బెలూచీనాథైః అమీరా ఇతిఖ్యాతైః జిత్వా
వశే స్థాపితం ఆపగనస్థానేచ ఆధిపత్యార్థం అధిపాః కలహాయమానాః
బహువత్సరానన యన్త యదా ఆక్లండభూపః భారతే ఆంగ్లేయాధికారీ
నియోజితః శాస్తిస్మ తదా ఆఫగనస్థానే ద్వావమీరౌ సింహాసనా
ర్థం కలహమకుర్వాతాం ఏకః షాషూజానామకః అహమదషాకులజః
అన్యః దోస్తమహమ్మద (మహమ్మదస్యప్రియఇత్యర్థః) నామకః తస్య
అమాత్యస్యకులజశ్చ యస్మాద్దోస్తమహమ్మదః ప్రబలః తస్మాత్సః
షాషూజం పరాజిత్వా కాబూలనగరాన్నిష్కాసయామాస షాషూ
జాచ ఆర్యావర్తమాగత్య ఆంగ్లేయాన్ శరణంగతః ఆంగ్లేయాధికారి
ణా దత్తభరణః న్యవసత్ తతో దోస్తుమహమ్మదశ్చ పాంచాలేశ్వ
రేణ రంజితసింహనామకేన పీషావరనగరం దాపయితు ఆంగ్లేయాధికా
రిణే అలిఖత్ కింతు యస్మాద్రంజితసింహః ఆంగ్లేయానాం వయస్య
స్తస్మాదాంగ్లేయాధికారీ నాంగీచకార తతోదోస్తుమహమ్మదః కుపి
తః ఆంగ్లేయానాం ద్వైరథే న్యవసత్ తదైవ రష్యానృపః ప్రాచ్యాం
విపులం రాష్ట్రం జిత్వా భారతమవస్కందయితు మిచ్ఛన్ దూతముఖే
న ఆఫగనేశ్వరేణ దోస్తు మహమ్మదేన సంధించకార తత ఆంగ్లేయా
ధికారీ ఆక్లండనామకః స్వవయస్యం నా యతః ఆఫగనేశ్వర సింహాస
నార్హం షాషూజానామకం సింహాసనేస్థాపయితు కామః ౧౮౩౯ +
౩౦౦౧ = ౪౮౪౦ అబ్దే దోస్తుమహమ్మదం జేతుం సేనామప్రైషయ
త్ ససేనాపతిః బోలానపర్వతమార్గేణ బెలూచస్థానం గత్వా గాం
ధారనగరమగమత్ తాం నగరీం జిత్వా గజినీనగరంగత్వా మహాయు
ద్ధం కృత్వా తా మప్యజయత్ తతో దోస్తుమహమ్మదః బొఖారాన
గరం ప్రత్యపససార షాషూజాచ సింహాసనే అభిషిక్తః తద్రక్షణార్థం

ఆంగ్లేయసేనాపతిః మక్నాగ్టన్ నామకః నివేశితః తతో పరాబ్దే దోస్తు
మహమ్మదః ఆంగ్లేయానాం వశంగతః కలికాతానగరే అధివాసితః స
దయం సమ్మానితః తస్య సుత అక్బరఖాననామకః కతిపయ ఆఫగనసే
నా స్సన్నాహ యన్నాస్త షాషూజాచ భృశం దుష్టపాలనమకరో
త్ తస్మాత్ ౧౮౪౨ + ౩౧౦౧=౪౯౪౩ అబ్దే తస్య ప్రజాః తేన వ్యరు
ధ్యన్ ఆక్బరఖానశ్చ తానధిష్ఠాయ సమరసన్నాహమకరోత్ మగ్నాక్ట
నశ్చ తాన్ శమయితు మైచ్ఛత్ కింతు అక్బరఖానః తం షాషూజాం
నిజఘాన తతః కాబూలనగరం రురోధ తత ఆంగ్లేయసేనాపతిః స్వసే
నాం అక్బరఖానస్య సేనాం యోద్ధుమసమర్థాం మత్వా తద్దుర్గం
విహాయ గంతుం అనుమతిం యయాచే ఆఫగనేశ్వరేణ దత్తానుమతిః
భారతం ప్రతినివర్తితుం ప్రతస్థే తతో అక్బరఖానశ్చ ఖుర్దపర్వత
మార్గేషు తా మాంగ్లేయసేనా మనాశయత్ । తత్సేనాయాం బైరాన
నామకభిషజం వినా సర్వే నిహతాః । తథైవ అక్లండభూపః ౧౮౪౨
+ ౩౧౦౧ = ౪౯౪౩ అబ్దే భారతం త్యక్త్వా ఇంగ్లాండువిషయం
జగామ.

ఏలింబరో భూపః.

౧౮౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౩ — ౧౮౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౫
తత ఎలింబరోనామభూపః సర్వాధికారీ నియోజితః । తదా గాంధార
నగరే నాటనామకః సేనాపతిః జలాలాబాదానగరే సేలనామకసేనా
పతిశ్చ అల్పసేనాభిరాస్థితౌ ఆఫగనైః సంరుద్ధావపి యుధ్యన్తౌ దుర్గౌ రర
క్షతుః । తతః పల్లాకనామకసేనాపతిః మహతీభి స్సేనాభిః భారతాత్
ప్రేషితః ఖైబరనామపార్వతీయ మార్గేణ జలాలాబాదానగరీం
గత్వా తత్ర పరాన్ జిత్వా తత్రస్థ మాంగ్లేయసేనాపతిం విమోచయా
మాస । తత్రో అక్బరఖానః మహత్యా సేనయా సమాగతః తమయో
ధయత్ । తత్రో మహతి సంగ్రామే జాతే ఆఫగనాః పరాజితాః । తత
స్స పల్లాకః కాబూలనగరీం గత్వా అజయత్ । తదా షాషూజాపూర్వ
మేవ నిహత ఇతి శ్రుత్వాతం కాబూలదుర్గం నాశయామాస । తత స్స
సేనాపతిః భారతమగమత్ । తతో ఆంగ్లేయాధికారీ కలికాతానగరే
పూర్వమేవ నివేశితం దోస్తుమహమ్మదీఖానం కాబూలం ప్రేషయిత్వా

తద్విషయే అమీరనామ్నా అభ్యషేచయత్ । సైంధవా అమీరాః ఆంగ్లేయాస్సేనా ఆఫగనై ర్నిహతా ఇతి శ్రుత్వా ఆంగ్లేయానోద్ధుం సన్నాహమకుర్వన్ । తతస్తైస్తత్రత్యాధికారిణం ఔట్రామనామసేనాపతిం సంరురుధుః। యదా సః కృచ్ఛ్రాదపసరన్ ప్రాణభయా ద్విముక్తః తతో మాన్యః ఛార్లసనేపియరనామక సేనాపతిః త్రిభిస్సహస్రైః సంప్రేషితః। సైంధవాః ద్వావింశతిసాహస్రాః। ౧౮౪౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౪ అబ్దే ద్వాభ్యాం నగర్యోః మైనీ । హైదరాబాదానామకయోః సమరం కృత్వా అజయత్ । ఏవం సింధురాష్ట్రం జిత్వా ఆంగ్లేయాధికారీ స్వవశేచకార । తతో గ్వాలియరనాథో జనకజ సింధియానామకః అపుత్ర ఏవ దిష్టాంతరంగతః । తత ఆంగ్లేయాధికారిణ శ్శాసనేన తస్య మహిషీ ద్వాదశాబ్దవయసి స్థితాపి సుతంస్వీచకార । కింత్వచిరాదేవ సాభర్తురమాత్యం మంత్రకుశలం భ్రంశయిత్వా ఆంగ్లేయైః యోద్ధుం సన్నద్ధా తతః ౧౮౪౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౪ అబ్దే మాన్యః హ్యూపగనామకః ఆంగ్లేయసేనాపతిః సంప్రేషితః మహారాజపురీ పున్నియారనామనగర్యో స్సింధియాసేనామజయత్ । తత ఆంగ్లేయసర్వాధికారీ సింధియానః సామంతానాం సభాంకారయిత్వా బాలస్య సింధియానః జయాజినామకస్య యావనావధిపాలయితుం తాన్నియోజయామాస । యదా స జయాజీ సంప్రాప్తయావనః అభిషిక్తః। తస్య సేనాపూర్వం చత్వారింశత్సహస్రా నవసహస్రాకృతా ఆంగ్లేయసేనాచ తస్య నికటే సన్నివేశితా । తతో ౧౮౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౫ అబ్దే స ఎలింబరోభూపః భారతం త్యక్త్వా ఆంగ్లేయ మగమత్॥

హార్డింజి భూపః

౧౮౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౫—౧౮౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౯

తతో హార్డింజినామభూపః సర్వాధికారీ నియోజితః భారతం సమాజగామ తదా పాంచాలరాష్ట్రం సిఖనాథేన రంజితసింహేన శాసితం సః పాంచాలసింహ ఇతిఖ్యాతః యస్మాత్తస్య నేత్రమేకం మశూచ్యానష్టం తస్మాత్సఏకాక్షి రేవ తథాపి సః స్వసామంతాదీన్ స్వవశే సంస్థాప్య విషయం సమ్యక్ శశాస ఫ్రెంచీయైఃసుశిక్షితాశతఘ్ని

సంయుతాం మహతీంసేనాం ససమ్యక్ పుపోష తస్మాత్సః కాశ్మీరరా ష్ట్రమపి జిత్వా శశాస సః ఆంగ్లేయానాం వయస్యో భవత్ సరంజి తసింహః చత్వారిం శత్వత్సరాన్ శాసిత్వా ౧౮౩౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౦ అబ్దే స్వర్గమియాయ తత స్తస్యసుతోపి పిత్రాసనే అభిషిక్తః త్రీన్ వర్షానేవ శాసిత్వా భ్రంశితోభవత్ తతఃకల్లోలేజాతే సేనాప తిః తేజసింహానామా ప్రబలోభవత్ తతస్సిఖాదేహళీ మవస్కంద యితుకామాః శతద్రూనదీం తీర్త్వా ఆంగ్లేయానాం రాష్ట్రాణి ఆవా స్కందయన్ తత ఆంగ్లేయానాం సర్వసేనాపతిః మాన్యః హ్యూగఫ నామకః సిఖైర్యుద్ధ యోధయస్మాత్తేశిఖా అపిసమర కుశలాః తైస్స మరః సుకష్టోభవత్ అంతే ఆంగ్లేయ సర్వాధికారీ తాన్ సిఖాన్ మూడ్కి ఫిరోజిషానామనగర్యోః ౧౮౪౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౬ అబ్దే ధనుర్మాసె అజయత్ ఆంగ్లేయసర్వసేనాపతిః మాన్యః హ్యూగఫర నామకః సోబ్రానానగరె పుష్యమాసె తానజయత్ మాన్యః స్మిత్ నామా ఆంగ్లేయసేనాపతిశ్చ అలివాలనగరేపి తానజయత్ ఏవం సమరే ప్రశాన్తె ఆంగ్లేయాః శతద్రూరావీనద్యోర న్తరం పాంచాలరాష్ట్ర మగృహ్ణన్ గులాబసింహానామకో యః రంజితసింహేన కాశ్మీరాధికా రీ కృతః సః కాశ్మీరనృపతిః కృతః సోపిఆంగ్లేయానాం సమర ద్రవ్యె కించిద్భాగమదదత్ రంజితసింహస్య సుతో దులీపసింహానామ కః బాలోపి పితుః పదేపాంచాలనృపః కృతః తస్యమాతాచయావత్సు తస్య ప్రౌఢతా ప్రాప్తిస్తావత్సుతం రాష్ట్రంచరరక్ష తతో ౧౮౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౯ అబ్దే హార్డింజిభూపః భారతం త్యక్త్వా ఆంగ్లేయవి షయ మగమత్.

డాలహౌసీ భూపః

౧౮౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౯—౧౮౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౭

తతో డాలహౌసినామభూపః భారతపాలనాయ సంప్రేషితో ౧౮౪౮, ౪౯౪౯ అబ్దే భారత మాజగామ తతః షణ్మాసాన న్తరం సి ఖైః ద్వితీయసమరః సమారబ్ధః మూలరాజనామకో మూలస్థానరా ష్ట్రే సిఖనృపస్యాధికారీ ద్వౌ ఆంగ్లేయ వృతనేశ్వరౌ హత్వా ఆంగ్లే

ఙ్గ్లైః పునః యోద్ధుం స్వీయాన్ సీఖాన్ సమాహ్వాయత్ తేసీఖాః పూర్వసమరే ప్రదర్శిత శౌర్యాన్ యోధాన్సర్వా న్సమానీయ ౧౮౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౦ అబ్దే మహతీం సేనాం షయరసింహేన పాలితాం సన్నద్ధామకుర్వన్ అంగ్లేయసేనాపతిః మాన్యః హ్యూగఫ నామకః తాన్యోద్ధుం ప్రతస్థే తేషాం చిల్లిన్వాల్లా నామనగరే మహాన్ ఘోరస్సంగ్రామోభూత్ తస్మిన్సమరే ఆంగ్లైర్జయె నాప్తెపి బహువస్తెషాం దివం ప్రాపుః తతో ఘూజరే ఆంగ్లైః సీఖాః పున పరాజితాః స్వదేశం ప్రతిన్యవర్తన్త తతో డాలహౌసీ పాంచాలే సంతత సమరపీడామపనయితుం ఆఫగనవిషయాదవస్కందనాచ్చ రక్షితుం ౧౮౪౯ (క్రీ॥ శ) ౪౯౫౦ క॥ ఆ॥ పాంచాల రాష్ట్రం అంగ్లేయ పాలనే అగృహ్ణాత్ పాంచాలనృపో సీఖానాం నాథః దులీపసింహ నామకః దత్తషట్లక్షరౌప్య భరణః ఇంగ్లాండువిషయం ప్రేషితః యత్రసః ఆంగ్లేయనృపస్య సామంతైస్సమం సమ్మానితః జీవితాన్తావధిన్యవసత్ పాంచాలస్య పాననేమాన్యో ఝానలారెన్సినామకః వియోజితః తదారభ్య సీఖాః ఆంగ్లేయనృపస్య భారతసేనా సుప్రశస్తయోధా అభూవన్ తద్రాష్ట్రే దస్యూపద్రవః శమితః సుఖతరగమ్యా మహాపథాఃనిర్మితాః ప్రజా సుకరః న్యాసికృతః వాణిజ్యకరంచ అపనీతం।వర్మదేశనృపః ౧౮౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౨ అబ్దె యండపునగరె కృత సంవిధానంభంజన్ స్వవిషయా నూపమా మాగతా నాంగ్లేయనౌకాపతీన్ బందీచకార। తత్కారణం ప్రష్టుం ప్రేషిత మాంగ్లేయదూతం హంతుం యత్నం చకారయథా పూర్వం రావణః శ్రీరామదూతం వాలిసూనుం తస్మాత్ ౧౮౫౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౩ అబ్దె తేన యోద్ధుమాంగ్లేయ సేనా ప్రెషితాః తెగత్వా రంగూననగరె ప్రధానాయ తనసమీపే మహద్యుద్ధం కృత్వా వర్మనృపసేనాం జిత్వా తాం నగరీం వశేచక్రుః। తతో వర్మదేశీయాః ప్రజాః స్వసమీపస్థ అరకానతనాసిరాది రాష్ట్రేషు ఆంగ్లేయపాలనం స్వనృపస్యాపి ప్రశస్తతరం పశ్యన్త స్వానపి తైః పాలనమిచ్ఛన్తః తేషాం సంభారానాజహ్రుః। ఏవం నిర్జితోపి వర్మనృపః సంధింకర్తుం నాంగీచకార। తతో డాలహౌసీభూపః ౧౮౫౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౪ అబ్దె పెగ్యూరాష్ట్రమపి స్వవశే కృత్వా ఆంగ్లేయ పాలనే సమానీయ పూర్వం గృహీతరాష్ట్రద్వయాభ్యాం సంమెళయిత్వా ఆంగ్లెయవర్మరాష్ట్రమిత్యాహ్వాయం కృత్వా రంగూననగరీ।

రాజధానీం గృహీత్వా ఆంగ్లేయాధికారిణం నియోజయామాస తదా
రభ్య రంగూననగరం తదనూపనగరం వాణిజ్యవృద్ధి కరమభూత్ ।
౧౮౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౯ అబ్దే పేష్వానామక మహారాష్ట్రాధీశే
భ్రంశితే స తారానామాల్పరాష్ట్రం శివాజేః వంశ్యస్య దత్తం। తస్మింశ్చ
౧౮౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౯ అబ్దే అపుత్రే దిష్టాంతం గతే తద్రాష్ట్ర
మాంగ్లేయానాం ముంబై విషయభాగే సంమిళితం ॥ ౧౮౫౩ +
౩౧౦౧ = ౪౯౫౪ అబ్దే నాగపురీనృపః భాంస్లేకులోత్తమః అపుత్రః
దిష్టాన్తం గతః తదా తద్రాష్ట్రం నాగపుర్యాహ్వాయం ఆంగ్లేయపాలనే
సమానీతం మధ్యరాష్ట్ర మితిదత్తనామ ప్రధానాధికారిణా తదారభ్య
పాలితం । తస్మిన్నేవాబ్దే నైజామః బీరారనామ రాష్ట్రం యత్
౧౮౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౪ వెల్లస్లేనామకాంగ్లేయాధికారిణా తస్మై ద
త్తంస్వనగర్యాం నివేశితాంగ్లేయసేనాయాః భరణాయ తద్రాష్ట్రంపునః
ఆంగ్లేయానామదదత్। కోసలాధీశ్వరః స్వరాష్ట్రందుష్టతరమపాలయత్
సః బెంటిక హార్డింజిభూపాభ్యాం పదభ్రంశనేన భీషయిత్వా సంబోధి
తోపిన స్వదుష్టపాలనాన్నివృత్తోభవత్ । సః క్రమశః దుష్టతరమపా
లయత్ । ఏవం కోసలరాష్ట్రే దుష్టపాలనే నాభిభూతే నాశోన్ముఖే
౧౮౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౭ అబ్దే ఆంగ్లేయాధికారీ తద్రాష్ట్రం ఆంగ్లే
యపాలనే అగృహ్ణాత్ । నవాబశ్చ ద్వాదశలక్షరూప్య భరణం దత్వా
కలికాతానగరం ప్రేషితః । ఏవం డాలహౌసిభూపః భారతే తృతీయ్య
భాగం ఆంగ్లేయానాంపాలనే సమానయామాస । ౧౮౫౩ + ౩౧౦౧
= ౪౯౫౪ అబ్దే వంగరాష్ట్రం ప్రత్యేకం పాలయితుం అవరపాలకోని
యుక్తః । తథా ఆంగ్లేయప్రధానాధికారీ స్వసచివసభయాసహ
సిమ్లానామక హైమవత పార్వతీయ్యస్థానే అబ్దస్య తృతీయ్యభాగ
మధివస్తుం శాసితః । ౧౮౫౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౪ అబ్దే ప్రథమతః
ధూమప్రేరితశకటమార్గః దశక్రోశదూరః కృతః । తేన డాలహౌసి
భూపేన వాణిజ్యం వివర్ధితం, అపిచ సః మహాపథానాం కుల్యానాం
చ కరణార్థం అధికారిణో నియోజయామాస । తైః తస్య శాసన
కాలే సహస్రక్రోశదూరమితా మహాపథాస్స సంక్రమాః కృతాః ।
గంగాయాః కుల్యా మహతీభువి సర్వేషాం దీర్ఘతమాకృతా యేన
నవసహస్ర క్రోశమితః దేశఃఫలవాన్ కృతః । సః ఏవం ధూమశకటైః
మార్గాన్ సుశీఘ్రగమ్యాన్ కృత్వా లేఖన ప్రేషణ ప్రయ

సులభతాంచ కృత్వా ద్వాత్రింశద్విధావిభక్తరూప్య క్రయవతీః ముద్రాశ్చ చకార । అపిచ తేన వైద్యుతాగ్ని తేజః ప్రచోదితవార్తా ప్రేషణ క్రియా ప్రథమం కృతా ॥ అపిచ సః బెంటికభూపస్య శాసనకాలే సంస్థాపితాః పాఠశాలాస్సంవర్ధయామాస। తేన పంచవింశతి సహస్రపాఠశాలాస్సంస్థాపితాః యేషు ఆంగ్లేయ భాషా దేశీయ్యభాషాచ అధ్యాపితా । ఇతః పూర్వం ఆంగ్లేయా ఏవ అధికారేషు నియోజితాః। కింత్వనేన డాలహౌసిభూపేన భారతీయ్యా అపి బహుశో నియోజితాః । ఏవం స డాలహౌసిభూపః రాష్ట్రాణ్యనేకాని స్వపాలనే సమానీయ్య విద్యావృద్ధించ కుర్వన్ అష్టవర్షాణి సమ్యక్ ధర్మేణ శాసిత్వా ౧౮౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౭ అబ్దే స్వవిషయం ఇంగ్లాండుం ప్రతిన్యవర్తత।

కానింగ భూపః.

౧౮౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౭—౧౮౬౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౩

తతః ౪౯౫౭ అబ్దే కానింగనామభూపః భారతపాలనాయ సంప్రేషితస్సమాజగామ తస్మిన్ శాసతి భారతే ఆంగ్లేయసేనాయాం భారతీయ్యయోధాః మహాన్తంకలహం కృత్వా బహూనాంగ్లేయా విజఘ్నిరే తదేవం యస్మాత్ వంగరాష్ట్రం సర్వదా ప్రశమయుతం తస్మాన్నవసమార్జిత పాంచాలరాష్ట్ర మధిష్ఠాతుం బహవ ఆంగ్లేయపృతనాస్తత్ర ప్రేషితాః తస్మాద్వంగరాష్ట్రే సేనాయాం బహవో భారతీయా నియోజితాః తదా తేషాం నూతనతులాగుడయంత్రాణి దత్తాని తేషు సంధానార్థం గుడపేటికాః పశ్వాదీనాం వసయాలిప్తాఃదత్తాః । తతో భారతీయ్యయోధాః తే స్వకులభ్రంశార్థం దత్తా ఇతి మన్వానా భీతాః తానుపయోక్తుం నేచ్ఛన్తస్స్వ పృతనేశ్వర శాసనమపినాంగీచక్రుః యథా టిపూస్సు బహూన్ బలాద్యథా మహమ్మదీయాన్ చకార తథైవాంగ్లేయాః క్రైస్తవాన్ కర్తుం యతన్త ఇతి మేనిరే। కోసలరాష్ట్రాణి పశ్చిమోత్తరరాష్ట్రాణిచ యదానవాబేన పాలితాని తదా అల్పభూపాః కియద్రాష్ట్రం శాసతః ప్రకృతిభ్యః కరం గృహ్ణన్తో మన్త్రైశ్చ రక్షితాః యాద్బలాదాదానం తావత్కరం స్వాధీశాయనాదదుః। ఆంగ్లేయాః తేషామధికారం బహుశో న్యూనమకుర్వన్। తస్మాత్తే కుపితాః

ఆంగ్లేయానాం భ్రంశమిచ్ఛంతో భారతీయయోధానుద్వేజయామాసుః ౧౮౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౯ అబ్దే మహారాష్ట్రాధీశః బాజిరావః ఆంగ్లేయైః గృహీతరాష్ట్రః ప్రత్యబ్దమష్టలక్షరూప్యభరణం జగ్రాహ । సః కాన్పూరస్య క్రోశత్రయదూరే బిత్తూరనగరే న్యవసత్ । సః ౧౮౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౫ అబ్దే దిష్టాన్తం ప్రాప్తః । సః నానాసాహెబనామకం సుతత్వేన స్వీచకార । స పైతృకాణి అష్టవింశలక్షరూప్యాణి లేభే । తథాపి సః ఆంగ్లేయేభ్యః పిత్రే దత్తం భరణమైచ్ఛత్ । తైర్నాంగీకృతే స నానాసాహెబః ఆంగ్లేయానాం నాశాయ యతమానః తేషామధికారతిరస్కారం కర్తుం భారతీయయోధానామలిఖత్ । తస్మాత్ ప్రథమతః ద్వేప్సృతనే స్వపతీనాం శాసనతిరస్కారం కృత్వా విషయే సర్వత్ర గత్వా యోధానాం తదుదన్తమవోచతాం; తస్మాత్ ౧౮౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౭ అబ్దే దేహాళీసమీపే మీరటనామనగరే బహుభారతీయయోధసంయుతైః కల్లోలస్సమారబ్ధః । తే స్వపృతనేశ్వరానాంగ్లేయాన్ తులాగుడప్రయోగైర్హత్వా ఉన్మత్తా ఇవ తేషాం భార్యాపుత్రాదీంశ్చ హత్వా గృహాణి దగ్ధ్వా దేహాళీమగమన్ । దేహాళ్యామన్తిమపాదుషస్య ద్వితీయ్యాపాలమస్య సుతో బహదూరషానామకో వృద్ధ ఆంగ్లేయైః విపులభరణాదిదానైస్సంమానితః న్యవసత్ । సోద్య స్వపూర్వికాణాం పదం ప్రాప్తుం సమీచీనసమయ ఇతి మత్వా స్వసుతైస్సహ కల్లోలకరైర్భారతీయయోధైస్సంగతః స్వహర్మ్యంశరణం ప్రాప్తానాంగ్లేయాన్నిజఘాన । ఏవమేవ సర్వసేనాస్థానేభ్యః భారతీయయోధాః పూర్వం స్వసేనాపతీనాం కృతప్రశ్రయశపథం వినా కుర్వన్తః కృతఘ్నా భూత్వా తాన్ హత్వా దేహాళీం ప్రాపుః । కాన్పూరనగరే నానాసాహిబశ్చ కల్లోలకరాన్ భారతీయయోధానధిష్ఠాయ ఆంగ్లేయాన్ సమయోధయత్ తేవ్యల్పసంఖ్యాకా అపి ఏకోనవింశతి వాసరాన్ యుద్ధ్యన్ । తే స్వశత్రుబాహుళ్యం జిత్వా నిర్గన్తుం శక్తా అపి స్త్రీబాలానాం రక్షణమేవ ప్రాధాన్యేన గృహీత్వా శత్రోః వశం ప్రాపుః । తతస్స నానాసాయిబః తాన్ క్షేమేన అలహాబాదానగరం ప్రేషయితుం వాగ్దానం చకార । ఏవం వశంగతాన్ తాన్ గంగాతరణాయ నౌకాస్వారోప్య నదీం తరమాణాన్ తేరస్థస్స నానాసాహిబః స్వయోధప్రేరితైస్తులాగుడైర్నిజఘాన । ఏవం బహూన్ హత్వా పావనం గంగాజలం స్వాధర్మనిధనేన దూషయిత్వా శిష్టాన్ స్త్రీబాలాన్

బందీకృత్య హత్వా కూపే సమపాతయత్ । ఏవ మతిఘోరం నరకా
వహం కర్మాకరోత్ । దేహళీచ భారతీయ్యైర్యోద్ధైః పంచమాసాన్
స్వవశే సంస్థాపితా । ఏతస్మిన్నన్తరే కలకాతానగరాత్ పాంచాలాత్
మద్రాసనగరాచ్చ సేనాస్సంప్రేషితా నగరమాజగ్ముః । తే పాంచాలీ
యాః సిఖాః నేపాళీయా ఘూర్ఖాశ్చ ఆంగ్లేయైః అచిరాదేవ నిర్జి
తాపి తేషాం ధర్మపాలనేన తుష్టాః తేషు భక్తియుతాః సమ్యగ్యుధ్య
న్త శ్శాత్రవా నజయన్ తైస్సంగతో మాన్యో హెన్రీ హేవలాక
నామకః సేనాపతిః నానాసాహిబమజయిత్ యః అటవ్యాం విద్రవన్
నష్టోభవత్ । ఏతస్మిన్నన్తరే నీలనామసేనాపతిః హేవలాకేనసంగతః
ఉభౌ సంగతౌ కాన్పూరంజిత్వాలక్ష్మణపురీం జేతుం జగ్మతుః యాపంచా
శత్సహస్రైః శత్రుభిః రుద్ధా లారెంసనామసేనాపతినా చిరం సధైర్యం
రక్షితా। తైః సానగరీ జితా। దేహళీనగరీచ షడ్మాసర సమరానన్తరం
విల్సననామసేనాపతినానిర్జితా। ఏతస్మిన్నన్తరేసర్వసేనాపతిః మాన్యః
కాలినకాంబెలనామకః మాన్య జేమ్సఓట్రామనామకేన సమానీతః కో
సలరాష్ట్రాత్ ఉపద్రవకరాన్నిష్కాసయామాస। కింతు నికల్సననామ
సేనాపతిః దేహళీనగరీ సమరే శత్రుభిర్హతః స్వః ప్రాప్తః। హేవలాక
నామసేనాపతిః తదనన్తరం అచిరాదేవ దిష్టాన్తం ప్రాప్తః॥ ఏతస్మి
న్మహాకల్లోలే సింధియా హోల్కారౌ ఆంగ్లేయేషు భక్తియుతావపి
స్వసేనానాం కల్లోలకరం సంగరం నవారయితుం శక్తావభూతాం తేచ
టాంటిఆటోపినామక మహారాష్ట్రేణాధిష్ఠితా విషయకల్లోల మకుర్వన్త
తతో మద్రాసనగరాత్ విట్లాకనామసేనాపతిః । ముంబైనగరాత్
మాన్యః హ్యూరోజనామకశ్చ ప్రస్థితౌ శనైః శత్రూన్ జయన్తౌ దుర్గాంశ్చ
వశే కుర్వన్తౌ అన్తే టాంటిఆటోపిం జిత్వా గృహీత్వా నిజఘ్నతుః ఏ
వంసర్వాన్ కల్లోలకరాన్ జిత్వా ఆంగ్లేయసేనాపతయః ౧౮౫౮ +
౩౧౦౧ = ౪౯౫౯ అబ్దస్య మధ్యే హేమన్తే భారతే శమ మకుర్వన్త॥

విక్టోరియా చక్రవర్తినీ.

౧౮౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౯ — ౧౯౦౧ + ౩౧౦౧ = ౫౦౦౨
తత ఇంగ్లాండువిషయే సభాస్థాయా రాజ్ఞ్యాః శాసనేన భారతవిషయః
రాజ్ఞ్యాః పాలనే గృహీతః ఏవం ౪౯౫౯ అబ్దే విక్టోరియా చక్రవర్తి

న్యాః ధర్మపాలనే సమాగతో భారతవిషయః ధన్యోభవత్ తద్ధార భృ ఇంగ్లాండుమహారాజ్ఞీ విక్టోరియాసమాహ్వాయా భారతవిషయ స్య చక్రవర్తినీతిఖ్యాతా॥

శ్లో॥ శ్రీమద్విక్టోరియాఖ్యా ప్రచురితవిభవవా చక్రవర్తిన్యుదారా నిత్యంకారుణ్యపూర్ణా ప్రకృతిషుమహిత స్వాధికారప్రచారా । ఆసీద్యాపాలితేయం ధరణిరపితయా పుత్రికేవాంకమాత్తా నానాసౌఖ్యం సమాగాత్ నయగుణపరయా రోగముక్తేవ హృద్యా॥

శ్లో॥ విక్టోరియాఖ్యా కిలచక్రవర్తి త్యుదారశీలా కరుణాలవాలా । ప్రజాసుచక్షేమకరీ ప్రకామం బభూవయా బంధురవైభవశ్రీః ప్రపాలితేయం హితయానిజాంకం గతా కుమారీ వవిముక్తదుఃఖా । సుఖంపరం ప్రాప్తవతీని నితాన్తం మహీమహారోగ విమోచితేవ॥

పూర్వం భారతప్రధానపాలక స్సర్వాధికారీవిఖ్యాతః । తస్మాత్ కానింగభూపః చక్రవర్తినాం భారతవిషయే ప్రనితిధీనాం ప్రాధమ్యే గణితో భవత్॥ భూపతిః శ్లో॥ కాచవిక్టోరియాఖ్యాసా కస్యవంశోద్భవాసతి । క్వచేంగ్లాండు సమాఖ్యాన విషయో జనమండితః ॥

శ్లో॥ విద్వత్ వర్యైత త్సర్వాంమే శ్రోతుకామాయ మేధునా విక్టోర్యాచక్రవర్తిన్యాః వంశంచ చరితంమహత్॥ ఏవం పృష్టో విబుధాగ్రణీః గోపాలకృష్ణార్యః నృపస్య రాజభక్తిం ప్రశస్యేద మవదత్॥

శ్లో॥ శృణుభూపప్రవక్ష్యామి విక్టోర్యావంశమద్భుతం॥
ఇంగ్లాండు దేశసంస్థానం యథోద్దిష్టం బుధోత్తమైః॥

పురాహి ప్రియవ్రత నృపతే రథచరణాఘాతజనితైః స్సప్తసాగరైః స్సీమావంత స్సప్తద్వీపా అభూవన్నితి పురైః ప్రోక్తం ఖలు । తే ద్యకాలదైర్ఘ్యాత్ సంమిళితా అభూవన్ । ద్వీపాశ్చ కుత్ర చిత్సముద్రానాక్రమ్యస్థలా నికృత్వా సంమిళితాః

కుత్ర చిచ్చమహోదధయో ద్వీపానాక్రమ్య ఖండశో విభజ్య అల్పద్వీపా నృకృత్వా మహాన్తో జలరాశయో భవన్ । తథా ప్యద్య కేచన సంజ్ఞాభిజ్ఞా యన్తే । తదేవం జంబూద్వీపః ప్రాచ్యా మద్యాశియా ఇతిఖ్యాతః సైబీరవిషయస్య దక్షిణః । మధ్యమభాగోద్య బా

బంగాలవిషయః ఈజిప్ట్ విషయ ఇతి ఖ్యాతః। పశ్చిమభాగో మధ్యోత్తర అమెరికా ఇతిఖ్యాతి ఖండే సంయుక్తరాష్ట్ర ఇతి ఖ్యాతవిషయశ్చ। తద్వీపస్యోత్తరసీమా భూత ఇక్షుమహార్ణవ మధ్యమసముద్రేణ మధ్యే ప్రాచ్యాం నీలసముద్రేణ కాస్పిఅనసముద్రేణ ఏరలాదిసరోభిశ్చ లక్ష్యతే। శేషః ప్రాచ్యాం భూమిసమ్మేళనేన నష్టః॥ ప్రతీచ్యాం కన్నడా సంయుక్తరాష్ట్రయో ర్మధ్యస్థ సరోభి ర్లక్షితః॥ దక్షిణసీమా భూత లవణోదధిః ప్రాచ్యా మధ్యభారతీయ మహోదధినా పశ్చిమే అట్లాంటికమహార్ణవేన చలక్షితః।మధ్యేచ యస్సముద్ర మధ్యస్థలీభూతః సైకతవిషయః సహారా ఇతిఖ్యాతః॥ప్లక్షద్వీపశ్చాద్య ప్రాచ్యాం సైబీరియా ఇతి ఖ్యాతః॥ మధ్యే అద్య యూరపఖండ మితిఖ్యాతః। పశ్చిమేచాద్య కన్నడావిషయ మితిఖ్యాతేన లక్ష్యతే। సర్వస్య ఉత్తరసీమా భూతఃక్షీరనిధిరద్య ఆర్కిటిక మహార్ణవ మితి ఖ్యాతః। దక్షిణసీమాచ పూర్వోక్తా ఇక్షుసముద్రః క్షీరోదేన పరివేష్టితః కుశద్వీపః స్వదక్షిణ భాగేద్యదృష్ట ఆర్కిటికా ఖండ మితి ఖ్యాతః

క్షారోదధిమధ్యగత బడబానలతాత క్షుభిత సముద్గచ్ఛ న్మగ్న జలప్రదేశపూరణాదే తస్మాత్ క్షీరోదా త్సుశీతల జలప్రవాహేన సంజనిత సాముద్రమధ్యప్రవాహ మహావేగే సర్వేద్వీపాః పశ్చిమతః ప్రాచ్యాంచ విభిన్నాః శాకద్వీపస్యచ ప్రాచీనభాగః లవణసురా సర్పిర్నామక మహోదధిభిః సమాక్రాన్తః అల్పద్వీపై ర్విభిన్నః॥ తస్య శాకద్వీపస్య మధ్యమభాగః మధ్యఆఫ్రికాఖ్య మహాఖండస్య సహారా మహాసైకదేశస్య దక్షిణే కృత్స్నమాఫ్రికాఖండ త్వేన జ్ఞేయం॥ తస్య పశ్చిమభాగః మెక్సికోనామ్నా ద్యఖ్యాతః। శాల్మలి ద్వీపస్య పశ్చిమభాగోద్య దక్షిణామెరికా ఇతి ఖ్యాతః॥ ప్రాచీభాగః పూర్వోక్త మహోదధభి ర్విభక్తః బహుదాల్పద్వీపై ర్విభక్తః యస్య పృథులం ఆస్ట్రేలియా ఇత్యద్య ఖ్యాతం। సురాసర్పిర్నామకౌ మహోదధీ లవణమహోదధినా సమ్మేళనేననాద్య దృశ్యేతే ॥ దధిమహోదధశ్చాద్య అంటార్కిటిక్ మహోదధిరితి ఖ్యాతఃయేన పరివేష్టితః పుష్కరద్వీపోద్య అంటార్కికా ఇతి ఖ్యాతో దృష్టో ల్పభాగ మేవ। జలోదధిశ్చ యత్ భూమిం సర్వాం సమాంవృణ్వా స్థితః తపనతా పితో ద్గత హారికీకరావవ। ఏవం।ద్వీపేషు ప్రాచీనేష్వద్య విమిశ్రితేషు ప్లక్షద్వీప

స్య మధ్యమభాగః అద్య యూరోపాఖండమితి ఖ్యాతః । తస్య నాతి దూరే అట్లాంటికామహోదధౌ ద్వీపోస్తి కశ్చిన బ్రిటనాభిధానః య స్యోత్తరో భాగః స్కాట్లాండు ఇతి దక్షిణో భాగః ఇంగ్లాండు ఇతిచ ఖ్యాతః । తస్య ద్వీపస్యనాతిదూరే ప్రతీచ్యాం మస్తి ఐయిర్లాంము ఇతి ఖ్యాతో ద్వీపోన్యాః ఏతన్మన్వన్తరాదౌ ఏతే ద్వీపౌ బ్రిటన, అయిర్లాండ సమాహ్వయా ప్లక్షద్వీపేన సంగతౌ నవిభక్తౌ తదాతత్ర పాలి ఓలితికానామప్రజాః వసన్తి నీతి ఎడ్వర్డ్ అగస్టసఫ్రిమేననామ చరిత కారేణ లిఖితం।ఏతేషా మాదిమోవిషయఏవం గ్రాహ్యో భవతి॥ ఏతన్మన్వన్తరస్యాదౌ ఇక్ష్వాకో స్సుతఃపాలనామకః ఆర్యావర్తాత్ పశ్చిమవిషయం ప్రస్థితః అత్రాగత్యరాజ్యం సమస్థాపయ దితి తస్య వంశ్యాః పాలిఓలితికా కాఖ్యాతా ఇతి॥

పూర్వోక్తచరితే తదనంతరమేవ ముక్తం తదనంతరం బహుతిథే కాలేగతే ఏష బ్రిటనవిషయం ప్లక్షద్వీపాత్ సముద్రేణ పూర్వోక్త సాముద్రాన్తః ప్రవాహేన విభక్తం తదా తత్ర సూర్యతాపేన న్యూనతాం ప్రాప । యదా తత్రని ఓలితికా ఇతి సమాగత్య న్యవసన్ ఇత్యుక్తం॥ ఏతేషా మాదిమవిషయశ్చ ఏవం గ్రాహ్యః ఇక్ష్వాకో స్సుతానాం ఆర్యావర్తస్య పశ్చిమవిషయాన్ ప్రాప్తానా మేకతమః పూర్వోక్తపాలాదన్యః ప్లక్షద్వీపే కుత్రాపి రాజ్యం చకార । తస్య వంశ్యాః తత్రతత్ర తత్ప్రాంతేషు చిరం వసన్తః క్రమశః సముద్రతీరం ప్రాప్య స్వపూర్వబంధుభిః పాలనామకస్య వంశ్యై రధిష్ఠితమేతద్వీపం బ్రిటనాహ్వయం దృష్ట్వా స్వయమప్యత్రాగతా వసన్తి నీతి। యస్మా దేతేన వంసమాగతాః తస్మాత్తే పూర్వం తత్రస్థ పాలకులజైః నవాగతా ఇతి నవాలతికా ఇతితాన్ అఖ్యాపయన్।లతికాశబ్దః తేషాం తథా సామాన్యనామభవేత్ । తచ్ఛబ్దఏవ ఓలితికఇత్యభవత్। అన్య ఇక్ష్వాకుసుతః ఇలీరఇతిఖ్యాతః తత్ర ప్లక్షద్వీపే ప్రాధాన్యేన రాజ్యం చకార । తస్మాత్తస్య కులం ఇలీరమితిఖ్యాతం తత్రప్రాముఖ్యతాం ప్రాప, ఏతే ప్రథమతః సర్వభోగసమన్వితాః రథాశ్వబాణతూణీరాధిభియున్ తాః అభూవన్ । అనన్తరం ప్రథమ మహాయుగే త్రేతాయామంబరీషేణ తత్కాలీయుగే వికుక్షిణా ద్వితీయ మహాయుగారంభే కకుత్స్థేన తదనంతరంభనందనాది దిష్టవంశనృపైః పంచదశే మహాయుగే మాంధాత్రా పురుకుత్సేనచ తదనంతరం భరత కార్తవీర్యా

జనక శిబి సగరాదిభిః వర్తమానే అష్టావింశే మహాయుగే రఘు శ్రీరామ కుశ పాండవ పరీక్షిదాదిభిశ్చ ఏవం సర్వసర్వంసహా విజేతృభిః ఆర్యచక్రవర్తిభిః నిర్జితాః । నష్టశ్రియఃక్షీణోపకరణాః క్రమశః పరిక్షీణాః నష్టధియ శ్శిలాదారుభి రాయుధాదీని కుర్వన్తో వికృతవేషా సంచేరుః ॥

బ్రిటనాః

తతః ప్రాయశః కలౌ ద్విశతాబ్దేషు గతేషు పరీక్షి, జ్జనమేజయాది నృపేషు చ గతేషు బ్రిటనానామకాః తద్ద్వీపం బ్రిటనాహ్వాయమాజగ్ముః ఏతే పూర్వం కెల్టాఇతిఖ్యాతాః ఏతే కెల్టా వర్తమాన ఫ్రాంసవిషయస్య పూర్వం గాలాభిధానస్య పశ్చిమభాగే ఆర్మోరికా ఇతి ఖ్యాతాః బ్రిటనాపరనామకాః ఏతద్విషయ మనమన్ ఏతే కెల్టా బ్రిటనా ఇతిచ ఖ్యాతాః ప్రాయశః ఇక్ష్వాకుసుతస్య విభ్రాజనామకస్య కులజాః ఇతః పూర్వం ప్లక్షద్వీపే కుత్రాపిచ సన్తో త్రగాల విషయస్య పశ్చిమభాగే అర్మోరికా ఇతి ఖ్యాతే న్యవస న్యదారభ్య తద్రాష్ట్రి బ్రిటనమితిఖ్యాత మభూత్ ।ఏతేషాంమూలవిషయ మేవంతర్కయామి । ఇక్ష్వాకుసుతో విభ్రాజనామకః ప్లక్షద్వీపమాగతో కుత్రాపి రాజ్యంసంస్థాప్య శశాస తస్య కులజాః వైభ్రాజాః ఇతి ఖ్యాతాః గాలవిషయస్య పశ్చిమమాగతా ఆర్మోరికా నామరాష్ట్రం జిత్వా న్యశాసన్ ఏతేషాం నామ వైభ్రాజా ఇతి తద్భవేన మ్లేచ్ఛభాషాయాం బ్రిటనమిత్యభూత్ । తద్రాష్ట్రంచ ఆర్మోరికా ఇతిఖ్యాతం తన్నామ్నా బ్రిటనమితిఖ్యాతం॥ తేచ బ్రిటనా స్తద్రాష్ట్రే చిరం వసన్తః తస్మాదేత ద్ద్వీపం తదాకేన చిన్నామ్నా ఖ్యాతం సమాగత్య తత్రస్థాన్ నవలిత్రికాన్ జిత్వా శశాసుః। తేషానామ్నా తద్ద్వీపం బ్రిటనాహ్వాయం జాతం॥ ప్రాయశః ఏతే కలౌ శతద్వయాబ్దేషు గతేషు గాలవిషయే ఆర్మోరికా రాష్ట్రం ప్రాప్తాః తస్మా దార్యావర్త చక్రవర్తిభ్యాం పరీక్షితా జనమేజయేనచ ననిర్జితాః శౌర్యవన్తో వ్యవర్ధన్త॥ సహస్రాబ్దేషుగతేషు బ్రిటనద్వీపమాగతాః తస్మా దలగ్జాండరేణ ననిర్జితాః॥ తస్మా దేతే తత్రాపి శౌర్యధైర్యాన్వితాః వ్యవర్ధన్త ఏతేషాం మత మార్యమతమేవ యస్మాత్తే ఏకమేవ సర్వేశ్వరముశన్తి ఆత్మనిత్యత్వం జన్మపరంపరా

ప్రాపణంచ ఉశన్తి। ఏతేషాం మతాచార్యాః డ్రూఇడా ఇతిఖ్యాః ఏతాః
తేషాం వత్సరాదిరపి మార్చిమాసే దశమేదినే సమాపతతి। తదపి
ఆర్యాణాం వత్సరాదినా చైత్రమాసస్య సమం। వేల్సరాష్ట్రేచ ఇం
గ్లాండస్య పశ్చిమభాగే స్థితే వేల్సానామకాః బ్రిటనాఏవ కేచన త
త్రాగమన్। తస్మాత్తే సెక్సనై వేల్సాఇతి భ్రామకా ఇతి ఖ్యాతాః।
తన్నామ్నా వేల్సఇతి తద్రాష్ట్రం ఖ్యాతం।ఏతే వేల్సాఆత్మానం క్రిమి
ఇతిఖ్యాపయామాసుః। సితియానానాం సగరేణ నిష్కాసితానాం
హైహయ తాలజంఘానాం కేచన ప్లక్షద్వీపస్య ఉత్తరే వసన్తః క్రి
స్తోః జననకాల సమకాలేన ఐర్లాండునామద్వీపం ప్రాప్య తస్మాత్ బ్రి
టనద్వీపం ప్రాప్య తస్మాత్ తస్యోత్తరభాగం ప్రాప్యరాజ్యం సంస్థాప
యామాసుః తదారభ్య తద్రాష్ట్రం స్కాట్లాండఇతి (స్కాటానాం స్థా
నమితి) ఖ్యాతం ఏతేషాం పూర్వనామ సితియా ఇతి ఏతే హైహయ
తాలజంఘానాం కులజాః యేషాం కులకర్తుర్నామ ప్రాయశః క్షితీ
య్య ఇతి యస్య నామ్నా క్షితీయ్యా ఇతిఖ్యాతాః యన్నామ సితియా
ఇతి తద్భవమభవత్ అనన్తరం స్కాటా ఇతి ఖ్యాతా అభూవన్।
తద్రాష్ట్రస్య దక్షిణతీరే శ్వేతవర్ణ కర్కరాచూర్ణోపలమయ పర్వతే
భ్యః ఆల్బి అనమితి శ్వేతమితి కెల్టియ్య బ్రిటనైః గాలైశ్చాపి ఖ్యాతం
యదా రోమనాః బ్రిటనమాజగ్ముః బ్రిటనీయ్యాః స్కాటప్రజాన్
కోఇలడో ఇనఇతి అటవ్యాః ఇతిఖ్యాపయామాసుః తస్మాద్రోమనాః త
ద్రాష్ట్రం కేలోడినీయ ఇతిఅఖ్యాపయన్।తత్రపిక్టానామకాః స్కాటా
నాం పూర్వమేవ న్యవసన్ ప్రాయసః ఏతే బ్రిటనై విద్రావిత నవలి
తకానాం కులజాః। ఏతే స్కాటైః మిళితాః। ఐర్లాండశ్చ కెల్టానాను
కానాం ఇక్ష్వాకుసుతస్య వంశ్యానాం వంశీయై రధ్యుషితః యస్మాత్త
ద్వీపం బ్రిటనస్య పశ్చిమత స్థితం తస్మాత్తన్నామ ఐరీఇతి బ్రిట
నానాం ప్రాక్కెల్టా ఇతి ఖ్యాతానాం కెల్టికభాషాయాం పశ్చిమ ఇత్య
ర్థేన ఖ్యాతం॥

ఏవం విషయత్రయాణాం ప్రాచీనాంగ్లనృపతీనాం వశేస్థితా
నాం నామనిర్వచనముక్త్వా బ్రిటనానాం చరితం వక్ష్యే॥ ఏతే బ్రి
టనాః ఏకమేవ సర్వేశ్వర మాదిదేవ ముశన్తో నిత్యస్యాత్మనో జన్మప
రంపరా ప్రాప్తి మప్యుశన్తి। తస్మాత్తైషాం మత మార్యవైదికమ
తమేవ నేతేషాం మతాచార్యాః డ్రూఇడా ఇతిఖ్యాతాః యస్మాత్తేప్రా

యశో గ్రీకైః డ్రూఇతిఖ్యాత ఓకానామ మహావృక్షమూలేషు వసన్తి॥ ఏతే డ్రూఇడాః ప్రలంబ శ్వేతాంబరాః ప్రలంబ చిబుకధరాశ్చ॥ తేషాం వత్సరాదిరపి దశమ మార్చిదిన మార్య చాంద్రవత్సరాదేః చైత్రమాసస్య సమం॥ ఏతే డ్రూఇడాః ధర్మశాస్త్రాణి ప్రావదన్। ఏతే బ్రిటనాః మహాశూరాః రణకర్మవిశారదాః పదాతయః వాజ్యారూఢాః రథాధిరూఢాః సుదృఢ మయుధ్యన్ ఇతి ప్రైయన్ స్సమరమకరోత్తేన రోమనమహాశూరేణ సేనాపతి జూలియస్సిజరేణ వర్ణితం అపిచైతే రథయుగే పృథులని స్త్రింశంబద్ధ్వా అరిసైన్యేషు రథాన్ చోదయన్తో రిన్నాశయన్తీతిచావదత్॥ ఏతే బ్రిటనా రోమకంబళాన్ కార్పాసకానపి నానావర్ణయుతాన్ సౌవర్ణ రాజత తామ్రతంతుభి రలంకృతాన్ ధరన్తో హస్త పాదగ్రీవాయాంచ సౌవర్ణ రాజతా భరణాని ధరన్తి॥ ఏతే సుతీక్ష్ణాంకురబాణైః యుధ్యన్తి। ఏవం తే శూరాః బ్రిటనాః సంఘశః విభక్తాఅపి ఏకసంఘస్య ఏకనాథవతోపి సర్వేషా మధినాథ ఏకో స్తి। ఏతే సర్వే గుణాః భారతీయ్యానా మార్యాణామపి సమానాః యస్మాత్తే భారతీయ్యార్యాణాం కులజాః ప్రథమతః భారతాదేవ నిష్క్రమ్య పుష్కరద్వీపే రాజ్యాని సంస్థాపయామాసుః ఏవం శూరాః బ్రిటనాః తద్వీపం స్వనామ్నా బ్రిటనాహ్వయం చిరమపాలయన్ గ్రీకచక్రవర్తి అలక్జాండరోపి ఏతత్ బ్రిటనం అల్పసారం మత్వాన విజేతు మగమత్॥

రోమనాక్రమణం

తతః క్రీస్తోః పూర్వం పంచపంచాశత్తమేబ్దే కలౌ ౩౧౦౧—౫౫ = ౩౦౪౬ అబ్దే రోమనానాం మహాశూరస్సేనాపతిః మహావిషయాణా మనేకానాం విజేతా రోమనమహావిషయస్య శాసనసభాయాం ప్రధాని భూతనా మేకతమః జూలియససీజరనామకః అత్ర బ్రిటనద్వీపే లోహసామగ్రీ బాహుళ్యం ముక్తాఫలవ స్తుం సముద్రానూపంచ శ్రుత్వా తద్విజిగీషుః అశీతినౌకావాహ్య ద్వాదశసహస్రసేనాభిస్సమాజగామ॥ తద్వీపస్య దక్షిణానూపే కర్ణోపలవత పర్వతే బ్రిటనాః తం యోద్ధుం సన్నద్ధాః సమీయుః। తథాపి రోమసేనస్య దశమ వృతసేశః తస్య చిహ్నం మహాగృధ్ర (Eagle) ధ్వజం వహన్ తత్తీరే పరాన్విజిత్య సేనాం నివేశయామాస॥ ఇతరాభిశ్చ సేనాభిః సీజరశ్చ తత్రానూపే నౌకాః సమస్సృంఖలయత్ । కింతు చతుర్వాసః

రాన న్తరం మహావాతేన నౌకావిభిన్నాః। తస్మాత్ సీజరః శ్రీఘ్రతరం నౌకాస్సమ్యక్కారయిత్వా గాలం ప్రతిన్యవర్తత। తత స్సప్తదశ వాసరా నన్తరం పునర్వసంతేసమాగతే జూలియసః గ్యాత్రింశత్సహస్ర పత్తిభిః ద్విసహస్రసాదిభిశ్చ సమాజగామ॥ తతో బ్రైటనాః సర్వే సంభూయకా స్సివేలాఽసనామకే నాధస్థితాః తే మ్స్నాదయాస్తటే శత్రుం ప్రత్యవేక్షన్త॥

తత్రాపి సీజరేసమాగతే బ్రైటనానాం రోమ నానాంచమహాన్ సమరోభవత్। తస్మి న్మహాతిసమరే బ్రైటనేశః కాస్సివిల్లానసః అటవీభి రాత్మానం సేనాంచ సంఛాద్య మహాశూరస్యాపి రోమనేశస్య విజయస్యానవకాశం చిరమదాత్। తథాపి సీజరస్సు దృఢమనాః తే మ్స్నాంతీర్త్వా అపర పార్శే కర్దమయుతేపి దేశే నివేశ్య బ్రైటనై సమయుధ్యత్ బ్రైటనే శోపికాసివిలానసః స్వబంధూనాంసాహాయ్యం కెంటరాష్ట్రి ప్రతీక్షమాణః కతిపయకాలం శత్రూణా బాధ్యమానోపరాజ యోన్ముఖోపి చిరమయుధ్యత్। కింతు తేపి పరాజితా ఇతి శ్రుత్వా రోమనేశ్వరస్య వశం గతః। తేన సంధిం కృత్వా రోమనేశ్వరస్య కరం దాతుం సంవిధానం చకార। తతో రోమనేశః సీజరః గాలం గత్వా తస్మా ద్రోమనగరం జగామ తత్రో క్లాడిఅసచక్రవర్త్యవధి రోమనాః బ్రైటనవిషయ న్నాగమన్। సచక్లాడి అసః రోమనచక్రవర్తి ౪౩ క్రిస్తోరనంతరాబ్దే ౩౧౧౧ + ౪౩ = ౩౧౪౪-కల్యబ్దే అత్రబ్రైటనవిషయం గత్వా జయత్॥ తత స్సరోమనచక్రవర్తి స్వాధికారిణాం ప్లాంటియసంచకార తత స్తద్విషయం బ్రైటనాహ్వాయం రోమనచక్రవర్తిభిః స్వాధికారి ద్వారా క్రిస్తో రనన్తరే ౪౧౧ అబ్దావధికలౌచ ౪౧౧ + ౩౧౧౧ = ౩౫౧౧ అబ్దావధిశాసితం తస్మిన్నబ్దే రోమనచక్రవర్తినామధికారే పరిక్షీయ్యమాణే గాతనామకైః రోమనవిషయస్య మధ్యే అవస్కంతితే గాలవిషయస్య రక్షణాయ చక్రవర్తినా నియుక్తసేనాయాం బ్రైటనశూరాః నియోజితాః। తతో విషయమధ్యరక్షణాయ తదా రోమనచక్రవర్తి హానోరి అసనామా బ్రైటనాదివిషయేషు స్వసేనా స్సమానీయ్య స్వముఖ్యరక్షణపరో బ్రైటనవిషయేచ స్వాధికారిణః సమాహూయ స్వాధికారమపవాహయామాస। ఏవం రోమనాధికారం బ్రైటనవిషయా దపనీతం ఐర్లాండద్వీప మపి రోమనై శ్శాసితమధ్య తదధికారాద్విముక్తం ఏసిత్మన్నన్తరే బ్రైటనాః

౪౧౪ క్రీ॥ అ॥ ౩౧౦౧ = ౩౫౧౫ కల్యబ్దే బ్రిటనమతావలంబినో భవన్॥

ఆంగ్లాః క్రీ॥ అ॥ (౪౧౧) క॥ అ॥ ౩౫౧౧—౩౧౦౧ + ౧౦౬౦

క్రీ॥ అ॥ క॥ అ॥ = ౪౧౬౧

ఏవం రోమనైః బ్రిటనవిషయే సంత్యక్తే తైః నిర్జితాన వ్యాన వరతం దక్షిణ బ్రిటన వర్తమానాంగ్లవిషయావస్కందన పరాన్ స్కాంటాన్వారయితుం తైః రోమనైః ఉభయవిషయమధ్యే నిర్మిత మహాభిత్తే రద్యతైః రక్షణే త్యక్తే తే స్కాంటాః తాంభిత్తింక్రాన్త్వా వారం వారం బ్రిటనా నవస్కందయన్తో ధనార్థినో నిర్దగ్ధపల్లీఖేటనగరం పీడ్యమానప్రజం బ్రిటనం కల్లోలవినశం చక్రుః॥ డేనాః డెన్మార్కనామ ప్లక్షద్వీపే ఉత్తరస్థాల్ప విషయ వాసినోపి నౌకదశ్యవః పూర్వం రోమన చక్రవర్తినః నౌకాసైన్యైర్దమితాః నిగూఢాశ్చరంన్తోద్య రోమనాధికారె క్షీణే నిర్భయం బ్రిటనమవాస్కంతయన్ । ఏవం బ్రిటనాః అవస్కందకైః స్సంపీడితాః స్వయం క్షీణ బలాః తేషాం నివారణే అశక్తాః దుఃఖితాః । అపిచ తే ద్విధా విభక్తాః సవిగ్రహా అభూవన్ । తేషా మేక పక్షః రోమ నేన అంబ్రోసి అసనామకేన అన్యఃపక్షః బ్రిటనే వోర్టిజరన్నామకెనచ అధిష్ఠితః॥ తత స్తయోః కలహః దేశస్స నాశహేతురభూత్ । తతో వ్రోర్టిజరీనః స్వసమీపశసముద్రే నౌకావస్కందకాన్ । శర్మన విషయె ఆంగ్ల సేక్సనీజటానామ రాష్ట్ర వాసినః సహాయార్థం మాహ్వాయామాస॥ తత ఆంగ్లాః స్వబంధుభిః జట్లైః సెక్సనైశ్చ సంయుతాః హెంగిస్థ, హార్సానామకాభ్యాం స్వనాథాభ్యామధిష్ఠితాః ౪౪౯ + ౩౧౦౧ = ౩౫౫౦ అబ్దె కెంటరాష్ట్ర బ్రిటనస్య దక్షిణస్థం సంప్రాప్య బ్రిటనాన్ జిత్వా తద్రాష్ట్రం వశేచక్రుః॥ తతో వర్టిజరీనః హెంగిస్థస్య సుతాం రోలేనానామకా ముపవహాత్ ।తతో అన్యేచ ఆంగ్లాభూయం తత్రజగ్ముః॥

అన్యే బ్రిటనైః అల్పభూపాస్సంభూయ ఏకం నృపంద్రాగాన నామ్నాచక్రుః॥ సఏవ ఆర్థరనామనృపో మహానభూత్ । సః స్వ

సేనాపతిభిః పఞ్చభిర్యుతాశః ఆంగ్లానవస్కాండదేశాన్ పష్టి సమరేష్వ జయత్ ॥ అన్త్యసః ౫౪౨ క్రి॥ అ॥ ౩౦౦౧ = ౩౬౪౩ కల్యబ్దే స్వభ్రా త్ర జేనయుద్ధ్యన్నిహతః । (కోలియ రేనకృతచరిత్రం॥)

ఏవం ఆర్థర నృపే నిహతే ఆంగ్లాః ప్రబలాభూత్వా ప్రథమం వర్తమాన సాంగ్ల విషయస్య దక్షిణభాగం వశేచక్రుః । ఏతే ఆంగ్లాః, సెక్సనాః, జటాశ్చ్రయే ఏవం బ్రిటన మజయన్ తే త్రయః ఏకవంశస్య ఓడినాఖ్యస్యాన్తర్భూతా ఏవ యేషాం కులకందః దేవో ఓడేనఇతిఖ్యాతఇతి తైః పురాప్రకటిత మితిచరిత్రకారో ఎడ్వర్డఅగస్థసప్రీమన నామకః అలిఖత్ । తస్మాత్తేషాం కందవిషయ ఏవం నిశ్చయః కరణీయః॥

వోడెన ఇతి పురాతా నాంగ్లానాం దేవో బుద్ధ ఏవ చాంద్రః యస్మాత్ బుధవారః తేషాం వోడినవారః । యత్ బుధః గ్రహేషు తైః మర్క్యురీతిఖ్యాతః తన్నామ గ్రీకైః రోమనైశ్చ బుధస్యోక్తః ॥

తస్మాత్ ఆంగ్లానాం వోడెనః బుధ ఏవతస్మాత్తేషాం కులకందః బుధః । తస్మాత్తె చంద్రవంశీయాః ఏతే చంద్రవంశీయాః హైహయాస్తాలజంఘాశ్చ సగరచక్రవర్తినా నిర్జితాః భారత విషయాన్నిష్కాసితాః జంబూద్వీపస్య పశ్చిమవిషయాన్ భ్రమంతిః క్రమశః ప్లక్ష ద్వీపస్య దక్షిణవిషయాన్ ప్రాప్య అత్ర శర్మన విషయె ఆంగ్లనామ రాష్ట్రం, జతనామ రాష్ట్రం, సెక్సన నామ రాష్ట్రంచ సంస్థాపయామాసుః । ఆంగ్లనామ రాష్ట్రం ప్రాయశః అంగారనామకేన తేషామేకతమేన సంస్థాపితం । అంగారాదేవ ఆంగారాః ప్రాభవన్ । ఆంగారశబ్దవ వాంగ్లమితి వైరూప్యం ప్రాప్తః। అన్యో జటినామకః జటనామ రాష్ట్రం సంస్థాపయామాస । తత్కులజాః జటాఅభూవన్ । సెక్సన రాష్ట్రంచ ప్రాయశః శకసహనామకేన తేషా మన్యతమేన సంస్థాపితం యః బహూన్ శకాన్ హత్వా తన్నామప్రాప తస్య వంశ్యాఃశకసహానా ఇతిఖ్యాతాః తచ్ఛబ్దమేవ సెక్సన ఇతి వైరూప్యతాం ప్రాప ॥ ఆంగ్లానాం ప్రధానదేవో ఓడేనః నేక్సనైః మర్క్యూరి ఇతిచిచఖ్యాతః తేషాంకులకందః పూర్వోక్త బుధః యస్యనామ్నా బుధవారః తైః ఓడేనవార ఇతిఖ్యాతశుక్రశ్చతైః ఫ్రీయాడుతి(ఫ్రీమూశబ్దస్యతద్భవః)ఖ్యాతః ఓడేనస్యమహిషీతి ఖ్యాపన్తే ఆర్యాణాం జోతిర్గణనే శుక్రః స్త్రీ గ్రహా

ఇతి సంకేతః రోమనైః శుక్రః వీనస ఇతి స్త్రీ దేవత్వేన ఖ్యాపనా చ్చ ఆంగ్లేయాః రోమనైః విశేషపరిచయేన శుక్రం స్త్రీ దేవతాత్వేన అఖ్యాపయన్ అపిచ మర్క్యూరీతి వోడేనస్య నామ తైః రోమనైర్గృహీతమేవ ఏతే ఆంగ్లాః ప్రాగార్యా అపి చిరం తేభ్యః దూరతస్థితత్వాత్ శుక్రః పురుష ఇతి విస్మృత్య రోమనాచార మృగృహ్ణన్ అపిచతైః బృహస్పతిః థారేతి వర్షదేవ ఇతిఖ్యాప్యతే ఏతన్నామ వర్షధారా అనుస్మృత్యథార ఇతితైః కృతం ఆర్యాణాం వర్షదేవం శక్రం విస్మృత్య ఏతే తస్య గురుం బృహస్పతిం తస్యాధిపం చక్రుః। యస్మాత్సః జూపిటరేతిచ రోమనా ననుసృత్యఖ్యాతః। తస్మాత్ పూర్వోక్త మతమపితైః రోమనైర్గృహీతం। మంగలశ్చతైః టివఇతి (దేవశబ్దస్య తద్భవః) ఖ్యాప్యతే। తస్యమార్స ఇతిచ రోమనైర్నామ గృహీత్వాఖ్యాప్యతే। శనిశ్చతైః శాతర్న ఇతి ఖ్యాప్యతే। భానుం సోమంచ సన్నేతి మూనేతిచ ఖ్యాపయంతి। ప్రథమశబ్దః సూర్యశబ్దా త్సముద్గతః ద్వితీయః మనశ్శబ్దాత్। యస్మాత్ సోమః భగవతః మనస్సంభూతఃతస్మాత్ తేతంమూన ఇతి అఖ్యాపయన్। తేషాం బాల్డరనామకాది అన్యే దేవాః దేవ్యశ్చ బహవః ఆసన్।

ఏవమాంగ్లైః (౫౪౨) ౩౬౪౩ అబ్దె బ్రిటనస్య దక్షిణభాగే సమాక్రాన్తె తస్య నామ తదారభ్య ఆంగ్లవిషయ ఇతిఖ్యాతం॥ ఏవమాంగ్లాః బ్రిటనస్య దక్షిణం జిత్వా సప్తరాష్ట్రాణి కృత్వా శశాసుః। తాన్యేవం ౧ కెంటః, ౨ దక్షిణశక్సని, ౩ పశ్చిమశక్సని, ౪ ప్రాక్స్సెకని, ౫ ఉత్తరాంబ్రిలి, ౬ ప్రాచీఅంగ్లిఅ, ౭ మర్సిఅ, ఇతి తేషా మాదిమనృపో హెంగిస్థనామకః క్రీ॥ అ॥ ౪౪౯ + ౩౧౦౧ = ౩౫౫౦ కల్యాబ్దె కెంటరాష్ట్రె బ్రిటనా నజయదితి పూర్వముక్తం। క్రీ॥ అ॥ ౪౫౫ + ౩౧౦౧ = ౩౫౫౬ కల్యాబ్దె బ్రిటనాః పునస్సమరోన్ముఖా అభూవన్। తతో ఎల్సుఫోర్డునగరె ఆంగ్లానాం బ్రిటనానాంచ మహతి సంగరె జాతెవర్టిజనస్య సుతః హెంగిస్థస్య భ్రాతా హార్సాల్సానామకశ్చ నిహతౌ। కింతు ఆంగ్లేశ్వరః హెంగిస్థః విజయం ప్రాప। తతస్సః సుతం ఈస్కనామకం సేనాపతిం చకార। పునశ్చ క్రెఫర్డునగరె హెంగిస్థః బ్రిటనానజయత్ కింతు తదనంతరం సః బ్రిటనైః పరాజితః తానటద్వీపం ప్రాప్య అష్టవర్షాణ్ తత్రన్యవసత్ తతో బ్రిటనాః

రోమనేశ్వరస్య కాన్స్టన్టైనస్య వంశజం అంబ్రోసియస నామకం నృపం చ క్రుః యః వర్టిజరణం జిత్వా ఆంగ్లాంశ్చ తాన్ తద్ద్వీపాత్ నిష్కాసయామాస । కింతు క్రి॥ అ॥ ౪౬౫ + ౩౧౦౧ = ౩౫౬౬ కల్యబ్దే హెంగిస్థః విజయమవాప్య కెంటరాష్ట్రం పునర్వశే చకార । క్రి॥ అ॥ ౪౭౩ + ౩౧౦౧ = ౩౫౭౪ అబ్దే పునః బ్రిటనాన్ జిత్వా రాష్ట్రం నిస్సపత్నం శశాస । సః క్రి॥ అ॥ ౪౮౮ + ౩౧౦౧ = ౩౫౮౯ కల్యబ్దే దిష్టాన్తం గతః । తతస్తస్య సుతో ఈస్క నామకః పిత్రాసన మారుహ్య కెంటనృపోభవత్ తద్వంశ్యాః తత్ర శశాసుః । ఏవం హెంగిస్థేన కెంటరాష్ట్రే నిర్జితే అన్యో ఆంగ్లనృపః ఈలా నామకః సుతత్రయే సమేతః క్రి॥ అ॥ ౪౭౭ + ౩౧౦౧ = ౩౫౭౮ కల్యబ్దే సెల్సియాద్వీపె సముద్రతీర్య బ్రిటనైః నిర్జితోపి తత్రైవస్థితః క్రి॥ అ॥ ౪౯౦ + ౩౧౦౧ = ౩౫౯౧ కల్యబ్దే ఆంద్రిడానగరె బ్రిటనాం జిత్వా తాం నగరీం దదాహ । క్రి॥ అ॥ ౪౯౧ + ౩౧౦౧ = ౩౫౯౨ కల్యబ్దె సః దక్షిణ సెక్సనీతి రాష్ట్రం సంస్థాపయామాస । తదనంతరం పంచస్వబ్దేషు గతేషు కర్డిక నామకః అన్య ఆంగ్లేశ్వరః బ్రిటనస్య సంపశ్చిమానూపె సముత్తీర్య తత్ర నృపేణ నటన్లి ఓద నామకేన నిర్జితః స్వబంధూనామితరేషాం సాహాయ్యేన క్రి॥ అ॥ ౫౦౧ + ౩౧౦౧ = ౩౬౦౨ అబ్దె అనూప నామ నగరే కంచన బ్రిటనపతిం నిజఘాన । క్రి॥ అ॥ ౫౦౮ + ౩౧౦౧ = ౩౬౦౯ కల్యబ్దె నటన్లి ఓధః కర్డికం జిత్వా విద్రావయామాస । కింతు సః తమనుద్రవన్ సైద్రిక నామకేన నిహతః ఏవం కర్డికః బ్రిటనేశం అజయత్ । పునశ్చ క్రి॥ అ॥ ౫౧౪ + ౩౧౦౧ = ౩౬౧౫ కల్యబ్దె స్వభ్రాతుజాభ్యాం స్టఫ విటిగార నామకాభ్యాం సంగతః బ్రిటనాం జిత్వా అంతే క్రి॥ అ॥ ౫౧౯ + ౩౧౦౧ = ౩౬౨౦ కల్యబ్దె బ్రిటనా ఏవానద్యాం చార్ఫర్డ నగరె జిత్వా పశ్చిమసెక్సన రాష్ట్రం సంస్థాపయామాస । సః క్రి॥ అ॥ ౫౩౪ + ౩౧౦౧ = ౩౬౩౫ కల్యబ్దె దిష్టాన్తం గచ్ఛన్ సుతం సైద్రిక నామకం ప్రధాననృపం కృత్వా స్వభ్రాతృజాన్ బ్రిటనామద్వీపే శ్వరాన్ చకార తతో అన్య ఆంగ్లేశ్వరాః బ్రిటనద్వీపం సమాగతాః ప్రాక్సెక్సన దక్షిణసెక్సనాది రాష్ట్రాణి సంస్థాపయామాసుః క్రి॥ అ॥ ౫౩౦ + ౩౧౦౧ = ౩౬౩౧ అబ్దె ఏతే సర్వే సెక్సన ఆంగ్లేయాః సర్వే సంభూయ ఇర్బినవైన నామకం స్వాధీశం చక్రుః తతో అన్యే ఆంగ్లాః ఇడా నామకేనాధిష్ఠితాః

జటరాష్ట్రౌ త్సమానతాః బ్రైటనం ప్రాప్య అనూహవిషయాం జిత్వా
బంబర్గనామ నగరం ఇడస్య మహిష్యాః బర్బానామికాయాః నామ్నా
స్యవేశయన్ స ఇడనామకః క్రీ॥ అ॥ ౫౪౭ + ౩౧౦౧ = ౩౬౪౮ అబ్దే
రాజ్యే అభిషిక్తః టైసీనద్యాః దక్షిణతీరే బర్నిసయారాష్ట్రం సంస్థా
ప్య ద్వాదశాబ్దాన్ శశాస । అన్య ఆంగ్లేశ్వరః సోమిల నా
మకః బ్రైటన విషయం సమాగతః బ్రైటనా నజయత్ ।
తద్వంశ్యః ఇలానామకః క్రీ॥ అ॥ ౫౬౦ + ౩౧౦౧ = ౩౬౬౧ కల్యబ్దే
అరీన్ జిత్వా నిస్సకత్నం రాష్ట్రం థిరానామకం సంస్థాపయామాస
తద్వంశ్యః క్రియోదా నామకః అహంబరనదీం తీర్త్వా బ్రైటనస్య
మధ్యావధి క్రీ॥ అ॥ ౫౮౬ + ౩౧౦౧ = ౩౬౮౭ కల్యబ్దే అజయత్
తద్వంశ్యాః బాధ్యాంగ్లా ఇతిఖ్యాతాః మధ్యశాక్సన విషయం సంస్థాప
యామాసుః । ఏవ మాంగ్లనాథైః బ్రైటనవిషయః నిర్జితః । ఏవం
తేషు శాసత్సు తేషామేకతమః కెంటనామరాష్ట్రాధిపః ఏథల్బరటనామ
కః క్రీ॥ అ॥ ౫౬౮ + ౩౧౦౧ = ౩౬౬౯ కల్యబ్దే పశ్చిమసెక్సనృపం
కట్టికస్య పౌత్రం సీవిలిననామకం యోద్ధుమగమత్ । కింతు తస్మిన్స
మరే ఓస్లాకన్నీబానామకౌ తస్య సేనాపతీ నిహతౌ । ఏథల్బర్టశ్చ కృ
చ్ఛ్రాదపససార । సీవిలనశ్చ తతో బ్రైటనాన్ క్రీ॥ అ॥ ౫౭౧ + ౩౧౦౧
= ౩౬౭౨ కల్యబ్దే బేర్ఫరనామనగరే జిత్వాలీటన, ఐల్సబరీ, బెన్సిం
టన ఏన్షామనగరాణ్యజయత్ । తతో క్రీ॥ అ॥ ౫౭౭ + ౩౧౦౧ =
౩౬౭౮ కల్యబ్దే ద్యారహామనగరే త్రీన్ బ్రైటన నృపాన్ కాన్మైల,
కాన్డిదాన, ఫారన్మైలనామకాన్ జిత్వాగ్లాస్టర, సిరింసెష్టర, బాత
నామనగరాణ్యజయత్ । తతస్య సీవిలినఃఏవం నిర్జితరాష్ట్రం సమ్య
క్స్వపాలనే నీత్వా పునః బ్రైటనాన్ జేతుమగమత్ । శవరన
నద్యాం ఫ్రిథర్న నామనగరే సమరే జాతే సీవిలినస్య సుతఃకుథ
నామకః సమరే నిహతః । కింతు ఆంగ్లయాః సమీపరాష్ట్రం నిర్జిత్య ।
బహుధనచ గృహీత్వాన్యవర్తత । తతః కతిపయ వత్సరేషు గతేషు॥
దక్షిణసేక్సనృపే ఈలానామకస్య సుతే సిస్సనామకే దిష్టాన్తం గతే
తద్రాష్ట్రం సీవిలినఃజగ్రాహ।కింత్వచిరాదేవసః స్వప్రజాభిః సింహాసనాత్
భ్రంసితోభవత్ । సః క్రీ॥ అ॥ ౫౯౩ + ౩౧౦౧ = ౩౬౯౪ కల్యబ్దే
దిష్టాన్తం గతః తతస్తస్య భ్రాతృజః సిఓల్రికనామకః సింహాసనమారురో
హ । ఏవం పశ్చిమ సేక్సనృపే సీవిలినవామకే దిష్టాన్తం గతే కెంటన్నృ

పః ఎథల్బర్ట నామకః ప్రబలోభూత్వా చిరం శశాస । సః క్రీ॥ అ॥
౫౯౭ + ౩౧౦౧ = ౩౬౯౮ కల్యబ్దె స్వభార్యయా భర్తానామకయా
సహాగోమనగరా త్సమాగతే న్రగే గరీనామ క్రైస్తమతాధిపేన ప్రే
షి తేన క్రైస్తవమతాచార్యేగ క్రైస్తవమతం ప్రవేశితః । సః కాంట
రబరీనామకస్య స్వరాజధాన్యాం క్రైస్తవాలయం నిర్మమే । తతో
ఏక్సెక్సనృపో శ్రిసిబర్ట (శ్రిభర్తః) నామా క్రైస్తవ్రో భవత్ ।
ఏతస్మిన్నంతరే ఏడ్విననామకః తేషా మేకతమస్య బ్రెట్వల్డానామకస్య
కులజో ఆంగ్లేనినామ రాష్ట్రిమాన నామ ద్వీపం చ ప్రథమతః
అజయత్ । తతస్స ఏడ్వినః తేమ్సానద్యాః ముఖపర్యంతం జి
త్వా తత్ర నగరం నిర్మమేత దద్యాపి తస్య నామ్నా ఏడ్విన
బర్గ ఇతిఖ్యాతం । తతస్స క్రైస్తవో భవత్ । తస్మిన్ దిష్టాన్తం
గతే తస్య సుతో ఓస్వాల్డ నామకోపి క్రైస్తవమత మవలలంబె।
తేన పితుః ప్రథమరాష్ట్రం ఉత్తరాంబరమాత్రమేవ శాసితం ఆంగ్లా
నాం సప్తరాష్ట్రాణి అస్తె త్రిధాభవన్ । తేచఉత్తరాం బ్రియా మ
స్సిఅ వెస్సెక్ససజ్ఞాః తతో చిరాదేవ ఉత్తరాం బ్రియామర్సి అన్నృ
పేణ నిర్జితం । మర్సి అన్నృపాణాం ద్వావ్రఫఖ్యాతా । తేచ పెండ
ఓఫానామకౌ । తయో రోఫానామ నృపో (మహాభిషణ ఇతి) వెల్సరా
ష్ట్రి మజయత్ । తతస్సః వెస్సెక్సరాష్ట్రే చ విపులం భాగమజయత్।
తత్సుతాయాః ఏడబర్గానామకాయాః పతిః బ్రిత్రికనామకః వెస్సెక్సనా
మరాష్ట్రనృపశ్శ్య సింహాసనమారురోహ । తతో ఏడబర్గాపతిం విష
దానేన హత్వా ఫ్రాంసవిషయం ప్రతిఫలాయనం చకార । సబ్రీఓత్రి
కః సింహాసనం క్రమాచ్చాగతః।తస్మాత్ పూర్వనృపస్యాసైనవుల్ఫస్యదా
యాదాః తేనవ్యరుధ్యన్ యెషాం ప్రధానః ఎగ్బర్ధనామా తేన యోద్ధుం
అశక్నువన్ తద్వీపయాత్ పౌష్కరమహాద్వీపం గత్వా తత్ర శార్లమేన
నామ శర్మనాదివిషయాణాం చక్రవర్తిన స్సేనాసుయోధత్వం ప్రాప॥
ఏడ్బర్గాచఫ్రాంసాదపి నిష్కాసితా భిక్షాటనం కుర్వతీ ఇటలీ విషయె
మమార। తత ఎగ్బర్టః ఓపస్య సుతః ఏతావత్ చతుర్దశసంవత్సరాన్
చార్లమేన నామక శార్మనచక్రవర్తిసన్నిధౌ వసన్నత్రా గతేఃపితు
స్సింహాసనే అభిషిక్తో భవత్ ।తతస్సః దేవనరాష్ట్ర వాసాన్ బ్రైటనాన్
జిత్వా కారన్వాలారాష్ట్ర మప్యజయత్ । తత మర్సి అరాష్ట్రే అక్రమ
నృపం బరన వుల్ఫనామకం సమరె హత్వా ఎస్సెక్స రాష్ట్రమప్య

జయత్ ॥ తతస్స అచిరాదేవట్వ్యాటానద్యాః దక్షిణే సర్వం విషయ మజయత్ । ఏవం ౮౨౭ క్రీ॥ అ॥ + ౩౧౦౧ = ౩౯౨౮ అబ్దే నిర్జిత విషయస్య ఇంగ్లాండు ఇతి ఆంగ్లానాం విషయఇతినామచకార ॥

తస్య రాజధానీ లండననామనగరీ తెమ్స్యాతీరె అభవత్ । స ఎగ్బర్టః ౮౩౯ + ౩౧౦౧ = ౩౯౪౦ అబ్దె దిష్టా న్తంగతః । తత స్తస్య సుత ఏతెలవులఫనామకః పిత్రాసన మారురోహ ఔ త్తరీయైః బ్రైటనైః లండననగరే ౮౫౧ + ౩౧౦౧ = ౩౯౫౨ అబ్దె అవస్కందితె స నృప ఏతెలవులఫఃతాన్ స్సరేరాష్ట్రే ఓక్లెనగరె ఆజయత్ । స ఏతెలవులఫః ౮౫౮ + ౩౧౦౧ = ౩౯౫౯ అబ్దె దిష్టా న్తంగ తః తత స్తస్య సుతో ఏతలబాల్టనామకః పిత్రాసన మారుహ్య ౮౬౦ + ౩౧౦౧ = ౩౯౬౧ అబ్దావధిశశాస । తత స్తశ్యానుజః ఏతలబర్టనామ కః సింహాసనమారుహ్య ౮౬౬ + ౩౧౦౧ = ౩౯౬౭ అబ్దావధిశశాస ! తత ఏతెలవులఫస్య తృతీయ్యసుతః ఏత ల్రేడనామకః పిత్రాసన మారురోహ తస్మిన్ శాసతి ఔ త్తరీయాః డేనాశ్చ ౮౭౦ + ౩౧౦౧ = ౩౯౭౧ అబ్దె సమాగతాః ప్రాచీత అంగ్లేయరాష్ట్రస్య నృపం ఏడ్మండ నామకం హత్వామర్సిఅరాష్ట్ర మపిజిత్వానృపాత్కారమగృహ్ణన్ । తత ఏత ల్రేడఃఅనుజేనఅల్ఫ్రర్డనామకేనయుతఃతత్రాగతః౮౭౧ + ౩౧౦౧ = ౩౯౭౨ అబ్దె తాన్ జిత్వా వ్యద్రావయత్ । తతో డేనాః పునః బ్రాల్టి కాత్స్వబలానిస మానీయ్య పునస్సమరోన్ముఖాఅభూవన్ ।ఏత ల్రేడః, తాన్ స్సరేరాష్ట్రె మార్టాననగరె సంయోధయత్వా మహాఘోర సమరే తానజయత్ । తదాపి సఃకృతక్షతఃకతిపయదినానన్తరమేవ స్వ ర్యాతః॥ తత స్తస్య అనుజ అల్ఫ్రర్డనామకః సింహాసనమారురోహ । స అల్ఫ్రర్డః ఆంగ్లనృపాణాంమహానభూత్ । సః (౮౭౧) ౩౯౭౨ అబ్దే అభిషి క్తః

తదాడేనాఃవెస్సెక్సకెంటససేక్సప్రాచీఆంగ్లియరాష్ట్రాణి జిత్వా ఉ త్తరాంబ్రిఅమర్సిఅమపీ వశేఅకుర్వ న్త ॥ అల్ఫ్రర్డశ్చ ౮౭౮ + ౩౧౦౧ = ౩౯౭౯ అబ్దె సమరసేతురాష్ట్రె అతెలనేనామనగరం ప్రాప్య సేనాం సన్నహ్యప్రాచీ ఆంగ్లి అనలపండేన కులజం గుర్త్రమనామక మజయత్ । తత స్సగుర్త్రమః ఆంగ్లనృపేణ సంధించకారయేన ఆంగ్ల నృపస్య అధికారః పశ్చిమసెక్స, దక్షిణసెక్స, కెంట, పశ్చిమమర్సియా

రాష్ట్రేషు అంగీకృతం । ౮౮౬ + ౩౧౦౧ = ౩౯౮౭ అబ్దె డేనన్నృపో గుత్రమః లండననగరం తత్సమీపరాష్ట్రాణి అల్ఫ్రెడాయ అదదత్ ॥

౮౯౩ + ౩౧౦౧ = ౩౯౯౪ అబ్దె డేనాః ఆంగ్లవిషయ స్యాద క్షిణాభాగ మవాస్కందయన్ । తతః ౮౯౭ + ౩౧౦౧ = ౩౯౯౮ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వర అల్ఫ్రెడ్డః మహాజవనా నౌకాన్నిర్మాయతేన జయత్ యస్మా త్తదారభ్య తేషా మవస్కందనానినా భవన్ । ఏవం శాసన్సన అల్ఫ్రెడ్డః ౯౦౧ + ౩౧౦౧ = ౪౦౦౨ కల్యబ్దె దివం ప్రాప॥

తత స్తస్య సుత ఏడ్వర్డ్నామకః పిత్రాసన మారురోహ । ౯౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౦౧౯ అబ్దె మర్సిఅన్నృపే ఏతలబాల్టనామకే మృతే మర్సిఅఏడ్వర్డేన వశంనీత్వా పశ్చిమసెక్సరాష్ట్రె సంమిళితం॥

౯౨౨ + ౩౧౦౧ = ౪౦౨౩ అబ్దె పంచరాష్ట్రాధిపాః డేనాః వేల్సరాష్ట్రస్యోత్తర భాగాధిపశ్చ ఎడ్వర్డంస్వాధీశ మకుర్వన్త॥

౯౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౦౨౫ అబ్దె ఉత్తరాం బ్రిఆస్కాట, వేల్సరాష్ట్రె స్త్రాత్క్లైడనామభాగస్యచ ఏడ్వర్డమధీశ మకుర్వన్త ॥

౯౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౦౨౭ అబ్దె ఏడ్వర్డే దిష్టాంతంగతే తత్సుత ఈతల్స్టాన్నామకః పిత్రాసన మారురోహ ॥

సః పంచాశదబ్దాన్ శశాస యస్మిన్ కాలె సః డేనానాం ఉత్తరంబ్రిఆరాష్ట్రం ఇంగ్లాండస్య పశ్చిమ భాగం చ స్వపాలనేనయత్॥

౯౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౦౩౮ అబ్దె సః ఐరీయర్యాన్ (ఐర్లాండు వాసాన్) స్కాటాన్ వెల్సాంశ్చ బ్రూన స్బర్గనగరే అజయత్॥

౯౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౦౪౧ అబ్దె ఈతల్స్టాన్నామకే దిష్టా న్తం గతే ఏడ్మన్డనామకః ఈతల్స్టాన్తనస్య భ్రాతా సింహాసనమారురోహ । (౭౪౫) ౪౦౪౬ అబ్దె ఏడ్మన్డః కంబర్లాండరాష్ట్రం జిత్వా మాల్కమాయస్య సామంతత్వేనా దదత్ ॥

(౯౪౬)౪౦౪౭ అబ్దే తస్మిన్ దిష్టాన్తంగతే తస్య భ్రాతా ఈడ్రేడ నామకః సింహాసన మారురోహ। సః ప్రాయశః సర్వ మింగ్లాండు విషయం నవాబ్దాన్ శశాస॥

తస్మిన్ ౯౫౫ + 3౧౦౧ = ౪౦౫౬ అబ్దే దిష్టాన్తంయాతే తస్య భ్రాతృజో ఈడ్విగనామా సింహాసన మారురోహ। సః స్వానుజం ఈడగారనామకం ఉత్తరాంబ్రి ఆరాష్ట్రె స్వయువరాజం చకార॥

(౯౫౭) ౪౦౫౮ అబ్దే సర్వే ఆంగ్లా నృపం భ్రంశయిత్వా ఈడగారం నృపంచక్రుః॥

౯౫౯ + 3౧౦౧ = ౪౦౬౦ అబ్దే ఈడ్విగః లోకాన్తరం ప్రాప ఈడగారశ్చ నృపో భవత్॥

(౯౬౦) ౪౦౬౧ అబ్దే కంటరబర్యా క్షైత్రస్థాచార్యో డస్తాన్ నామకః తస్య అమాత్యో భవత్॥

(౯౭౫) ౪౦౭౬ అబ్దే తస్మిన్ లోకాన్తరం గతే ఏడ్వర్డ నామా తస్య సుతః సింహాసనమారురోహ। తస్యాబ్ద చతుష్టయ పాలనం కలహ కల్లోలిత మభూత్॥

అనేన ఏవ (౯౭౯) ౪౦౮౦ అబ్దే మారితః॥ తతస్తస్య ద్వైమాతురో భ్రాతా ఈతెల్రేడనామా నృపో భవత్॥

౯౮౮ + 3౧౦౧ = ౪౦౮౯ అబ్దే తస్య అమాత్యోడన్ స్టనః దిష్టాన్తంగతః॥

౯౯౧ + 3౧౦౧ = ౪౦౯౨ అబ్దే డేనైః స్వవిషయే అవస్కందితే స ఈతెల్రేడః ప్రజాభ్యో ధనమాహృత్య తేషాం ధనం దత్వా స్వవిషయాని వర్తయామాస॥

౯౯౪ + 3౧౦౧ = ౪౦౯౫ అబ్దే డేనైః లండననగరే అవస్కందితే ఈతెల్రేడః తాన్ జిత్వానివర్తయామాస॥

౧౦౦౨ + 3౧౦౧ = ౪౧౦౩ అబ్దేడేనానాంవిజయే ప్రబలస్య సహాయతా

మభిలష్య్ క స ఈతెల్రేడః నార్మండినామగాల విషయాధిపస్య ప్రథమరి చర్డనామకస్య సుతా ఎమ్మానామకా ముపాహ॥తతో బహుశో డేనా నిహతాః ॥

(౧౦౦౩) ౪౧౦౪ అబ్దే స్వేండుననామకో డేన నృపః ఆంగ్లే శైన స్త్రీయ్యా నిధనస్య ప్రతిక్రియాం కర్తుం ఇంగ్లాండు విషయ మవాస్కందయత్ ॥

సః ౧౦౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౧౧౪ అబ్దావధి తద్విషయ మవాస్కందయత్ । యదా ఈతల్రెడః నార్మండిం ప్రత్యపససార । కింతు ౪౧౧౫ అబ్దే డేనేశేస్వేండనామకే దిష్టాన్తం ప్రాప్తే ఈతల్రేడః పునస్స్వవిషయమాజగామ ॥

౧౦౧౬ + ౩౧౦౧ = ౪౧౧౭ అబ్దే ఈతల్రేడే దిష్టాన్తంగతే తస్య సుత ఏడ్మాండనామా మహాశూరః సింహాసన మారురోహ ॥

సః షడ్వారేండనా నజయత్ । అన్తే సః వంచితః బహుభిర్యోధైః ఏకాకీవశంనీతః తత స్సః డేన నృపేణ స్వేండుననామకస్య సుతేన కన్యూటనామకేన సంధిం చకార యేన డేనేశః ఆంగ్లవిషయస్య అర్థం లేభే ॥ కిం త్వచిరాదేవ సఏడ్మడః దిష్టాన్తంప్రాప । తతో డేనేశః సర్వ ఆంగ్లవిషయస్య నృపో భవత్ ॥

౧౦౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౧౧౮ అబ్ద స్యారంభే డేనేశః ఆంగ్లవిషయస్య నృపో భూత్వా ఏతెల్రేడస్య మహిషీం ఏమ్మానామకా ముపాహ ॥

౧౦౩౧ + ౩౧౦౧ = ౪౧౩౨ అబ్దే స్కాట్లాండువిషయస్య నృపో మాల్కమనామకః తంకన్యూటం స్వాధీశం చకార ॥

౧౦౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౧౩౬ అబ్దే కన్యూటః దిష్టాన్తం ప్రాప । తత స్తస్య సుతయోః హారల్డనామకః ఆంగ్లవిషయస్య ఉత్తరం శశాస॥

౧౦౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౧౪౧ అబ్దే హారల్డః దిష్టాన్తం ప్రాప తతో హార్డకనటః పితుస్సర్వ విషయస్య నృపో భూత్వా ఆంగ్లవిషయం ప్రాప్యద్వావబ్దౌ శశాస ॥

౧౦౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౧౪౩ అబ్దె ఆఙ్గ్ల పూర్వ నృపశ్య ఏత ్రేడస్య సుతో ఎడ్వర్డనామకః గడ్వినామమహాభూపేన ఆఙ్గ్ల విషయస్య నృపః కృతః ॥ అబ్దత్రయానన్తరం స ఏడ్వర్డః గడ్వినస్య సుతాం ఏడ్గితనామకాం ముపాహ ॥

౧౦౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౧౫౨ అబ్దె రాబర్టనామకః నార్మినరాష్ట్రీయః కెంటరబర్యాం మతాచార్యః కృతః గడ్వినః ఎడ్వర్డేన కలహం చకార । యస్మాత్స నృపః తం స్వవిషయా న్నిష్కాసయామాస । తత్రైవ నార్మండి అధిభూపః విలియమునామకః ఆంగ్లవిషయ నృపస్య దిదృక్షయా సమాజగామ ॥ తదా ఏడ్వర్డః తం స్వానంతరె ఆంగ్ల నృపం కర్తుం వాగ్దానమ కరోత్ ॥

(౧౦౫౨) ౪౧౫౩ అబ్దె గడ్వినః ఆంగ్లవిషయ మాజగామ (౧౦౫౩) ౪౧౫౪ అబ్దెతస్మిన్ లోకాన్తరంగతె తత్సుతో హారల్డనామకః పితుః పదె వెక్సస్య మహాభూపో భూత్వా నృపస్యార్థే స్వయ మేవ సర్వమాంగ్లం శశాస ॥

(౧౦౬౩) ౪౧౬౪ అబ్దె సహారల్డః వెల్సరాష్ట్రం వశె చకార ॥

౧౦౬౬ + ౩౧౦౧ = ౪౧౬౭ అబ్దె ఎడ్వర్డనృపే లోకాన్తరం గతే తస్య భ్రాతృజే ఏడ్వర్డనామకె లోకాన్తరం గమితేహారల్డః నృపః కృతః పశ్చిమాచార్యాలయా ఇతి ఖ్యాత క్రైస్తవాలయె అభిషిక్తః । తతో నార్మండి అధిభూపో విలియమః సింహాసనం న్యాయతః ఆత్మనఇతి ప్రచురయన్ సమరసన్నాహం చకార । తదా హారల్డశ్చ ఆంగ్లే ఉత్తరం గత్వా యార్కరాష్ట్రస్య అవస్కందకం స్వభ్రాతరం తోస్టగం నార్వ్యేనృపం హార్టల హార్డరాడనామకంచ అజియత్ । తత ఆంగ్లేశ్వరే దక్షిణం ప్రాప్తె నార్మండినాథో విలియమాహ్వాయః పెవెన్సినామనగరె ఆంగ్లవిషయె ఉత్తీర్యతం యోద్ధు మగమత్ । తస్మిన్నెవాబ్దె హేస్టింగ్సనగరె తస్య ఆంగ్లవంశె అన్తిమనృపస్య హారల్డనామకస్య నార్మనవంశ్యస్య విలియమనామనృపస్యచ అంగ్లవంశాన్తకరః నార్మనవంశభూతికరః సమరో౽భవత్ । తస్మిన్ సమరె హారల్టః నిహతః విలియమశ్చ విజయమవాప । తత ఆంగ్లా స్వపూర్వనృపస్య ఏడ్మన్డనామకస్య పౌత్రం ఈడగార ఈతిలింగనామకం నృపంచ క్రుః కింతు సః స్వసామన్త భూపైః స్సహ విజయినో నార్మనాధిపస్య

విలియమస్య వశంగతో అంగ్లవిషయస్య రాజధానీం లండననగరీం తస్య పశే చకార ॥ ఎవ మాంగ్లవంశాధికారః మ స్థిరః॥

ఆంగ్లనృపాణాం కాలే విదుషః

గిల్డాసనామకేన లాటినభాషాయాం బ్రిటనానాం చరితంకృతం యః ౫౭౦ + ౩౦౦౦ = ౩౬౭౦ అబ్దావధిజీవ। సీడ్మానామకః ఆంగ్లభాషాయాం ప్రథమగ్రంథకర్తాయః సృష్ట్యాదివిషయె కావ్యాని చకార ౬౮౦ + ౩౦౦౦ = ౩౭౮౦ అబ్దావధిజీవ ।

అల్డేల్మనామకః లాంటినభాషాకవిః ౭౦౯ + ౩౦౦౦ = ౩౮౦౦ అబ్దావధిజీవ.

బీడీనామకః ౬౭౨ + ౩౦౦౦ = ౩౭౭౩ అబ్దమారభ్య ౭౩౫ + ౩౦౦౦ = ౩౮౩౬ అబ్దావధిజీవయః ఆంగ్ల క్రైస్తవాలయానాంచరితానిచకార॥

అల్కునినామా శార్ల మేనస్య అధ్యాపకః మహాకవిః ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రం వస్తుగుణశాస్త్రంచచకార। ౮౦౪+౩౦౦౦ = ౩౭౦౫ అబ్దావధిజీవ॥

అల్ఫ్రడ్నృపః యః బైబిల్ నామ క్రైస్తవమతగ్రంథస్య మంత్రాన్ ఆంగ్లభాషాయాం చకార। బీడస్యచరితంచకార। ఈ సాపస్యగాథాన్ ఆంగ్లభాషాయాంచకార । ౯౦౧ + ౩౦౦౦ = ౪౦౦౨ అబ్దావధిజీవ అస్సరనామా పూర్వోక్తనృపస్య చరితం చకారయః ౯౦౯ + ౩౦౦౦ = ౪౦౧౦ అబ్దావధిజీవ

ఆల్ఫ్రికనామకః లాటినభాషావ్యాకరణం కృత్వా అంగ్లభాషాయాం అశీతీహోమిలి నామ గ్రంథం చకార॥

(౧౦౬౬) ౪౧౬౭ అబ్దె నార్మనవంశం॥ ప్రథమవిలియమః విజయీ.

తతో నార్మనవంశ్యః ప్రథమవిలియమః విజయీతిచ స్వకర్మణాఖ్యాతః ఆంగ్లవిషయస్య సింహాసనే ఆత్మాన మభ్యషేచయత్। అస్య నృపవంశే విషయం విచారయామః। ఏతే నార్మనాః నార్మండి

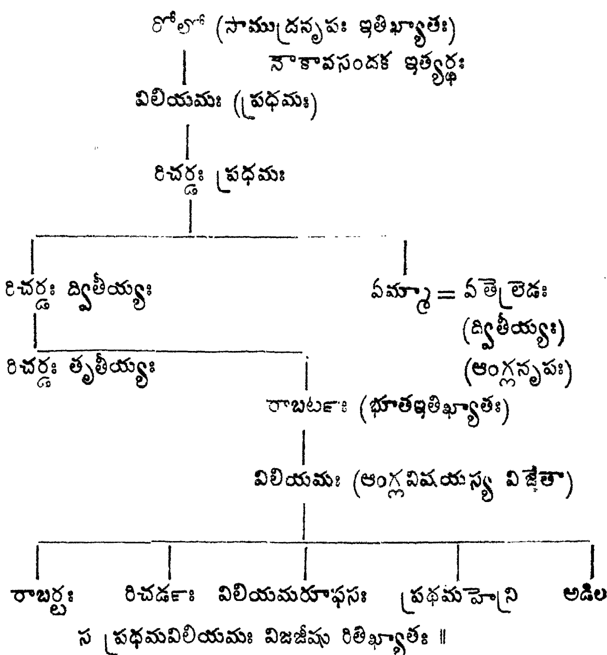
నామ ఫ్రాంసవిషయా న్తర్గత రాష్ట్రాదాగతాః ఫ్రాంసవిషయస్య ప్రాచీనప్రజాః ఫ్రాంకానామికాః డాన్యూబనదీ ప్రాన్తాదాగతా ఇతి భూలోకచరితే సప్తమసంపుటె ప్రథమతః ఉక్తం ౧౫౧౭ పత్రే రైనా నదీప్రాంతే తేషాం ప్రథమరాష్ట్ర మితితస్మాత్ గాలాఫరనామక ప్రాంసవిషయమాగతా ఇత్యుక్తం అపిచ తత్పూర్వం తెత్రా ఇతి ఖ్యాతాః గ్రీకవిషయా న్తర్గత రాష్ట్ర వాసిన ఇత్యుక్తం। అపిచ ఏకాదశ సంపుటె ఫ్రాంసచరితే తత్ర ప్రజాః సర్వాః కెల్టికకులజాః రోమనాః శార్మనా ఇతిచోక్తం బ్రైటనాః కెల్టికాః ఐక్ష్వాకా ఇతి పూర్వ మేవోక్తం ॥

ఫ్రాంసవిషయె బ్రైటన ఇతిచ భాగోస్తి॥ తస్మాత్ యె ప్రాంసవిషయె కెల్టికాః బ్రైటనాః బ్రైటనద్వీపవాసినాం బాంధవాః యెషాంనామ్నా ప్రాంసవిషయెపి బ్రైటనమితిరాష్ట్ర మభవత్। రోమనాః ప్రాంసవిషయస్య రోమనచక్రవర్తినా విజయా న్తరం తత్రాగతాః నతత్రపూర్వ వాసినః। తస్మాత్ ప్రాంసవిషయె ప్రజాః ప్రాయశో ఫ్రాంకాః ఇతిఖ్యాతాః శార్మనాశ్చ ఏకస్కంధా ఏవ॥ శార్మనా నామాదిః ట్యూటనమితిఖ్యాతః॥ ట్యూటానాః ఆంగ్లాశ్చ ఏకకులజా ఇతి అష్టాదశ సంపుటే ఆంగ్లచరితే 33 పత్రె ఉక్తం॥

ఆంగ్లాః చంద్రవంశ్యాః హైహాయా ఇతిపూర్వమేవ దర్శితం తస్మాత్ ఫ్రాంకాః శార్మనాః ఆంగ్లాశ్చ చంద్రవంశ్యాః హైహయాః। యస్మాత్ ప్రాంసవిషయ ప్రాచీనప్రజాః ప్రాయశః ఫ్రాంకాః తస్మాత్ తద న్తర్భూత నార్మనరాష్ట్ర వాసినః తదధిపాశ్చ ఫ్రాంకా ఏక॥

తస్మాత్ నార్మనాధిభూపాః ఫ్రాంకా ఏవ॥

తస్మా త్తైనార్మనాధిభూపాశ్చ హైహయవంశజాః యె ఆర్యావర్తాత్ ఏతత్ ప్లక్షద్వీపం ప్రాప్య తత్రతత్ర ట్రాఇరాష్ట్రే డెన్యూబ సమీపరాష్ట్రే రైనాసమీపరాష్ట్రేచ ఇతరైః ఫ్రాంకైః స్సమంవసన్తః తైస్సహ ఏతత్ ఫ్రాంసవిషయం ప్రాప్తాః తద్విషయె ఏతన్నార్మండి నామరాష్ట్రం సంస్థాప్య శశాసుః। నార్మనాధిపస్యాస్య పూర్వికః రోలోనామకః। తతస్తేషాం వంశ క్రమ మేవం కథయామి॥

స ప్రథమవిలియమః విజజీషు రితిఖ్యాతః ॥

(౧౦౬౬) ౪౧౬౭ అబ్దే ఆఙ్గ్లేశ్వరం హారల్డం హత్వా ఆఙ్గ్లవిషయె అభిషిక్తశ్శాస్తుమారేభే ॥

(౧౦౬౮) ౪౧౬౯ అబ్దే సః ఆఙ్గ్లస్య పశ్చిమం వశే చకార । తదా హారల్డస్య సుతాన్ గడ్విన ఏడ్మండ మగ్నసనామకానజయత్ । (౧౦౬౯) ౪౧౭౦ అబ్దే ఈడగార ఈతి లింగనామకః డేనేశ్వరేణ స్వెండనామకేన కృతావలంబః యోద్ధుమగమత్ । తతో విలియమః తౌ సంగతౌ అజయత్ ॥

(౧౦౭౦) ౪౧౭౧ అబ్దే సవిలియమః కృత్స్నమాఙ్గ్లవిషయం వశేచకార ॥

(౧౦౭౧) ౪౧౭౨ అబ్దే హెరివర్డనామకెనాఙ్గ్లవంశాంకురేణాధిష్ఠితె కలహెజాతె విలియమః తాన్ జిత్వాశమయామాస ॥

(౧౦౭౨)౪౧౭౩ అబ్దేస్కాటనాథేన మాల్కమనామకేన ఆఙ్గ్ల

విషయే అవస్కాందితే విలియమః తం జిత్వా విద్రావయామాస ।
యదాసః విలియమః స్వాధీశ మంగీచకార ॥

౧౦౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౧౮౭ అబ్దే స విలియమః సలిస్బరీనగరే మహాసభాం కృత్వా ఆంగ్లవిషయస్థ సర్వసామంతైః స్వాధీశత్వాంగీకార చిహ్నరూపకం ప్రణతః ॥

౧౦౮౭ + ౩౧౦౧ = ౪౧౮౮ అబ్దే స ప్రథమవిలియమాఖ్యః లోకాన్తర మియాయ ॥

తత స్తస్య సూనుః ద్వితీయః విలియమరూఫసనామకః పిత్ర్యాసన మారురోహ ॥

౧౦౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౧౮౯ అబ్దే నార్మనిసామంతైః ఓడే నామకేనాధిష్ఠితైః విలియమ రూఫసస్య జ్యేష్ఠభ్రాతుః రాబర్టనామకస్య నార్మండినాథస్య పక్షమవలంబ్య కలహే జనితే విలియమరూఫసః ఆంగ్లసామంతైర్యుక్తః తం జిత్వా కల్లోలం శమయామాస ॥

౧౦౯౧ + ౩౧౦౧ = ౪౧౯౨ అబ్దే స్కాటనృపేణ మాల్కమనామకేన ఆంగ్లవిషయే అవస్కందితే విలియమః తం జిత్వా తేన స్వాధీశత్వాంగీకారసూచక ప్రణామమగృహ్ణాత్ ॥

౧౦౯౬ + ౩౧౦౧ = ౪౧౯౭ అబ్దే విలియమస్య జ్యేష్ఠభ్రాతా క్రైస్తవమతరక్షణాయ యోద్ధుం పాలస్థానం గచ్ఛన్ స్వాదండయాత్రార్థం ధనసమాహరణాయ స్వనార్మండిరాష్ట్రం భ్రాత్రే విలియమాయ అదదత్ ॥

౧౧౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౨౦౧ అబ్దే విలియమరూఫసః ఆఖేటవ్యగ్రో నిహతో భవత్ ॥

తత స్తస్య భ్రాతా ప్రథమహెన్రినామకః సింహాసనమారురోహ। సః స్కాటనృపస్య తృతీయ మాల్కమనామకస్య సుతాం మటిలదానామకాం ఆంగ్లనృపస్య ఏడగార ఈతిలింగనామకస్య స్వస్రీయాం ఉవాహ ॥

౧౧౦౬ + ౩౧౦౧ = ౪౨౦౭ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరో హెన్రినామకః నార్మండింగత్వా తదీశ్వరం జ్యేష్ఠభ్రాతరం రాబర్టనామకం

జిత్వా యావజ్జీవం తం ఆంగ్లవిషయె కార్డిఫనామ దుర్గే నిగృహ్య స్వయం నార్మండిరాష్ట్రస్యాపినాథో భవత్ ॥

౧౧౧౪ + ౩౧౦౦ = ౪౨౧౪ అబ్దె తస్య సుతా మతిల్డనామా జర్మన విషయస్య చక్రవర్తినం పంచమహ్వెన్రీనామక ముద్వాహ । తస్మింశ్చపఞ్చాసానన్తరం దిష్టాన్తంగతే పిత్రా స్వస్థాన స్థైర్య మిచ్ఛతా సంచోదితా జీఫ్రిప్లాంటాజనిటనామకం ఫ్రాంసవిషయె ప్లాంటాజనిట నామ ప్రధాన సామన్తకులజ ముద్వాహ ॥

౧౧౧౭ + ౩౧౦౦ = ౪౨౧౭ అబ్దె రాబర్టస్య నార్మండిపూర్వ నాథస్య సుతేన విలియమ్క్లీటనామకేన ఫ్రాంసనృపేణ మష్ఠలూఇనామకేన కృతావలంబేన కలహె జనితె ఆంగ్లేశ్వరో హెన్రి (౧౧౧౯) ౪౨౧౯ అబ్దె తం జిత్వా కలహం శమయామాస ॥

(౧౧౨౦) ౪౨౨౦ అబ్దె స హెన్రి స్వవిషయం ప్రతివిజయీ నివర్తత ఇతితస్యైకపుత్రో విలియమః సముద్రే నౌకయాసహామజ్జ్య మమార॥

౧౧౨౮ + ౩౧౦౦ = ౪౨౨౮ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరస్య సుతా మాడనామా జార్మనచక్రవర్తినః పంచమహెన్రినామకస్య విధవా పితుశ్చోదనేన ప్లాంటాజనిటకులజం ఫ్రాంసవిషయె అంజునామరాష్ట్రాధిపం ఉదవహాత్॥

౧౧౩౩ + ౩౧౦౦ = ౪౨౩౩ అబ్దె తయోస్సుతః ద్వితీయ్యో హెన్రినామాజాతః యః అనన్తరం ఆంగ్లనృపో భవత్ । ౧౧౩౫ + ౩౧౦౦ = ౪౨౩౫ అబ్దె ప్రథమహెన్రి దిష్టాన్తంగతః॥ తతస్తస్య స్వస్రీయ్యః స్టివెననామా అభిషిక్తః నృపో భవత్॥ ౧౧౩౭ + ౩౧౦౦ = ౪౨౩౭ అబ్దె స్కాటనృపో డేవిడనామకః మాడనామకాయాః మాతులః ఆంగ్లవిషయ మవాస్కందయత్ । కింతు సః (౧౧౩౮) ౪౨౩౮ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరేణ పరాజితః॥ తస్మిన్నెవాబ్దె గ్లాస్టరరాష్ట్రస్య మహాప్రభుః రాబర్టనామా ప్రథమహెన్రినామ నృపస్య అధర్మజః సుతః విరుధ్య సమరమకరోత్॥ ౧౧౪౧ + ౩౧౦౦ = ౪౨౪౧ అబ్దె మాడాచ ఆంగ్లేశ్వరం స్టివననామకం జిత్వా బందీకృత్వా స్వయమాంగ్లవిషయం శశాస । కింతు సాస్వైక్రూరపాలనేన కుపితైః లండననాగరైః గ్లాస్టరభూపో రాబర్టః పునర్బద్ధః స్టివెనః మోచితః సింహాసనే సంస్థాపితః । తతస్స స్టివెనః మాడాంశ్చఆక్సఫర్డనగరె రురోధ। తతస్సాకృఛ్రాదపసృత్య ఆంగ్లవిషయాదపససార॥

౧౧౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౨౫౦ అబ్దే తస్యా స్సుతో హెన్రీనామకః (అనన్తరం ద్వితీయ్య హెన్రినామ్నా ఆంగ్లనృపో భవితా) నార్మణ్డిరాష్ట్రస్య అధిభూపో భవత్। తతో చిరాదేవ అంజుభూపే స్వపితరి దిష్టాన్తం గతే సః అంజుభూపోప్య భవత్॥

౧.౧౫౨ + ౩౧౦౧ = ౪౨౫౩ అబ్దేస హెన్రి సప్తమ లూయినాఫ్రాంసనృపేణ త్యక్తామ్మహిషీ మువాహ॥ తస్మిన్నేవాబ్దే స హెన్రి ఆంగ్లవిషయ మవాస్కన్దయత్ యదా స్టిఫేనః తేన సంధిం చకార యేన స హెన్రి తస్యానన్తరం నృప ఇతి ప్రకటితః॥

౧౧౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౨౫౫ అబ్దే స్టిఫేనః దిష్టాన్తంగతః హెన్రి ప్లాంటజనిస్ట నామకః ఆంగ్లనృపో భూత్వా అభిషిక్తః॥

ఆంగ్లవిషయస్య విజేతుః విలియమస్య అనన్తరం తద్వంశక్రమం తస్యచ తదనన్తర నృపస్య కులస్య ప్లాంటాజనిస్టస్యచ సంబంధవవం॥

విలియమః (ఆంగ్లవిజేతా)

- (నార్మండీనాథః) రాబర్టః
  - విలియమః (బాల్యేనిహతః)
- రిచర్డః (ఆఖేటే రురుణా హతః)
- ద్వితీయ్య విలియమః అపుత్రః
- ప్రథమ హెన్రి
  - విలియమః
    - (సముద్రే మగ్నః)
  - మాడా = ప్లాంటాజనిటంజీ ఓఫ్రివినామకమువాహ
    - ద్వితీయ్య హెన్రి (ఆంగ్లనృపః ప్లాంటాజనితానాం ప్రథమః)
- అడీలా = బ్లాయిా భూపః
  - స్టిఫెనః
    - యూస్టేగః
    - విలియమః

నార్మనన్నృపాణాంకాలె విదుమః.

సాక్సనాపరనామక ఆంగ్లానాం చరితం కేంటరబరీ క్రైస్తవా చార్యేణ పిగ్మాండనామకేన ప్రారబ్ధం అల్ఫ్రడ్డస్య చరితావధి లిఖితం ఇన్గల్ఫనామకేన క్రైస్తవాచార్యేణ చరితం కృతం ౧౦౩౦+౩౧౦౧ = ౪౧౩౧ ―౧౧౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౨౧౦ మాన్మతవాసీ జేఫ్రినామకేన పశ్చిమవెల్సవాసినా బ్రిటనానాం చరితంలాటినభాషాయాం కృతం యస్మిన్ ఆర్థరకెల్టిక భాషీయ్యగాథాస్సన్తి। సః ౧౧౫౪+౩౧౦౧ = ౪౨౫౫ అబ్దావధిజజీవ మాల్మస్బరీవాసిం విలియమనామకః ౧౦౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౧౬౮―౧౧౪౩ + ౩౧౦౧ = ౪౨౪౪ ఆంగ్లనృపాణాం చరితం ౧౧౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౨౨౧ అబ్దావధికృతం నావెల్లస్యచరితం ౧౧౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౨౪౩ అబ్దావధికృతం హంటింగ్టనవాసిహెన్రినామకః చరిత్రకారః ౧౧౬౭+౩౧౦౧ = ౪౨౬౮ అబ్దావధిజజీవ॥

ప్లాంటాజనితకులం.

తస్మాత్ అంజురాష్ట్రస్య ప్రథమభూపేన పాలనస్థానం పుణ్యయాత్రాం గచ్ఛతా తన్మతె ఆనృశంస్యచిహ్నం సంమార్జనికాం శిరస్త్రాణోపరి దధారతదారభ్య తస్య కులజానా తదేవ శిరస్త్రాణో పరిధార్యతే యస్మాత్తత్కులం ప్లాంటాజనిత కుల మితిఖ్యాతం। యస్మాత్ ప్లాంటాజనితాః ఫ్రాంసవిషయ వాసినః తస్మాత్తేపి హైహయా ఏవ॥

౧౧౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౨౫౫ అబ్దె ఏవం ద్వితీయ్యో హెన్రినామకః ఆంగ్లనృపోభూత్వావిషయం సర్వాంవశేకృత్వాశమిత కలహం శాస్త్రం స్వశాసనవర్తినం చకార॥

౧౧౭౧ + ౩౧౦౧ = ౪౨౩౨ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరః ఐర్లాండవిషయం గత్వా తత్రభూపైః స్వాధిశ ఇతి ప్రణతః॥ తస్య సుతానాం చతుర్ణాం జ్యేష్ఠః హెన్రీనామకః ఫ్రాంసనృపస్యసుతాముఝాహతస్య చోదనేన మాతుః చోదనేనచ పిత్రాసః రాజ్యవిభాగాయ అయతత॥

తస్మాత్సః స్వపక్షీయైః పశ్చిమాచార్యాలయే అభిషక్తః ౧౧౭౩ ౩౧౦౧ = ౪౨౭౪ అబ్దె స యువరాజో హెన్రీనామకః పితుర్భీతః శ్వశురస్య సంకాశం ఫ్రాంసవిషయం జగామ తతః తెన ఫ్రాంసనృపేణ స్కాంటనృపేణచకృతావలంబాః ఆంగ్లేశ్వరస్య సుతాః పిత్రావ్యరుధ్యన్॥

తతస్స ఆంగ్లేశ్వరః ద్వితీయ్యా హెన్రీనామకః నార్మనరాష్ట్రం గత్వా స్వవిపక్షాన్ స్వసుతపక్షాన్ సజయత్॥

(౧౧౭౪) ౪౨౭౫ అబ్దె స్కాటనృపో విలియమనామకః ఆంగ్ల విషయ మవాస్కందయత్॥ కింతుసః అల్నవిక నామనగరె నిగృహీతః తం స్వాధీశం చకార॥

౧౧౮౩ + ౩౧౦౧ = ౪౨౮౪ అబ్దె యువరాజో హెన్రినామకః దిష్టాంతంగతః॥

౧౧౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౨౮౬ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరః సుతం జాననామకం ఐర్లాండస్య నాథం చకార॥

౧౧౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౨౮౭ అబ్దె నృపస్య ద్వితీయ్యాసుతః జిఓఫ్రేనామకః దిష్టాంతరం గతః॥

తతః తృతీయ్యాస్సుతః రిచ్చర్డనామకః యువరాజః కృతః ౧౧౮౭ + ౩౧౦౧ = ౪౨౯౦ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరః ద్వితీయ్యా హెన్రినామకః లోకాన్తరం ప్రాప॥

తత స్తస్య సుతో రిచర్డనామకః పిత్రాసనమారురోహ సః స్వ శౌర్య ధైర్యైః మహాబలేనచ సింహ ఇతిఖ్యాతో భవత్॥ (౧౧౯౦) ౪౨౯౧ అబ్దె సః జూనామక ధనికవణిక్భ్యః ధనం సమాహారన్ పాలస్థానం ప్రతిక్రైస్తవమతరక్షణాయ జగామ తదాసః లాంగచాంపనామకం స్వాగమనావధివిషయపాలనాయ నియోజయామాస॥

(౧౧౯౧) ౪౨౯౨ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరః పాలస్థానం గత్వావక్రినామనగరం మహమ్మదీయ్యేభ్యః అజయత్॥ తస్మిన్నేవాబ్దెసః నవేరీనాథస్యసాంచ నామకస్య సుతాం వీర్ణగారి (వర్ణగారికా) నామికాముహావా॥

ఆంగ్లవిషయేచ యార్కభూపోజి అప్రినామకః నృపస్య భ్రాతా జానామకశ్చ సంగతౌ నృపస్య ప్రతినిధిం లాంగచాంపం నిష్కాసయామాసతుః జానశ్చ సర్వమాంగ్లవిషయం శశాస ఆంగ్లేశ్వరోరిచర్డశ్చ పాలస్థానావ స్కందకం మహమ్మదీయ్యేశ్వరం సలాదీనం జేతుమశక్తః స్వవిషయం నివర్తమానః (౧౧౯౨) ౪౨౯౩ అబ్దె అస్ట్రి ఆనృపేణ లి

ఓపాల్డనామకేన గృహీతః శర్మన చక్రవర్తినః షష్ఠ హెన్రినామకస్య హస్తే దత్తః తేన నిగృహీతశ్చ॥

(౧౧౯౪) ౪౨౯౭ అబ్దే విపులధనదానేన విముక్తః ఆంగ్లవిష యమాగతః కఠినతరమార్గైః ప్రకృతిభ్యః ధనమాహృత్య నార్మం డీం గత్వా ఫ్రాంసనృపేణ ఫిలిఫనామకేన సమరే యుక్తో భవత్ ససమరః పంచవర్షాణి భవత్ ॥

అస్తే (౧౧౯౯) ౪౩౦౨ అబ్దే రిచర్డః లిమూసిననామ రాష్ట్రే శాలస్‌నామదుర్గం రుంధన్ జీవితాన్తకరాఘాతేన కృత ప్రణః స్వర్గమియాయ॥ తతో జాననామాతస్య భ్రాతా సింహాసన మారు రోహ॥

౧౨౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౦౧ అబ్దే జానః ఫ్రాంసనృపేణ ఫిలిఫే నసంధిం చకార॥ తతస్సః స్వపూర్వమహిషీం విహాయ ఇసబెల్లానామ కాముద్వాహ। తత స్తస్యాః పాణిగ్రహణే పూర్వంకృత సంవిధానేన లుసిగ్నాననామకేన సంచోదితో పాఇటురాష్ట్ర సామంతేనజానేన విరోధంచకార॥

౧౨౦౨ + ౩౧౦౧ = ౪౩౦౩ అబ్దే ఫిలిఫః తానాశ్వాసమేతేతి ఆంగ్లేశ్వరం ప్రతివార్తామప్రేషయత్। స ఆంగ్లేశ్వరః జానః నాంగీ చకార॥ తతః ఫిలిఫః జానస్య భాతృజేన ఆర్థరనామకేన యుతః ఫ్రా న్సవిషయె జానస్య రాష్ట్రాణ్యాస్కందయత్॥

౧౨౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౩౦౪ అబ్దే జానః ఆర్థరం గృహీత్వా నిజఘాన (౧౨౦౪) ౪౩౦౫ అబ్దే ఫిలిఫః ఆంగ్లేశ్వరస్య నార్మాండీ, అంజు, మైన, టురైనరాష్ట్రాణ్యజయత్॥

పూర్వంస్త్రీవేన కృత సంవిధాన పాలనం యస్మాత్ జానేన నకృతం తస్మాత్।

౧౨౦౯ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౦ అబ్దే తృతీయ్య ప్రశాన్తనామకః క్రైస్తవమతాచార్యాధీశో పోపనామాతం జానం మతబెహిష్కృతం చకార॥ అపిచ ౧౨౧౧ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౨ అబ్దే సపోపః జానస్య విషయం సర్వం ఫిలిఫస్య దదామీతితం భీషయామాస॥

తతః ౧౨౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౪ అబ్దే జానః భీతః పూర్వ్వ కృత సంవిధానం పాలయన్ పోపం వవందే॥

౧౨౧౪ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౫ అబ్దే సఫిలిపః ఆఙ్గ్లేశ్వరేణ ప్రేషితం సాలిస్బరీమహాభూపం శర్మ్మన చక్రవర్త్తినం ఒటోనామకంచ ఫ్లాండరరాష్ట్రే అజయత్ తస్మాత్తస్మిన్నబ్దే జానః ఫిలిఫేన సంధిం చ కార (౧౨౧౫) ౪౩౧౬ అబ్దే ఆఙ్గ్లేయసా మంతాస్సంభూయరన్నిమీడనగరే జానాత్ విషయస్థ సామంత సభాసదానాం మతానుసారేణ పాలన సంవిధాన పూర్వ్వక శాసనం బలాద గృహ్ణన్॥

(౧౨౧౬) ౪౩౧౭ అబ్దే జానస్య తస్య సామంతానాంచ పునస్సమరో భవత్ జానస్య భృతక సేనాభిః ఆఙ్గ్లవిషయోస్కందితః॥

తదా సామాంతాః ప్రాంసన్నృపస్య ఫిలిఫస్య జ్యేష్ఠసుతం లూఇనామకం స్వనృపో భూత్వా శాస్తుం స్తమాహ్వాయన్త॥ సచ లూఇసేనాభి స్సహాతానేట నగరే నౌకాఉత్తీర్య్యలండననగరీం ప్రావిశత్ తద్దైవ జానః దిష్టాన్తం గతః॥

తతస్తస్య సుతః తృతీయ్య హెన్రీనామకః సింహాసనే అభిషిక్తః॥ సర్వ్వే సామంతాః తంపరివార్య్య స్వనృపమభ్యనందన్, పెంబ్రోకమహాప్రభుః బాలనృపస్య రక్షకః కృతః॥

౧౨౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౩౨౮ అబ్దే సన్నృపః తృతీయ్య హెన్రీనామకః యౌవనం ప్రాప్య సింహాసన మారుహ్య పాలయామాస॥ ౧౨౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౩౩౩ అబ్దే సన్నృపః పూర్వ్వామాత్యం హుబ్బర్ట డీబర్గనామకం భ్రంశయిత్వా పీటరనామక మమాత్యమకరోత్॥

౧౨౩౪ + ౩౧౦౧ = ౪౩౩౫ అబ్దే సః కెంటరబరీవాసి క్రైస్తవాచార్య్యేణ సంచోదితః తమపి పీటరం భ్రంశయామాస॥ (౧౨౩౬) ౪౩౩౭ అబ్దే సన్నృపః ఎలీనర్ నామకాం ప్రాన్సేశ్వరస్యసుతా ముదాహా॥

౧౨౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౩౩౯ అబ్దే సైమనమాంటిఫోర్టునామకః లీసెస్టరమహాభూపః నృపస్య భగినీమిలీనారనామకా ముదాహా॥

౧౨౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౩౪౩ అబ్దే నృపస్య సామంతాః తస్మై ప్ర్యూటరాష్ట్రార్థే సమరార్థఞ్చ ధనంనాయచ్ఛన్‌॥

(౧౨౪౩) ౪౩౪౪ అబ్దే నృపః ప్ర్యూటరాష్ట్రే స్వస్వత్వంజహౌ।

(౧౨౪౪) ౪౩౪౫ అబ్దే నృపః మహాసభాం ప్రజానాం ప్రతినిధిభిర్యుక్తాం చకార యద్వర్తమాన పార్లమెంట ఇతి మహాసభాయాఅంకురోఽభవత్‌ యేన నృపామాత్యానాం నియోజనే స్వాంగీకారావశ్యకతాదాన మయాచత ॥

౧౨౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౩౫౫ అబ్దే తత్సభాయాం సామంతానాం ప్రతినిధయః ప్రథమం సమానీతాః।

౧౨౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౩౫౮ అబ్దే మాంటుఫోర్టుసామంతానాం నేతాభవత్‌ ॥

(౧౨౫౮) ౪౩౫౯ అబ్దే సామంతానాం బలాత్కారణాత్‌ నృపః విషయపాలనం తేషాం వశం చకార ఫ్రాంసనృపేణ సంధిః కృతః। ౧౨౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౩౬౪ అబ్దే నృపస్య సామంతానాంచ సమరమభవత్‌ ॥

(౧౨౬౪) ౪౩౬౫ అబ్దే ఫ్రాంస నృపః ఆంగ్లేశ్వరస్య సామంతానాంచ కలహం శమయితు మయతత కింతు సామంతైః లాండన్నైశ్చ నాంగీకృతః ॥

సైమననామ మహాభూపః నృపం లీలిసనగరే రాజిత్వా నృపం తత్సుతం ఏడ్వర్డంచ జగృహే। నృపశ్చ సంవిధానం చకార ॥

(౧౨౬౫) ౪౩౬౬ అబ్దే సైమనః పార్లమెంట సభాం చకార। యస్మిన్సర్వనాగరాణాం జానపదానాంచ ప్రతినిధయః సంప్రేషితాః ॥ గ్లాష్టర మహాభూపః బంధనాద్విముక్తేన నృప సుతేన సంగతః ఏవన శామనామనగరే సైమనం మహాసమరే నిజఘాన ॥ (౧౨౬౭) ౪౩౬౮ అబ్దే యువరాజస్య ఏడ్వర్డునామకస్య శాసనేన మార్ల్బరో నగరే పార్లమెంటు సభాసంగతాయం సయువరాజస్స మధిష్ఠాయ సైమనేన నిరాకృత సంవిధానా న్నిశాసనాని చకార। తదారభ్య యువరాజ ఏవ పిత్రర్థే శశాస ॥

(౧౨౭౦) ౪౩౭౧ అబ్దె సయువరాజో ఏడ్వర్డః పాలస్థానం ప్రతిక్రైస్తవమతరక్షణాయ జగామ ॥

(౧౨౭౨) ౪౩౭౩ అబ్దె సయువరాజే పాలస్థానస్థేనృపః తృతీయ్యో హెన్రీనామాఽగిష్టాస్తం గతః ॥ యువరాజో ఏడ్వర్డశ్చ నృప ఇతి ప్రచురీకృతః ॥

౧౨౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౩౭౫ అబ్దె ఏడ్వర్డః ఆంగ్లవిషయ మాగతః ప్రథమ ఏడ్వర్డనామ్నా అభిషిక్తః । తస్యా మాత్యో రాబర్టబర్నెల నామకో భవత్ ॥

౧౨౮౨ + ౩౧౦౧ = ౪౩౮౩ అబ్దె వెల్సరాష్ట్రె ల్యూలిననామకేన తస్యానుజేన డెవిడనామకేనచ కల్లోలే జనితే నృపస్తత్ర గత్వాతం హత్వా కల్లోలం శమయామాస ॥

తతః నృపస్య సుతః ఎడ్వర్డనామా ప్రథమవెల్సః యువరాజః కృతః ॥ ౧౨౮౩ + ౩౧౦౧ = ౪౩౮౪ అబ్దె డెవిడః నిగృహీతః నిహతశ్చ వెల్సరాష్ట్రె శాసనం సంస్థాప్య నృపః ఆంగ్లమాగతః దుష్టధర్మపాలకాన్ భ్రంశయామాస ॥

౧౨౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౧ అబ్దె నః జూఅన్నిష్కాసయామాస తస్మిన్నెవాబ్దె తస్య మహిషీ ఏలీనారాఽదిష్టాస్తంగతా॥ (౧౨౯౧) ౪౩౯౨ అబ్దె స్కాట నృపే మృతే తస్యా మాత్యాః మతాఆచార్యాశ్చ ఆంగ్లేశ్వరస్య నారహామనగరస్థస్య సన్నిధ మాగతాః స్వనృపప నిర్ణయం కర్తుమయాచన్త ॥

(౧౨౯౨) ౪౩౯౩ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరో ఎడ్వర్డః జానబిలాఇలనామకం నృపం చకార । యః తదధీశం కృత్వావ వందెబి (౧౨౯౪) ౪౩౯౫ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరస్య ఫ్రాంస నృపస్య చతుర్థ ఫిలిపస్యచ సమర మారబ్ధం ॥

(౧౨౯౫) ౪౩౯౬ అబ్దె ఫ్రాంస స్కాంటనృపయోః ఆంగ్లేశ్వరస్యచ ద్వైరథే సంవిధానం కృతం ॥ ఆంగ్లేశ్వరశ్చ స్కాటవిషయ మవాస్కందయత్ ॥

(౧౨౯౬) ౪౩౯౭ అబ్దె డన్బారనగరె స్కాటేశ్వరో బలిబలనామకః పరాజితః గృహీతరాజ్యో భవత్ ॥

(౧౨౯౭) ౪౩౯౮ అబ్దే ఏడ్వర్డః ఫ్రాంసనృపం యోద్ధుం సన్నాహం కృత్వా కృత్రిమాధనమాహృత్య ఫ్లాండరమగమత్॥ తత్రైవ తే సనామకః స్కాటవిషయె ఆంగ్లేశ్వరస్యా ద్వైరథేస్థితః ఆంగ్లాన్ కంబక్షునేశనగరే పరాజయత్। ఆంగ్లేశ్వరోపి ఏడ్వర్డః ఫ్రాంశనృపేణ సంధిం కృత్వా స్వవిషయ మగమత్॥

౧౨౯౮ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౯ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరః స్కాట విషయం పునః అవాస్కందయత్ ఫాల్కర్కనగరె వాలేసంఅపరాజయత్ యదాసః ఫ్రాన్స విషయముప ససార॥

(౧౨౯౯)౪౪౦౦ అబ్దే ఆంగ్లఫ్రాంస నృపయోః సంధిరభవత్ యెన గైనీనామరాష్ట్రం ఆంగ్లేశ్వరస్య దత్తం॥ ఆంగ్లేశ్వరశ్చ ఎడ్వర్డః ఫ్రాంసనృపస్య ఫిలిఫశ్య భగినీం మార్గరేటనామకా ముపాహ॥

౧౩౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౪౦౪ అబ్దే స్కాటాః కోమైననామకే నాధిష్ఠితాః ఆంగ్లానజయన్॥ తత ఆంగ్లేశ్వరః ఎడ్వర్డః స్కాట విషయ మవస్కంద్య అజయత్॥ (౧౩౦౫) ౪౪౦౬ అబ్దే వాలెసః ఆంగ్లేశ్వరస్య వశం గతః నిహతః॥

(౧౩౦౬) ౪౪౦౭ అబ్దే రాబర్ట్ బ్రూసనామకః కోమైనం హత్వా స్కాటవిషయస్య నృపో భవత్॥

తత్రైవ ఆంగ్లేశ్వరః స్కాటవిషయ మవస్కంద్య బ్రూసంజిత్వా తస్య సేనావ్యద్రావయత్॥

(౧౩౦౭) ౪౪౦౮ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ప్రథమ ఎడ్వర్డః స్కాట విషయం గచ్ఛన్మార్గే దిష్టాన్తంగతః॥

తస్య సుతః ద్వితీయ్యఎడ్వర్డః ఆంగ్లేశ్వరో భూత్వాగ విస్టినం అమాత్యమకరోత్ తంకారన్వాల భూపం చకార॥ స్కాంటవిషయెచ బ్రూసఃవిజయమవాప॥

౧౩౧౪ + ౩౧౦౧ = ౪౪౧౫ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరో ద్వితీయ్య ఏడ్వర్డః స్కాటవిషయ మవస్కందితుం గత్వా పరాజితః॥ తస్మాత్ స్కాటవిషయః తస్య నష్టః॥

(౧౩౧౫) ౪౪౧౬ ఎడ్వర్డ బ్రూసనామా ఐర్లాండవిషయ మవాస్కందయత్ ఉత్తరాం బరరాష్ట్రించ స్కాట్లైరవస్కందితం॥

(౧౩౧౮) ౪౪౧౯ అబ్దే స్కాటేశ్వరో రాబర్ట బ్రూసః బర్వికం జిత్వా యార్కరాష్ట్రి మవాస్కందయత్ ఎడ్వర్డబ్రూసశ్చడనకర్కనగరే నిహతః॥

౧౩౨౩ + ౩౧౦౦ = ౪౪౨౪ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో ఎడ్వర్డః రాబర్ట బ్రూసంస్కాటేశ్వరమంగీకుర్వన్ త్రయోదశవత్సరావధిసంధిం చకార॥

(౧౩౨౫) ౪౪౨౬ అబ్దే నృపస్య మహిషీ ఇసబిలా యువరాజేన ఎడ్వర్డేన సహితా పారిసనగర మగమత్॥

తత్ర పూర్వం దేశాన్నిష్కాసితేన సంచోదితా ఇసబిలా నృపస్య భ్రంశార్థం సుతస్య రాజ్యమిచ్ఛన్తీ తనయే సహప్రస్థితా॥

౧౩౨౬ + ౩౧౦౦ = ౪౪౨౭ అబ్దే యువరాజసహః మాత్రా మార్టిమరేనచ సహితః దక్షిణభాగ రాష్ట్రే సైన్యయా సహ అవతతార। లండననాగరాః తత్పక్షావలంబకా అభూవన్ తతో యువరాజః ఎడ్వర్డః డీస్పెన్సరనామాచ నిగృహీతౌ డిస్పెన్సరః నిహతః

(౧౩౨౭) ౪౪౨౮ అబ్దే నృపఃద్వితీయ్యో ఎడ్వర్డః పార్లమెంట సభ్యైస భ్రంశితః యువరాజః ఎడ్వర్డః తృతీయ్యో ఎడ్వర్డ ఇతినామ్నా నృపః కృతః ద్వితీయ్యో ఎడ్వర్డః బర్క్లీదుర్గే నిహతం తస్యమహిషీ ఇసబిల్లామార్టిమరశ్చ బాలనృపస్యార్థే శశాసతుః బ్రూసః ఆంగ్లవిషయ మవాస్కందయత్ (౧౩౨౮) ౪౪౨౯ అబ్దే స్కాటవిషయ నృపస్య స్వాతంత్ర్యందత్తం ఆంగ్లేశ్వరః తృతీయ్యో ఎడ్వర్డః ఫిలఫానామకాం హైనాల్టభూపసుతా మువాహ॥

(౧౩౩౦) ౪౪౩౧ అబ్దే నృపస్య బాల్యే విషయపాలకో మార్టిమరః నృపస్య పితృవ్యం కెంటఅధిభూపం అమారయత్ తతో నృపశ్చ లాంకాస్టభూపేన హెన్రినామకేన సంగతః మార్టిమరస్య నాశాయ అయతత తతో మార్టిమరః మారితః॥

(౧౩౩౨) ౪౪౩౩ అబ్దే స్కాటేశ్వరో రాబర్టబ్రూసః దిష్టాన్తం యాతః। తతో ఎడ్వర్డ బలిఆల్ నామా ఆంగ్లేశ్వరేణ కృతా

వలంబః స్కాటేశ్వర సింహాసనాక్రమణే అయతత । సోభిషిక్తశ్చ కింత్వనన్తరం సః ఆంగ్లం ప్రతి నిష్కాసితః॥

(౧౩౩౩) ౪౪౩౪ అబ్దే స్కాటాః ఆంగ్ల మవాస్కందన్ । యదాంగ్లాః తాన్పరాజిత్య ఎడ్వర్డ్ బలిఓలనామానం పున స్సింహాసనే సమస్థాపయన్॥

(౧౩౩౫) ౪౪౩౬ అబ్దే సపున ర్నిష్కాసితః ఆంగ్లేశ్వరః స్కాటవిషయం గత్వా అవాస్కందయత్॥

(౧౩౩౬) ౪౪౩౭ అబ్దే ఫ్రాంసనృపః షష్ఠఫిలపనామకః స్కాటానాం పక్ష మవలంబ్య గ్యాస్కానీరాష్ట్రే ఆంగ్లేశ్వరస్యనగరాణ్యవాస్కందయత్॥

(౧౩౩౭) ౪౪౩౮ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో ఎడ్వర్డః ఫ్రాంస నృపాసనే అస్వాస్థ్యం ప్రకటయామాస। తతః ఫ్రాంసాంగ్లేయ నృపయోః శతవార్షిక సమర మారబ్ధం॥

(౧౩౩౯) ౪౪౪౦ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసవిషయ మవస్కంద్య విజయీ అభవత్॥

(౧౩౪౦) ౪౪౪౧ అబ్దే ఫ్రెంచీయ్య నౌకసేనాభిః ఆంగ్లేయదాక్షిణసముద్రే క్రాంతే ఆంగ్లేయ నౌకసేనా తా అ రయత్॥

(౧౩౪౧) ౪౪౪౨ అబ్దే స్కాటేశ్వరో డేవిడః బ్రూస శ్స్వవిషయ మగమత్॥

(౧౩౪౬) ౪౪౪౭ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో యువరాజేన నీలయువరాజ ఇతి ఖ్యాతేన నార్మండి మవస్కంద్య పారిససమీప మగమత్॥

కింతు పరాజితః కలేనగరీం ప్రత్యపసర్ప్ ఫ్రాంసనృపేణ సహితః । కింతు ఫ్రాంసేశ్వరః। పరాజితః ఆంగ్లేశ్వరో కలే నగరీ మగమత్। స్కాటేశ్వరో ద్వితీయ్యడేవిడః ఆంగ్ల మవాస్కందయత్ । కింతు పరాజితః॥

(౧౩౪౭) ౪౪౪౮ అబ్దే కలేనగరీ ఆంగ్లేశ్వరస్య దత్తె ఫ్రాంసేశ్వరశ్చ శమం చకార॥

(౧౩౪౮) ౪౪౪౯ అబ్దే కాలకాలంనామ మహావృద్ధినా ఆంగ్లం వ్యాప్తం॥

౧౩౫౫ + ౩౧౦౧ = ౪౪౫౬ అబ్దే ప్రాంసేశ్వరేణ పునః సమరే సమారబ్ధే ఆంగ్లేయో యువరాజః కాలన్నృప ఇతి ఖ్యాతః ప్రాంసస్య దక్షిణ మవాస్కందయత్॥

(౧౩౫౬) ౪౪౫౭ అబ్దే స కాలన్నృపః ప్రాంసస్య మధ్యం ప్రావిశత్ ప్రాంసేశ్వరేణ ద్వితీయ్యోజాననామకేన సమరే సంగతః॥ తం పంచాశత్సహస్ర సేనాయుతం జిత్వా అగృహ్ణాత్॥

(౧౩౫౭) ౪౪౫౮ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ద్వితీయ్యోడేవిడం స్కాటేశ్వరం చకార॥

(౧౩౬౦) ౪౪౬౧ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ఎడ్వర్డః ప్రాంసవిషయమవస్కందయత్। తతః ప్రాంసేశ్వరేణ సంధిః కృతః సచ ప్రాంసేశ్వరః జాననామకః విమోచితః। ఆంగ్లేశ్వర ప్రాంస సింహాసనయోః స్వామిత్వం జహా॥

౧౩౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౪౬౪ అబ్దే కాలన్నృపః అక్విటైనరాష్ట్రస్య అధిపో భూత్వా ట్రాస్టమార నైరేశ్వరం హేన్రినామకం జిత్వా క్యాస్టైల పీడ్రో నామరాష్ట్రస్య భాగ మగృహ్ణాత్॥

(౧౩౬౯) ౪౪౭౦ అబ్దే ప్రాంసన్నృపేణ ఆంగ్లేశ్వరేణ సాకంపునః సమరమారబ్ధం। బర్ట్రాండ్ డుగ్వెస్క్లిన్ నామకః ప్రాంస సామంతః ప్రాంసస్య దక్షిణే ఆంగ్లానజయత్॥

(౧౩౭౧) ౪౪౭౨ అబ్దే కాలరాజా ఆంగ్ల మగమత్ ఆంగ్లేయాః అక్విటైనరాష్ట్రే అనూపం ప్రతి పలాయితాః॥

(౧౩౭౫) ౪౪౭౬ అబ్దే ప్రాంసన్నృపేణ సంధౌకృతే ఆంగ్లేశ్వరస్య కలే, బోర్డో, బయోన నామ నగరాణి దత్తాని॥

(౧౩౭౬) ౪౪౭౭ అబ్దే లాంకాస్టరభూపః ప్రధానామాత్యోభవత్, ప్రశస్తా పార్లమెంటసభానామ్నా సభాకృతా॥ యువరాజశ్చ కాలరాజానామ దిష్టాంతం గతః॥

(౧౩౭౭) ౪౪౭౮ అబ్దే తృతీయ ఎడ్వర్డః దిష్టాన్తంగతః। తత స్తస్య పౌత్రః యువరాజస్య కాలరాజనామ్న స్సుతఃద్వితీయ రిచర్డనామా సింహాసన మారురోహ। నృపస్య బాల్యే విషయపాలనాయ సభా నియుక్తాః యస్యా నృప వంశ్యా ననియోజితాః॥

(౧౩౮౨) ౪౪౮౩ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో ద్వితీయ రిచ్చర్డః బొహీమియా అభూపసుతాం అనీనామకా ముపాహ॥

(౧౩౮౫) ౪౪౮౬ అబ్దే స రిచర్డః స్కాటవిషయ మవస్కంద్య రాజధానీం ఎడింబరనామనగరం దదాహ॥

(౧౩౮౬) ౪౪౮౭ అబ్దే తామసనామ గ్లోస్థర అధిభూపః నృపస్య కనిష్టపితృవ్యః ప్రధానా మాత్యో భవత్॥

నృపస్య బాలత్వాత్ విషయపాలనార్థం సభా నియోతా॥

(౧౩౮౭) ౪౪౮౮ అబ్దే నృపః రిచర్డః తత్సభాం నిషేద్ధు మయతత। భూపాః సమరోన్ముఖా భభూవుః॥

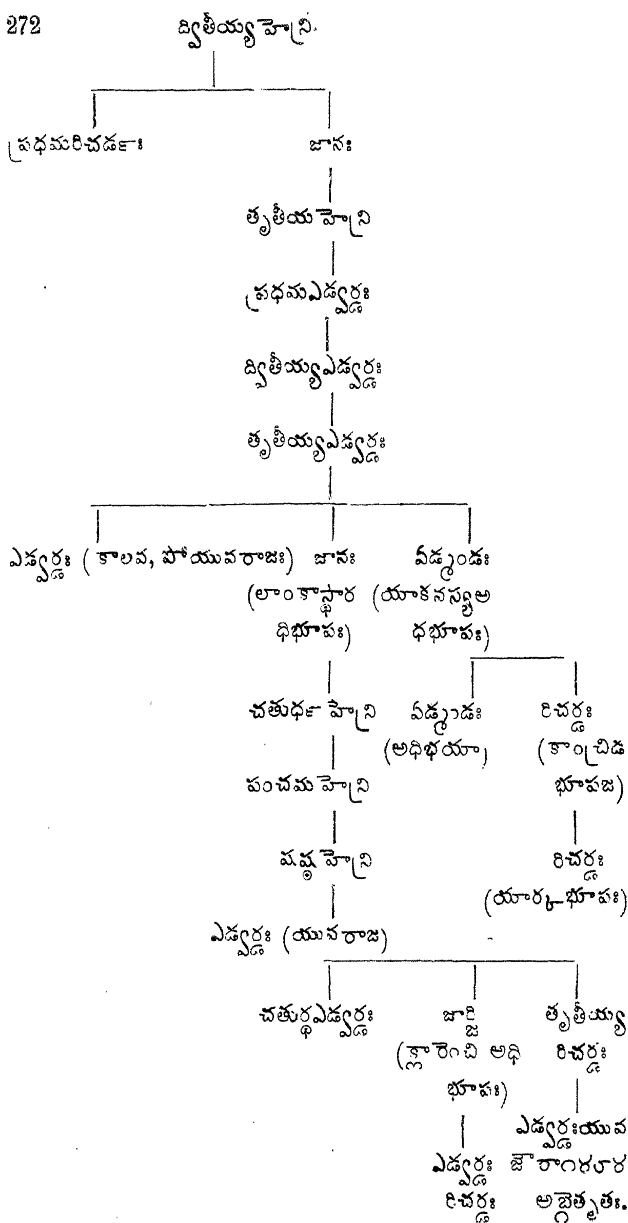
(౧౩౮౮) ౪౪౮౯ అబ్దే స్కాటాః ఓటరబర్న నగరే ఆంగ్లా నజయన్ యదా డాగ్లసః నిహతః॥

(౧౩౮౯) ౪౪౯౦ అబ్దే రిచర్డః తాంపాలక సభాం భ్రంశయిత్వా స్వయం శాస్తు మారెభే। తతస్సః ప్రాంసేశ్వరేణ సంధిం చకార॥

౧౩౯౬ + ౩౧౦౧ = ౪౪౯౭ అబ్దె ప్రాంసేశ్వరసుతా మిసబిలా ముపాహ అష్టావింశ ద్వత్సరా వధిసంధించ చకార॥

౧౩౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౫౦౦ అబ్దె సన్నృపో ద్వితీయ్య రిచ్చర్డః టవరనామదుర్గేనిగృహీతః। పార్లెమెంటశ్చ తం భ్రంశయిత్వాలాంకాస్టరభూపస్య సుతం హేన్రినామకం చతుర్థహేన్రినామ్నా అభ్యషేచయత్॥

చతుర్థహేన్రినామనృపస్య పూర్వన్నృపాణాంచ సంబంధ బోధకవృక్షః అన న్తరకులానాంచ సంబధః

ద్వితీయహెన్రి.
ప్రథమరిచర్డః
జానః
తృతీయహెన్రి
ప్రథమఎడ్వర్డః
ద్వితీయఎడ్వర్డః
తృతీయఎడ్వర్డః
ఎడ్వర్డః (కాలవ, పోయువరాజః)
జానః (లాంకాస్టార ధిభూపః)
ఎడ్మండః (యాకనస్యాధభూపః)
చతుర్థ హెన్రి
ఎడ్మండః (అధిభయా)
రిచర్డః (కాంబ్రిడ భూపజ)
పంచమ హెన్రి
షష్ఠ హెన్రి
రిచర్డః (యార్క భూపః)
ఎడ్వర్డః (యువరాజ)
చతుర్థఎడ్వర్డః
జార్జి (క్లారెంచి అధిభూపః)
తృతీయ రిచర్డః
ఎడ్వర్డః రిచర్డః
ఎడ్వర్డః యువ
జౌ రాంగరూర
అగ్నెత్మృతః.

ప్రథమడేవిడః

|

హెన్రి (హంటింగ్టన మహాభూపః)

|

చతుర్థమాల్కమః
౩౧౦౧ + ౧౧౫౩ = ౪౨౫౪
(౧౧౬౫ + ౩౧౦౧) ౪౨౬౬

విలియమః(సింహః)
౪౨౬౬—౧౨౧౪ + ౩౧౦౧
౪౩౧౫

డేవిడః
(హంటింగ్టనస్య మహాభూపః)

|

ద్వితీయ్య అలెగ్జాండరః
౪౩౧౫—౧౨౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౩౫౦

|

తృతీయ్యఅలెగ్జాండరః
౪౩౫౦—౧౨౮౬ + ౩౧౦౧౪౩౮౭

|

మార్గరేట = నార్వేనృపః
| ఏరికనామకః
మార్గరేట

|

దుహితా మార్గరేటః

|

దవన్గాలః

|

జాబలోఇలః
౧౨౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౩
౧౨౯౬ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౭

|

ఏడ్వర్డబంలోలః

కుర్గ్జోరీ

|

జానకోమినః ౧౩౨౭ + ౩౧౦౧=౪౪౩౦

ఇసబేలః (దుహితా)

|

బాబర్ట (బలోలస్య ప్రతిపక్షః

|

రాబర్టబ్రూసః

|

రాబర్టబ్రూసః
నృపః
౧౩౦౬ + ౩౧౦౧=౪౪౦౭—

౧౪౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౫౦౧ అబ్దే ద్వితీయ్యా రిచర్డః నష్టః ॥ వెల్సాః గ్లేండోయర్ నామ్నా దిష్టాః విరురుధుః॥

(౧౪౦౨) ౪౫౦౩ అబ్దే స్కాటాః ఆంగ్ల మవస్కంద్య పరాజితాః । (౧౪౦౩) ౪౫౦౪ ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసవిషయ మవాస్కందయత్ ॥ (౧౪౦౪) ౪౫౦౫ అబ్దే ఫ్రెంచీయాః వెల్సీయ్యేన గ్లెండోరేణ సంధిం చక్రుః॥

(౧౪౦౫) ౪౫౦౬ అబ్దే స్కాటేశ్వరః జేమ్సనామక ఆంగ్లేశ్వరస్య ఫ్రాంసం ప్రతిగచ్ఛతో హస్తం గతః । మాబ్రేనామకో మహాభూపః యార్కస్యకైస్తనాచార్యః ఆంగ్లేశ్వరస్య నాశార్థం యత్నం కృత్వా నిహతః॥ ఫ్రెంచీయ్యాః వెల్సరాష్ట్ర మాగతాః॥

(౧౪౦౬) ౪౫౦౭ అబ్దే నార్తాంబర్లాండ్ రాష్ట్రస్య మహాభూపః నృపేణ విరుధ్య నిహతః॥

(౧౪౧౧) ౪౫౧౨ అబ్దే నృపస్య తత్సుతస్య యువరాజస్య హెన్రినామకస్యచ కలహ మభూత్ ॥

(౧౪౧౩) ౪౫౧౪ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః చతుర్థ హెన్రినామా దిష్టాన్తం గతః॥ తత్ర స్తస్య సుతః పంచమహెన్రినామా పిత్రాసన మారురోహ॥

(౧౪౧౪)౪౫౧౫ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరః బర్గాండి అధిభూపేన సఖ్యం కృత్వా ఫ్రాంసనృపేణ సమరం ప్రచురయామాస॥

(౧౪౧౫) ౪౫౧౬ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః స్వనాశాయ యతమానాన్ మార్చిభూప మార్టిమరం కేంబ్రిడ్జి భూపాదిమార్ల హత్వా ఫ్రాంసవిషయ మవస్కంద్య హార్ఫ్లోరనగర మగృహ్ణాత్ । తతః ఫ్రెంచీయ్యా సేనాం అగినకోర్టనగరే జిత్వా అర్లియన అధిభూపం చార్లసనామకం న్యగృహ్ణాత్ । తతస్స ఆంగ్లేశ్వరః విజయ మాశ్రయన్ ఆంగ్ల న్యవర్తత॥

(౧౪౧౭) ౪౫౧౮ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో నార్మండిరాష్ట్ర మవస్కంద్య తత్ర తస్యాధికార నిరోధకాన్ ప్రాచీనదుర్గాధిపం జాననామకం తత్పక్షాంశ్చ నిజఘాన॥

(౧౪౧౯) ౪౫౨౦ అబ్దె సఃసర్వాం నార్మంఢీరాష్ట్రం వశే చకార॥

(౧౪౨౦) ౪౫౨౧ అబ్దె త్రాయిస్‌నగరే సంధౌకృతే స ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసేశ్వర కాహిత్రీం కెథరీన్ నామకాముద్వాహ్య వృద్ధశ్వశురస్యార్థేన ఫ్రాంసవిషయం శశాస॥

తస్మిన్నబ్దె జానవిడ్గేటనామకవిః శీబిసచరిత్రంత్రా ఇరోధనమితి కావ్యం చకార సః ఆంగ్లవిషయె ప్రథమః కవిః॥

(౧౪౨౧) ౪౫౨౨ అబ్దె ఫ్రెంచీయైః స్కాట్లైస్సంగతై స్సమరె ఆంగ్లేశ్వరస్య భ్రాతాక్లేరెంసాధభూపః నిహతః ఆంగ్లేశ్వరశ్చ ఫ్రెంచీయాన్ లావ్ర్ ఇదినద్యాః అపరపారావధి విద్రావయామాస॥

(౧౪౨౨)౪౫౨౩ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరః పంచమ హెన్రినామకః దిష్టాన్తంగతః తత స్తస్య సుతో బాలః షష్ఠహెన్రినామాపితుః పదమవాప॥ తస్య బాల్యాత్ బెడఫర్డస్య అధభూపః నృపార్థం ఫ్రాంసవిషయే తద్రాష్ట్రాణి శశాస॥ గ్లోసేశ్వర అధభూపః ఆంగ్లే శశాస॥

(౧౪౨౪) ౪౫౨౫ అబ్దె స్కాట్లై స్సంధిః కృతః స్కాట్లేశ్వరో జేమ్సః విమోచితః పునస్సింహాసనె సంస్థాపితః బెడఫర్డః ఫ్రెంచీయాన్ వర్నిలనగరె అజయత్॥

(౧౪౨౮) ౪౫౨౯ అబ్దె బెడఫర్డః ఆర్లియన్సనగరం రురోధ॥

(౧౪౨౯) ౩౫౩౦ జోననామా దోమ్రెమినామపల్యాం జంక్విసడెరనామకస్య కర్షకస్య సుతా ఫ్రాంసనృపాత్ సేనాం ప్రాప్య ఓలిన్అననగరం ప్రాప్య తత్రాంగ్లేయాన్ జిత్వానగరం మోచయామాస। తతస్సా ఫ్రాంసేశ్వరం సప్తమచార్లసం రమ్సనగరం నీత్వా తత్రా భ్యషేచయత్॥

తదైవ ఆంగ్లేశ్వర షష్ఠహెన్రీచ ప్రాప్తయౌవ్వనః పశ్చిమచానాలయ అభిషిక్తః॥

౧౪౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౫౩౧ అబ్దె బర్గండీన్నైః జోనాని గృహీతాంగ్లేశ్వరస్య విక్రీతా॥

(౧౪౩౧) ౪౫౩౨ అబ్దే సాజోనా దగ్ధా ఆంగ్లేశ్వర షష్ఠ హెన్రి చ ఫ్రాంసనృప ఇతి తద్విషయ రాజధాన్యాం పారిసనగరే అభిషిక్తః॥

(౧౪౩౫) ౪౫౩౬ అబ్దే బెడఫర్డ అధిభూపః మమార యార్క అధిభూపః రిచ్చర్డ నామా ఫ్రాంసవిషయ పాలకః కృతః॥ బర్గండి అధిభూపశ్చ ఆంగ్లేశ్వరం త్యక్త్వా ఫ్రాంసనృపేణ సప్తమచార్లసేన సంగతః॥

(౧౪౩౬) ౪౫౩౭ అబ్దే పారిసనగరం ఫ్రాంసనృపేణ నిర్జితం। క్రమశః నార్మనగ్వైనరాష్ట్రే చ తేన నిర్జితే॥

౧౪౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౫౪౫ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరాంగ్లేశ్వరయో స్సంధిః కృతః॥

(౧౪౧౨) ౪౫౧౩—(౧౪౯౧) ౪౫౯౨ అబ్దావధి విలియ కాక్సటన నామా జిజీవ యః ప్రథమతః గ్రంథముద్రాపణం చకార యః షష్టిగ్రంథాన్ చకార యేషాం భట్రాచరితం చసీ నామనాటకం చ ప్రసిద్ధే॥

(౧౪౪౫) ౪౫౪౬ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ఆంజుభూపస్య సుతాం మార్గరేటనామకా ముదువాహ॥

(౧౪౪౭) ౪౫౪౮ అబ్దే గ్లాస్టర అధిభూపో రాజద్రోహీతి కారాగారే నిక్షిప్తః మమార। తతో యార్క అధిభూపో రిచర్డః అనన్తర నృప ఇతి ప్రచురీకృతః॥

(౧౪౫౦) ౪౫౫౧ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరః రూయన నగర మజయత్ యస్మా న్నార్మనరాష్ట్రం ఆంగ్లేయానాం నష్టం। ఏతస్మి న్నేవాబ్దే మాన్యో జానఫోర్టెస్క్యూనామా డిలాడి బసలీగీమ అంగ్లై లునామకం ప్రకృతివాంఛానుసారి రాజ్య మితి చ గ్రంథాన్ చకార॥

(౧౪౫౧) ౪౫౫౨ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరః చోడో బయాని రాష్ట్రాణి చ అజయత్ యస్మా దాంగ్లేశ్వరస్య ఫ్రాంసవిషయే కలేనగర మాత్రమేవా వశిష్టం॥

(౧౪౫౩) ౪౫౫౪ అబ్దే శతవార్షిక సమరస్య అన్తిమభాగే ఆంగ్లేశ్వర సామన్తో ఫ్రూస్బరీమహాభూపః గాస్కనీ మవస్కందితుం గ

త్వా నిహతః॥ సోమర్సెట్ భూపశ్చ నిగృహీతః॥ ఆంగ్లేశ్వరో హెన్రి నామా అస్వస్థమనా అభవత్ తస్య పాలనార్థం యార్క అధిభూప, నియుక్తః॥

(౧౪౫౫) ౪౫౫౬ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః పునస్స్వస్థ మానా హూత్వా యార్క అధిభూపం అధికారాత్ భ్రంశయిత్వా సోమర్సెట్ అధిభూపం ప్రధానామాత్యం చకార। తస్మాత్ యార్క సోమర్సెట్ అధిభూపయో స్సమరో భవత్। సాలిస్బరీ, నూర్చ్బిభూపౌ యార్కస్య పక్షగావభూతాం నృపశ్చ యార్కాణాం వశే న్యపతత్॥

(౧౪౫౮ + 3౧౦౧) ౪౫౫౯ అబ్దే నృపః యార్కసోమర్సెట్ అధిభూపయోః సంధించకార॥

(౧౪౫౯) ౪౫౬౦ అబ్దే పునస్తయో స్సమరే సమారబ్ధే యార్కేశ్వరః విజయ మవాప॥

(౧౪౬౦) ౪౫౬౧ అబ్దే సయార్కేశ్వరః స్వపరిపంథినం జిత్వా నృపంచ జగృహే తదైవ సయార్కేశ్వరః పార్లమెంట్సైః అనన్తరనృప ఇతినిశ్చితః। నృపస్య మహిష్యా మార్గరెటానామ్న్యా సంచోదితో లాంకేస్థరభూపః యార్కేశ్వరం సమరే నిజఘాన, సాలిస్బరిభూపంచ గృహీత్వా నిజఘాన॥

(౧౪౬౧) ౪౫౬౨ అబ్దే యార్కేశ్వరస్య సుతో మార్చేనః మహాభూపః ఎడ్వర్డనామా లాంకేస్థానాథ మజయత్ "నృపస్య మహిషీచ వార్విక్భూపం జిత్వా నృప మమోచయత్ వార్విక్స్చ మార్చ్మహాభూపం ఎడ్వర్డనామకం లండననగరం నీత్వా చతుర్థ ఎడ్వర్డనామ్నా నృపం ప్రచురయామాస॥

స చతుర్థఎడ్వర్డః లాంకేస్ట్రియాణ్ తౌటననగరేజిత్వా పశ్చిమాచాలయె ఆంగ్లేశ్వర ఇత్యభిషిక్తః॥

పూర్వనృపస్య షష్ఠహెన్రి ర్మహిషీ మార్గరెటా స్కాట లండ్ విషయ మగమత్॥

ఆంగ్లేశ్వరో ఎడ్వర్డః స్వానంజమేకం జార్జినామకం క్లారెంస అధిభూపం చకార అన్యం రిచిడనామకంచ గ్లోసేస్టస్య అధిభూపం చకార॥

(౧౪౬౪) ౪౫౬౫ అబ్దే మార్గరేటా పునరాంగ్ల విషయ ముత్తరే ప్రవిశ్య పరాజితా॥ తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ఎలిజబెతా వుడ్విల నామికా ముపాహ॥

(౧౪౬౫) ౪౫౬౬ అబ్దే పూర్వనృపష్షష్ఠహేన్రీని గృహీతః దుర్గే నిక్షిప్తః॥

(౧౪౬౯) ౪౫౭౦ అబ్దే వార్విక్ః నృప మేడ్వర్డనామకం అల్పకాలం నిగృహ్యావశే స్థాపయా మాస॥

(౧౪౭౦) ౪౫౭౧ అబ్దే వార్విక, క్లారెంసభూపౌ నృపస్య భీతౌ ఫ్రాంసం ప్రత్యపసృతౌ॥ తత్ర తౌ మార్గరేటయా సంగతౌ షష్ఠహేన్రీం పునః నృపం కర్తు మయుతతాం తతో వార్విక్ః ఆంగ్లమాజగామ యదా ఆంగ్లేశ్వర ఎడ్వర్డః హ్లాండరరాష్ట్రం ప్రత్యపససార॥ షష్ఠహేన్రీచ పునః నృపః కృతః॥

(౧౪౭౧) ౪౫౭౨ అబ్దే చతుర్థఎడ్వర్డః గ్లోస్టరభూపశ్చ ఆంగ్లమాజగ్మతుః। తౌ క్లేరన్సభూపేన సంగతౌ లండననగరీం ప్రవివిశతుః ఎడ్వర్డః వార్వికం బర్నేటనగరే సమరే నిజఘాన॥ తతస్సః మార్గరేటాంచ ట్యూక్స్బరీనా మస్థకే అజయత్ యదా యువరాజః నిహతః॥ తత్రైవ షష్ఠహేన్రీ లండన దుర్గే మమార॥

(౧౪౭౪) ౪౫౭౫ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః చతుర్థ ఎడ్వర్డః ఫ్రాంసవిషయ మవస్కంద్య తన్నృపేణ ఏకాదశ మలూఇ నామకేన విపులధనం దత్వా నివర్తితః॥

(౧౪౭౮) ౪౫౭౯ అబ్దే తస్య భ్రాతా క్లేరెంన్స అధిభూపః రాజద్రోహ పాపే నిహతః॥

(౧౪౮౩) ౪౫౮౪ అబ్దే చతుర్థ ఎడ్వర్డః దిష్టాన్తంగతః॥ తతస్తస్య సుతో ద్వాదశవార్షిక బాలః పంచమ ఎడ్వర్డనామ్నా నృపః కృతః॥ తస్య పాలనే తస్య పితృవ్యో గ్లోసెస్టరస్య అధిభూపః రిచర్డనామా నియోజితః॥ స రిచర్డః నృపస్య మాతుః బాంధవాన్నిష్కాస్య స్వయమేక పాలకో భవత్॥ తతస్సః హేస్టింగ్స రైవర్స గ్రెనామభూపా నమారయత్॥ తతః పార్లమెంట సభాబాలనృపం పంచమ ఎడ్వర్డం భ్రంశయిత్వా గోసేస్టరస్య అధిభూపం తృతీయ

రిచ్చర్డనామ్నా నృప మభ్యషేచ యత్॥ తతో బకింఘామ అధిభూపః నృపాధికార తిరస్క్రియాం కృత్వా నిహతః॥ తతో బాలః పంచమ ఎడ్వర్డః తస్య భ్రాతా యార్కస్య అధిభూపః రిచ్చర్డనామా చలండనదుర్గే మారితౌ॥ (౧౪౮౪) ౪౫౮౫ ఆబ్దే తృతీయ్యో రిచ్చర్డస్య సుతో వేల్స యువరాజః ఎడ్వర్డనామకో మమార॥

(౧౪౮౫) ౪౫౮౬ నృపస్య మహిషీ అనినామా దిష్టాన్తంగతా॥ ట్యూడరవంశ్యః హేన్రినామకః ఆంగ్లవిషయ మగమత్। ఆంగ్లేశ్వరో రిచ్చర్డః తం యోద్ధుం మగమత్। కింతుసః బాస్వర్త్నామనగరే శత్రుణా మహాసమరే నిహతః॥ యస్మాత్తస్య సుతః తత్పూర్వమేవ కాలధర్మం గతః ప్లాంటాజనిట్సకులంతే నాస్తమితం। తతో ట్యూడరకులజో రిచర్డ మాండనాథః హేన్రినామకః పార్లమెంటు సభాయాం సింహాసనే అభిషిక్తః॥

తస్య పూర్వకులేన సంబంధం వర్ణయామః

తృతీయ్య ఎడ్వర్డః
|
జానంః (లాంకాస్టరస్యఅధిభూపః)

చతుర్థహేన్రి
|
పంచమహేన్రి = కేత్రైనా = ఓవేనట్యూడరః
|
ఎడ్మంట్యూడరః = మార్గరేటా (రిచమాండమహాభూపః)
|
సప్తహేన్రి = ఎలిజబెత (చతుర్థఎడ్వర్డసుతా)

జానబ్యూఫోర్ట (సమర్సెటస్యమహాభూపః)
|
ద్వితీయ్యజానబ్యూఫోర్ట (సమర్సెటస్య అధిభూపః)

ప్లాంటాజనిస్థానాంకాలేకవయః

లాయమననామకః క్రైస్తవాచార్యః బ్రైటనచరితం కావ్యమకరోత్। ౧౨౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౦౧ అబ్దే (అర్ధసేక్సనభాషా) గ్లో

సేస్థరవాసి రాబర్టనామా ఆంగ్లేయచరితం । విల్స్నామక గ్రంథం ఆఙ్గ్లేమునీనాం గాథాశ్చ చకార (ప్రాచీన ఆంగ్లభాషా)

౧౨౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౩౩౧—౧౨౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౩౮౬ రాబర్ట్మా మానింగనామా వింకాలంవాసి బ్రిటనచరితాత్మకం కావ్యం చకార । (ప్రా)

మధ్యమ భాషా.

జానగోవః ౧౩౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౪౨౧—౧౪౮౦ + ౩౧౦౧= ౪౫౮౧ కవిః కన్ఫేసిఓ అమెంటుసనామాదికాని చకార॥

జిఫ్రైచాసరః— ౧౩౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౪౨౯-౧౫౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౫౮౧ తృతీయ్య ఎడ్వర్డనృపయో రాస్థానకవిః మహాకవిః। ద్వితీయ్య చర్డః తస్య ప్రధానకావ్యం కెటర్బరగాథాః॥ జానమండి విల్లి ౧౩౦౧ + ౩౧౦౧ = ౪౪౦౨—౧౩౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౪౭౩ ప్రాచీయాత్రా ఇతి గ్రంథం ఆఙ్గ్ల, ప్రెంచీయ్య, లాటిన భాషా సుచకార॥

రాబర్ట అపరనామా విలిము మలాంగ్లడేలనామా॥

౧౩౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౪౦౧ అబ్దే జాతః ఆక్సఫర్డనగరే ఓరీలపాఠశాలాయాం అధ్యాపకః ప్లోమనసా మనసా మత్ర స్వప్నమితి గ్రంథం చకార॥

జానవైక్లిఫః ౧౩౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౪౨౫— ౧౩౮౪ + ౩౧౦౧ = ౪౪౮౫ అక్సఫర్డనగరే జెలీక, బిలిఅలవిద్యాలయయోః అధ్యాపకః బైబిలగ్రంథం ఆంగ్లభాషాయాం చకార। జాన బార్బరనాము అబర్డీనే క్రైస్తవాచార్యః ౧౩౭౬ + ౩౧౦౧ = ౪౪౭౭ అబ్దే రాబర్టబ్రూసస్య చేష్టితానికావ్యం చకార॥

ప్రథమజేమ్సః స్కాటనృపః ౧౩౯౪ + ౩౧౦౧ = ౪౪౯౫—౧౪౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౫౩౯ సః ఆఙ్గ్లవిషయే ఏకోనవింశాబ్దాణి బంద్యాంవసన్ చాసరస్య కావ్యాని పఠిత్వా బహూని కావ్యా చకార యేషు నృపస్య కావ్య మిత్యేక మేవావసిష్టం జానవిడ్గేటః ౧౪౨౦ + ౧౩౦౧ = ౪౫౨౧ తం సచరితం ట్రాసంరోఫన మితి కావ్యాని చకార॥

మూన్యః జానఫాక్టస్యాఖ్యా ౧౪౫౦ + ౩౧౦౧ = ౪౫౫౧ డిలా డి బసవీగమ ఆంగ్లైక నిరంకుశ్, స ప్రజానాం భాయుతరాజ్య మితి కావ్యాని చకార॥

విలియమ వాక్సటనః ౧౪౧౨ + ౩౧౦౧ = ౪౫౧౩—౧౪౯౧ + ౩౧౦౧ = ౪౫౯౨ ప్రథమతః ఆంగ్లేయ ముద్రాపకః పష్టికావ్యాని చకార యేషు త్రా ఇరోధన మితి, చిసినాటికా ఇతి ప్రథనాః॥

టూ్యడరాః

ఏవం ౧౪౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౫౮౬ అబ్దె టూ్యడరకులజస్సప్త మహెన్రి నామకః, అంగ్లేశ్వరో భవత్॥

(౧౪౮౬) ౪౫౮౭ అబ్దె సః యార్కకులజాం చతుర్థ ఎడ్వర్డస్య సుతాం ఎలిజబెతానామకా ముహాహ॥

౧౪౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౫౯౩ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంశవిషయ మవస్కందితుం గత్వా సమర మకృత్వైవ ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంధిం చకార॥

(౧౪౯౬) ౪౫౯౭ అబ్దె స్కాటేశ్వరః చతుర్థ జేమ్సునామకః పర్కినవార బేకనామకస్య పక్షమవలంబ్య ఆత్మానం। యార్కేశ్వరం రిచర్డ మితి ఖ్యాపయన్ ఆంగ్ల మవాస్కందయత్॥

(౧౪౯౭) ౪౫౯౮ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరః తం జిత్వా పర్కినం గృహీత్వామారయామాస। యః ప్లాంటాజనిష్టకుల స్యాన్తిమః। తత ఆంగ్లేశ్వరః కబాటనామకం అమెరికావిషయ దర్శనాయ నౌకయా ప్రేషయామాస॥

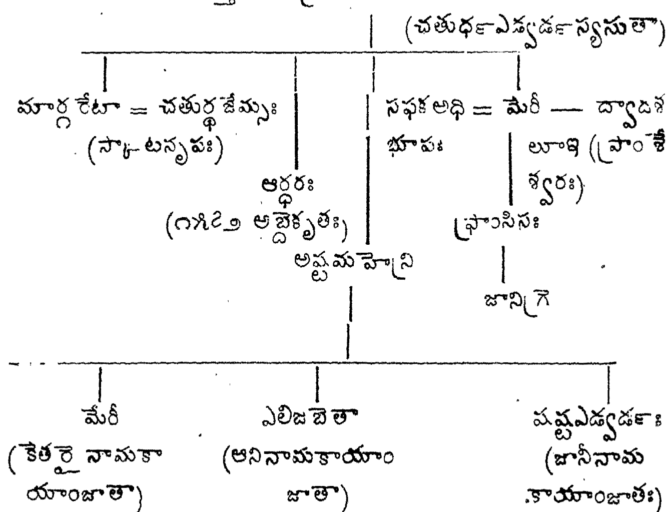
౧౫౦౧ + ౩౧౦౧ = ౪౬౦౨ అబ్దె యువరాజ ఆర్థరనామక ఆరాగాన కులజాంకతరైనా ముహాహ॥

౧౫౦౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౦౩ అబ్దె యువరాజః అర్థరః కాలధర్మం గతః తస్య మహిషీ క్షేత్రినామక యువరాజస్య మహిష్యర్థే నిశ్చితా॥

(౧౫౦౩) ౪౬౦౪ అబ్దె నృపస్య సుతా మార్గేరిటా స్కాటేశ్వరం చతుర్థజేమ్సు ముహాహ॥

౧౫౦౯ + ౩౧౦౧ = ౪౬౧౦ అబ్దే సప్తమహెన్రీ దిష్టాన్తం గతః । తత స్తస్య సుతో హెన్రినామకః అష్టమహెన్రినామ్నా సింహాసన మారురోహ । సః కేతరైనా ముద్వహా॥

౧౫౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౬౧౪ అబ్దేస ఆంగ్లేశ్వరః క్రైస్తవమతాధీశేన పోపునామకేన సంచోదితః ఫ్రాంసనృపం ద్వాదశలూఇనామకం ఇటలీనృపం నాశయితుం యతమానః స్పైన నృపేణ ప్రేష్యమాణ సేనాయా స్సాహాయ్యేన సేనా మప్రైషయత్ । తాభ్యాం సంగత సేనాభ్యాం టోరేనాది నగరాణి నిర్జితాని । సఫకభూపః నిగృహీతః కారాగారే నిక్షిప్తః॥ చతుర్థజేమ్స స్కాటేశ్వరః ఆంగ్లేశ్వరేణ కలహం కృత్వా ఆంగ్ల మవాస్కందయత్ । ఫ్లాడెనగరే స స్కాటేశ్వరో బహుభి స్సామన్తై స్సహ మహతి సమరే నిహతః॥

౧౫౧౪ + ౩౧౦౧ = ౪౬౧౫ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంధిం చకార । తస్య అనుజా మేరినామకా ఫ్రాంసేశ్వరేణ లూఇనామకే నోద్వాహితా ॥ మాసత్రయానన్తరం స ఫ్రాంసేశ్వరః దిష్టాన్తం గతః॥

(౧౫౧౫) ౧౬౧౬ అబ్దె ఆంగ్లఫ్రాంస స్పైననృపాణాం సంధిః కృతః

(౧౫౧౬) ౧౬౧౭ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరస్యసుతా మేరీనామా జాతా॥

(౧౫౨౦) ౧౬౨౧ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసి సేన వయస్యతాయాం సంగతౌ యదా స్వర్ణవటేసభా కృతా సాస్వర్ణసభేఇతి ఖ్యాతా॥ అనన్తరం జర్మనేశః చార్లసః ఆంగ్లేశ్వరేణ సంగతః॥

(౧౫౨౧) ౧౬౨౨ అబ్దె బకింఘామ అధిభూపః రాజద్రోహీ నిహతః। నృపశ్చమతాచార్యేణ లూథరనామకేన కలహం చకార। ఆంగ్లేశ్వరః తస్యలూథరస్య ద్వైరథేన గ్రంథం రచయిత్వా మతరక్షక ఇతి నామ పోపునామకాత్ క్రైస్తవ మతాధీశాలేభె॥

(౧౫౨౩) ౧౬౨౪ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరేణ స్పైననృపేణచఫ్రాంశే విషయావస్కందనాయ సేనా సంప్రేషితా కింతుఉభయసేనలపి సంగతేపరాజితే॥

(౧౫౨౪)౧౬౨౫ అబ్దె ఫ్రెంచీయ్యా సేనాః శర్మనేశస్య సేనయా పరాజితాః తతః ఫ్రెంచీయ్యాః ఇటలీం విజహుః తతః పునస్సమరే ఫ్రాంసనృపః పరాజితః నిగృహీతశ్చ ॥

(౧౫౨౫) ౧౬౨౬అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరః స్పైననృపేణ సంగతః ఫ్రాంసవిషయ మవస్కందితు మైచ్ఛత్ కింతు స్పైననృపః నాంగీచకార। తత ఆంగ్లేశ్వరస్య మంత్రీ వుల్సేనామకః ఫ్రాంసేశ్వరస్య చ సంధిం చకార॥

(౧౫౨౬) ౧౬౨౭ అబ్దె ఫ్రాంసేశ్వరస్య ఆంగ్లేశ్వరస్య సుతాం మేరీనామకా ముద్వాహయితుం సందేశం వుల్సే ఫ్రాంసేశ్వరా యానయయత్। తదా ఫ్రాంసేశ్వరః తస్యాః మేర్యాః ధర్మోద్వాహ జన్మ ఫ్రాంసేశ్వరేణ విశదీకృతం॥

(౧౫౨౭) ౧౬౨౮ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వరోపి స్వవివాహస్య ధర్మశాస్త్రానుసారితాం స్వయమేవ వివదమానః పోపస్య నిర్ణయార్థ ముపైప్రేషయత్। కింతు తస్య నిర్ణయః నానుస్మృతః॥

యితుం తద్విషయ మవసంధ్య తా నజయత్ స్కాట్లేశ్వరః ఫ్రాంస నృపేణ ద్వితీయ్యహెన్రినామకేన సంధిం చకార స్కాట్లేశ్వరీచ ఫ్రాంసిసనామక ముదాహా ॥

తత ఆంగ్లేశ్వరేణ ఫ్రాన్సేశ్వరేణ సమరస్స మారబ్ధః । ఆంగ్లేశ్వరః క్రైస్తవాలయేషు విగ్రహాన్ పాతయిత్వా ఆంగ్లభాషోపయోగంచకార ॥

౧౫౪౭ + ౩౦౦౦ = ౪౫౪౭ అబ్దె స అమాత్య స్సోమర్సేట నాథః దారిద్ర్యయుత కృషీవలానాం వృద్ధ్యర్థం కృషి వృద్ధిం కృత్వా వస్తువిధాన కర్మచ సంవర్ధయామాస తథాపి తే తస్యో ప్రియాస హద్భిః సః అమాత్యపదాత్ భ్రంశితః వార్విక భూపః అమాత్యో భవత్ ॥

౧౫౫౦ + ౩౦౦౦ = ౪౫౫౦ అబ్దె ఫ్రాంసనృపేణ సంధిః కృతః ॥

(౧౫౫౧) ౪౫౫౧ అబ్దె అమాత్యో వార్విక భూపః ఉత్తరాంబర్లాండస్య అధిభూపః కృతః । సమరసేట ప్రమరశ్రేష్ఠః। భూపః రాజద్రోహీతి పరివాదేనలండనదుర్గే నిగృహీతః ॥

(౧౫౫౩) ౪౫౫౩ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వర షష్ఠఎడ్వర్డః మహావ్యాధినా క్రాన్తః దిష్టాన్తంగతః । తత ఉత్తరాంబరస్యాధిభూపోమాత్యః జానిగ్రేనామకం సింహాసనే స్థాపయితు మయ తత ॥ తదేవ రాజ్ఞీం ప్రతిప్రచురయామాస ॥ మేరీచ నృపస్య జ్యేష్ఠభగినీ అపసపార । తతః ప్రకృతయస్యరాః తస్స పక్షగా అభూవన్ ॥

ఉత్తరాంబరేశ సేనాశ్చతం విజహుః । సచ ఉత్తపోకరాష్ట్రే నిహతః ॥ తతో మేరీనామకా సింహాసనే అభిషిక్తా జానిగ్రేనామకా ఉత్తరాంబరేశశ్చ దుర్గే నిగృహితౌ । ఉత్తరాంబరేశశ్చ నిహతః ॥

(౧౫౫౪) ౪౫౫౪ అబ్దె జానగ్రేనామకా తస్యాః పతిః పితాపి నిహతాః ఎలిజబెతాచ । దుర్గే నిగృహీతా । మేరరాజ్ఞీచ స్పైనన్నృపం ఫిలిపనామక ముదాహా తత్ పార్లమెంటు సభ్యానామపి సమ్మతం । తతః రాజ్ఞ్యా పునః రోమన క్రైస్తవమతం ఆయుతనేషు సంస్థాపితం పోపశ్చ మతాధీశః కృతః ॥

(౧౫౫౭) ౪౬౫౮ అబ్దే ఆంగ్లా న్నిష్కాసితానాం ప్రాటసేశ్వర అవలంబన మదదత్ ॥ తత స్సైనన్నృపేణ సంచోదితం ఆఙ్గ్లానాం ఫ్రెంచీయానాం సమరస్స మభవత్ । తస్మిన్ సమరే ఆంగ్లేశ్వర । స్పైనన్నృపయో సేనాభిః ఫ్రాంసేశ్వర సేనాః పరాజితాః ॥

(౧౫౫౮) ౪౬౫౯ అబ్దే కలిననగరీ ఫ్రాంసేశ్వరేణ నిర్జితా ఫ్రాంసేశ్వర సేనాశ్చ స్పేనేశ్వరేణ ఆంగ్లనౌకాభిః కృతసాహాయ్యేన నిర్జితాః ॥ తత ఆంగ్లేశ్వర స్పైనేశ్వర ఫ్రాంసేశ్వరాణాం సంధిః కృతాః తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరీ మేరీదిష్టాన్తం ప్రాప్తా । తత స్తస్యాః స్వసా ఎలిజబెతనామా అభిషిక్తా తతస్స్పైనన్నృపఃఫిలిపః తాముద్వోఢు మైచ్ఛత్ కింతుసానైచ్ఛత్ ॥

(౧౫౫౯) ౪౬౬౦ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరేణ పునస్సంధిః కృతః । తతో చిరదేవ స ఫ్రాంసన్నృపః ద్వితీయ్య హెన్రినామకం దిష్టాన్తం గతః ॥ తస్మి న్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః రోమన క్రైస్తవమతంస్వవిషయా లయే ష్వ్యపనీయ్య పునరాంగ్లేయ క్రైస్తవఃమతం సంస్థాపయామాస॥

(౧౫౬౦) ౪౬౬౧ అబ్దే ఫ్రెంచిసేనాః స్కాటంవిహాయ అగ చ్ఛన్ । తతః స్కాటేశ్వరీ మేరీనామా స్వవిషయ మనమత్ ॥

(౧౫౬౨) ౪౬౬౩ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వర్యా ఫ్రాంసం ప్రతిపేషితసే నాః పరాజితాః । స్కాటేశ్వరీమేరీస్స్వాన న్తరాధిపా ఇతి వాంఛా ఎలిజబెతయా నిరాకృతా ॥

౧౫౬౫ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౬ అబ్దే స్కాటేశ్వరీ మేరీడానెన్లా నామకముదవాహ ॥

(౧౫౬౬) ౪౬౬౭ అబ్దే ఫ్రెంచేశ్వరేణ ఆంగ్లేశ్వర్యా సంధిం కృతం ॥

(౧౫౬౭) ౪౬౬౮ అబ్దే డర్న్లె నిహతః। మేరీరాజ్ఞీచభ్రంశితా॥

(౧౫౬౮) ౪౬౬౯ అబ్దే మేరీ ఆంగ్లం ప్రత్యప ససార ॥ తత్ర స్కాటర్బరీనగరే నిగృహీతా తస్మి న్నబ్దే ఆస్ట్రియాన్నృపసుతః చర్లసనా మకః ఆంగ్లేశ్వరీ ముద్వోఢుమియేష కింతుసః రోమనమతస్థ ఇతి తం నైచ్ఛత్ ॥

(౧౫౬౯) ౪౬౭౦ అబ్దే ఉత్తర ప్రజా శశిలనామకాః స్పైన నృపేణ రాజ్ఞీంయోద్ధుం సంచోదయన్ ఫిలిపశ్చ మేరియాః పక్ష మవ

లలంబె) నార్ఫాక) రాష్ట్రసామన్తః స్కాటేశ్వరీ ముద్వోఢుం యతమానః కారాగారే నిక్షిప్తః ॥ స్కాటేశ్వర్యాః పక్ష మవలంబ్య ఉత్తరాంబరి పశ్చిమరాష్ట్ర! (వేస్ట్మార్లేండ) సామన్తైః కలహోజనిత మహాత్రౌర్యేణ తచ్ఛమితః॥

(౧౫౭౦) ౧౫౭౧ అబ్దే తౌ సామంతౌ స్కాటం ప్రత్యపసరతాం॥

(౧౫౭౧) ౧౫౭౨ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వర్యా పార్లెమెంటసభాస్థయా పోపస్య మతాధీశత్వం వినాకృతం ॥

(౧౫౭౨) ౧౫౭౩ అబ్దే ఉత్తరప్రజా సామంతో నిహతః । ఫ్రాంసి స్డ్రేకనామకః పశ్చిమగోళస్థప నామూరాష్ట్రం ప్రతియాత్రాం జగామ ॥

(౧౫౭౫) ౧౫౭౬ అబ్దే ఔత్తరవిషయస్య ప్రజాః తద్విషయం (నార్వే, స్వీడన) హామండ విషయాణాం ఆధిపస్త్రీనాథం ఫిలిపం భ్రంశయిత్వా ఆంగ్లేశ్వర్యాతాన్ విషయాన్ దాపయిష్యామ ఇతి వార్తాన్ మప్రైషయన్ । కింతు సానాంగీ చకార ॥

(౧౫౭౭) ౧౫౭౮ అబ్దే డ్రేకనామా శాంతమహాహ్రాదధౌనాకయాత్రాం జగామ ॥

(౧౫౭౯) ౧౫౮౦ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వర ఎలిజబెతా పునః ఉత్తర విషయాణాం రాజ్యగ్రహణం యాచితో నైచ్ఛత్ తత అంజుఅధిభూపః తద్విషయే నృపః కృతః తత ఆంగ్లేశ్వరీ తం ఫ్రాంసేశ్వరానుజం అంజుఅధిభూపం ఉద్వోఢు మైచ్ఛత్ కింతు సామంతైః నివారితా కృచ్ఛ్రా ద్విరతాన పునరుద్వాహ వార్తాంయావజ్జీవం చకార ॥

(౧౫౮౦) ౧౫౮౧ అబ్దే గ్రేనామభూపః ఆంగ్లేశ్వర సామంతః । ఇటలి, స్పైన నృపయో స్సేనా మజయత్ ॥

(౧౫౮౬) ౧౫౮౭ అబ్దే డ్రేకః పశ్చిమగోళే శాన్తసముద్రే ద్వీపేభ్యః విపుల సుగంధవస్తుజాతైస్సహాన్య వతన్త । ఆంగ్లేశ్వర స్పైన నృపేణ సంధిం కర్తుం మైచ్ఛత్ కింతు తేన నాంగీకృతం స్కాటేశ్వర్యాః దోషవిచారణా ॥

(౧౫౮౭)౧౫౮౮ అబ్దే సా స్కాటేశ్వరీమేరీనామకా నిహతా ॥ స్పైననృపః ఆంగ్ల మవస్కందయితుం మహాసన్నాహ మకరోత్ ॥

పోపశ్చ తమచోదయత్ । ఆంగ్లేశ్వర్యా విషయ రక్షణార్థం కృతో యత్నః ॥ డ్రేకః ప్రాక్స్థితేశ్వరేణ ప్రేషిత అల్పక సేనా మదహత్ ॥

(౧౫౮౮) ౪౬౮౯ అబ్దె స్పైనేశ్వరః పునః మహానౌకసేనా మప్రైషయత్ । కింతు సాపి ఆంగ్లేశ్వర్యాః సేనాభి ర్నిర్జితానష్టా ॥

(౧౫౮౯) ౪౬౯౦ అబ్దె స్పైనేశ్వరఃఫిలిపః ఫ్రాంస మవస్కందయితు మైచ్ఛత్, ఫ్రాంసేశ్వరశ్చ ఆంగ్లేశ్వర్యా స్వరక్షణార్థం సంధిం చకార। తతః పోర్చుగలన్నృపే అంటోనియోనామకే స్పైనేశ్వరేణ బాధితే పోర్చుగలనాథస్య సాహాయ్యార్థం ఆంగ్లేశ్వరీ, ఫ్రాంసేశ్వరాభ్యాం సేనా ప్రేషితా ॥ ఆంగ్లేశ్వర్యా స్సేనాపతిః డ్రేకః పోర్చుగలే కోరున్నామనగర మజయత్ ॥

(౧౬౦౦) ౪౭౦౧ అబ్దే అప్సరసాం రాజ్ఞీతినామ్నా కావ్యం రాలీనామ్నా ప్రచోదితః స్పెంసరనామ కవివరశ్చకార । ఆంగ్లేయాః ప్రాచీం ప్రతిభారతే వాణిజ్యార్థ మాజగ్ముః । కేచన వాణిజ్యార్థం శాకద్వీప మగమన్ ॥

(౧౬౦౧) ౪౭౦౨ అబ్దె ఆంగ్లేశ్వర్యా ఫ్రాంసేశ్వరస్య చతుర్థ హెన్రినామకస్య సాహాయ్యార్థం సేనా ప్రేషితా ॥

(౧౬౦౩) ౪౭౦౪ అబ్దె షేక్స్పియరనామ కవివరః లీనసాదోనీయ్య మితి కావ్యం చకార ॥

(౧౬౦౪) ౪౭౦౫ అబ్దే హూకరనామకేన క్రైస్తవాయతన విషయం నాటకం కృతం ॥

(౧౬౦౬) ౪౭౦౭ అబ్దెస్పేనవిషయ మవస్కందితుం సేనా ప్రేషితా ॥

(౧౬౦౮) ౪౭౦౯ అబ్దె ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంధిః కృతః ॥

౧౫౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౯ అబ్ద మారభ్య

౧౬౦౬ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౭ అబ్దా వధివిషయే నాగరికాణాం వృద్ధి రభవత్ । ప్రజాః పూర్వమధిష్ఠిత దుర్గాణి విహాయ రమ్యతర గృహేషు న్యవసన్ యేవాతాయనైః విచిత్రవర్ణై భూషిత వర్ణనై ర్విభూషితాః ॥ తస్మిన్నేవ కాలే గ్రంథరచనావృద్ధి రభవత్ ॥ హూక

రః షేక్స్పియరః స్పెంసరనామకాః కవివరాః వరకావ్యాని చక్రుః బేకనశ్చ నవశాస్త్రోన్మీలనం కర్తు మైచ్ఛత్ । ఏతైః షేక్స్పియరాది కవిభిః స్వకావ్యద్వారా ధర్మః ప్రవర్తితః॥

౧౫౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౯ అబ్దే ఏసెక్స హొలాందారల భూపాభ్యా మధిష్ఠితా సేనాస్పైనవిషయ మవస్కందితుం ప్రేషితా॥

(౧౫౯౮) ౪౬౯౯ అబ్దేతౌ పరాజితౌ స్పైనేశ్వరః ఫిలిపః సంధి మప్రైషయత్ ॥

(౧౫౯౮) ౪౬౯౯ అబ్దే స్పైనేశ్వరః ద్వితీయ ఫిలిపః దిష్టాన్తం ప్రాప్తః ఓనీలనామకః ఐరవిషయే ఆంగ్లేయసేనా మజయత్॥

(౧౫౯౯) ౪౭౦౦ అబ్దే ఏసెక్సభూపః ఐరవిషయం పునర్జేతుం ప్రేషితః కింతు సపరాజితః శాసనం వినా ఆంగ్లం ప్రతినివృత్తః కారాగారే నిగృహీతః॥

(౧౬౦౦) ౪౭౦౧ అబ్దే స్వసేక్సభూపః స్కాటేశ్వరేణ జేమ్సనామకేన దుర్మంత్రం చకార॥

(౧౬౦౧) ౪౭౦౨ సఏసెక్సః అన్యమతస్థాపనే యతమానః ద్రోహీతి నిర్ణీతో నిహతః పాలన స్పైనాః ఐరవిషయ మగమన్ దరిద్ర విషయక శాసనాని ప్రథమతః కృతాని॥

(౧౬౦౩) ౪౭౦౪ అబ్దే ఓనలః ఆంగ్లేశ్వర్యాః శరణం ప్రాప్య తూన్తః । ఐరవిషయంచ పున రాంగ్లేశ్వర్యా వశే నీతం । తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరీ ఎలిజబెతా దిష్టాన్తం ప్రాప్తా॥

స్టుఅర్ట ఇతి స్కాటనృపకులం.

ఏవం ఆంగ్లేశ్వర్యాం ఎలిజబెతాయాం అనూఢాయామేవ దిష్టాన్తం గతాయాం తస్య కులాంకురే నాసతి స్కాటేశ్వరః షష్ఠ జేమ్సనామకః ఆంగ్లేశ్వరః కృతః అస్య చరితం అవ్యాకులం ప్రాగ్వర్ణ్యతే॥ స్కాటూనా మాదిమోవిషయః పూర్వమేవోక్తః తేషాం నృపాణాం ప్రఖ్యాతనామా ప్రథమః కెన్నెత మకాల్పిననామకః ౮౪౩(కి) అ॥ + ౩౧౦౧ = ౩౯౪౪ అబ్దే శశాస॥

తదనన్తరం ప్రఖ్యాతనామా డంకననామా ౧౦౩౪ + ౩౧౦౧

= ౪౧౩౫ అబ్దే సింహాసనమారురోహ తస్మిన్ అకేనిమహాభూపేన పరాజితే తస్య భ్రాతృజో మెక్బేతనామాతం ౧౦౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౧౪౧ అబ్దే హత్వా సింహాసన మారురోహ ఏతద్విషయః షేక్స్పియరేణ స్వనాటకే వర్ణితః॥

సమెక్బేతః (౧౦౪౧)౪౧౪౧ అబ్ద మారభ్య

౧౦౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౧౫౬ అబ్దావధి శశాస॥

ట్యూడరాణాం కాలే కవయః.

మాన్యతా మసమోరః ౧౪౮౦—౧౪౮౫

౩౧౦౧	౩౧౦౧
౪౫౮౧	౪౪౮౬

ఉ[illegible] అనామ గద్యగ్రంథం లటినభాషాయాం రచయామాస పంచమపడ్వర్డస్య చరితంచ అష్టమహెన్రినా నిహతః।

హెంద్రిహోవర్డః (సర్రేమహాభూపః) ౧౫౧౬—౧౫౪౭

౩౧౦౧	౩౧౦౧
౪౬౧౭	౪౬౪౮

ప్రశస్త ఆంగ్లకవిః ప్రశస్తగీతాన్యలిఖత్ ఈనల్డకన్యానామ ప్రశస్తకావ్యం చకార॥ అష్టమహెన్రినా నిహతః

విలియమ టిండేలనామకః ౧౪౭౭—౧౫౩౬

౩౧౦౧	౩౧౦౧
౪౫౭౮	౪౬౩౭

ఉత్తరబైబల్గ్రంథం చకార॥

తామసక్రాన్మరః ౧౪౮౯—౧౫౫౬

౩౧౦౧	౩౧౦౧
౪౫౯౦	౪౬౫౭

కంటర్బరీ క్రైస్తవాచార్యః ప్రార్థనగ్రంథం, ద్వాదశకుటీరా ఇతి గ్రంథం, చకార ఆక్స్ఫర్డ్నగరే దగ్ధః॥

జానఫాంక్సనామా ౧౫౧౭—౧౫౮౭

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౧౮ ౪౬౮౮

పావనహాతినానామ గ్రంథం (Mantya.)

తామససక్విల ౧౫౩౬—౧౬౦౮

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౩౭ ౪౭౦౯

బంకర్స్తభూపః గార్బోడకనామ విచారనాటకం ధర్మాధికారి దర్పణం చ చకార॥

మాన్యఫిలిపసిడ్నె ౧౫౫౪—౧౫౮౬

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౫౫ ౪౬౮౭

ఆర్కేడి అనామగద్యగ్రంథం పో ఇసి రక్షణం నామకం చ చకార॥

ఎడ్మండ స్పెంసరః ౧౫౫౨—౧౫౯౯

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౫౩ ౪౭౦౦

లండననగరే జాతః తస్య ప్రధాన కావ్యం అప్సరసాం రాజ్ఞీతి॥

విచర్డహూకరః ౧౫౫౩—౧౬౦౦

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౫౪ ౪౭౦౧

క్రైస్తవాచార్య ధర్మ మితి గ్రంథం చకార॥

క్రిష్టఫరమార్లోలి ౧౫౬౩—౧౫౯౩

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౬౪ ౪౬౯౪

తంబర్లైన, ఫాస్టస, మాల్టాజూ నామ గ్రంథాన్ ద్వితీయ ఎడ్వర్డస్య చరితం చ చకార॥

విలియము షేక్స్పియరః ౧౫౬౪—౧౬౧౬

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౬౫ ౪౭౧౭

బహునాటకకర్తా అవననద్యాం స్ట్రాట్ఫర్డ్నగరే వసన్ స్వనాటకాదీని ౧౫౯౧ + ౩౧౦౧ = ౪౬౯౨ అబ్దస్య ౧౬౧౪ + ౩౧౦౧ =

చమధ్యే చకారమూస్యః వాల్టర్రాలే నామకః ౧౫౫౨—౧౬౧౮ ౪౭౧౯ అబ్దపం॥

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౫౩ ౪౭౧౯

పంచచరితం ౧౬౮ క్రీస్తోః పూర్వం ౩౧౦౧—౧౬౮ = ౨౯౩౩ అబ్దావధి చకార రాజద్రోహీతి నిహతః॥

ఫ్రైంసిస బేకనః ౧౫౬౧—౧౬౨౬

౩౧౦౧ ౩౧౦౧

౪౬౬౨ ౪౭౨౭

(అమాత్యః) ప్రఖ్యాతపురుషాణాం జీవితాన్య లిఖత్॥ లాటిన భాషాయాం ఇఙ్గ్చరాపి ఓమాగ్నానామ శాస్త్రీయ గ్రంథం చకార॥

స్కాటాః.

రాబర్ట హెన్రిసనః ౧౫౦౮ + ౩౧౦౧ = ౪౬౦౯ (అబ్దె) మమార సుందరక్రేశీతి గ్రంథం చకార॥

విలియమడన్బారః ౧౫౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౩౧ అబ్దావధి జిజీవ, సప్తపాపానాం నాట్యం, స్వర్ణటర్జితి కంటకారిజపా ఇతి చ కావ్యాని చకార॥

గవినడగ్లసనామకః ౧౫౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౬౦౧ అబ్దావధి జిజీవ, మానస్య హర్మ్యమితి కావ్యం కృత్వా, ఈనీల్టకన్యేతి గ్రంథం చాంగ్లభాషాయాం చకార॥

ఏతస్మిన్నన్తరే డంకనస్యసుతో మాల్కాల్మకనోర్మరనామకః ఆఙ్గ్లనృపస్య సన్నిధౌ వివర్ధితః యౌవనం ప్రాప్య సేనయా సహ స్కాటవిషయం ప్రాప్య పితుస్సింహాసనార్థం సమరమకరోత్, తస్య సాహాయ్యకేన సివార్డనామకేన ఉత్తరాంబ్రి అమహాభూపేన ౧౦౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౧౫౮ అబ్దె మెక్బెతః లంఫానాననామనగరే సమరే నిహతః, మాల్కాల్మశ్చ స్కాటేశ్వర ఇతి పితుస్సింహాసనే అభిషిక్తః॥

ఇతరవిషయః.

క్రీస్తుజననానన్తరం మిరిసఅసనామ స్పైనేశ్వరస్య సుతాః అష్టౌ స్పైనవిషయాత్ ఐరవిషయం ప్రాప్యతం విన్యటర, మీాతి, అల్ట్సనర, కోనాట, మన్ట్సనర ఇతి పంచధా విభజ్య అభుంజత తేషాంవం శ్యాః ఓల్లావఫోలానామకః ౮౦౦ (క్రీ॥పూ) ౩౧౦౧ = ౨౩౦౧ అబ్దే శశాస ॥ సఃతారానగరే పార్లమెంట సభాం ప్రథమతః చకార। ౪౬౦ (క్రీ॥ పూ) ౩౧౦౧ = ౨౬౪౧ అబ్దే కిం బాతనామక శ్శశాస విషయ రక్షణభటాన్ నియోజయామాస। తతః కర్మ్మాకనామకే కాననామ్నః పౌత్రే శాసతి కాననామకః శతంసమరాణాం అజయత్ । తతో నైల నామా ఐరనృపః స్కాట, ఆంగ్ల, ప్రాంసవిషయేషు సమరాణి కృత్వా లోఇరినగరే నిహతః ॥ తస్య సుతో దాహినామక ఐరవిషయస్య అక్రైస్తవనృపాణా మన్తిమః । లోగ్గైరినామకః ౪౩౦ క్రీ ॥అ॥ + ౩౧౦౧ = ౩౫౩౧ అబ్దే శశాస। తస్మిన్ శాసతి ప్లాడిఅసనామా పోపునామ్నా క్రైస్తవమతవ్యాపనాయ ఐరం ప్రతిప్రేషితః తత్ర త్యైస్సంబాధితః తద్విషయా త్పలాయనం। చకార ॥ తతః పాట్రిక నామకః ప్రేషితః నృపం లోగ్గైరిం క్రైస్తవం కృత్వా తద్విషయే తన్మతం వ్యాపయత్॥

తతో నార్వేనృపః టర్గసిఅసనామా । ఐరవిషయం జిత్వా త్రయోదశవత్సరాన్ శశాస। తతస్సః నిగృహీతః సముద్రే మజ్జితః ॥ తత స్తస్య అనుచరాః నార్వేవిషయ మగమన్ తతో చిరాదేవ తే పునరాగతాః డబ్లిననగరం వశే చక్రుః । తతో బ్రైనచోరునామకః ఐరస్య మాన్ట్సనరరాష్ట్రస్య నృపః తాన్ డేనాన్ జిత్వా తద్వీపా న్నిష్కాస్య సర్వస్య ఐరద్వీపస్య నృపత్వేన అభిషిక్తః ॥ తేషాం యే క్రైస్తవాః తానమూపనగరే వ్యవాసయత్ । సః తద్విషయే పాఠశాలాః నదీనాం సంక్రమాన్ మహాపథాన్ దుర్గాణి నౌకాశ్చ కారయామాస విషయే ప్రజానాం నాగరికతా వృద్ధిం చకార॥

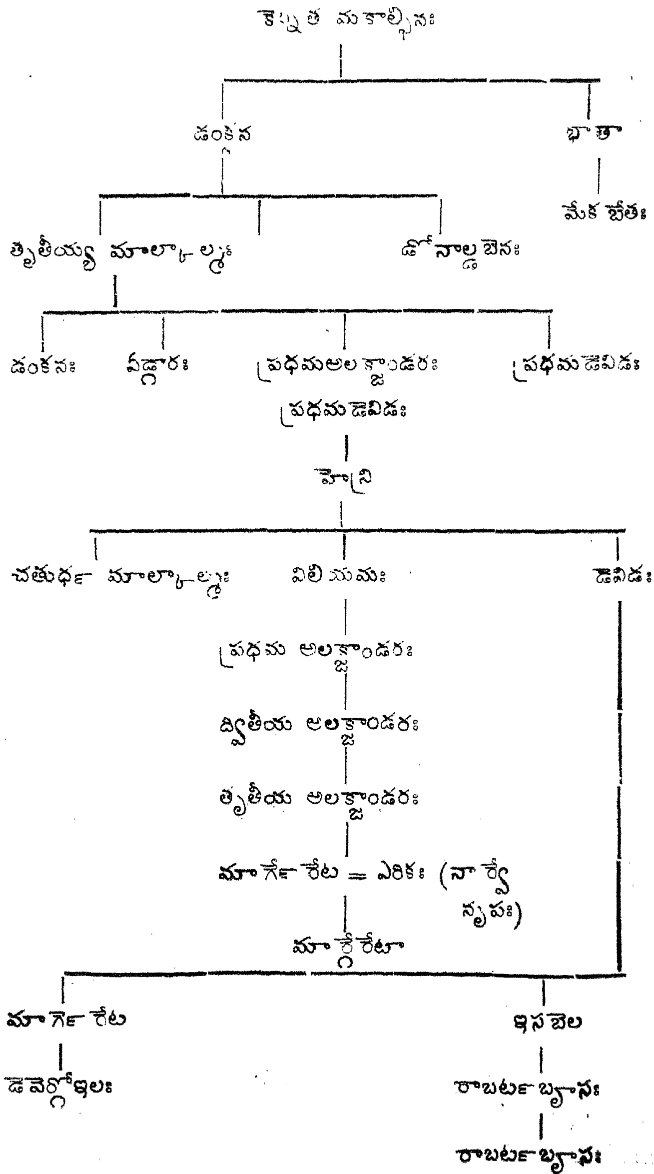
సచిరం శశాస। తతః తద్విషయే లీన్స్టరరాష్ట్రనృపః ఉపజాపం కృత్వా డేనాన్ పునః డబ్లినగరే సమానయామాస। బ్రైనః క్లోంటార్ఫనామనగరే తా నజయత్। కింతు సః ౧౦౧౪ + ౩౧౦౧ = ౪౧౧౫ అబ్దే శత్రుభిః కియద్భి ర్వంచితః రాత్రౌ నిద్రాసమయే

నిహతః । తద్వైరద్వీపః ఆంగ్లేశ్వరాణాం ప్లాంటాజనిష్ఠాకులజానాం ప్రథమేన ద్వితీయ హెన్రినామకేన ౧౧౭౧ + ౩౧౦౧ = ౪౨౭౨ అబ్దే నిర్జితః తస్య సుతో జానః తత్ర నృపః కృతః తదారభ్య ఆంగ్లేశ్వరాణాం వశే స్థితః॥

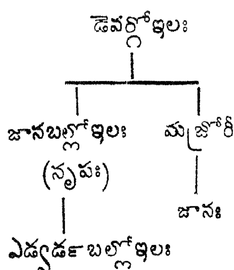
మాల్కాల్మశ్చ ౧౦౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౧౬౯ అబ్దే తృతీయ మాల్కాల్మనామా స్కాటనృపో భవత్ । సః ౧౦౯౩ + ౩౧౦౧ = ౪౧౯౪ అబ్దావధిశశాస । తతో డోనాల్డబేన వాకోస్య భ్రాతా సింహాసన మారురోహ ॥ సోపి (౧౦౯౪) ౪౧౯౫ అబ్దే మాల్కామస్య సుతేన డంకననామకేన నిర్జితః । తతో (౧౦౯౫) ౪౧౯౬ అబ్దే తం డంకనం హత్వా పునః డోనాల్డః సింహాసన మారురోహ సః (౧౦౯౭) అబ్దావధి శశాస॥

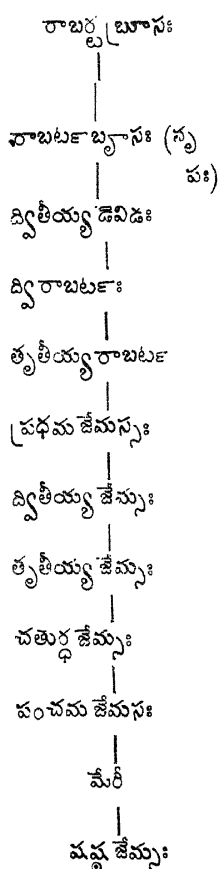
తతో మాల్కామస్య అన్యస్సుతః ఏడ్గారనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౧౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౨౦౮ అబ్దావధి శశాస । తస్మిన్నబ్దే దిష్టాన్తం గతేతస్య భ్రాతా ప్రథమఅలెగ్జాండరనామా సింహాసన మాగురోహ ॥ సః ౧౧౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౨౨౫ అబ్దావధి శశాస॥ తతో స్యానుజః ప్రథమ డెవిడనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౧౫౩ + ౩౧౦౧ = ౪౨౫౪ అబ్దావధి శశాస॥ తతస్తస్య పౌత్రః చతుర్థ మాల్కాల్మనామకః సింహాసన మారుహ్య । ౧౧౬౫ + ౩౧౦౧ = ౪౨౬౬ అబ్దావధి శశాస । తతోస్య భ్రాతా ప్రథమవిలియమనామకః సింహాసన మారుహ్య ౧౨౧౪ + ౩౧౦౧ = ౪౩౧౫ అబ్దావధిశశాస । తతస్తస్య సుతః ద్వితీయ అలగ్జాండగనామకః సింహాసన మారుహ్య ౧౨౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౩౫౦ అబ్దావధి శశాస॥ తతస్తస్య సుతః ద్వితీయ్య అలగ్జాండరనామకః సింహాసన మారుహ్య ౧౨౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౩౫౦ అబ్దావధి శశాస । తతస్తస్య సుతః తృతీయ్య అలగ్జాండరనామకః సింహాసన మారుహ్య ౧౨౩౬ + ౩౧౦౧ = ౪౩౩౭ అబ్దావధి శశాస । తతస్తస్య నప్త్రీ సింహాసన మారుహ్య ౧౨౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౩౯౩ అబ్దావధి శశాస॥

తతః ప్రథమడేవిడస్య కులజో జానబల్లిజలనామకః సింహాసన మారుహ్య ౧౩౦౬ + ౩౧౦౧ = ౪౪౦౭ అబ్దావధి శశాస । తతస్తస్య సుతో ద్వితీయడేవిడః సింహాసన మారుహ్య ౧౩౭౧ + ౩౧౦౧ = ౪౪౭౨ అబ్దావధి శశాస॥

కెన్నెత మకాల్ఫినః
డంకన
భాతా
మేకబేతః
తృతీయ మాల్కాల్మః
డోనాల్డబెనః
డంకనః
ఏడ్గారః
ప్రథమఅలక్జాండరః
ప్రథమడేవిడః
ప్రథమడేవిడః
హెన్రి
చతుర్థ మాల్కాల్మః
విలియమః
డేవిడః
ప్రథమ అలక్జాండరః
ద్వితీయ అలక్జాండరః
తృతీయ అలక్జాండరః
మార్గరేట = ఎరికః (నార్వే నృపః)
మార్గరేటా
మార్గరేట
డెవెర్గోఇలః
ఇసబెల
రాబర్ట బ్రూసః
రాబర్ట బ్రూసః

తత స్తస్య సుతో ద్వితీయరాబర్టనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౩౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౪౯౧ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్య సుతః తృతీయరాబర్టనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౪౦౬ + ౩౧౦౧ = ౪౫౦౭ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్య సుతః ప్రథమజేమ్స నామా సింహాసన మారుహ్య ౧౪౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౫౩౮ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్య సుతో ద్వితీయ్యజేమ్సనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౪౬౦ + ౩౧౦౧ = ౪౫౬౧ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్య సుతః తృతీయ్యజేమ్సనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౪౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౫౮౯ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్య సుతః చతుర్థజేమ్సనామా సిం

హాసన మారుహ్య ౧౫౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౬౧౪ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్య సుతః పంచమజేమ్సనామా సింహాసన మారుహ్య ౧౫౪౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౪౩ అబ్దావధి శశాస,తత స్తస్య సుతా మేరీ నామ్నీ సింహాసన మారుహ్య ౧౫౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౮ అబ్దావధి శశాస, తత స్తస్యా సుతః షష్ఠజేమ్సనామ సులోపి సింహాసన మారురోహ సః ౧౬౦౩ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౪ అబ్దే ఆంగ్లసింహాసనే అభిషిక్తః॥

ఏవం స్కాటనృపాణాం చరిత ప్రసంగత ఐరద్వీపచరితం చ ఉక్తం తేషా మన్తిమస్య షష్ఠజేమ్సస్య చరితం వక్ష్యేయః ౪౭౦౪ అబ్దే ఆంగ్లసింహాసనే అభిషిక్తః యస్మా త్స్కాటవిషయ మాంగ్లవిషయంచ చరితం ఏకభావం ప్రాప్తం॥

(౧౬౦౪) ౪౭౦౫ అబ్దె స్పేనన్నృపేణ సంధిః కృతః సః ఆంగ్లక్రైస్తవ మతస్థాస బాధయత్॥ పార్లమెంటసభా మతాధిపత్యం కర్తుమెచ్ఛత్॥

౧౬౦౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౬ అబ్దె నృపం సభాంచ నిహంతుం ఝురీచూర్ణం ప్రాపై స్తత్సభాధః నిక్షిప్తం రాజకీమ్యైః దృష్టం పాపాః నిగృహీతాః నిహతాః॥

బేకననామా మహాతార్కికః స్వగ్రంథాన్ శాస్త్రీన్మీలననాను కాదికార్య చకార॥

(౧౬౦౬) ౪౭౦౭ అబ్దె స్కాటాః ఆంగ్లైః సఖ్యేన సంమిళితాః॥

(౧౬౦౭) ౪౭౦౮ అబ్దె స్కాటాంగ్లవిషయయో స్సమ్మేళనే శాస్త్రవిధానం పార్లమెంటస్య ప్రజాభాగేన నిరాకృతం॥

(౧౬౧౧) ౪౭౧౨ అబ్దె నృపః పార్లమెంటసభాం వ్యశీర్ణయత్ అవరభూపాః నృపేణ కృతాః

౧౬౧౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౩ అబ్దె నృపస్య సుతా ఎలిజబెతా నామ్నీ బోహీమి అన్నృపం ఫర్డిసామక ముహహ॥

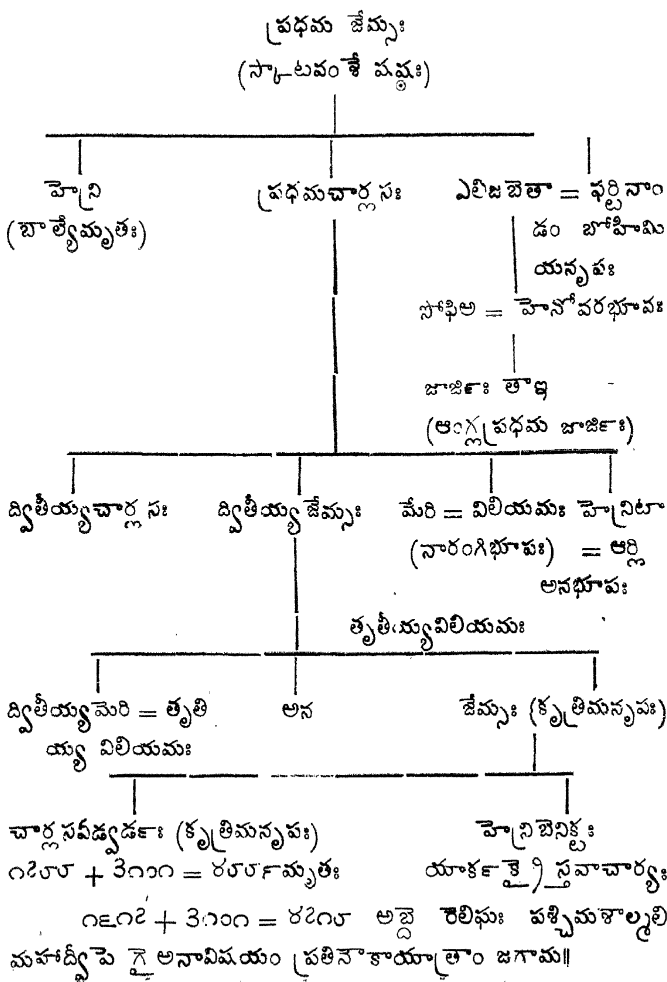
(౧౬౧౪) ౪౭౧౫ అబ్దె నృపః పునః పార్లమెంటసభాంచకార॥

వాణిజ్యాకరవిషయె నృపస్య పార్లమెంటస్య చ కలహో భవత్, నృపశ్చ సభాం విశీర్యకాంశ్చ న సభికాన్ బందీచకార॥

(౧౬౧౬) ౪౭౧౭ అబ్దే రెలీఘనామకః లండనదుర్గా న్మోచితః దక్షిణఅమెరికాం పశ్చిమశాల్మలిద్వీపం ప్రేషితః॥

షేక్స్పియరమహాకవిః దిష్టాన్తం ప్రాప్తః, విలియంసునామకో నృపస్య అమాత్యో భవత్॥

(ఆంగ్లా స్టుఆర్డ అధవాస్కాట వంశం)

౧౬౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౮ అబ్దే రెలీఘః పశ్చిమశాల్మలి మహాద్వీపే గ్రైఅనావిషయం ప్రతినౌకాయాత్రాం జగామ॥

(౧౬౧౮) ౪౭౧౯ అబ్దె రాలీఘః నిహతః త్రింశద్వార్షికసము
ర మారబ్ధం॥

౧౬౨౧ + ౩౧౦౦ = ౪౭౨౨ అబ్దె నృపః తృతీయపార్లమెం
టసభాం చకార, తేన పార్లమెంటనా బెకననామశాస్త్రిణం నృపా
మాత్యంచ శిక్షయామాసుః॥ స బేకనః నోవమ ఆర్గానమనామగ్రంథం
చకార, పార్లమెంటసభాచవిశీర్ణా ౧౬౨౩ + ౩౧౦౦ = ౪౭౨౪ అబ్దె
యువరాజః చార్లసః బకింగహామ అధిభూపః స్పైనవిషయ మగమ
తాంతయో నివర్తనానన్తరం బకింగహామః యువరాజస్య స్పేనేశ్వర
సుతాయాశ్చ వివాహం అచోదయత్॥

(౧౬౨౪) ౪౭౨౫ అబ్దె స్పేననృపేణ సమరం ప్రారబ్ధం నృప
స్యాన్తిమ పార్లమెంటసభాకృతా యేన సమరార్థం ధనం దత్తం
నృపస్య ఆత్మవ్యయార్థం ఆదాస్యమానం అసాధారణకరం కరమశా
స్త్రీయ మిత నిర్ణీతం ధనాధ్యక్ష అక్రమధనాదానేన శిక్షితః మాన్స
ఫీల్టనామా పాలటినేటం జేతుం ప్రేషితః యువరాజస్య చార్లసస్య ఫ్రా
సనృపసుతా ఉద్వాహితా॥

(౧౬౨౫) ౪౭౨౬ అబ్దె స ఆంగ్లేశ్వరః ప్రథమ్సనామా దిష్టా
న్తం గతః తత స్తస్య సుతః చార్లసనామా ప్రథమచార్లనామ్నా
సింహాసన మారురోహ తేన ప్రథమపార్లమెంటసభా తస్మిన్నేవాబ్దే
విశీర్ణా, సఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసనృపసుతాం హెన్రిటానామికా ము
వాహ, స్పైనవిషయె కేడీ నిజనగరవిజయా యప్రేషితాంగ్లసేనా విఫ
లాన్యవర్తత॥

(౧౬౨౬)౪౭౨౭ అబ్దె నృపేణ ద్వితీయపార్లమెంటసభా కృతా
యేన విషయపాలనాయ మతపాలనాయ నృపాదీనాం కృత్య కర్మవి
చారణార్థంచ సభా నియోజితాః॥ బకింగహామ అధిభూపః పార్లమెంట
సభయా దోషీతి నిర్ణీతః। తస్య రక్షణార్థం పార్లమెంటసభా విశీర్ణా
కృతా బలాద్రృణాని నృపేణ ప్రజాభ్యః గృహీతాని॥

౧౬౨౭ + ౩౧౦౦ = ౪౭౨౮ అబ్దె ఫ్రాంసేశ్వరేణ సమరం కృ
తం। తద్వ్యయార్థం ధనం ప్రజాభ్యః బలాత్ గృహీతం। బకింగహామ
అధిభూపః ప్రజానా మనిష్టో భవత్। దరిద్రజనాశ్చ బలాత్ స్థలసా
ముద్రసేనాయాంచ నియోజితాః॥

(౧౬౨౮) ౪౭౨౯ అబ్దే తృతీయపార్లమెంటసభాకృతా తస్యాం ప్రజాసభా బకింగహామః స్వబాధానాం కారణ మిత్యవదత్ స్వబాధా నివారణార్థం ప్రకృతయః, భూపాశ్చ నృపస్యయాభ్యాం లిఖిత్వా ప్రైవియర్క్, నృపశ్చ తేషాం బాధానివారణం కర్తు మంగీచకార। పార్లమెంటసభ్యా నృపస్య ధనందదుః। లాడనామకః లండనే ప్రధాన క్రైస్తవాచార్యో భూత్వా నృపస్యాప్యాచార్యో భవత్। బకింగహామ అధిభూపః నిహతః। బెంబర్లనామా కరదాన తిరస్క్రియయా బందీకృతః॥

(౧౬౨౯) ౪౭౩౦ అబ్దే పునః పార్లమెంటసభాకృతా నృపః సభాం వ్యశీర్ణయత్। నృపస్య ప్రజాసభానాంచ కలహోంకురితః॥ మాన్య జానఇవిలట్టాదయో లండనదుర్గే నిగృహీతాః॥

(౧౬౩౦) ౪౭౩౧ అబ్దే నృపః ధనాదానవిధానాని చకార। బహుద్రవ్యం ధనికేభ్యః తేషాం గౌరవనామపణేన సమాహృతం। ఆంగ్లేశ్వరేణ ఫ్రాంస, స్పైనన్నృపయోః సంధిః కృతః॥ తస్మిన్నబ్దే కేచనాంగ్లాః నవాంగ్ల మితి ఖ్యాతం పశ్చిమగోళద్వీప మగమన్॥

(౧౬౩౨) ౪౭౩౩ ఇవిలటః కారాగారే మమార॥

(౧౬౩౩) ౪౭౩౪ అబ్దే నృపః కతిచిద్ద్రాక్షీప్రియాణాం అసాధారణకరాదానం అనుమేనే తస్మా ద్వణిజః వ్యరుద్యన్త। నృపః స్కాటవిషయస్య నృప ఇతి తద్విషయే అభిషిక్తః। వెంటవర్తనామకః ఐరవిషయస్య అధికారీకృతః ప్రైన్నినామకః హిస్ట్రోమేస్టిఖనామక గ్రంథం చకార యస్మిన్ నాటకాని నిందితాని మిల్టననామ కవిః అల్లిగ్రో పెంసిరెంసోనామ గ్రంథాన్ చకార॥

౧౬౩౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౫ అబ్దే మిల్టనః కోమసనామగ్రంథం చకార॥

౧౬౩౫ + ౩౬ = ౪౭౪౬—౩౭ అబ్దేషు కోశరిక్తతాయాం జాతాయాం క్రూరవృద్ధికరణేన నృపేణ కోశపూరణం కృతం॥

(౧౬౩౭) ౪౭౩౮ అబ్దే నృపః స్వామాత్యైః ధర్మశాసకైశ్చ సమ్మంత్ర్య అనూపరక్షణార్థం నౌకావృద్ధికరం కరంనవమ గ్రహీత్॥

౧౬౩౮ ౪౭౩౯ అబ్దే మిల్టనః లైసిడాసనామ కావ్యం చకార॥

(౧౬౩౯) ౪౭౪౦ అబ్దే నృపః బర్వికం గత్వా స్కాట్సై శ్శమం చకార॥

(౧౬౪౦) ౪౭౪౧ అబ్దే పార్లమెంటసభా అల్పకాలావధికృతా। తత్ర ప్రజాదుఃఖం నివేదితం। నృపశ్చ సభాం వ్యశీర్ణయత్ । తత స్సామంతభూపానాం సభాకృతా యదా క్రైస్తవాచార్యా అపి సమాగతాః క్రైస్తవాచార్యాణాం మతాధికారోంగీకృతః। పునః పార్లమెంటసభాకృతా నృపః పిమనామకేన సంచోదిత ప్రజాభిర్విజ్ఞప్తః వాంఛితానాం దాన మంగీచకార । ఫించినామకోమాత్యః దోషీతి శిక్షితః॥ తథైవ లాడనామా॥

(౧౬౪౧) ౪౭౪౨ అబ్దే స్ట్రాఫర్డాధిపః నిహతః ప్రజానాం భావానుసారపాలన విధానం నౌకావృద్ధికరకరశ్చా శాస్త్రీయ్య మితి నిశ్చితం॥ నృపస్య వాంఛానుసారే పార్లమెంటసభాయా విశీరణం నిషేధయుక్ సభాయా శ్శాసనం కృతం। నృపః స్కాటవిషయ మగమత్। తత్ర స్వపక్షబలం చకార। ఐరవిషయే కల్లోలః జాతః। ఉల్స్టరరాష్ట్రే బహవో నిహతాః క్రైస్తవాచార్యాక్ భూపసభాయాం నిషేద్ధుం శాసనం కృతం। ప్రజాసభాచ మహానృప విజ్ఞాపన మకురుత క్రైస్తవాచార్యా స్సదోషా ఇతి నిశ్చితాః। లండననగరే కల్లోలాని తదా నృపపక్షీయా స్సాదిన ఇతి ప్రజాపక్షీయా ముండా ఇతి ఖ్యాపితాః। ఆంగ్లేయ స్కాటీయ్యసేనాః విభ్రంశితాః॥

(౧౬౪౨) ౪౭౪౩ అబ్దే పార్లమెంటసభాయాం ప్రజాపక్షీయ సభికాః శిక్షితాః నగరే విలీనాః। నృపశ్చ తేషా మాయుధాదీని నాదదత్ । సేనాచ నృపపక్షీయా ప్రజాపక్షీయా ఇతి ద్విధా భవత్ । నృపశ్చినాటుంగహామనగరే న్యవేశయత్ । హబ్సనామకవిః డీస్సైవి నామకావ్యం చకారః॥

(౧౬౪౩) ౪౭౪౪ అబ్దే నృపః విజయ్యీ భవత్ ప్రజాపక్షాధికారీఏస్సెక్సభూపః మందో భవత్ । తతః ఓలివర్క్రాం మ్వేలనామా ప్రజాపక్షాధికారీ భూత్వా విజయ మవాప॥

(౧౬౪౪) ౪౭౪౫ అబ్దే నార్స్యబనగరే నృపస్య సేనా పరాజితా మార్స్టననామస్థానే క్రాంమ్వేలనృపసేనాం విద్రావయామాస। ఏస్సెక్సభూపః నృపస్య వశ్యో భవత్ । క్రాంమ్వేలః ప్రజానా మధికారీ అభవత్॥

(౧౬౪౫) ౪౭౪౬ అబ్దే మిల్టనః అరిఓపగిటికానాకావ్యం చకార । నృపః ఐరద్వైపైః స్కాటైస్సన్ధి మిచ్ఛన్ తద్విషయయోః దూతాన్ ప్రైషయత్॥

(౧౬౪౬) ౪౭౪౭ అబ్దే ఐరీయ్యాః నృపం వంచయామాసుః నృపశ్చ వార్విక నగరే స్కాటానాం వశంగతః । కింతు తే తంతత్యజుః॥

(౧౬౪౭) ౪౭౪౮ అబ్దే తే స్కాటాః తంనృపం పార్లమెంటస్య వశే అదదన్ । తతో హారుగృహాతిస్థానే నృపః సేనాయాః వశంగతః లండననగరీ సేనయా సమాక్రాన్తా । నృపశ్చ వైటంనామద్వీపం గత్వా స్కాటైః గుప్తతరం సంధిం చకార॥

(౧౬౪౮) ౪౭౪౯ అబ్దే నృపః కారిసబ్రూకసమీపే పునః గృహీతః॥

(౧౬౪౯) ౪౭౫౦ అబ్దే సః ప్రధానధర్మశాసకైః సంచరిత గుణదోషః దోషీతి నిశ్చిత్య నిహతః । తదా సనృపః సధైర్యం తాన్ తృణీకృత్య తేషాం నోత్తరం దత్వా మృత్యోః నోద్విజన్ నిహతః॥ తతః పార్లమెంటు నైవవిషయః పాలితః తస్యాధిపః క్రాంమ్వేలనామకః నాగరః కృతః॥

(౧౬౫౦) ౪౭౫౧ అబ్దే సక్రాంమ్వేలః స్కాటం ప్రవిశ్యతద్రాజధానీం ఏడింబర్గనామనగరీ మజయత్॥

(౧౬౫౧) ౪౭౫౨ అబ్దే పూర్వనృపస్య ప్రథమచార్లసస్య సుతో ద్వితీయ్య చార్లసనామకః ఆంగ్ల మగమత్॥ కింతు సః వర్సెస్టరే పరాజితః ప్రాంసవిషయ మగమత్ । హాబ్బనామకః వ్యైతాన నామకావ్యం చకార॥

(౧౬౫౨) ౪౭౫౩ అబ్దే డచ్చినృపేణ సమరమారబ్ధం అస్మిన్నబ్దే స్కాటవిషయోపి క్రామ్వేలస్య వశంగతః । తాంప్రనామ డచ్చినౌకా సేనాపతిః ఆంగ్ల నౌకేశ్వరమజయత్ । క్రామ్వేలశ్చ పార్లమెంటసభాసదోనిష్కాసయామాస॥

(౧౬౫౩) ౪౭౫౪ అబ్దే ఆంగ్ల నౌకేశ్వరః బ్లేకః విజయమవాప । క్రామ్వేలశ్చ పార్లమెంటసభాం విశీర్ణామకరోత్॥

(౧౬౫౪) ౪౭౫౫ అబ్దే క్రామ్వేలః నృపస్య కిరీటే నాభిషేక మిచ్ఛన్ క్రూరతరం శశాస । డచ్చినాం నృపేణ సంధిః కృతః । తతః

పార్లమెంటసభాం పునః కృత్వా క్రాంమ్వేలః తస్మాత్స్వద్వైరధా న్ని ష్కాసయామాస॥

(౧౬౫౫) ౧౬౫౬ అబ్దే క్రామ్వేలః పార్లమెంటసభాం వ్యశీర్ణయత్ । ఆంగ్లవిషయే సేనానాం తద్విషయే ఏకాదశనివేశాని కృతాని హాలండ ఫ్రాంసనృపై స్సంధిః కృతః ఐరవిషయశ్చ వశే స్థాపితః॥

(౧౬౫౬) ౧౬౫౭ అబ్దే స్పైనన్నృపేణ సమరమారబ్ధం । జమైతా ద్వీపం ఆంగ్లసేనాభిర్జితం॥

(౧౬౫౭) ౧౬౫౮ అబ్దే ఆంగ్లనౌకేశ్వరః బ్లేకనామా సాంటాక్వజనామ స్పైనేశ్వరస్య ద్వీపమజయత్॥ తస్మిన్నేవాబ్దే సబ్లేకః దిష్టాన్తం గతః॥ క్రామ్వేలస్య నాశార్థం యత్నః కృతః । క్రాంవేలశ్చ నృపచిహ్నం నైచ్ఛత్ । సః క్రామ్వేలః విషయా ద్బహిః విజయం ప్రాప్యాపి విషయాన్తః సంకుచిత శాసనో భవత్॥

(౧౬౫౮) ౧౬౫౯ అబ్దే క్రామ్వేలః పునః పార్లమెంటసభాం విశీర్య స్వతంత్ర శ్శాసితు మైచ్ఛత్ । డ్యూన్స । డంకర్కనగరయోః స్పైనేశ్వర సేనా నిర్జితాః । తస్మిన్నేవాబ్దే క్రాంమ్వేలః దిష్టాన్తం గతః తతస్తస్య సుతో రిచర్డ క్రాంమ్వేలః పితుః పదమవాప్య విషయపాలన మకరోత్ ।

(౧౬౫౯) ౧౬౬౦ అబ్దే సరిచ్చర్డ క్రాంమ్వేలః వారంవారం పార్లమెంటసభాం విశీర్య ప్రకృతీనాం విగ్రహం జనయిత్వా పాలనా ద్విరరామ । తతః పార్లమెంటసభాయాం కలహాని జనితాని॥

(౧౬౬౦) ౧౬౬౧ అబ్దే క్రైస్తవబుధయో లండననగరీం ప్రావిశన్ । నృపపక్షీయ పార్లమెంటసభా చార్లసం సమాహ్వాయన్ । సః సమాగతో ద్వితీయ్యా చార్లసనామ్నా అభిషిక్తః । సః పార్లమెంటసభాం కృత్వా హైడనామక మమాత్యం చకార । హాలండీయానాం ఐర్లాండీయానాంచ సమ్మేళనం నిషిద్ధం పార్లమెంటశ్చ మతాలయానామాదాయం నృపాదాయంచ నిర్ణయ విశీర్ణితః॥

(౧౬౬౧) ౧౬౬౨ అబ్దే నృపేణ సాది పార్లమెంటసభాకృతానగరపాలనాధికారవిషయం శాసనం కృతం॥

(౧౬౬౨) ౧౬౬౩ అబ్దే నృపః బ్రగంజాధీశసుతాం కాదరైన నామికా మువాహ । డంకర్క రాష్ట్రం ఫ్రాంసేశ్వరస్య విక్రీతం । ఆంగ్లేశ్వరశ్చ స్వప్రజాను కాసుచిత్ పక్షపాతం ప్రదర్శయితు మారేభే॥

(౧౬౬౩) ౪౭౬౪ అబ్దే సః రోమనక్రైస్తవమతే పక్షపాతం దర్శయామాస॥

(౧౬౬౬) ౪౭౬౭ అబ్దే డచ్చినృపేణ సమరమారబ్ధం। లోస్టాఫ్ఫనగరే ఆంగ్లేశ్వరః జయమవాప। విషయే మహామారీవ్యాధిః ప్రావర్తత॥ ఫ్రాంసేశ్వరః చతుర్దశలూఇనామకః ఆంగ్లేశ్వరేణ సమరం ప్రచురయ్య డచ్చినృపేణ సంధిం చకార॥

(౧౬౬౭) ౪౭౬౮ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వర డచ్చినృపయోః నౌకసేనాః పశ్చిమభారతీయ్యద్వీపేషు ఆంగ్లేశ్వరసేనాభిః పరాజితాః॥ ఫ్రాంసేశ్వరః డచ్చినృపతిం త్యక్త్వా ఆంగ్లేశ్వరేణ సంధిం చకార। ఫ్రాంసేశ్వరః ఫ్లాండరరాష్ట్రమావాస్కందయత్। మిల్టననామకవివరః స్వర్గభ్రంశ మితి కావ్యం చకార॥

౧౬౭౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౧ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంధిం డోవరనగరే గుప్తసంధిం చకార॥ బనిఅననామ మహాకవిః ముక్తస్య మార్గ మితి కావ్యం చకార॥

(౧౬౭౧) ౪౭౭౨ అబ్దే ప్రజానాం ధనహరణేన నృపకోశపూరణం కృతం। మిల్టననామ కవీశ్వరః పున స్స్వర్గప్రాప్తి రితి సామ్సనఅగోనిస్టిసితిచ కావ్యాని చకార న్యూటననామశాస్త్రీ తేజోవిషయం విశదం శాస్త్రం చకార॥

(౧౬౭౨) ౪౭౭౩ అబ్దే హాలండనృపేణ సమరమారబ్ధం హాలండనృపో విజయ మవాప॥

(౧౬౭౪) ౪౭౭౫ అబ్దే హాలండనృపేణ సంధిః కృతః డన్బినామకోఅమాత్యోభవత్॥

(౧౬౭౬) ౪౭౭౭ అబ్దే నృపః పార్లమెంటసభాం వినా పాలయితు మయతత। పార్లమెంటశ్చ ఫ్రాంసేశ్వరం దమయితు మైచ్ఛన్ నృపశ్చ ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంధిం చకార॥

(౧౬౭౭) ౪౭౭౮ అబ్దేపార్లమెంటసభా ఫ్రాంసేశ్వరేణ సమరం కర్తుం నృపమయాచత నృపస్య భగినీ మేరీనామకా నారంగీ భూపమువాహ॥

(౧౬౭౮) ౪౭౭౯ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరేణ బహిరంగ స్సంధిః కృతః। సఫ్రాంసేశ్వరః పూర్వం నృపేణకృతగుప్తసంధిం ప్రచురయామాస। ప్రకృతీనాం నృపేణ జుప్సా ఓటనామకో పోపోనా

స్వరోమనకై ౖ)స్తవమత వ్యాపనాయ క్రియమాణ దుర్మం(త్రం జ్ఞాత్వా కాశ్చన రోమనాచార్యా న్నిష్కాసయామాస। సాది పార్లమెంటశ్చ విశీర్ణితః॥

(౧౬౪౯) ౪౭౪౯ం అబ్దే నవపార్లమెంటసభాకృతా। డాచిచ భ్రంశితః। షాఫట్సుబరీభూపః ప్రథానామాత్యః కృతః పార్లమెంటసభా విశీర్ణితా షాఫట్సుబరీభూపః భ్రంశితః॥

(౧౬౮౧) ౪౭౮౨ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంధిఃకృత షాఫట్సుబరీభూపః మాన్మతనామకశ్చ నిగృహీతౌ॥

(౧౬౮౨) ౪౭౮౩ అబ్దే తాపుభా కారాగృహాదాత్మానా మోచయిత్వాపసరతః॥ పేననామకో పెంసిల్వేనినామ రాష్ట్రం పశ్చిమశాల్మద్వీపాన్తర్గతం స్థాపయామాస॥

(౧౬౮౩) ౪౭౮౪ అబ్దే షాఫట్సుబరీభూపః దిష్టాన్తం గతః॥

(౧౬౮౪) ౪౭౮౫ ఆబ్దే నృప సామంతానాం కలహం జాతం। యార్కభూపః ఏకపక్షః, హెలిఫాక్సనామాన్య పక్షావలంబకః। మాన్మతభూపశ్చవిషయా న్నిష్కాసితః। సేనాచవృద్ధిం నీతా॥

(౧౬౮౫) ౪౭౮౬ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరో ద్వితీయ్యచార్లః దిష్టాన్తం ప్రాప। తత స్తస్యానుజో ద్వితీయజేమ్సనామకః సింహాసన మారురోహ॥ సనృపః సేనాం సార్ధవింశతి సాహస్రీం చకార। పార్లమెంటసభయా మతాకా చార్యాణా తస్య చ కలహం జాతం। సః రోమనమతే పక్షపాతాం చకార॥

౧౬౮౬ = ౪౭౮౭ అబ్దే ఐర, స్కాటవిషయయోః సేనా సుస్థిరం స్థాపితా॥

(౧౬౮౮) ౪౭౮౯ ఆబ్దే నృపస్య సుతో జాతః। పార్లమెంటశ్చ నారంగిభూపం విలియమనామకం స్వపాలనాయ సమాహ్వయత్। సః ఫ్రాంసవిషయా దాంగ్లవిషయే అవతీర్ణః లండన మగమత్। నృపో జేమ్సః ఫ్రాంసవిషయం ప్రతిపలాయనం చక్రే॥

(౧౬౮౯) ౪౭౯౦ అబ్దె సవిలియమః తృతీయ్యవిలియమ ఇతి తన్మహిషీ పూర్వనృపస్య జేమ్సనామకస్య సుతా మేరీ ద్వితీయ్యమేరీనామ్నాచ అభిషిక్తా॥

స్కాటవిషయే ఆంగ్లక్రైస్తవమతం స్థాపితం। ఆంగ్లేశ్వరః ఫ్రాంసేశ్వరేణ లూఇనాసమరం ప్రచురయామాస। జేమ్సనామ

పూర్వనృపః ఐరవిషయం ప్రాప్య తత్ర స్వపత్న్యోః నృపే కలహం జన యామాస॥

(౧౬౯౦) ౪౭౯౧ అబ్దే నృపః ఐరమజయత్ ఫ్రాంసనృపేణ సమరమారబ్ధం ఆంగ్లేశ్వరశ్చ పరాజితః స్వవిషయం న్యవర్తత । హాలిఫాక్సనామకో మాత్యపదా దపససార డంచినామకో మాత్యః కృతః। పూర్వనృపో జేమ్సః ఐరవిషయం విసృజ్య ఫ్రాంసవిషయ మగమత్॥

(౧౬౯౧) ౪౭౯౨ అబ్దే లిమ్రికనామనగరీ ఐరైర్జితా । పూర్వనృపపక్షీయాః ఆంగ్లవిషయే వ్యపజాపమకుర్వన్॥

(౧౬౯౨) ౩౭౯౩ అబ్దే నృపస్య ప్రజాభ్య ఋణాదానం సంస్థాపితం॥

(౧౬౯౪) ౪౭౯౫ అబ్దే రాజ్యపాలనే కల్లోలితే సండర్లాండ నామకోమాత్య సువిధానంచ చకార । ప్రాచీనభారత వణిక్సంఘస్య నవం శాసనం దత్తం॥

(౧౬౯౯) ౪౮౦౦ అబ్దే డచ్చీయ్యసేనాః స్వదేశం ప్రతిప్రేషితాః॥ నృపేణ డచ్చీయానాం నృపస్యా భూమిదానం పార్లమెంటసభా న్యషేధత్ డాంపీరనామకో ఆంగ్లః ఆస్ట్రేలియాద్వీపం ప్రథమతః అపశ్యత్॥

(౧౭౦౦) ౪౮౦౧ అబ్దే గ్లోసేస్టరస్యాధిభూపః విలయనామకః దిష్టాన్తం గతః । నవామాత్యా నియోజితాః యేషు రాచెస్టరగోడాల్ఫి నామకౌ నియోజితౌ॥

(౧౭౦౧ ౪౮౦౨ అబ్దే పార్లమెంటసభికాః కేచిత్ శిక్షితాః । అంజురాష్ట్రస్యాధిభూపః సైవనృపో భవత్ । పూర్వనృపో ద్వితీయ జేమ్సః దిష్టాన్తం గతః । తత్సుతస్య జేమ్సనామకస్య పక్షం ఫ్రాంసేశ్వర శ్చతుర్దశలూఇనామకో వలలంబే । నవపార్లమెంటసభాకృతా॥

(౧౭౦౨) ౪౮౦౩ అబ్దే నృపః పునః పార్లమెంటసభాం చకార। తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః తృతీయ్యవిలయమః హాయమారూఢో గచ్ఛన్ నృపపాత॥ తతః కియత్కాలే గతే తదాఘాతే నైవ చైత్రే దిష్టాన్తం గతః ॥

తతో ద్వితీయ్యజేమ్సస్య సుతా అన్నినామ్నా సింహాసనే భిషిక్తా॥ సా డెన్మార్కనృప సూనుం జార్జనామక ముపాహ। సః కంబరరాష్ట్రస్యాధిభూప ఇతి నామ్నా దత్త భూప సభాపతిః కృతః॥ ఫ్రాంసనృ

పేణ సమరం కృతః మాల్బరో అధిభూపః అమాత్యః కృతః ॥

(౧౭౦౩) ౪౮౦౪ అబ్దే ఫోర్చుగీసనృపేణ సంధిఃకృతః । స్పైన నృపే దిష్టాన్తం గతే తత్సింహాసన మాత్మపౌత్రాయాభిలషన్ ఫ్రాంసేశ్వరః లూఇతస్య పక్షమవలంబె । తస్య ప్రతిపక్షం చార్లసనామ అధిభూపః ఆంగ్లేశ్వరీచ అవలంబతాం॥తస్మా దాంగ్లేశ్వరః శార్మనీశ్వరః హాలాండనృపేణ సంధిం కృత్వా సంగతాః ఆంగ్లసేనాపతినా మాల్బరో అధిభూపే నాధిష్ఠితా మహతం సేనా మప్రేషయత్ । సః అచిరాదేవ జిబ్రాల్టరనామనగరీం స్పేనవిషయే అనూపనగర మజయత్ । తతో చిరాదేవ మాల్బరో అధిభూపః ॥

(౧౭౦౪) ౪౮౦౫ అబ్దే బవేరియావిషయే బ్లేన్‌హీమనగరే ఫ్రాంసేశ్వరసేనాపతిం తాల్లార్డ మజయత్॥

(౧౭౦౬) ౪౮౦౭ అబ్దే రామలీసనగరే విలియర్సనామాన్య సేనాపతి మజయత్ ॥

(౧౭౦౮) ౪౮౦౯ అబ్దే పునః ఫ్రాంసేశ్వర సేనా మహతీ జిత్వా శతం పతాకానాము గృహ్ణాత్ ఏతై విజయైః లైలనామనగరీ వంశం నీతా ॥

(౧౭౦౯) ౪౮౧౦ అబ్దే సమాల్బరో పునః ఫ్రాంచీయ్యాన్ సీమాయా మజయత్ । స్పైనవిషయేచ ఆంగ్లనౌకేశ్వరః మాన్యః జార్జిబ్యాకనామకః ౧౭౦౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౩ అబ్దె స్పైనేశ్వరస్య నౌకాం గోనగరే అదహత్ ॥

(౧౭౦౫) ౪౮౦౬ అబ్దే పర్టబరోమహాభూపః బర్సిలోనాద్వీప మజయత్॥

(౧౭౦౭) ౪౮౦౮ అబ్దే బర్విక నామ సేనాపతిః గవ్వేనామక మాంగ్లసేనాపతిం అల్మాంజనగరే అజయత్ । లరీడానామనగరం చ రురోధ । తతో ౧౭౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౪ అబ్దె అత్రేచ నగరే సంధిఃకృతా యస్మాత్ ఫ్రాంసేశ్వరస్య పౌత్రః ఫిలిఫనామ్నా స్పైన నృపః కృతః । ఏవం అన్నినామ్నా రాజ్ఞీశాసతీ స్కాటఆంగ్లవిషయయోః పార్లమెంటసభే సమ్మేళయితు మైచ్ఛత్॥ కింతు స్కాటాః నైచ్ఛన్ । అన్తే ౧౭౦౭ కష్టాత్ స్కాటాః అంగీకుర్వన్ । యేన ఉభయవిషయో సంమిళితౌ రాజధాన్యాం లండననగరే సభాం కుర్వతః అపిచ తత్సంవిధానే హానోవరభూప పత్న్యాఃసోపి యానామ్న్యాః

ఆంగ్లేశ్వరస్యప్రథమజేమ్సస్య ఎలిజబెతాయాశ్చ పుత్ర్యాఃసుతః సుతః అనంతర నృపఇతి నిర్ణీతః ఆంగ్లవిషయా నూపే సర్వత్ర స్కాటానాం వాణిజ్యావకాశం దాతుం ఉభయవిషయయోః ధర్మశాసన మేకమేవ భావీతి స్కాటానాం స్వార్థకరణాహా (Rights) విధానాదయోపి ననివర్తనీయ్యా ఇతి । స్కాటానాం ధర్మశాసనసభాశ్చ నాపనీయ్యా ఇతిచ సంవిధానం కృతం । స్కాటానాం అధికారనియోగాత్ తత్ర ధనార్థం తద్విషయే నాణ్యముద్రార్థంచ చతుర్లక్షస్వర్ణాని దత్తాని ॥ ఏవం స్కాటాంగ్లవిషయయోః సంమిళితయోః స్కాట వాణిజ్యవృద్ధిః శ్రియోవృద్ధిశ్చాభవత్ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే ఫ్రాంసేశ్వరః చతుర్దశలూఇనామకః ద్వితీయ్యజేమ్సస్య సుతం నృపం ప్రచురయిత్వా స్కాటవిషయ మప్యాక్రమయత్ । కింతు స స్కాటానూపే ఆంగ్లసేనాపతినాబింగనామకేన పరాజితః న్యవర్తత॥

(౧౭౧౧) ౪౮౧౨ అబ్దే మార్ల్బరో అధిభూపః అమాత్యపదాత్ భ్రంశితః । తథాపి సః ప్లక్షమహాద్వీపఖండే సమరం కృత్వా విజయ మహావ్యాపి నృప శత్రుభిః కూటజన్యైః అధర్మధనాదానం కృతవా నితి మిథ్యాభిశప్తః న్యవర్తత॥

(౧౭౧౨) ౪౮౧౩ అబ్దే ఓర్మండనామకః సేనాపతిః కృతః॥

(౧౭౧౩) ౪౮౧౪ అబ్దే ఉట్రెచనగరే సంధిః కృతః యత్ పూర్వముక్తం॥

(౧౭౧౪) ౪౮౧౫ అబ్దే అక్సఫర్డభూపః భ్రంశితః ష్రూస్బరీభూపః కోశాధిపః కృతః తస్మిన్నేవాబ్దే రాజ్ఞీ అన్నినామ్నీ అపుత్రా దిష్టాన్తం గతా ॥ తస్యాః పతిః షడ్వత్సరపూర్వమేవ దిష్టాన్తరం గతః। తస్యాః ఏకోనవింశసుతాః తస్యాః పూర్వమేవ దిష్టాన్తం గతాః । ఏవం స్టుఅర్టానాం వంశే నిర్వంశే జాతే హానోవరభూపస్య పత్న్యాః సోఫిఆనామ్న్యాః ప్రథమజేమ్సస్య సుతాయాః ఎలిజబెతాయాః పుత్ర్యాఃసుతః జార్జనామా నృపః కృతః॥

స్టుఅర్టనృపైః పాలితకవయో విద్వాంసశ్చ॥

మిచీల్డ్రేమటనః ౧౫౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౬౬౪—౧౬౩౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౨ కవిః పోల్యాల్బిఓన భూపానాం సమరవిషయాణి నింఫీడిఅనామ కావ్యాని చకార॥

ఫ్రాంసిసబ్యూమాంటః । ౧౫౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౭—

౧౬౧౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౬ జాన్ ఫ్లేచరః ౧౫౭౬ + ౩౧౦౩ = ౪౬౭౭—౧౬౨౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౬ ఏతౌ ద్వౌ సంమిళిత్వా ద్విపంచాశన్నాటకాని చక్రతుః తయోః ప్రథమః కరుణా రస పూరితాని చకార అన్యః హాస్యరసపూరితాని చకార బేనజాన్సనః ౧౫౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౬౭౫—౧౬౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౮ సః ౧౬౧౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౦ అబ్దే నృపాస్థానకవిః నాటకకర్తా ప్రతి ప్రథాననాటక మనుజ ఇతి ప్రహసనం చకార । ఫిలిఫమస్సింజరః ౧౫౮౪ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౫—౧౬౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౧ నాటకకర్తా ప్రధాననాటకం ప్రాచీనఋణదానాయ నూతనమార్గ మితి॥

ప్రథమ జేమ్సః (ఆంగ్లనృపః) బుచాననస్య శిష్యః । డామెనో లోగి నామమాంత్రికవిషయక వాగ్వాదం— బసిలికానడోరోనంబాకస్యప్రతివాయురితి గ్రంథాన్ చకార॥

విలియమడ్రుమాండః ౧౫౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౬— ౧౬౪౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౦ జీఓన కుసుమం ఫోర్తునద్యా ముత్సవ మితి అల్పకావ్యాని చకార॥

రాబర్ట హెరీకః ౧౫౯౧ + ౩౧౦౧ = ౪౬౯౨—౧౬౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౫ ప్రథమందీవనరాష్ట్రే మతబోధకత్వక లహాత్ నిష్కాసితం నృపపక్షమధురఃకవిః॥

తామసహాబీసః(ద్వితీయ్యచార్లసస్య ఉపాధ్యాయః) ౧౫౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౬౮౯—౧౬౭౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౦ (లివైతాన ఇతి ఆన్వీక్షకీశాస్త్రం) బహిమాంత (రాజ్యాంతఃకలహవిషయకం) చకార॥

ఐజాకవాల్టనః ౧౫౯౩ + ౩౧౦౧ = ౪౬౯౪ — ౧౬౮౩ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౪ సంపూర్ణ మత్స్యగ్రాహకః డోన్ని, హూకర జాజ్ హార్బర్ట ప్రభృతి కవీనాం జలితచరితాన్యలిఖ ప్రియనదీ, కపోత ఇతి కావ్యాని చకార॥

జరిమి తెలరః ౧౬౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౪ — ౧౬౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౬౮ పవిత్రజీవితం, పావనమరణ మితి గ్రంథాని చకార॥

జానమిల్టనః ౧౬౦౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౯ — ౧౬౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౫ క్రామ్వెలస్య కవిః స్వర్గభ్రంశ మితి ద్వాదశభాగాత్మక మహాకావ్యం యాదాసః అంధః దరిద్రశ్చ తదా చకార॥

౧౬౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౯—౧౬౬౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౬౬

పున స్స్వర్గలాభ మితి తస్మా దత్యల్పకార్యం కోమసః విసిడాసః సామ్సనః అగోనిస్టేసః, లాఅల్లిగ్రో, ఇలపెంసెరెంసో ఇతి అల్పకావ్యాని అన్యే చాల్పకావ్యానిగాథా గ్రంథాంశ్చ చకార గాథాను అరీఓపాగిటికా ఇతి ప్రధానం॥

ఎడ్వర్డ్ హైడరః ౧౬౦౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౯—౧౬౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౫ (క్లేరిండన మహాభూపః) ప్రథమచార్లసస్య అమాత్యః క్రాంవ్వేలనా నిష్కాసితః చర్లసస్య భ్రంశవిషయక చరీత మలిఖత్ సామ్యులబట్లరః ౧౬౧౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౩—౧౬౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౧ హాదిబ్రాసమితి(హాస్యరసకావ్యం ప్యూరిటినక్రైస్తవానాంపరిహాసవిషయం)జానబనియనః౧౬౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౨౯—౧౬౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౯ యోధః । అనన్తరం మతబోధకః, ముక్తస్య యాత్రా ఇతి కావ్యవరం రచితవాన్॥

రిచర్డ్ బాక్స్టరః ౧౬౧౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౬—౧౬౯౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౯౨ ఋషీణాం శాశ్వతవిశ్రమః మతా అప్రవిష్టానాం సమాహ్వానం మితి తస్య ౧౬౮ గ్రంథానాం ప్రధానాః తామస ఓక్వే ౧౬౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౨—౧౬౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౬ వేనిస సంరక్షణం, అనాధబాల ఇతి ప్రధానగ్రంథా ॥

జానడ్రైడనః, మహాన్కవిః । ౧౬౩౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౨—౧౭౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౧ అప్సలామః అచిత్రోఫేలః (రాజకీయ్య విషయం) అలగ్జాండర్య మహాభోజ నందానాత్సవః వర్జిలస్య ఈనీడ్డ నామగ్రంథ ఆంగ్లభాషాయాం చకార ॥

జానలోకః, ౧౬౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౩—౧౭౦౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౫ మహాన్ శాస్త్రకర్తా॥ మానవజ్ఞానవిషయి ఉపన్యాస మలిఖత్ । గిల్బర్ట్ బర్నెటః ౧౬౪౩ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౪—౧౭౧౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౬ తృతీయ్యవిలియమస్య వయస్యః సాలిస్బరే క్రైస్తవాచార్యః ఆత్మకాలిక చరితమితి, ఆంగ్లక్రైస్తవమత పరివర్తనస్య చరితం చాలిఖత్ । అన్నీరాజ్ఞాః శాసనవికాలేచర్లె, కాంగ్రీవనామకం పంబర్గనామకాః బ్లెన్హామహర్మ్యం నిర్మమిదె ఫ్రఖారః,అభాసక ప్రహాసనా న్యలిఖత్ (లంబోదరప్రహసనాను కారిణః) ఆబర్తనటః (వైద్యః) జానబల ఇతి గ్రంథం చకార ప్రైఓర, కవిశ్చ ఏతె అనీరాజ్ఞా శ్శాసనకాలే తయా సంపుష్టాః ॥

చిత్రకారాః

ఇనిగోజోన్సః ౧౫౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౬౭౩—౧౬౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౫౮ శ్వేతహర్మ్యే భోజనరంగనిర్మాణంవిధానం చకార॥

పీటరపాల రూబెన్సః ౧౫౭౭ + ౩౧౦౧ = ౪౬౭౮—౧౬౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౧ ప్రథమచార్లసన్నృపే నాదృత ప్రశస్త చిత్రకారః। యస్తన్నృపశాసనే శ్వేతహర్మ్యే భోజనరంగ చిత్రరంగైశ్చిత్రయామాస॥

అంతోనివండైకః ౧౫౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౦౦—౧౬౪౧ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౨ ఫ్రెంచీయః యః కియత్కాలం సః ప్రథమచార్లసస్య ఆస్థానే స్థిత్వా తస్య ప్రతిమాం చిత్రితవాన్॥ మాన్యః పీటరలీలి ౧౬౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౧౮—౧౬౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౧ ద్వితీయ చార్లసస్వ ఆస్థానచిత్రకారః నృపసవిధ సుందర్య ఇతి ప్రతిమాం లిలేఖ॥

మాన్యః క్రిస్టఫరరేన్నామకః ౧౬౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౭౩౩—౧౭౨౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౪ విచిత్రశిల్పపాలనామ క్రైస్తవాలయ నిర్మాతా॥ మాన్యం డానప్రెనెల్లరః ౧౬౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౪౯—౧౭౨౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౪ శార్మనః ప్రతిమా చిత్రకారః తృతీయవిలియమస్య అన్నరాజ్ఞ్యాః, ప్రథమజార్జేశ్చ ఆస్థాన చిత్రకారః॥

హానోవరవంశం

హానోవరరాష్ట్రం శర్మన విషయాన్తర్గతం తత్ర భూపాశ్చ శర్మననృపవంశీయాః ఏవశర్మనృపాః ట్యూటనవంశీయాస్తస్మాచ్చంద్రవంశీయా హైహయకులజా ఇతి పూర్వమేవోక్తం॥ తస్మాదేతే హానోవరభూపా అపి చంద్రవంశీయాః హైహయకులజాః॥ ఏవం మహాతీదోవనంశే హైహయానాం కులే కార్తవీర్యార్జునాది చక్రవర్తి విభూషితే జాతో జార్జినామా ఆంగ్లేయనృపో భూత్వా సింహాసనే అభిషిక్తోభవత్॥

- ప్రథమజార్జి
  - ద్వితీయజార్జి
    - ఫ్రెడరికః (వేల్సుయువరాజః) (౧౭౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౨ అబ్దే) మమార
      - తృతీయజార్జినామ
        - చతుర్థజార్జిః
          - చార్లోటి (వేల్సుయువరాజ్ఞీ) (యూార్కు అధిభూపః) (౧౮౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౮ అబ్దే మమార) ౧౮౨౭ + ౩౧౦౦ = ౪౯౨౭
        - ఫ్రేడరికః
        - చార్లట్
        - వర్టెంబర్గనృపః
        - చతుర్థవిలియమః
          - చార్లటి = ఏలిజబెతా
        - ఏడ్వర్డనః (కెంట అధిభూపః)
          - విక్టోరియామహారాజ్ఞి
            - ప్రష్యానృపః విక్టోరియాడివిడా
              - (విలియమః వర్తమానః శార్మన) చక్రవర్తి
            - అల్బర్టఏడ్వర్డః సప్తమఏడ్వర్డః
              - పంచమజార్జిః
                - ఏడ్వర్డః (వేల్సుయువరాజః)
            - ఏలిసా
              - హెస్సీయువరాజ్ఞి (హెస్సీనృపః)
            - అల్బర్ట (ఏడింబర్గ అధిభూపః)
            - హెలినా
              - షివిజ్హకవాల్సైన్ భూపః
            - లూయిజ
              - లార్నీమహాభూపః
            - ఆర్థరః (కంటా అధిభూపః) ఆర్థరః
            - విజ్ పాల్టః
            - బీట్రిసా
        - అర్నెస్టః
          - కంబర్లండభూపః హానోవరనృపః
        - అడాల్ఫసః
          - కాంబ్రిడ్జిఅధిభూపః
            - జార్జి
            - అగస్టా
            - మేరీ
      - ౭ అన్యే
    - విలియమః (కంబర్లాండ అధిభూపః)
    - ౬ అన్యే
  - సోఫీఅడోరోతఅథ ప్రష్యానృపః మహా ఫ్రేడలికః ప్రథమ శార్మనచక్రవర్తి

సః పూర్వకులే ప్రథమాంగ్లేయనృపస్య ప్రథమజేమ్సునామకస్య సుతాయాః ఎలిజబెత్ నామికాయాః బొహిమియానృపపత్నీ సుతాయాః సోఫియానామికాయాః హానోవరభూపస్య జాతో జార్జిత ఇతి విఖ్యాతో ప్రథమజార్జితి నామ్నా ఆంగ్లేయనృపో భవత్ తదా పార్లమెంటసభాయాం టోరీ ఇతి ద్వావపక్షావభూతాం॥ నృపశ్చ విగ్గానాం పక్షగో భవత్ వైస్సః సమానీతః॥ టోరీపక్షగాధికారిణో ఆక్సఫర్డ భూపః బోలింగబ్రోక ఆర్మాండనామకౌచ ద్వితీయజేమ్సస్య సుతస్య పక్షావలంబకాః రాజద్రోహా ఇతి శిక్షితాః॥ ప్రథమః దుర్గే నిగృహీతః తదన్యో ప్రధాన ద్వీపఖండం ప్రతిపలాయనం చక్రతుః జేమససుతేన సంగతౌ॥ తస్మాత్ టోరీయాః కుపితాః తృతీయ విలియమవిగ్రహం స్మృత్వా దహన్॥ తేచఆట్టర్బరీ క్రైస్తవాచార్యదయోతం జెమ్సస్యసుతం పునస్థాపిత మిచ్ఛన్తో జార్జనమక్రమ నృపమితి ప్రచురయన్తో మహత్కల్లోల మకుర్వన్॥ తతో ౧౭౧౫ + ౩౧౦౦ = ౪౮౧౬ అచ్యుతిపాం సంఘానపినైరపి బలా ద్విభేదనీయా నితి శశాస॥ జేమ్సనేస్యసుతం నిగృహ్యాయో దదాతి తస్య లక్షస్వర్ణాని దాస్యామీతి ప్రచురయామాస॥ సచ జేమ్సస్య సుతః ఫ్రాంసనృపేణ కృతావలంబః॥ కింతు సః ఫ్రాంసేశ్వరః ౧౭౧౫ + ౩౧౦౦ = ౪౮౧౬ అబ్దె దిష్టాన్తం గతః తస్మా త్తస్యావలంబనం బలహీన మభవత్। స్కాటవిషయే తన్య పక్ష గామారనామికః అర్గైలనామకశ్చ ఆంగ్లేశ్వరసేనాపతి నావరాజితే ఫ్రాంసవిషయ మగమదాం ఫ్రాంసనృపే దిష్టాన్తం గతే సజెమ్సః ధనహీనః స్వపక్షేషు అమెరికాం ప్రతినిష్కాసితేషు నిరాలంబో నిర్ధనః తూష్ణీ మగమత్॥

(౧౭౧౬) ౧౮౧౭ అబ్దే పార్లమెంటస్య సభాయా స్సంస్థానకాలం సప్తవత్సరాణి కుర్వన్ శాసనం కృతం॥

(౧౭౧౭) ౪౮౧౮ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరః డెన్మార్క నృపాత్ బ్రెమెనవడెనననామరాష్ట్రే అక్రైషీత్ ॥ తే రాష్ట్రే ఆత్మీయే ఇత్యుక్త్వా స్వీడననృపః చార్లసనామకః సమరాయ ప్రతస్థే॥ కింతు సః ఫ్రెడరషాలనగరే పరాజితః న్యవర్త॥ తతో ఆంగ్ల శర్మనఫ్రాంస హాలండనృపైః సంధిఃకృతః॥ తేచ స్పైనేశ్వరేణ ఫిలిపనామకేన సమరమకుర్వన్ యస్మాత్సః శార్మనేశ్వరస్య ఇటలీవిషయే స్వాస్థ్యం నిషేధయత్ ॥ తస్మా ౧౭౧౮ + ౩౧౦౦ = ౪౮౧౬ అబ్దే ఆంగ్లనౌకేశ్వరో

చింగనామకః స్ప్యనేశ్వరః సేనాం సిసిలిద్వీపేనాశయామాస ॥ తత స్ప్యనేశ్వరామాత్యః స్కాటపిష ... మవస్కందయితుం సేనా మ్ప్రవేశ యత్ కింయతే నౌకాః మహావా తేనష్టాః॥

ఏవం పరాజితో స్ప్యనేశ్వరః సంధిమకరోత్ ౧౭౨౦ + ౩౦౦౧ = ౪౭౨౧ అబ్దే నృపస్య ఋణం ఏకత్రింశ లక్షస్వర్ణా న్యభవన్ ॥ తదృణం దక్షిణో ఢద్యాం వాణిజ్యసంఘః షడ్వింశద్వత్స రేషు మూచయితుం నృపస్య స్వయం ప్రత్యాబ్దికం శతస్య చత్వారి వృద్ధ్యాఋణం దాతుంచ అంగీచకార తత స్తత్సంఘస్య దక్షిణో దఢా వాణిజ్యం కర్తుం శాసనం దత్తం ॥ తత్సంఘే దక్షిణో దఢా వాణిజ్యకరణేన బహుధనమాప్తం॥ తస్మా త్ప్రజాః తత్సంఘే భాగాన్ బహుశః క్రీతవత కింతుతత్సంఘస్యపతనాత్ బహవో నిర్ధనా అభూవన్॥ తతో మాన్యవాల్పవవాల్ప్వలనామా । ప్రాచీభారతసంఘాత్ ॥ఆంగ్లధన నిక్షేపనామ సంఘాచ్చ తద్ధనం ప్రజానాం దాపయిత్వా తేషాం ఋణం శమయామాస ॥ తత స్సవాల్ప్వలః కోశాధ్యక్షః కృతః॥ ౧౭౨౭ + ౩౦౦౧ = ౪౭౨౮ అబ్దే స ఆంగ్లేశ్వరో ప్రథమజార్జినామా దిష్టాన్తం గతః ॥ తస్యశాసనే పండితాః :————మాన్యః ఐసాక న్యూటననామకః ౧౬౪౨ + ౩౦౦౧ = ౪౬౪౩—౧౭౨౭ + ౩౦౦౧ = ౪౭౨౮ సః శాస్త్రీ వస్తుతత్వవేత్తా ॥ భూమే రాకర్షణశక్తిం జనోపయోగం కర్తుం విధానంచకార ॥ ప్రింసిపిఅనామకం లాటినభాషాయాం వేదాన్తశాస్త్రంచకార ॥ డానలనామగ్రంధే, ప్రకాశంనామగ్రంధేచ వ్యాఖ్యాంచకార॥ డానీలడీఫోనామకః ౧౬౬౧ + ౩౦౦౧ = ౪౬౬౨—౧౭౩౧ + ౩౦౦౧ = ౪౭౩౨ సః రాబిన్సన్ క్రూసోనామ విచిత్రగాథాం చకార ॥౧౭౧౯ + ౩౦౦౧ = ౪౭౨౦ అబ్దే అపిచ సః ౨౧౦ గ్రంథాన్ చకార॥

యోనాథానస్విఫ్టః౧౬౬౭ + ౩౦౦౧ = ౪౬౬౮—౧౭౪౫ + ౩౦౦౧ = ౪౭౪౬ జలపాత్రగాథాం, ౧౭౦౪ + ౩౦౦౧ = ౪౭౦౫ పత్రికా లేఖాః౧౭౨౪ + ౩౦౦౧ । గలివరస్య యాత్రాం౧౭౨౬ = ౩౦౦౧ = ౪౭౨౭ ఇతిచ గ్రంథాన్ చకార౧౭౨౪ + ౩౦౦౧ = ౪౭౨౫ ॥జోసేఫ అడీసనః ౧౬౭౨ + ౩౦౦౧ + ౪౬౭౩—౧౭౧౯ + ౩౦౦౧ = ౪౭౨౦ స్పెక్టేటరనామ గద్యగ్రంథం । కేటోనామ నాటకం, ఇటలీ విషయాత్ లేఖ మితిచ గ్రంథం చకార సః అమాత్యఃకృతః

మాన్యః రిచ్చర్డ్‌స్టీలినామా ౧౬౭౫ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౬—౧౭౨౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౦ టాట్లరనామపత్రికాం ప్రథమతః ప్రచురయామాస॥ అన్యచ్చ స్పెక్టేటరనామ గ్రంథం చకార॥ అన్యాననేకాన్ గ్రంథాన్ చకార॥ అలక్జాండరపోపనామకః ౧౬౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౭౮౯ = ౧౭౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౫ సః ప్రశస్తకలిః తర్కేణన్యాసం చకార, ౧౭౧౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౨ లాకేవ్యభిచార మితి కావ్యం చకార॥ ౧౭౧౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౧ హోమరస్యర కావ్యాని ఆంగ్లభాషాయాం చకార॥ డ్యూన్సైడ్‌న గ్రంథంచి చకార॥ ౧౭౨౫ + ౩౧౦౧=౪౮౨౬ మనుష్యజీవితే వ్యాసం లలేఖ॥ ౧౭౩౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౨ ద్వితీయ జార్జి పితరి దివంగతే సింహాసనమారురోహ ॥ సః తదాచతుశ్చత్వారింశద్వయాః తత్పూర్వమేవ అంస్పాభూప సుతాం కరోలైనాం సుగుణాకరా ముద్వాహ॥ తస్య అమాత్యః మాన్యఃరాబర్టవాల్పోలనామా భవత్ ॥ సః ధనదానేన ప్రజానాంగౌరవశబ్ద దానేన చపంచదశాబ్దాని అమాత్యోభవత్॥ ౧౭౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౧అబ్దేప్రాచీ భారతవణిక్సంఘస్య నవం వాణిజ్యశాసనం దత్తంయస్మాత్రైద్విలక్షస్య స్వర్ణాని దత్తాని॥ తతో సాముద్రవాణిజ్య కరవిధాన శాసనంకృతం॥

కింతు ప్రజానాము నానుకూల్యత్వా త్తచ్ఛాసన మపనీతం ॥ తదనంతరం సప్తవత్సరావధి పార్లమెంటసభా స్థితతి శాసనంకృతం ॥ ౧౭౩౬ + ౩౧౦౧=౪౮౩౭ అబ్దే స్కాటవిషయే విల్సననామకో ధూర్తో మారయితుం శిక్షితః యస్మాత్సః స్కాటరాజధాన్యాం ఏడింబర్గనగరే ప్రజానా మిష్టో భవత్ తే సర్వే సంభూయతస్య మారకం తస్య అనుచరాంశ్చ శిలాభి రహానన్॥ తతో నగరరక్షకసేనాధిపః స్వసేనాభిః నాగరేషతులాగుడప్రయోగం చకార॥ బహవో నిహతాః ॥తస్మాత్సోపి నిహన్తవ్య ఇతి యన్నగరాధిపేన నిర్ణీతం తస్మాత్సః కారాగారే నిగృహీతః ॥ లండననగరా త్తస్య విమోచనార్థం శాసన మాగమిష్యతీతి పరివాదం శ్రుత్వా నాగరాః తం కారాగారం పరివార్య కవాటం భిత్వా ప్రవిశ్యతం బహిరాకృష్య నిజఘ్నుః ॥ కింతు తస్య ప్రతిక్రియాం కర్తుం ఆంగ్లనృపః ఏడినబర్గంచదుర్గం నాశయితుం పూర్వం కృత సంధివిధానం చ అపనయితుం శాసన సంవిధానం చకా

ర॥ కింతు తేన సర్వేషాం స్కాటానాం విగ్రహం భవతీతి మన్యమా నఃతదపనయత్॥ ౧౭౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౮ అబ్దే నృపమహిషీక గోలై మకాదిష్టాన్తంగతా॥ ౧౭౩౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౦ అబ్దే స్పైన నృపఃఅమెరికామహాద్వీపేస్వవిషయస్యానూపఘూంగ్లనౌకాః అవస్కం దయంతి తి శంకితః తాన్నిచేతయితు మైచ్ఛత్॥ తస్మా దాంగ్లనృప స్య స్పైననృపస్య చ సమరమారబ్ధం॥ డేరీననామరాష్ట్రే ఫోర్టుబెల్లో నామనగరే ఆంగ్లసేనాభి ర్నిర్జితాః॥ కింతు వర్నననామ స్పైననౌకాధి పే మహద్భిః నౌకైస్స మాగతే (౧౭౪౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౨ అబ్దే) ఆంగ్లసేనాపతిః వెంట్వర్తనామకః స్వపృతనేశ్వరేణ కార్తజీ నానగరం జేతు మశక్తః॥ తతో తద్విషయస్య అనారోగ్యత్వాదాం గ్లా బహవోనిధనం గతాః తతో అన్సీననామకః నౌకసేనైః వర్న నవిజయాయ ప్రేషితః॥ కింతు సః తద్విజయే అశక్తః దక్షిణసము ద్రే చరన్ బిలివిషయస్య అనూపనగరం పైటనామక మవస్కంద య్య మినిల్లానగరం ప్రతిమహాధనై గచ్ఛతం విపక్షనౌకం జిత్వా మహాధనైః ౧౭౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౫ అబ్దే స్వవిషయం న్యవ ర్తతయే నన్నృపాదయ స్సంతుష్టాః పి॥

౧౭౪౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౨ అబ్దే అమాత్యోవాల్పోలః స్వవి పక్షబాహుళ్యాత్ తత్పదా దావసరత్ జార్జ్వార్డమహాభూప ఇతి గౌరవనామ దత్తః స్వరాష్ట్రం పతి న్యవర్తత॥ తతో గ్రేన్విల మహా భూపః అమాత్యః కృతః॥ కింత్వ చిరాదేవ సోపి భ్రంశితః పేల్హామనా మకః తత్పదేనియోజితః॥ సః ధనదానేన స్వపక్షవృద్ధిం కృత్వా పం చదశబ్దాని అమాత్యో భవత్॥

౧౭౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౧ అబ్దే ఆస్ట్రియానృపః షష్ఠచా ర్లసః దిష్టాన్తం గతః॥ సః స్వవిషయం దుహితుః అదదత్॥ తత స్సా సింహాసన మారూఢే బవేరేభూపః హంగేరీవిషయం స్వవశే చకార॥ ప్రష్యానృపః ద్వితీయ ఫ్రెడరికనామాని లిసిలరాష్ట్ర మజయ త్॥ ఫ్రాంసనృపో లూఇనామకః పూర్వోక్త ఆస్ట్రనృప దుహితా న సింహాసన మర్హతీ త్యవోచత్॥ హంగిరివిషయే భూపాః స్వరా జ్ఞీ మేవాలంబ్యతస్థుః॥ ఆంగ్లేశ్వరో ద్వితీయో జార్జిశ్చ తస్యాః పక్ష మవలంబ్య స్వయమే తస్యా స్సహాయార్థం సేనా మనయత్॥ సః ౧౭౪౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౪ అబ్దే మైననద్యాం డెటుంజననామగ్రా

మే ఫ్రాంసేశ్వర సేనా మజయత్॥ ౧౭౪౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౬ అబ్దే బెల్జియమవిషయే ఫంటినానగరే నృపస్య ద్వితీయసుతః కంబర్లాండ అధిభూపః ఫ్రాంసేశ్వర స్యపంచదశలూ ఇనామకస్య సేనాపతినా నిర్జితః ॥

అ న్తేసా ఆస్ట్రిఅరాజ్ఞివిజయ మవాప తస్యాః పతిః ఫ్రాంసిస్టేఫ వనామా టస్కనీ మహాధి భూపః ౧౭౪౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౬ అబ్దే ఆస్ట్రిహంగరీవిషయయోః చక్రవర్తిత్వే అభిషిక్తః ॥ తస్మిన్నబ్దే సర్వ నృపాణాం సమరస్థానం ఛేస్టేనగరే సంధిః కృతం యేన మహాసమర మున్మీలితం సాచఆస్ట్రిరాజ్ఞి ౧౭౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౧ అబ్దావధి జజీవ ॥ యావత్సా భర్త్రాసాకం సమ్యక్శశాస॥

(౧౭౪౫) ౪౮౪౬ అబ్దే స్టుఅర్టు నాం కులాంకురో ద్వితీయ జేమ్సనస్య సుతస్య తృతీయ జేమ్సస్య పూర్వవిజయాభిలాషే యోగత్వా పరాజిత స్తస్య సుతో చార్లస ఎడ్వర్డనామా పున స్త్వపైతా మహీయాభివాంఛ్చ నల్పానుచరైరేవ ఆంగ్లమా జగామ ॥ తదాబహవో స్కాటా స్తస్య పక్ష మగమన్॥ ఏవం స స్త్రుశతయో ర్ధైర్యుతః ఆంగ్ల మగమత్॥ సః పర్థనగరే నృప ఇతి వందితః క్రమశః ఏడింబర్గనగర మగమత్ తత్ర తస్య సేనా సహస్రసంఖ్యాకాభవత్॥ తత్ర దుర్గం ఆంగ్లేశ్వరస్యాధీన అధికారిభిః గుప్తమపి నాగరాః స్వపూర్వనృపవంశీయ్యం నగరే ప్రావేశయన్॥ ఏతస్మి న్నన్తరే ఆంగ్లేశ్వరసేనాపతి కోపనామకః సేనాభిస్సహ యోద్ధు మగమత్॥ తౌ ససైన్యౌ ప్రేస్థానపాననగరే సంగతౌ॥ తద్రాత్రౌ॥ భయసేనౌ నివేశితౌ॥ ప్రభాతే చార్లసః మధ్యేస్థిత కుల్యాం క్రాన్త్వా ఆంగ్లసేనాం హఠాద్యో ధయిత్వాజయత్॥ తేషాం శతఘ్న్యా వస్తుసంభారాంశ్చ అగృహ్ణాత్॥ సః లండననగరం నాగమత్ కింతు సః తత్రైవ సః మాసద్వయం చిరామయామాస॥ ఏతస్మిన్నన్తరే ఆంగ్లేశ్వరసేనాః కంబర్లాండ అధిభూపే నాధిష్ఠితా స్సమా జగ్ముః చార్లసోఽ సర్వాం స్కాటా ప్రీణయామాస॥తతో చార్లసః ఆంగ్లం పశ్చిమేన ప్రవిశ్యాది నత్రమైః కార్లైలరాష్ట్ర మజయత్॥ తత స్సః డిశంబరమాసారంభే డర్బీనగర మగమత్॥తత్రస్య సేనాయాంస్కాటభూపేషు కలహాఃజాతః॥ తస్మాస్సః త్రైస్సంచోదితః న్యవర్త॥ తతా కంబర్లాండ అధిభూపః తమభ్య ద్రవత్॥ ప్రథమతః సః హాన్లేనామసేనాపతి మజయత్॥ తత

స్నకుల్లోడేననామస్థానే ౧౭౪౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౭ అబ్దే కంబ ర్లాండ అధిభూపేన పరాజితః॥ తతోచార్లసః పర్వతా త్ప్రతిపలాయ నం చకార॥ తస్య గ్రహణార్థం త్రింశత్సహస్రస్వర్ణదానం ప్రతిశ్రు తం ॥ తథాపితం నకోప్య గృహ్ణాత్॥ అన్తే సః క్రమశః ప్రాంసవిష యం ప్రాప॥ తస్మాత్సః రోమనగరం ప్రాప్య అల్పనఅధిభూప ఇతి దత్తనామః జీ॥ అన్తేసః ౧౭౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౯ అబ్దే సః అతిపా నవ్యాధిగ్రస్తః దిష్టాన్తం గతః॥ తతోస్య భ్రాతా హెన్రినామకః ఏకో నవింశద్వత్సరాణి యార్కస్య క్రైస్తవాచార్యనామ్నా జీవన్మ మార॥ తేన స్కాటనృపాణాం కులం నష్టం॥ ప్లక్షమహాద్వీపే నృపా ణాం సమరం ౧౭౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౯ అబ్దే ఏలా చాపతే కృ త సంధినాశమితం॥ తేషాం సేవాసు విసృష్టయోధాః నోవాస్కోషి అనామద్వీపంగత్వా తత్ర హాలిపాక్సనగరం నిర్మమిరే॥ ఏతస్మిన్నన్త విలియమపీటనామకః అమాత్యో భవత్ యస్యపితామహః మద్రాస నగరేధికారీ అభవత్॥ యేన పీటవజ్ర మితి ప్రశస్తవజ్రం భారతాత్స మానీతం ప్రాంశనృపాణాం కిరీటశిఖర మలంకుర్వంతి ॥

౧౭౫౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౭ అబ్దే ఫ్రాకసనృపేణ ఆంగ్లేశ్వ రస్య సమర మభవత్॥ తస్మిన్నేవాబ్దే పిటః అమాత్యో భవత్॥తతో ఫ్రెంచియ్యాః ఆంగ్లసేనాపతిం బింగనామకం జిత్వా మైనార్క ద్వీప మగృహ్ణాత్॥ తస్మాత్ బంగహః ఆంగ్లేశ్వరేణ నిహతః॥ తదా పిటః తమోమ్నాయితుం యత న్నభూద్ధోపన్య సన్నపి నశక్తః॥ తథాపి స ఆంగ్లే శ్వరో ద్వితీయజార్జినామా తస్య మన్త్రేణ గుప్త భూగోళే సర్వత్ర ప్రాక్పశ్చిమభాగయోః సర్వత్ర విజయం ప్రాప॥ అస్యనృపస్య శా సనకాలే క్లైవాదయో ఆంగ్లసేనాపతయః ప్రాంసేశ్వరసేనాపతీన్ డూ పే ప్రభృతీన్ జిత్వా భారతేసహావ్విషయం లేభిరే॥

౧౭౫౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౦ అబ్దే ఉత్తరఅమెరికా ఇతి ఖ్యాతమహాద్వీపఖండేపశ్చిమజంబూద్వీపంకణడా ఇతిఖ్యాతం విషయం పూర్వంపశ్చిప్లక్షమహాద్వీపం ప్రాంసైరధిష్ఠితి తాన్తరంఅనూపం చాం గ్లైరధిష్ఠితం॥ తయోః స్సిమా లారెంసనామసరోవరా భవత్॥ అన్తే పీటస్యమహాధీమతో అమాత్యస్య మన్త్రబలేన ఆంగ్లేయనృపః సర్వస్య కణడావిషయస్య స్వామిఅభవత్॥తస్మిన్నేవాబ్దేఆంగ్లేయసేనాపతిహాకి నామకః శర్మణ సేనాంనౌకమయాం క్వింబరాన సమీపే జిగాయం॥ ౧౭

౬౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౧ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో ద్వితీయ్యజార్జినామా లో కాన్తరం గతః॥ తస్య జ్యేష్ఠసుతః ఫ్రెడరికనామా తత్పూర్వమేవ ౧౭౫
౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౨ అబ్దే దిష్టాంతం తతస్తశ్యసుతో తృతీయ్య గతః జార్జినామాసింహాసన మారురోహ॥

తేని పాలిత కవయశ.

జేమ్సథామ సః ౧౭౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౧—(౧౭౪౮) ౪౮౪౯ సాక్సనానానంచరితం కావ్యరూపేణ ౧౭౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౭ అబ్దేభోగహర్మ్యమిత్యన్యకావ్యంచచకార॥ సేమ్యులరిచడస్నః— ౧౬౮౯ + ౩౧౦౧ = ౪౭౯౦—౧౭౬౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౨పామిలా క్లారిసాహార్లోనామగ్రంథా మాన్యనార్లసగ్రాండిసననామకస్యచరితంచ చకార॥ హెన్రి ఫిల్డింగః ౧౭౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౦౮—౧౭౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౫. జోసెఫ ఆండ్ర్యూసనామకం।టామజోన్సనామకౌది మాన్ చకార॥ టోభి అసస్మోలిటః ౧౭౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౨— ౧౭౭౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౨ రోడిరికరాండామహామస్య ఆంగ్లచరిత స్యవివరణం. హంఫ్రెక్లింకరనామకరంచకార॥ థామసగ్రే ౧౭౧౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౭—౧౭౭౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౨ మహాన్కవః జాన పదాలయగాథానామ కావ్యం, చాటుపద్యమన్యం, పోవేసి వృద్ధి రితి చ కావ్యం చకార॥ డేవిడ హ్యూమః ౧౭౧౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౨ ౧౭౭౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౭ ఆంగ్లేయచరితం ౧౭౫౪ + ౩౧౦౧ ౪౮౫౫ —౧౭౬౨ (౪౮౬౩) (౩౩) క్రైస్తవమతగ్రంథం, వేదాన్త గ్రంథంచచకార॥

చిత్రకారాః

మాన్యజేమ్స తారనహిలః ౧౬౭౬ + ౩౧౦౧ = ౪౭౭౭ — ౧౭౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౮

పాలనామ క్రైస్తవాల యవిమానే చిత్రలేఖకః

అనరాజ్యః ప్రథమజా జెఱ్చ్ఛ చిత్రకారః—

విలియహొగార్తః ౧౬౯౭ + ౩౧౦౧ = ౪౭౯౮—౧౭౬౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౫

చిత్రకారః।శిల్పీచ.

రేకస్య యాత్రామితి, తామోడినామ్న్యాః వినాహమితిచచిత్ర పటానివిలేఖలండననగ రేయానజ్జీవముపాస॥

తృతీయజార్జిః.

తత స్తృతీయజార్జినామా ద్వితీయజార్జినః పౌత్రః సింహాసన
మారురోహ ॥ తదా ఫ్రాంస స్పైనన్నృపౌ ఆంగ్లేశ్వరం యోద్ధుం రహ
స్యేన సంగతౌ ॥ తదా ఆంగ్లేశ్వరామాత్యో పిటనామా తజ్జాత్వా
స్పైనేశ్వరం రోధయితు స్వేశ్వర మచోదయత్ కింత్వితరమంత్రిభిర్ని
షిద్ధేన్నృపః నాంగీచకార ॥ తస్మా త్సపీటః అమాత్యపదా దపసృత్య
భరణం దత్తః ॥ తతో నృపస్య ఉపాధ్యాయః బ్యూట ॥ మహా
భూపః ప్రధానామాత్యః కృతః ॥ తత స్స్పైన్యనృపః ఫ్రాంసేశ్వరేణ
సంగతః ఆంగ్లేశ్వరేణ । సమరం చకార ॥ కింతు తస్మి న్సమరే ఆంగ్లే
శ్వరేణ హావినా మనిల్లాద్వీపౌ స్పైనేశ్వరస్య నిర్జితౌ ॥ ఫ్రాంసేశ్వ
రస్యచ కేచన ద్వీపౌ నిర్జితౌ ॥ తతో ౧౭౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౪
అబ్దే తౌ ఆంగ్లేశ్వరేణ సంధిం చక్రతుః ॥ తతో చిరాదేవ బ్యూటస్య
స్థానే మాన్యః జార్జినా గ్రేన్విలనామా అమాత్యో భవత్ ॥

అమెరికాయాం స్వాతంత్ర్య సంయుక్తరాష్ట్రనిర్మాణం ॥

౧౭౬౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౬ అబ్దే గ్రేన్విలనామా
మాత్యః ॥

పూర్వసమరస్య వ్యయపూరసాధనం అమెరికావిషయే ష్వపి
కరం నిధాయ ముద్రాపత్రాణి విక్రయార్థం ప్రచురయామాస॥
తతో అమెరికీయాః ప్రజాః యస్మా త్తేషాం పార్లమెంటసభాయాం
సభాసదత్వం న దత్తం తస్మాత్తేకరం నదద్మఇత్యవదన్ ॥ —

తతో అమాత్యో గ్రేన్విలస్స్వపదా దపసృతః రాకింగమహా
మాన్యమహాభూపః అమాత్యోభవత్ ॥ ముద్రాపత్రవిధానశాసన మప
నీతం ॥ కింతు అమెరికాప్రజా సుకరః నాపనీతః ॥ తతో గ్రాప్టనీఅధి
భూపః పీటశ్చ అద్య బాదామన్యమహాభూప ఇతి గౌరవనామ్నా
ఖ్యాతః అమాత్యౌకృతౌ తాభ్యాం నివారిత మపి అమెరికాది బహిర్
విషయేషు తపత్రేషు దపనాశే ప్రత్రే చిత్రపటీషు చ కరం
నిదినష్టం । తస్మాత్ ప్రజానాం నిగ్రహే జాతే ౧౭౬౮ + ౩౧౦౧ =
౪౮౬౯ అబ్దే బాదామః పునరమాత్యపదా దీపసనార । ౧౭౭౦ +
౩౧౦౧ = ౪౮౭౧ అబ్దే చ గ్రాప్టనఅధిభూపశ్చ అపససారయదా నా
ర్థనామభూపః అమాత్యో భవత్ ॥ తేన కరభారయుతం టీపత్రం
అమెరికాం ప్రతి ప్రేషితి యత్తేషాం నేష్ట మభవత్॥

తతో కేచనామరికాః పాశ్చాత్యభారతదీపీయ్యకాలభృత్యా ఇవ వేషాన్ధృత్వా సమారూఢనౌకాః। తత్పత్రసంచయం సముద్రే న్యక్షిపన్। తతో ఆంగ్లేయనృపః బాస్టననగర్యాం నౌకవాణిజ్యాం నిషేధయత్ తతో ౧౭౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౫ అబ్దే అమెరికాయాం సంయుక్త రాష్ట్రేషు జార్జిఅనామకం వినా సర్వేషాం రాష్ట్రాణాం ప్రజాః ఫిలడిల్ఫియానగరే సభాం కృత్వా భారావహకరానపనేయం నృపాయ విజ్ఞాపనా మప్రేషయన్। కింతు తద్విజ్ఞాపనా నృపేణ నాదృతా॥ బాదామభూపశ్చ భారావహకరాపనోదనార్థనం పునః భూపసభాయాం ఉపన్యసన్ నోచే దుపద్రవ మాగమిష్యతీ త్యవోచత్ ॥ ఏడ్మాండ బ్ర్యాకనామకః ప్రజాసభాయాం తథైవోపన్యసత్ కింతు అమాత్యాః తయోరుపన్యాసాన్యనాద్యత్యకరం నాపనయన్ బాస్టననగరం ఆంగ్లేయై రాక్రామిత మేవ తతో ౧౭౭౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౬ అబ్దే తీక్సింగ్టననామనగరే సమర ప్రారబ్ధం అమెరికానాః ఆంగ్లేయానయోధయన్ తతో మాసద్వయానన్తరం బాస్టననగరసమీపే వంకరగిరౌ పునస్సమర మభవత్ । తత్సమరే ముభయపక్షేపి నవిజయమాత్తం ॥ తతో జార్జి వాషింగ్టననామ అమెరికానాం సేనాపతి భూత్వా అఖేటకాదిశూరై స్సంభృత సేనాభిః ఆంగ్లేయానజయత్ తతో అమెరికానాః మాంట్గామరనామకేన అర్నాల్టనామకేన బాధిష్టితాః కనడావిషయమవస్కందయన్ తైః మాంటీలనగరం జితం కింతు ౧౭౭౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౭ అబ్దే శార్మనైః కృత సహాయాః పున స్సమరమారభన్త॥ తేషాం సేనాపతిః హౌనామకః అమెరికానైః పరాజితః బాస్టననగరం తత్యాజ తతో అమెరికానాః తస్మిన్నేవాబ్దే ఫిలడిల్ఫియానగరే స్వాతంత్ర్యం ప్రచురయామాసుః తతో చిరాదేవ ఆంగ్లసేనాపతిః హౌనామకః భ్రాత్రాసంగతః ద్వీఘునంనామద్వీపం జిత్వా అమెరికాన సేనాపతిం వాషింగ్టననామకం నవయార్కననగరా ద్విద్రావయిత్వా తత్ర ఆంగ్లేయనృపస్య ధ్వజం సంస్థాపయామాస॥

౧౭౭౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౮ అబ్దే అమెరికానాః ఫ్రెంచిమైః కృత సహాయాః॥ తైస్సంగతైః ఫిలిడల్ఫియానగర మజయన్ తతో బర్గోనాఇనానా మాంగ్లసేనాపతిః కనడావిషయా దాగతః కింతు సః సరటోనానగరే అమెరికానైః పరివేషితః శతఘ్నీన్ తులాగుడాన్ సంభారాంశ్చ శత్రువశం చకార పంచసు సమరేషు అమెరికానాః విజయినావ

భూవన్ (౧౭౭౮) ౪౮౭౯ అబ్దే వాషింగ్టనస్య యోధాః ఫిలిడల్ఫి
యా సమీప పర్వతేషు అనశనావసన్నోపి సేనాపతేః కృచ్ఛ్రసహ
గుణసా దృశ్య మవలంబినో స్వక్లేశాన్న ధైర్య మసహన్ ఏతస్మిన్న
న్తరే మాన్యః హెన్రిక్లింటననామకో ఆంగ్లసేనాపతి స్సమాగతః సః
ఫిలడిల్ఫి యానగరీం తత్యాజ ॥ ఏతస్మి న్నేవాబ్దే వృద్ధో బాదామభూపః
భూపసభా యా ముపన్యసన్ భూమ్యాం పతన్మమార॥

౧౭౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౧ అబ్దే క్లింటనః బార్లసన నగరీ మగ్ర
హ్ణాత్ తతో హాడ్సనగర్యాం దుర్గం పాలయన్ అర్నాల్టః తం త్యక్త్వా
ఆ గ్లసేనాం ప్రావిశత్ ఆంగ్లేయ సేనాపతిః అంద్రినామకః వాషింగ్టనేన
గృహీతః నిహతః ౧౭౮౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౧ అబ్దే కార్న్వా
లిసనామ భూపః అంగ్లసేనాపతిః వాషింగ్టనేన యార్కననగరే సంరు
ద్ధః సప్తసహస్రైస్సహ శత్రువశంగతః॥ అనే నాంగ్లేయసేనాపతేః పరా
జయేన ౧౭౮౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౪ అబ్దే సర్వే అమెరికస్య సంయు
క్త రాష్ట్రాణి త్రయోదశ స్వతంత్రా అభూవన్ తతః ప్రజాః స్వాధీశం ని
యోజయామాసుః ఏవమేవాద్యాపి తే వారంవారం స్వాధీశం స్వేష్వేకం
నియోజ్యశాశన్తి॥ ఏతస్మిన్నన్తరే ప్రాంసస్పేన హాలండనృపాః అంగ్ల
నృపేణ సమర ప్రచురయామాసుః॥ ఏవం బహుభి శ్శత్రుభిర్యోధితో
ప్యాంగ్లేశ్వరః విజయమవాప ॥

౧౭౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౧ అబ్దే రోమనమతీయానాం ని
రోధకశాసనా న్యపనీతాని లండననాగరాః కుపితాః విధీషుకల్లోల మకు
ర్వ న్నక్రైస్త వాలయా నహన్ తతస్తేషా మధిష్టాతా జార్జినామకో దుర్గే
నిగృహీతః కిం త్వనంతరం సః శాన్తః ముక్తో జామాతావలంబకో
భవత్ ఏతస్మిన్నన్తరే ౧౭౬౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౮ అబ్దే ౧౭౭౯ +
౩౧౦౧ = ౪౮౮౦ అబ్దయోః జేమ్సుకుకనామా ఆస్ట్రేలియా ద్వీపం
గత్వా తద్ద్వీపం ఆంగ్లేశ్వరాధీనం చకార ॥

(౧౭౭౯) ౪౮౮౦ అబ్దే సః ఓహిహినగరే తద్దేశీయేన నిహతః
౧౭౮౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౪ అబ్దే విలియమపీటనామకః బాదామస్య
కనిష్ఠసుతః ప్రధానామాత్యో భవత్ ౧౭౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౯
అబ్దే నృపః రోగగ్రస్తో తత్సుతో యువరాజః విషయపాలకః కృతః
౧౭౮౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౦ అబ్దే నృపః పునః స్వస్థో భూత్వా శాసితు
మారేభే యదా సర్వే ప్రకృతయః హృష్టాః స్వదేవం వవందిరే॥

౧౭౮౯ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౦ సమారభ్య ౧౭౯౪ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౫ అబ్దావధీ ఫ్రెంచీయప్రజా స్సమరం కృత్వా నృపం షోడశలూ ఇనామకం నిజఘ్నుః ప్రజాపాలనంచ సంస్థాపయామాసుః తస్మా దాంగ్ల హాలండ స్పైన ఆస్ట్రియాప్రష్యా పంచ బాల్క నన్ప్పాశ్చ కుపి తాః ఫ్రాంసవిషయే సమరం ప్రచురయామాసుః యస్మా త్రైర్ద్వావింశ ద్వత్సరానధి సమరః కృతః ॥తస్మి న్సమరే ఫ్రెంచియ్యానాం మధ్యమ సముద్రతీరే నగరం ట్యూలాననామకం ప్రథమతః ఆంగ్లైర్జితం కింతు పునః ఫ్రెంచియైః అల్పసేనాపతినా నేపోలియన బోనపార్టి నామకేన పునర్జితం ॥ తదారభ్యస నెపోలియన బోనపార్టీనా ప్రాముఖ్యతాం ప్రాప॥తతస్సః౧౭౯౪ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౫ అబ్దే ట్యూలరీ సహర్మ్య ప్రాంగణే దేశీయ సేనా మజయత్ ౪౭౯౯ అబ్దే చ సః జోసఫేన బ్యూహార్నే ఇనామకాముహాహ॥తత స్సః ఇటలీవిషయస్థ ఫ్రాంస సేనాపతిః కృతః తత్ర సః ఆస్ట్రియా నృపః తత్సహాయా నితరనృపాంశ్చ అజయత్। ఆంగ్లపార్లమెంట సభాయాం పిటనామమా త్యః సమరం చోదయ న్న్యపన్యసత్ । తత్ప్రతిపక్షశ్చ వర్తమాననృప ఋణబాహుళ్యం దర్శయన్తో సంధిమైచ్ఛత్ ౧౭౯౭ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౮ అబ్దే స్పైన నృపః ఆంగ్లేశ్వరే సమర మకరోత్ ॥ హాలండనృపః స్వవయస్యాత్ త్యక్త్వా సమరాదప ససార ఆంగ్ల కోశ నిక్షేప సంఘశ్చ ధనం భాగస్థానాం నాయచ్ఛత్ నౌక సేనాశ్చ స్వామివిరోధ భావమాప్తాః స్పితశిరోనామనగరే ప్రశమితాపి నోరనగరే ఆంగ్లనౌకాః గృహీత్వా తై తే మ్నానద్యాఃముఖం పిదధుః యదా తేషా మధిష్ఠాంతారః నిహతే శాన్తా స్వామివశ్యా అభూవన్ । ఏతస్మిన్నన్తరే ఆంగ్లనౌకేశ్వరా జర్విసనెల్సననామకౌ స్పైనేశ్వర నౌకా నజయన్త ॥ తతో హాలండనృపస్య నౌకసేనా ఆంగ్లనౌకేశ్వరేణ డంకననామకే నిర్జితా॥౧౭౯౦ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౧ అబ్దే ఐరీయ్యాః అమెరికానాం విజయేన సంచోదితాః స్వవిషయస్య ప్రత్యేక పార్లమెంట సభామైచ్ఛత్ । కింతు తదధనంతైః కృత సంఘం నృపస్యాధికారిభిః విభిన్నం ॥ కింతు ౧౭౯౧ + ౩౦౦౧ = ౪౭౯౨ అబ్దే పునః అన్యస్సంఘః కృతః యేన ఐరవిషయస్య స్వాతంత్ర్య మీహితం ॥ తైః ఫ్రాంసపాలకేన గుప్తసంధిః కృతః ఏవం ఐరాస్సమరో న్ముఖాఅభూవన్ ॥ కింతు తేషాం ప్రస్థానాయ నిర్ణీతదినా త్పూర్వ

మే వాంగ్లేశ్వరః తత్ జ్ఞాత్వా యేషాం ప్రచోదకాః ఏడ్వడనభూపాది మార్గ గృహీత్వా నిజఘాన ॥ తతో ౧౭౯౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౯ అబ్దే ఐరైః కిం క్లోక్లిక్లషోదనారాప్రేష్షు సమరమారబ్ధుం వినిగరగిరా స మరం కుర్వతో ఐరాన్ బహూన్ ఆఙ్గ్లసేనాపతిః లేకనామా అజయత్ ॥ ఏవం ఐరాశ్శమితేపి ఫ్రెంచియాః నవశేకృతాః హార్బర్టనామ్నా పాలితాః ఐరమాజగ్ముః కింతు తే మాసాన్తే నిర్జితాః । నెపోలియనశ్చ భారతం జేతుకామః ప్రతస్థే సః ౧౭౯౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౯ అబ్దే టూల్యాలాన నగరాత్ బహుభిర్నౌకైః స్సేనయాచ ప్రస్థితః మధ్యమసముద్రే ఆంగ్లేయానాం ద్వీపం మాల్టానామక మజయత్ ॥ తతస్సః ఈజిప్టివిషయస్యా నూపనగరం అలగ్జాన్ద్రియానగరీ మగమత్ తత స్సః కైరోనగరం గత్వా మామేటాకా నజయత్ । తతో ఆంగ్లేయనౌకేశ్వరః నెల్సనసామకః తేన సంగతః అజాకిరనగరే తస్య నౌకాన్నాశయామాస॥తస్మిన్సమరే నేల్సనః శిరసివిశీవాన అయశ్శకలేన గాఢమాఘాతః । తథాపి ఫ్రెంచియ్యానాం నౌకాః ధ్వజనౌకేన సాకం గృహీతాః । నెపోలియనశ్చ ఈజిప్టివిషయ సైకతదేశేషు కృచ్ఛ్రేణ సేనాం నయున్ ॥ ౧౭౯౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౦ అబ్దే పాలస్థానమార్గేణ గత్వా జాఫానగరం జిత్వా ఏక్రినగరీం రురోధ ॥ కింతు సః ఆంగ్లేయః తురుష్కసైన్యై స్సంగతైః । సిడ్నేస్మిత్తునామకే నాధిష్ఠితైః । పరాజితః ॥

తతః స్వవిషయే కార్యావసరాత్తత్ర స్వసేనాం విహాయ జగామ ॥ ఏవం వినాథ సేనా ఆంగ్లేయైః అలగ్జాండనగరే ౧౮౦౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౨ అబ్దే నిర్జితా ౧౮౦౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౨ అబ్దే ఐరవిషయనా సభా ఆంగ్లవిషయస్య పార్లమెంటుసభాయాం సమ్మిళితా ॥ తదారభ్య తే ఐరాః భూపాః ప్రజాశ్చ పార్లమెంటుసభాయాం సభాస్థానా నియోజితాః ప్రశాన్తా భవన్ ॥ తదారభ్య విషయే వాణిజ్యవృద్ధి రభవత్ ॥ తథాపి రాబర్టుఏమ్‌నామకః కల్లోలం కించి జ్జనయిత్వా నిహతః ॥ నృపామాత్యో పిట్‌నామకః రోమనమతస్థానాం శిక్షణ మపనీతే విషయే ప్రశమనం శాశ్వతం భవిష్యతీతి నృపం వ్యజ్ఞిపత్ కింతు నృపః తద్వాక్యం నాశృణోత్ ॥ తస్మాత్సః అమాత్యపదా దపయాతః యదా హెన్రిఅడిగ్టంననామకః అమాత్యః కృతః ॥ ౧౮౦౨ + ౩౧౦౧ =

౪౯౦౩ అబ్దే రష్యానృపో పాలనామకో ఆంగ్లనృపే సమరం ప్రచుర యామాస ॥ డెడనవిషయా స్యోత్తరవిషయనృపాః తేన సంగతాః ॥ తదా నెల్సననామా ఆంగ్లనౌకేశ్వరః సౌండనామసాముద్రస్థానం ప్రవిశ్య తేన నౌకా నజయత్ ॥ తతో చిరాదేవ రష్యాపాలకః పాలనామకః మారితః తత్సుతః అలగ్జాండరనామా ఆంగ్లేశ్వరేణ సంధించకార ॥

తతః సర్వే ప్లక్షుద్వీపీయ్యా నృపాః సంధిం చక్రుః ॥ కింతు ౧౮౦౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౫ అబ్దే పునః ఫ్రెంచీయైః ఆంగ్లేశ్వరే సమరం ప్రచురితం ॥ తస్మిన్నేవాబ్దే పిట్‌నామా పునః అమాత్యః కృతః ॥ (౧౮౦౨) ౪౯౦౩ అబ్దే నెపోలియనః ఫ్రాంసనృపః కృతః ॥ సః సర్వం ప్లక్షుద్వీపం జేతు మైచ్ఛత్ ॥

సః (౧౮౦౪) ౪౯౦౫ ఆంగ్ల మవస్కందయితు స్వవిషయస్య అనూపనగరే బులోన్ నామనగరే నౌకాసేనాం సన్నహయామాస కింతు నెల్సనే చార్రైస్త్వాశయే జ్ఞాతే ఫ్రాంసేశ్వరః తస్మా భీతః ఆంగ్లంత్యక్త్వా ఆస్ట్రియావిషయ మగమత్ ప్రథమతః స్పైనేశ్వరః ఫ్రాంసేశ్వరేణ సంగతః కింతు (౧౮౦౫) ౪౯౦౬ అబ్దే నెల్సనః ఫ్రాంసేశ్వరస్య నౌకాసేనాం ట్రిఫాల్గరనామ నగర సమీపస్థ సముద్రే జిత్వా త్రయస్త్రింశాత్మక నౌకాసేనాయాం ఏకోనవింశత్యగృహ్ణాత్ । తస్మిన్సమరే నెల్సన భూపః శతఘ్నినా నిహతః మామర తస్మిన్నేవాబ్దే హేమంతే నెపోలియనః ఆస్ట్రిలిట్జ నగరే అస్ట్రియా న్య జయత్ (౧౮౦౬) ౪౯౦౭ అబ్దేప్రష్యానృపంజగన్నానగరే ఆజయత్ తతః సర్వే ప్లక్షుద్వీపీయ నృపాః రష్యా ఆంగ్లనృపౌ వినాతస్య శగాభూవన్ తస్మిన్నేవాబ్దేప్రధానామాత్యో పిట్‌నామా అన్యోమాత్యః ఫాక్సనామాచ దిష్టాంతంగతౌ నెపోలియనశ్చ ఆంగ్లేయానాం వృద్ధిహేతుః వాణిజ్యమితి జానన్సః బర్లీనగరస్థానాం ఆంగ్ల విషయే వాణిజ్యం న్యషేధయత్ ఆంగ్లేశ్వరశ్చస్వీయాన్ వయస్య నృపాణాం ప్రజాంశ్చ ఫ్రాంసేశ్వర విషయే తద్వయస్య విషయేచ వాణిజ్యం న్య షేధయత్ కింతు ఆంగ్లాః స్వవయస్యభూత డేన్మార్కేశ్వరస్య నౌకానధర్మతోజగృహుః, నెపోలియనశ్చ స్వానుజం లూయినామకం హాలండ నృపంచకార। స్వశ్యాలం మ్యూరాట్ నామకం నేపల్స నృపంచకార తతస్సః స్వానుగ భ్రాతరం జోసెఫ్ నామకం స్పైనేశ్వరం కర్తుమైచ్ఛత్ తస్మాత్పునః మహాసమరం ప్రారబ్ధం స్పైనే

శ్వరః వెలస్లీనామకం మహాసేనాపతిం సమరే మహాసేన సదృశంద
శసహస్రైన్యం ప్రేషయామాస॥ యఃభారతే విజయ శ్రియాభూషి
తః సం ౧౮౦౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౯ అబ్దే పోర్చుగల్ విషయం
గత్వా వెమారో నగరేజూనాట్ నామసేనాపతి మజయత్ కింతుసః
నృపసన్నిధానే శత్రుబాహుళ్యా త్సమాహూతః నృపసవిధంజగామ
తతో మాన్యః హ్యూడాల్రింపిల్ నామసేనా పతిః ప్రేషితః సంవి
ధానంచ కార యేన ఫ్రాంసేశ్వర సేనా,సాయుధాః పోర్చుగలవిషయా
ద్గంతుమను మేనే తస్మాత్ హ్యూనామకః సైనాపత్యాదపనీ
తం మాన్యజాన్ మూర్ నామకః సేనాపతిః ప్రేషితః సఃస్పైనేశ్వర
సేనా సహాయం కుర్వతీతి మత్వా వియోరాష్ట్రమధ్యమావిశత్
కింతు తత్పూర్వమేవ ఫ్రాంసేశ్వరో నెపోలియనః స్పైన రాజధానీం
మద్రీడనగరీంజిత్వా క్రమత తస్మాత్స ఆంగ్లసేనాపతిః అనూపం ప్రత్యప
సరన్ పృష్టతః శత్రుభి రభిద్రుతః సంభారరాహిత్యాత్ కుచ్ఛ్రానను
భవన్ కుచ్ఛ్రేణ కరోన్నా నగరీ మగమత్ కింతు తదా తస్య నౌక
సేనా నాగమన్ శత్రుశ్చ ఫ్రాంసేశ్వర సేనాపతిః సౌటాభిదః తంయో
ద్ధు మగమత్ తస్మాదాంగ్లసేనా పతిః మూరాభిధః తమయుధ్యత
తస్మిన్సమరే మూరః నిహతః ఏవం ౧౮౦౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౦
అబ్దే సనిహతే మాన్యో ఆర్థర వెల్లస్లీ నామకః పునస్సేనా పతిః కృ
తః ప్రేషితః సః స్పైనమాగతః తలవేర నగర్యాం శాత్రవానజయత్
తస్మాత్సః నృపేణ వెలింగ్టన్ అవరమహా సామంత (Viscount) ఇతి
ఖ్యాతినామ దత్తః కింతుమాద్రిడస్యమార్గాః ఫ్రాంసేశ్వర సేనాప
తిభ్యాం సౌల్టన మార్టీరనామాభ్యాంగుప్తాః తస్మాత్స
వెలింగ్టన భూపః పోర్చుగల సీమామగలమత్ తతో ఆస్ట్రి
ఆనృపః పునః స్వాతంత్ర్యేయత్న పరోభవత్ కింతుఫ్రాం
సేశ్వరో నెపోలియనః వాగ్రామనగరే తంజిత్వా స్వవలాహకద్వం
ద్వయ్య జం పురస్కృత్య తద్రాజధానీ వియన్నా నగరీం ప్రావిశత్
తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరస్య తృతీయ్య జార్జినామ కస్య అభిషేచ
నమారభ్య పంచాశద్వత్స రాణి పూర్ణాని తస్మా దర్ధశతాబ్ది
కమహోత్సవం తద్విషయే కృతం తతస్స ఆంగ్లేశ్వరః ఆస్ట్రి అనృప
స్య సహాయం కర్తు మిచ్ఛన్ ఫ్రాంసేశ్వరస్య శతఘ్నిన్ సెహెల్డ
నగరస్థా న్నాశయితుం బాదామనుహా భూపేనాధిష్ఠితాంసే

నాంశత సహస్రాత్మికాం వాలచరనద్వీపం ప్రత్య ప్రేషయత్ ॥ కింతు తన్మహతీ సేనా తద్వీపేరోగేణ బహుశో నష్టా ॥ అల్పావశిష్టాః ఆంగ్ల మగమత్ ॥ ౧౮౧౦ + ౩౦౦౦ = ౪౮౧౦ అబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరః ఆంగ్లేయాన్ పోర్చుగీసవిషయా న్నిష్కాసయితుం సేనామ్ప్రేషయత్ ॥ కింతు బుస్సాకోనగరే వెల్లింగ్టనభూపః ఫ్రాంసేశ్వర సేనాపతిం మసీనా నామక మజయత్ ॥ తతో టోరీసడ్రా సనామపర్వతమధిష్ఠాయ స్థితో భవత్ ॥యస్మాత్తం అప నేతుం సర్వే ఫ్రాంసేశ్వర సేనాపతియః కిసమర్థాః తస్మిన్నేవాబ్దే ఫ్రాంసేశ్వరః పూర్వ మహిషం జోసెపైననామకాం విసృజ్య ఆస్ట్రిఅనృపసుతాం మరిఆలూసి ఆనామకాముపాహ ॥ తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేశ్వరో వృద్ధో భూత్వా మనోవైపరీత్యం అంధతాంచ ప్రాప॥తస్మాత్తస్య సుతో యువరాజః తిస్యార్థే విషయపాలనే పార్లమెంటసభయా సంప్రార్థితో (౧౮౧౧) ౪౮౧౧ అబ్దే విషయపాలనం ప్రారభత ॥ తస్మిన్నేవాబ్దే ఆంగ్లేయసేనాపతయః ఫ్రాంసేశ్వరసేనాపతీన్ బహుషు సంగరేష్వ జయన్ ॥ ప్రాచ్యాండచ్ఛీయ్యానాం ద్వీపః జవనామకః ఆంగ్లేర్జితం॥ ౧౮౧౨ + ౩౦౦౦ = ౪౮౧౩ అబ్దే ఆంగ్లేశ్వర సేనాపతిః వెల్లింగ్టనభూపః స్పైనవిషయే క్యూయిడాడ్రోడ్రిగో, బడజాజనామదుర్గా నజయత్ ॥ తతో సలమాన్కాపర్వతే ఫ్రెంచియాన్ జిత్వాసః తద్విషయ రాజధానీ మాడ్రెడనగరం విజయశ్రీయా ప్రావిశత్ ॥ కింతు దద్దక్షిణాత్ ఫ్రాంసేశ్వర సేనా తి ద్వ్యాసమాగత వత్సు వెల్లింగ్టనభూపః పోర్చుగలం జగామ ॥ ఏ తస్మిన్నంతరే ఆంగ్లేశ్వరామాత్యో పార్లమెంట సభయాం వర్తమాన సమర ప్రాచుర్యా నష్టధనేన వణిజే నతులాగుడేన నిహతః ॥ ఫ్రాంసేశ్వర స్యాన్నత్యా రష్యావిషయే తస్య పరాజయేన అవతరణ మార్గం భేజే ॥ తదేవం ॥ సః రష్యావిషయస్య మధ్యం ప్రవిశ్య మాస్కోనగరీం ప్రావిశత్॥కింతు తన్నగరీ తన్నాగరైర్దగ్ధే సః న్యవర్తితు మారేభే ॥ మార్గే తస్య సేనాయాం చతుర్లక్షమితాః హతాః ॥ ఏవం సః క్రమశః పెలినిపర్వతాన్ ప్రతిపలాయితః అన్తే ౧౮౧౩ + ౩౦౦౦ = ౪౮౧౪ అబ్దే బిస్కేనామ సముద్రానూప విక్టోరియానగరే సః ఆంగ్లేశ్వర సేనాపతినా పరాజితః ॥ తతస్స ఆంగ్ల సేనాపతిః సెబాస్టేన పంప్లోనామనగరా వజయత్ ॥ తతస్చ విజయా

ఆంగ్లసేనాపతిః వెల్లింగ్టనభూపః ప్రాంవిషయం గత్వా (౧౮౧౪) ౪౯౧౫ అబ్దే ట్యూలూసునగరే సౌల్టస్యసేనాం విద్రావయామాస ॥ పడ్వాసగాన్తరం లీప్సికనామనగరే మహాతి సంగ్రామేన వెల్లింగ్టన భూపః నెపోలియ నమ జయత్ ॥ తతస్స నెపోలియనః రష్యా స్వీడన శర్మన ఆస్ట్రియా ప్రష్యానృపాణాం సేనాభిరను ధృతః స్వరాజధానీం పారస నగరీం గత్వా తత్ర సింహాసనాత్ భ్రంశితః ॥ ఏల్బాద్వీపే అధ్యవాసితః తతోనూసాన్తరం సః పునః ఫ్రాంసవిషయ మాగతః యదాపారిస నగరే సంధిః కృతా కింతుసః నెపోలియనః పునః ఏల్బా ద్వీప ఏమేనాః ప్రేషితః తతో అమెరికానాః ఆంగ్లేయానాం కనడా విషయమవస్కంధయన్ పరాజితాః ఆంగ్లేయాశ్చ వాషింగ్టన నగర్యాం హర్మ్యాణ్య దహన్ కింతు తే వార్లి అనామనగరే పరాజితాః తతోనాక సమరే జాతే ఏకదా అమెరికానాః విజయనో భవన్ అన్యదాంగ్లేయాః తతో (౧౮౧౪)౪౯౧౫ అబ్దే కలహశమనం కృతం వెలింగ్టన భూపః ఏవం బహుషుసంగరేషు విజయా తుష్టేన నృపేణ పార్లమెంట సభాసంభోధి తేన వెల్లింగ్టన అధిభూప ఇతిమహాగౌరవ నామ దత్తః చతుర్లక్షస్వర్ణాన్ నిచపారితోషికం దత్తః తస్మిన్నే వాబ్దాస్యాన్తే తత్ప్రాప్తే మహాద్వీప [యూరపుఖండం] మహాకల్లోలం శమయితుం సర్వేషాం నృపతీనామ మాత్యైః సభా వియన్నానగరే కృతః

కింతు (౧౮౧౫) ౪౯౧౬ అబ్దే నెపోలియనః ఏల్బాద్వీపా దాత్మానమ్మోచయిత్వా పునః ఫ్రాంసవిషయ మాగతః పారిసనగర మాగమం భేజేతద్వార్తా శ్రవణేన పూర్వోక్తసభా శిదిలితా నెపోలియనస్య సేనాపతయః సత్వరం తేన సంగతాః యోధాశ్చాపి తేన సంగతాః తస్మాత్స నెపోలియనః వింశతిదినేషు పునః పారిస నగరీం జిత్వాస్య సింహాసన మారురోహ తతస్సర్వే నృపాః భీతాః తంయోధుం ఆంగ్ల నృపేణఏకాదశకోటి స్వర్ణాని నిక్షిప్తాని వెల్లింగ్టన అధిభూపశ్చ అశీతిసహస్రైః తందమయితుం ప్రేషితః ప్రష్యానృపశ్చ దశసహస్ర ప్రాదికలక్ష సేనాం బ్లచరనామకాధిష్ఠితాం సంప్రేషయామాస, రష్యా, ఆస్ట్రి ఆ, నృపాశ్చ తస్య దమనే సేనాం సన్నహ్యమానాః అసన్ ॥ తస్మాత్ నెపోలియనః తేషాం ప్రతిసంధి వాక్యాని సంప్రేషయిత్వా తైనిన రాకృతే సమరోన్ముఖో భవత్ ॥ వెల్లింగ్టన

శ్చ ప్రష్యా నృపసేనైః బెలిజ అమవిషయే సంగతః ఫ్రాంసమవస్కం
దయితు మైచ్ఛత్॥ నెపోలియనశ్చ తచ్ఛ్రుత్వా తత్సంగమం వారయి
తు మిచ్ఛన్॥ ఫ్రాంసవిషయం ప్రతిప్రసన్నః॥ అంగ్లసేనాపతిః బెలిజియమవి
షయే బ్రసల్సనగరేన్యవేశయత్ ॥ ప్రష్యాసేనాపతిః విజ్జినగరేన్యవేశ
యత్ ॥ వెల్లింగ్టనశ్చ ఫ్రాంసేశ్వర ప్రస్థానం శ్రుత్వాతన్నగరాత్ ప్రా
తరేవ ప్రస్థాయ తస్మాద్దశయోజన స్థాంమార్గద్వయసంగమే స్థితాం
క్వాట్రి బ్రాసనామ నగర్యాం శత్రుం ప్రతీక్షన్నాస్తే ॥ సః ప్రథమతః
సేనేనామసేనా పతినాయోధితః తంపరాజయత్ కింతుతస్మిన్నే వదినే
నెపోలియనః విజ్జినామ నగరే ప్రష్యాసేనాం విద్రావయామాస ॥
తతస్స్వసేనాపతిః పంచత్రింశత్స హస్రసేనాభిః తత్సేనయా ఆంగ్లసే
నాయాః సంగమం వారయితుం ప్రేషయామాస॥ తస్మాత్ వెల్లింగ్టన
అధిభూపః వాటలూర్ నామగ్రామే న్యవేశయత్ తథాపి ప్రష్యాసే
నాపతి ఏకవాసర యాత్రా దూరేస్థితః తన్నో నెపోలియనం స్వవిజ
యే కృతనిశ్చయః తత్ర వెల్లింగ్టన భూపంయుయోధ॥ అసంగత
అంగ్లసేనాపతేః॥ తద్రాత్రౌ మహాద్వర్షణం పపాత॥ ప్రభాతేఉభయ
పయస్యస్యసేనాసమ్ముఖం స్థితౌ తతోప్రవృత్తే మహత్సంగరే ఆంగ్లేయ
సేనాః శత్రుభిర్దితా బహుశో హతాపి అన్తే సధైర్యం శాత్రవా
న్ని జఘ్నిరే॥ అన్తే ఫ్రెంచియ్యాః విశీర్ణాః పలాయన్త॥ ఫ్రాంసే
శ్వరశ్చ నిహతసేనః భగ్నకృపాణః పలాయమానః పారిసనగ
రం గత్వాసింహాసనే సుతం రోచిఫోర్ట నామకం ద్వితీయ్యే
నెపోలియన నామ్నా మభిషిచ్య స్వయమమెరికాంగంతుం ప్రస్థా
యగచ్ఛ్ మార్గే నౌకాస్థో ఆంగ్లైయైః గృహీతః హెలీనానామ
ద్వీపం ప్రేషితః॥ తత్రనిగృహీతః షడ్వత్సరాణి ఉషిత్వా ౧౮౨౧+
౩౧౦౧=౪౯౨౨ అబ్దేదిష్టాన్తంగతః ॥ ఏవం మహాత్సమరే
శమితే ఆంగ్లనృపశ్యేత దర్ధిప్రయేణ ఋణవ్యధిమర్ హానభూత్స్వ
విషయే వర్షలోపే జాతే గోధూమాద్యాన్యలోపే జాతే విషయే
కించిత్కాలం ధనలోపే కృచ్ఛ్ర భూయిష్ఠ మభవదప్యపి శీఘ్రం వ
స్త్రకరణ వృద్ధ్యా ధనవృద్ధిక్రృతా॥ తదైవ ఏతే తంతు వాయనయం
త్రాః జలోష్మణాసం ప్రేరితాః॥

౧౮౧౬+౩౧౦౧=౪౯౧౭ అబ్దే ఆల్జీరవిషయానూపే నౌక
దస్యుభిరభిత్రృతే ఆంగ్ల నౌకేశ్వరః ఏక్సమతభూపః తత్రప్రేషితః తత్రా

ధిపండేనామకం జిత్వా తేన సర్వేషాం క్రైస్తవానాం మోచనాయన పునస్తాన్ గ్రహీతు మంగీకృతే తంమోచయామాస॥

౧౮౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౮ అబ్దే చార్లటినామా యువరాజ్ఞ సుతా లియోపాల్డనామ రాజసుతస్య మహిషీ దిష్టాన్తం గతా॥ తతో (౧౮౧౮) ౪౯౧౯ అబ్దే నృపమహిషీ షార్లటినామా దిష్టాన్తం గతా ౧౮౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౧ అబ్దే వృద్ధో నృపః తృతీయ్యో జార్జినామా ద్వ్యశీతి వయః ప్రాప్య దిష్టాన్తం గతః॥

తృతీయ్య జార్జినృపేణ పాలితో విదుషః.

విలియమ రాబర్ట్సన్ నః॥ ౧౭౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౨—౧౭౯౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౪ స్కాటవిషయచరితం॥ అమెరికావిషయచరితంచ॥

ఓలివరగోల్డుస్మిత్తుః ౧౭౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౯—౧౭౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౫ వేక్ఫీల్డ జానపదస్య వికరఇతి గాథా గ్రంథః॥

యాత్రికః విముక్తగ్రామ ఇతి కావ్యే సావిజయోన్ముఖా సద్గుణ ఇతి ప్రహసనౌచ చకార॥ సామ్యుల జాన్సనః॥ ౧౭౦౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౦—౧౭౮౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౫.

రాంబ్లరనామకం ఉపన్యాసగ్రంథం.

రాసిలాసనామగాథాం, నిఘంటుమేకంచ, కవీనాం చరితానిచ చకార॥

లారెంస స్టర్న ౧౭౧౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౯—౧౭౬౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౯ ట్రిస్ట్రామషాండినామగ్రంథం - సుగుణయాత్రా (a sentimetal journey)

ఆడమస్మిత్తః॥ ౧౭౨౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౪ — ౧౭౯౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౧ రాజకీయ్యకోశగోపన మితి శాస్త్రం ప్రజాధన మితి గ్రంథంచ చకార॥

జేమ్సుబాస్వెలః॥ ౧౭౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౪౧—౧౭౯౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౬ జాన్సనస్య జీవిత మలిఖత్॥

ఎడ్వర్డగిబ్బనః॥ ౧౭౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౮—౧౭౯౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౫ మహాచారిత్రకః, రోమనచరిత్రంచ చకార॥

రాబర్టు బర్న్సః ౧౭౫౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౦ — ౧౭౯౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౭ స్కాటియ్యాః కవిః కీర్తనాని షాంటరస్యటామిఇతి, కాట్టారస్య మంటవారరాత్రిరితిచ పద్యకావ్యాని చకార॥

ఎడ్మాండబర్కః॥ ౧౭౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౧ — ౧౭౯౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౮ మహోపన్యాస్తా, రాజకార్యదక్షః ప్రశాస్త్రం, సుందరంచేత్యుపన్యాసం చకార। ఫ్రాంసవిషయే, రాజ్యపరివర్తనస్య చరితం చకార॥

బ్రింస్లీషెరిడానః॥ ౧౭౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౨ — ౧౮౧౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౭ నాటకకర్తా తేన కృత నాటకాః శాత్రతాః, దూషకానాం పాఠశాల మితి॥ మహానుపన్యాసకః రాజ్యకార్యదక్షః॥

విలిమకౌపరః॥ ౧౭౩౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౨ — ౧౮౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౧ వ్యవసాయ మితి గ్రంథం చకార।

హోమరస్య కావ్యానిచ ఆంగ్లేయభాషాయాం చకార॥ జార్జిక్రాబ్బి ॥ ౧౭౫౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౫ — ౧౮౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౩

గ్రామ ఇతి ఆలయగణకః ఖర్పట ఇతి కావ్యాని చకారం.

కాలిరిడ్జిః ॥ ౧౭౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౩ — ౧౮౩౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౫ ప్రాచీనసాముద్రయాత్రికః। క్రిస్టచెల వల్లేస్టిన ఇతి కావ్యాని చకార ॥ షేక్సిపియర కవిజీవితే ఉపన్యాసం చకార ॥ తామస కాంపబేలః ౧౭౭౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౮ — ౧౮౪౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౫ జేంచాయాః వైమింగస్య గెర్ట్రూడః ఇతికావ్యాని హోహేన విండన ఇతి హామనః బాల్టికనౌకసమరం ఆంగ్లసాముద్రయాత్రికా ఇతి గాథాపద్యానిచ చకార ॥ రాబర్టుసౌతే ౧౭౭౪ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౫ — ౧౮౪౩ × ౩౧౦౧ = ౪౯౪౪ తాలాబామాడాక కేహమన్యశాపః ఇతి కావ్యాని నెల్సనస్య జీవితం బ్రజీల పోర్చుగల విషయయో శ్చరితానిచ చకార ॥

వాల్టరస్కాటః ॥ ౧౭౭౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౨ — ౧౮౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౩ ప్రధానకావ్యాని అన్తిమప్రాథకన మితి మర్మిఆన సరోకన్యా ఇతిచ వెవర్లిగాథా ఇతి గాథా గ్రంథానిచ చకార॥

బైరనభూపః ॥ ౧౭౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౯ — ౧౮౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౫ హారల్డబాలస్య యాత్రా ఇతి కావ్యం తుసుమ్న గాథాశ్చ పద్యరూపేణ చకార ॥ గిఓవార కోరాసర ఇతి కావ్యాని చకార ॥

విలియమ వర్డ్సవర్తనః ౧౭౭౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౧ — ౧౮౫౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౧ కపోతం కాస్టోసస్య శేతవివేచన యాత్రా ఇతి ప్రేలూాడకావ్యాని చకార పర్షిషెల్లి ౧౭౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౩ ౧౮౨౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౩ తేన కృత కావ్యాని మాబరాజ్ఞీ అలాస్టర ప్రోమోటి ఆసః అనస్తం ఇతి మహాకావ్యాని॥

షైలాకః జ్ఞానవృత్తు ఇతి అల్పకావ్యాని చకార ॥

జానకీట్సః ౧౭౯౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౬ — ౧౮౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౧ తేన కృత కావ్యాని ॥

విడిమిఅన హైపిరిఅన అగ్నిసాలయశ్రమణా ఇతి

చిత్రకారాః ॥

తామస గైన్సబరో ౧౭౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౮ — ౧౭౮౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౯ మాన్యః జోషా రెనాల్టః ౧౭౨౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౨౪ — ౧౭౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౩

మానవప్రతిబింబ చిత్రకారః చరితాగాథానుసారి చిత్రకారశ్చ చిత్రకారబోధకగ్రంథం చకార॥

బెంజమెన వెస్టః ॥ ౧౭౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౯ — ౧౮౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౧

చరితవిషయిక చిత్రకారః.

జానఫ్లాక్సమనః ॥ ౧౭౫౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౬ — ౧౮౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౭

విచిత్రశిల్పీ చిత్రకారశ్చ

సః హోమరడాంటి ఈశ్చిలసస్య గ్రంథేషు ఉదాహరణాని చిత్రయామాస ॥

నూతనవస్తువిధానాది ప్రకాశకారాః

జేమ్సు బ్రింద్లే ౧౭౧౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౧౭ — ౧౭౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౩

కుల్యానాం ప్రథమతః కర్తా.

కుల్యాసు నౌకాయా ప్రతిష్ఠాతా చ.

మాన్యః రిచర్డ్ అర్క్రైటః ౧౭౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౩ — ౧౭౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౩.

తంతువాయ యంత్రం ప్రథమతః

చక్రే ౧౭౮౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౬.

జోసైహ వెడ్జ్వుడః ౧౭౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౧ — ౧౭౯౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౬.

శ్వేతమృత్పాత్రాణి చకార శ్వేతమృత్తికాం అయశ్చూర్ణంచ మిళిత్వా పాత్రాణి చకార ॥

జేమ్సువాటః ॥ ౧౭౩౬ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౭ — ౧౮౧౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౦ జలోష్మధూమశకటస్య కర్తా తేనైవ జలోష్మణా బహువిధయంత్రాణి చకార ॥

మాన్యః విలియమహర్షేల్ నలః ౧౭౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౩౯ ౧౮౨౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౩.

గ్రహనక్షత్రాది ప్రదర్శన దర్పణయంత్రం చకార సః ౧౭౮౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౨ అబ్దే ఉరానసనామగ్రహం ప్రథమతః దదర్శ తథైవ చంద్రగోళె అగ్నిపర్వతాని బహూన్యపగ్రహాశ్చ దదర్శ

తామస తెలఫోర్డః ౧౭౫౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౫౮ — ౧౮౩౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౫.

మహా శిల్పియేన కలిడోనిఅన గోతానామకుల్యాః కృతాః మార్గే సంక్రమణంచ నిర్మితం.

హెన్రీ కార్టః మహానయ శిల్పియేన అయోవికార వస్తు నిర్మాణ వృద్ధిఃకృతా ॥

చతుర్థ జార్జిః.

౧౮౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౧ — ౧౮౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౧. తత స్తస్య సుతో జార్జినామా చతుర్థజార్జితినామ్నా సింహాసన మారురోహ ॥ తత అచిరాదేవ తస్యామాత్యా న్హంతుం దుష్టైర్య త్నం కృతః ॥ కింతు తేషాం యత్నం నగరరక్షణభటాః జ్ఞాత్వాతాన్ గృహీత్వా ధర్మాధికారి పురతః స్వసాక్షిపర యేన విచారణానన్తరం

తేషాం ప్రధానాః తిసిలవుడప్రధానాః చత్వారో నిహతాః, శేషాః ని
ష్కాసితాః॥ ఏష నృపః చతుర్థజార్జినామా ౧౭౯౫ + ౩౧౦౧ =
౪౮౯౬ అబ్దే బ్రన్స్వికభూప సుతాం కరోలైనానామకా ముపావహ॥
కింత్వచిరాదేవ తాం ద్విషన్నాస్త తస్మాత్సా ఇటలీవిషయే న్యవసత్॥
యదా స్వభర్తా సింహాసనే అభిషిక్తః తస్య రాజ్ఞీ భవితుం భర్తుస్స
కాశమాజగామ॥ కింతు సన్నృపః తాం దూషయన్ తస్యాశ్శిక్షణా
ర్థం పార్లమెంటుసభాయాం శాసనవిధాన మదదత్॥ కింతు ౧౮౨౦
+ ౩౧౦౧ = ౪౯౨౧ అబ్దే తచ్ఛాసన మధర్మ్య మితి బ్రోఘామ
డెన్మనామాభ్యాం ఉపన్యస్తే సంభానాంగీ చకార యస్మాత్సర్వే
ప్రజాః హృష్టాః॥

౧౮౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౨ అబ్దే సా భర్తుః అభిషేచనదినే
పశ్చిమాయతనస్య ద్వార మాససాద॥ కింతు తత్రస్థః రాజాధికారీ
తస్యాః ప్రవేశం న్యషేధయత్॥

తస్మాత్సా నివృత్తా ఏకోనవింశ ద్దినానన్తరం దిష్టాంతం గతా॥
కష్టతర కుధర్మం కృతవాన్ సన్నృపః॥ సర్వే లండననగరస్థాః తస్యా అపి
ప్రేతం శరీరం వహన్తః రాజభటైః యుధ్యన్తోపి ఉచితస్థానే సగౌరవ
ఖానయన్॥ తస్మిన్నేవాబ్దే నృపః॥ ఐరవిషయ మగమత్॥ స ఏవ ప్రథ
మ నృపః యః సహా హార్దం తద్విషయ మగమత్॥ తస్మాత్సః తత్ర
ప్రజాభిః సమ్యగర్చితః తతః పరమాసే సః హానోవరరాష్ట్ర మగమత్
తతో ౧౮౨౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౩ అబ్దే స్కాటవిషయ మగమత్॥
యత్ర సః స్వామాత్యప్రధానైః లండండరీమహాభూప ఇతి దుగశ్శి
లాభూప ఇతిచ ఖ్యాతః ఆత్మహత్యాం చకార ఇత్యశృణోత్॥ తతో
జార్జ్ కాన్నింగనామకః తస్య స్థానే పరనృపాణాం రాజకీయ్య మం
త్రీకృతః॥ ౧౮౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౫ అబ్దే ప్రాచ్యాం వర్మవిషయ
నృపేణ ఆంగ్లభారతే అవస్కందితే ఆంగ్లేశ్వరేణ ప్రేషితః సేనాపతిః
మాన్య అర్చిబాల్డ్ కాంపబెలనామకః వర్మనృపం జిత్వా రంగూననగ
రం ఐరావతీనదీముఖే దుర్గాణిచ అగృహ్ణాత్॥ ౪౯౨౬ అబ్దే ఆంగ్ల
సేనాపతిః మారిసననామా తన్నృపాదేవ అరకానరాష్ట్ర మజయత్॥
తతో (౧౮౨౬) ౪౯౨౭ అబ్దే వర్మనృపః తేన్నాసిర అరకానరాష్ట్రౌ
ఆంగ్లేశ్వరస్య దత్వా సంధిం చకార॥ (౧౮౨౪) ౪౯౨౫ అబ్దే కోశ
వృద్ధికరసంఘాః అత్యాశయా ధనబాహుళ్య మదేనచ సంచోదితాః

స్వాశక్త్యధికం ఋణ దాన ప్రతిశ్రవణ పత్రాణ్యదదుః॥ తస్మాద్యదా ధనాదానాయ పత్రికాః ప్రేషితాః పంచాశత్కోటిశవృద్ధికరసంఘాః తద్దానే అశక్తాః కోశాలయాని పిదధుః॥ తస్మాత్ (౧౮౨౫) ౪౯౨౬ అబ్దే ధనలోభే జాతే దేశే తే వణిజః నిర్ధనా భవన్॥ ౧౮౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౮ అబ్దస్యారంభే ప్రధానామాత్యో లివర్పూలమహాభూపే పక్షవాతరోగేణాక్రాన్తే పూర్వోక్తః కానింగః ప్రధానామాత్యః కృతః॥ కింతు సః వాగ్మీ రాజకార్యదక్షోపి మహద్రాజ్యభారం వోఢు మశక్తః॥ తస్మిన్నేవాబ్దే దిష్టాంతం గతః॥ తతో గాడ్రిచనామకః ప్రధానామాత్యః కృతః అస్య నృపస్య శాసనారంభే గ్రీకాః తురుష్కసుల్తానేన భృశం బాధితాః॥ తథాపి తే పార్వతీయా గ్రీకాః తురుష్కానామవశ్యాః తాన్యుధ్యన్తః సర్వేషు క్రైస్తవేషు స్వాభిమానం జనయామాసుః॥ మహానాంగ్లేయకవిః బైరనభూపశ్చ స్వకార్యేషు బహుధా తాన్ప్రశంసన్ తేషాం మోచనార్థం బహుధాయతత॥ తస్మాత్ ౧౮౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౮ అబ్దే ఆంగ్ల, రష్యా నృపౌ ఫ్రాంసాధికారీచ సంధిం చక్రుః యేన గ్రీకవిషయం తురుష్క సుల్తానాధికారా న్మోచయితుం శపథం చక్రుః॥

తస్యాబ్దస్యాన్తే కాడ్రింగ్టననామ నౌకేశ్వరేణాధిష్ఠితా సేనామోరిఆరాష్ట్రస్య దక్షిణసౌష్ఠ నౌకాస్థానంగత్వా సర్వాన్ తురుష్క కాన్నాశయామాస॥ తతో చిరాదేవ తురుష్కసేనాః గ్రీకవిషయా దపయాతాః ఏవం గ్రీకవిషయం తురుష్కసుల్తానాధికారా న్మోచయిత్వా స ఆంగ్లేశ్వరసేనాపతిః తద్విషయే బవేరియానృపకులజం ఓతోనామకమభ్యషేచయత్॥ తతో ౧౮౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౯ అబ్దే వెల్లింగ్టన అధిభూపః ప్రధానామాత్యో భవత్॥ తదా ఐంవిషయే రోమనక్రైస్తవేషు శిక్షాశాసనబాధా మధికా తస్మాత్తద్విషయే నృపవిరోధాంకురంచ దృష్ట్వా ద్వితీయ్యచార్లసనృపేణ కృతం శిక్షాశాసనం స అమాత్యః అపనోదయత్॥ కింతు (౧౮౨౯) ౪౯౩౦ అబ్దే తే ఐరాః పార్లమెంటుసభాయాం స్వేష్టంవాగ్మినం డానియలఓకానెలనామకమప్రేషయన్॥ యస్య ఉపన్యాసబలాత్ రోమనేషు బాధకారాణి శాసనాని అపనీతాని॥

౧౮౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౧ అబ్దే నృపః చతుర్థ జార్జినామా అష్టషష్టివయా అపి అదృష్టసంతతిరేవ దిష్టాంతం గతః॥ తస్మి

న్నృపేశాసతి పెర్రి రాసనామకౌ ఉత్తరసముద్రం గత్వా కించిద్భాగం దదృశతుః ॥ ౧౮౨౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౧ అబ్దే మక్డామనామా శిలాశకలైః మహాపథ నిర్మాణం ప్రదర్శయామాస ॥ ౧౮౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౨ అబ్దే తే మ్సానద్యాం ప్రథమం ఊష్మయంత్రప్రేరిత నౌకాసంచారితా ॥ ౧౮౨౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౫ అబ్దే యంత్ర నిర్మాణ సమాజాశ్చ నిర్మితాః (౧౮౨౫) ౪౯౨౬ జాన్సననామకః వ్యవసాయనామ ప్రథమ ఊష్మయంత్రప్రేరిత నౌకయా భారతమాజగామ ॥ ౧౮౧౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౦ అబ్దే సవన్నానామ నౌకా అట్లాంటిమహోదధౌ ప్రథమనౌకాయాత్రాం చకార ॥ ౧౮౨౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౭ అబ్దే లండనే విద్యాశాలా నృపశాసనం ప్రాప్య ౧౮౨౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౯ ఆబ్దే సంస్థాపితా ॥ చతుర్థజార్జినామ్నా నృపేణ పాలిత కవయః ॥

తౌమస మూరః ॥ ౧౭౭౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౦—౧౮౨౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౦ ఐరీయ్యగాథాకవిః లల్లారూఖ ఇతి ప్రాచీనాగాథా సెమ్యు అల్రోగర్సః ॥౧౭౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౬౪—౧౮౫౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౬ స్మృతి హర్షం మితి కావ్యం ఇటలీవిషయంచ గ్రంథం చకార ॥

ఫెలిసి ఆహెమన్సా॥ ౧౭౯౩ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౪—౧౮౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౬. అటవీపావనాశ్రమం గార్హస్థ ఖననస్థానానీ వాసంతికా వాక్యానీతికావ్యాని ॥

చార్లస లాంబః ॥ ౧౭౭౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౬—౧౮౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౬ ఏలిఅ ఉపన్యాసంనామ గ్రంథం చకార ॥

చిత్రకారాః.

మాన్యః తౌమస లారెంసః ॥ ౧౭౬౯ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౦ ౧౮౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౧.

నృపస్య చిత్రకారః మనుజాకృతి చిత్రకారః ॥
చిత్రకార సభాధ్యక్షుతః ॥

నూతనవస్తు నిర్మాతృకాః.

మాన్యః హంప్రిదావి ॥ ౧౭౭౮ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౯ ౧౮౨౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౦.

క్షేమతరం దీపస్థంభంని. మఱమే॥ వైద్యుత తేజఉపయోగం వస్తుగుణశాస్త్రంచ చకార ॥

సలమోనియా ప్రయాణే ఆనందాని ఇతి గ్రంథాన్ చకార జార్జి స్టెఫెన్సనః ॥ ౧౭౮౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౨—౧౮౪౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౯. జలోష్మ ధూమశకటానాం నిర్మాతా తస్య సుతో రాబర్టనామకః మిన్నై సాముద్రసంగమే బిలసంక్రమణాం చకార॥
చతుర్థ విలియమః ॥

౧౮౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౧—౧౮౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౮

తత స్తస్యానుజః క్లారెంస అధిభూపః చతుర్థ విలియమ ఇతి నామ్నా సింహాసన మారురోహ ॥ సః సెక్సిమీనిం జనకులజాం అడిలైడినామ్నీ ముద్వాహ ॥

౧౮౩౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౧ అబ్దే పారిసనగరే ప్రజాకలహ మభవత్॥ యదా ఫ్రాంసనృపః దశమచర్లసనామకః సింహాసనాత్ భ్రంశితః॥ లూయి ఫిలిఫః ల్లిఆనఅధిభూపః ఫ్రాంసనృపః కృతః॥ తతో బెల్జియమవిషయస్య ప్రజాః పూర్వం హాలండనృపస్య వశ్యాః తస్యాధికారం అపనయన్తో లిజ్ పాల్టనామకం నృప మకుర్వన్ ఆంగ్లవిష యేచ పార్లమెంటస్య ప్రజాభాగస్య పరివర్తన మైచ్ఛన్॥ ప్రజా సమాక్రోశన్॥ కింతు ప్రధానామాత్యో వెల్లింగ్టన అధిభూపః తథా నైచ్ఛత్॥ తస్మాత్స అమాత్యపదా దపయాతః తస్మాత్ గ్రీకమహాభూపః జానరశ్శీలనామభూపశ్చ అమాత్యావభూతాం॥ తస్మిన్నేవాబ్దే లివర్పూల, మేంచెస్టరనగరయో మధ్యే జలోష్మ ధూమశకటమార్గః కృతః॥ ౧౮౩౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౨ అబ్దే సుందరరాష్ట్రే (sunderland) విషూచజాడ్యం భారతాత్ సమాగతం వ్యాప్త మభూత్॥ తద్గతం ఏకాబ్దా వధిన్వ్యాప్య షష్టసహస్రాణ్య నాశయత్॥ తదారభ్య త్రివారం తథైవా గతం॥ తతో మాలిన్యా ద్యపనయ విధానేన వాయు సూర్యప్రభ ప్రసారణవిధానేన తద్గదవబాధా ప్రశమితా తస్మిన్నేవాబ్దే అమాత్యో మాన్య జానరషేలనామకః ప్రజాసభాయాం కతిపయాని పరివర్తనాని సమచోదయత్॥ కింతు భూప సభ్యాః న్యషేధయన్ తస్మాత్ పంచదశమాసావధి తద్విషయే కలహ మభవత్॥ బ్రిస్టల నాటింగహాము డచిన్నామరాష్ట్రేషు కలహా న్యభూ

వన్॥ భూపసభ్యాః తద్విధానం న్యషేధయన్॥ కింతు రషేలః పున స్తద్విధానం ప్రజాసభాయాం సమచోదయత్ యత్రై రంగీకృతం॥ భూపసభ్యాః పున ర్నైచ్ఛన్ తస్మాత్ గ్రేమహాభూపః సభ్యపదా దపససార॥ తతో వెల్లింగ్టన అధిభూప. అమాత్యః కృతః॥ కింతు ప్రజాః తం నైచ్ఛన్త్యస్తస్య మారణోన్ముఖా అభూవన్॥ తస్మాత్స అమాత్య పదా దపనీతః గ్రేమహాభూపః అమాత్యః కృతః తతో ౧౮౩౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౩ అబ్దే తత్పరివర్తన విధానం శాసనం కృతం॥ తస్మిన్నేవాబ్దే, స్కాట, ఐరవిషయయోశ్చ పరివర్త శాసనాని కృతాని తైస్త్రిభిః పరివర్తన శాసనైః కేభ్యశ్చ అల్పరాష్ట్రేభ్యః పార్లమెంటసభాయాం ప్రతినిధిప్రేషణం నిషిద్ధం॥ కేభ్యశ్చిన్నూతననగ రేభ్యః ప్రేషణాధికారః దత్తం॥ స నగరేషు దశస్వర్ణనివాసకర దాతౄణాం పార్లమెంటసభాయాం ప్రతినిధి ప్రేషణానుమతి ర్దత్తా॥ ౧౮౩౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౪ అబ్దే ఆంగ్లై రధ్యవసిత ఇతరవిష యేషు తైః కర్మ సునియోజిత విక్రీ తదాసాః తత్రత్యారామకారకైః వణిగ్భిశ్చ నిషిద్ధ మపి శాసనేన విమోచితాః తల్లోపపూరణార్థం తేషా మారామకారకాణాం వణిజానాంచ వింశల్లక్షస్వర్ణాని దత్తాని॥ కింతు తే ద్వివత్సరావధి కర్మ సునియోజితాః తదనన్తరం విమోచితాః॥ ౧౮౩౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౯ అబ్దే అష్టశత దాసాః మోచితాః॥ తస్మిన్నేవాబ్దే తేషాం విమోచనే సంబోధకో విల్బర ఫోర్సనామకః దిష్టాన్తంగతః॥ ౧౮౩౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౫ అబ్దే దరిద్రాణాం రక్షణార్థం శాసనాని కృతాని యేన పంగ్వంధకృపణా ఏవ ధనదానేన రక్షితాః

తతో గ్రే మహాభూపః అమాత్యపదా దపయాతః తతో మేల్బారనమహాభూపః అమాత్యః కృతః॥ జానరషలభూపః పామర్స్టన భూపశ్చ తత్సహాయామాత్యౌ కృతౌ॥ తదబ్దస్యాన్తే ఏతేఽమాత్యాః అప నీతాః మాన్యః రాబర్టపీలనామా ఇటలీవిషయా దాహూతః॥ అమా త్యఃకృతః కింతు చతుర్మాసానన్తరం మెల్బారనః పునః ప్రధానామాత్యః కృతః ౧౮౩౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౬ అబ్దే నగరరక్షణశాసనం కృతం యేన ఆంగ్ల, వెల్ల విషయేయోః నగరపాలనశాసనం పరివర్తితం నికా సకరదాయకాః సభాసదా కృతాః॥ (౧౮౩౬)౪౯౩౭ అబ్దే స్పేనన్నృపస్య పరిపంథినాం దమనే ఆంగ్లయోధా నియోజయితు మనుమతిః

దత్త్వా ఏవం శాసిత్వా సన్నృపం చతుర్థవిలియమనామకః ౧౮౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౮ అబ్దే ద్విసప్తతివయాః అపుత్రః దిష్టాన్తం గతః॥ తస్యద్వేసుతే బాల్యభావే దిష్టాంతం గతాః ॥

తేన పాలిత కవయః.

హెన్రి హాల్లామః ౧౭౭౭ + ౩౧౦౧ = ౪౮౭౮ — ౧౮౫౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౦.

ఆంగ్లేయ సంఘచరితం॥ ఐరోపియ్యా వాఙ్జాలమితి గ్రంథాన్ చకార ॥

మాన్యజేవిడ్బ్రేవ్స్టరః ౧౭౮౧ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౨ — ౧౮౬౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౯ ఏడింబర్గ విశద నిఘంటు encyclopedia స్వాభావి కేంద్రజాలశాస్త్ర ఉపన్యాసం న్యూటననామ మహాశాస్త్రిణః జీవితం చ అలిఖత్ ॥

విక్టోరియాచక్రవర్తినీ ౧౮౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౮.

తతస్తస్య అనుజస్య ఏడ్వర్డనామకస్య కెంటు అధిభూపస్య సుతా అలక్జాండ్రీనా విక్టోరియానామ్నీ సింహాసన మారురోహ ॥ సా ౧౮౧౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౦ అబ్దేజాతా ౧౮౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౮ అబ్దే ఆంగ్లసింహాసనే అభిషిక్తా ౧౮౭౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౭౮ అబ్దే భారతవిషయస్య చక్రవర్తినీ అభవత్॥

౧౮౪౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౧ అబ్దేసా విక్టోరియారాజ్ఞీ సాక్సిగోబర్గగోథాఖ్యయువభూపం ఆల్బర్టనామభూప ముపాహ॥ తస్మిన్నేవాబ్దే నవంబరుమాసే తయోః జ్యేష్ఠసుతా నృప కుమారీ (Princess of Royal) జాలూయీ ప్రష్యాన్నృపసూనోః వర్తమాన శార్మనచక్రవర్తినః పిత్రా ఉద్వాహితా॥

౧౮౪౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౨ అబ్దే యువరాజః ఆల్బర్ట ఏడ్వర్డనామకో జాతః ॥ యతోనన్తరం సప్తమ ఏడ్వర్డనామా శశాస ॥ అనయా విక్టోరియాచక్రవర్తిన్యాపాలితాః కవయో విద్వాంసశ్చ ॥

మెకాలేభూపః॥ ౧౮౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౧ — ౧౮౫౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౦.

ఆంగ్లచరితం, తృతీయవిలియమ కాక్షీ కించిత్ భాగం ప్రాచీన రోమనగాథా ఇతి కావ్యంచ చకార ॥

మాన్యః ఆర్చిబాల్డః అలిసనః॥ ౧౭౯౨ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౩ – ౧౮౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౮ ॥

ఐ రో పీ య చ రి త ం.

లిటనభూపః॥ ౧౮౦౫ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౬ – ౧౮౭౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౭౩ ॥

బ్లాంస్టభూపానా మన్తిమః కాక్స్టన ఇతి గాథా గ్రంథాన్, ఆర్టన, మిల్టన, ఇతి కావ్యా, రిష్లూ, లిన్సా సహితా ఇతి నాటకాని చకార ॥

తామస బాల్మర్సః॥ ౧౭౮౦ + ౩౧౦౧ = ౪౮౮౧–౧౮౪౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౪౮.

సామాన్యవేదాన్తశాస్త్రం, జ్యోతిషోపన్యాసాన్, రోమనచరిత్ర వ్యాఖ్యానం ॥

తామస కార్లైలః॥ ౧౭౯౫ + ౩౧౦౧ = ౪౮౯౬ – ౧౮౫౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౯. సార్థరస్యాలయం, ఫ్రెంచియ్యా పరివర్తనం, మహా ఫ్రెడరికః బెల్సి అజీవితానిచ ॥

బార్రేట బౌనింగః॥ ౧౮౦౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౦—౧౮౬౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౨.

మహిళాకవి. కాసా గైటవాతాయానంని, ఆరోరవీఘర్ణః, మే అధిభూపాని ॥

ఆల్ఫ్రెడ్ టెనీసనః॥ ౧౮౧౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౧—౧౮౫౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౦. విస్మృత్యాం, నృపస్య కృత్యాన, గ్రంథాన్ చకార ॥

విలియమతేకరీ॥ ౧౮౧౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౨— ౧౮౬౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౪ నవకోమా, ధాన్యసంచయ ఇతి కావ్యాని చకార ॥

బార్లస డిక్కిన్సః ॥ ౧౮౧౨ + ३००० = ४౯౧3 —౧౮౭० + ३००० = ४౯౭౧, పిక్విత ఇతి ఖ్యాత, పిచిత్రహాస్యగాథాః ప్రాచీన విదాపణం, డేవిడ కాప్స పీల్డ ఇతి కావ్యాని చకార ॥

చార్లటీ బ్రోంటు ॥ ౧౮౧౬ + ३००० = ४౯౧౭—౧౮౫౫ + ३००० = ४౯౫౬. జెనీపర, గాథిం, షర్ల, విలిటి, ఇతి కావ్యాని చకార ॥

హూనఘు మిల్లరః ॥ ౧౮౦౨ + ३००० = ४౯०3—౧౮౫౬ + ३००० = ४౯౫౭. ప్రాచీన రక్తశిలా, సృష్టికర్తుః పదచిహ్నాని, శిలాప్రమాణాని ఇతిచ కావ్యాని చకార ॥

జార్జ ఇల్లి అటః ॥ అడమబీడి, రోమేలా, ఇతి గాథా స్పైనీయ్య మాంత్రికా ఇతి నాటకం చకార ॥

చి త్ర కా రాః.

మాన్యః డేవిడవిల్కి ॥ ౧౭౮౬ + ३००० = ४౭౮౭—౧౮४౧ + ३००० = ४౯४౨. అంధవైణికః, గ్రామజోత్సవం, జానన్నాక్సః మేరీ రాజ్ఞీ పురతః మహోపన్యాస మకరోత్ ॥

మాన్యః ఫ్రాంసిస చాంట్రీ ౧౭౮౨ + ३००० = ४౭౮3—౧౮४౧ + ३००० = ४౯४౨. చిత్రశిల్పీ, దృశ్యోస్వప్నః జ్ఞాపక నిర్మాణం ॥

జోసెఫ టర్నేరః ॥ ౧౭౭౫ + ३००० = ४౭౭౬—౧౮౫౧ + ३००० = ४౯౫౨. ఆంగ్ల విద్యాలయం, బహూని చరిత్రోదహరాఖ్యాన్యపి లిఖత్ ॥

న వ వ స్తు క ర్తా రః.

మాన్యః ఇసాంబార్డ బ్రన్నేలం॥ ౧౭౯౯ + ३००० = ४౯౭०—౧౮४౯ + ३००० = ४౯౫०. మహాశిల్పీ తేమ్సా, నద్యాస్తః స్సంక్రమణం చకార ॥

మాన్యః జోసెఫ ఫాక్టనః ॥ ౧౮०४ + ३००० = ४౯०౫—౧౮౬౫ + ३००० = ४౯౬౬, స్ఫాటికహర్మ్య మితి ఖ్యాత హర్మ్యస్య ప్రాగ్విధానం చకార ॥

చార్ల్సవిస్టోనః ౧౮౦౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౩—౧౮౫౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౨ గాన యంత్రకర్తా.

ఫోతిర్భలకుకః ౧౮౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౮ అబ్దే వైద్యుతవార్తా ప్రేషణం సంస్థాపయామాస ॥

రోసుభూపః॥ ౧౮౦౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౧ — ౧౮౩౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౩౮ ఐరవిషయ ప్రపంచే సర్వత్రాపిదీర్ఘుణం గ్రహనక్షత్రాది ప్రదర్శన యంత్రం నిర్మమే ॥

రాబర్ట్ మక్లూరః॥ ౧౮౦౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౦౮—౧౮౫౦ + ౩౧౦౧ = ౪౯౫౧ బేరింగ తిరమార్గేణ. మెల్విల, బేరోనామ సాముద్రమార్గం ప్రదర్శయామాస ॥

డేవిడ విల్లింగన॥ ౧౮౧౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౧౮—౧౮౭౩ + ౩౧౦౧ = ౪౯౭౪ నగమి, న్యాసనామద్వీపౌ, జెంబజీద్యాం, విక్టోరి జలపాతంచ ప్రథమతం దదర్శ ॥

జాన హాన్నింగస్పికీ॥ ౧౮౨౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౮—౧౮౬౪ + ౩౧౦౧ ౪౯౬౫ శాకద్వీపే, ఆఫ్రికా, విక్టోరిన్యాసనామ నదీం రాష్ట్రించ దదర్శ ॥

సేమ్యులబేకరః ॥ ౧౮౨౧ + ౩౧౦౧ = ౪౯౨౨—౧౮౬౪ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౫ అబ్దే నైలానదీమార్గేణ గత్వా ఆల్బర్ల న్యాస సరోరవం దదర్శ ॥

ఏవం విక్టోరియాచక్రవర్తిన్యా వంశపద్ధతిః యథాభిలషితం భూప మయోక్తాహి త్వయా శ్రుతా తస్యాశ్చరిత్రం విపులం శృణుభూప జయావహం ॥

సాచ చక్రవర్తినీ ధర్మైకనివిష్ట చేతా ఏవం స్వశాసనం భారతే ప్రచురయామాస ॥

శ్లో॥ ఆర్యాణ మహమ్మదియాం శ్చసాంగ్లియార్ధర్మతస్సమం
రక్షామ్య పక్షపాతేన ధర్మపాలన కామ్యయా ॥

శ్లో॥ మానయామికులాచారాన్ ప్రజాబాధాయథానవా
తథా తత్తన్మతాచార మమృత్యైవ సర్వశః ॥

అపిచ సాస్వసామంతనృపాణాం పుత్రస్వీకారాధికార మదదత్ ॥ ఏవం సా చక్రవర్తినీ భారతీయాః ప్రజాః స్వాః ప్రజా ఇవ ధర్మత॥ శశాస ॥ తస్యాః ప్రతినిధిః కానింగభూపః విషయే సర్వత్ర మహాపథానాం నిర్మాణం ॥ వైద్యుత కృత్యాని కృషికుల్యాః పాఠశాలాః వైద్యశాలాశ్చ సంవర్ధయ నపాలయత్ ॥ ఏవం సః ౧౮౬౨ + ౩౧౦౧ = ౪౯౬౩ అబ్దా వధిపాలయిత్వా స్వవిషయం న్యవర్తత ॥

ఎల్జినభూపః (౧౮౬౨) ౪౯౬౩—(౧౮౬౪)

తతో ఎల్జిననామభూపః ప్రతినిధిత నియుక్త స్సమాజగామ ॥ (౧౮౬౩) ౪౯౬౪ అబ్దే ఆంగ్లేయానాం వయస్యః అఫ్ఘనస్థానే అమీర దోస్తు మహమ్మదుఖాననా మాదిష్టాన్తరం ప్రాప్తః॥ తత స్తస్య సుతః షేరాలీనామా స్వజ్యేష్ఠభ్రాతరం అపజలఖాననామకం॥ కారాగారే నిగృహ్య పితృసన మారురోహ తతో ౪౯౬౫ అబ్దే ఎల్జిన భూపః స్వవిషయం న్యవర్తత ॥

ఝాన లారెన్సభూపః (౧౮౬౪) ౪౯౬౫—(౧౮౬౯)-౪౯౭౦.

తతో ఝాన లారెన్సనామభూపః భారతపాలనే ప్రతినిధితయా నియుక్తఃస్సమా జగామ॥ సః భారతీయ్యానాం యోధానాం కల్లోలే పాంచాలం పాలయన్ తచ్ఛమనాయ మహత్కర్మ అకరోత్ ॥ తస్మిన్ శాసతి భూతలీనరాష్ట్రస్య నృపః భారతీయ్యాన్ కతిపయాన్ బందీకృదాస్య మనయత్ ॥ తతో లారెన్సభూపః తం జిత్వా తాన్ భారతీయ్యాన్ మోచయామాస ॥ అఫ్గనస్థానేచ అఫజలఖానః తత్సుతేన అబ్దులరహమాననామకేన కారాగారా న్మోచితః సింహాసనే స్థాపితః॥ యదా షేరాలీ పలాయనం చక్రే॥ కింతు కతిపయకాలానన్తరం అఫజలఖానే దిష్టాన్తం ప్రాప్తే షేరాలీ పునరాగతః సింహాసన మారురోహ॥ స లారెంన్సనామ్ని శాసతి (భరాష్ట్రే), పశ్చిమార్యావర్తేచ మహత్ ॥ క్షామడాంబర మభవత్॥ యదా ప్రజానాం రక్షణార్థం మహాధనవ్యయః కృతః ॥ స లారెన్సభూపః ౧౮౬౯ + ౩౧౦౧ = ౪౯౭౦ అబ్దే స్వవిషయం న్యవర్తత ॥

మేయోభూపః ॥ (౧౮౬౯) ౪౯౭౦—(౧౮౭౨)

తతో మేయోభూపతిః ప్రతినిధి నియోజితః భారతం పాలయితు మాజగామః ॥ సః ధార్మికః సదా ప్రజారక్షణేరతః విషయే కృషి

కర్మాదికం సంవర్ధయామాస ॥ సః ఆర్యనృపతీనాం సఖ్యం కృత్వా తేషాం మిష్టతమోఽభవత్ ॥ సః త్రీన్ వర్షాన్ సమ్యక్ శాసిత్వా ౪౯౭౩ అబ్దే అండమనద్వీపం గత్వా తత్ర పూర్వం స్వాపరాధ నిష్కాసితేన దూతేన నిహతోఽభవత్ ॥ తేన రాజపుత్రాణాం విద్యాభ్యాసనార్థం అజమరనగరే పాఠశాలా సువిశాలా సంస్థాపితా యాఽతన్నామ్నా ఖ్యాతా యత్రాఽద్యాపి బహవో రాజపుత్రా విద్యామభ్యస్యన్తో వసన్తి॥

నార్తుబ్రూకభూపః ॥ (౧౮౭౨) ౪౯౭౩—౧౮౭౬ (౪౯౭౭)

తతో నార్తుబ్రూకనామా భూపః ప్రతినిధిః కృతః ॥ భారతీపాలనాయ సమాజగామ ॥ తదా వంగరాష్ట్రే క్షామడాంబరాభిభూతే ప్రజానాం ధాన్యాధికం అన్యరాష్ట్రేభ్య స్సమానీయ్య దాపయిత్వా ప్రజానాం క్లేశమపానయత్ ॥ తస్మిన్ శాసతి (౧౮౭౫) ౪౯౭౬ అబ్దే విక్టోరియాచక్రవర్తిన్యాః జ్యేష్ఠస్సుతో యువరాజః ఏడ్వర్డ్నామకః భారతం ద్రష్టుమాగతః ॥ తదా విషయే సర్వత్ర యత్ర యత్ర స యువరాజాగమత్ ॥ తత్ర తత్ర మహతా ఉత్సవేన తమర్చయామాసుః ॥ సర్వే సామంతనృపాః భారతీయాః దేహళ్యాం సంగతాః ॥ తం యువరాజానం సమర్చయామాసుః తదా మహాన్ మహోత్సవో భవత్ ॥ (౧౮౭౬) ౪౯౭౭ అబ్దే సనార్తబ్రూకభూపః స్వభారతపాలనం విహాయ స్వవిషయం జగామ ॥

లిటనభూపః (౧౮౭౬) ౪౯౭౭—(౧౮౮౦) ౪౯౮౧.

తతో లిటనభూపః భారతపాలనాయ ప్రతినిధిః కృతస్సమాజగామ ॥ సః తస్మిన్ ౪౯౭౭ అబ్దే మహాసభాం చకార ॥ యత్ర సర్వే భారతీయ్య నృపాః సమాగతా। ససౌహార్దం వ్యషీదన్ ॥ స ప్రతినిధిః భారతే సమానీయమాన వస్తుసంభారేషు మూల్యన్యూనతాం చకార యస్మాద్వస్తుక్రయః అల్పః సర్వసులభశ్చాభవత్ ॥ యస్మాద్వాణిజ్య వృద్ధిశ్చాభవత్ ॥ తతోఽచిరాదేవ దక్షిణభారతే క్షామడాంబరమభవత్ ॥ యదా అబ్దద్వయకాలం వర్షరాహిత్యాత్ సస్యహైన్యమభూత్ ॥ తతో అధికారిణః ధాన్యాధికం నౌకాభిః ధూమశకటైః ఇతరవిషయేభ్య స్సమానీయ్య ప్రజానాం క్లేశాపనయనంచక్రుః ॥ బహుసహస్రలక్షరూప్యాణాం వ్యయంకృత్వా కృపణేభ్యః అన్నమదదత్ ॥

ఏవం క్షౌమడాంబరేశమితే॥ వస్తుసంభారానయనమత్రసులభం కర్తుం పూర్వస్మాదధికాః ధూమశకటమార్గాః ॥ ప్రతినిధినా కారితాః ॥ ఏతస్మిన్నేవ కాలే ఆఫగనస్థానస్య అమీరః షేరాలీనామకః రష్యాజారస్య దూతం స్వస్థానే సంస్థాపయిత్వా భారతచక్రవర్తిన ఆంగ్లేయదూతం న్యషేధయత్ ॥ అనేన రష్యాజారేణ భారతావస్కందనే స్వేచ్ఛా ప్రదర్శితా తస్మాత్తేనయోద్ధుం భారతచక్రవర్తిన్యాః ప్రతినిధినా సెనా ప్రేషితా ॥ తతః షేరాలీపలాయనం చక్రే॥ తతస్తస్య సుతో యఖూబఖాన నామక స్సింహాసనె భిషిక్తః ॥ సః భారతచక్రవర్తిన్యా సంధించకార ॥ కింతు యదా భారతచక్రవర్తిన్యా దూతః మానోన్యకారన్నాలీనామకః ప్రేషితః అమీరస్య సేనాయాం యోధాస్తం నిజఘ్నురే ॥ తతో యాకూబఖానః సింహాసనాదవరోపితో భారతం ప్రతిప్రేషితః తతో ౧౮౮౦ + ౩౦౦౧ = ౪౮౮౧ అబ్దే లిటనభూపః భారతపాలనా ద్విరతః స్వవిషయం న్యవర్తత ॥

రిపనభూపః (౧౮౮౦) ౪౮౮౧—(౧౮౮౪) ౪౮౮౫

తతో రిపననామభూపః ప్రతినిధిః నియోజితః ॥ తదా ఆఫ్ఘనవిషయే యాకూబఖానస్య అనుజ !అయుబఖానః సింహాసనం వశేకర్తుమయతత ॥ తతః రాబర్టనామసేనాపతిః సంప్రేషితః గత్వా తం విజిత్య ధర్మ్య తస్సింహాసనే అధికారిణం అబ్దులరహిమాననామకం అఫ్జలఖానస్య జ్యేష్ఠసుతం సింహాసనే సంస్థాపయామాస ॥ తస్మిన్ ౧౮౮౨ + ౩౦౦౧ = ౪౮౮౩ అబ్దే దిష్టాంగతే హాచిపల్లానామకః అమీరో భవత్ ॥ రిపనభూపః భారతీయాన్ సదయమపాలయత్ ॥ యస్మాత్సః ప్రకృతీనామిష్టతమో భవత్ ॥ సఃనగరపాలనవిధాన (మునిసిపల) శాసనంచకార ॥ యేన నాగరిక సంఘైరేవ స్వనగరాణాం పాలనాదికం అద్యాపి క్రియతే ॥ అపిచ సధార్మికః విషయే ప్రజాభి స్సంస్థాపిత పాఠశాలానాం ప్రత్యబ్దంధన దానసహాయ్యం అకరోత్ ॥ తస్మాత్ విషయే బహవః పాఠశాలా స్సంస్థాపితాః ॥ తతస్సః ఏతావత్తం కాలం భారతం ప్రత్యానీయమాన వస్తుసంచయేషు కరం బహుశోపనయత్ ॥ యేన వస్త్రక్రయ న్యూనతారా జాతా వస్తుసౌలభ్యేన వాణిజ్యం వృద్ధిమవాప ॥ ౧౮౮౧ + ౩౦౦౧ = ౪౮౮౨ అబ్దే మైసూరు రాష్ట్ర మితః పూర్వం పంచాశద్వత్సరాన్ ఆంగ్లేయైః పాలితేన శ్రీచ

క్రవర్తిన్యాః, ధర్మ ప్రచురానుసారేణ మైసూరునృపేణ కృష్ణరాజాహ్వాయేన స్వీకృత పుత్రస్య చామరాజేంద్రనామ నృపస్య ప్రాప్తవయసా వనస్య దత్తం ॥ తతం (౧౮౮౪) ౪౯౮౫ అబ్దే డఫరినభూపః భారత పాలనా ద్విరతః స్వవిషయం జగామ ॥

డఫరినభూపః (౧౮౮౪) ౪౯౮౫—(౧౮౮౮) ౪౯౮౯ తతో డఫరినామభూపః ప్రతినిధిః కృతః ॥ భారతపాలనాయ సమాజగామ ॥ తతో చిరాదేవ వర్మనృపః తిబానామా స్వవిషయం దౌష్ట్యేన పాలయన్నపి ఆంగ్లైః యోద్ధు మగమత్ ॥ తం ప్రతి ఆంగ్లేయసేనా తత్ర సంప్రేషితాయయా ౧౮౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౮౭ అబ్దే సతీ బా నిజిత్తో బద్ధశ్చన్నగరీం ప్రతిసమానీతః ॥ తతో వర్మదేశస్య ఉత్తరో భాగః భారతచక్రవర్తిన్యాః వశే సంస్థాపితః సమ్యగ్రక్షితః ॥ తీబశ్చ దత్తభరణః భారతే యావజ్జీవం న్యవసత్ ॥ ప్రతినిధేః డఫరిననామ భూపస్య మహిషీ డఫరినభూపానీ భారతీయ్య మహిళానాం దేహారుజ ప్రసవాదిషు చికిత్సాం సాహాయ్యంచ కర్తుం వైద్యశాలా బహుద్రవ్య వ్రయేణ సంస్థాయామాస ॥ డఫరినభూపానీ దయాళుః మహిళా వైద్యాన్ ఆంగ్లేయవిషయాదానీయ స్వస్యాం వైద్యశాలాయా మన్యత్ర చ భారతే మహిళానాం చికిత్సార్థం నియోజయామాస॥ ద్రవ్యవ్యయార్థం నిక్షిప్తం ధనం తదారభ్య తస్యా. నామ్నా ధర్మతః డఫరినభూపానీ నిక్షేపమితి ఖ్యాతం ॥ యస్మిన్నబ్దే వర్మవిషయం భారతచక్రవర్తిన్యాః పాలనే సమానీతం తస్మిన్నేవాబ్దే కాశ్మీరేశ్వర సవిధే భారత చక్రవర్తిన్యాః దూతః నివేశితః ॥ స డఫరిన భూపః భారతీయ్యానాం మహాసభాం కర్తుం తత్సభాయాం రాజకీయపాలనే స్వకృచ్ఛ్రాన్ స్వదేశస్య స్వీయ్యానాంచాభివృద్ధ్యర్థంచ చక్రవర్తిన్యై నివేదయితుం స్వానుమతిం కుర్వన్ తత్కారణే భారతీయ్యాన్ సంప్రేరయామాస॥ తస్మాత్తే భారతీయ్యా హృష్టాః సర్వరాష్ట్రాణాం విదుషః ప్రజానాం ప్రతినిధీన్ తే షాంక్లేశాభిలషితానాం విదుషః సమానీయ మహాసభాం కృత్వా స్వక్షేమా న్యభిలషితానిచ చక్రవర్తిన్యై ప్రధానాధికారి ముఖేన నివేదయన్తి స్మ ౧౮౮౬ + ౩౧౦౧ = ౪౯౮౭ అబ్దే పశ్చిమోత్తరధూమశకటమార్గం తస్యద్వ్యబ్ద పూర్వాం ప్రాచీన వంగరాష్ట్రధూమశకటమార్గం తదనన్తరం కోసలఖండరాష్ట్రీయం ధూమ

శకటమార్గం దక్షిణభారతీయ ధూమశకటమార్గం మహాభారతీయ మహాశ్రధూమశకటమార్గం అస్సాను కామరూప వంగరాష్ట్రే ధూమశకటమార్గశ్చ చక్రవర్తిన్యా వశే గృహీతం॥ అపిచ స ఢఫరిన భూపః గ్వాలియర్ నగరీం పునః తత్పూర్వనాథాయ సింధియనామక మహారాష్ట్రేశ్వరాయ అదదత్॥ ఏవం ధర్మేణ శాసిత్వా స ఢఫరిన భూపః ౧౮౫౮ + ౩౦౦౧ = ౪౮౫౯ అబ్దే భారతపాలనా ద్విరత స్వ విషయం న్యవర్తత॥

లేండ్స డేనభూపం (౧౮౫౮) ౪౮౫౯—(౧౮౬౨) ౪౮౬౩

తతో లాండ్స డేనభూపనామా ప్రతినిధిః నియోజితః భారతపాలనాయ సమాజగామ॥ తస్మిన్ శాసతి మణిపూరస్నృపః అస్సామరాష్ట్రే చక్రవర్తిన్యాః అధికారిణం చతుర్భిస్తన్ని యోజ్యకైస్సహ నిహత్య తస్మాత్ చక్రవర్తిన్యా ప్రధానాధికారిణా గృహీతం అండమానద్వీపం ప్రతి బందీకృత్య ప్రేషితః॥ తత స్తస్యానుజః సింహాసనే అభిషిక్తః॥ ౧౮౬౨ + ౩౦౦౧ = ౪౮౬౩ అబ్దే భారతీయాధికారి సభాసదకృత్య శాసనం చక్రవర్తిన్యాః సభాయాం నవం కృతం॥ యేన పూర్వ స్మాత్ సభికాః ప్రధానాధికారి సభాయాం విషయ భాగాధికారి సభాస్వపి అధికాః కృతాః॥ తేన సభాసదో నవాః భారతీయప్రజాభిః ఏతాస్యాం సభాయాం ప్రేషితాః। యైః నివేదితః ప్రజాభిలాషానుసారేణ తేషాం హితార్థం ప్రధానప్రయోజకః శాసనాని సం విధాయ చక్రవర్తిన్యా స్సభాస్థాయాః అంగీకారశాసనార్థం ప్రతినిధినా ప్రేషితాని తత్ర సభాయాం విమర్శనానన్తరం చక్రవర్తిన్యా శాసితానిచ స లాంప్సడేన భూపః ౧౮౬౨ + ౩౦౦౧ = ౪౮౬౩ అబ్దే భారతపాలనా ద్విరతః స్వవిషయ మాంగ్లాహ్వాయం జగామ॥

ద్వితీయ్య ఏల్జినభూపః (౧౮౬౨) ౪౮౬౩—(౧౮౬౩) ౪౮౬౪

తత్రో ద్వితీయ్య ఏల్జిననామభూపః భారతపాలనాయ ప్రతినిధిః నియోజితః సమాజగామ సః శతక్రయే రూప్యత్రయం భారతం ప్రతి సమానీత వస్తువాణిజ్యకరప్రదానం శశాస॥ ౧౮౬౩ + ౩౦౦౧ = ౪౮౬౪ అబ్దే పూర్వం కలకత్తా మద్రాస ముంబై విషయభాగానాం ప్రత్యేకసేనాపాలనం విహాయ సర్వే కల్కత్తానగరస్థ సేనాపతినైవ పాలితాః॥ (౧౮౬౨) ౪౮౬౩ అబ్దే అఫ్గన అమీరేణ పునఃసఖ్యసం

విధానం కృతం ॥ తతోఽపరాబ్దే అమీరస్యసుత ఆంగ్లవిషయం జగామ॥ ౪౯౯౬ అబ్దే చిత్రాలయంనామసీమా దుర్గం పిషావరనగరస్య పంచాశత్క్రోశదూరస్థం చక్రవర్తిన్యాః అధికారిణాధిష్ఠితం తత్రత్యైః ఆల్ఫ్రిడినామక పార్వతీయైః సంరుద్ధం ॥ తతః ప్రతినిధిః పాంచాలనగరాత్ సేనాం ప్రేషయిత్వా తద్దుర్గం మోచయామాస ॥ ౧౮౯౭ + ౩౧౦౧ = ౪౯౯౮ అబ్దే భారతం క్షామడాంబరేణ పీడితం॥ అపిచ తస్మిన్నేవాబ్దే మహామారీవ్యాధిశ్చ విషయం ప్రవిశ్య బహుజన నాశ మకరోత్ ॥ తన్నివారణార్థం చికిత్సార్థంచ అధికారిభిః బహుధనవ్యయే కృతే పితద్వ్యాధేరుంధనేన ప్రాభవత్ ॥ సఎల్గినభూపః ౧౮౯౮ + ౩౧౦౧ = ౪౯౯౯ అబ్దే భారతపాలనా ద్విరతః ఆంగ్లవిషయం జగామ॥

కర్జానభూపః ౧౮౯౯ + ౩౧౦౧ = ౫౦౦౦—

౧౯౦౫ + ౩౧౦౧ = ౫౦౦౬

తతః పంచమసహస్రాబ్దే కలౌ కర్జాననామభూపః చక్రవర్తిన్యా భారతపాలనాయ స్వప్రతినిధిః నియుక్తస్సమాజగామ ॥ తతోఽపరాబ్దే విషయః పునః క్షామడాంబరేణ పీడిత స్సమభూత్ ॥ మధ్యరాష్ట్రేషు దక్షిణభారతే ముంబైవిషయభాగే పశ్చిమభారతే వర్షరాహిత్యాత్ ధాన్య హైన్యమభవత్॥ తదా కర్జానభూపః మహాయత్నం కృత్వా ప్రజానాం ధాన్యాదికం అన్యదేశేభ్య స్సమానీయ దాపయిత్వా తచ్ఛమయిత్వా ప్రజానాం రుజమపానయత్ ॥ భారతస్య పశ్చిమోత్తరసీమాయాం పార్వతీయభూపాః అనవరతం కలహపరాఃవారంవార మాంగ్లేయరాష్ట్రాణిసమీపస్థానా స్యవస్కందంత ఆసన్ ॥ తస్మాత్ కర్జనః తత్రస్థాంగ్లేయసేనాం సమానీయ తత్రస్థ ప్రజాస్వేవశూరై స్సేనాంసన్నహ్య తత్రసీమాయాం నివేశయామాస ॥ తేనోపాయేన తత్రానవరతకలహశ్శమితః॥ అపిచ తత్సీమారాష్ట్రం చిత్రాలాఖ్యాయం పీషావర, కోహాత, ఛానుడేరా, ఇస్మైలఖాన రాష్ట్రాణిచ సంమేళయిత్వా పశ్చిమోత్తరసీమారాష్ట్ర మిత్యభిధాం కృత్వా తం స్వయం కలకత్తానగరస్థ ఏవశశాస ॥ ఇతః పూర్వవదత్రనివేశిత సేనా పాంచాలాధికారిణానశాసితా॥ కింతు కలకత్తానగరస్థ ప్రతినిధినైవ॥ అపిచ పూర్వస్థితాః పశ్చిమోత్తరరాష్ట్రాభిధాం తస్య అపనీయతస్య సం

యుక్తరాష్ట్రాగ్రాసహితా ఇత్యభిధాంచకార ॥ ౧౮౦౧ + ౩౧౦౧ = ౫౧౦౨ అబ్దే కృష్ణ్యుపయోగికుల్యానాం వివర్ధన విచారణాయ సభానియుక్తా॥ తేన పాంచాలస్థ చీనా బరాలీనామనద్యోః కృషికుల్యాకరణార్థం సంవిధానంకృతం॥ యస్యానుసారేణ కుల్యానాం నిర్మాణ కర్మ సంపూరితం॥ యాఃకుల్యాః భావిక్షామనివారణార్థం ఉపలవద్భూమిష్వపినీతాః॥ తస్మాత్ దక్షిణభారతే, ఘూర్జర, బుందేలఖండరాష్ట్రేషు కావేరీ, కృష్ణా, నద్యోః మధ్యరాష్ట్రాణాంచ కృషివృద్ధిః కృతా॥ తతస్సః విద్యావృద్ధ్యర్థం మహాయత్నమకరోత్॥ యస్మిన్ దేశే యభాషాభివృద్ధి రధికాకృతా॥ విషయే సర్వత్ర సమ్యక్ విద్యావృద్ధిం కర్తుం సర్వవిద్యాపాలక ఇతి నియోజితః ॥ అపిచ సకలజనభూపః లవణకరం న్యూనీచకార॥ పూర్వం ప్రత్యబ్దం పంచశతాదాయవతామపి ఆదాయకరం శశాస॥ ఇహ ప్రతినిధిః సహస్రరౌప్య ప్రత్యాబ్దికాదాయవన్తమేవ కరదాయినంచకార॥ ఏతాభ్యాం వివర్తనాభ్యాం నాతి ధనవతాంరిక్తానాంచ రుజాపనోదన మభవత్॥ అపిచ సప్రతినిధిః వస్తుకర్మవృద్ధ్యర్థం వాణిజ్యవృద్ధ్యర్థంచ విమర్శనాయ అధికారిణః నియోజ్యతా నధిష్ఠాయస్వ సభాయామేకం సచివమపి నియోజయామాస ॥ తతస్సః భారతచక్రవర్తిన్యాః సామంతనృపాణాం తనయానాం విద్యాభ్యాసార్థం ప్రత్యేకపాఠశాలా స్స్వయంకాశ్చన సంస్థాప్యతైశ్చనృపైః కాశ్చనపాఠశాలాః స్థాపయామాస॥ ఏవం తస్మిన్ శాసతి ౧౮౦౧ + ౩౧౦౧ = ౫౧౦౨ అబ్దే శ్రీవిక్టోరియాచక్రవర్తినీ పశ్చిమేవ యసిపుత్రే జ్యేష్ఠేస్వం మహారాజ్యభారం నిక్షిప్య స్వర్గమియాయ॥

శ్లో॥ తత్తన్నీతికలాకలాపసరణిం సంశోధయంతీచిరం । సర్వాశ్చాత్మసుతానివప్రముదితా పోషీత్ప్రజాస్సర్వథా । స్వాంతే భారత లోకపాలనవిధౌ సంస్థాప్యనైజంసుతం । విక్టోర్యాసమగాద్దివం సువిమలై రాజ్ఞీనిజైస్సత్కృతైః ॥

శ్లో॥ ధర్మైకప్రవణేతిసంశ్రితపర స్వాత్మేతిసాధ్వీతిచ । ప్రారంభోత్థఫలోదయేతిచయశ స్సర్వాదిశోవ్యానశే । తాదృక్సర్వగుణోత్తరం తనుజుషం రాజ్యేభిషిచ్యస్వయం । క్షోణీమండలరంజనాత్త సుకృతైః విక్టోరియాస్వర్యయౌ ॥

సప్తమ ఏడ్వర్డు-చక్రవర్తి ౧౯౦౧ + ౩౦౦౧ = ౪౯౦౨

౧౯౦౧ + ౩౦౦౧ = ౪౯౦౨

తత స్తస్యాః జ్యేష్ఠసుతః సప్తమఏడ్వర్డు-నామకః సింహాసన మారుహ్య చక్రవర్త్యభవత్॥ తస్యాపి ప్రతినిధిః స ఏవ కర్జనభూపః అభూత్ ॥ ౧౯౦౩ + ౩౦౦౧ = ౪౯౦౪ చక్రవర్తిః న అనుజె కో నాటఅధిభూపనామని (Duke) భారతమాగతే తేన సహ ప్రతినిధిః దేహళ్యాం మహాసభాం కృత్వా ఏడ్వర్డు-నరేశ్వరం చక్రవర్తినం ప్రచురయామాస ॥ యదా సర్వే సామంతనరేశ్వరాః సమాగతాః ౧౯౦౪ + ౩౦౦౧ = ౪౯౦౫ అబ్దే స కర్జనస్య శాసనకాలః ద్వ్యబ్ధాధికః కృతః ॥ తస్మి న్నేవాబ్దే స్వమంత్రానుసారేణ చక్రవర్తినః శాసనేన స ప్రతినిధిః వంగమహారాష్ట్రం ద్విధా వ్యభజత్ ॥ ఇతః పూర్వం విహార, హాజీర, ఛాఘు, అల్పనాగపురీనామ రాష్ట్రాణి సిలీఫల వంతి వాణిజ్యవృద్ధికరాణి వంగమహారాష్ట్ర మితినామ్నా అవరపాలకేన (Lieutenant Governor) పాలితాని ॥ అస్సామరాష్ట్రంచ ముఖ్యాధికారిణా (Chief Commissioner) పాలితం ॥ కర్జనభూపశ్చా ద్య ఢక్కా-రాజషాహి వంగస్య ప్రాచీభాగం అస్సామంచ సమ్మేళయిత్వా ప్రాచీబంగాళ మితినా మదత్వా ఏకాధికారిణా శాసితం చకార అవశిష్ట వంగరాష్ట్రం, ఓఢ్రరాష్ట్రం, అల్పనాగపురంచ సమ్మేళయిత్వా పశ్చిమవంగమహారాష్ట్ర మితినా మదత్వా అవరపాలకేన శాసితం చకార ॥ తతస్స ప్రతినిధిః వీరారరాష్ట్రం నైజామాత్ శాశ్వతకరప్రధాన సంవిధానేన స్వపాలనే అగృహ్ణాత్ ॥ పాంచాలరాష్ట్రే కృషీవలానాం భూమయః తదృణదాతృభి స్సంగ్రహణాత్ వారయన్ శాసనం చకార ॥ తస్మి న్నేవాబ్దే టిబెటువిషయం ప్రతిదాత్యం తేన సంప్రేషితం॥ యదా ౧౯౯౦ + ౩౦౦౧ = ౪౯౯౧ అబ్దే కృత సంవిధానుసారేణ త త్రాంగ్లేయవాణిజ్యార్థం నావకాశో దత్తః తదా తద్రాజధానీం లాస్సానగరీం ప్రవిశ్య వాణిజ్యవిషయే సంవిధానం కృతం ॥ జ్ఞానట్సీనామనగరే ఆంగ్లేయవాణిజ్యా సంస్థాపితం॥ ౧౯౦౨ + ౩౦౦౧ = ౪౯౦౩ అబ్దే సః చక్రవర్తినః శాసనం ప్రాప్య చెన్నపురీవిషయ భాగ భూపానాం ప్రాచీనరాష్ట్రాణ్యవిభజ్య జ్యేష్ఠసుతే నైవ భోక్తవ్యా నితి శశాస ॥ యేన శాసనేన బహవః ప్రాచీనరాష్ట్రాణి తమ్మాభపాశ్చ

నాశా ద్రక్షితాః ॥ ౧౯౦౫ + ౩౧౦౧ = ౫౦౦౬ అబ్దే సేనాపాలనే వివర్తనం కృతం ॥ ఇతః పూర్వం యత్సేనాయాః పాలనం సేనాపతినా ప్రతినిధినాపి కృతం ॥ ఏతస్మి న్నబ్దే చక్రవర్తీచ సభాస్థం కిచనర్ప్రభుం భారతే సేనాయాం సమ్యగ్విధానం సమాద్యితం సేనాపతిం కృత్వా సంప్రేషయామాస ॥ తదర్థం సేనాయాః ఆధిపత్యం కేవలం సేనాపతి రేవాకరోత్ ॥ తత్సంవిధానం కర్జనభూపస్య నేష్టమభవత్॥ తస్మా త్సః స్వప్రాతినిధ్యం విహాయ గచ్ఛామీతి చక్రవర్తినే విజ్ఞాపనం ప్రేషయామాస ॥ తథాపి యావ ద్యువరాజస్య భారతాగమనం తావత్ స్థీయ్యంతామితి సమాదిష్టః తావత్తస్థౌ ॥ యువరాజోపి జార్జినామా పితుః వృత్త మనుసృత్య తస్య వృత్తానుసారతః భారత దర్శనోత్సుక స్సమాజగామ ॥ శ్లో॥ తాంభారతీంస్వాం భగినీమివప్రియాం సంద్రష్టుకామస్సహధర్మపత్న్యా దృష్ట్వాచదేశా౯ పరిగృహ్య పూజాం నృపైఃకృతా మాత్మని హర్షమాప ॥౩॥ శ్లో॥ తత్రా ఖేట విహారే సకుతుక చేతాః ప్రియా సనాథస్స౯ పిత్ర్య పరివార వితీర్ణాం పూజాం జగృహే స ఏష జార్జీశః॥౪॥ శ్లో॥ సామంతైశ్చ ప్రజాభిశ్చ సత్కృత స్సహభార్యయా విహృత్య యువరాజోయం నిరగా దాత్మనః పదం॥ ౫॥ తతః అచిరాదేవ కర్జనభూపః ప్రతినిధిః భారతపాలనం త్యక్త్వా స్వీయం ఇంగ్లాండువిషయం జగామ॥

మింటోమహాప్రభుః ౧౯౦౫ + ౩౧౦౧ = ౫౦౦౬ (౧౯౧౦) ౫౦౧౧

తతో మింటోనామమహాభూపః ప్రతినిధి ర్ని యోజితః భారతమాజగామ॥ తస్మి౯ శాసతి ౧౯౦౯ + ౩౧౦౧ = ౫౦౧౦ అబ్దే భారతీయాధికారి సభానిర్మాణవిధానశాసనం చక్రవర్తినా కృతం ॥ యత్తస్య ప్రతినిధినా మార్లేనామక భారతమంత్రిణాచ ప్రబోధనేనాభవత్ ॥ తచ్ఛాసనానుసారేణ మద్రాసముంబైప్రభృతి విషయభాగాధికారిణాం సభాసు ప్రతినిధేశ్చ సభాయాం కేచనసభాసదః తత్తద్రాష్ట్రీభ్యః ప్రజాభిః భూపాశ్చ స్వప్రతినిధీ౯ ప్రేషయంతి ॥ యైః శాస్త్రనిర్మాణం క్రియతె॥ తత్సభాసు సభికాః పూర్వస్మాదప్యధికాః కృతాః॥ తేషాం కేచనపాలకైః నియోజితాః కేచన వణిగ్భిః, కేచనభూపైః, విద్యాధికారిభిః కేచన అన్యేచ ప్రకృతిభి రన్యైనగరాధిపైశ్చ ప్రేషితాః మహమ్మదీయ క్రైస్తవాదిభి ర్భారతీయమతాధిపైశ్చ ప్రతినిధయః

ప్రేషితాః॥ అపిచ మార్లేనామ భారతామాత్యః ప్రతినిధేః విషయభాగానా మధిపానాంచ సచివ సభాసు అవరసేనాధిపత్యే చక్రవర్తినః అమాత్యసభాయామపి యదావకాశస్సమాగతః తదా భారతీయ్యా అపినియోజనీయా ఇతి చక్రవర్తిన స్సమ్యజ్ఞ్నాతమదదత్॥ తేన ప్రతినిధినా ౧౯౦౮ + ౩౦౦౧ = ౪౯౦౯ అబ్దే మద్రాసవిషయభాగే భూపానాం రాష్ట్రేషు కృషీవలానాం భూపానాంచ సంబంధం విశదీకుర్వతా (శాసనం) చక్రవర్తిన శ్శాసనానుసారేణ కృతం యత్ భూకృషీవలశాసన మితిఖ్యాతం॥ సోపి మింటోమహాభూపః భారతం సమ్యక్ పాలయిత్వా ౧౯౧౦ + ౩౦౦౧ = ౪౯౧౧ అబ్దే పాలనా ద్విరత స్వ విషయ మింగ్లాండాహ్వయంజగామ॥ తస్మిన్నేవాబ్దే సప్తమ యెడ్వర్డు నామా చక్రవర్తీ దివంయాతః॥ శ్లో॥ మాత్రాదత్తం సమశ్నన్ మధురతరమసౌ సత్ఫలంరాష్ట్రసంజ్ఞం। భూపైరన్యైశ్చతుల్యం సకలజనపదాన్ రంజయిత్వాగుణాఢ్యైః। ఖ్యాతింసంప్రాప్యలోకే నిఖిలనృపగణాత్ ధార్మికత్వేనసిద్ధాం ఎడ్వర్డుః ప్రాపనాకం సురపతిభువన స్యాతిథిశ్చక్రవర్తీ॥ శ్లో॥ సంప్రాప్యసఖ్యం స్వసమానభూపైః స్వీయైర్గుణైరంజితమానసానాం। త్రివిష్టపం ప్రాపససఖ్యమిచ్ఛన్ సురేశ్వరస్యాత్మగుణానురక్తేః॥

పంచమజార్జిచక్రవర్తీ ౧౯౧౦ + ౩౦౦౧ = ౪౯౧౧

౧౯౧౯ + ౩౦౦౧ = ౪౯౨౦

శ్లో॥ పిత్రనంతరముదారకీర్తిభాక్ జార్జిభూపతి రియాయ తత్పదం। సర్వజీవకరుణాకరోహరిః తంప్రసీదతుపరశ్శతంసమాః॥ శ్లో॥ పితుస్సకామంపరిపూరయన్ గుణీజగామపత్న్యాసహ భారతంనృపః। జార్జిస్స్వబాహూద్ధృతశత్రువర్గః ద్రష్టుం మహావీరనివాసభూతం॥ శ్లో॥ నిక్షిప్యపదమాత్మీయం సభార్యశ్చక్రవర్త్యయం। భారతప్రాంగణే ముంబైనామ్నితాం భారతీంప్రియాం। చకారపుత్రీమాద్యాం స్వాం। సశ్రీకాంసం ప్రహర్షితాం॥

తతః ఇతః పూర్వమేవ స్వప్రాతినిధ్యే భారతపాలనాయ ప్రేషితో హార్డింజినామభూపః తం మహిషీ సహితం సభార్యః ప్రణనామ॥ ఏవం డిశంబరాఖ్యాంగ్లమాసస్య ద్వితీయ్యే హనిచక్రవర్తినా ప్రథమం (నవం) భారతాంగణే మహిషీసహితేన పదన్యాసే కృతేసానగరీ

ముంబైయాఖ్యా హృష్టపుష్టజనాకీర్ణా స్వచక్రవర్తినం బహుధార్చయత్॥ స చక్రవర్తీ జార్జిసమాహ్వాయః మహిషీసహితః స్వాధికారిభిః ప్రతినిధినాచ సంగతఃతస్మిన్న గరేకతిపయైర్న రేశ్వరైశ్చసంయుతఃవివిధాన్వినోదా న్వస్య న్కతిపయదినానిసఖేలమనయత్॥ తస్మాత్ప్రస్థితఃఅల్పైరేవ వాసరైః ధూమశకటమార్గేణ స్వాగమనం ప్రతీక్షన్తీంస్వాంపూర్వామభ్యుత్థయంచ ప్రతీచ్ఛన్తీంహృష్టైః స్వలంకృతైః విచిత్ర నానావేషైః భారతీయైస్సర్వరాష్ట్రేభ్య స్సమాగతైః జనైర్ద్వివిధయానైఃచరితరాజమార్గాంభారతస్య పూర్వరాజధానీం దేహలీనగరీంసమాజగామ॥ శ్లో॥తత్రత్యాప్తకనభూమిపాలవిహితైరాశాంతసంక్రామితైః॥శౌర్యాగ్నిప్రవిలాప్యమాన పరభూపాలాంధతామిస్రకైః॥దివ్యైః కీర్తిరసాత్మకై స్సుచరితై రారాజ్యమానంపరం॥శ్రీదేహళ్యభిధానపత్తనమగాచ్ఛ్రీజార్జిభూనాయకః॥ శ్లో॥ఉచ్చైశ్శ్రవస్తుల్య మథాశ్వరాజ రాజాసమారుహ్య సమాజగామ। పార్శ్వేషు పశ్చాత్పురతశ్చ భూపైః। సేనాధినాథైః పరిగుప్తదేహః॥ ఏవం మహద్భి ర్జనౌఘైః రాజమార్గే పార్శ్వద్వయే నిబిడం స్థిత్వాసాదరం పశ్యద్భిః హస్తతాళైః కృతాభివందన స్సచక్రవర్తీ తాన్ స్వశిరః కంపనై రభినందయన్ స్వశిబిరం స్వలంకృతం అన్యైః స్వలంకృతైః సామంతనృపాణాం అధికారిణాంచ భూపానాంచ నివేశైః పరివృతం ప్రావిశత్॥ ఏవం సప్తమే న్హి డిశంబరాహ్వాయ స్యాంగ్లమాసస్య ప్రావిశత్తాం స్వభవిష్య ద్రాజధానీం॥ తతో దినాని త్రీణి తత్రద్వినోదై ర్గమయిత్వా సంస్థాప్యచ పితుర్విగ్రహం ద్వాదశమేహని మహాసభాం చకార॥ శ్లో॥ నానారమ్యమణీద్ధకంభకలితాం దీవ్యత్ప్రదీపవ్రజాం।రంభాస్తంభరసాలపల్లవలస న్మాలాభిరారాధితాం। దృష్ట్వాతాం నరపాలశేఖరమణి ర్జార్జిస్సభాం తాదృశీం। ప్రీత్యా సర్వజనస్యతోష మగమత్ స్వస్మిన్ తదా తుల్యయా॥ శ్లో॥ సభాయాంచ తస్యాం నరేంద్రాధినాథాః పురశ్చక్రవర్తి ప్రభో రధ్యషీదన్।తథైవాసనేషు ప్రజా స్స ర్వదేశ్యాః తథా మాత్యవర్గాశ్చ సామంతభూపాః॥ శ్లో॥ మేరీసనాథ శ్రీ జార్జిచక్రవర్తీ మహాయశాః అభిషేకసభాం ప్రాపప్రజాభి స్సమ్యగర్చితః॥ శ్లో॥ సింహాసనే సావవిశత్ పరిష్కృతే సధర్మదారః ప్రభుజార్జి నాయకః॥ వరివృతో మంత్రివరేణ చాన్యైః సమస్తసామంత కుమారవర్గైః॥ శ్లో॥

శ్లో॥ తదా సరురు చేజాజీః పరివారసమన్వితః అమరాళి పరీతస్య మహేంద్రస్య శ్రియంనహా॥ శ్లో॥ శచ్యాభయామహిష్యాచసదస్తై న్యస్సురతుల్యాకైః సుధర్మాయాం యథావజ్రీ బభౌ సదసిజాజీ రాట్॥ శ్లో॥ తతః ప్రణేము స్తం జాజీచక్రవర్తిన మానతాగ ద్యోతయంతోదిశోభూపాః భారతీ చోదితా ఇవ ॥ శ్లో॥ ఏవం తత్ర ప్రవృత్తే మహతిమహావరే సజ్జనామోదహేతౌ। శ్రీజాజీచక్రవర్తీ ప్రచురమధుముచం వాచమాచష్టధీరం॥ శ్లో॥ పాండోఃపుత్రై స్తథాగ్నేః కులజనినరపైః యావనైశ్చాపి భూపైః ఆక్రాంతా దేహళీయం సపదిభవతు మే రాజధానీ నికామం॥

కించ శ్లో॥ యోదేశస్తు పురాభవ త్సురపతే రిష్టం మహాకాననం। చాంద్రోయచ్చ సుదర్శనాహ్వాయ నృపశ్ఛిత్వా పురీం నిర్మమే। దీర్ఘాం యోజనకైశ్శతేన విపులాం త్రింశేన త్రైభాసురాం। ఆర్యావర్తనృపాన్ విజిత్యతరసా పాలీన్మహాసంపదా॥ సాఖాండవీతి జగతి ప్రథితా బభూవ జిష్ణుస్తతో విపినభంగ సముత్థకోపః! కాశీనృపేణ విజయేన సుదర్శనంతం యుద్ధేమహత్య తిథిమా తనుతాంతకస్య॥ శ్లో॥ అథేంద్రేణ సమాదిష్టః విజయః కాశికానృపః॥ ప్రజానిర్వా సయామాస పురాత్తస్మాద శేషత॥ శ్లో॥ తదేన ఖాండవాభిఖ్యంవనం చిరమభూత్పురాః గతే తు ద్వాపరాంతేత త్ పాండోఃపుత్రో యుధిష్ఠిరః భిత్వాభాగం కతిపయం ఖాండవారణ్య మధ్యగం ధృతరాష్ట్రేణ నిర్దిష్ట ఇంద్రప్రస్థాభిదం పురం నిర్మమే తత్ర చైవాయం రాజసూయాధ్వరం వ్యధాత్ । తదేవదేహళీనామ్నా పురమద్యవిరాజిత రాజధానీ భవేదే తదితిమే మతముత్తమం॥ శ్లో॥ కోలాహల స్తదనుసర్వజనస్య జజ్ఞే గాంభీర్యతోంబుధర గర్జిత సన్నికాశః। ఉద్యత్ప్రమోదపి శునశ్చత్రధైవమూచుస్సర్వేనిబద్ధకరపంకజ కుట్మలాస్తే॥ శ్లో॥ ధన్యేయం భవతాత్ చక్రవర్తిన్నేషా పురీవరా భారతేమండలే యుష్మదభిషేకేణ నాన్యథా॥ తత స్ససచక్రవర్తీ మహాయశాః ఇతఃపూర్వం ద్విధా విభక్తం వంగరాష్ట్రం సమ్మేళయ న్నేకాధికారి పాల్యం (Governor విహార అల్పనాగపుర ఓంఢ్రరాష్ట్రాణిచ అవరపాలకేన పాల్యం (Licutenant Governor) అస్సామరాష్ట్రంచ ప్రధాన నియోజినా (Cheef Commissioner) పాల్యంచ ప్రచురయన్ తత్రరాష్ట్రాణి

ప్రీణయత్ తతః॥ శ్లో॥ రాజోపస్థితిమాత్రహృష్ట హృదయాన్ హ స్తైః కృతా స్ఫాలనాన్ ఆత్తోత్క్షిప్త నిరీక్షణాన్ స్వశిరసా సంభావ్య భూపాదిమాన్ సామంతాధికృతం నివేశరుచిరం సమ్మాననీయాం స్వ దం ఆత్మీయం శిబిరం వివేశశనకైః మేరీ సనాథః ప్రభుః॥ శ్లో॥ ఎవం భారతషీయాః ప్రజా సంప్రీణయన్ ప్రభుః సదస్యైర్వందితః ప్రా గాదాత్మీయం శిబిరం తతః॥ తతః చక్రవర్తిన్ డిశంబరుమాసస్య షో డశవాసరే దేహాళీనగరాత్ ప్రస్థితః నేపాలం జిగమిషుః తదపరదినే సప్తదశేస్మిన్ ఆరానగరీం భేజే॥ తతో ష్టాదశదినే నేపాలసీమాయాం వి క్నాతోరీనామ నగరే శ్రీనేపాల నృపేణ సాదరం ప్రత్యుద్గతః తైల యంత్ర ప్రచోదితరథేన తేన నృపేణ సహనేపాల మగమత్ తత్ర అష్టావింశతివాసరావధి ఆఖేటవినోదం కృత్వా సపరివారో వార ణానారుహ్య హత్వా బహూన్మృగాన్ వ్యాఘ్ర భల్లూకాది మాన్ నృపేణ సాదరమర్చితః సంప్రేషితః కలకత్తానగరీం జిగమిషుః వంగీపుర నగరీ మగమత్॥ ఏతస్మిన్నంతరే చక్రవర్తినీచ ఆగ్రానగరం గతా త స్మాత్ రాజపుత్రస్థానే భ్రమంతీ జయపుర, బూందీ,కోటాదిమ రాష్ట్రా ణీ గత్వా తత్తన్నృపై రర్చితా॥ అజమరనగరే రాజపుత్ర పాఠశాలాది మాంశ్చ దృష్ట్వా సమాగతా భర్త్రా వంగిపురనగరే సంగతా॥ ఏవం చక్రవర్తీ మహాయశాః ప్రియయా సంగతః ధూమశకట మారుహ్య గ త్వా స్వాం ప్రతీక్షంతీం హృష్టపుష్టజనాకీర్ణాం కలకత్తానగరీం త్రింశద్వా సరే ప్రావిశత్॥ తత్రాష్టవాసరాణి వినోదైః మహోత్సవైశ్చ గమయి త్వా ప్రజాభి స్సమ్యగర్చితః తస్మాత్ జనవరిమాసస్య అష్టమవాసరే ప్రస్థాయ నవమేస్మిన్ నాగపురీ మగమత్॥ తత్రాపి ప్రజాభిరర్చితః దశ మేస్మిన్ ముంబై నగరీం ప్రావిశత్॥ తస్మా న్నగరా దపరేస్మిన్నేకాదశవా సరే శ్రీభారతేన సాదరం సబహుమానం స్వజన్మదేశ మింగ్లాండుం ప్రతిప్రయాణాయ ప్రేషితః నౌకా మారూఢ స్సపరివారః జగామ॥ తదా శ్రీభారతవిషయః స్వచక్రవర్తిన మేవం ప్రేషయమాస॥

శ్లో॥ స్వామిన్ సభార్యః ప్రవిశాత్మ జన్మదేశం శివే నోత్తమ చక్రవ ర్తిన్। పశ్యన్ ప్రజాస్త్వానివ పుత్రపౌత్రాన్ నిత్యం ప్రమోద స్వసహైవ పత్న్యా॥

హార్డింజిభూపః; బేల్సఫోర్డుభూపః.

హార్డింజిభూపశ్చ ౧౯౧౫ + ౩౧౦౧ = ౫౦౧౬ అబ్దపర్యన్తావధిభారతం సమ్యక్ శాసిత్వా స్వవిషయ మిఙ్గ్లాండుసమాహ్వాయం జగామ॥ తతోఽబ్దేప్స్మిన్ (౧౯౧౭ + ౩౧౦౧) = ౫౦౧౮ అష్టాదశోత్తరపంచసహస్రమితే బేల్సఫోర్డునామాభూపః ప్రతినిధిః కృత స్సమాగతః పాలయత్యస్మాన్॥ ౧౯౧౮ + ౩౧౦౧ = ౫౦౧౯ అబ్దే మద్రాసవిషయ భాగ భూపాభ్యాం వుయ్యూరు దొడ్డపనాయభూపాభ్యా మభ్యర్థనానుసారేణ తద్విషయభాగపాలకేన పెణ్ట్లెండు (Pentland) భూపేన సంచోదితః తద్రాష్ట్రే అవిభాజ్యరాష్ట్రశాసననిర్మాణకాలే అవిభాజ్యరాష్ట్రేషు నమిలితేఅపి అద్య ప్రభృతి అవిభాజ్యాఅవిభాజ్యరాష్ట్రశాసనేన రక్షణీయ్యోతి శ్రీ చక్రవర్తినః శాసనానుసారేణ శాసన్తౌ రాష్ట్రే సుస్థిరం రక్షితే చకార॥ సఏవ ప్రతినిధిః అద్యాపి భారతం ధర్మేణ పాలయతి॥ ఏవమేవ పంచమజార్జిచక్రవర్తీ అస్మాన్ ధర్మేణాద్యాపి పాలయతి॥ శ్లో॥ సోఽయం శ్రీపంచమోజార్జి చక్రవర్తీ మహాయశాః। పాలయత్యద్యనః పాయా చ్చిరరాత్రాయసాదరం॥ శ్లో॥ శ్రీనివాసకృపాపాత్రం మేర్యా శ్రీజార్జిరాణ్మహీం। పాయా చ్చిరతరం సౌఖ్యైః భారతీం బహువత్సరాన్॥

ఇతి శ్రీమదాత్రేయకులతిలకేన శ్రీమద్గోపాలకృష్ణమాచార్యేణ రచిత
శ్రీ శోభనాద్రీశ్వర వైభవాఖ్య మహాకావ్యే కలియుగచరితే
ఆర్యావర్తచరితం సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శుద్ధాశుద్ధపత్రము.

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౩	౧౨	భిదం	భిన్నం
౪	౧౫	బుష్య	భుక్త్య
	౨౨	హ్యా	శ్యా
౫	౧౬	వవ	వర
౭	౮	మారః	మార్గః
౮		ప్రథమద్వితీయపఙ్క్తిద్వయమధికం	
	౧౯	యోతనయా	యోగితయా
౧౦	౬	యనో	ఋనో
	౮	తితే	తతే
	౧౧	మణా	మణి
౧౧	౨౦	బాహి	శ్రాహా
౧౨	౩	హెూత్రిః	హోత్రిః
	౨౨	సీయం	స్వీయం
౧౪	౫	గాసి	గానిని
	౧౨	స	స్వ
		పిద్వాం	విద్వాన్
	౧౩	జకాదేంద్రా	చక్రాదేంద్రా
	౧౬	వేశ్యే	వేశ్య
౧౫	౯	సేషం	సేశం
౧౬	౬	రావర	రాష్ట్రి
	౧౦	పషి	పష్టి
౧౭	౬	శర	శక్ర
	౧౨	మహి	మహాం
	౨౦	గ్రహాగ్యన్న	గ్రహ్యాన్న
		మార్ధ్వ	మార్వ
	౨౨	వృషి	వృష్టి
౨౦	౧౧	దంత్రా	దంతా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౧	౨౬	తటు	తటి
౨౨	౮	తాష	తాష్ట
	౨౮	ర్యాసు	ర్వ్యాసు
౨౩	౧౪	ఇత్యష	ఇత్యష్ట
		శు	శుక్ల
	౨౧	సింధో	సింధోః
౨౪	౯	హోమ	హేమ
	౧౩	శ్మశ్రి	శ్మశ్రే
	౧౫	ణాపె	ణాష్టె
	౧౬	దితత	ఐతత
	౧౭	ముశదీ	ముశతీ
	౨౭	పాస్ర	పాలస
౨౬	౧౮	నీసిం	నీరసిం
	౧౯	త్సృత్ర	త్సృత్రః
౨౭	౨౪	పుమా	ప్రమా
౨౮	౧౦	ధర్మార్భ	ధర్మార్థ
౨౯	౫	అశూత	అసూత
	౧౯	రాజ్యం	రాజం
	౨౪	నిజగ్యే	విజగ్యే
౩౨	౪	ధార్మిక	ధార్మికత్వ
	౯	కృప	కృత
౩౩	౨౩	చప	తప
	౨౪	స్మసీ	స్మయసీ
	౨౭	కై	కైః
౩౪	౧౧	పా—ప	పా—స
	౨౦	సకా	స్వకా
౩౫	౩	యుశో	యాతో
	౪	గ్రహా	గ్రహాః
	౧౦	మహై	విహై
	౧౧	దెమా	దేయం

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౨౦	మహా	మహీ
	౨౩	మర్తి	మర్ధ
	౨౫	మహే	మహోహా
౩౬	౧౯	క్రోస	క్రోశ
౩౭	౧౦	తధా	తదా
	౧౩	మిధు	విధు
౩౮	౨౩	ద్వైన	త్వైన
౩౯	౯	రాదా	రాధా
		శరమా	పరమం
౪౦	౩	మహాయం	మహీయాం
	౪	సర్వ్యా	సర్వా
	౭	చని	చన
	౨౫	కశ్రీ	శుక్ర
౪౧	౬	శక్ర	శక్ర
	౧౧	మాహే	మహో
౪౨	౧౭	లససా	లసా
౪౩	౨౬	పతి	పతిః
౪౪	౪	పురీ	[illegible]ం
	౯	పూర్వ్వా	పూరే
		పాత్ర	పాత
౪౬	౪	బాహలో	బాహలా
	౫	దేశా	దేశాత్
	౧౮	వమాన	వనమా
౪౭	౧౮	భైబు	భైజు
౪౮	౫	సాస్త	హాస్త
	౨౦	దేవ	దేత
౪౯	౧౧	నిర్వ్వాతు	నిర్వ్యాతు
	౧౩	స్మి	స్మిక్
	౧౭	దీ సపి	దీనపి
౫౦	౧	రూఢ	రూఢః

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౧౨	సఖి	స్వఖి
౫౧	౧	స్వ్యా	స్వ్యా
	౫	స్వ్వ	స్వ
	౮	తతదత్రి	తదత్రి
	౯	ణోర్వ్య	ణార్వ్య
	౧౨	కితము	కిము
౫౧	౧	స్వ్యాధ	స్వ్యాధ
	౮	తవద	తద
	౯	కర్ణో వ్య	కర్ణావ్య
	౧౨	కితము	కిము
౫౨	౧	వైది	వైరి
	౫	చయిత	చైత
		సామయాద్య	మానమద్య
౫౩	౫	ప్రతీ	వతీ
	౬	విదేశ	దిదేశ
	౮	క్యైతే	క్యైతే
	౧౮	పధా	పదా
	౨౦	కృషాం	కృష్ణాం
౫౪	౫	విదదు	విదధు
	౯	తవిచ్ఛాం	తదిచ్ఛాం
	౧౦	గ్భితాం	గ్భిదాం
	౨౪	భర్తు	భర్తా
	౨౬	వాస్థా	వాస్వా
౫౫	౮	మా తెయు	మాం తెచ
	౧౫	యాధ్య	యాద్య
	౧౬	సృజై	సృజై
	౨౦	వొాతు	శాతు
౫౬	౫	వ్యనో	వ్యనో
	౬	వహా	వహః

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౬	సిల	సిర
౫౭	౨	కంతు	కేంతుం
		ప్రాధ	ప్రార్థ
	౭	బద్ధాచ	బద్ధ్వాచ
	౬	సాకు	సాకం
	౧౦	వస్త్రై	వ్యస్త్రై
౫౬	౧౯	భావాసీం	భవానిం
౫౯	౧౦	రనయిశ్చ	రసైశ్చ
౬౦	౫	థయిప	థైవ
	౧౨	దేత్థ	ద్విత్థ
౬౧	౩	మహి	మహీ
	౧౨	హాసై	హాత్తే
		ణాయ	ణాంచ
౬౩	౫	కత్వాం	కంత్వాం
	౭	దత్తు	దత్త
	౬	దృష్టా	దృష్ట్వా
	౨౨	మశ్య	మశ్వ
౬౭	౧౯	నెవ్యశి	నెవ్యసి
	౧	అదా	అథా
౬౬	౧౨	తాది	తాం
౬౯	౧౫	మహో	మహాః
	౧౬	ముఘా	ముదా
౭౦	౧	తీదె	తీతే
		సతు	స్సతు
౭౧	౨	మాహె	మహే
	౪	క్షుత	క్షుత్త
	౭	యూది	యూధి
౭౨	౬	రూపె	కూపె
	౧౬	రూహా	మూహా
౭౫	౨౭	హ్యశ్వ	హ్యాశ్వ

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౭౭	౮	దారా	ధారా
	౧౯	దక్షి	రక్షి
౭౯	౧౬	బిభా	బభా
	౨౨	బుద్ధః	బుధః
	౨౮	మహా	మహిం
౮౦	౯	మృద్దం	మృద్ధం
౮౧	౧౬	త్రిరో	త్రీర
౮౩	౧౪	దత్యై	ద్యైః
౮౪	౩	భిప్రయాంత	భీత
	౬	మత్స	మచ్ఛ
	౨౧	ముభ	ముఖ
౮౫	౧	హ్యై	హ్యో
౮౭	౩	ప్రాసాద	ప్రసాద
	౨౪	నృపం	నృపతిం
		త్సత్స్వ	త్స్వైక
౮౮	౧	వెతా	వెతో
	౧౮	వాతి	వెతి
	౨౪	శర్తై	శ్వర్తై
౯౦	౭	మహిషీ	మహిషీం
	౧౯	మృది	మృతి
౯౫	౧౩	పుణ్యైచ	పుణ్యైన
	౧౪	చర్యై	చర్యైం
౯౬	౧౯	సుభు	సుః
౯౮	౪	స్త్రాణి	స్త్రాణిసర్వాణి
	౧౨	యుద్ధం	రణాం
౧౦౩	౮	పాలిత	పాలితం
౧౦౪	౧౭	విచ్ఛద్య	విచ్ఛిద్య
౧౦౮	౭	ర్యయం	ర్వయం
		యాంస్వా	యాంస్యై
౧౧౦	౧౨	శస్వ	శస్వ

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౧౧	౧౧	హేక్షీ	హూశోక్షీ
		మహే	మహో
౧౧౨	౧౧	వరం	వర
	౨౨	యత్తౌ	యత్త్రౌ
౧౧౩	౧౬	సదస	సరస
	౨౭	ప్యగా	ష్యగా
౧౧౪	౧౬	ల్రీసుధః	వీరుధః
	౨౬	కుపైః	కుత్రైః
౧౧౯	౩	బద్వ్యా	బధ్వా
౧౨౦	౧౫	గంద	దంగ
౧౨౨	౨౦	రాకతం	రాగతః
౧౨౩	౧౦	యధ్వ్యా	యద్వ్యా
౧౨౪	౬	యూచతం	యాచంతం
౧౨౭	౧౪	ఘృయో	ఘృయోః
౧౨౮	౧	భివెష్వ	ఖివెష్వ
	౯	రీయ	రీమ
	౧౪	ఆత	అద
౧౩౦	౪	పురో	ప్రరో
	౨౧	శ్వ్యనా	శ్వ్యనా
౧౩౩	౩	తధా	దధా
	౧౧	మురాం	ముదారాం
	౧౬	గుసు	రుసు
౧౩౪	౧౦	గణః	గణం
౧౩౬	౩	యయో	యయా
	౧౪	సూ	శూ
౧౩౮	౬	పశ్రీప్వ	మశ్రీప్వ
౧౪౦	౧౪	రక్ష్మ	రక్ష
	౨౬	గత	గతా
౧౪౪	౧౩	ద్రుష్టా	దృష్ట్వా
౧౪౫	౩	తను	తదను

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౧౬	తెశా	దెశా
౧౪౬	౧౬	పుత్రా	పుత్ర్యా
౧౪౭	౧౩	ణాం	ణా
౧౪౮	౨౦	పమ	మమ
౧౫౦	౨	సుతె	సువె
	౫	రంత	ర్వాంత
	౧౬	లవ	ఎవ
	౨౯	ర్క	్రర్క
౧౫౨	౮	హ్యాయ	హ్వాయాం
	౧౩	తా	య
౧౫౫	౫	త్రైతెహిం	త్రైతెస్నహిం
	౯	స్యఖ	స్వఖ
	౧౦	సిచ్ఛ్వా	సిచిచ్ఛ్వా
	౧౧	తద్బ్ర	తద్దల
	౧౩	రూఢ్యో	రూఢా
	౨౧	దనగా	దనగ
౧౫౬	౧౭	లిగత	విగత
౧౫౭	౨౨	స్త్రయి	స్త్రఇ
	౨౫	వెగ	వెగళిః
		జక	జకః
		కెతు	కెతుః
	౨౬	కుండ	కుండః
౧౫౯	౭	ఆహ్లాద	ఆహ్లాదా
౧౬౦	౧౫	సిహ్మే	సింహే
౧౬౧	౧౮	నై	నై
	౧౯	తుః	తు
౧౬౪	౬	ధ్వమె	ద్వమె
౧౬౫	౨౫	యుద్ధ	యుధ
౧౬౬	౧౨	వెలాః	వెలాచ
		మాస్తి	మాస్థి

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౬౮	౧౦	ప్రేష	ప్రేష్య
	౧౪	నాసం	నాథం
	౨౦	నస్య	గస్య
౧౬౯	౨	డ్డీనః	డ్డీనం
	౩	స్వనయం	స్వాయం
	౧౨	తురో	తురో ర్బాః
		మహాతో	మహాదో
౧౭౧	౧౨	హీస్వ	పస్య
౧౭౨	౪	సహాసహాత్యబ్బావృధోసు	సపత్యబ్దవృద్ధోస్య
	౫	తత్రో	తతః
౧౭౪	౨౩	లీం	లీ
౧౭౬	౯	సనం	సన
		సేనా	సేనాం
	౧౩	నిద్రాణా	నిద్రాణాం
౧౭౭	౬	రాధి	రానాథ
		యుధ్యనా	యుధ్యః
	౭	సుత్రోస	సుతస్స
	౨౭	జహే	జహీ
	౨౯	సుతో	సుతః
౧౭౫	౭	శ్వరో	శ్వరే
	౫	పర	పరం
		జాతో	జాతే
	౧౦	శ్వరో	శ్వర
	౧౨	తదపి	తస్మిన్నపి
	౧౩	కోఅను	కోను
		కాలపు	కాలం
	౧౯	హిత్వ	హిత్వ
	౧౬	షితె	షితం
		సంమతః	సంమాన్య
	౨౭	నామ్నా	నామ్నా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౭౯	3	కోఅ	కఅ
	౯	అప	అపా
	౧౪	సుతో	సుతః
౧౭౯	౧౭ ౧౮ ౧౯	సఃషరసానం సింహేన యోధయామాస। తదా తాస్ర భావరస్ప్రాఘాత పీడితా వభవతా మాతకాతినీ। తదంతరె జహాంగీరః సురూపిణీం తస్యా గ్యాం నూజహా నా నామకాముదవహాత్॥	
	౨౧	తంద్వివన్నాస	తత్రద్వివంచక్రే
౧౮౦	౫	భవెత్ కింతు	భవెద్యది
	౧౧	దక్షు	దక్షిణ
		ఖానస	ఖానస్య
	౨౨	సహాయికసైన్యై	సహాయ సెనాభి
	౨౮	తతో	తతః
౧౮౧	౧౫	సవసతి	తస్మిన్ వసతి
	౨౧	ఆత్మనో	ఆత్మనః
	౨౨	సుతస్య	సుతేన
		కస్య	కెన
		దార్మంత్ర	దుర్మంత్రిత
	౨౩	సచపిత్రాదత్తషాజహాన	సెనాబహుళభాగః
౧౮౨	౨౬	సుల్తానస్య	సులానం
౧౮౩	౨౭	రుధ్య	వ్యరుధ్య
౧౮౪	౧౦	యోధయి	యోధి
		బాహుళ	బాహుళ్య
౧౮౫	౧౮	తం	తస్య
	౨౦	శౌన	శ్యానా
	౨౦	కోశ	రక్ష
		సంశా	తస్మిన్ శా
		నృపాషా	నృపష్టా
౧౮౬	౨	యతయత్	మయతెత
	౧౫	సుతః	సుతాః

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౮౭	౧	హాఽపి	
	౬	సశ్చా	తస్మింశ్చా
	౧౨	పుత్రై	ష
	౨౧	సహాయై	సాహాయ్యై
౧౮౮	౯	దత్తాః	దత్తమగృహ్ణాన్
	౧౧	మవ	మవా
	౧౬	క్రయం	క్రయః
	౨౦	తతో	తతః
౧౮౯	౩	సహాయ	సాహాయ్య
	౪	రాషా	రాష్ట్రా
	౧౪	తతశ్వ	తతశ్చ
	౨౧	దత్తః	లంభితః
	౨౨	ప్రయోగం	ప్రయోగే
	౨౭	గృహాస్వాతి	గోహ్వాతి
	౨౮	తతో	తతః
		ణోశ్చా	ణాశ్చా
౧౯౦	౨	తతో	తత
	౧౯	తాశ్చ	జశ్చ
	౨౬	దీపె	ద్వీపె
	౨౮	జ్ఞాశ్చ	జ్ఞః
౧౯౧	౨	స్వాఅం	స్వామాం
	౩	న్తో	న్తః
		స్త్వైరేవ	స్వాభిరేవ
		నౌకైస్స	నౌకాభిస్స
	౪	వ్యక్రయంత	వ్యక్రీణ
	౫	ణాని	ణాః
	౯	భూత్వా	కృత్వా
	౧౧	ఘమి	ఘణి
		త్మమాసం	త్మసం
	౨౦	దుహింతీం	దుహింతరం

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౯౧	౨౧	నగరే	నగరీ
		అభ	అవ
	౨౪	ణేజాః	ణేజః
	౨౬	ఖస్య	ఖాయాం
౧౯౨	౧౦	త్రీణే	త్రీణ్
		మాంణి	మాంణ్
		ణయంత	ణ్
౧౯౩	౮	జ్ఞప కిత్	జ్ఞపణ్ కితు
	౯	యాం	యాంణ్
	౨౮	తంమో	తసుమో
౧౯౪	౬	యూవాం	యూంణ్
	౯	సహాయాం	సాహాయ్యా
	౨౪	మప్రై	మప్త్రై
౧౯౫	౧	సాసా	స్తాసా
	౧౦	మనసె	మనస్సె
	౨౩	క్లైవ	క్లైవః
౧౯౬	౨౧	రుధ్య	రుధ్యై
	౩౦	యానస	యాస్య
౧౯౭	౫	ష్మనా	మ్మణా
	౨౪	చ్ఛంత్రోః	చ్ఛంతః
౧౯౮	౨	ఘ్నశ్చ	ఘ్నవృశ్చ
	౪	అసా	ఆసా
	౬	శ్రే	శ్రి
	౧౧	లాయి	లాయ
	౧౬	త్రియ	త్రిర
	౨౧	యరీం	యరం
౧౯౯	౨	లాలి	లాలిః
	౧౪	యద	యర
౨౦౦	౭	జానాం	జాం

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౦౬	౧౬	సంఘః	సంఘాః
	౨౦	సిర్వ	సర్వ
		ల్పృ	నృ
౨౦౭	౧౭	చ్యి	ది
౨౦౮	౫	యత్	యత
౨౧౦	౧	సహాయసా	సాహాయ్యస్స
	౧౨	కలి	కణి
	౨౦	అజి	అధ
	౨౨	కార్య్యము	కార్యో
౨౧౧	౧౨	పయరి	పయ
	౧౪	దదత	దదత్
	౨౦	కాప్త్రా	రాష్ట్రా
౨౧౨	౫	ధర్మ్మం	ధర్మ
	౯	తెకం	త్యైకం
	౨౭	హ్యాతః	హ్యాతాః
	౨౯	అపరా	పరా
౨౧౩	౨౬	దత్రా	తద్రా
		తెచా	తానిచా
౨౧౪	౬	సహాయ	సాహాయ్య
	౭	మక	మకః
	౮	యంచ	యన్యచ
	౧౫	ణం	ణ
౨౧౫	౧౯	ద్దాను	ద్దానను
	౨౩	ధయమానః	బాధయానః
౨౧౬	౧	భాగం	భాగః
	౭	పూణమితం	పూరితం
	౧౬	శిత	శితా
	౨౧	విరోధినాం	విరోధినీనాం
	౨౨	ష్కాసయిత్వా	ష్కాసంకృత్వా
	౨౫	యానా	యానాం

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౧౮	౫	ష్వాయ	ష్వాహ్వాయ
	౧౧	యస్తు	యత్తు
		అంకుస్స	అంకురస్స
౨౧౯	౪	సంప్రె	సమ్పై
	౧౩	యానా	యానామ్నా
		దుర్గః	దుర్గం
	౧౪	దత్తః	దత్తం
	౨౪	లంబె	లల్లంబె
౨౨౦	౫	శశాకుకి	శైకుః
	౧౧	ద్మీనాచ	ద్వీపానిచ
౨౨౧	౭	త్రిశతీభిః	త్రిశత
	౧౦	ష్ఠితా	ష్ఠితః
		ప్రెషితా	ప్రెషితః
	౨౩	చతుస్సహస్రం	చతుస్సహస్రికాం
౨౨౨	౧౨	నామ్నా	నామ్నాం
	౧౫	బృత	పృత
		స్థో	స్థ
	౨౨	హాత్వా	హీంత్వా
౨౨౩	౧౨	హోపి	హోపి
		తస్యా	తస్యాః
	౨౧	ష్వాన	ష్వానం
౨౨౪	౧౯	కృతా	కృతః
౨౨౬	౯	యా	యానాం
	౧౦	స్వీకరోత్	స్వీచకార
౨౨౮	౯	ముత్రా	ముద్రా
	౨౨	ఖ్యాతం	ఖ్యాతః
౨౨౭	౨౫	నాయతః	న్యాయతః
౨౩౦	౨౮	కాత్రురేవ	కాష్ఠ్రేవ
	౨౭	తా	తాం
౨౩౨	౧౧	పోస్సీ	పస్సీ

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౧౪	పాన	పాల
	౨౬	స్వానపి	స్వేషామపి
౨౩౪	౨౩	చ్ఛన్త	చ్ఛన్తస్స్వ
౨౩౫	౨౯	తేర	తీర
	౩౧	ష్ణా	ష్టా
		తాపి	తాఅపి
౨౩౭		వర్ధై	వర్దై
		సర్వాంము	సర్వాంచ
౩౩౮	౧౬	తాత	తాప
	౨౯	గమెవ	గఏవ
	౩౦	ంమామృణ్వా	మామృణ్వ్
౨౩౯	౫	పోన్యాః	పోస్యాః
	౭	న్త్రినీతి	న్త్రీతి
	౨౪	భలె	భవె
		సంచె	స్సంచె
౨౪౦	౧౧	మన	మగ
	౧౪	భ్యాతే	ఖ్యాతే
	౧౫	రాష్ట్ర	రాష్ట్రం
	౧౬	తోకు	తఃకు
	౨౩	పానాం	పాంనా
౨౪౧	౧	ఖ్యాపతాః	ఖ్యాతాః
	౨౧	నైవి	నైర్వి
	౨౩	వంశీయై	వంశ్యై
౨౪౨	౧౧	భరాణి	భరణాని
	౧౩	వతోపి	వంతోపి
	౧౬	సంస్థో	సంస్థా
	౨౧	శత్తుమెద్దె	శెద్దె
౨౪౩	౧౨	నైస	నైస్స
	౧౪	నోప	నఃప
	౧౮	తతో	తతః

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౨౫	స్కాంతి	స్కాంది
౨౪౪	౧౦	పీడ్వానామాన	పీడ్యమాన
	౧౪	స్కాంత	స్కాంద
	౧౭	శస్న	శస్య
	౨౩	రాష్ట్రి	రాష్ట్రం
		నశ్య	నస్య
	౨౫	భూాయం	భూాయః
౨౪౫	౧	షష్ఠిభిర్య	షష్ట్యాయు
	౧౧	తానాం	తనాం
		బుద్ధ	బుధ
	౧౨	బుద్ధః	బుధః
	౨౫	నాప	నామ
	౨౯	తిచిచ	తిచ
	౨౮	ఖ్యాత	ఖ్యాతః
	౩౦	జోతి	జ్యోతి
౨౪౬	౮	ఖాతః	
౨౪౯	౮	త్రయొ	త్రయేణ
	౧౦	ద్రత్రీ	ద్రము త్రీర్య
	౨౨	భ్రాతు	భ్రాత్ర
౨౪౭	౧	మాన	మాగ
౨౪౬	౪	ర్యాగ	ర్యాణ
	౨౫	యోద	యోధ
౨౫౧	౧	కృతం	కృతః
౨౫౨	౨౨	యాని	యాన్ని
౨౫౩	౨	సుతా	సుతాం
	౫	నస్వ	నస్య
౨౫౪	౧౩	భూత్వా	భూత్వా
౨౫౫	౬	కావ్యాక	కావ్యాని
౨౫౯	౧౭	సంగతా	సంగతో
౨౫౭	౧	నిగృహా	నిగృహ్య

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౬౧	౬	ధాసంతి	ధాస్సంతి
	౧౫	దధార	ధృతం
		జానాం	జైః
	౨౫	పక్షీయైః	పక్షైః
౨౬౨	౨౨	నామి	నామ
౨౬౩	౨౬	బెహి	బహిష్కృ
౨౬౪	౧౦	యోస్కం	యోవస్కం
౨౬౫	౧౯	రెరా	రెపరా
	౨౬	యం	యాం
౨౬౭	౩	రస్యా	రస్య
	౭	అపరా	పరాజయత
౨౬౮	౧౦	మెస	మెనస
	౧౯	హాతం	హాతః
౨౬౯	౧౭	అర	అమారం
	౧౮	శ్య	శ్చ
	౨౩	శ్వరో	శ్వరః
౨౭౦	౧౨	మవ	మవా
౨౭౧	౪	యస్యా	యస్యాం
	౧౧	నియోతా	నియోజితా
	౧౩	భ	బ
	౨౬	సంబంధః	సంబద్ధః
౨౭౫	౬	స్మిన	స్మిన్న
	౨౫	చానాలయ	పాలనాయ
౨౭౬	౨౫	ణీచఅంజ	ణిచఅజ
౨౭౭	౨౭	స్వానంజ	స్వానుజ
౨౭౮	౧౦	మయు	మయ
	౨౭	మొకం	మొకః
౨౭౯	౨౨	ర్గస	ర్గస్య
౨౮౦	౨౬	కావ్యా	కావ్యాని
	౨౮	వ్యేని	వ్యాని

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨౮౩	౬	ఖైఇతి	ఖేతి
	౧౧	శాలేఖ	శాల్లేఖ
౨౮౪	౮	నృతశ్చ.	నృపశ్చ
	౧౦	ధిఇతి	
	౧౫	బ్రతి	ప్రతి
	౨౭	దుహిత్రెఇతి	దుహితరావితి
	౨౮	ఘువా	ష్వవా
౨౮౫	౨	శ్రవ	శ్రమ
	౩	న్నాస	న్నాశ
	౬	నృపహాః	నృపః
	౧౦	రీయ	రయ్యై
౨౮౬	౧	సంద్యై	స్కంద్యై
	౧౦	సద్భిః	సహైః
		యస్య	యః
	౨౧	తస్న	తస్య
	౨౮	ఆయు	ఆయు
౮౭౨	౨	దితం	దితః
	౮	కృతాః	కృతా
	౯	ముద్రైవ	ముద్వో
	౧౨	చిర	చిరా
		మకం	మకః
	౧౬	మన	మగ
	౧౭	పెషి	ప్రెషి
	౨౨	సంధిం	సంధిః
	౨౩	కృడం	కృతః
౨౮౮	౩	జనిత	జనితె
	౪	తౌక్రి	క్రా
	౫	త్యప	త్యపా
	౨౬	తుణం	తుణ
౨౮౯	౨	తలల్ప	తామల్య

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౨౭	వర్ణీ	వర్ణ
	౨౮	వర్ణన్తై	విగ్రహై
౨౯౦	౧౯	యంచ	యశ్చ
		సీతం	సీతః
౨౯౮	౫	స్త్యాసు	స్త్యాస్సు
	౧౮	మహా	మహో
౩౦౧	౨౧	విలినాః	విలీనాః
౩౦౩	౩	ప్రైవ	అప్రైవ
౩౦౫	౯	నృపతుం	నృపపతుం
	౯	గృహా	గృహో
	౧౧	శాల్మ	శాల్మలి
	౨౦	పాతాం	పాతం
౩౦౭	౨౭	నృపపా	నృపా
౩౦౮	౧	మరం	మరః
	౪	లంబె	లలంబె
	౫	అవలం	అవాలం
	౭	హాతం	హాతీం
		మప్రె	మప్రై
	౧౬	వంశం	వశం
		ల్బరో	ల్బరః
	౨౯	కుర్వ	కురు
౩౦౯	౧	పుత్రాః	పుత్ర్యాః
	౨౭	విద్యాం	విద్వాం
౩౧౦	౧౮	తంత్ర	తత్ర
		సితం	సితః
	౨౮	గ్రంథాలి	గ్రంథాః
౩౧౧	౧	కార్యం	కావ్యం
	౩	చకార	చక్రుః
	౧౪	తాఅప్ర	తాంప్ర
	౧౪	నంమిరి	నమితి

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౨౩	యి	యం
	౨౭	రాజ్ఞాః	రాజ్ఞ్యాః
		వికాలె	కాలే
	౨౮	మిదె	మిరే
౩౧౨	౫	రంగ	రంగం
		శ్చిత్ర	శ్చిత్రే
	౧౦	గస్య	సస్య
	౧౧	మాం	మా
	౧౯	శీయాః	శ్యాః
	౨౦	శీయా	శ్యా
౩౧౪	౮	ద్రోహ	ద్రుహ
	౨౦	జితె	జితా
		మదాం	మతాం
	౨౬	ఆక్రోషిత	ఆక్రీణాత్
	౨౮	వర్త	వర్తత
౩౧౫	౨	మవ్రె	మప్రై
	౩	కింయు	కింతు
		హా	హో
	౪	జితో	జిత
	౭	మూచ	మో
	౧౧	క్రేమత	క్రీణంత
౩౧౬	౭	కాయ్యం	కావ్యం
	౧౨	వ్యయాః	వయాః
	౧౭	తోస	తస్స
		మనా	మన
	౧౯	ల్యత్వా	లత్వా
	౨౪	లాఖ	లాభి
౩౧౭	౨	దప	దపా
	౫	చెతయితు	చెతు
	౬	తాః	తె

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౭	మహాద్భిః	మహాతీభిః
		నౌకై	నౌకాభి
	౯	తతో	తతః
		సైనైః	సేనాభిః
	౧౧	మవ	మవా
	౧౫	గ్గచ్ఛతం	గ్గచ్ఛంతీం
		నౌకం	నౌకాం
	౧౯	దావ	దప
	౨౦	దత్తః	ప్రాపితః
	౨౩	శబ్దా	శాబ్దా
	౨౫	వాయుః	వాతుః
	౨౬	రూఢై	రూఢా
	౩౦	రాజ్ఞి	రాజ్ఞీ
	౩౧	మెత	మెవత
		సహాయా	సాహాయ్యా
౩౧౮	౬	మహాధి	మహోధి
	౮	కృతం	కృతః
		మహాయాభి	మహోభి
	౧౪	వాంఛన	వాంఛయా
	౧౯	వంశీయం	వంశ్యం
		సగర	నగర
	౨౦	పతి	పతిః
	౨౧	త్రోభ	త్ర్యాముఖ
		సెనా	సెనే
	౨౨	నివెసితౌ	నివెశితే
	౨౫	చిరామయామా	చిరమా
	౨౮	త్రయోః	త్రమెణ
	౨౯	తత్రస్య	తత్రత్య
		నాయాం	నాయాః
౩౧౯	౨	తతోచా	తతశ్చా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౪	గృహ్ణాః	గృహ్ణాత్
	౬	నామః	నామాసీత్
	౧౫	కుర్వంతి	కరోతి
	౧౮	జిహ్వా	జిత్వా
	౨౦	మోహ్మాయి	మోచయ
		యతిస్మ	యతమానో బ
	౨౨	భాగె	భాగ
	౨౪	తెస	తెనస
	౨౭	హావ్విష	హాస్వవిష
		క్షితితా	క్షితా
	౨౮	స్నిమా	స్నీమా
		వరా	వరీ
	౨౯	తో అమా	తోమా
౩౨౧	౨౧	రాకేంగమహా	రాకింగహామ
	౨౮	దీపం	దప
		తీపత్రం	పత్రం
	౩౧	ప్రేషితి	ప్రేషితం
౩౨౨	౧	తతో	తతః
		దీపీ	ద్వీపీ
	౩	వాణిజ్యాం	వాణిజ్యం
		నిషె	న్యషె
	౬	హాక	హాక
	౬	నెయం	నెతుం
	౭	మప్రెపె	మప్రైపె
	౮	నార్థనం	నార్థం
	౯	వమా	వల
	౧౦	న్యసత్	న్యస్యత్
	౧౨	సమర	సమరం
	౧౫	విజయమాత్తం	విజయఆత్తః
	౧౮	మవ	మవా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౨౦	సహాయాః	సాహాయ్యాః
	౩౦	వెషి	వెష్టి
	౩౧	వశం	వశే
		నావభూ	హ్రోభూః
౩౨౩	౩	బినోష్ఠ్యల్లౌకె	బ్యాల్లౌకె
		ముసహాణ్	మవసణ్
		సర్వే	సర్వాణి
		కస్య	కై
	౧౪	ష్ఠాత్రిస్త్ర	ప్టాత్రిణిత్ర
		స్వతంత్రా	స్వతంత్రాణి
	౨౦	హాశన్తి	శాసంతి
	౨౫	నహాంత	నఘ్నణ్
	౨౬	తావలంబ	త్రవలంబ
	౩౪	శాసితు	శాస్తు
	౩౫	సర్వే	సగ్వాః
౩౨౪	౧౫	కుశ్చ	కూశ్చ
		నృప	నృపా
	౧౬	శన	శణ్
		న్తో	న్తః
	౨౦	చ్ఛణ్	చ్ఛత్
	౨౨	సాంకాణ్	సాంకాః
	౨౩	ష్టాంతారః	ష్ఠాతృషు
		హాతె	హాతేషు
	౨౫	జయంత	జయతాం
	౨౭	తదధనం	తదధణం
		సంఘుం	సంఘుః
	౨౯	భిన్నం	భిన్నః
		ర్ణీనతదీ	ర్ణీతదీ
౩౨౫	౫	ఐరాశ్య	ఐరానామ్నిశ
		వశకృ	వశీకృ

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౮	నాఙ్రై	నాఙ్కాభి
	౧౩	న్నాశ	నాశ
	౧౪	మూఘాతః	మహాతః
		నాకేన	నాకయా
	౨౦	ష్టఃత్రైః	ష్ఠిత్రైః
		న్త్రాభ	న్త్రాఅభ
	౨౨	తుణమప	తుణౌప
౩౨౬	౪	నాకాన	నాకాఅ
	౧౩	తస్మా	తస్మాత్
	౧౭	శత్యై	శతిమ
	౨౫	న్యషి	న్యషేధ
	౨౭	న్యపీధ	న్యషేధ
	౨౮	కాన	కాఅ
		జగ్వ	జగ్ర
౩౨౭	౧౬	ధ్యత	ధ్యత్
	౧౮	సని	తస్మిన్ని
	౩౦	సహాయం	సహాయ్యం
		ఘ్నుః	ఘ్నుః
౩౨౮	౭	పతి	పత
	౮	వాషం	వాషీం
	౧౦	వృధో	వృద్ధో
	౧౭	ర్గాన	ర్గాణ్య
	౧౯	తద్రక్షి	తద్రక్షు
	౨౦	ద్వాసమాగతవత్సు	ద్వయోసమాగతే
	౨౧	మాతో్య	మాత్యః
		నష్ట	న్నష్ట
		జేన	జా
		గరీ	గరే
	౨౫	న్యవర్తితు	నివర్తితు
		రావజ	రెఅజ

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౩౨౯	౩	్తన	నస్త
	౧౭	బ్దాస్యా	బ్ధస్యా
	౧౯	కృతః	కృతా
	౨౨	శిఢిలి	శిధిలి
	౩౨	మాసః	మాస
	౩౪	నిన	ర్శి
౩౩౦	౧	సైనైః	సేనాభిః
	౩	సంధే	త్థసై
	౭	క్షున్నా	క్షుమాణఆ
౩౩౦	౫	యత్	యుత
౩౪౪	౯	నిధిత	నిధితయా
౩౫౮	౧	వర్షా	వర్షా
	౪	భ్యాస	భ్యాసి
	౧౧	సమానీయ్యా	సమానీయ
	౨౨	భారతీయ్యా	భారతీయ
		ససౌహార్దం	ససౌహార్దం
	౨౯	సమానీయ్యా	సమానీయ
		చకృః	చక్రుః
౩౪౬	౧౪	ర్గాగిగ	ర్గాగ
	౨౦	దిష్టాంగ తే	దిష్టాంతంగం తే
	౨౪	సహాయ్యాని	సహాయం
	౨౬	బహావః	బహాళః
	౨౫	క్రయ	క్రయా
	౨౫	న్యూనతారు	న్యూనతరా
	౨౬	మమవాప	మవాప
	౩౦	పాలితేన	పాలితం
౩౪౭	౩	తతం	తతః
	౯	౪౭౫	౪౭౫౭
	౧౦	చన్నగరీం	చన్నగరీం
	౧౩	భారతీయ్యా	భారతీయ

పుట	పంక్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
		ధవళినభూపానీం	ం
	౨౧	భారతీయ్యా	భారతీయ
	౨౨	భారతీయ్యా	భారతీయాః
	౩౦	రాష్ట్రీయం	రాష్ట్రీయః
	౧౪	సదకృత్యా	సత్కృత్యా
౩౪౮	౧	శకటమార్గం	శకటమార్గః
	౨	శకటమార్గం	శకటమార్గః
	౩	వశీగృహీతం	వశీగృహీతాః
	౬	రతస్వ	రతస్స్వ
	౮	జేనభూపం	జేనభూపః
	౧౨	నాధికారిణా	నాధికారిణా
		గృహీతం	గృహీతః
	౧౬	ఆధి	అధి
	౧౭	ఏతాస్యాం	ఏతస్యాం
	౨౪	ద్వితీయ్యా	ద్వితీయ
౩౪౯	౯	ద్వ్యాశ్యథేరుంధ	ద్వ్యాశ్యదేఃరుంధ
	౨౨	సమీపస్టానాన్య	సమీపస్థాపన
	౩౦	స్థితాః	స్థితాః
౩౫౦	౩	చీనాబరాపీ	ఛీనాబరాపీ
	౫	ణార్ధంఉప	ణార్ధముప
	౬	మిష్యపి	మిష్వాపి
	౧౫	దృద్వర్ధం	వృద్వర్ధం
	౧౫	వృధ్యర్ధం	వృద్ధ్యర్థం
	౨౩	పాశ్చీత్ప	పువ్యత్ప
	౫	వర్తిఃన	వర్తిన.
	౧౦	బ్రాధికః	బ్రాధికః
౩౫౨	౩	నిధిసాపి	నిధినాపి
	౪	సమాద్యితం	సమాదిశ్యతం
	౬	నేష్ట	నేష్ట
	౯	స్థీయ్యంతా	స్థీయతా

పుట	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
	౧౬	అబిరాదేవ	అచిరాదేవ
౩౫౩	౩	భారతీయ్యా	భారతీయా
	౪	సమ్యజ్మత్ర	సమ్యఙ్మంత్రం
	౯	ద్వారతస్వ	దిరతస్వ
	౧౩	గుణా ఘైః	గుణౌఘైః
౩౫౪	౧	పృష్టి	పుష్టి
	౨	మహిషిసహితః	మహిషీసహితః
	౪	నృపస్య	నృపశ్య
		సఖేల	సఖేల
	౬	భ్యాభయంచ	భ్యాచ్ఛయంచ
	౭	భారతీమ్యో	భారతీయె
	౧౨	మధాశ్వరాజ	మధాశ్వరాజా
	౧౪	జనౌఘైః	జనౌఘైః
	౨౬	అధ్యషీధన	అధ్యసీదన
౩౫౫	౨౧	విరాజిత	విరాజితం
	౧౭	శేషత	శేషతః
		పురాః	పురా
	౨౮	ఓండ్ర	ఓడ్ర
౩౫౬	౧	ణీప్రీణయత్	ణ్యాప్రీణయత్
	౫	బారతవిమాః	భారతవరీయాః
	౭	డనవాసరే	దశవానరే
	౮	సప్త	సప్త
	౧౬	ణీగత్వా	ణిగత్వా
	౨౬	ప్రీషయమాస	ప్రీషయామాస
౩౫౭	౭	దొడ్డపనాయభూపతె	దొడ్డపనాయకభూపా
	౧౧	ణీయ్యేతి	ణీయేతి
	౧౨	వర్తినః	వర్తినః
	౧౯	ఊరా	ఉరా